"Bebeklerle ve küçük çocuklarla ilgilenen herkes *Harika Haftalar* kitabını okumalı."

– Prof. Dr. Catherine Snow, *Harvard Eğitim Fakültesi*

harika haftalar

Bebeğinizin ilk 20 ayındaki en önemli gelişim haftalarını destekleme ve bu 10 zorlu evreyi büyülü sıçramalara dönüştürme rehberi

- ✓ *1.5 milyon kopyadan fazla satıldı!*
- ✓ *Dünya çapında #1 bestseller çocuk gelişim kitabı*

Dr. Hetty van de Rijt ve **Dr. Frans Plooij**

PEGASUS

Hetty van de Rijt, Ph.D.,
ve
Frans Plooij, Ph.D.

harika haftalar

Bebeğinizin İlk 20 Ayındaki En Önemli Gelişim Haftalarını Destekleme ve Bu 10 Zorlu Evreyi Büyülü Sıçramalara Dönüştürme Rehberi

İngilizceden çeviren:
EKİN DURU

PEGASUS YAYINLARI

"Bu, bebeğin bir buçuk yaşına kadarki dönemine açılan son derece kullanışlı ve eğlenceli bir pencere. Van de Rijt ve Plooij, bir bebeğin gelişimindeki savunmasız dönemiyle ilgili gözlemlerde bulunuyor. Yazarların gözlemleri ve uygulanabilir önerileri harikulade."

—T. Berry Brazelton, Tıp Doktoru,
Harvard Tıp Fakültesi'nden emekli profesör

"Bebeklerle ve küçük çocuklarla ilgili herkes ***Harika Haftalar'ı*** okumalı. Bu kitap ana babaları çocuklarının büyümeleri, gelişimleri, davranışlarındaki değişimler ve duygusal tepkileri konusunda daha önce fark etmedikleri ya da anlamakta güçlük çektikleri, sıkıntıya düştükleri alanlarda aydınlatıyor."

— Catherine Snow, Dr., Shattuck Eğitim Profesörü,
Harvard Pedagoji Yüksek Lisans Programı

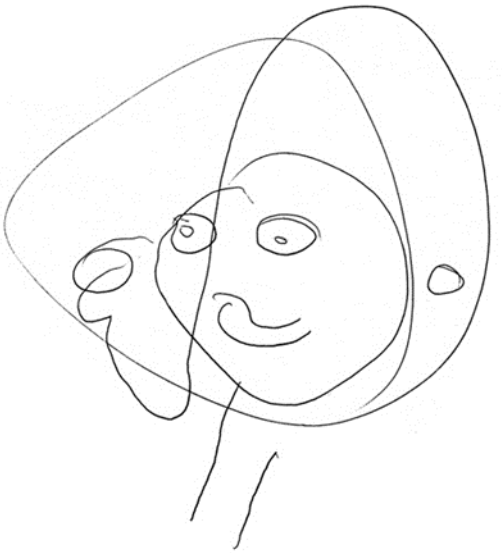
"Van de Rijt ve Plooij'ın çocuk eğitimiyle ilgili çalışması klinik ve bilimsel uygulamalar açısından olağanüstü bir değer taşıyor. Yalnızca çocukların ana babaları endişelendiren şaşırtıcı ve anlaşılması zor davranış dönemlerini aydınlatmakla kalkmıyor, aynı zamanda bu davranışların gelişimdeki rolünü ve çocukların kavrama yetenekleri üzerinde de duruyor. Bu sayede gerek ana babalar, gerekse profesyoneller bebeklerin gelişmekte olan beyinleriyle ilgili daha temel bir sezgiye ulaşabiliyorlar. Daha da önemlisi, van de Rijt ve Plooij değişik yaştaki bebeklerde en etkin olan oyun ve iletişim yöntemlerini anlatarak ana babaların onları anlamalarına ve onlara daha hassas davranmalarına yardımcı olmakta. Kendine güvenen ve dengeli çocuklar yetiştirmekteki en önemli unsur, ebeveyn ile çocuk arasında kurulan bağlantıdır. ***Harika Haftalar,*** bebeklerin bakımını üstlenen herkesin, çocuk doktorlarının, sosyal hizmetlilerin, psikologların ve tabii ki ebeveynlerin okuması gereken bir kitap."

— Dr. John Richer, Klinik Psikolog, John Radcliffe Hastanesi Pediatri Bölümü'nde danışman klinik psikolog ve Pediatrik Psikoloji Kürsü Başkanı

"Van de Rijt ve Plooij dünyaya bir bebeğin gözüyle bakmanızı sağlıyor. Çocuk büyüdükçe, duygularını dile getirişi (örneğin ağlaması) çocuğun enerji kaynaklarına başvurduğunu ve değişen dünyayı anlamanın yeni yöntemlerini bulmak için yardım istediğini gösterir. Van de Rijt ve Plooij bebeklerin görüş ve yeteneklerini geliştirmek için yeni yöntemler bulmuşlar, verdikleri harika örneklerle, bu zorlu dönemlerin üstesinden gelmek için çocuğunuzla birlikte uğraş vermenize yardımcı oluyorlar. Bu gergin dönemlerde yeni bakış açıları ve yetenekler geliştirmek alanında öylesine değerli bilgiler sunuyorlar ki ebeveyn olsanız da olmasanız da bu kitaptan yararlanmanın tam zamanıdır."

— Philip J. Runkel, Dr., Oregon Üniversitesi'den emekli psikoloji ve eğitim profesörü

Kendilerinden çok şey öğrendiğimiz çocuklarımız Xaviera ve Marco ile torunlarımız Thomas, Victoria ve Sarah'ya

“Yazarlardan Hetty van de Rijt’in torunu Thomas’ın 23 aylıkken, 12 Eylül 1998’de çizdiği portresi. Büyükanne ile torun arasında son derece yakın bir ilişki vardı ve yazarın son yedi yılında Thomas, Hetty’nin gün ışığı idi.
Hetty 29 Eylül 2003’te yaşama veda etti. En son anına kadar bu kitabın Hollanda dilindeki genişletilmiş baskısı üzerinde çalıştı. Öldüğü zaman son bölümün ilk müsveddesi hazırdı. Hetty’nin tüm yaşamı boyunca tek amacı, ana babalara destek olmak ve çocuklarını yetiştirirken, onların toplumla uyum içinde olmalarına çalışırken huzurlu ve güvenli olmalarını sağlayarak kendi gün ışıklarının keyfini sürmelerini mümkün kılmaktı.”

Pegasus Yayınları: 869

HARİKA HAFTALAR
HETTY VAN DE RİJT FRANS PLOOİJ
Özgün Adı: The Wonder Weeks

Kitap Editörü: İbrahim Şener Düzelti: Esengül Aydın Son Okuma: Ayçan Ak
Kitap Tasarımı: Adept vormgevers, Niels Terol İllüstrasyonlar: Jan Jütte
Sayfa Tasarımı: Andrei Andras Kapak Uygulama: Pınar Yıldız

Baskı-Cilt: Alioğlu Matbaacılık Sertifika No: 11946
Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No: 1/3-A Bayrampaşa/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

2. Baskı: İstanbul, Eylül 2017 ISBN: 978-605-343-312-5

Türkçe Yayın Hakları © PEGASUS YAYINLARI, 2014 Metin © Hetty van de Rijt, Frans Plooij, 1992

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Kiddy World Promotions B.V.'den alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Bu kitapta yer alan fotoğraf/resim ve metinler Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.'den izin alınmadan fotokopi dâhil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177 Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han No: 11/9
Taksim/İSTANBUL

Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

Eğitim Psikolojisi, Fiziksel Antropoloji ve Davranış Biyolojisi üzerindeki çalışmalarımızı tamamlayıp eşim Hetty van de Rijt ile henüz evlenmişken Jane Goodall ile birlikte şempanzeleri incelemek için Doğu Afrika, Tanzanya'daki Gömbe Ulusal Parkı'na gittik. Hazırladığımız araştırma projesini var olan koşullarda gerçekleştirme olanağını bulamayınca konumuzu değiştirmek zorunda kaldık. Orada, dünyanın hiçbir yerinde, özgürce yaşayan yeni doğmuş şempanze bebeklerinin bu kadar yakından gözlemlenemeyeceğini gördük. Araştıracağımız herhangi bir teori ya da hipotezimiz yoktu ama Nobel ödüllü Niko Tinbergen'in izinde, hayvan davranışlarını sistemli ve doğrudan gözlemlemek üzere eğitim almıştık. Bu yüzden yaklaşık iki yıl boyunca yaptığımız bu oldu.

İngiltere'de Cambridge'deki Madingley'de bulunan Hayvan Davranışları Kürsüsü'ndeki Robert Hinde'in Davranış Gelişim ve Değerlendirmesi Tıbbi Araştırma Konseyi Ünitesi'nde çalışmak üzere Avrupa'ya geri geldiğimizde sayfalarca veriyi incelemek zorunda kaldık. Bu incelemeler bize gerileme dönemleri üzerinde durma fikrini aşıladı —bunlar bebeğin anneye daha fazla sarıldığı zor dönemlerdir. Daha önceleri böyle gerileme dönemlerine en az 12 başka primat türünde tanık olunmuştu. Verilerin incelenmesi bize ayrıca, ontojeni döneminde, özgür yaşayan şempanze yavrularının ve çocuklarının davranış gelişmelerini sağlayan merkezi sinir sisteminde hiyerarşik bir düzen oluştuğunu gösterdi.

Tüm verileri değerlendirip hiyerarşik bir düzen oluşumunu gördükten sonra dostumuz ve meslektaşımız olan nörobiyolog Lex Cools, bebeklerin değişik gelişim dönemlerindeki yetenekleriyle ilgili bulgularımızı William T. Powers tarafından geliştirilmiş olan Algısal Kontrol Kuramı (PCT) ile karşılaştırmamızı önerdi. PCT bizim bulgularımızı son derece iyi

biçimde açıklığa kavuşturdu. Daha sonraki yıllarda PCT'nin temel öngörüleri başka araştırmacılar tarafından denendi ve sonuçlar bilimsel yayınlarda yer aldı. İlgilenen okurlar PCT'nin genel tanıtımı için www.livingcontrolsystems.com sitesine başvurabilirler.

İngiltere, Cambridge'de (Hetty) ve Danimarka, Groningen'de (Frans) doktoralarımızı tamamladıktan sonra, insan anne ve yavrularını kendi ev ortamlarında gözlemleyip filme almaya başladık. Bu araştırmalarımız, insan bebeklerinin de aynı zor dönemleri ve yaşla ilgili gerilemeleri yaşadıklarını açık bir şekilde ortaya koydu. Bebekler her zor dönemde zihinsel gelişmelerinde bir sıçrama yapmaktaydılar. Her defasında bir algılama denetim sistemi, mevcut hiyerarşik denetim sisteminin yerini alıyordu. Araştırmalarımıza dayanarak Hetty ile birlikte Hollanda dilinde *Harika Haftalar* kitabını yazdık. Kitap 1992'de basıldı ve daha sonraki yıllarda Almancaya, Fransızcaya, İsveççeye, İtalyancaya, Dancaya, İspanyolcaya, İngilizceye, Japoncaya, Kore diline ve Rusçaya çevrildi. Bizim Hollanda'daki araştırmalarımız İspanya, İngiltere ve İsveç'teki araştırmacılar tarafından tekrarlanıp onaylandı. *Harika Haftalar*'ın temelini oluşturan araştırmalarla ve çeşitli dillerde yayınlanmasıyla ilgili bilgi için www.thewonderweeks.com sitesine bakınız.

Ne yazık ki Hetty Tanzanya'da yaşadığımız sırada ender bir tropik hastalığa yakalandı ve bu hastalıkla uzun süre ve tek başına savaşarak 2003'te yaşamını yitirdi. Hetty'nin mirası hâlâ hayatta ve tüm yaşamını adadığı çalışmaları meyvelerini vermeye devam ediyor. *Harika Haftalar* anne babaların yaşamını kolaylaştırmayı ve çocukların sağlıklı gelişmelerine katkıda bulunmayı sürdürüyor.

Frans Plooij
Arnhem, Hollanda

Derin uykusundan uyanan yeni anne yatağından fırlar ve koridorda koşup bebek odasına ulaşır. Küçük bebeği, yüzü kıpkırmızı, yumrukları sıkılı bir halde beşiğinde çığlıklar atmaktadır. Anne içgüdülerine uyarak bebeği kucağına alır. Bebek çığlık atmayı sürdürür. Anne bebeği emzirir, altını değiştirir ve kucağında sallar, onu rahatlatmak için elinden geleni yapar ama hiçbir şey işe yaramaz. Anne, "Bebeğin nesi var?" diye düşünür. "Yanlış bir şey mi yapıyorum?"
Anne babalar bebeklerini teskin edemediklerinde genellikle endişelenir, yorgun düşer, sinirlenir, suçluluk duyar ve hatta kimi zaman onlara öfkelenirler. Bebeğin çığlıkları anne baba arasında gerginliğe yol açabilir, özellikle ne yapmaları gerektiğine dair farklı düşüncelere sahipseler. Ailenin, dostların ve hatta yabancıların iyi niyetli ama gereksiz önerileri işlerin daha fazla sarpa sarmasına yol açar. "Bırakın ağlasın, ciğerleri gelişir" annelerin duymak istediği bir çözüm değildir. Sorunu görmezden gelmek ondan kurtulmamızı sağlamaz.

İyi Haber: Bir Nedeni Var

Son 35 yıldır bebeklerin gelişimini ve anneler ile diğer bakıcıların onların değişimine nasıl karşılık verdiğini inceledik. Ev ortamlarında yaptığımız araştırmalarda annelerin ve çocukların günlük faaliyetlerini gözlemledik. Daha ciddi görüşmeler yaparak daha fazla bilgi edindik.
Araştırmalarımız tüm ebeveynlerin zaman zaman durmadan ağlayan bir bebekle uğraşmak zorunda kaldıklarını gösterdi. Aslında, bütün normal, sağlıklı bebeklerin aynı yaşlarda daha fazla sulu gözlü, bıktırıcı, ilgi isteyen ve huysuz olduklarını görerek şaşırdık. Böylece tüm ev halkını umutsuzluğa sürükleyebiliyorlar. *Araştırmalarımız sonucu, çocuklarının ne*

zaman bu "huysuzluk dönemine" gireceklerini, neredeyse haftasını, ebeveynlerine öngörecek duruma geldik.
Bu dönemlerde bir bebek geçerli bir nedenle ağlar. Gelişme sürecinde birdenbire olağanüstü bir değişim yaşar ve bu onu altüst eder. Bu değişimler bebeğin yeni beceriler kazanmasını sağlar ve bu kutlanması gereken bir şey. Sonuç olarak bu, onun harika bir ilerleme gösterdiğinin işaretidir. Ama bebek açısından bu değişimler şaşırtıcıdır. Ne olduğunu bilemez —her şey bir gecede değişmiştir. Sanki tümüyle yeni bir dünyaya girmiş gibi olur.
Bir çocuğun gelişme sürecinin genelde "büyüme sancıları" olarak tanımlandığını biliyoruz. Bir bebek bir süre hiç büyümeyebilir ama sonra bir gecede 10 milim uzayabilir. Araştırmalar bir çocuğun zihinsel gelişmesinin de aynı şekilde olduğunu göstermiştir. Nörolojik araştırmalar 20 aydan küçük bir çocuğun beyninde önemli ve büyük ölçekli değişimlerin oluştuğu dönemlerin varlığını ortaya koymuştur. Bunların her birinin gerçekleşmesinin hemen ardından, zihinsel gelişmede paralel bir sıçrama kendini gösterir.
Bu kitap, her bebeğin yaşamının ilk 20 ayında oluşan on önemli sıçrama üzerinde duruyor. Bu gelişmelerden her birinin bebeğin çevresindeki dünyayı anlaması açısından ne anlama geldiğini ve bebeğin gelişmesinin her aşamasında yeni beceriler kazanmak için bu algılamadan nasıl yararlandığını açıklıyor.

Bu Siz ve Bebeğiniz için Ne Anlama Gelir

Ebeveynler bebeklerinin bu gelişimsel sıçramaları hakkında bilgi sahibi olduğunda onların yeni yaşamlarındaki kafa karıştırıcı dönemlerin üstesinden gelmelerine yardımcı olabilirler. Bu kitapta anlatılanlar sayesinde bebeğinizin düşünce şeklini ve belli zamanlardaki davranışlarını daha iyi anlayacaksınız, ihtiyaç duyduğunda ona doğru şekilde yardım edebilecek ve

gelişmesindeki her sıçrama için doğru ortamı sağlayabileceksiniz. Öte yandan, bu kitap çocuğunuzu nasıl bir dâhiye dönüştürebileceğinizle ilgili değil. Her çocuğun eşsiz ve kendi çapında zeki olduğuna kesinlikle inanıyoruz. Bu kitap çocuğunuz zor bir dönemden geçerken onu nasıl anlayacağınızı, onunla nasıl baş edeceğinizi ve büyümesinden nasıl keyif alacağınızı gösterecek. Kitabımızın konusu, bebeğinizle birlikte büyürken yaşadığınız mutluluklar ve üzüntülerdir.
Bu kitaptan yararlanırken gerekli olanlar yalnızca şunlardır:

- Sevecen bir anne ya da baba (ya da ikisi)
- Hareketli, ses çıkaran, büyümekte olan bir bebek
- Bu bebekle birlikte büyüme isteği
- Sabır

Bu Kitaptan Nasıl Yararlanmalı

Bu kitap bebeğinizle birlikte büyümekte. Bebeğinizin gelişiminin tüm süreçlerinde yaşadıklarınızı diğer annelerin yaşadıklarıyla kıyaslayabilirsiniz. Yıllar boyu yeni doğmuş bebeklerin annelerinden bebeklerinin gelişmesiyle ilgili not tutmalarını ve aynı zamanda kendi düşünce ve fikirlerini, bebeklerinin davranışlarıyla ilgili gözlemlerini günü gününe kayda geçmelerini istedik. Bu kitaba aldığımız günlükler 15 bebeğin -sekiz kız ve yedi erkek- annelerinin haftalık raporlarından örneklerdir. Umarız siz de bebeğinizin araştırdığımız gruptakilerle beraber büyümekte olduğunu hisseder ve gözlemlerinizi başka annelere aktarırsınız.
Öte yandan, bu kitap sadece okumak için değil. Her bölüm bebeğinizin gelişmesiyle ilgili detayları kaydetme fırsatı veriyor. Bir bebek ilk çocukluk dönemine girdiğinde çoğu anne o ilk önemli günlerle ilgili olayları ve duyguları anımsamak ister. Bazı anneler günlük tutar ama -yazmaktan hoşlanmayan ya da buna zaman ayıramayan- çoğu anne bebeğinin yaşamındaki dönüm

noktalarını ve hatta önemsiz detayları bile anımsayacağından emindir. Ne yazık ki bu anneler daha sonra anılarının sandıklarından daha kısa sürede yok olduğunu fark edip hüzünlenirler.
Bebeğinizin ilgi duyduğu şeyleri ve gelişmesini bu kitapta yer alan "Günlüğüm" bölümüne kaydedebilirsiniz. Bu bölüm çocuğunuzun büyümesi ve kişiliğinin gelişmesi ile ilgili düşüncelerinizi ve görüşlerinizi kaydetmeniz içindir; böylece bu kitabı bebeğinizin gelişmesiyle ilgili bir günlüğe dönüştürebilirsiniz. Çoğu kez, bir iki küçük kayıt, ileride anıların tümüyle canlanmasına yetecektir.
"Büyümek: Bebeğiniz Bunu Nasıl Gerçekleştirir" isimli bundan sonraki bölüm, bu kitabın esasını oluşturan araştırmalardan bazılarını ve bunların bebeğinize nasıl uygulanacağını aktarıyor. Bebeğinizin zihinsel gelişiminde "sıçramalar" yaparak nasıl büyüdüğünü öğrenecek ve bunlardan önce ortaya çıkan, onların huysuz, garip ve değişken olmalarına yol açan fırtınalı dönemleriyle ilgili bilgi sahibi olacaksınız.
"Bölüm 2: Yeni Doğan Bebek: Dünyaya Hoş Geldin" yeni doğanın dünyasının nasıl olduğunu ve onu çevreleyen yeni duyguları nasıl algıladığını anlatıyor. Doğanın ona yaşamdaki zorluklarla baş edebilmesi için nasıl bir donanım verdiğini ve ilerideki gelişimi için fiziksel iletişimin ne kadar önem taşıdığını öğreneceksiniz. Bu gerçekler bebeğinizi tanımanıza, onun istek ve gereksinimlerini öğrenmenize, ilk sıçramayı yaparken neler yaşadığını anlamanıza yardımcı olacak.
Bundan sonraki bölümler Harika Haftalar hakkında: Bebeğinizin ilk 20 ay zarfında, 5., 8., 12., 19., 26., 37., 46., 55., 64. ve 75. haftalarda yaşadığı on büyük değişimi ele alıyor. Her bölüm önemli bir sıçrama gerçekleştiğini fark etmenize yarayacak işaretleri size sunuyor. Sonra bebeğinizin o dönemde yaşadığı algısal değişimleri ve gelişirken bunlardan nasıl yararlandığını açıklıyor.

Her sıçrama ayrı bir bölümde ele alındı ve dört kısımdan oluşuyor: **"Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri"** bebeğinizin gelişimsel bir sıçrama yapmak üzere olduğuna dair ipuçlarını açıklıyor. Başka annelerin kendi bebeklerinin sıkıntılı dönemleriyle ilgili düşünceleri, bebeğinizin fırtınalı dönemiyle başa çıkmanız için size destek sunuyor.
Bu bölümde, aynı zamanda **"Bebeğimin Yeniden Büyümekte Olduğunun Belirtileri"** isimli bir günlük kısmı var. Bebeğinizin büyük bir değişim yaşadığını gösteren belirtileri işaretleyin.
"İleriye Doğru Büyülü Sıçrayış" bölümü bu sıçrayışta bebeğinizin kazandığı yeni yetenekleri ele alıyor. Her sıçrama, bebeğinizin gözlemleri ve edinebileceği becerilerle dolu yepyeni bir dünya gibi.
Bu bölümde **"Bebeğimin Yeni Dünyayı Keşfi"** isminde bir günlük kısmı var. Burada bebeğin bu gelişim sıçramasını yaptıktan sonra geliştirebileceği beceriler sıralanıyor. Listede bebeğinizin becerilerini işaretlerken, hiçbir bebeğin bu listedekilerin tamamına sahip olamayacağını hatırınızda tutun. Bebeğiniz bu dönemde listedekilerden sadece birkaçına sahip olabilir, diğerlerini edinmesi haftalar ya da aylar alabilir. Bebeğinizin hangilerine sahip olduğu önemli değil; doğru zamanda kendine uygun olan becerileri seçecektir. Zevkler değişir, bebeklerde bile! Kendi bebeğinizin tercihlerini işaretler ya da bazılarının altını çizerken, onun neden eşsiz olduğunu keşfedeceksiniz.
"Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz" bölümü, bebeğinizin farkındalığını ve hoşnutluğunu artıracak olan ve gelişim dönemlerine uygun oyunlar, faaliyetler ve oyuncaklarla ilgili önerilerde bulunuyor. Bu aynı zamanda birlikte oyun oynama zamanınızı zenginleştirecek.
"Sıçrayıştan Sonra" bebeğinizin tekrar ne zaman daha bağımsız ve neşeli olacağını açıklıyor. Bu, hem ebeveyn hem de

bebekler için son derece zevkli bir dönem olabilir. Her iki taraf da bebeğin dünyayı tanımak ve keyfine varmak için yeni edindiği becerilerin tadını çıkaracaktır.
Bu kitabın amacı, bebeğinizin belli bir dönemdeki -ilk 20 ayı içindeki-gelişimini anlamak için yardıma gereksinim duyduğunuz zamanlarda yanınızda olmaktır. Kitabı baştan sona okumanız gerekmiyor. Bebeğiniz biraz daha büyükse, önceki bölümleri atlayabilirsiniz.

Bu Kitap Size Neler Sunuyor

Çocuğunuzun gelişim sıçrayışlarıyla ilgili bilgiden yararlanarak yaşadıklarını anlayacağınızı ve zor dönemlerinde ona yardımcı olacağınızı, yürümek gibi olağanüstü bir çaba göstermesi için onu yüreklendireceğinizi umuyoruz. Ayrıca bu kitabın size şunları da sağlayacağı umudunu taşımaktayız.
Zor anlarda destek olmak. Ağlama krizleriyle başa çıkmak zorunda kaldığınızda; yalnız olmadığınızı, ağlamasının bir nedeni olduğunu, bu huysuz dönemin sadece birkaç hafta süreceğini, bazen birkaç günde sona erebileceğini bilmek size yardım eder. Bu kitap, size başka annelerin bebekleri sizinkiyle aynı yaştayken neler yaşadığını anlatıyor. Tüm annelerin aynı endişelerle, aynı sıkıntılarla, bir sürü başka duygularla yüzleştiklerini göreceksiniz. Tüm bu duyguların bu sürecin bir parçası olduğunu ve bunların bebeğinizin gelişmesine yardım ettiğini anlayacaksınız.
Özgüven. Bebeğinizin neye ihtiyacı olduğunu herkesten daha iyi anlama yeteneğine sahip olduğunuzu göreceksiniz. Uzman olan, bebeğinizin üzerinde otorite sahibi olan sizsiniz.
Bebeğinizi anlamaya yardımcı olmak. Bu kitap size bebeğinizin her huysuzluk döneminde neler çektiğini açıklayacak. Yeni beceriler edinirken zor zamanlar yaşadığını, sinir sistemindeki değişikliklerin onu tedirgin ettiğini göreceksiniz.

Bunu bir kez anladığınızda onun davranışlarından kaynaklanan endişeleriniz ve gerginliğiniz azalacak. Bu bilgi aynı zamanda sizi daha huzurlu kılacak ve huysuzluk dönemlerini alt etmesine yardımcı olmanızı sağlayacak.

Bebeğinizin oyun oynama ve öğrenmesine yardımcı olmanın ipuçları. Her huysuzluk döneminden sonra bebeğiniz yeni beceriler edinecektir. Eğer ona yardımcı olursanız daha hızlı ve daha kolay öğrenir ve bundan daha büyük bir keyif alır. Bu kitap onun her dönemde neyle ilgileneceğini sezme olanağı sağlıyor. Ayrıca, bebeğinize en uygun olanları seçebileceğiniz değişik oyunlar, faaliyetler ve oyuncaklar konusunda çeşitli fikirler vereceğiz.

Bebeğinizin gelişimi hakkında eşsiz bir anlatım. Bebeğinizin huysuz dönemlerini ve gelişimini bu kitaptan izleyebilir ve bunlara kendi notlarınızı da ekleyebilirsiniz. Böylece bebeğinizin yaşamının ilk 20 ayı boyunca gösterdiği gelişim kayıt altına alınmış olacaktır.

Umarız çocuğunuzun gelişimsel sıçrayışlarıyla ilgili bu bilgi onun yaşadıklarını anlamanızı ve geçirdiği zor dönemlerde ona yardımcı olmanızı ve adım atma gibi olağanüstü çabasında onu yüreklendirmenizi sağlar. Ayrıca, büyümenin mutluluğunu ve zorluklarını onunla paylaşabileceğinizi umuyoruz.

Her şeyden önce, huzura kavuşmanızı ve bebeğinizi büyütme yeteneğinize güvenmenizi diliyoruz. Umarız bu kitap sizin için güvenilir bir arkadaş ve bebeğinizin ilk 20 ayındaki en önemli gelişim haftalarını destekleme ve bu evreleri büyülü sıçramalara dönüştürme rehberi olacaktır.

Sevgili Frans ve Hetty,

Bebeğimin çok huysuz davrandığı birkaç günün büyük bir sıçrayış gerçekleştirmesinden hemen önceye denk geldiğini fark ettim. Böyle günlerde geriliyor ama sabrımın son noktasına kadar bunu açığa vurmuyordum. Böyle zamanlarda ona çok öfkeleniyordum ve bu tepkim beni ürkütüyordu. Bunu üç kez yaşadıktan sonra tüm sıçrayışları takvimimde işaretlemeye başladım. Bu sayede bir sonraki sıçrayıştan önce kitabın ilgili bölümünü okuyabiliyorum. Bu çılgınca görünebilir ama sanırım şimdi onun zor dönemleriyle daha iyi başa çıkabiliyorum. Neler olacağını önceden görebiliyorum.

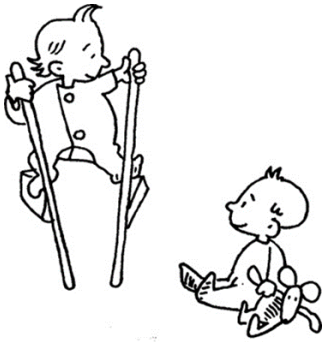
Artık hazırlıksız yakalanmayacağım.

Sevgilerimle, Maribel

Bu bizim için çok özel bir mektuptu. Maribel çoğu annenin hislerini dile getiriyordu: Bebeklerin sıçrayışları son derece zorlu olabilir!
İşte bu yüzden Sıçrayış Alarmı'nı geliştirdik. Bu kolayca uygulanabilir. Sadece gerekli bilgileri (doğum tarihini değil, doğumun olması gereken tarihi) www.thewonderweeks.com adresine girin. Her elektronik posta, bebeğinizin zihinsel gelişiminde beklenen sıçrayışın kısa bir tanımını yapacak. Ve, doğal olarak, bu hizmet tümüyle ücretsiz!

Bölüm 1
Büyümek

Bebeğiniz Bunu Nasıl Gerçekleştirir
Küçük bir geri adım ve ileriye doğru büyük bir sıçrayış

Birçok ebeveyn için bebeklerinin büyümesine tanık olmak, yaşamlarında en ilginç ve değerli deneyimlerden biridir. Anne babalar bebeklerinin ilk kez oturmasını, emeklemesini, ilk sözcükleri söylemesini, kendi kendine yemek yemeye başlamasını ve binlerce değerli "ilk"leri kayıt altına almaya ve bunları kutlamaya bayılırlar.

Ancak çok az ebeveyn bebekleri bu becerileri edinirken onların zihinlerinde neler olup bittiğine kafa yorar. Bir bebeğin "ce" demeye ya da telefonda büyükannesinin sesini tanımaya başlarken dünyayı algılayışının ve dünyaya bakışının değişmekte olduğunu biliyoruz. Bu anlar en az ilk emeklemeye başladığı anlar kadar önemlidir ama çok daha gizemlidir, zira bunlar onun zihninde oluşan ve bizim göremediğimiz bir şeylerle bağlantılıdır. Bu, onların beyinlerinin de en az tombul bedenleri kadar hızla gelişmekte olduğunun kanıtıdır.

Ama her anne baba eninde sonunda yaşamın ilk 20 ayının iniş çıkışlarla dolu olabileceğini fark eder. Ebeveynler çocuklarının gelişmesinden mutluluk duyar ve onların çevrelerindeki dünyayı keşfetmekten duydukları keyfi paylaşırken zaman zaman bu neşenin birdenbire büyük bir hüzne dönüşebildiğine tanık olurlar. Bir bebek ilkbahar günleri kadar değişken olabilir. Zaman zaman bir bebekle yaşamak çok zor bir deneyim olabilir. Saatlerce süren nedensiz ağlamalar ve huysuzluklar hem anneyi hem de babayı deliye döndürebilir. Minik yumurcağın nesi olduğunu kestiremezler; onu yatıştırmak ya da sakinleştirmek için denedikleri hiçbir şey işe yaramaz.

Ağlaması ve Sımsıkı Sarılması Sadece Büyümekte Olduğunun İşareti Olabilir

35 yıldır annelerle bebeklerin birbirleriyle etkileşimlerini inceliyoruz. Tarafsız gözlemlere, kişisel kayıtlara ve video

kasetlere dayanarak annelerin bebeklerinin "zorlu" dönemleriyle ilgili anlattıklarını belgeledik. Bu zorlu dönemlere genellikle şu 3 davranış eşlik eder: Sımsıkı sarılma, huysuzluk ve ağlama. Artık bunların çocuğun gelişme süresinde önemli bir sıçrayış yapmasının işaretleri olduğunu biliyoruz.
Bir çocuğun fiziksel büyüme sürecini "büyüme sancıları" olarak isimlendirmekteyiz. Bir çocuğun zihinsel gelişimi de benzer şekilde olur.
Beynin büyüme ve gelişmesi hakkında yapılan son araştırmalar ve çalışmalar, anne ile bebek arasındaki iletişimle ilgili gözlemlerimizi doğrulamakta. Zihinsel değişimlerle birlikte oluşan fiziksel olayların incelenmesi hâlâ ilk aşamasında. Yine de, bilim adamları, ilk 20 ay içinde yaşanan zorlu dönemlerin onundan altısında, beyinde büyük değişiklikler baş gösterdiğini saptamış bulunuyor. Her büyük değişim bu kitapta tanımladığımız türden, zihinsel gelişimde ileri doğru bir sıçrayışın habercisi. Diğer kritik dönemler üzerindeki çalışmaların da zaman içinde benzer sonuçlara ulaşacağını düşünüyoruz.
Bebeğinizin yaşamının ilk 20 ayında yaşadığı değişimleri düşünürseniz, onun zaman zaman huysuzlanmasına şaşmamak gerekir. Büyümek zor bir iştir!

Huysuzluk Belirtileri, İleriye Doğru Büyük Bir Sıçrayışın Göstergesidir

Bu kitapta tüm bebeklerin yaşamlarının ilk 20 ayında gerçekleştirdikleri büyük gelişimsel sıçramaları ele aldık. Her sıçrayış bebeğinizin yeni bir yöntemle bilgi edinmesini ve bu sayede tümüyle işlevsel ve düşünen bir yetişkin olması için gerekli olan, yalnızca fiziksel değil ayrıca zihinsel beceriler edinmesini sağlar.
Her sıçrayıştan önce, kaçınılmaz olarak, bir huysuzluk ya da sıkı sıkı sarılma dönemi yaşanır, bu dönemde bebek annesinden ya

da bakıcısından daha fazla ilgi bekler. Asıl şaşırtıcı ve harika olan, tüm bebeklerin yaşamlarının ilk 20 ayı içinde bu zor dönemden, en fazla bir iki hafta farkla, aynı zaman diliminde geçmeleridir. Bebeklerin gerçekleştirdiği bu on gelişimsel sıçrayış, fiziksel büyüme sancıları ile aynı dönemde oluşmak zorunda değildir ancak zaman zaman bu ikisi çakışabilir. Bir bebeğin ilk yirmi ayında yaşadığı diş çıkarma gibi dönüm noktası teşkil eden olaylar da bu zihinsel gelişimdeki sıçrayışlarla bağlantılı değildir. Öte yandan, zihinsel gelişimdeki dönüm noktaları fiziksel gelişime ***yansıyabilir*** ama bununla sınırlı değildir.

Sıçrayış Belirtileri

Her sıçrayıştan kısa bir süre önce bebekte ani ve olağanüstü hızlı değişimler görülür. Bu, sinir sisteminde, özellikle zihinde oluşan bir değişimdir ve buna bazı fiziksel değişimler de eşlik edebilir. Bu kitapta biz bunlara "büyük değişim" adını veriyoruz. Her büyük değişim bebeğe yeni bir bakış açısı sağlar ve dünyayı algılama şeklini değiştirir. Ve her seferinde yeni bir algılama çeşidi bebeğinizi zorlar, bu ayrıca bebeğinizin o dünyaya uygun yeni becerileri öğrenmesini sağlayan araçları sunar. Örneğin, yaklaşık 8 haftalıkken yaşanan beyindeki büyük değişiklik bebeğin ilk kez basit şekilleri seçmesini sağlar.

Büyük değişikliğin başlangıçta yol açtığı tedirginlikler dolayısıyla bebeğinizde yeni davranışlar gözlemleyebilirsiniz. Kısa süre sonra bunu kesinlikle fark edeceksiniz. 8 haftalık örneğinde olduğu gibi, bebeğiniz süpermarket raflarındaki kutular ya da beşiğinde asılı nesneler gibi gözle görülebilir şekiller, modeller ve yapılarla birdenbire ilgilenmeye başlayacaktır. Fiziksel gelişmeler de gözlemlenebilir. Örneğin, artık kollarının ve bacaklarının nasıl hareket ettiğinin farkına varıp onları kontrol edebilir. Dolayısıyla, büyük değişim bebeğin bedeninin içindeki duyumlar kadar dışındakilerle ilgili bakış açısını da değiştirir.

Bir büyük değişimin en önemli belirtisi, bebeğin davranışlarında

açıklanamaz birtakım tersliklerdir. Kimi zaman bebeğiniz tamamen değişmiş gibi görünür. Daha önceki haftalarda olmadığı kadar huysuzlaşır ve nedenini anlayamadığınız ağlama krizlerine kapılır. Bu son derece endişe vericidir, özellikle bununla ilk kez karşılaştığınızda, ama aynı zamanda çok da normaldir. Çoğu anne bebeği huysuzlandığında ve zahmetli olmaya başladığında onun hastalandığım sanır. Ya da bebeğinin neden birdenbire bu kadar huysuzlandığım anlayamadığı için öfkelenir.

Huysuzluk Dönemlerinin Zamanlaması

Bebeklerin hepsi hemen hemen aynı dönemdeyken bu huysuzluk aşamasını yaşarlar. Bir bebeğin yaşamının ilk 20 ayı boyunca, huysuzlukların baş gösterdiği on gelişimsel sıçrayış gerçekleşir. Bu huysuzluk dönemleri 5., 8., 12., 15., 23., 34., 42., 51., 60. ve 71. haftalarda ortaya çıkar. Bu dönemler bir iki haftalık bir fark gösterebilir ama mutlaka ortaya çıkacaklarından emin olabilirsiniz.

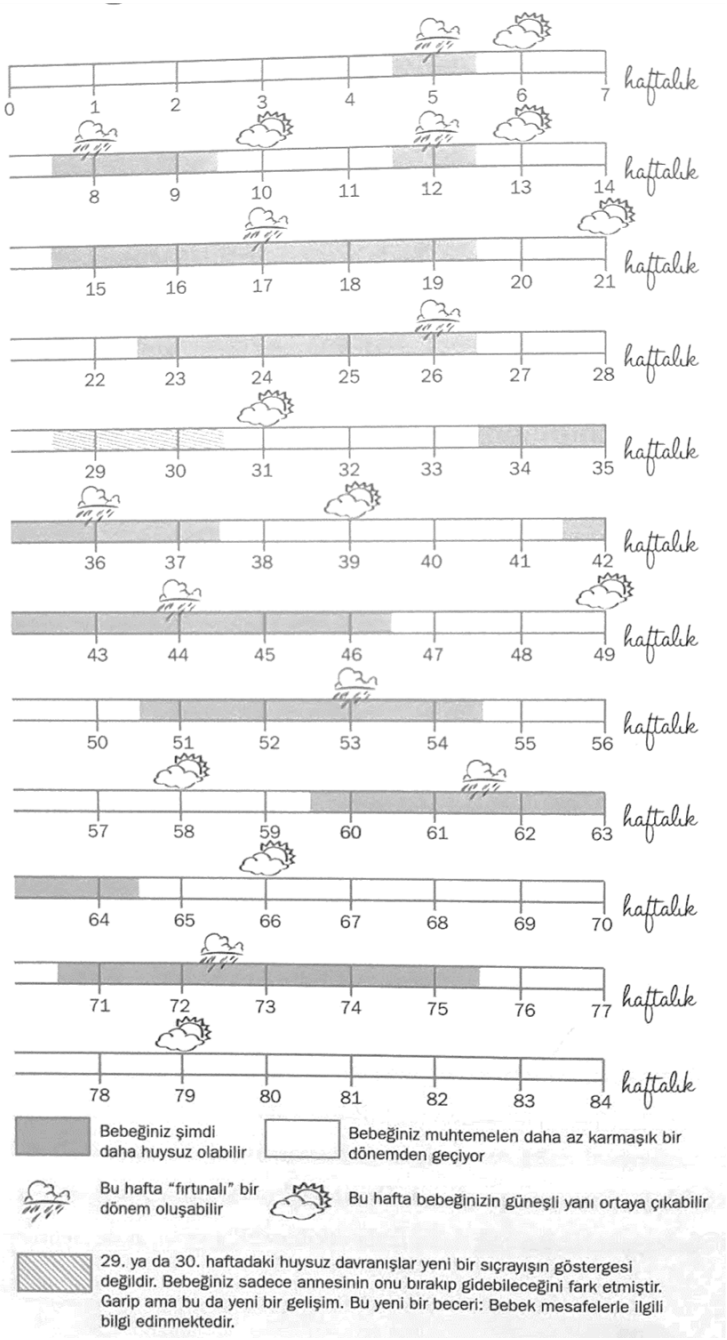
Bu kitapta yalnızca bebeğinizin doğumundan bir buçuk yaşına gelinceye kadarki gelişimsel dönemlerini ele alıyoruz. Öte yandan, bu durum bebeğiniz yürümeye başladıktan sonra da sürer. Tüm çocukluk döneminde, hatta ergenlik çağında bile birçok sıçrayış belgelenmiştir.

Bebeğinizin başlangıçta yaşadığı huysuzluk dönemleri fazla uzun sürmez. Birkaç gün kadar kısa bir süre devam edebilir ama bu süre çocuğun sürekli ağlamasından tedirgin olan ebeveyne çoğunlukla daha uzun görünür. İlk dönemler arasındaki süreç de kısadır, ortalama 3 ya da 4 hafta.

Daha sonra, çocuğunuzdaki değişimler daha karmaşık bir hale gelince, bunları sindirmesi daha uzun sürer ve huysuzluk dönemleri 1 ila 6 hafta devam edebilir. Bununla beraber, bu her bebekte farklılık gösterir. Kimi bebekler bu değişimlerden çok fazla etkilenebilir ve kimi değişimler çok daha tedirgin edici olabilir. Ama her bebek, yaşamında bu büyük değişimler

oluşurken bir miktar rahatsızlık duyar.
Her büyük değişim bebeğin sinir sisteminin gelişimiyle yakından bağlantılıdır; bu yüzden doğanın gelişimsel sıçrayışları zamanlaması aslında gebeliğin başlangıç tarihi ile gerçekleşir. Bu kitapta biz hesaplarımızı bebeğin doğum tarihine göre yaptık. Bu yüzden gelişimsel sıçrayışların oluştuğu dönemler, tam zamanında doğan bir bebeğe göre hesaplandı. Bebeğiniz erken ya da geç doğmuşsa siz de bu dönemleri ona göre ayarlamalısınız. Örneğin, eğer bebeğinizin doğumu 2 hafta gecikmişse, ilk huysuzluk dönemi burada belirttiğimiz zamandan iki hafta önce ortaya çıkabilir. Eğer 4 hafta erken doğmuşsa, bu dönemin oluşması 4 hafta geç olacaktır. On gelişimsel sıçrayışın her biri için bu şekilde değerlendirme yapmanız gerekir.

Bebeğinizin 10 Büyük Huysuzluk Dönemi

Hiçbir Bebek Yakayı Sıyıramaz

Tüm bebekler, gelişmelerinde büyük değişimler olurken huysuzluk dönemleri yaşarlar. Genelde sakin ve uysal bebekler bu değişimlere aynen daha hırçın ve çabuk öfkelenenler gibi tepki verirler. Ama çabuk öfkelenenler daha sakin olanlara oranla bu değişimlerle daha zor başa çıkarlar. "Zorlu" bebeklerin anneleri de daha fazla zorlanırlar, çünkü bebekleri bu büyük değişimlerin üstesinden gelmeye çalışırlarken daha fazla ilgi ister ve daha ısrarcı olurlar. Bu bebekler annelerine daha fazla gereksinim duyarlar, anneleriyle aralarında daha fazla çatışma olur; öğrenmeye daha büyük bir açlık duyarlar.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Bu büyük değişimler bebek için büyük bir şok oluşturur çünkü aşina oldukları dünya altüst olur. Bir an durup düşünürseniz, bunun çok normal olduğunu anlarsınız. Bir sabah uyanıp kendinizi her şeyin farklı olduğu bir gezegende bulduğunuzu varsayın. Ne yapardınız?

Sakince yemek yemeye ya da derin bir uykuya dalmaya kalkışmazdınız.

Bebeğiniz de öyle.

Onun tek istediği birlikteyken kendini güvende hissettiği birine sıkı sıkı sarılmaktır. İşin kötüsü, gerek sizin gerekse bebeğiniz için her gelişimsel sıçrayış farklıdır. Her biri bebeğe bu farklı dünyaya ait yeni beceriler edinmesi için yeni bir algılama şekli sağlar. Onu ne kadar yüreklendirirseniz yüreklendirin, daha erken dönemlerinde bu becerilerin hiçbirine sahip olamamıştır. Bebeğinizin her gelişimsel sıçrayış esnasında sergilediği algısal değişimleri ve edindiği yeni becerileri açıklayacağız. Her

dünyanın bir öncekinin temelleri üzerinde kurulduğunu fark edeceksiniz. Her yeni dünyada bebeğiniz bir sürü yeni keşifte bulunacak. Keşfettiği becerilerin bir kısmı tümüyle yeni olacak, bir kısmı ise daha önce edindiklerinin gelişmiş hali olacak. Hiçbir bebek birbirine benzemez. Her bebeğin kendine özgü tercihleri, huyları ve fiziksel özellikleri vardır ve bunlar onun bu yeni dünyada ilginç bulduğu şeyleri seçmesine yol açar. Bir bebek hemen hepsini denemeye kalkarken bir başkası sadece özel bir beceriyi çekici bulur. Bebekleri eşsiz yapan bu farklılıklardır. Eğer dikkat ederseniz, büyüdükçe bebeğinizin eşsiz kişiliğinin geliştiğini fark edeceksiniz.

Nasıl Yardımcı Olabilirsiniz

Bebeğinizin en iyi tanıdığı kişi sizsiniz. O en çok size güvenir ve sizi herkesten daha uzun bir zamandır tanıyor. Dünyası altüst olduğunda tümüyle şaşkına dönecek. Ağlamaya başlayacak, kimi zaman durmadan ağlayacak ve tüm gün boyunca sizin kollarınızda olmak isteyecek. Büyüdükçe sizin yanınızda olmak için elinden geleni yapacak. Kimi zaman size sımsıkı sarılacak ve asla bırakmayacak. Yeniden minik bir bebek muamelesi görmek isteyebilir.

Tüm bunlar onun huzur ve güven içinde olmak istediğinin belirtileridir. Bu, kendini güvende hissetmesinin bir yoludur. Onun yuvaya döndüğünü ve annesine tutunduğunu söyleyebiliriz. Bebeğiniz birdenbire huysuzlanmaya başlayınca endişeye kapılabilir, hatta onun bu haline kızabilirsiniz. Nesi olduğunu anlamaya çalışır ve eski haline dönmesini istersiniz. Doğal tepkiniz onu daha yakından izlemek olur.

O zaman onun sandığınızdan daha fazlasını bildiğini fark edersiniz. Daha önce hiç kalkışmadığı şeyleri yapmaya çalıştığını görürsünüz. Bebeğinizin değişmekte olduğunun farkına varabilirsiniz, oysa bebeğiniz bir süreden beri bunun

bilincindedir.
Bir anne olarak, bebeğinizin üstesinden gelebileceği ve gereksinimlerini karşılayacak şeyleri ona en iyi siz sağlayabilirsiniz. Bebeğinizin size söylemeye çalıştıklarına karşılık verirseniz onun gelişmesine yardımcı olursunuz. Belki bebeğiniz sizin fazla hoşlanmadığınız oyunlardan, faaliyetlerden ya da oyuncaklardan zevk alıyor olabilir; öte yandan sizin keyif aldığınız şeylerden ise hiç hoşlanmayabilir. Annelerin de eşsiz olduğunu unutmayın. Eğer ilgisi dağılır ya da bir şeyden kolayca vazgeçmek isterse onu yüreklendirebilirsiniz. Sizin yardımınızla oyun oynayarak öğrenme sürecini çok daha keyifli ve eğlenceli bulabilir.
Bebeğiniz yeni bir şey öğrendiğinde bu çoğunlukla eski bir alışkanlığından vazgeçmesi anlamına gelir. Emeklemeye başladığında artık kendi oyuncaklarını kendi alabilmektedir ve bir kez kendi başına güvenle yürümeye başladığı zaman artık eskisi kadar kucağa alınmak istemeyecektir. Gelişim sürecinde gerçekleştirdiği ileriye dönük her sıçrayışı onu daha yetenekli ve daha bağımsız kılacaktır.
Bu, anne ile bebeğin birbirine uyum sağlamakta sorunlar yaşadığı dönemdir. Çoğu kez bebeğin istediği ile annenin istediği ya da bebeği için yararlı olduğuna inandığı arasında büyük bir fark vardır ve bu her ikisinin de öfkelenmesine ve kırılmasına yol açabilir. Bebeğinizin hangi yeni becerisini kullanmaya çalıştığının farkına varırsanız, her gelişimsel dönem için doğru kuralları daha kolay belirleyebilir ve o büyüdükçe bunlarda değişiklik yapabilirsiniz.

Kaliteli Zaman: Alışılmadık bir kapris

Bir bebeğin nasıl bir ilgi istediği konusunda kendi başına karar almasına izin verirseniz, bunun bir haftadan ötekine değiştiğini görürsünüz. Büyük bir değişim yaşayan bebek aşağıdaki dönemlerden geçecektir.

- *Anneye sıkı sıkı sarılma ihtiyacı*
- *Anneyle birlikte oynama ve yeni beceriler edinme ihtiyacı*
- *Kendi başına oynama ihtiyacı*

Bu yüzden, oyun zamanlarını belirlemek yararsızdır. Eğer bebeğinizin tüm dikkatini size vermesini istiyorsanız, onun uygun bulduğu bir vakitte birlikte oynamalısınız. Bir bebekle eğlenceli vakit geçirmeyi planlamak olanaksızdır. Aslında "kaliteli zaman" geçirmek için ona ilgi gösterdiğiniz bir anda bunu hiç istemeyebilir. Bebeklerle geçirilen mutlu, sevecen ve eğlenceli anlar kendiliğinden oluşur.

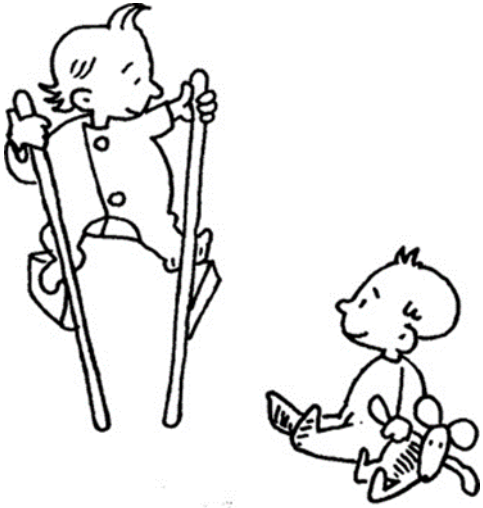

Sıçrayıştan Sonra

Bu sorunlu dönem başladığı gibi birdenbire sona erer. Çoğu anne bunu rahatlayıp bebekleriyle hoş vakit geçirecekleri bir dönem olarak görür. Sürekli ilgilenme zorunluluğu ortadan kalkar. Bebek daha bağımsızlaşmıştır ve çoğu kez yeni becerilerini uygulamaya koymakla meşguldür. Aynı zamanda daha da neşelidir. Ne yazık ki bu nispeten huzurlu ve sakin dönem uzun sürmez; bu, bir sonraki fırtınadan önceki sessizliktir. Doğa bebeklerin uzun süre dinlenmesine izin vermez.

Bölüm 2
Yeni Doğan Bebek

Dünyaya Hoş Geldin

Yeni anne olmuş bir kadının bebeğini ilk kez kucağına alışını gözlemleyin. Büyük bir olasılıkla, önce parmaklarını saçlarının arasından geçirir. Sonra parmağıyla başını ve yüzünü okşar. Bundan sonra el ve ayak parmaklarını yoklar. Sonra yavaş yavaş bedenine, kollarına, bacaklarına ve boynuna dokunur. En son olarak da karnını ve göğsünü yoklar.

Annelerin yeni doğan bebeklerine dokunuş *tarzı* genellikle aynı biçimdedir. Yeni bir anne bebeğine önce parmak uçlarıyla dokunur, onu son derece hafif bir şekilde okşar ve yoklar. Yavaş yavaş kendini daha rahat hisseder; tüm parmaklarını kullanır ve hatta onu hafifçe sıkar. Nihayet ona avucunun içiyle dokunur. Sonunda onu göğsünde ya da karnında tutmaya cesaret ettiğinde yeni anne o kadar mutludur ki böylesine değerli bir şeyi oluşturmasının bir mucize olduğunu haykırabilir.

İdeal olarak, bu süreç doğumdan hemen sonra yer almalıdır. Anne bebeğiyle ilk buluşmasından sonra artık onu kucağına almaktan, evirip çevirmekten ya da yerine bırakmaktan çekinmez. Minik bebeğe dokunmanın nasıl bir duygu olduğunu bilir.

Her bebeğin görünüşü ve duyguları farklıdır. Annesi izin verdiği takdirde, bir başka çocuğu kollarınıza almaya kalktığınızda kendinizi garip hissedersiniz. Başka bir bebeğe alışmak bir iki dakika alacaktır. Bu, *kendi* bebeğinize fazlasıyla alışmış olmanızdan kaynaklanır.

Sorumluluğu Erkenden Üstlenin

Bir anne bebeğine güvenle dokunmaya ne kadar çabuk başlarsa onun gereksinimlerini o kadar çabuk fark eder. Bir bebek annenin kollarına hemen bırakılmamalı, onu kendiliğinden kucaklamasına zaman vermelidir. Doğumdan sonra anneye zaman tanınmazsa bebekle kuracağı bağlantı kolayca kesintiye uğrayabilir. Eğer anne işlerin onun kontrolü altında olmadığını

düşünürse kendisini güçsüz hissedebilir ve hatta bebeğini kucağına almaktan korkabilir.

> ***Çok Önemli İlk Saatler***
> *Bir anne genellikle doğumdan sonraki ilk saatlerde bebeğine karşı fazlasıyla duyarlıdır. Birbirinizi tanımak için bu kritik süreçte bebeğinizin yanında olmaya çalışın. Yeni doğan bebeğiniz bu dönemde tamamen uyanık olur. Çevresinin farkındadır, hafif seslere kulak verir ve gözlerini üzerine eğilen yüze diker. Çoğu anne, bu yepyeni aile deneyimini paylaşmak için babanın da orada olmasından mutluluk duyar.*

Mümkün olduğunca çabuk bir şekilde kontrolü elinize alın ve bebeğinizi tanımaya çalışın. Bebeğiniz kuvöze konmuş bile olsa onunla elinizden geldiğince beraber olun ve gereksinimlerini karşılayın. Ona dokunamasanız bile onunla konuşarak orada olduğunuzu belirtin.
Çekinmeden kendinizi ifade edin. Eğer bebeğinizin yanınızda olmasını ya da onunla bir süre yalnız kalmayı istiyorsanız bunu belirtin. Onu ne zaman kucaklayıp seveceğinize *siz* karar verirsiniz.
Yeni doğan bebekle birlikte olmaları hastane kuralları gereği ya da başkaları tarafından engellenen annelerin çoğunluğu bu sürede onunla daha çok zaman geçiremedikleri için pişmanlık duyduklarını söyler. Birçok anne bu yüzden uzun süre küskün olur. Doğum sonrasındaki dönem umdukları gibi olmamıştır. Hak ettikleri gibi dinlenmeleri gerekirken kendilerini tedirgin hissederler. Bebeklerini sürekli yanlarında isterler, özellikle de minikler ağlarken. Bebeklerini kucaklamalarına izin verilmediğinde yeni anneler düş kırıklığına ve öfkeye kapılırlar. Kendilerini bebekleri için en iyisinin ne olacağını kestirmekten yoksun, çaresiz, gelişmemiş insanlar olarak görürler. Bu

duygular, hastane kuralları ve başkalarının müdahalesi ile karşılaşan babalar tarafından da dile getirilmiştir.

"Bana söylenenleri yapmak zorundaydım. Yalnızca meme verirken *nasıl* oturmam gerektiği değil, ne kadar süreyle ve ne kadar arayla emzirmem gerektiği de söyleniyordu. Ayrıca henüz emzirme vakti gelmediğinde ağlamasına da göz yummalıydım. Buna sürekli canım sıkılıyordu ama kaba davranmak da istemiyordum. Bu yüzden bebeğimi gizlice emziriyordum. Onun ağlamasına dayanamıyordum. Memelerim gün boyu bir şişiyor, bir boşalıyordu. Artık buna dayanamaz olmuştum. Doğum yapan bendim ve bebeğimi istiyordum. O kadar öfkelendim ki ağlamaya başladım. Ama tabii buna da bir isim takmışlardı: "Doğum sonrası gözyaşları." Bu, bardağı taşıran son damla oldu. Tek istediğim bebeğim ve bir parça huzurdu."
Paul'ün annesi

"Zor bir doğum yaptım. Bebeğim hemen alınıp götürüldü. Saatler boyu bir oğlumuz olduğunu sandık. Daha sonra bebek getirilince onun bir kız olduğunu gördük. Çok şaşırdık. Kız istemediğimizden değil ama bir oğlumuz olduğu fikrine alışmaya başlamıştık."
Jenny'nin annesi

"Bebeğimi emzirirken ona sıkı sıkı sarılmak ve yakın olmak istiyordum. Ama hemşire bunu izin vermedi. Beni yataktaki yastıklara yaslanmaya zorladı. Bu hiç doğal değildi, ilgiden ve duygudan son derece uzaktı."
Nina'nın annesi

Anneler doğumdan hemen sonra bebekleriyle sorunlar yaşadıklarında çoğu zaman bunun kendilerine yeterince güvenemediklerinden kaynaklandığını söylerler. Onları

düşürmekten ya da fazla sıkmaktan korkarlar. Bebeklerin gereksinimlerini ve gösterdikleri tepkileri değerlendirmeyi henüz öğrenememişlerdir. Anne olarak başarısızlığa uğradıklarını düşünürler.
Bazı anneler bunun bebeklerini doğumdan hemen sonra çok az görmelerinden kaynaklandığını düşünüyor. Doğumdan hemen sonra bebekleriyle birlikte olmayı çok istemelerine karşın sonrasında bebekleri yeniden beşiklerine götürüldüğünde kendilerini rahatlamış hissederler. Annelikten korkarlar.

"Zor bir doğum yaptığım için 10 gün hastanede kaldık. Bebeğimi sadece emzirmeye getirdiklerinde görmeme izin veriyorlardı. Hiçbir şey umduğum gibi olmamıştı. Bebeğimi emzirmek istiyordum ama kimi zaman hastane görevlileri daha kolaylarına geldiği için bebeği gizlice biberonla besliyorlardı. Geceleri sürekli biberon veriyorlardı. Onun daha sık yanımda olmasını istiyordum ama buna izin vermiyorlardı. Kendimi çok çaresiz hissediyor ve öfkeleniyordum. Eve çıkmama izin verildiği zaman bebeğin onlarda kalmasına göz yumacak duruma gelmiştim. Kızım benim için bir yabancı olmuştu; sanki benim bebeğim değildi."
Juliette'in annesi

✓ *Unutmayın!*

Bebeğinizin keyfi yerindeyken onu kucağınıza alın, okşayın, sallayın ve bedenini ovun. Bu, onu nasıl rahatlatacağınızı keşfedebileceğiniz en iyi süreçtir. Onun ne istediğini bilirseniz daha sonra huysuzlandığında aynı şeyleri yaparak onu rahatlatabilirsiniz. Eğer onu keyifsizken kucaklar, sallar, okşar ve ovarsanız, bu "rahatlatma" onun daha fazla ve uzun süre ağlamasına yol

açar.

“Doğum hemşiresi tam bir baş belasıydı. Konuklarım varken yanımızda kalıyor ve sürekli konuşarak herkese daha önce baktığı kişilerde karşılaştığı zorluklardan söz ediyordu. Her nedense, bebeğimin teninin sararacağından büyük endişe duymaktaydı. Her saat başı, hatta bazen 15 dakikada bir onu kontrol ediyor ve bana sarılığın ilk belirtilerini gördüğünü söylüyordu. Bu beni sinirlendiriyordu. Onu emzirmeye çalışırken sürekli olarak aç bebeğimi kapıp tartmaya götürüyordu. Bu beni son derece kızdırıyordu, bebeğim de bundan pek hoşnut değildi. Kantarla sürekli oynayıp duruyor, bu yüzden bebeğin 39 gram mı yoksa 40 gram mı süt emdiğini saptaması daha uzun sürüyordu. Bebeğimin umutsuz çığlıkları beni daha sinirlendiriyordu, bu yüzden sonunda onu emzirmekten vazgeçmiştim. Şimdi geriye baktığımda, kendimi çok kötü hissediyorum. Minik kızımı kendi başıma emzirmeyi ne kadar isterdim.”
Emily’nin annesi

“İkinci çoğumuzu doğurduğum zaman her şeyi kendi istediğimiz gibi yapmaya kararlıydık. Bebek ağlamaya başladığında onu birazcık emziriyordum. ilk çocuğumuz olduğu zaman iki hatta boyunca bize onun ağlamasına ve aç kalmasına izin vermemiz söylenmişti; daha sonra bunun hiç işe yaramadığını gördük, ilk çocukta herkesin söylediğine uyma eğilimindesinizdir. ikinci çocukta sadece kendi bildiğimi yaptım.”
Eve’in annesi

Bebeğinizi Tanımaya Ve Anlamaya Başlamak

Birçok açıdan, bebeğinizi zaten tanımaktasınız. Ne de olsa 9 ay boyunca gece gündüz sizinle birlikteydi. Doğmadan önce nasıl bir bebeğiniz olacağını ve rahminizdeyken düşlediğiniz özelliklere

sahip olup olmadığını merak edersiniz. Ama doğunca her şey değişir, tümüyle değişir. Bebeğinizi ilk kez görürsünüz, o da kendini tümüyle farklı bir çevrede bulur.
Çoğu anne yeni doğmuş bebeğinde birtakım tanıdık özellikler arar. Beklediği kadar sakin bir bebek mi? Doğumdan önceki gibi belli zamanlarda tekme atacak mı? Babasıyla arasında özel bir bağ var mı? Onun sesini tanıyor mu?
Çoğu zaman anneler bebeklerinin tepkilerini "sınamak" isterler. Çocuklarının nasıl mutlu ve hoşnut olacağını bilmek isterler. Önerilere açıktırlar ama kurallar ve koşullara değil. Kendi bebeklerini tanımak ve nasıl tepki verdiğini görmek isterler. Bebekleri için neyin en iyi olduğunu kendileri bulmak isterler. Eğer onların neyi sevip neyi sevmediği hususunda haklı çıkarlarsa memnuniyet duyarlar, çünkü bu bebeklerini çok iyi tanıdıklarını gösterir. Bu onların kendilerine olan güvenini artırır ve eve çıktıklarında da onlara mükemmel bakacaklarına inanırlar.
Bu ilk günler boyunca bebeğinizi görmek, duymak, koklamak ve hissetmek, bebeğinizle olan ilişkilerinizde olağanüstü etkilidir. Çoğu anne içgüdüsel olarak bu özel "partilerin" ne denli önemli olduğunu bilir. Bebeklerinin her yaptığını yaşamak isterler. Sadece onları seyretmek bile olağanüstü bir mutluluk verir. Onları uyurken seyretmek, nefeslerini dinlemek isterler. Uyandıklarında yanlarında olmak isterler. Onları her istediklerinde okşamak, kucaklamak ve koklamak isterler.

"Oğlumun nefesi ne zaman ani bir gürültü duysa ya da bir ışık görse değişiyor. Bu düzensiz nefes alışını ilk fark ettiğimde gerçekten endişelendim ama sonra onun sese ve ışığa tepki verdiğini anladım. Şimdi nefes alışı değiştiğinde bunun harika bir şey olduğunu düşünüyor ve artık endişeye kapılmıyorum."
Bob'un annesi

Bebeğiniz Sizi Tanımaya ve Anlamaya Başlıyor

Yeni bir anne baba bebeğinin yüzüne baktığında, sanki bebek de büyük ve şaşkın gözlerle bakarak "Bu ne garip ve harika bir dünya!" der gibidir.

Gerçekten de yeni doğmuş bir bebeğin dünyası yeni ve tuhaf duygularla dolu bir yerdir. Işık, ses, hareket, kokular ve yumuşak cildine dokunuşlar... Bunların hepsi o kadar yenidir ki birini diğerinden ayıramaz. Kimi zaman, annesinin memesine sıkı sıkıya sarıldığında kendisini harika hisseder. Karnı toktur, sıcacıktır, uykuludur ve kendisini saran yumuşaklık onu sakinleştirir.

Kimi zaman ise tüm dünyası yıkılmış gibidir ve onu bu derece kötü hissettiren şeyin ne olduğunu anlayamaz. Altı ıslaktır, üşüyordur, açtır, etraf fazla gürültülü ya da aydınlıktır, olağanüstü mutsuzdur ve tek yapabildiği feryatla ağlamaktır.

Bebeğiniz yaşamının ilk 5 haftasında yavaş yavaş çevresindeki dünyaya alışmaya başlar. Bu süreçte gerek siz gerek bebeğiniz birbirinizi herkesten daha yakından tanımaya başlarsınız. Bebeğiniz kısa sürede gelişmesindeki ilk önemli sıçrayışı yapar. Bebeğiniz 5 haftalıkken ileriye doğru attığı ilk adımı anlayabilmeniz için yeni doğmuş bebeğinizin şu anki dünyasının neye benzediğini ve bununla nasıl başa çıkabileceğini bilmeniz gerekir. Aynı zamanda, bu yeni olaylarla başa çıkmasına yardımcı olmak için fiziksel temasın taşıdığı önemi ve bundan nasıl yararlanacağınızı bilmeniz gerekir.

Yeni Bebeğinizin Dünyası

Bebekler doğdukları andan başlayarak çevrelerindeki dünya ile ilgilenirler. Çevrelerinin farkına varmak için bakarlar ve kulak verirler. Gözlerini mümkün olduğunca odaklamaya çalışırlar, bu yüzden sık sık şaşı gibi görünürler. Kimi zaman bu çabalarından olağanüstü yorgun düşüp titremeye başlarlar, nefesleri kesilir. Yeni doğmuş bir bebek çoğu kez sizi, yoğun bir dikkatle süzüyor gibidir.

Yeni bebeğinizin mükemmel bir belleği vardır ve sesleri, insanları ve hatta kimi oyuncakları -özellikle renkli, doldurulmuş hayvanları- çabucak tanırlar. Aynı zamanda banyo, kucak ve emzirme saati gibi günlük yaşamının düzenli bölümlerinin kesin beklentisi içinde olurlar.

Bu yaşta bile bir bebeğin yüzünde mimikler oluşur. Oturup onunla konuşurken ona dilinizi çıkarmayı deneyin ya da ona seslenirken ağzınızı iyice açın. Bunu yaparken onun size baktığından emin olun ve tepki vermesi için ona zaman tanıyın. Bebeğin hareketlerinin çoğu yetişkinlerin standartlarına göre çok yavaştır ve tepki vermesi saniyeler alabilir.

Küçük bir bebek annesine ne hissettiğini, mutlu mu, kızgın mı yoksa şaşkın mı olduğunu yansıtabilir. Bunu mırıldanmalarının, agularının ya da ağlamasının tonunu değiştirerek ya da beden dilini kullanarak yapar. Kısa sürede ne demek istediğini anlamaya başlarsınız. Ayrıca bebek anlaşılmayı beklediğini de açıkça ortaya koyar. Derdini anlatamazsa öfkeyle bağırmaya ya da kalbi kırılmışçasına ağlamaya başlar.

Yeni doğan bebeğinizin bu dönemde bile belli seçimleri vardır. Çoğu bebek oyuncak yerine insanlara bakmayı tercih eder. Aynı zamanda eğer ona iki oyuncak sunarsanız, gözlerini birine dikerek seçimini dile getirir.

Yeni doğmuş bebeğiniz onu yüreklendirdiğinizde buna hemen karşılık verir. Hoş kokusu, dış görünüşü ve başarılarıyla ilgili övgülere bayılır. Eğer onu iltifatlara boğarsanız sizinle daha uzun süre ilgilenmesini sağlarsınız.

Bebeğinizin duyuları tümüyle çalışıyor olsa da bu duyuların beynine gönderdiği iletileri yetişkinler gibi irdeleyemez. Bu, duyularını birbirinden ayıramadıkları anlamına gelir. Bebekler dünyalarında kendilerine göre ya şarlar ve bu bizimkinden hayli farklıdır. Biz bir kokuyu *koklarız;* onu yayan çiçeği *görürüz;* onun yumuşak, kadifemsi yapraklarına *dokunuruz;* ona doğru giden bir arının vızıltısını *duyarız* ve ağzımıza aldığımız balı *tadarız*. Bu duyumların her birini ayrı ayrı yaşarız, dolayısıyla aralarındaki farkı hissederiz.

Buna rağmen, bebeğiniz henüz bu ayrımı yapamaz. Dünyayı yalnızca bir unsurun değişmesiyle korkunç bir değişime uğrayan, karmaşık duygularla dolu tek bir evren olarak algılar. Tüm izlenimleri yaşar ama bunlar arasında ayrım yapamaz. Henüz dünyasının kendine özgü duyumların sinyallerinden oluştuğunun ve her duyumun yalnızca bir tek şeyle ilgili iletiler aktardığının farkında değildir.

Bebeğin kafasını daha da beter karıştıran, kendisi ile çevresi arasında bir ayrım yapamaması ve henüz bağımsız bir varlık olduğunun farkında olmamasıdır. Bu yüzden kendi bedeninden kaynaklanan duyumlarla dışarıdan gelenler arasında da bir ayrım yapamamaktadır. Onun nazarında, dış dünya ile kendi bedeni aynı şeydir. Onun için dünya bir büyük renk-kucak-koku-ve-ses duyumundan ibarettir. Bedeni her ne hissederse, herkesin ve her şeyin de bunları hissettiğini varsayar.

Yeni doğan bebek dünyayı ve kendisini aynı olarak gördüğü için çoğu kez neden ağladığını kestirmek zor olur. Bu, içindeki ya da dışındaki herhangi bir nedenden kaynaklanabilir. Bu yüzden onun ağlama krizlerinin ebeveynini şaşkına döndürmesine şaşmamak gerekir.

Yeni Doğmuş Bebeğinizin Donanımları

Dünyayı bebeğiniz gibi algılıyor olsaydınız siz de bağımsız

hareket edemezdiniz. Bir şeyleri yakalayacak elleriniz ve meme emecek bir ağzınız olduğunu bilemezdiniz. Ancak bunların farkına vardığınız zaman bir şeyleri bilerek yapabilirsiniz.
Öte yandan bu, yeni doğan bebeklerin dünyaya tepki vermekten tamamen yoksun oldukları anlamına gelmez. Neyse ki bebeğiniz bu eksiklikleri karşılayacak ve bu dönemi atlatmasına yardımcı olacak özelliklerle doğar.

Refleksleri Ona Ne Yapacağını Söyler

Bebekler güvende olmalarını sağlayacak reflekslere sahiptir. Örneğin, yeni doğan bebek yüzükoyun yatırıldığı zaman rahat nefes alabilmek için otomatik olarak başını yana çevirir. Bu refleks birçok açıdan ipleri çekilen bir kuklanın davranışına benzer. Durup, "Başımı çevirmem gerek" diye düşünmez. Bu kendiliğinden oluşur. Bebek düşünmeye ve tepki vermeye başladığında bu refleks kaybolur. Bu mükemmel bir sistemdir (Tabii ki, bebeğinizin uyku vakti geldiğinde onu sırtüstü yatırmak zorundasınız).
Aynı zamanda yeni doğan bebekler başlarını sesin geldiği yöne döndürürler. Bu otomatik tepki bebeğin ilgisini kendisine en yakın yere yönlendirmesini sağlar. Doktorlar yıllar boyu bu tepkiyi göz ardı ettiler çünkü yeni doğanın sese tepkisi geç olur. Bebeğin başını çevirmeye başlaması 5 ila 7 saniye sürer ve bu hareketi tamamlaması için 3 ya da 4 saniye daha gerekir. Bu refleks doğumun 5. ve 8. haftası arasında yok olur.
İşte bebeğinizin diğer refleksleri.
Yeni doğan bebeğin ağzı bir nesneye dokunduğunda ağzı hemen bunun üzerine kapanır ve bebek emmeye başlar. Bu refleks bebeğe olağanüstü güçlü bir emme yeteneği sağlar. Bu refleks, artık bebeğin emmeye gereksinimi kalmadığında yok olur.
Bebeklerin ayrıca güçlü bir kavrama refleksi vardır. Eğer bebeğinizin parmağınızı tutmasını isterseniz sadece avucunun içini okşayın. Otomatik olarak parmağınızı kavrayacaktır. Aynı

şeyi ayaklarına yaparsanız parmağınızı tutmak için ayak parmaklarını kullanacaktır. Bu kavrama refleksinin ilkel annelerin bedenlerinin kıllarla kaplı olduğu tarih öncesi devirlere uzandığı sanılmaktadır. Bu refleks sayesinde bebekler doğumdan hemen sonra annelerinin kıllarına tutunabiliyorlardı. Bir bebek bu kavrama refleksini yaşamının ilk 2 ayı boyunca kullanır, özellikle onu yere bırakmak üzere olduğunuzu sezip sizinle kalmayı yeğlediği zamanlarda!

Bir bebek korktuğu zaman *Moro refleksi* denilen bir tepki gösterir. Sanki düşmek üzereyken bir şeyi yakalamaya çalışıyor gibidir. Sırtını gerer, başını geriye atar ve kollarıyla bacaklarını sağa sola, önce dışarı, sonra içeri doğru sallar ve sonra onları göğsünde ve karnında kavuşturur.

Tüm bu refleksler, istemli hareketler başladığında ortadan kalkarlar.

Oysa yaşam boyu süren, nefes alma, aksırma, öksürme, göz kırpma ve sıcak bir yere değince eli geri çekme gibi başka refleksler vardır.

Bebekler de Sıkılır!

Minik bebeğiniz henüz kendini oyalama yeteneğine sahip değildir. Özellikle değişken huylu bebekler uyanır uyanmaz hareket etmek istediklerini açıkça ortaya koyarlar.

İşte bebeğinizi oyalamanın bazı yolları.

- *Evi birlikte keşfe çıkın. İlgilendiği her şeye bakmasına, dokunmasına ve onları duymasına izin verin. Keşfederken, karşılaştıklarınızı ona açıklayın. Ne olursa olsun, sesinizi duymaktan hoşlanacaktır. Kısa sürede nesneleri kendi kendine tanımaya başlayacaktır.*
- *Onunla sakin bir şekilde "sohbet edin."*

Bebeğiniz sesinizi dinlemeyi sever. Ama o sırada radyo çalıyorsa, dikkatini yalnızca sizin sesinize vermekte zorlanır. Her ne kadar küçük bebekler teker teker duydukları sesleri birbirinden ayırmayı becerseler de aynı anda birden fazla ses duyduklarında bunu yapamazlar.

- *Bebeğinizin uyandığında bakması için uygun yerlere ilginç nesneler yerleştirin. Bu çağda onları kendi başına aramayı beceremez, bu yüzden onun için "gözden ırak olan gönülden de ıraktır."*
- *Müzik çalmayı deneyin. En sevdiği müzik türünü keşfetmeye çalışın ve şarkıları onun için çalın. Bunu çok yatıştırıcı bulabilir.*

Bütün aktivitelerde, bebeğinizin tepkilerinin size yol göstermesine izin verin.

Ağlayarak Dikkatinizi Çeker

Bebeğinizin yukarıda sözü edilen refleksleri rahatsız bir durumu normalleştirme yoludur. Kimi zaman bu refleksler yeterli olmaz. Örneğin, eğer fazla sıcaksa ya da üşüyorsa, kendini iyi hissetmiyor ya da canı sıkılıyorsa. Böyle bir durumda bebek başka bir strateji uygular. *Bir başkası* durumu düzeltene kadar ağlar. Kimse yardımına koşmazsa tümüyle bitkin düşünceye kadar ağlamayı sürdürür.

"Oğlumun ağlama nöbetleri iki haftalık olunca başladı. Gayet güzel meme emmesine ve sürekli gelişmesine karşın gece gündüz bağırıp çağırıyordu. Düzenli kontrolleri için onu kliniğe götürdüğüm zaman belki de canının sıkılıyor olabileceğini dile getirdim. Ama çocuk doktoru bunun imkânsız olduğunu, çünkü bebeklerin ilk 10 gün içinde gözlerinin kapalı olduğunu, açsalar

bile hiçbir şey göremeyeceklerini söyledi. Yine de beşiğine bir çıngırak taktım. Bu işe yaradı gibi. Hiç değilse daha az ağlıyor. Demek ki gerçekten canı sıkılıyormuş."
Paul'ün annesi, 4. hafta

Görünümü Yüreğinize Dokunur
Bebekler var olabilmek için sabah, öğle ve akşam gereksinimlerini karşılayacak birisine ihtiyaç duyar. Bu yüzden doğa ona sürekli yararlanabileceği güçlü bir silah vermiştir: Görünümü.
Hiçbir şey bir bebek kadar şirin olamaz. Olağanüstü büyüklükteki kafası, tüm boyunun neredeyse üçte biri kadardır. Gözleri ve alnı "kocaman" ve yanakları "tombiş"tir. Ayrıca kolları ve bacakları "kısacık ve tombul tombul"dur. Bu şirin görünüşü çok sevimlidir. Bebek, oyuncak ve çizgi roman yapımcıları hemen hemen bunların benzerlerini yaparlar. Bunlar çok satarlar! Bir bebek de kendini böyle satar. Şirin, ufacık ve acizdirler; miniciktirler ve sürekli ilgi isterler. Bebek sizi büyüleyerek kendisini kollarınıza almanızı, kucaklamanızı ve ona bakmanızı sağlar. Dünyanın her yerinde bebekler daha 6 haftalık olmadan gülümser gibi görünürler. Hatta bebeklerin rahimde gülümsediklerini gösteren filmler çekilmiştir. Oysa bu kadar erken bir dönemde buna çok ender rastlanır. Yine de siz bu kadar erken bir gülücüğe tanıklık eden şanslı ebeveynlerden biri olabilirsiniz. Yeni doğan bebekler onlara dokunulduğunda, bir soluğun yanaklarını yaladığını hissettiklerinde, beşiklerinin üzerine eğilmiş bir yüz gördüklerinde, bol bol süt emip doyduklarında gülümserler. Bazen uykularında bile gülümserler.

Bebeğinizin En Büyük Gereksinimi

Bebeğiniz daha doğmadan dünyasını bir bütün olarak algılar. Doğduğu zaman tanıdık bir ortamdan dışarı çıkar ve ilk kez tümüyle bilmediği, yepyeni şeylerle yüzleşir. Bu yeni dünya bir sürü yeni duyumdan oluşur. Birdenbire serbestçe hareket edebilir, sıcağı ve soğuğu hissedebilir, bir sürü farklı ve yüksek ses işitebilir, parlak ışıkları görebilir ve bedenini saran giysileri duyumsayabilir. Tüm bu izlenimlerin yanı sıra artık kendi başına nefes alabilmesi, süt emme alışkanlığını edinmesi ve sindirim organlarının bu yeni gıdayı özümsemesi gerekir. Tüm bunlar onun için yepyeni olaylardır. Yaşamındaki bu olağanüstü değişikliklerle başa çıkmak zorunda kaldığından kendisini güvende ve korunaklı hissetmek ihtiyacı duyduğu kolaylıkla anlaşılabilir.

Bebeğinizin rahminizdeki güvenli dünyasını çağrıştırmanın en iyi yolu, ona dokunmaktır. Bu onun kendisini güvende hissetmesini sağlar. Anımsayabildiği kadarıyla, rahminiz ona kucak açmıştı ve sizin devinimleriniz onu okşuyordu. Orası onun yuvasıydı. Orada olup biten her şeyin -kalbinizin düzenli atışı, kanınızın dolaşımı ve midenizin gurultusu- bir parçasıydı. Bu yüzden, eskiden bildiği fiziksel dokunuşlardan, tanıdığı sesleri tekrar duymaktan zevk alması son derece doğaldır. Bu onun "sohbet etme" şeklidir.

Dokunmak En İyi Yatıştırıcıdır

Besin ve sıcaklığın yanı sıra, bebeğiniz için yaşamının ilk 4 ayı boyunca kucağınızda olmaktan daha önemli bir şey yoktur. Onunla fazla oynama fırsatı bulamasanız bile, fiziksel dokunuşları hissettikçe hızla gelişir.

Küçük bir bebek genellikle sizin yanınızda yatmaya ve kucağınızda taşınmaya bayılır. Bu aynı zamanda onun bedenini kontrol etmesini öğrenmesi için iyi bir fırsattır.

Bir başka yöntem onu rahatlatacak bir masaj yapmaktır. Odanın sıcak olmasına dikkat edin. Elinize bir miktar yağ alıp onun

çıplak bedenine masaj yapın. Bu, onun bedenine alışması için iyi bir yöntemdir ve uykusunu getirir.
Bu dönemde bebek kucağa alınmaya, okşanmaya ve sallanmaya bayılır. Hatta hafif hafif sırtına vurulmasından hoşlanır. Fiziksel dokunuşlara asla doyamaz. Doğru yapıp yapmadığınız konusunda endişelenmeyin; o kısa sürede en fazla neden hoşlanıp nasıl rahatladığını size belirtecektir. Bu arada harika bir sığınağa sahip olduğunu ve tedirgin olduğunda güvenle buraya sığınabileceğini öğrenir.

Bebeğinizin Duyuları

Küçük bebekler görebilir, duyabilir, koklayabilir ve tat alabilir, birçok şeyi hissedebilirler ve bu duyuları anımsayabilirler. Ancak yeni doğmuş bir bebeğin bu duyuları algılama şekli, daha ileriki yaşlarda algılayacağı şekilden çok farklıdır.

BEBEKLER NE GÖRÜR

Yakın bir zamana kadar, bilim insanları ve doktorlar yeni doğan bebeklerin göremediğini düşünüyorlardı. Bu doğru değil. Görmenin tam kapasiteye en son ulaşan duyu olduğu doğru olsa da, anneler başından beri yeni doğan bebeklerin insanların yüzlerine bakmaya bayıldıklarını bilirler. Yeni doğan bebeğiniz yaklaşık 30 santim mesafedeki bir şeyi çok net olarak görebilir. Bunun ötesinde, görüşü muhtemelen bir miktar bulanıklaşır. Kimi zaman her iki gözünü birden baktığı şeye odaklamakta zorlanabilir ama bir kere bunu başardıktan sonra ona dikkatle bakmaya başlayabilir. Hatta kısa süre hareketsiz kalabilir. Tüm dikkati o nesnenin üzerinde toplanacaktır. Eğer çok dikkatliyse, hareket eden bir oyuncağı gözleriyle izleyebilir, başını onun gittiği yöne çevirebilir ya da bazen bunun her ikisini aynı anda yapabilir. Nesne ister dikey ister yatay yönde hareket etsin, bunu becerebilir. Önemli olan, nesnenin son derece yavaş hareket ettirilmesidir. Eğer bir kaç dakika nesneyi gözden kaçırırsa bakışlarını tekrar yakalayın ve nesneyi daha da yavaş hareket ettirmeye çalışın.

Bebeğinizin en iyi izleyebildiği şey, bir insan yüzünün temel niteliklerini taşıyan bir nesnedir. Yukarıda gözler için iki büyük nokta ve aşağıda ağız için bir nokta yeterlidir. Bebekler bunu doğumdan sonraki bir saat içinde yapabilirler. Çoğunun gözleri tamamen açıktır ve çok dikkatlidirler. Anneler ve babalar çoğu kez yeni doğan bebeğin kocaman açılmış güzel gözlerine hayran kalırlar. Bebeklerin bu dönemde bir insan yüzüne benzeyen herhangi bir şeye ilgi duymaları mümkündür.

Bebeğiniz özellikle keskin zıtlıklar taşıyan şeylerle ilgilenecektir; kırmızı-beyaz çizgiler, yeşil ve mavi çizgilerden daha çok ilgisini çekebilir. Renkler arasında ne kadar çok fark olursa onun ilgisi de o kadar artacaktır. Siyah beyaz çizgiler bebeğin dikkatini daha fazla çeker, çünkü en büyük zıtlık burada bulunur.

BEBEKLER NE İŞİTİR

Yeni doğmuş bebeğiniz doğar doğmaz değişik sesler arasında ayrım yapabilir. Doğumdan kısa süre sonra sizin sesinizi tanıyacaktır. Bir müzik parçasından, bir motor sesinden ve pes bir davul sesinden hoşlanabilir. Bu mantığa uygun, çünkü bu sesler onun için tanıdıktır. Rahimde iken kalbin, damarların, midenin ve bağırsakların vuruşu, hışırtısı, gurultusu, hırıltısı ve gıcırtısı ile çevrelenmiştir. Aynı zamanda insan seslerine ilgi duymakta ve bunlarla yatışmaktadır. Genel olarak bebekler, rahimde alışmış ; olduklarına benzer bir ortamda kendilerini rahat hissederler.

Örneğin, hamileyken daha çok kabalalık ortamlarda bulunan bir annenin bebeği fazla sessiz bir odada tedirginlik duyabilir. Bebeğiniz kalın ve ince sesler arasındaki farkı algılayabilir. Tiz sesler onun ilgisini daha çabuk çeker. Yetişkinler bunu hisseder ve bebeklerle tiz bir tonda konuşurlar; bu yüzden ona “aguuu, aguuu” gibi sesler çıkarırken utanmanıza gerek yoktur. Aynı zamanda bebeğiniz alçak ve yüksek sesler arasında da ayrım yapabilir ve ani ve yüksek gürültülerden hoşlanmaz. Kimi bebekler çok kolay ürkerler ve eğer sizin bebeğiniz de böyleyse, onu korkutacak bir şey yapmamanız çok önemlidir.

BEBEKLER NE KOKLAR

Yeni doğmuş bebeğiniz kokulara karşı çok hassastır. Yoğun ya da keskin kokulardan hoşlanmaz. Bu kokular onu aşırı hareketli yapar. Bu kokunun kaynağından uzak durmaya çalışır ve

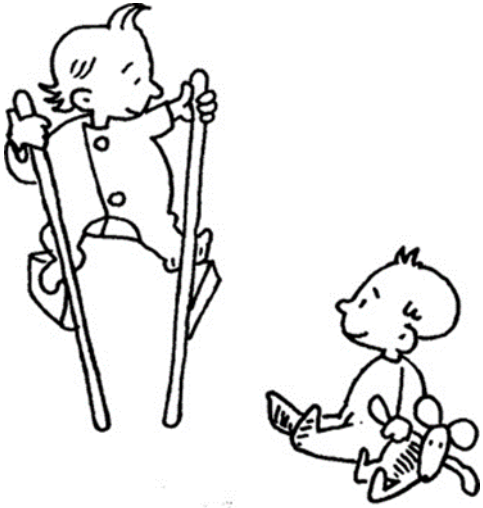
ağlamaya da başlayabilir.
Bebeğiniz sizin bedeninizin ve sütünüzün kokusu ile diğer annelerinkinin arasındaki farkı sezer. Eğer ona birkaç kullanılmış giysi uzatırsanız sizin giydiğinize doğru yönelecektir.

BEBEKLER NE TADAR
Bebeğiniz başlangıçtan itibaren değişik tatların farkına varır. Kesinlikle tatlı nesneleri yeğler ve ekşi ya da acı olan hiçbir şeyi sevmez. Eğer kendisine acı bir şey verilirse onu hemen tükürür.

BEBEKLER NE HİSSEDER
Bebeğiniz ısı değişikliklerini hisseder. Sıcaklığı hisseder ve eğer memenin ucu doğrudan ağzına verilmemişse aranırken bu hissinden yararlanır, çünkü meme ucu memenin kendisinden daha sıcaktır. Başını sıcak noktaya doğru çevirir. Aynı zamanda, bebeğiniz soğuğu da hisseder. Ama eğer üşümesine izin verilirse kendi kendini ısıtamaz, çünkü bu dönemde vücut ısısını denetlemeyi ve ısınmak için titremeyi bilmez. Anne babası onun beden ısısına dikkat etmek zorundadır. Örneğin, ne kadar iyi giyinmiş olursa olsun bir bebeği karlı ve buzlu bir günde uzun bir yürüyüşe çıkarmak akıl kârı değildir, çünkü çok fazla üşüyebilir ve donma belirtileri gösterebilir. Eğer bebeğinizde böyle belirtiler olursa onu hemen sıcak bir yere götürün.
Bebeğiniz kendisine dokunulmasına karşı son derece hassastır. Genellikle yumuşak ya da sert olsa da cilt temasına bayılır. Bebeğinizin hangisinden hoşlandığını keşfedin. Rahat, sıcak bir odada bedeninin ovulmasından da genelde hoşlanır. Onu rahatlatacak ve eğlendirecek en iyi şey fiziksel dokunuşlardır. Bebeğinizin uykulu ya da uyanık olmasını neyin sağladığını bulmaya çalışın, zira zor dönemlerde bu bilgiden yararlanabilirsiniz.

Bölüm 3
5. Harika Hafta

Değişen Duyular Dünyası

Son 4 ya da 5 hafta boyunca, bebeğinizin hızlı gelişmesini izlediniz. Birbirinizi tanıdınız ve onun davranışlarını öğrendiniz. Onun bu dönemdeki dünyasını hayal etmek yetişkinler için güçtür. Hiçbir şey tam odaklanmamış ve nitelendirilmemiştir; birçok açıdan rahminizdeki yaşamından çok farklı değildir. Şimdi, bebeğin dünyasındaki sisler dağılır ve son haftalarda edindiği izlenimlerin anlamını kavramaya başlarken, gelişimdeki ilk sıçrayışını yapmak zorundadır. Bebek yaklaşık 5 haftalıkken, bazen henüz 4 haftalıkken, gelişiminde ileriye doğru ilk sıçrayışını yapmaya başlar.

Bebeğinizin iç ve dış dünyası yeni duyumların bombardımanına uğrar ve bunlar onu genellikle şaşkına çevirir. Bu yeniliklerin bir kısmı iç organlarında ve metabolizmasındaki gelişmedir. Diğerleri dikkatinin artmasının sonucudur, duyuları doğumundan hemen sonrasına oranla daha hassastır. Değişen, duyumlarının kendisi değil, bebeğin bunları algılamasıdır. Hızla değişmekte olan bu dünya başlangıçta çok tedirgin edicidir. Bebeğinizin ilk tepkisi, kısa süre önce terk ettiği güvenli, sıcak, tanıdık dünyaya dönmek istemek olur; bu dünyanın merkezinde anne vardır. Bebek birdenbire eskisinden daha fazla kucaklanmak ve ilgi ister. Daha önce beslenirken, uyurken ve fiziksel gereksinimleri karşılanırken kendini iyi hissetmektedir ama şimdi sizden daha fazlasını bekler. Her ne kadar bebeğiniz doğumundan beri size çok yakın olmuşsa da bu dönemde ilk kez onun huysuzlandığım ya da daha fazla ilgi istediğini görürsünüz. Bu dönem sadece bir gün sürebilir ama bazı bebeklerde tüm bir hafta devam edebilir.

Bu eteğinize yapışma dönemi düzelmeye yüz tutarken, bunu belirlemekte zorlansanız da bebeğinizin biraz daha büyüdüğünü fark edersiniz. Çevresindeki dünyayla daha ilgili ve algılı görünür.

✓ *Unutmayın!*

Eğer bebeğiniz huysuzlanıyorsa onu dikkatle izleyerek yeni beceriler kazanmaya çalışıp çalışmadığını görün.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Beş haftalık bebekler bile minik bedenlerinin içinde oluşan değişiklikleri hissedebilirler. Sizin bedeninizin sıcak kucaklayışı dışındaki bir dünyaya henüz alışmışken bebeğiniz şimdi kendi dünyasının ikinci kez değişmekte olduğunu fark eder. Her şey size aynı görünse de onun için gördüğü, hissettiği, işittiği, kokladığı, tattığı her şey bir biçimde farklılaşmıştır. Bu değişikliklerin bazıları hoşuna gidebilir ama diğerlerinden hoşlanmaz, çünkü bunlarla nasıl başa çıkacağını bilemez. Sizden yardım istemek için hâlâ çok ufaktır ve ayrıca ne olup bittiğini size soramaz.

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Her ne kadar bebeğiniz olup bitenleri size kelimelerle anlatamasa da bunları iletmenin bir yolunu bulur, işte onun ilk sıçrayışı yapmak üzere olduğunu gösteren belirtiler.

Son Derece Üzgün Olabilir
Bu dönemde bebeğiniz büyük bir olasılıkla bağırıp çağıracak, ağlayacak, çığlık atacak, beşiğinde uyumayı reddedecek ve tüm ev halkını deliye döndürecektir. Bunlar bebeğinizin ilk sıçrayışını yapmak üzere olduğunun ipuçlarıdır! Eğer şanslıysa onun bu sıkıntısı sizin onu kucağınıza almanızı, ve onun size sokulmasını sağlar.

Size Yakın Olmak İçin Yanıp Tutuşabilir
Daha da şanslıysa, onu kucağınıza aldıktan sonra emzirirsiniz. Kimi zaman ancak annenin kucağında, memeye yapışmış.... (tarama sorunları)
If she's even luckier, after you pick her up, you may also let her nurse. Sometimes she will drift off to sleep only if she's snuggled up to mommy in the closest way possible—latched onto the breast. Providing this sort of physical comfort with breast or bottle may be the only way to create the safe world she is so desperate for at this time.

"Normalde bebeğim çok iyi huyludur ama nerdeyse iki gündür hiç durmadan ağlıyor. Önce midesinin ağrıdığını, sandım. Ama sonra ne zaman kucağıma alsam ya da aramıza yatmasına izin yersem sustuğunu fark edim. Hemen uykuya dalıyordu. Böyle yaparak onu gereğinden fazla şımarttığımı düşünmeye başladım. Ama bu ağlama krizi başladığı gibi aniden sona erdi ve şimdi eskiden olduğu gibi iyi geçimli."
Eve'nin annesi, 5. hafta

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Bu büyük değişiklikler bebeğinizi etkilediği gibi kaçınılmaz olarak sizi de etkileyecektir. İşte hissedeceğiniz baz, duygular.

Kendinizi Güvensiz Hissedebilirsiniz
Bütün anneler bebeklerini rahatlatabilmek için huzursuzluğun nedenini öğrenmek ister. Genellikle ilk önce bebeğin aç olup olmadığını araştırırlar Sonra bezinin kirlenip kirlenmediğine bakarlar ve değiştirirler. Bütün bu anlarda ellerinden geldiği kadar sevecen davranmaya çalışırlar ve tüm bunlar kolay değildir. Kısa süre sonra bütün bunların sevgili minik bebeğin durmak bilmez ağlayışına engel olamadığını anlarlar. Çoğu anne

bebeğinin davranışlarındaki bu ani değişiklikler yüzünden son derede zor anlar yaşar. Bu onların kendine güvenini yok eder ve çok sıkıntılı bir dönemdir.

"Oğlum sürekli benimle birlikte olmak istiyordu ve onu ya ***göğsüme*** bastırıyor ya da dizlerimin üstüne alıyordum, misafirim olduğu zaman bile. Son derece endişeliydim. Bir gece hemen hemen hiç uyumadım. Bütün gece onu kucağımda gezdirip okşadım. Sonra kız kardeşim geldi ve nöbeti devraldı. Diğer yatak odasına gidip bütün gece ölü gibi uyudum. Ertesi sabah uyandığımda yeniden doğmuş gibiydim."
Bob'un annesi, 5. hafta

Çok endişelenebilirsiniz
Anneler çoğu zaman çığlık çığlığa ağlayan bebeklerinin bir rahatsızlığının olmasından korkarlar. Bir yerlerinin ağrıdığını ya da o güne kadar anlaşılamamış bir anormalliği ya da rahatsızlığının olduğunu düşünürler. Kimileri sütlerinin yetersiz kaldığını zanneder. Çünkü bebek ağlarken sürekli memeye saldırmaktadır ve sürekli açtır. Bazı anneler bebeklerini doktora götürürler. Aslında bebeklerin çoğunun sağlığının yerinde olduğu görülür ve anneler evlerine dönüp endişeleriyle baş başa kalırlar (Bir kuşkuya kapıldığınızda daima doktorunuza danışın ya da çocuk sağlığı kliniğine gidin).

"Kızım o kadar ağlıyordu ki bir şeylerin çok ters gittiğini sandım. Sürekli meme emmek istiyordu. Onu bir çocuk doktoruna

götürdüm ama doktor hiçbir şey bulamadı. Sütüme alışması için zamana ihtiyacı olduğunu, çoğu bebeğin 5 haftalıkken böyle ağlama krizlerine kapıldığını söyledi. Bunu çok garipsedim çünkü kızım o zamana kadar sütümü yadırgamamıştı. Aynı yaşta olan kuzeni de ağlayıp duruyordu ama o biberonla besleniyordu, Doktora bunu söyledim ama o duymazlıktan geldi. Ben de ısrar etmedim. Ciddi bir şey olmadığını öğrenmem yetmişti."
Juliette'in annesi, 5. hafta

Bebeğiniz bir şeyin değişmekte olduğunu hissettiği için güvensizlik duyar ve her zamankinden fazla tensel temas ister. Tedirgin olduğunda onu rahatlatacak en güçlü yöntem kucaktır. Onu ihtiyaç duyduğu sürece kucağınızda tutun ve böyle durumlarda elinizden geldiği kadar temasta olun. Bütün bu değişikliklere ayak uydurmak ve yeni dünyasına alışmak için zamana ihtiyacı var. Bedeninizin kokusu, sıcaklığınız, sesiniz ve dokunuşunuz onun için tanıdıktır. Sizinle beraberken biraz rahatlayıp huzura kavuşabilir. Bu zorlu dönemde gerçekten ihtiyacı olan sevgi dolu ilgiyi ona siz verebilirsiniz.

"Bazen kızım yarım saat boyunca meme emiyor ve memeden ayrılmayı reddediyor. '20 dakika sonra emzirmeyi kes; bırak ağlasın. Kısa zamanda buna alışır' diyorlar bana. Ama ben içimden, 'Ne derlerse desinler, en iyi kararı verecek olan benim' diye düşünüyorum."
Nina'nın annesi, 5. hafta

Bu ağlama nöbetleri sırasında bebeğinize dokunmanın ona iyi geldiğini ve gürültücü ufaklığınızın size yakın olduğunda daha çabuk sakinleştiğini göreceksiniz. İşlerinizi yaparken ufaklığı bebek taşıma askısıyla yanınızda tutabilir ya da kitap okumak ve benzeri oturarak yaptığınız işleriniz esnasında onu kucağınızda tutabilirsiniz. Yumuşak bir masaj yapmak ve okşamak da işe

yarayabilir.

“Bebeğim sürekli olarak ağladığında kendini kaybetmiş gibi görünüyor. Onu birazcık sakinleştirebilmek için uzun süre boyunca masaj yapmam gerekmişti. Kendimi tükenmiş fakat son derece tatmin olmuş hissettim. Bundan sonra bir şey değişmişti. Artık onu sakinleştirmek uzun zaman almıyordu. Artık ağladığı zaman onu yatıştırmak için bu kadar çok çaba sarf etmem gerekmiyordu.”
Nina’nın annesi, 4. Hafta

Yatıştırma Önerileri
Bir bebeği yatıştırmak istediğinizde, hafif bir hareket önemli bir rol oynayabilir. Bebeği kucağınıza alın, bir kolunuzu poposunun altından geçirin, diğer kolunuzla da omzunuza dayanan başına destek olun. Bu şekilde tutulduğunda kalp atışlarınızı duyarak rahatlayacaktır. İşte ağlayan bir miniği yatıştırmak için annelerden gelen başka öneriler:

- *Ona sarılın ve vücudunu okşayın.*
- *Kollarınızda hafifçe sallayın ya da onunla birlikte sallanan bir sandalyeye oturun.*
- *Onunla birlikte odada ağır ağır gezinin.*
- *Onunla konuşun ya da ona şarkı söyleyin.*
- *Hafif hafif poposuna vurun.*

Bu fikirlerin her biri bebeğinize uygun olmayabilir, bu yüzden ilk başta başarılı olamazsanız neyin yararlı olduğunu buluncaya kadar denemeye devam edin. Ağlayan bir bebeği yatıştırmanın en başarılı yolu, keyifli olduğu anda hoşlandığı şey neyse onu yapmaktır.

Bebekleri huysuzlandığı zaman kucaklarına alıp taşıyan anneler onların “aşırı bağımlı” olduklarını söylerler. Bu bebekler

annelerinin kucağında sakince yatmayı, okşanmayı, sallanmayı her şeyden fazla severler.
Annelerinin kucağında uykuya dalarlar ama sezdirmeden beşiklerine yatırıldıklarında yeniden ağlamaya başlarlar. Emzirme ve uyuma zamanlarına bağlı kalan anneler genellikle bebeklerin emerken uyuyakaldıklarını görürler. Kimileri bebeklerin ağlamaktan ve uykusuzluktan bitap düştükleri için enerjilerinin emmeye yetmediğini düşünür. Mantıklı görünüyor ama tek neden bu olmayabilir. Muhtemelen….. (tarama sorunları)
It's more likely that the baby falls asleep because she's where she wants to be. She's finally with mommy, and she's content, so she is able to fall asleep.

Bebek Taşıma Askısı Nasıl Yapılır
Askı yapmak son derece kolaydır ve hem sizin hem de bebeğiniz için kullanışlıdır. Askı, bebeğinizin ağırlığını taşıyarak kollarınızı dinlendirir ve onun da kendisini güvende hissetmesini sağlar. Ayrıca sadece birkaç liraya mal olur. Bebeğiniz doğumdan hemen sonra askıya alınabilir çünkü bu sayede düz yatabilir, işte yapılışı: 1 x 3.5 metre ölçülerinde sağlam bir malzeme kullanın. Eğer sağ elinizi kullanıyorsanız kumaşı sol omzunuzun üstünden, solaksanız sağ omzunuzun üzerinden geçirin. Kumaşı sırtınızda düğümleyin. Askının yeterli uzunlukta olup olmadığını kontrol edin. Eğer öyleyse kullanıma hazır demektir. Bebeği içine yerleştirin ve her iki elinizle destekleyin. Bu kadar kolay!

"Oğlum ilk iki gün durmadan ağladı. Düzenli uyku saatlerine özenle bağlı kalmaya çalışıyordum ama bu tamamen bir felaketle sonuçlandı. Duvarlara tırmanacak hale geldim. Şimdi istediği sürece onu kucağımda tutuyorum ve kendimi hiç suçlu hissetmiyorum. Bundan çok memnunun. Bu hem hoş hem sıcak hem de kullanışlı oluyor. Onun da buna bayıldığı ortada.

Emzirme zamanlarını da boş verdim. Onlara uymuyorum. Şimdi ne zaman acıkırsa bunu belli ediyor. Bazen çok uzun süre emiyor, bazen de çok kısa. Artık bebeğim çok daha huzurlu ve ben de öyleyim."
Steven'ın annesi, 5. hafta

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Yaklaşık 4 ya da 5 haftalık bebekler, duyularını, metabolizmalarını ve iç organlarını etkileyen büyük değişimler yaşadıklarını işaret eden birçok belirti gösterirler. Bu, ilk sıçrayışın gerçekleştiği dönemdir; bebeğin duyu dünyasını algılama seviyesi olağanüstü artar. Bu anda bebeğiniz doğuştan olan becerilerinin bir kısmını yitirir. Artık bir yüzü gözleriyle izlemez ya da bir sese doğru dönmez. Bunlar, daha önceki yeteneklerin beyincikteki ilkel merkezlerden yönetildiğine işaret eder ve bu yetenekler, beynin daha üst kademelerindeki gelişimlere yer açmak için yok olurlar. Kısa sürede benzer davranışların ortaya çıktığını görürsünüz ama bu kez bunlar bebeğinizin daha fazla kontrolü altındadır. Aynı zamanda bu dönemde bebeğiniz muhtemelen sindirim sistemindeki birtakım sorunların da üstesinden gelecektir.
Bebeğiniz 4 ila 5 hafta arasında duyularını etkileyecek bir sürü değişiklik yaşar; dünyayla ilgili deneyimleri, duyguları, hatta yediklerini sindirişi dahi değişir. Tüm dünyası farklı duyular, görünümler, kokular ve seslerden oluşur. Bu değişimlerin bazılarının doğrudan doğruya oluşturduğu sonuçları görebilirsiniz. Örneğin, ilk kez gerçek gözyaşları döküyor olabilir. Daha uzun süreler uyanık kalır, çevresindeki dünyayla daha fazla ilgilenir. Doğumdan hemen sonra ancak üç santim ötesindeki

nesnelere odaklanabiliyorken şimdi daha uzak mesafelere odaklanabilir. Bu yüzden bebeğin harekete geçmeye karar vermesi şaşırtıcı değildir.
Beş ila altı haftalık bir bebek ilginç duyular yaşamak için çabalamaya bile hazır olabilir. Bir laboratuvar deneyinde, bebeklerin emziklerini hızlı hızlı emerken renkli bir filme daha fazla odaklandığı görüldü. Bebekler emmeyi bıraktığı anda resim bulanıklaştı. Bu dönemdeki bebekler aynı anda hem emip hem de bir şey izlemekte zorlanır, bu yüzden ancak birkaç saniye bunu sürdürebilirler. Gerçekten bunu yapmaya çalışıp çalışmadıklarını belirlemek için bu kez resme odaklanmaları için bebekler emmeyi bırakmaya zorlandılar. Bunu da başardılar!
Bebekler yeni ilişkilerini etkilemek için aynı zamanda gülücüklerini de sosyal ilişkilerde kullanmaya başlayabilirler. Bebeğinizin gülücüğü bu yaşlarda yapay ya da robot gibi olmaktan ziyade daha sosyalleşir. Anneler ve babalar daha erken çağda bir gülümseme gördüklerinde çok heyecanlanırlar ama gerçek bir "sosyal gülücük" gördüklerinde bunun ayrımına varacaklardır..

Uyku Önerileri
Uyku sorunları yaşayan bir bebeğiniz varsa sizinle birlikteyken çok daha çabuk uykuya dalacaktır. Bedeninizin sıcaklığı, yumuşak hareketleriniz ve çıkardığınız hafif sesler onu yatıştıracaktır. İşte onu uyutmak için en iyi yollarla ilgili ipuçları:
• Ona sıcak bir banyo yaptırın, sıcak bir havluyla vücudunu sarın ve sonra bebek yağı ile masaj yapın.
• Emzirin ya da biberonla besleyin, çünkü emmek onu gevşetip yatıştıracaktır.
• Bir askı ya da bebek arabası kullanarak onunla birlikte gezinin.
• Onu pusetinde dolaştırın.
• Onu arabanızla gezdirin.
• Onu yatağınıza alın.

Beyindeki Değişiklikler

Bebek yaklaşık 3-4 haftalık olunca kafasının çevresinde olağanüstü bir büyüme gerçekleşir. Beynindeki glikoz metabolizması da değişir.

Günlüğüm

Bebeğim Değişen Duyuların Yeni Dünyasını Nasıl Keşfeder

Bebeğinizdeki değişimleri izlerken aşağıdaki kutuları işaretleyin. İkinci sıçrayışın habercisi olan bir sonraki fırtınalı dönem başlar başlamaz bunları işaretlemeyi hemen bırakın.

ÇEVRESİNE İLGİSİ

□ Nesnelere daha uzun ve daha sık bakıyor
□ Bir şeylere daha sık kulak veriyor ve daha dikkat ediyor
□ Dokunuşların daha fazla farkında
□ Farklı kokuları daha fazla ayırt ediyor
□ İlk kez ya da öncekinden daha sık gülümsüyor
□ Keyifli sesler çıkarması da sıklaştı
□ Hoşlandığı ya da hoşlanmadığı şeyleri daha sık belirtiyor
□ Sezgileri daha kuvvetli
□ Daha uzun süre uyanık kalıyor ve daha dikkatli

FİZİKSEL DEĞİŞİMLERİ

□ Daha düzenli nefes alıp veriyor
□ Daha az ürküyor, daha az titriyor
□ ilk kez ya da eskisinden daha sık gerçek gözyaşı döküyor
□ Nefesi daha az tıkanıyor
□ Daha az kusuyor
□ Daha az geğiriyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bu dönemde bütün bebeklerin duyuları hızla gelişir ve çevrelerine olan ilgileri artar. Bu ilk başta çok belirgin olmayabilir ama her bebeğin kendine özgü seçimleri vardır. Gözleri ışıl ışıl parlayan kimi bebekler çevrelerindeki her şeye bakmaktan ve onları incelemekten zevk alırlar. Diğerleri müziğe ve seslere dikkatle kulak verir ve çıngırak gibi ses çıkaran nesnelerle daha çok ilgilenirler. Bir başka grup dokunulmaktan hoşlanır ve temas içeren oyunlara, okşanmaya bayılırlar. Bazı bebeklerin kesin tercihleri yoktur. Bu erken dönemde bile her bebeğin farklı olduğunu görürsünüz.

Önceki sayfadaki "Günlüğüm" listesini gözden geçirirken bebeğinizin çekici bulduğu hususların üzerinde durmayı tercih edebilirsiniz. Bunlardan sadece bazılarıyla ilgili davranışlar sergileyebilir, diğerlerine birkaç hafta sonra ilgi gösterebilir. Bir bebeğin dünyasındaki belli duyusal deneyimlerle daha fazla ilgilenmesi, onun bir kişilik kazanmakta olduğunu gösterir.

"Her gün müzik derslerime kızımı da birlikte götürüyorum. İlk birkaç hafta boyunca seslerle hiç ilgilenmedi ve doğrusu bundan endişe duydum. Şimdiyse, birdenbire, uyanık olduğu anlarda duyduğu her türlü sesle ilgilenmeye başladı. Eğer uykudan uyandığında huysuzlanırsa, ona şarkı söylemeye başlıyorum ve hemen ağlamayı kesiyor. Ancak arkadaşlarım şarkı söylediğinde ağlamaya devam ediyor!"

Hannah'nın annesi, 6. hafta

Herkes İçin Zor Zamanlar

Büyük bir değişimin oluştuğu dönemi gerek siz ve gerekse bebeğiniz zaman zaman dayanılmaz bulabilirsiniz. Uykunuzu alamadığınız ya da gerginlikten dolayı

uyuyamadığınız zaman bitkin düşebilirsiniz. Bu kısır döngünün nasıl oluştuğuna bir örnek verelim.

- Bebeğin kafası karışık ve sürekli ağlıyor.
- Sürekli ağlaması annenin kendine güvenini sarsıyor ve onu endişelendiriyor.
- Gerilim artıyor ve anne bununla başa çıkamıyor.
- Bebek bu gerilimi sezinliyor, daha fazla huysuzlaşıyor ve ağlaması artıyor.
- Bu kısır döngü sürüp gidiyor.

Bu gerilim dayanılmaz bir hal aldığında, bunun normal bir şey olduğunu hatırlayın. Rahatlamak için kendinize zaman verin. Bu, bebeğiniz için de yararlı olacaktır.

Bebeğinizi rahatlatmak için onunla daha fazla ilgilenin ve onu yatıştırmak için fiziksel dokunuşlarınızı sürdürün. Bu, bebeğin değişimlere uyum sağlamasını kolaylaştıracak ve özgüvenini artıracaktır. Her gerektiğinde kendisini rahatlatacak birinin yanında olduğunu bilecektir.

Annesi olarak, ailenizden ve dostlarınızdan gelecek eleştirilere değil desteğe ihtiyacınız var. Eleştiri sizin zaten sarsılan özgüveninizi daha da zedelerken, destek zorlu dönemlerle başa çıkmanıza yardımcı olacaktır.

Yardımcı Olmak İçin Ne Yapabilirim

Bebeğinize yardımcı olmanın en iyi yolu ona şefkatle yaklaşmak ve destek olmaktır. Bu yaşta şımarması söz konusu değildir, bu yüzden onu özellikle ağlarken yatıştırmaya çalıştığınız için kendinizi suçlu hissetmeyin.

Bebeğinizin bu keşif dönemine yardımcı olun. Onun artık çevresindeki dünya ile daha fazla ilgilenmeye başladığını göreceksiniz. Şimdi çevresinin çok daha fazla farkındadır ve bunun keyfine varmak için daha uzun süre uyanık kalır. Tepkilerini izleyerek en çok nelerden hoşlandığını bulmaya

çalışın. Çok küçük olmasına karşın size nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığını belirtebilecektir. Bebeğinizin nelerden hoşlandığını saptadığınız zaman onu yavaş yavaş yeni oyunlara ve oyuncaklara yönlendirebilirsiniz.

En Çok Nelerden Hoşlandığını Nasıl Anlarsınız?
Bebeğinize en çok zevk aldığı nesneleri verdiğinizde gülümseyecektir. Bu gördüğü, duyduğu, kokladığı, tattığı ya da hissettiği bir şey olabilir. Artık duyuları geliştiği için dünyayı biraz daha fazla algılamaktadır ve aynı zamanda daha fazla gülücük saçacaktır. Bu harika gülücüklerin nelerden kaynaklandığını keşfetmek çok değerli bir deneyim olabilir.

"Bebeğimin çevresinde dans ediyorum; durduğum zaman bana gülümsüyor."
John'un annesi, 6. hafta

"Yüzümü kızıma yaklaştırıp gülümsediğimde ve onunla konuştuğumda bana bakıp sırıtıyor. Bu harika."
Laura'nın annesi, 5. hafta

"Kızım bebeklerini ve oyuncak ayılarını görünce gülümsüyor."
Jenny'nin annesi, 6. hafta

Bebekler yeni bir şeylere bayılırlar ve bebeğinizin yeni yeteneklerini ve ilgi alanlarını fark etmeniz çok önem taşır. Onun yeni keşiflerini paylaşırsanız bundan hoşlanacaktır ve onu yüreklendirmeniz öğrenme sürecini daha da çabuklaştıracaktır.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Görerek Keşfetmesine Yardımcı Olun
Bebeğiniz artık ilgisini çeken nesnelere daha uzun süre bakar. Bunlar ne kadar parlak renkli olursa o kadar ilgisini çeker. Çizgili

ve köşeli nesnelerden de hoşlanır. Tabii sizin yüzünüzden de. Eğer bebeğinizle birlikte gezinirseniz, en fazla neye bakmaktan hoşlandığını fark edersiniz. Nesnelere iyice bakması için ona zaman tanıyın; onun odaklanma eriminin 30 santimden fazla olmadığını aklınızdan çıkarmayın. Kimi bebekler aynı nesnelere tekrar tekrar bakmaktan hoşlanır, diğerleri ise kendilerine değişik şeyler gösterilmezse sıkılırlar. Bebeğinizin sıkıldığını fark edince daha öncekilerden biraz farklı bir şeyler gösterin.

"Bebeğim şimdi gördüğü her şeyle daha çok ilgileniyor. En fazla sevdiği şeyler beyaz duvarlarla tezat oluşturan beşiğinin parmaklıkları, kitaplıktaki kitaplar, aralarında koyu çizgiler bulunan ahşap tavanımız ve duvarda asılı duran siyah-beyaz resim. Geceleri ise en fazla ilgilendiği şey ışık."
Emily'nin annesi, 5. hafta

"Oğlum gözlerini yüzüme dikiyor ve uzun süre bana bakıyor. Bir şey yediğimde bunu komik buluyor. Ağzıma bakıp çiğnememi seyrediyor. Sanki bunu büyüleyici buluyor."
Kevin'ın annesi, 6. hafta

"Yeşilli sarılı bir topu ağır ağır soldan sağa salladığımda, kızım başını çevirerek bunu izliyor. Bunu çok eğlenceli buluyor ama aslında onunla gurur duyan annesi muhtemelen bundan daha fazla zevk almakta."
Ashley'nin annesi, 5. Hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını İşiterek Keşfetmesine Yardımcı Olun

Sesler bebekleri genellikle büyüler. Vızıltılar, gıcırtılar, çınlamalar, hışırtılar, vınlamalar daima ilgilerini çeker. İnsan seslerini de çok ilginç bulurlar. Özellikle tiz sesler oldukça ilgilerini çeker ama hiçbir şey anne sesinin yerini tutamaz, anneleri doğuştan bir soprano olmasa bile.

Daha beş haftalıkken bile, bebeğinizle keyifli sohbetler yapabilirsiniz. Rahatça oturacağınız bir yer ayarlayın ve yüzünüzü onun yüzüne yaklaştırın. Ona ne kadar güzel olduğundan, günlük olaylardan ya da aklınıza gelen herhangi bir şeyden söz edin. Arada bir susarak onun yanıtlamasına olanak tanıyın.

"Sanırım artık oğlum gerçekten beni dinliyor. Bu harika bir şey."
Matt'ın annesi, 5. hafta

"Kimi zaman ben konuşurken bebeğim bana yanıt veriyor. Şimdi daha çok konuşuyor ve bazen sanki bana bir şeyler anlatmak istiyor. Bu büyüleyici bir şey. Dün beşiğinde tavşanıyla sohbet etti."
Hannah'nın annesi, 5. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dokunarak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bütün bebekler bu dönemlerinde dokunuşların daha fazla farkında olur. Konukların aşırı sarılması bazen bir bebek için çok fazla gelir, oysa bir başkası bu ilgiden çok hoşnut kalır. Her bebek farklıdır. Bebeğiniz gıdıklandığında onun ilk kez kahkahalar attığını görürsünüz. Oysa bu dönemdeki bebeklerin çoğu gıdıklanmaktan pek de hoşnut kalmazlar.

"Ağabeyi gıdıkladığında, kızım kahkahalar attı, neredeyse

gülmekten katıldı. Herkes çok şaşırdı ve ortam tümüyle sessizleşti."

Emily'nin annesi, 5. hafta

Bebek Bakımı

Aşırıya Kaçmayın

Bebeğinizin tepkileri size yol göstersin. Bebeğiniz artık çok duyarlıdır, bu yüzden onu fazla uyarmamaya özen göstermelisiniz. Onunla oynarken, ona sarılırken, ona bir şeyler gösterirken ya da bir şeyler dinletirken bunu aklınızdan çıkarmayın. Onunla uyum içinde olmalısınız. Bir şeylerin ona fazla geldiğini fark ettiğinizde durun. Bebeğiniz hâlâ dikkatini uzun süre yoğunlaştıramaz, bu yüzden arada bir dinlenmesi gerekir, ilgisinin dağıldığını sanırsınız ama bu doğru değildir. Sabırlı olun. Eğer biraz dinlenmesine izin verirseniz yeniden oynamaya hevesli olacaktır.

Onu Anladığınızı Gösterin

Bebeğiniz artık çok daha fazla çığlık atıyor ya da agu diyor olabilir ve bu dönemde bu sesleri daha sık çıkarabilir. Farklı durumlarda farklı sesler çıkarabilir. Bebekler çoğu kez uyumadan az önce sızlanır gibi bir ses çıkarır. Eğer gerçekten keyifsizse bunu ağlayış şeklinden anlayabilirsiniz, çünkü çok farklı bir ses çıkaracaktır. Bununla size bir şeylerin yolunda gitmediğini söylemektedir. Aynı zamanda bebeğiniz başka sesler de çıkarır. Örneğin, mutlu olduğunu göstermek için agu sesi çıkarır, özellikle bir şeye bakıyor ya da bir şey dinliyorsa. Bu sesler onu daha iyi anlamanızı sağlar. Eğer bebeğinizin size söylemeye çalıştığı şeyi anlarsanız, bunu ona belirtin. Bebekler etkileşime bayılırlar.

“Bebeğimin ne zaman mutlulukla agu dediğini ya da ne zaman kızgınlıkla homurdandığını gayet iyi kestirebiliyorum. Bazen beşiğine asılı hareketli oyuncağa bakarken keyifle agu sesi çıkarıyor ve onun çıkardığı sesleri taklit etmeme bayılıyor.”
Hannah’nın annesi, 6. hafta

Sıçrayıştan Sonra

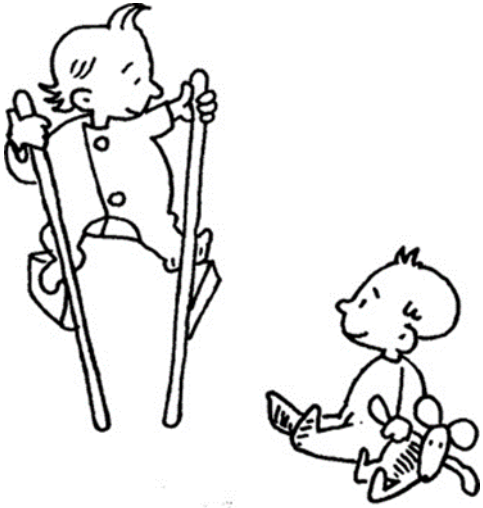
Yaklaşık altıncı haftada sıçrayış sona erer ve daha huzurlu bir dönem başlar. Bebekler daha neşeli, daha uyanık ve gördükleri ya da duydukları şeye dikkatlerini daha fazla verir durumdadırlar. Çoğu anne onların gözlerinin daha parlaklaştığını ileri sürer. Aynı zamanda bebekler bu çağlarında neden hoşlanıp neden hoşlanmadıklarını daha iyi dile getirirler. Kısacası, yaşam eskisine oranla biraz daha kolaylaşır.

“Şimdi daha fazla iletişim kuruyoruz. Birdenbire, oğlumun uyanık olduğu zamanlar benim için daha ilginç bir hale gelmeye başladı.”
Frankie’nin annesi, 6. hafta

“Şimdi kendimi bebeğime daha yakın hissediyorum. Aramızdaki bağ daha güçlendi.”
Bob’un annesi, 6. hafta

Bölüm 4
8. Harika Hafta

Oluşumlar Dünyası

Not: Bu "oluşumlar" dünyasına sıçrayışın algılanması yaşla ilgilidir ve tahmin edilebilir. Bu sıçrayış gelişmekte olan birçok yeni beceri ve eylemi harekete geçirir. Bununla beraber, bu beceri ve eylemlerin ilk ortaya çıkışı, büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır.

Örneğin, oluşumları algılama yeteneği yaklaşık 8. haftada ortaya çıkar ve "asgari destekle oturma pozisyonunun bir ön koşuludur ama bu yetenek normalde 2 ila 6 ay içinde edinilir. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldükleri dönemler belirtilmektedir, bu yüzden bunları İzleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.

Bebeğiniz yaklaşık 8 haftalık olduğunda dünyayı farklı bir şekilde algılamaya başlar. Çevresindeki dünyada ve kendi bedeninde gerçekleşen basit oluşumları tanıyabilir duruma gelir. Bunu hayal etmek zor olsa da, burada yalnız görme değil, tüm duygular söz konusudur. Örneğin, ellerini ve ayaklarını keşfedecek ve kolunun ya da bacağının duruşunu kontrol etmek için saatler harcayacaktır. Yatak odasının duvarında ışığın yansıması onu sürekli büyüleyecektir. Bebeğinizin mağaza raflarındaki konserve kutularını incelediğini ya da ah, uh, ehh gibi sesler çıkarırken kendisine kulak verdiğini fark edeceksiniz.
Tüm bunlar -ve daha fazlası bebeğinizin zihinsel gelişimindeki büyük değişikliğin belirtileridir. Bu değişim onun daha önceki yaşlarda, tüm yardımlarınıza ve yüreklendirmenize karşın öğrenmesine imkân olmayan yeni beceriler edinmesini sağlar. Öte yandan, daha önceki gelişim sıçraması gibi, bu yeni dünyaya ayak uydurması da başlangıçta pek kolay olmayacaktır.

Bebeğinizin dünyayı algılayışındaki değişiklik, tanıdığı ortamın altüst olması yüzünden onu sersemleştirecek, şaşırtacak ve kafasını karıştıracaktır. Birdenbire yepyeni bir biçimde görür, işitir, koklar ve hisseder ve buna uyum sağlamak için zamana ihtiyacı vardır. Olup bitenleri anlayabilmek için güvenli ve tanıdık bir ortamda bulunmaya ihtiyaç duyar. Bu yeni dünyada kendini daha rahat hissedinceye kadar huzurlu olabilmek için annesine daha fazla sarılmak ister. Bu kez, huysuzluk dönemi birkaç günden iki haftaya kadar devam edebilir.
Eğer bebeğinizin alışılagelenden daha tuhaf davrandığını fark ederseniz, onu yakından izleyin. Muhtemelen yeni becerilerini geliştirmeye çalışıyordur.
Bu engeli aştığınız zaman büyük bir olasılıkla bu ikinci sıçrayışın çocuğunuzun gelişmesinde gerçek bir dönüm noktası olduğunu göreceksiniz. Bedenini kontrol etmeyi öğrenip duygularını, ilgilendiği şeyleri keşfetmeye başladığında, kendi seçimlerini dile getirmeye başlar. Onun nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığını, hangi sesleri daha dikkatle izlediğini, hangi renkleri tercih ettiğini, hangi tür oyuncak ve faaliyetlerden zevk aldığını, kimi gördüğünde yüzünün aydınlandığını -tabii ki sizinkinden başka öğrenirsiniz. Bunlar, bebeğinizin yeni oluşmaya başlayan kişiliğinin belirtileridir.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bebeğiniz 7 ila 9 haftalık olduğunda daha fazla ilgi isteyebilir. Daha sık ağlar, çünkü bu yaşadığı değişimlerin onun için ne denli zor olduğunu dile getirme şeklidir. Bu dönemde kendini kaybolmuş hissettiğini ve ilgi istediğini en etkin sergileme biçimi ağlamaktır. Daha hassas bebekler eskisinden çok daha fazla hıçkırıklara boğulup çığlıklar atarak anne babalarının korkuturlar. Bu minik yaygaracıları yatıştırmak için mümkün

olan her şey yapıldığında bile feryat etmeyi sürdürürler. Bununla beraber, bebeklerin çoğu kendilerine dokunulduğunda sakinleşirler ama bazıları için bu yeterli olmaz. Elinde olsa ufaklık annesinin içine yeniden girecektir. Annesinin kolları, bacakları ve bedeniyle tamamen sarılmış olmak ister. Annesinin tüm ilgisini kendisine vermesini ister ve yanından ayrıldığı anda çığlığı basar.

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Bir kez daha değişim zamanı geldi! İşte bu sıçrayışın gelmek üzere olduğunu gösteren ipuçları.

Bebeğiniz Daha Fazla İlgi İster
Bebeğiniz onu eğlendirmeye daha fazla zaman ayırmanızı ister. Hatta kendinizi tümüyle ona adamanızı isteyebilir. Bu dönemde bebekler artık beşiklerinde ya da battaniyeye sarılı olarak yerde yatmak istemezler. Oysa şimdiye kadar bundan hoşnut olmuşlardır. Anneleri yanlarında olduğu sürece arabalarında yatmaya karşı çıkmayabilirler. Nihai hedefleri anneleriyle birlikte olmaktır. Annelerinin onlara bakmasını, onlarla konuşmasını ve onlarla oynamasını isterler.

"Bebeğim birdenbire gece yatağına yatmayı istememeye başladı. Huysuzlaşıyor, çığlık atmaya ve ağlamaya başlıyor ve bir türlü sakinleşmiyor. Oysa bizim de biraz huzur ve sükûnete ihtiyacımız var. Bu yüzden onu oturduğumuz divana yatırıyoruz ya da kucağımıza alıp sarılıyoruz; o zaman hiç zorluk çıkarmıyor."
Eve'in annesi, 8. hafta

Yabancıların Yanında Ürkek Davranabilir
Dost canlısı ufaklığınızın ender gördüğü kişilere pek gülmediğini fark edebilirsiniz ya da onlara ısınması zaman alabilir. Hatta bazı

bebekler annelerinin kucağında mutlu mesut yatarken bir başkası yanlarına yaklaşınca ağlamaya bile başlar. Kimi anneler buna çok üzülür: "Her zaman keyfi yerinde olurdu." Kimi anneler ise bundan gizli bir mutluluk duyar: "Sonuçta her zaman yanında olan benim."

"Kızım bana herkesten fazla gülümsüyor. Başka insanlara alışması daha çok zaman alıyor."
Ashley'nin annesi, 9. hafta

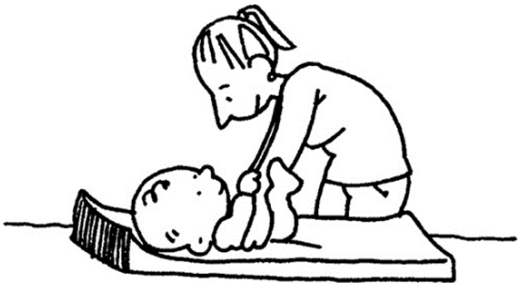
İştahı Kaçabilir
Bu dönemde bebeğiniz elinden gelse bütün gün meme emmek ya da biberonu elinden bırakmamak ister. Ama her ne kadar memenize yapışıp kalsa da hemen hemen hiç süt emmediğini fark edersiniz. Çoğu bebek böyle davranır. Memenin ucu ağızlarında olduğu sürece hallerinden memnundurlar. Ama memeden ya da biberondan ayrı kaldıklarında hemen protestoya başlar, yeniden memeye ya da biberona kavuşuncaya kadar ağlarlar.
Bu genelde yalnızca emme zamanlarını kendilerinin belirlemesine izin verilen bebeklerde görülür. Emziren annelerin bazıları sütlerinin yetmediği düşüncesine kapılırlar, başkaları ise anne sütünde ısrar etmekle doğru yapıp yapmadıklarını düşünmeye başlarlar. Bu dönemde emzirmekten vazgeçmek gerekmez, aksine bu dönem bebeği sütten kesmek için doğru zaman değildir. Bu fırtınalı dönemde meme, beslenmekten çok bebeğin huzur kaynağıdır. Bu durum bazı bebeklerin bu dönemde neden sık sık parmaklarım emdiklerini açıklamaktadır.

"Bazen kendimi 24 saat boyunca hazırda tutulan ayaklı bir süt şişesi gibi hissediyorum. Bu beni gerçekten sinirlendiriyor. Emziren diğer annelerin de aynı şeyi yaşayıp yaşamadıklarını merak ediyorum."

Matt'in annesi, 9. hafta

Size Daha Fazla Asılabilir
Bebeğiniz onu yatırmak üzere olduğunuzu hissettiği anda size daha sıkı sarılabilir. Yalnızca elleriyle değil, ayak parmaklarıyla da size tutunmak isteyebilir! Bu bağlılık gösterisi annenin bebeği yerine yatırmasını zorlaştırır. Bunu çok dokunaklı ve yürek burkan bir davranış olarak görebilirsiniz.

"Bebeğimi yatırmak için eğildiğimde benden ayrılmaktan korkuyormuş gibi saçlarıma ve giysilerime asılıyor. Bu çok tatlı bir davranış ama keşke böyle yapmasa, çünkü o zaman onu yatırdığım için kendimi suçlu hissediyorum."
Laura'nın annesi, 9. hafta

İyi Uyuyamayabilir
Böyle zor bir dönemde bebeğiniz eskisi kadar iyi uyuyamayabilir. Onu yatak odasına götürmeye kalkıştığınız anda ağlamaya başlayabilir. Bu yüzden bazı anne babalar bebeklerinin beşiklerinden korktuğunu zannederler. Bebeğiniz çeşitli uykusuzluk sorunları yaşayabilir. Bazı bebekler uykuya dalmakta zorluk çekerler, bazıları ise kolayca uyanır ve uzun süre tekrar uyuyamazlar. Bebeğinizin uyku ile sorunu ne olursa olsun, hepsi aynı kapıya çıkar: Evdeki herkes uykusuzluk çeker. Ne yazık ki bu durum aynı zamanda bebeğinizin daha uzun süre uyanık olması

ve ağlamaya daha fazla fırsat bulması anlamına da gelir.

Hiç Durmadan Ağlayabilir

Yaklaşık 8 haftalık bir bebeğin "yeniden anneye dönmek" istemesi olağandır. Doğal olarak, bazı bebekler bu gereksinimi diğerlerinden daha fazla duyarlar. Bu dönemde bu ağlama ve anneye yapışmalar günlük yaşamınızın bir parçası haline dönüşebilir. Bu, bebeğinizin sağlıklı bir gelişim gösterdiğinin, içinde oluşan değişimlere tepki verdiğinin ve gelişiminde bir sıçrayış yaptığının belirtisidir.

Ufaklığınız huzursuzdur çünkü henüz bu değişikliklere uyum sağlayacak zamanı olmamıştır ve hâlâ kafası karışıktır. Bu yüzden onun yanında olmanıza ihtiyaç duyar. "Yuvaya, güvenli sığınağına dönmek, alıştığı ortamda kendisini güvende hissetmek ister. Sizinle birlikte, yeni dünyasını keşfetmek için yeterli güveni kazanacaktır.

Allak bullak olduğunuzda etrafınızda sizi teselli edecek birinin bulunmadığını düşünün. Geriliminizin arttığını hisseder, ne yapacağınızı bilemezsiniz. Bu gerilimle başa çıkmak için tüm enerjinizi toplamaya çalışırsınız ve sorunlarınızı çözecek gücünüz kalmaz. Bebeğiniz için de aynı şey söz konusu. Zihinsel gelişiminde bir değişiklik olduğu her an yepyeni bir dünyaya girdiğini hissediyor. Başa çıkamayacağı bir sürü yeni izlenimle karşı karşıya kalıyor. Ağlamaya başlıyor ve yeni dünyasına alışıp rahatlayıncaya kadar ağlamaya devam ediyor. Eğer yatıştırılmazsa, tüm enerjisini ağlayarak harcayacak ve bu yeni ve şaşırtıcı dünyayı keşfetmek için yararlanacağı değerli zamanı boşa geçirmiş olacaktır.

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Büyümekte Olduğunun Belirtileri
7 ila 9 hafta arasında bebeğinizin aşağıdaki davranışlarda bulunmaya başladığını fark edebilirsiniz. Bunlar muhtemelen oluşumların gerçekleşeceği bundan sonraki sıçrayışa geçmeye hazır olduğunun belirtileridir. Bebeğinizin sergilediği davranışları aşağıdaki kutulara işaretleyin.

□ Daha sık ağlıyor
□ Sürekli onunla ilgilenmenizi istiyor
□ İştahı yok
□ Yabancılardan daha fazla ürküyor
□ Daha fazla sarılıyor
□ İyi uyumuyor
□ Parmağını eskisinden daha fazla emiyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Bebeğinizdeki bu önemli değişiklikler sizi de olağanüstü etkileyecek, işte sizde baş gösterecek etkilerden bazıları.

Endişelenebilirsiniz

Bir bebek nedeni anlaşılamayan bir ağlama krizine tutulduğunda çevresindekiler ne yapacaklarım şaşırırlar. Eskisinden daha fazla ağlayan bebekler kendilerinden en emin anneleri bile yıpratırlar. Bu durumda anne olmaya gerçekten hazır olup olmadığınızı sorgulamaya başlarsınız. Ama umutsuzluğa kapılmayın: Yaşadıklarınız olağandır. Normalde bebek her zamankinden fazla ağlayacak ve sakinleştirilmesi çok zor olacaktır. Yalnızca çok az sayıda anne bu dönemde bebeğiyle sorun yaşamayacak kadar şanslıdır. Bu annelerin bebekleri olağanüstü uyum içinde ya da sakin olur, çok fazla ağlamaz ve daha kolay yatıştırılabilirler. Huysuz ve çabuk sinirlenen bebeklerle başa çıkmak zordur. 10 misli yüksek sesle ve daha sık ağlar, boks yapar gibi sağa sola saldırırlar. Bu bebeklerin anneleri ise tüm ailenin dağılmasından endişe ederler.

"Bebeğimin davranışları kâbus gibi. Durmadan ağlıyor ve hemen hiç uyumuyor. Evliliğim parçalanmak üzere. Akşam eve gelirken eşimin ayakları geri geri gidiyor, çünkü kendisini işkence dolu bir gecenin beklediğini biliyor. Onu nasıl yatıştıracağımız konusunda sürekli tartışıyoruz."
Jenny'nin annesi, 7. hafta

"Oğlum sürekli ağlamaya başladığında, 'Çocuklar bazen ağlamak ister' düşüncesine katılabilecek bir seviyeye gelmiş olmama karşın her zaman yanına koşuyorum. Kendimi bitkin hissediyorum. Ama sonra duvarların ne kadar ince olduğunu hatırlıyorum ve yanına gidip bu kez onu yatıştırabileceğimi umuyorum."

Steven'ın annesi, 9. hafta

"Bazen kızım ağlamaya başladığı ve ne yapsam susmadığı zaman o kadar geriliyorum ki bunun acısını zavallı eşimden çıkarıyorum. Sık sık ben de ağlamaya başlıyor, böylece gerginliğimi biraz azaltmaya uğraşıyorum."

Emily'nin annesi, 10. hafta

"Kendimi kötü hissettiğim günlerde, doğru davranıp davranmadığım, oğluma yeterince mi yoksa çok fazla mı ilgi gösterdiğim konusunda kuşkuya kapılıyorum. Bu zorlu günlerden birinde bebeklerin altı haftalık olduğunda annelerine gülümsediklerini okudum. Benimki bunu hiç yapmadı. Sadece kendi kendine gülümsüyordu, bu da benim özgüvenimi sarsıyordu. Derken bir akşam birdenbire bana gülümsedi. Gözlerim yaşardı, bu son derece dokunaklı bir andı. Saçma göründüğünü biliyorum ama o an sanki bana her şeyin yolunda gittiğini ve beni anladığını söylüyor gibiydi."

Bob'un annesi, 9. hafta

Bu dönemde, bebeğiniz her zamankinden fazla ağlamaya başladığında çaresizlik içinde bunun nedenini araştırmaya başlayabilirsiniz. Kendi kendinize, "Acaba sütüm mü yetersiz? Yanlış bir şey mi yapıyorum? Bezini mi ıslattı? Kucağıma aldığımda susuyor, acaba onu fazla mı şımartıyorum?" diye sorabilirsiniz.

Kimi anneler tüm çarelere başvurduktan sonra bebeklerinin karınlarının ağrıdığına hükmederler. Zaten bebekleri de kıvranıp durmaktadır. Hatta bazı anneler gözyaşlarına boğulur. İlk kez anne olanlar için bu dönem özellikle zordur; kendilerini suçlamaya kalkarlar. Kimi zaman anne bir doktora başvurur ya da bu sorunu bir çocuk doktoru ile görüşür.

“Bebeğim normalde hiç ağlamaz. Son derece iyi huyludur. Ama bu hafta çok büyük sorunlar yaşadı: Sanırım mide krampları çekiyor.”
John’un annesi, 9. hafta

Ne olursa olsun umutsuzluğa kapılmayın, bunun kendi suçunuz olduğunu düşünmeyin. Minik bebeğinizin yeni beceriler edinmekte ve dolayısıyla zihnen gelişmekte olduğunu size böyle belirttiğini aklınızdan çıkarmayın. Bu dönemde ağlaması normaldir ve bu durum geçicidir.

Sinirlenebilir ve Kendinizi Savunmaya Geçebilirsiniz
Yaygaracı ufaklığın ağlamak ve size tutunmak için hiçbir nedeni bulunmadığına emin olduğunuzda sinirlenebilir, onun İyilikbilmez ve şımarık bir bebek olduğunu düşünebilirsiniz. Daha yapacak bir sürü işiniz var ve ağlaması sizi deliye çeviriyor. Ayrıca, gücünüz de kalmadı. Bu durumda olan yalnız siz değilsiniz. Hemen hemen bütün anneler aynı şeyleri hisseder. Çoğu anne; babanın, ailenin, dostların ya da komşuların “annesinin gözbebeği” olan bebeğin bir “baş belası olduğunu düşünmelerinden endişe duyar. Böyle anneler başkaları bebeklerine karşı daha sert davranması gerektiğini söylediğinde savunmaya geçerler.

“Ben bu yüzden mi işimden ayrıldım? 8 hafta süren ağlama krizleri için mi? Aklımı kaçırmak üzereyim. Ne yapacağımı bilemiyorum.
Jenny’nin annesi, 8. hafta

“Kızımı uyutmak için bir saat uğraştıktan sonra, tam yatırmak üzereyken yeniden vızıldamaya başlayınca çıldıracak gibi oluyorum. Sadece kucağımda tutarsam mutlu oluyor. Bu beni son derece sinirlendiriyor.

Başka hiçbir iş yapamıyorum."
Laura'nın annesi, 8. hafta

"Bütün gün oğlumu oyalamak zorundaydım. Hiçbir şey işe yaramıyordu. Onu gezdiriyor, okşuyor, ona şarkı söylüyordum, ilk başlarda kendimi tamamen çaresiz ve keyifsiz hissettim ve sonra birdenbire bozguna uğradım. Oturup ağlamaya başladım. Bunun üzerine bir gündüz bakımevine başvurarak haftada iki öğleden sonra onu oraya bırakıp bırakamayacağımı sordum. Bu sayede birkaç saat için enerjimi yeniden kazanma fırsatı bulacaktım. Zaman zaman sürekli ağlaması tüm gücümü yitirmeme yol açıyor. O kadar yorgunum ki. ikimizin de daha fazla ne kadar dayanabileceğini kestiremiyorum.
Bob'un annesi, 9. hafta

Bebek Bakımı

Sarsmak Zararlı Olabilir
Sürekli bir şeyler isteyen minik bir yaygaracıya öfkelenmek tehlikeli değildir ama bu duyguların etkisiyle yapılan girişimler öyledir. Ne yaparsanız yapın, ona zarar verecek hareketlerden kaçının. Bir bebeği asla sarsmayın. Ufak bir bebeği sarsmak yapacağınız en kötü şey olur. Bu, kolaylıkla kafatasının altında bir iç kanamaya yol açabilir, bu ise beynin zarar görmesine, ileride birtakım rahatsızlıkların baş göstermesine, hatta ölüme neden olabilir.

Kendinizi Kaybedebilirsiniz
Bir anne bebeğin feryatlarına ve ağlamasına çok sinirlendiği için onu yatırırken biraz haşin davrandığını çok ender olarak itiraf eder. Bu çok tedirgin edici bir harekettir, özellikle içten gelen bir

tepki ise.

“Kızım bu hafta geçen haftadakinden de fazla ağladı. Bu beni deliye döndürdü. Artık dayanamıyordum. Kucağıma almıştım ve bir anda onu konsolun üzerindeki örtüye fırlattım. Daha sonra bu davranışım beni şoke etti, zaten bir işe de yaramadı. Çok daha fazla feryat etmeye başladı. Bu davranışımdan sonra kimi anne babanın çocuklarına bu ‘kolik krizleri’ sırasında neden kötü muamele ettiklerini anlamaya başladım, ama böyle bir şey yapabileceğim hiç aklıma gelmemişti.”
Juliette’in annesi, 9. hafta

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Bebeğinizin sürekli size tutunmasından endişelendiğiniz için otomatik olarak onu sürekli gözetim altında tutarsınız. Zihninizin gerisindeki birtakım kuşkular kafanızı kurcalar: “Nesi var? Neden bu kadar huysuz? Ne yapabilirim? Onu şımartıyor muyum? Bu yaşta daha fazla şey yapması gerekmiyor mu? Cam mı sıkılıyor? Neden kendini oyalayamıyor?” Kısa süre sonra aslında neler olup bittiğinin farkına varırsınız; ufaklık yeni becerilerinin üstesinden gelmeye çalışıyordur.

> **Kucak En İyi Yatıştırıcı Yöntemdir**
> Bu dönemde bir bebeği kucağınıza alır, onu okşar ve ona sarılırsanız, bundan çok hoşnut kalır. Buna asla doyamaz.

Yaklaşık 8 haftalık olunca bebeğinizin yeni bir dünyaya açılmakta olduğunu fark edersiniz: Bu dünya, yeni oluşumları gözlemleme ve deneme dünyasıdır. Bu dönemde bebeğiniz birçok yeni beceriyi oluşturmaya hazırdır ancak kendine özgü eğilimleri, tercihleri ve huyları sayesinde bebeğiniz yapmak istediği keşifleri kendisi seçer. İstediği şeyleri yapmaya hazır olduğunda ona

yardım edebilirsiniz.
Onu zorlamayın. Siz onun topla oynamaya hazır olduğunu düşünebilirsiniz (ileride beyzbolcu olması için); o ise oyuncaklarıyla çene çalmaya kalkışabilir. Kendi yolunda gitmesine izin verin ve yaptığı seçimlere saygı gösterin. Eğer sizin müzik kulağınız yoksa ve o seslere meraklıysa bu sizi zora sokabilir. Endişelenmeyin. Henüz senfoniler peşine düşmeyecektir, sadece onunla konuşmanız ve bir şarkı mırıldanmanız yeterli olacaktır.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Bu dönemde bebeğiniz artık dünyayı ve kendisini tek bir evren olarak görmez. Tekrarlanan şekilleri, oluşumları ve yapıları tanımaya başlar. Örneğin bebeğiniz artık ellerinin kendisine ait olduğunu keşfedebilir. Bu dönemde çocuğunuz ellerine şaşkınlıkla bakar ve onları sallar. Kendisine ait olduklarını anlayınca ellerini kullanmak ister, örneğin onlarla bir oyuncağı kavrayabilir, Yalnızca çevresindeki dünyada oluşanları görmekle kalmaz, aynı zamanda seslerin, kokuların ve dokuların da farkına varmaya başlar. Başka bir deyişle, ufaklığınız artık oluşumları duyularıyla da algılamaktadır. Bu yeni farkındalık yalnızca bedeninin dışında olup bitenleri kapsamaz, aynı zamanda bedeninin içindeki oluşumlarla ilgili algıları da gelişir. Örneğin, bebeğiniz kollarını havada tutmakla yanına sarkıtmak arasındaki farkı görür. Aynı zamanda iç dünyasında daha fazla kontrol kazanabilir. Çocuğunuz artık yalnız kafası, bedeni, kollan ve bacaklarıyla değil, bedeninin daha küçük bölümleriyle de belli pozisyonları oluşturur. Örneğin, yüz kaslarına daha fazla hâkim olduğundan çeşitli mimikler yapabilir. Ses tellerini belli oranda

denetleyebildiği için kocaman sesler çıkarabilir. Göz kaslarına artık daha hâkim olduğu için bir nesne üzerinde daha fazla odaklanabilir.
Bu dönemde bebeğinizin doğuştan sahip olduğu birtakım refleksler kaybolmaya başlar. Bunların yerini bilinçli devinimleri andıran hareketler alır. Artık kavrama refleksine ihtiyacı yoktur çünkü elleriyle bir oyuncağı ya da başka bir şeyi tutmasını öğrenmiştir. Bebeğinizin artık emme refleksine ihtiyacı yoktur çünkü meme başını aramak yerine tek bir hareketle onu yakalayabilmektedir. Bu dönemde bebeğiniz artık tümüyle reflekslerine bağımlı değildir. Genelde bebekler yalnızca aç ya da huzursuz olduklarında eski reflekslerine başvururlar.

Beyindeki Değişiklikler

7 ila 8 haftalık olduğunda, bir bebeğin kafasının çevresi önemli oranda genişler. Araştırmacılar 6 ila 8 haftalık bebeklerin beyin dalgalarındaki değişiklikleri kayıt altına aldılar.
Yine de bebeğinizin ilk bilinçli hareketleri bir yetişkininkinden çok farklıdır. Bunlar, bir kuklanınkini andıran, bir hayli sarsak ve sert hareketlerdir. Bu, bir sonraki büyük sıçrayışa kadar böyle devam eder.

Günlüğüm

Bebeğim Oluşumların Yeni Dünyasını Nasıl Keşfediyor

Bebeğinizdeki değişimleri gözlemlerken bunları aşağıdaki kutulara işaretleyin. Bundan sonraki sıçrayışın habercisi olan bir sonraki fırtınalı dönem başlayınca bunu yapmayı bırakın. Bebeğiniz 8 haftalık olduğunda bebeğinizin önüne yeni bir fırsatlar dünyası açılır. Bebeğiniz bu yeni dünyadaki her şeyi bir anda keşfedemez; ancak bazı bebekler her şeyi denemeye kalkışabilir. Bebeğinizin girişimleri onun tercihlerine ve kendisine tanınan fırsatlara bağlıdır.
Bundan sonraki her bölüm bebeğinizin yeni dünyasına girdiğine işaret eden davranışların listesini içerecek. Buradaki "Bebeğim Oluşumların Yeni Dünyasını Nasıl Keşfediyor" bölümünün benzerlerine bakın. Her liste "bedenin denetimi" ve "bakmak ve görmek" gibi faaliyet alanlarına bölünmüştür. Kitabı okumayı sürdürdükçe belli bir kalıpla karşılaşacaksınız. Her bebeğin tümüyle farklı bir profili vardır ve bebeğinizin bu dönemde listelenen tüm becerileri sergilemediğini göreceksiniz. Bazıları daha sonra edinilecek, bazıları hiç ortaya çıkmayacaktır. Unutmayın: Her bebeğin farklı yetenekleri vardır.

BEDENİN DENETİMİ

□ Tetikte olduğu zaman başını dikleştiriyor
□ Başını bilinçli olarak ilgilendiği nesneye doğru çeviriyor
□ Yan yatarken bilinçli olarak midesinin üstüne dönüyor
□ Yan yatarken bilinçli olarak sırtüstü dönüyor
□ Bacaklarıyla tekme atıyor ve kollarını sallıyor
□ Oyuncaklarını sert hareketlerle tekmeliyor
□ Oturma pozisyonuna getirilmesine izin veriyor
□ Ayağa kaldırılmasına izin veriyor

□ Yüzükoyun yatarken başını ve gövdesini kaldırmaya çalışıyor
□ Daha fazla oturma arzusu gösteriyor
□ Yüzükoyun yatarken sağ sola bakabiliyor
□ Mimikler yapıyor

ELLERİN DENETİMİ
□ Oyuncaklara vuruyor
□ Yakınındaki nesneleri yakalamaya çalışıyor ama başarılı olamıyor
□ Yakınındaki eşyayı elleriyle kavrıyor
□ Oyuncağını elinde tutuyor ve aşağı yukarı hareket ettiriyor
□ Nesneleri eline almadan onlara dokunup hissetmeye çalışıyor

BAKMAK VE GÖRMEK
□ Ellerini keşfediyor
□ Ayaklarını keşfediyor O Dizlerini keşfediyor
□ Hareket eden ve çalışan insanları gözlemliyor
□ Yakınında oynayan çocuklarla ilgileniyor
□ TV'deki hızlı hareket eden şekillere bakmaktan hoşlanıyor
□ Hareket eden ve beslenen evcil hayvanları gözlemliyor
□ Dalgalanan perdelerle ilgileniyor
□ Titrek yanan bir mum gibi ışıklı nesneleri keşfediyor
□ Dışarıdaki ağaç tepelerine bakıyor ve özellikle hışırdayan yaprakların hareketleriyle çok ilgileniyor
□ Bakkallardaki raflarda bulunan nesnelere bakıyor
□ Özellikle sallanırken, soyut resimler gibi karmaşık şekil ve renklere bakıyor
□ Parlak kumaşlarla ya da takılarla çok ilgileniyor
□ insanların lokmaları çiğnemesini seyretmekten hoşlanıyor
□ insanları konuşurken gözlemlemeyi ve onları dinlemeyi seviyor
□ insanların yüz hareketlerini izliyor

DİNLEMEK VE SOHBET ETMEK
□ Sesleri, şarkıları ve tiz sesleri dinlemekten hoşlanıyor

□ Ah, uh, eh, mmm gibi kısa sesler çıkarıp kendisine kulak veriyor
□ Bir öykü anlatıyormuş gibi bir dizi ses çıkarıyor, mırıldanıyor ve agu sesi çıkarıyor
□ Onu cesaretlendirdiğinizde bu sesleri tekrarlıyor
□ Onunla dans edip şarkı söylediğinizde size eşlik ediyor
□ Tüylü oyuncaklarıyla "sohbet edip" onlara gülümsüyor
□ Bilinçli olarak eh sesleri çıkarıp ilgi çekmek istiyor
□ Başkaları konuşurken araya giriyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Neden bütün bebekler eşsizdir? Hepsi aynı değişimleri yaşar ve yeni keşifler yapacakları ve yeni beceriler edinecekleri aynı dünyaya girer. Ama her bebek neyi, ne zaman, nasıl öğrenmek istediğini kendisi belirler. Kendisine en çekici gelenleri seçer. Kimi bebekler bir ya da daha fazla duyusundan yararlanarak yeni beceriler edinmeye çalışır. Kimileri özellikle gözleri aracılığıyla bu yeni dünyayı keşfetmek ister. Kimileri bunun için dinleme yeteneklerini kullanır. Kimi konuşmaya çalışmayı ve dinleme yeteneklerini kullanmayı seçer. Başkaları bu iş için bedenlerini kullanmaya daha yatkındır. Bu, bir dostunuzun bebeğinin neden sizinkinden farklı bir şey yaptığını ya da farklı bir şeyden hoşlandığını açıklıyor. Her bebeğin hoşlandığı ve hoşlanmadığı şeyler onun kendine özgü yapısından -bedeninden, ağırlığından, huyundan, eğiliminden ve ilgi alanlarından kaynaklanır. Bebekler yeni şeylere bayılırlar. Onların yeni becerilerini ya da ilgi odaklarını fark ettiğinizde buna katkıda bulunmanız son derece önemlidir. Onun yeni keşiflerini paylaşırsanız bundan çok keyif alır ve öğrenme süreci hızlanır.

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirim

Bebeğinize yardımcı olmanın en iyi yolu, ilgisini çeken becerilerini geliştirmesi için onu yüreklendirmektir. Yeni bir becerisini geliştirirken yeni bir şey öğrenmek için attığı her adımdan duyduğunuz heyecanı ona gösterin. Eğer onu överseniz kendisini iyi hissetmesini sağlarsınız; bu da bebeğinizin bunu sürdürmesini sağlar. Onu yüreklendirmek ile gereğinden fazlasını beklemek arasında bir denge kurmalısınız. En fazla neden hoşlandığını keşfetmeye çalışın. Daha da önemlisi, bir oyundan ya da oyuncaktan sıkıldığını görünce hemen geri adım atın. Bebeğiniz bazı oyunları ya da faaliyetleri kendi başına denemek isteyebilir. Bu hususta onu teşvik ederseniz kendisini başarılı

hissetmesi için bu yeterli olacaktır.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Görerek Keşfetmesine Yardımcı Olun

Eğer bebeğiniz dünyasını gözleri aracılığıyla keşfetmekten hoşlanıyorsa, ona her türlü "görsel" oluşumları -örneğin parlak renkli nesneleri göstererek yardımcı olabilirsiniz. Bu nesneleri gözlerinin önünde ağır ağır hareket ettirin; bu onun dikkatini daha kısa sürede toplamasını ve ilgisinin sürmesini sağlar. Nesneleri ağır ağır ileri geri hareket ettirebilirsiniz ama onun bu hareketleri görebildiğinden emin olun, yoksa ilgisi dağılır.
Bebeğiniz neşeli bir günündeyse aynı ortamda hep aynı nesneleri görmekten, duymaktan ya da onlara dokunmaktan sıkılabilir. Bu dönemdeki bebeklerin sıkılmaları normaldir çünkü oluşumlarla ilgili gelişmeye başlayan algıları bir şeylerin tekrarını da fark etmelerine yol açar. Bebeğiniz yaşamında ilk kez aynı oyuncaktan, aynı manzaradan, aynı sesten, aynı eşyaya dokunmaktan ya da aynı tattan sıkılabilir. Çeşitlilik peşindedir ve bu onun öğrenmesini geliştirir. Eğer sıkıldığını sezerseniz ilgisini körükleyin. Kucağınıza alıp dolaştırın ya da değişik nesnelere bakmasını sağlayın.
Bu dönemde oyuncaklar, bebeğinize dünyasındaki sayısız "gerçek nesneler" kadar ilginç gelmeyebilir. Evinizde bebeğin ilgisini çekecek çok fazla şey bulunabilir: Kitaplar, resimler, evcil hayvanlar, mutfak aletleri ve hatta sizin gözlükleriniz... Eğer bebeğiniz birdenbire "gerçek nesneyi" oyuncaklarına yeğlerse sizin yardımınıza ihtiyacı olacaktır. Bu dönemde bu nesnelere kendi başına ulaşamaz. Onu bu eşyaya götürmeniz ya da eşyayı alıp kendisine göstermeniz gerekir. "Gerçek nesnelere" bakmaktan hoşlandığını fark ederseniz, ona yardımcı olun.

"Bebeğim her şeye bakmayı seviyor: Resimlere, raflardaki kitaplara, mutfak dolabındaki nesnelere. Onu her yere taşımam

gerekiyor. Dışarı çıktığımda ya da alışverişe giderken bile onu kucağımda taşıyorum."
Hannah'nın annesi, 11. hafta

Bu dönemde bebeğiniz görüş açısından tanıdık nesnelerin gelip geçtiğini fark edebilir. Eğer incelemeye başlarsa, ellerini ve ayaklarını keşfedebilir. Bunlara hayretle bakıp incelemeye koyulabilir. Her bebeğin bu yeni olayı inceleme tarzı vardır. Kimi bebeklerin incelemesi uzun zaman alır. Çoğu bebek özellikle ellerine düşkün olur. Belki bu, minik ellerin gözlerinin önünden daha sık geçmesindendir.

> ***Bir Bebeğin Sıkıldığını Anlamak***
> Yeni bir beceriyi uygulamak eğlencelidir ama aynı zamanda bebeğiniz için yorucu da olabilir. Bir süre ilgilendikten sonra sıkıldığını beden diliyle açıkça belirtir. Örneğin, başka taraflara bakar ya da fiziksel olarak yeterince güçlü gövdesini sizden uzaklaştırır. Bebeğinizin yorulduğunu anlayınca oyunu ya da yaptığınız işi hemen sonlandırın. Bazen kısa bir moladan sonra o oyuna ya da işe yeniden başlamaya heveslenebilir ama onu zorlamayın. Tüm bunları özümsemesi için zamana ihtiyacı vardır. Her zaman bebeğinizin sizi yönlendirmesine izin verin.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dokunarak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Eller ve kollar sayısız farklı şekil alabilir. Her şekil görülmesi ve dokunulması gereken bir başka oluşumdur. Bebeğinizin ellerini dilediği kadar ve dilediği sıklıkta incelemesine izin verin. Bir bebek ellerini doğru dürüst kullanmaya başlamadan önce onların ne işe yaradığını öğrenmek zorundadır. Bu yüzden bu "dokunma araçları" hakkında her şeyi öğrenmesi çok önemlidir.

“Benim sevgili küçük oğlum ellerinin her hareketini inceliyor. Parmaklarıyla zarif bir biçimde oynuyor. Yatarken elini havaya kaldırıyor ve parmaklarını açıyor. Bazen her bir parmağını teker teker açıp kapatıyor. Ya da ellerini kavuşturuyor ve onları birbirine dokunduruyor. Bu,
sürekli yaptığı bir hareket.”
Bob’un annesi, 9. hafta

Bebeğinizin bir çıngırağı kavramak için ellerini nasıl kullandığını hiç gözlemlediniz mi? Bir oyuncağı tutarken, elin belli bir şekle girişinde ve o oyuncağın avucuna dokunmasında belli bir düzen vardır. Bir bebeğin bir nesneyi ilk tutma denemeleri çoğunlukla başarısız olur. Gösterdiği çabadan heyecanlandığınızı gösterin ve her ciddi girişiminde onu yüreklendirin. Sizin övgünüz onun çabasını sürdürmesini sağlayacaktır.

“Oğlum bir şeyleri yakalamaya çalışıyor! Minik eli çıngırağına doğru uzanıyor ya da ona vurmaya çalışıyor. Bir an sonra çıngırağı yakalamaya çalışıyor, ellerini onun çevresinde kapamayı deniyor. Bunun için büyük bir gayret sarf ediyor. Onu yakaladığını sandığı anda elini yumuyor ama çıngırak hâlâ az ötesinde sallanıyor. Zavallı bebeğim hatasını anlıyor, hüsrana uğruyor ve ağlamaya başlıyor.”
Paul’ün annesi, 11. hafta

Bu dönemde bebeğinizin henüz yakalamak istediği şeylere ulaşamadığını ve dokunamadığını aklınızda tutun. Yalnızca

ellerini bir nesnenin etrafında kapatabilir. Yakalanması kolay oyuncakların onun havada sallanan ellerinin yakınında bulunmasını sağlayın. O zaman bebeğiniz bu nesneye dokunabilir ve her istediğinde ellerini açıp kapamayı deneyebilir.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Seslerle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bir bebeğin en büyük tutkusu kendisinin çıkarmaya başladığı seslerdir. Bu yüzden bebeğinizin her çıkardığı sese ilgi göstermeniz gerekir. Bebeğinizin en büyük tutkusu kocaman sesler çıkarmaktır çünkü bu sıçrayıştan sonra ses tellerini belli bir konuma getirebilir. Ellerin hareketi gibi ses telleri de belli bir pozisyon alabilir. Onun çıkardığı sesleri taklit ederek bunları bir başkasından duymasını sağlamaya çalışın. İlginizi çekmek için çıkardığı seslere karşılık verin. Bu "konuşmalar" onun öğrenme süreci için çok önemlidir ve bu ona karşılık vermeyi, dinlemeyi ve taklit etmeyi öğretecek, iletişimin temelini oluşturan beceriler kazandıracaktır. Aynı zamanda bu sohbetler ona sesinin elleri kadar önemli bir araç olduğunu gösterecektir.

"Bebeğim gün boyu değişik sesler çıkararak ilgimi çekmeye çalışıyor. Aynı zamanda benim sesime de kulak veriyor. Bu harika."

Hannah'nın annesi, 11. hafta

Her anne bebeğini "sohbet" etmesi için yüreklendirir. Bazı anneler bebekleri uyanıkken onlarla sürekli konuşurlar, bazı anneler ise bunu ara sıra, bebeklerini kucaklarına aldıkları zaman yaparlar. Sohbet dönemlerini planlamanın olumsuz yanı, bebeğin o anda dinleyip karşılık verecek kadar keyifli olmama ihtimalidir. Annelerin sohbet dönemlerini planlaması halinde bebekler kendilerinden ne beklendiğini her zaman kavrayamayabilirler ve anneler de bebeklerinin henüz kendilerine tepki veremiyor

olduğunu düşünüp hayal kırıklığına uğrayabilirler.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Beden Diliyle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz artık ellerinden tutulduğunda kalkmaya hazır olabilir. Başını kendiliğinden kaldırabilen ufaklık, yarı oturur durumdayken ellerinden çekilip doğrultulmaya ya da otururken ayağa kaldırılmaya bayılır. Ağır çeken başını desteklemeye özen gösterin. Eğer yeterince güçlüyse sizin onu çekmenize yardımcı dahi olabilir. Bu oyun, bebeğinize değişik pozisyonlar almayı ve bunu sürdürmeyi öğretir. Bütün bu pozisyonlar bebeğinizin bedeninde hissedeceği "oluşumlardır." Bu oyuna katıldığında bir pozisyondan ötekine geçerken biraz duraksama gösterebilir. Bir pozisyonu aldığında bunu bir süre devam ettirmek ister. Henüz hareketleri yeterince esnek değilse de belli bir pozisyonda bir süre kalmaktan hoşlanacaktır. Bu oyunu sonlandırmak istediğinizde son derece huysuzlaşabilir.

"Oğlumu ayağa kaldırmak istediğim zaman sağa sola yalpalıyor. Bezini değiştirmek üzere onu soyup yatırdığım zaman da sarsak, beceriksiz hareketler yapıyor. Bunun normal olup olmadığını kestiremiyorum. Bu konuda endişeliyim."
Kevin'ın annesi, 11. hafta

"Bebeğim elinden gelse tüm gün ayakta durup ona ne kadar güçlü olduğunu söylememi bekleyecek. Eğer ona iltifat etmezsem, yakınmaya başlıyor."
Ashley'nin annesi, 10. hafta

Bebeğin ellerinden tutularak kaldırılmaktan hoşlandığını genellikle ilk olarak babaları fark eder; sonra anneler onları izler ama ebeveynler genellikle kız çocuklarından çok erkek çocukları kaldırıp hareket ettirirler.

“Her emzirmeden sonra oğlumu bir süre oyun parkına koyuyorum. Onu kimi zaman bakmayı sevdiği hareketli ve müzikli bir oyuncağın, kimi zaman da oyuncakların asılı olduğu bir çubuğun altına yerleştiriyorum. Arada bir bunlara vuruyor. Artık onlara vurmakta ustalaştığını söyleyebilirim.”
Frankie’nin annesi, 11. hafta

Sıçrayıştan Sonra

Yaklaşık 10. haftada nispeten daha sakin bir dönem başlar. Çoğu anne son haftalardaki endişelerini ve gerilimlerini çabucak geride bırakır. Bebeklerine övgüler yağdırır, onların her zaman uysal ve mutlu bebekler olduklarını söylerler.
Bu dönemde bebeğinizde hangi değişimleri fark ediyorsunuz? Bebeğiniz yaklaşık 10 haftalık olduğunda eskisi kadar ilgi istemez. Daha bağımsızdır. Çevresine, insanlara, hayvanlara ve nesnelere ilgi duyar. Sanki birdenbire bir sürü yeni şeyin farkına varıyor ve tanıyor gibidir. Sürekli sizinle birlikte olma arzusu da

bu dönemde azalabilir. Eğer onu kucağınıza alırsanız, huzursuz olarak kıpırdanıp kollarınızda mümkün olduğunca doğrulmaya çalışır. Şimdi yalnızca ona ilginç şeyler gösterdiğinizde sizinle ilgilenir. Bebeğiniz öylesine keyifli ve kendini oyalar hale gelir ki yaşam sizin için çok daha kolaylaşır. Yeni bir enerji kazandığınızı hissedersiniz. Birçok anne bu dönemde bebeğini oyun parkına koyar çünkü onun artık buna hazır olduğunu düşünür.

"Kızım şimdi daha büyümüş gibi görünüyor. Doğumdan sonraki bağımlılığını yitirdi. Bunu fark eden yalnız ben değilim. Şimdi herkes garip sesler çıkarmak yerine onunla konuşmayı yeğliyor."
Emily'nin annesi, 10. hafta

"Kızım daha akıllanmış gibi görünüyor. Daha sıcak ve mutlu davranıyor, hatta arada bir kahkahalarla gülüyor. Neyse ki artık sürekli ağlama huyundan vazgeçti. Günlerim 'Bu çığlıklarla nasıl başa çıkacağım?' diye düşünmek yerine onunla birlikte olmanın keyfini sürmekle geçiyor. Babası da akşamları onunla birlikte olmayı iple çekiyor. Daha önceleri eve gelirken gözyaşlarının işkencesi yüzünden ayakları geri geri giderdi. Şimdi onunla ilgilenmekten mutlu oluyor. Her akşam ona yemek yediriyor ve banyosunu yaptırıyor."
Jenny'nin annesi, 10. hafta

"Oğlum artık eskisi kadar kırılgan değil. Onda büyük bir değişiklik görüyorum. Sadece kucağımda oturan bir çocukken daha bağımsız ve kendi başına oynar oldu."
Steven'ın annesi, 10. hafta

"Sanırım bebeğim kendi hayatına sahip gerçek bir küçük insan olma yolunda gelişmeye başladı, ilkin, yaptığı tek şey beslenmek ve uyumaktı. Artık onu yataktan çıkarırken, tıpkı yetişkinler gibi, güzelce esniyor."

Nina'nın annesi, 10. hafta

"Son bir hafta boyunca çok daha enerjiktim, bunun oğlumun yeni kazandığı bağımsızlığı ile bir ilgisi var mı bilemiyorum. Ondaki gelişmeyi gözlemlemekten gerçekten mutlu olduğumu söylemeliyim. Kendi kendine gülmesi, neşesi ve oynaması son derece hoş. Şimdi sanki daha iyi iletişim kuruyoruz. Onun doldurulmuş oyuncaklarıyla ilgili daha çılgın öyküler uydurabiliyorum, ona şarkılar söylüyorum ve değişik oyunlar kurabiliyorum. Şimdi ondan karşılık alabildiğim için benim küçük dostum oldu. Yalnızca meme emdiği, ağladığı ve uyuduğu sürece kıyasla bu dönem benim için çok daha kolay."

Bob'un annesi, 10. hafta

Akılda Tutulması Gereken Hususlar

Bebeğiniz yeni bir dünyayı keşfederken öğrenmeye çok daha fazla hevesli olacaktır. Eğer ona kişiliğiyle uyumlu şeyler verirseniz, çok daha hızlı ve kolay öğrenecek ve bunu çok eğlenceli bulacaktır.

Daha talepkar bebekler daha fazla ilgi görür çünkü anneleri, onları eğlendirmeye ve mutlu etmeye çalışır. Eğer bu ilgili bebeklere erken yaşlarda doğru destek ve teşvik sağlanırsa gelecekte çok başarılı öğrenciler olabilirler.

Uysal bebekler annelerinden fazla ilgi beklemedikleri için kolaylıkla göz ardı edilirler. Uysal bir bebekle daha çok ilgilenerek onları daha fazla yüreklendirmeye çalışın.

Bebeğinizin çevresiyle, oyuncaklarıyla, elleri ve ayaklarıyla daha fazla ilgilendiğini, yerde sırtüstü yatmaktan hoşlandığını görerek onun şimdi daha bağımsız olması gerektiğini düşünebilirsiniz. Bu dönemde ilk kez oyun parkı kullanmaya başlayabilirsiniz.

Buraya bebeğinizin ellerini kullanarak ulaşabileceği oyuncakları asabilir, onlara vurarak ileri geri sallanışlarını izlemesini sağlayabilirsiniz. Ayrıca sıkıldığında ona yeni oyuncaklar vererek

uzunca bir süre oyalanıp hoşça vakit geçirmesini mümkün kılabilirsiniz. Bu dönemde ona yardımcı olursanız bebeğiniz 15 dakika kadar kendi kendine oynayabilir.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

Bebeğiniz oluşumlar dünyasına girdiği zaman aşağıda sıraladığımız oyunlar ve faaliyetler yararlı olabilir. Bu listeyi incelemeden önce bu bölümün "Günlüğüm" kısmındaki "Bebeğim Oluşumlar Dünyasını Nasıl Keşfediyor" bölümüne dönerek bebeğinizin nelerden hoşlandığını anımsayın. Ve bebeğinizin şimdilik ilgilenmediği oyunları oynamaya daha sonra hazır olacağını aklınızdan çıkarmayın.

ELLER VE AYAKLAR, EN SEVİLEN OYUNCAKLAR

Bebeğinizin ellerini ve ayaklarını izlemesi için ona yeterli alanı ve fırsatı sağlayın. Her ayrıntıyı görebilmek için hareket özgürlüğüne ihtiyaç duyar. En iyisi onu büyük bir havlu ya da battaniye üzerine yerleştirmektir. Eğer hava yeterince sıcak ise bir şey giymeden oynamasına izin verin, böylece çıplak bedeninin

sağladığı özgürlüğün tadını çıkarır, isterseniz başına veya el ya da ayağına renkli bir kurdele bağlayabilirsiniz. Ama bunu yaparken kurdeleyi sıkıca bağladığınızdan emin olun ki çözüldüğü takdirde ağzına götürüp boğazını tıkamasına neden olmasın.

SICACIK SOHBETLER

Bebeğiniz konuşma havasında ise oturun ve rahatlayın. Sırtınızı yaslayıp dizlerinizi bükün ve bebeğinizi kucağınıza yatırın. Böylece bebeğiniz sizi rahatça görür ve siz de onun bütün tepkilerini izleyebilirsiniz. Onunla her konuda sohbet edin: Ne kadar güzel olduğundan, teninin yumuşaklığından, gözlerinden, günlük olaylardan ve gelecekle ilgili planlarınızdan söz edin. Burada önemli olan sesiniz ve yüz ifadenizdir. Ona karşılık verme fırsatı tanıyın. Yani sabırlı olun, bekleyin, ona gülümseyin ve başınızla onaylayın ki karşılıklı konuştuğunuzun farkına varsın. Onu izleyerek neyle ilgilendiğini görün. Konuşurken hareket eden bir ağzın, değişen bir yüz ifadesiyle birlikte genellikle çok çarpıcı olduğunu aklınızdan çıkarmayın!

EVİN İÇİ ÇOK İŞE YARAR

Bu dönemde meraklı bir bebek hâlâ gözüne çarpan nesneleri yakalayamaz. Bunu başarıncaya kadar, ilginç nesneleri sizin ona vermenizi bekler. Evin içinde onun merakını uyandıracak birçok şey bulunduğunu unutmayın. Gördüklerini ona açıklayın. Ses tonunuzu dinlemekten hoşlanacaktır. Hoşlandığı şeylere dokunmasına izin verin.

TUTUP KALDIRMA OYUNU

Bu oyunu yalnızca bebeğiniz kendi başına başını kaldırabiliyorsa oynayabilirsiniz. Rahatça oturun. Sırtınızı yasladığınızdan emin olun. Dizlerinizi çekin ve bebeği bacaklarınıza ve karnınıza yaslayın ki yarı oturur durumda olsun. Böylece rahat bir pozisyonda olacaktır. Sonra kollarını tutun ve onu yavaş yavaş

çekerek oturur duruma getirin. Aynı zamanda onun ne kadar zeki bir bebek olduğu gibi yüreklendirici sözler söyleyin. Verdiği tepkileri dikkatle izleyin ve yalnızca sizinle uyum içinde olduğunu ve bundan hoşlandığını görürseniz buna devam edin.

BİRLİKTE BANYO YAPMAK

Su başlı başına harika bir oyuncaktır. Bu dönemde, "suya düşkün" bebekler suyun hareketlerinden özellikle hoşlanacaklardır. Bebeği karnınıza yerleştirin ve ona sizin bedeninizden onunkine akan damlaları ve suyun akışını gösterin. Bebekler aynı zamanda bedenlerinde küçük dalgalar duyumsamaktan zevk alırlar. Onu sırtüstü karnınıza yatırın ve birlikte "fış, fış, kayıkçı" oyununu oynayın. Şarkının ritmine uygun olarak yavaş yavaş ileri geri hareketler yapın ve ufak dalgalar oluşturun. Bedenini yalayan bu dalgalar çok hoşuna gidecektir. Banyodaki özgürlüğünden sonra sıcak bir havluya sarılmaya ve kucaklanmaya bayılır!

Bir Avuntu: Talepkar Bebekler Yetenekli Olabilir

Bazı bebekler yeni oyun ve oyuncaklara çok çabuk uyum sağlayabilir ve günler boyu aynı şeyleri yapmaktan sıkılabilirler. Yeni şeyler, hareketlilik, daha karmaşık oyunlar ve çeşitlilik isterler. Bu "ele avuca sığmaz" bebekler anneleri çok yorar çünkü anneleri yeni bir şeyler düşünemezlerse ve onları sürekli bir yenilikle karşılaştıramazlarsa çığlığı basarlar.

Sürekli çok şey isteyen, huzursuz bebeklerin son derece yetenekli oldukları kanıtlanmıştır. Kendilerine yeni ve heyecan verici şeyler verildiğinde genellikle mutlu olurlar.

Yeni bir farkındalık ya da yeni bir dünya onlara yeni beceriler edinme fırsatı verir. Kimi bebekler yeni dünyalarını keşfeder ve bu keşiflerinden büyük heyecan duyarlar ama bunun için sürekli yardım isterler. Sürekli bilgi edinmeye sonsuz bir istek duyarlar. Ne yazık ki yeni dünyalarım büyük bir hızla keşfederler. Bu yeni

dünyanın sağladığı yeni becerileri büyük bir hızla kazanırlar; bunları bir süre deneyip yeniden sıkılmaya başlarlar. Böyle bebeklerin annelerinin bir sonraki sıçrayışı beklemekten başka yapacakları fazla bir şey yoktur.

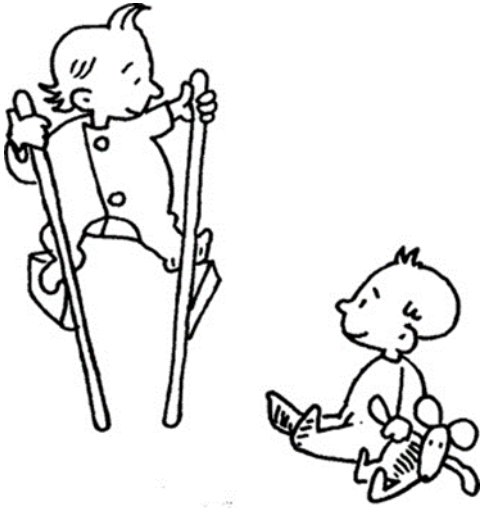
Bu Harika Haftaya Uygun Oyuncaklar

İşte oluşumlar dünyasını keşfetmekte olan bebeklerin hoşlandığı oyuncaklar:

- Tepelerinde asılı duran oyuncaklar
- Hareketli ya da müzik çalan oyuncaklar
- Hareketli figürlere sahip müzik kutusuları
- Sallayacakları ya da dokunabilecekleri oyuncaklar
- Konuşabilecekleri ya da gülebilecekleri sevimli oyuncaklar
- Anne; siz hâlâ onun en sevdiği oyuncaksınız!

Bölüm 5
12. Harika Hafta

Yumuşak Geçişler Dünyası

Not:
"Yumuşak geçişler" yaşa bağıdır ve tahmin edilebilir. Bu, gelişmekte olan eylemi harekete geçirir. Bununla beraber, bu beceri ve eylemler büyük ölçüde bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, yumuşak geçişleri algılama yeteneği yaklaşık 12. haftada ortaya çıkar ve "bir yetişkinin yardımıyla oturma pozisyonunun bir ön koşuludur. Ama bu yetenek normalde 3 ila 8 ay içinde herhangi bir zamanda da görülebilir. Bu bölümde bahsedilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldükleri dönemler belirtilmektedir, bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olamayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.

Bebeğiniz yaklaşık 11 ya da 12 haftalık olduğunda, doğumundan bu yana üçüncü önemli gelişimsel sıçrayışı yaşadığı yeni bir dünyaya girer. Bebeğinizin sekizinci haftada kollarını ve bacaklarını savurma yeteneğini kazandığında gözlemlediğiniz önemli fiziksel gelişimi anımsayın. Bu ilk savurma hareketleri daha çok bir kuklanınkine benziyordu. On ikinci haftada bu sarsak davranışlar değişmek üzeredir. Pinokyo gibi, bebeğiniz de bir kukladan gerçek bir çocuğa dönüşmeye hazırdır.
Elbette bu değişim bir gecede olmaz, gerçekleştiğinde ise fiziksel devinimlerden fazlasını içerir ama anne babalar genellikle en fazla bunun farkına varır. Bu, aynı zamanda, bebeğinizin çevresindeki değişiklikleri başka duyularıyla algılama yeteneğini etkiler: Ses tonunun değişmesi, bir kedinin yerde sessizce

yürümesi, güneş bulutların arkasında kaldığında odanın loşlaşması gibi. Bebeğiniz çevresindeki sürekli ve hareketli değişimleri keşfettikçe dünyası daha düzenli bir yere dönüşür. Bu ufak değişiklikler bebeğinizin yaşamından yeni hazlar almasını sağlar. Ancak ayaklarınızın altında sürekli değişen bir dünyaya girmek kolay değildir. Bebeğinizin dünyası bir gecede değişir. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildir.

Bebeğinizin birdenbire huysuzlanmaya başladığında onun muhtemelen bu yeni becerilerinin üstesinden gelmeye çalıştığını aklınızda tutun. Bu heyecan verici dönemde onu yakından izleyin.

Bu değişen dünyada tek değişmez olan sizsiniz: Fırtınalı denizdeki güvendiği gemisiniz. Yaşamında bir sonraki önemli gelişimsel sıçramayı yaparken hayatı pahasına size tutunmaya çalışmasında şaşılacak ne var?

Dahası, bu huysuzluk dönemi bir önceki kadar uzun sürmez. Kimi bebekler hemen ertesi gün normal davranışlar sergilerken diğerleri ancak bir hafta sonra kendilerine gelirler.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bir değişim oluştuğunda bütün bebekler daha sık ve daha uzun süre ağlarlar.

Bazıları diğerlerinden daha fazla ağlar. Bazı bebekleri avutmak mümkün olmazken diğerleri sinirli, garip, kaprisli ya da ilgisiz olabilirler. Bir bebek geceleri daha aksi davranırken bir diğeri gündüzleri daha huysuz olabilir. Tüm bebekler kucağa alındığında ya da kendilerine daha fazla ilgi ve sevgi gösterildiğinde daha az ağlamaklı olurlar. Ama yine de onu iyi tanıyanlar bile ne zaman ağlayıp huysuzlanacağını kestiremez.

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

İşte bebeğinizin bu gelişimsel sıçramayı yapmak üzere olduğunu gösteren başlıca belirtiler:

Daha Fazla İlgi İsteyebilir

Tam bebeğinizin artık kendi kendini oyalamayı öğrendiğini düşündüğünüzde bunu pek başaramadığım görürsünüz. Kendisiyle daha fazla oynamanızı ve onu sürekli eğlendirmenizi isteyebilir. Sadece yanında oturmanız yeterli olmaz, ona bakmanızı ve onunla konuşmanızı da bekleyebilir. Eğer bir önceki sıçrayıştan sonra size bağımsız olabileceğini göstermişse, davranışlarındaki bu değişiklik daha belirgin olur. Bir gerileme yaşadığını sanabilirsiniz. Sanki bebeğiniz üç adım ileri gitmiş, sonra da iki adım geri atmıştır.

"Oğlum şimdi bana aşırı bağımlı hale geldi. Sadece onu kucağıma aldığım zaman mutlu oluyor. Ona kalsa, bütün gün onunla birlikte dans etmem gerekecek."
Bob'un annesi, 12. hafta

Yabancılara Karşı Çekingen Davranabilir

Kimi bebekler bu dönemde annelerinden başka herkese karşı çekingen davranabilir. Bebeğiniz utangaç ise, misafiriniz olduğunda size daha fazla sokulduğunu fark edersiniz. Bir yabancı onunla konuştuğu ya da sadece ona baktığı anda ağlamaya başlayabilir. Bazen sizden başka kimsenin kucağına oturmamakta direnir. Eğer sizin kucağınızda ve güvende ise başka birine utangaç bir gülücük gönderebilir; ama özellikle utangaç ise, hemen ardından başını sizin omzunuza gömecektir.

Size Daha Sıkı Asılabilir

Kucağınızdayken size o kadar sıkı sarılır ki düşmekten korktuğunu sanırsınız. Bunu yapan bebekler bu sırada annelerine

şiddetli bir çimdik bile atabilirler.

İştahı Kaçabilir
Bu dönemde bebeğiniz her emzirme süresini uzatabilir. Zamanı kendi ayarlayan bebekler bu süreyi bütün bir güne yayabilirler. Biberonla beslenen bebekler sütü daha uzun sürede bitirmeye kalkışır. Bu mızmız bebekler süt emmeden tüm zamanlarını meme başını çiğnemek ya da kemirmekle geçirirler. Bunu bir tür huzur bulma aracı olarak yaparlar ve bu yüzden de canları pahasına asılır, asla bırakmak istemezler. Çoğu zaman meme henüz ağızlarındayken uykuya dalarlar. Bebeğiniz süt emerken, biberonla beslenseler dahi, size tutunmaya çalışır ya da memenizi kavrarlar, sanki tek huzur kaynaklarından yoksun kalma korkusu içindedirler.

"Kızımı biberonla beslerken minik elini bluzumdan içeri sokuyor. Biz buna "göğüsleme" diyoruz."
Emily'nin annesi, 12. hafta

İyi Uyuyamayabilir
Bebeğiniz artık daha az uyuyacaktır. Bebeklerin çoğu geceleri daha sık uyanıp meme emmek ister. Kimileri sabahları çok erken uyanır. Bir kısmı da gündüzleri uyumamakta direnir. Çoğu aile için, normal düzenin altüst olduğu bu dönem tam bir kargaşaya dönüşür, çünkü bebeğin beslenme ve uyku saatleri olağanüstü

değişmiştir.

Parmağını Daha Sık Emer
Bebeğiniz şimdi ilk kez parmağını keşfedebilir ya da onu eskisine oranla daha sık emebilir. Meme emmek ya da biberonla beslenmek gibi bu da onu rahatlatır ve bir sonraki ağlama krizinin önüne geçebilir. Bazı anneler bu dönemde bebeklerini yatıştırmak için emzikten yararlanabilirler.

Halsiz Görünebilir
Bebeğiniz her zamankinden daha sakin ya da normalden daha neşesiz olabilir. Uzun süre sessizce yatıp çevresine bakınabilir ya da gözlerini uzaktaki bir noktaya dikebilir. Bu geçici bir dönemdir. Kısa sürede eskiden çıkardığı seslerin ve yaptığı hareketlerin yerini yenileri alacaktır.

"Şimdilerde bebeğimin tek yaptığı şey askıdayken bana daha sıkı sarılmak. Son derece sakin ve hiç zorluk çıkarmıyor; uyumak dışında pek bir şey yapmıyor. Doğrusunu isterseniz, onu eskisi gibi hareketli görmeyi yeğlerim."
Nina'nın annesi, 12. hafta

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Doğal olarak, bebeğinizdeki bu değişimler yalnızca onu etkilemeyecektir. Tüm ailesi, özellikle annesi bundan etkilenir. İşte bu çalkantılı dönemde hissedeceklerinizden bazıları:

Endişelenebilirsiniz
Bir zamanlar çok neşeli olan bebeğinizin daha fazla huysuzlaştığını, daha sık ağladığını, iyi uyumadığını ya da daha az süt emdiğini görünce doğal olarak endişelenirsiniz. Bu endişeniz, eskisi gibi ses çıkarmadığını, hareketli olmadığını, kısa

süre önce kazandığı bağımsızlığında geri adım attığını düşünmenizden kaynaklanır. Anneler genellikle bir gelişim gözlemlemek ister ve bu gerçekleşmediğinde, kısa süreli de olsa, endişelenirler. "Bebeğimin nesi var? Hasta mı? Yoksa anormal mi?" en sık sorulan sorulardır. Çoğunlukla bunların hiçbiri söz konusu değildir (Endişelendiğinizde her zaman aile doktorunuza başvurun). Aksine, bebeğiniz gelişim belirtileri sergilemektedir. Önünde keşfedeceği yepyeni bir dünya açılmaktadır ve bu dünyanın oluşturduğu karmaşa ile başa çıkmak zorundadır. Bu onun için kolay olmaz ve sizin desteğinize ihtiyaç duyar. Bunu, onun zorlu bir dönemden geçtiğini anladığınızı göstererek sağlayabilirsiniz.

"Bebeğim durmadan ağlayıp kucağa alınmak istediğinde çok zorlanıyorum. En basit işleri bile yapamıyorum. Bu benim özgüvenimi sarsıyor ve tüm enerjimi tüketiyor."
Juliette'in annesi, 12. hafta

"Bebeğimin neden bu kadar çok ağladığını bulmak istiyorum. Sorunu çözebilmek için onu neyin tedirgin ettiğini öğrenmek istiyorum. Ancak o zaman huzura kavuşabilirim."
Laura'nın annesi, 12. hafta

"Oğlumun ağlamasının önüne bir türlü geçemiyorum. Artık dayanamıyorum. Sürekli çığıran bir bebek için gecede iki kez yataktan kalkmak yerine ağlamayan bir bebek için dört kez kalmayı yeğlerdim."
Paul'ün annesi, 11. hafta

Sinirlenebilirsiniz
Bu dönemde çoğu anne bebeğin düzensiz beslenme ve uyku saatleri yüzünden sinirlenir. Önceden plan yapmaları olanaksızdır. Tüm programları altüst olur. Aynı zamanda aileden

ve dostlardan da baskı görürler. Annelik içgüdüsü mutsuz bebeklerle daha fazla ilgilenmelerini söyler ama başkaları şımarttıklarını ileri sürer. Anneler iki arada bir derede kalırlar.

"Oğlum huysuzlanmaya başladığında sinirleniyorum, çünkü kısa bir süreliğine bile kendi kendine oyalanamıyor. Gün boyu onunla ilgilenmemi istiyor. Bu arada herkes, özellikle de eşim, onunla başa çıkabilmem için öneriler sunup duruyor."
Kevin'ın annesi, 12. hafta

"Önceden plan yapmazsam bebeğimin değişken davranışlarıyla daha iyi başa çıkabiliyorum. Eskiden planlarım altüst olduğunda sinirleniyordum. Artık böyle yapmıyorum, inanın artık kendime ayıracak birkaç saatim bile oluyor."
Laura'nın annesi, 12. hafta

Sabrınız Tükenebilir
Kimi zaman anneler öfkelerini daha fazla bastıramaz ve sürekli bir şeyler isteyen miniklerine artık bıkıp usandıklarını gösterirler.

"Bebeğim son derece huysuzdu. Çıkardığı gürültüden komşuların rahatsız olduğunu düşünüyordum. Geçen pazar daha fazla dayanamadım. Onu yatıştırmak için elimden geleni yapmıştım ama hiçbir şey işe yaramamıştı. Önce çaresizlik hissine kapıldım ama sonra başa çıkamadığım için çok öfkelendim. Onu odasında bıraktım ve gidip bir güzel ağladım. Bu beni biraz rahatlattı."
Bob'un annesi, 12. hafta

"Konuklarımız vardı ve oğlum sürekli zorluk çıkarıyordu. Herkes bana akıl vermeye kalkışınca her zamanki gibi allak bullak oldum. Yukarı çıkıp onu yatağına yatırırken kontrolümü kaybedip yakasına yapıştım ve onu şiddetle sarstım."
Matt'ın annesi, 11. hafta

Bebek Bakımı

Sarsmak Zarar Verici Olabilir
Zaman zaman bebeğiniz yüzünden bunalıp öfkelenebilirsiniz ama onu asla sarsmayın. Bir bebeği sarsmak kafatasının hemen altında bir iç kanamaya sebep olabilir ve bu da beynini zedeleyerek ileride öğrenme zorluğuna -hatta ölüme yol açabilir.

Kendinizi Büyük Bir Baskı Altında Hissedebilirsiniz
Bir anne yaramaz ufaklığıyla ilgili aşırı endişeye kapılır ve ailesinden ve dostlarından yeterli destek alamazsa bitkin düşebilir. Bir de uykusuzluk çekiyorsa kolaylıkla zihinsel ve fiziksel olarak kontrolünü yitirebilir.
Panik ve yorgunluğun yanı sıra bir de istenmeyen önerilerle karşılaşmak her annenin sinirlenmesine ve aksileşmesine yol açabilir ve çoğunlukla bunun acısını eşinden çıkarır. Ancak zaman zaman, bastırdığı bu öfke huysuz bebeğine de yönelebilir ve ona karşı her zamankinden daha sert davranabilir. Bir anne bebeğini tokatladığını itiraf ederse, bu hemen her zaman bu huysuzluk dönemlerinde olmuştur. Bu, o zavallı bebeği sevmediğinden değil, sadece onu daha mutlu görmek istemesinden ve başkalarının eleştirilerinden bunalmasından kaynaklanır. Sorunlarıyla ilgili başvuracağı kimsenin bulunmadığını düşünür ve kendisini yapayalnız hisseder. Bu duyguları anlamak mümkün olsa da anne asla öfkesine kapılmamalıdır. Tokatlamak ya da benzeri şiddet kullanmak asla kabul edilemez.

“Bebeğim ağlamayı kestiğinde omuzlarımdan büyük bir yük kalkmış gibi hissediyorum. O ana kadar böylesi gergin olduğumu

fark etmiyorum."
Emily'nin annesi, 11. hafta

"İş arkadaşları eşime oğlunun tıpa tıp ona benzediğini söylediğinden bu yana bu aksi bebeğe aşırı ilgi göstermemden yakınmaz oldu. Daha önceleri gereksiz tepki verdiğimi ve onu şımarttığımı söylüyordu ama şimdi her yaptığımı onaylıyor. Artık her şey düzene girdi. Bebeğim huysuzlandığı zaman eskisi kadar gerilmiyorum; eşim de bunun farkında. Şimdi çok daha rahatım."
Matt'ın annesi, 12. hafta

İşler dayanılmaz bir hal aldığında sadece şunu hatırlayın: Bundan daha beteri olamaz. Bu dönemde kimi anneler bu korkunç ağlama krizlerinin sonu gelmeyecek sanırlar. Bu mantıklı bir varsayım çünkü şimdiye kadar bu huysuzluk dönemleri 2-3 haftada bir sürekli yinelenmiş durumda. Ama umutsuzluğa kapılmayın; bundan sonra bu dönemler arasındaki süre daha uzun olacak. Hırçınlıkların şiddeti de azalacak.

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Bebeğiniz tedirgin olduğunda, genellikle onu daha yakından gözlemlersiniz çünkü sorununun ne olduğunu bilmek istersiniz. Bunu yaparken birdenbire bebeğinizin yeni beceriler edinmekte olduğunu ya da bunun için çabaladığını görürsünüz. Aslında bebeğinizin yumuşak geçişler dünyasına doğru yeni ve büyük bir sıçrayış yapmakta olduğunu fark edersiniz.
Yaklaşık 12 haftalık olduğunda bebeğiniz çevresindeki değişen şeyleri algılayabilecektir, hızlı değil yumuşak ve yavaş bir şekilde. Bu yumuşak geçişleri kendi kendine denemeye hazır olacaktır. Bebeğiniz bu yepyeni dünyada yeni keşiflerde bulunacaktır. Bunlardan ilgisini çekenleri, fiziksel ve zihinsel açıdan hazır olduklarını seçecektir. Her zamanki gibi, onu zorlamamalı ve

hazır olduğunu gösterdiği şeyleri yapmasına yardımcı olmalısınız. Bebeğiniz ona dünyasındaki şeyleri göstermenizi, oyuncaklarını ulaşabileceği yerlere koymanızı ve gittikçe artan iletişim çabalarına tepki vermenizi ister.

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Geliştiğini Gösteren İşaretler

11. ve 12. haftalarda bebeğinizin aşağıdaki davranışlardan bazılarını sergilediğini fark edebilirsiniz. Bunlar, onun bir sonraki yumuşak geçişler dünyasına sıçramaya hazır olduğunu gösteren belirtilerdir. Bebeğinizde gördüğünüz belirtileri aşağıdaki kutularda işaretleyin.

□ Daha sık ağlıyor
□ Sürekli onu oyalamamızı istiyor
□ İştahı yok
□ Yabancılara karşı daha çekingen
□ Bana daha fazla sarılıyor
□ Meme emerken daha fazla dokunmak istiyor
□ Uykusu düzensiz
□ Parmağını emmeye başladı ya da bunu eskisinden daha fazla yapıyor
□ Daha az neşeli
□ Daha sakin ve sessiz

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Beyindeki Değişiklikler

Yaklaşık 10. ila 11. haftada bebeklerin başlarının çevresi olağanüstü gelişir.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Bebek yumuşak geçişler dünyasına girdiğinde ilk kez gördüğü, işittiği, kokladığı, tattığı ve dokunduğu her şeydeki sürekli değişikliği fark edebilir. Örneğin, artık bir sesteki tonun, bir bedendeki pozisyonun nasıl değiştiğinin farkına varır. Bu yumuşak geçişleri yalnızca dış dünyada algılamakla kalmaz, bunları bizzat kendisi de gerçekleştirmeyi öğrenir. Bu, bebeğinizin birçok önemli beceriyi geliştirmesini sağlar.
Artık bebeğinizin hareketlerinin çok daha düzgün ve akıcı olduğunu, yetişkinlerinkine daha fazla benzediğini görürsünüz. Bu yeni denetim, yalnızca bedenini değil, hareket ettirdiği tüm uzuvlarını -ellerini, ayaklarını, başını, gözlerini ve hatta ses tellerini kapsar. Artık bir oyuncağına uzanırken bunu birkaç hafta öncesinden daha düzgün yaptığını fark edersiniz. Oturmak için dizlerini büktüğü ya da ayağa kalktığı zaman bunu çok daha bilinçli ve gelişmiş bir biçimde yapar.
Ayrıca, baş hareketleri de yumuşamıştır ve artık bu hareketlerin hızını ayarlayabilir. Daha büyük yaştaki çocuklar gibi odada etrafına bakınabilir ve hareket halindeki bir şeyi izleyebilir. Gözleri baktığı şeye daha fazla odaklanabilir ve görüş açısı kısa sürede bir yetişkininki kadar gelişmiş olacaktır.
Bebeğiniz ilk doğduğunda her yeni sese gözlerini çevirmesini

sağlayan bir reflekse sahipti. Bu doğumdan yaklaşık 4 ila 8 hafta sonra yok oldu ama şimdi bunu bilinçli olarak yapabilir ve daha çabuk tepki verir. Artık bir nesneyi ya da kişiyi gözleriyle daha kontrollü ve düzenli olarak izleyebilir.
Hatta bunu başını çevirmeden de yapabilir. Yaklaşan ya da uzaklaşan kişi ve nesneleri takip edebilir. Aslında artık bütün odayı inceleme yeteneğine sahiptir. Bebeğiniz herkesin geliş gidişlerinin farkına vardıkça siz de ilk kez onun ailenin bir bireyi olduğunu hissedersiniz.
Sesin tonlarının ve yüksekliğinin farkına vardıkça verdiği tepkileri bu yeni sesleri kullanarak zenginleştirir ve agu sesi çıkarıp çığlık atarak bunları sergiler. Bu yeni kazanımlar daha rahat yutkunmasına da yardımcı olur.
Beyninde bu olağanüstü gelişim meydana geldiği halde, bebeğiniz hâlâ hızlı değişimlere ayak uyduramaz. Onun hem yukarı aşağı, hem de soldan sağa hareket eden bir nesneyi ya da hızla yön değiştiren bir oyuncağı izlemesini beklemeyin. Elini oynattığı zaman da her yön değiştirmesinde, değneğini sallayan bir orkestra şefininkini andıran belirgin bir duraksama olacaktır.
Anne babalar bu dönemde bebeklerinin kendilerini oyalamaya hevesli olmamaları konusunda genellikle fazla endişeli olmazlar. Bebeklerinin başarılarından ve gösterdiği çeşitli çabalardan fazlasıyla gurur duyarlar. Keşfedilecek, öğrenilecek çok fazla yenilik vardır ve bu dönemde önemli olan da budur.

Günlüğüm

Bebeğim Yeni Yumuşak Geçişler Dünyasını Nasıl Keşfediyor

Bebeğinizdeki değişiklikleri aşağıdaki kutularda işaretleyin.

BEDEN DENETİMİ

□ Başını dik tutması için hemen hemen hiç yardım gerekmiyor
□ Başını bir yandan diğerine yumuşak bir şekilde çeviriyor
□ Hareketli bir nesneyi izlerken gözlerini düzenli bir şekilde hareket ettiriyor
□ Genel olarak çok daha hareketli ve enerjik
□ Bezini değiştirirken oyun oynarcasına poposunu kaldırıyor
□ Parmaklarınızı tutarak yüzükoyun dönebiliyor ya da bunun aksini yapabiliyor
□ Ayak parmaklarını ağzına sokuyor ve onları bükebiliyor
□ Size yaslanırken dik oturuyor
□ Parmaklarınıza tutunarak oturma pozisyonuna geçebiliyor
□ Kucağınızda otururken iki parmağınıza tutunarak ayağa kalkabiliyor
□ Yürüteçte otururken ya da oyun parkında yatarken iki ayağın kullanarak kendini itebiliyor

EL DENETİMİ

□ Nesneleri iki elini kullanarak yakalayıp tutabiliyor
□ Çıngırağını bir iki kez sallıyor
□ Ellerinizi inceleyip onlarla oynuyor
□ Yüzünüzü, gözlerinizi, ağzınızı ve saçlarınızı inceleyip onlara dokunuyor
□ Giysilerinizi inceleyip onlarla oynuyor
□ Her şeyi ağzına sokuyor
□ Boynundan gözlerine kadar başını elliyor

□ Bir oyuncağı başına ya da yanağına sürtüyor

DİNLEME VE KONUŞMA

□ Çığlık atma ve agu demeyi keşfediyor; yüksek ve alçak tonlarla tiz ve pes sesler arasında geçiş yapıyor
□ Gerçek bir konuşmadaki sesli harflere benzeyen yeni sesler çıkarıyor: ee, ooh, ehh, oh, aah, ay gibi
□ Bu sesleri kullanarak "sohbet" ediyor
□ Tükürük baloncukları yapıyor ve bunu çok eğlenceli bularak gülüyor

BAKMA VE GÖRME

□ Ellerini evirip çeviriyor ve bunları inceliyor
□ Hareket eden ayaklarına bakıyor
□ insanların yüz, göz, ağız ve saçlarını inceliyor
□ İnsanların giysilerini inceliyor

DİĞER BECERİLER

□ Bakmaktan, görmekten, dinlemekten, tutmaktan ya da "konuşmaktan" aldığı zevki gösteriyor ve sizin tepkinizi bekliyor
□ Kişilere göre farklı davranıyor
□ Aynı şeyleri sık sık görmekten, duymaktan, tatmaktan ve onlara dokunmaktan sıkıldığını gösteriyor; çeşitlilik birdenbire önemli hale geliyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bebeğinizi dikkatle gözlemlerseniz nelere ilgi duyduğunu saptayabilirsiniz. Onun bu dünyada neleri yapabildiğini belirlerken bebeğinizin kendine özgü olduğunu da fark edersiniz. Dostlarınız ve aileniz gibi profesyoneller de bir bebeğin gelişimini, yakalama, dönme, emekleme, oturma, ayakta durma ve yürüme gibi fiziksel esaslarla değerlendirirler. Bu tek taraflı bakış oluşturur ve "izleme-dinleme-hissetme" becerilerine sahip bebeklerde gelişmenin daha yavaş olduğu kanısına yol açar. Bu bebekler genelde nesneleri yakalamakta ağır davranabilirler ama yakaladıkları zaman da onları dikkatle incelerler. İzleyen-dinleyen-dokunan bebeğe yeni bir nesne verildiği zaman onu evirip çevirir, ona bakar, kulak verir, onu okşar, hatta koklar. Aslında böyle bebekler, o daha sonraki öğrenme yeteneklerini daha da geliştirecek son derece karmaşık bir şey yapmaktadırlar. Buna karşın, fiziksel açıdan daha aktif olan bebekler özellikle yakalama işlemine kendilerini kaptırdıkları için, nesneyi ele geçirdikten sonra hemen ilgilerini yitirir, yeni bir şeyin peşine düşerek onu yere atarlar. Bebekler yeni şeylere bayılırlar, bu yüzden bebeğinizin yeni beceri ya da ilgi alanlarını fark ederken ona karşılık vermeniz çok önemlidir. Bebeğiniz yeni keşiflerini paylaşmanızdan çok hoşnut kalacak ve öğrenme süreci hızlanacaktır.

Yardımcı Olmak İçin Ne Yapabilirsiniz

Bebeğiniz ne kadar oyun oynar ya da yeni bir beceriyi ne kadar sergilerse o kadar daha ustalaşır. Bebekler de mükemmelliğe pratikle ulaşırlar. Bebeğiniz yeni bir beceriyi tekrar tekrar denemek isteyebilir. Kendi başına oynayabilir ya da denemeler yapabilir ama sizin de buna katılmanız ve ilgilenmeniz çok önemlidir. Başarılı olduğunda onu kutlamanın yanı sıra zorlandığı ve bırakmaya yeltendiği zaman da ona yardımcı

olabilirsiniz. Böyle bir durumda yaptığı işi kolaylaştırabilir, dünyasını düzene sokabilirsiniz. Bu, bir oyuncağın daha kolay yakalanmasını sağlamak, pencereden kediyi görebilmesi için onu kucağınıza almak ya da çıkarmaya çalıştığı sesleri taklit etmek olabilir.

Aynı zamanda bir eylemi biraz daha karmaşık ya da değişik bir hale getirerek daha uzun süre ilgilenmesini sağlayabilirsiniz. Bebeğinizin sıkıldığını gösteren belirtilere dikkat edin. Hızını kendisinin belirlediğini unutmayın.

Bebekler nasıl farklıysa anneler de öyledir. Bazı annelerin hayal dünyaları diğerlerininkinden daha geniştir. Bebeğiniz çok hareketli olabilir ama siz konuşmayı, şarkı söylemeyi ya da öykü anlatmayı yeğleyebilirsiniz. Kitaplardan, dostlarınızdan ve aile bireylerinizden yeni fikirler alın. Bebeğin babası ve başka çocuklar size yardımcı olabilirler. Çoğu çocuk, bebeğin tekrarlama arzusu sizi bitkin düşürdükten sonra bile onunla oynamaya devam edebilir. Öte yandan, bebeğiniz hangi tipte olursa olsun ya da siz hangi tür anne olursanız olun, çocuğunuz her zaman sizin yardımınızdan yararlanacaktır.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Sesle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Eğer bebeğinizin seslere özel bir düşkünlüğü varsa sesini kullanması için onu teşvik edin. Artık çığlık atmaya, agu demeye ya da sesli harflere benzer sesler çıkarmaya başlayabilir. Bunlar alçak ya da yüksek veya tiz ya da pes tonda olabilir. Aynı zamanda tükürük baloncukları yapmaya başladıysa bunu engellemeyin. Bunları yaparken "yumuşak geçişler" denemekte ve bu süreçte ses tellerini, dudaklarını, dilini ve damağını kullanmaktadır. Bunu genellikle yalnızken yapar, sırf eğlence olsun diye konuşan biri gibi sesler çıkarır. Bunu yapmasının nedeni, çıkardığı yüksek ve alçak seslerin ve aralarda attığı çığlıkların ona konuşma gibi gelmesidir. Hatta kimi zaman bir

bebek kendi çıkardığı seslere bile kıkırdar.

> ***Cinsiyet Farkı***
> *İlk aylarda, erkek bebekler kız bebeklere oranla annelerinden daha fazla ilgi isterler. Bu muhtemelen erkek bebekler kızlardan daha fazla ağladıkları ve daha az uyudukları içindir.*
> *Aynı zamanda, kız anneleri bebeklerinin çıkardıkları seslere erkek annelerinden daha fazla karşılık verirler. Ayrıca anneler bebekleri kız ise onlarla "sohbet" etmeye daha eğilimlidirler.*

Çoğu bebek annesiyle yaptığı sıcak sohbetlere bayılır. Elbette, bunun için bebeğin neşeli gününde olması gerekir. Sohbet için en iyi zaman, onun çıkardığı seslerle sizin ilginizi çektiği zamandır. Kendinizi her zamankinden daha tiz bir sesle konuşurken bulabilirsiniz; bu bebeğinizin kulağı için en uygun olandır. En önemlisi sizin konuşma kurallarına uymanızdır; bebeğiniz bir şey söyler, sonra siz bir şey söylersiniz. Onun sözünü bitirdiğinden emin olmalısınız. Eğer ona yanıtlaması için zaman tanımazsanız sizin onu dinlemediğiniz kanısına varacak ve konuşma kurallarını öğrenmeyecektir. Onu dinlemediğiniz için huzursuz ya da şaşkın olacaktır. Bu dönemde konuştuğunuz konu fazla önemli değildir ama tanıdık bir ortam ya da paylaşılan deneyimler üzerinde durmak daha iyi olur. Arada bir onun çıkardığı sesleri taklit edin. Kimi bebekler bunu son derece komik bularak kahkahalara boğulurlar. Bu daha sonraki dil becerileri için çok önemlidir. Bebeğinizle sık sık konuşmanız çok önemlidir. Radyodan ya da televizyondan gelen sesler ya da aynı odadaki insanların konuşmaları baş başa sohbetlerin yerini alamaz. Bebeğiniz kendini dinleyen ve karşılık veren birisi olduğu için konuşmak ister. Sizin bu konuda hevesli olmanız bunda önemli bir rol oynar.

“Oğlum her ses çıkardığında onunla konuşuyorum. O zaman biraz durup bekliyor, sonra sıranın kendisine geldiğini anlıyor ve gülümseyerek ya da biraz kıpırdanarak karşılık veriyor. Eğer havasındaysa bana agu sesi çıkarıyor. Eğer bir kez daha yanıtlarsam o kadar heyecanlanıyor ki kollarını bacaklarını sallamaya başlıyor ve bazen çığlık atıp gülüyor. Bundan sıkılınca da dönüp başka tarafa bakıyor.”
John’un annesi, 13. hafta

Bebeğiniz bir şey istediğinde en son geliştirdiği seslerden birini kullanabilir. Bu genellikle özel bir “dikkat” çığlığıdır. Bunu yaparsa her zaman ona karşılık verin. O an durup onunla oynamaya vaktiniz olmasa da bu çok önemlidir çünkü böylece size iletmek istediği şeyi anladığınızı hissedecektir. İlginizi çekmek için sesinden yararlanmaya başlayacaktır. Bu, dil öğreniminde önemli bir adımdır.
Bir bebek mutluyken “mutluluk çığlığı” denilen özel bir ses çıkarır. Onu eğlendiren bir şey gördüğünde bu sese başvurur. Bu mutluluk çığlığına bir öpücükle, bir sarılışla ya da yüreklendirici sözlerle karşılık vermelisiniz. Bunu ne kadar yaparsanız o kadar iyi olur. Bu, bebeğinize onun mutluluğunu paylaştığınızı ve onu anladığınızı gösterir.

“Oğlum onu emzirmek üzere olduğumu görünce heyecanlı bir çığlık attı ve daha bluzumu tamamen çıkarmadan mememi

yakaladı.”
Matt’ın annesi, 13. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dokunarak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz artık yumuşak geçişler dünyasında olduğundan bir oyuncağa daha düzgünce uzandığını fark edersiniz. Ona yardımcı olun. Bu dünyaya henüz yeni girdi ve uzanmakta hâlâ çok zorlanıyor. Oyuncağı onun ellerinin uzanabileceği bir mesafede tutun ve uzanıp uzanamadığına bakın. Onu tam önünde tutun ve bu dönemde kolunu bir yöne doğru uzatabildiğim unutmayın. Şimdi ne yaptığına dikkat edin. Eğer bu beceride henüz ustalaşmamışsa muhtemelen şu bebek gibi davranacaktır.

> ***Bebeğiniz Güldüğünde Mutluluktan Uçar***
> *Bebeğinizi güldürdüğünüzde, onun dilinden anlıyorsunuz demektir. Onu tam olarak doğru şekilde uyarmışsınızdır. Bunu çok tekrarlamayın çünkü onu korkutabilirsiniz. Diğer yandan, gönülsüz girişimleriniz onu sıkabilir. Bebeğiniz için en uygun orta yolu bulmalısınız.*

“Oğlum artık gerçekten bir şeyleri yakalamaya başladı! Bugün önünde asılı duran oyuncağa iki eliyle birlikte uzandı. Sağ elini oyuncağın bir yanına, sol elini de öbür yanına koydu. Sonra, her iki eli de oyuncağın üzerindeyken avuçlarını birleştirdi ve oyuncağı ellerinden kaçırdı! Gerçek bir uğraş vermişti, onun için elleri boş kalınca üzülmesine şaşmamak gerek.”
Paul’ün annesi, 12. hafta

Eğer bebeğiniz bir şeylere uzanır ve onları yakalayamazsa, tekrar denemesi için onu yüreklendirin ve işini biraz kolaylaştırın ki başarının tadını alsın. Bu dönemde elleri ve yakalamaya çalıştığı oyuncak arasındaki mesafeyi tam olarak kestiremez. Bunu ancak

23 ila 26 haftalık olduğunda öğrenir.
Bebeğiniz bir şeyleri yakalamakta ustalaştıkça bu "yakalama oyununu" daha sık oynamak isteyecektir. Artık kafasını rahatça çevirip odayı gözden geçirebildiği için yakalamasını, hissetmesini ve dokunmasını bekleyen bir sürü eşya arasında bir seçim yapacaktır. Son gelişme sıçrayışından sonra bebeklerin çoğu uyanık kaldıkları sürenin üçte birini elleriyle oynayarak ve denemeler yaparak geçirir. Yaklaşık 12 haftada bu süre uyanık kaldığı dönemin üçte ikisine çıkar.
Bebeğinizin nesneleri okşamaktan zevk aldığını fark ederseniz bu eylemi mümkün olduğunca destekleyin. Bu okşama hareketi yalnızca bir "yumuşak geçiş" değildir, aynı zamanda bu dokunuşun ellerinde oluşturduğu hissiyatı yaşayacaktır. Bebeğinizi kucağınıza alarak onu evde ve bahçede dolaştırın ve birtakım nesneleri elleyerek onları hissetmesini sağlayın; sert, yumuşak, pütürlü, düzgün, yapışkan, katı, esnek, dikenli, soğuk, ıslak ve sıcak nesneler.
Bunların neler olduğunu açıklayın ve hissettiklerini tanımlayın. Ses tonunuzu değiştirerek o nesnenin ya da yüzeyin yol açtığı duyguları anlamasına yardımcı olun. Size yansıtabildiğinden çok daha fazlasını anlayacaktır.

"Bebeğimin ellerini akan suyun altında yıkadım, bu onun kahkahalarla gülmesine yol açtı. Bir türlü oradan ayrılamadı."
Jenny'nin annesi, 15. hafta

Bebeklerin çoğu annelerinin yüzünü incelemekten hoşlanır. Minik yavrunuz ellerini yüzünüzde gezdirirken gözleriniz, burnunuz ve ağzınız üzerinde daha fazla durur. Saçınızı ya da burnunuzu çekebilir çünkü bunları yakalamak daha kolaydır. Küpelerinize de dikkat edin!
Kimi bebekler de annelerinin elleriyle ilgilenir. Onları inceler ve okşarlar. Bebeğiniz ellerinizle oynamaktan hoşlanıyorsa buna izin

verin. Ellerinizi ağır ağır çevirin ve avucunuzu, elinizin tersini ona gösterin. Ellerinizi hareket ettirirken ya da bir oyuncağı alırken onun seyretmesini sağlayın. Çok hızlı hareket etmeyin ya da yön değiştirmeyin, yoksa onun ilgisini yitirirsiniz. Bu dünyada başa çıkabildiği ancak basit hareketlerdir. Bebekler ancak bundan sonraki gelişimsel sıçrayış sırasında sinir sistemlerinde oluşacak büyük değişimden sonra karmaşık hareketleri algılayabilirler.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Beden Hareketleriyle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bu dönemde tüm bebekler daha hareketli olurlar. Bedenlerinin içindeki yumuşak geçişleri hissederek ayaklarıyla tekmeler atıp kollarını sallarlar. Kimi bebekler akrobatik hareketler yapar; örneğin, ayak parmaklarını ağızlarına sokabilir ve bu arada sırtüstü dönebilirler. Doğal olarak, bazı bebekler diğerlerinden daha hareketli olurlar. Bazı bebekler bu tip devinimlerle pek ilgilenmezken bazıları da fiziksel olarak bunlara güçleri yetmediği için hayal kırıklığına uğrar.

“Oğlum kol ve bacaklarını deliler gibi oynatırken bir yandan da

sızlanıyor. Bir şeyler yapmaya çalıştığı ama bunu başaramadığı belli çünkü sonunda öfkelenip çığlığı basıyor."
Frankie'nin annesi, 14. hafta

Bebeğinizin mizacı ne olursa olsun, sıcak bir ortamda bir süre üzerinde giysileri olmadan durması yararlı olacaktır. Altını değiştirirken bezi ya da giysileri olmadığında yaşadığı hareket özgürlüğünden hoşlandığını görmüşsünüzdür. Minik kol ve bacakları çıplakken bükmek, sallamak, tekme atmak ve yuvarlanmak daha kolaydır. Böylece bunda daha başarılı olurlar ve bedenlerini daha iyi tanıyıp kontrol edebilirler.
Bazı bebekler bu dönemde dönmeye çalışırlar ama hemen hepsinin bunu yaparken biraz yardıma ihtiyacı vardır. Eğer ufaklık dönmeye çalışırsa parmaklarınızdan birine tutunmasını sağlayın. Fiziksel gücü olan sabırsız bir bebek sırtüstü yatarken yüzükoyun dönmeyi başarabilir. Kimileri de bunun tersine, yüzükoyun yatarken sırtüstü dönebilir. Fiziksel olarak yeterince gelişmemiş bir bebek, ne kadar uğraşırsa uğraşsın bunu başaramaz. Bu yüzden ona yardım edin ama çok istediği halde başaramadığı için hayal kırıklığına uğradığında da onu avutmaya hazır olun.

Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte bebeklerin bu gelişim dönemleri için bazı oyun ve faaliyetler. Bu çağda bebekler tüm bedenlerini hareket ettiren oyunlardan hoşlanırlar. Bu hareketleri nazikçe, yavaş ve düzenli bir şekilde yapın; onun ancak bu şekildeki hareketleri anlayabileceğini aklınızdan çıkarmayın. Uzun süre tek bir oyun oynamaktansa bir dizi değişik oyun oynamak daha iyi olur.

UÇAK
Bebeğinizi yavaş yavaş havaya kaldırın, bu arada peşten tize doğru yükselen sesler çıkarın. Bebeğinizi başınızdan daha yüksekte tuttuğunuzda otomatik olarak vücudunu gerecektir. Sonra inişe geçerek uçak sesleri çıkarın. Yüzünüzün hizasına gelince yüzünüzü boynuna gömün ve dudaklarınızla kemirir gibi yapın. Kısa sürede bebeğinizin aynı şeyi yapmanızı beklediğini ve bunu ağzını açarak belirttiğini göreceksiniz. Ayrıca bebeğiniz bu uçak olayını tekrar istediğinde, ağzını kemirir gibi tekrar açtığını göreceksiniz.

KAYDIRAK
Yerde ya da bir divanda oturun, sırtınızı yaslayın ve vücudunuzu mümkün olduğu kadar dikleştirin. Bebeğinizi göğsünüzde elinizden geldiği kadar yukarıya yerleştirin ve yavaşça yere kaymasına izin verirken kayma sesleri çıkarın.

SARKAÇ
Bebeği yüzü size dönük olarak dizlerinize oturtun ve onu yavaş yavaş iki yana sallayın. Çeşitli saat seslerini taklit edin; tiz ve hızlı tik-taklar ya da kalın tonda din-donlar. Yüksekten alçağa ya da hızlıdan yavaşa doğru ses çıkarın; ya da bebeğinizin en hoşlandığını düşündüğünüz saat sesini taklit edin. Onu sıkı tutun ki başı ve ense kasları bu ritimle birlikte hareket edebilsin.

SALINCAKLI AT
Bebeği yüzü size dönük şekilde dizlerinize oturtun ve bacaklarınızla sanki at üstünde oturuyormuş gibi adım atma hareketleri yapın. Bu arada "dıgıdık" diyebilir ya da bebeklerin bu dönemde çok sevdikleri "şapırtı" seslerini çıkarabilirsiniz.

KEMİRME OYUNU
Bebeğinizin önüne oturun ve size baktığından emin olun. Yüzünüzü yavaş yavaş midesine ya da burnuna yaklaştırın. Bu arada uzun ve yükselen ya da tonu değişen -"şapır şupur" gibi sesler çıkarın ya da bebeğinizin çıkardığı sesleri taklit edin.

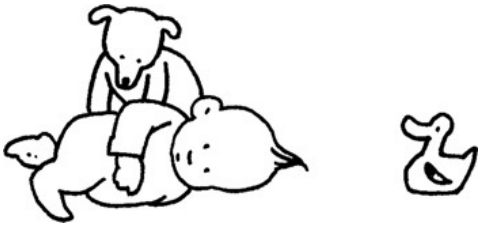
KUMAŞLARA DOKUNMAK
işte hem oynayıp hem de ev işlerini yapmanın bir yolu! Çamaşırları bebeğiniz yanınızdayken katlayın ve onun yün, keten, havlu ya da naylon kumaşlara dokunmasını sağlayın. Ellerini bunların üzerinde gezdirerek farklı dokumaları hissetmesine yardım edin. Bebekler malzemelere parmakları ve ağızlarıyla dokunmaya bayılırlar. Güderi, deri ya da fötr gibi malzemeleri de deneyin.

ZIPLAMA VE YAYLANMA
Fiziksel olarak hareketli bir bebek kucağınızda otururken hep aynı hareketleri yapmaya bayılır. Kendi halinde ayağa kalkıp oturmasına izin verin. Bu "kalkıp oturma" hareketini sonsuza dek sürdürmek isteyecektir. Bu aynı zamanda onu güldürecektir de. Onu sıkı tutmayı ve başını kollamayı unutmayın.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar

İşte yumuşak geçiş döneminde bebeğinizin en hoşlandığı

oyuncak ve oyunlar:
• Vurulduğu zaman sıçrayan sallantılı oyuncaklar
• Çan
• Sallanan sandalye
• Hafif bir ses çıkaran, çınlayan ya da basit bir ses çıkaran oyuncaklar
• Çıngıraklar
• Gerçeği andıran yüzlere sahip bebekler

Bebeklerin çoğu ayaklarına dayanarak doğrulmaya bayılır. Eğer bebeğiniz bundan hoşlanıyorsa, oyun parkında, yürütecinde, altı değiştirilirken (burada çok dikkatli olmanız gerek) ya da kucağınızda otururken bunu deneyebilir. Bu hareketli ufaklığı sıkı tutmanız gerek. Bebeğiniz bunu kendi başına yapabiliyorsa ona fırsat tanıyın.
Bebeğiniz fiziksel olarak yeterince güçlüyse kucağınızdayken doğrulup oturmaya çalışır. Bundan hoşlanıyorsa bunu bir oyuna dönüştürerek ona yardımcı olabilirsiniz.

Sıçrayıştan Sonra

11. ve 13. haftalar arasında nispeten daha sakin bir dönem yaşanır. Anne babalar, aile ve dostlar bebeğin son derece keyifli olduğuna ve harika bir gelişim gösterdiğine tanık olurlar. Bebeğinizin çok daha zeki olduğunu görürsünüz. Kucağınızda taşınırken ya da dizlerinizde otururken küçük bir insan gibi davranır. Başını görmek ya da duymak istediği şeylerin yönüne çevirir. Herkese güler, kendisiyle konuşulduğunda karşısındakini yanıtlar. Bir şeyi daha iyi görebilmek için duruşunu ona göre ayarlar ve sürekli olarak çevresinde olup bitenleri gözlemler. Neşeli ve hareketlidir. Ailenin diğer bireylerinin artık onunla bir insan olarak daha fazla ilgilendiğini görürsünüz. Ailenizin bir parçası olmuştur. Ailenizle bütünleşmiştir!

Kızım şimdi bir sürü şeyle ilgilenmeye başladı. Değişik nesnelerle konuşuyor ya da çığlıklar atıyor. Onu izlerken, 'Aman Tanrım, bunu da mı becerebiliyorsun?' diyoruz. Ya da, 'Ne kadar zekisin, tüm bunların farkındasın!'"

Jenny'nin annesi, 13. hafta

"Küçüğüm şimdi çok daha akıllı. Bütün gün bakınıp duruyor. Her şeye tepki veriyor ve bir ses duyunca hemen başını o yöne çeviriyor. Aniden ailemizin içindeki yerini aldı."

Hannah'nın annesi, 14. hafta

"Bebeğimin bu kadar keyifli olmasını ve oyuncaklarıyla, insanlarla sohbet etmesini izlemek harika bir şey."

Juliette'in annesi, 14. hafta

"Şimdi çocuğumla çok daha fazla etkileşim içindeyiz çünkü çevresindeki her şeyle ilgileniyor. Onunla bir oyun oynadıktan sonra buna devam etmemi isteyip istemediğini anlayabiliyorum. Şimdi bana daha çok 'cevap' veriyor."

Ashley'nin annesi, 13. hafta

"Kızım hep uysal ve sakin olmuştur ancak şimdi küçük bir gevezeye dönüştü. Çok daha fazla gülüyor ve agu diyor. Bu sefer ne yapacak diye görmek için onu yatağından çıkarmaya bayılıyorum."

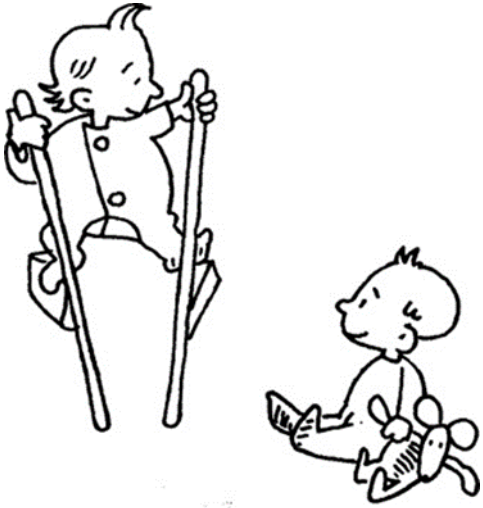
Eve'in annesi, 14. hafta

"Oğlumu izlemek artık çok daha ilginç çünkü gösterdiği gelişim daha belirgin. Gülümseyerek ya da agulayarak tepki veriyor ve başını da doğru yöne çevirebiliyor. O kadar yumuşak ve tombul ki onu kucaklamaya bayılıyorum."

Frankie'nin annesi, 14. hafta

Bölüm 6
19. Harika Hafta

Olaylar Dünyası

Not: *"Olayları" algılama dünyasındaki bu ilk etap (huysuzluk dönemi) yaşla ilgilidir ve tahmin edilebilir. Bu 14 ila 17. hafta arasında başlar. Bebeklerin çoğu ikinci etaba (bkz. Bölüm Bir: "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris") normal doğumdan 19 hafta sonra geçerler. Bu olaylar dünyasının ilk algısı tümüyle yeni beceri ve faaliyetlerin gelişmesine yol açar. Bununla beraber, bu beceri ve faaliyetlerin ortaya çıkması büyük çapta bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişmesine bağlıdır. Örneğin, olayları algılama "bir küpü başparmağı kullanarak tutma becerisinin ön koşuludur ama bu beceri normalde 4 ila 8 aylıkken görülür. Bu bölümde sözü edilen beceri ve faaliyetlerin en erken görüldükleri dönemler belirtiliyor, bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilirler). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Yetişkinler olarak deneyimlerimizin bildik olaylardan kaynaklanmasını doğal karşılarız. Örneğin, biri bir lastik topu yere atarsa topun zıplayacağını ve defalarca zıplamaya devam edeceğini biliriz. Biri havaya sıçrarsa yeniden yere ineceğini biliriz. Bir golf vuruşunu ya da tenisteki bir servisi izler ve bunun nasıl sonuçlanacağını biliriz. Oysa bebeğiniz için her şey yeni ve önceden kestirilemezdir.

Son ileriye doğru sıçrayıştan sonra bebeğiniz devinimin, ışığın, lezzetin, kokunun ve dokunuşun yumuşak geçişlerini algılayabilecek duruma geldi. Ama tüm bu geçişlerin basit olması gerekiyordu. Daha karmaşık hale dönüşürlerse bunları izleyemezdi.

Yaklaşık 19. haftada (ya da 18 ila 20. hafta arasında) bebeğin çevresindeki dünyaya dair kavrayışı daha fazla gelişir ve bizimkine benzemeye başlar. Artık olayları yaşamaktadır. Burada "olay" sözcüğünün özel bir anlamı var ve bunun özel durumlarla hiçbir ilgisi yok. Aslında buradaki anlamı, bir konumdan diğerine yapılan yumuşak geçişlerin kısa, tanıdık bir çeşididir. Bu laf kalabalığı gibi mi görünüyor? Bunun ne anlama geldiğini açıklayalım.

Bebeğiniz 12 haftalık olduğunda yüzüne yaklaştırdığınız bir nesneyi yakalamak için tüm dikkatini buna yoğunlaştırırken artık bir oyuncağa uzanabileceğini, onu tek eliyle tutabileceğini, sallayabileceğini, incelemek için evirip çevirebileceğini ve ağzına sokabileceğini kavramaya başlar. Bu tür fiziksel devinimler çok daha karmaşıktır ve kol ile ellerin kontrol edilebilmesinin ötesinde bir yeterlik gerektirmektedir. Gerçekte bu, büyük çapta, sinir sisteminin gelişmesine bağlıdır. Bu değişim bebeğinizin tümüyle yepyeni beceriler edinmesini sağlar.

Bu beceriler önce gözünüzden kaçabilirken zamanla daha belirgin olacaklardır. Bebeğinizin çıkardığı sesler bir süre size basit görünebilir ama aslında zamanla karmaşıklaşmaktadır. Sessiz ve sesli harfleri birleştirip "anne" ve "baba" demeye başladığında bunu kuşkusuz fark edersiniz. Aynı zamanda ilk ters dönme ve emekleme çabalarını da gözlemlersiniz. Tüm bu faaliyetleri sırasında, biz yetişkinlerin olay olarak tanımladığı bir dizi geçişi öğrenir.

Bu süreç bebeğinizin yetişkinlerin kanıksadığı bir şeyi anlaması açısından da yaşamsal önem taşır: O anda tümünü görmesek de, dünyanın var olmayı sürdüren nesnelerden oluştuğunu. Bebeğinizin yaşamdaki bu ilk yılında dünyayı anlamak için sarf ettiği çabaya tanık olursunuz.

Bebeğiniz gelişimindeki bu sıçrayışın içerdiği değişimleri yaklaşık 15. haftada (ya da 14 ila 17. haftada) algılamaya başlar. Bu değişimler onun görme, işitme, koklama, tatma ve hissetme

şeklini etkiler. Bu yeni izlenimleri sindirebilmek için zamana ihtiyacı vardır ve bunu tercihen kendini güvende hissettiği bir yerde yapmalıdır. Bir kez daha annesiyle birlikte olma arzusu artar, rahatlamak için annesine sarılır ve bu yeni dünyaya ancak kendisi hazır olduğunda girer. Huysuzluk dönemleri bu süreçten başlayarak daha uzun sürecektir. Şimdiki dönem çoğunlukla 5 hafta devam eder ama bir hafta kadar kısa ya da 6 hafta kadar uzun sürebilir. Bebeğiniz huysuzlanıyorsa yeni beceriler edinip edinmediğini görebilmek için onu yakından izleyin.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bebeğiniz yaşadıklarından tedirgin olduğu için bu dönemde daha sık ağlayabilir. Özellikle çok talepkâr ufaklıklar eskisine oranla çok daha fazla ağlayacak, sızlanacak ve yakınacaktır. Sürekli anneleriyle birlikte olmayı istediklerini apaçık ortaya koyacaklardır.
Genellikle bebeğiniz sizinle birlikte olduğu zaman daha az ağlayacak ama sürekli ona tüm ilginizi vermenizi isteyecektir. Yalnızca kucağınızda olmakla yetinmeyecek, uyanık olduğu saatlerde onu oyalamanızı bekleyecektir. Eğer onunla meşgul olmazsanız kucağınızda otururken bile aşırı huysuzlanacaktır.

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Bebeğinizin değişmekte ve olaylar dünyasına sıçramakta olduğunu ortaya koyan, kimi zaman belirsiz kimi zaman daha belirgin olan şu belirtilere dikkat edin.

Uyumakta Zorlanabilir

Bebeğiniz bu dönemde geceleri huzursuz olabilir. Onu geceleri yatırmakta zorlanabilirsiniz; hatta yatağında uyanık kalabilir. Yeniden gece emmek isteyebilir, hatta bunu bir gecede birkaç kez isteyebilir. Sabahları çok daha erken uyanabilir.

Yabancılardan Çekinebilir
Bebeğiniz sizden başkasının kucağına oturmayı reddeder ya da bir yabancı ona yaklaştığında, konuştuğunda ağlamaya başlar. Eğer babasını gün boyu fazla görmüyorsa ondan bile korkabilir. Genelde sizden çok farklı görünen kişilerin yanında çekingenliği daha belirgin olur.

"Bebeğim kız kardeşimi gördüğünde son derece tedirgin oluyor ve var gücüyle haykırmaya başlayarak yüzünü göğsüme gömüyor. Sanki ona bakmaya bile korkuyor. Kardeşimin gözleri siyah ve kullandığı göz makyajı ona daha da sert bir hava veriyor. Ben sarışınım ve hemen hiç makyaj yapmıyorum. Belki bundan dolayı böyle davranıyordur."
Nina'nın annesi, 16. hafta

"Oğlum gözlük takanlara gülümsemiyor. Sadece suratını asıp onlara bakıyor ve gözlüklerini çıkarmadıkları sürece onlara gülümsemeyi reddediyor."
John'un annesi, 16. hafta

Daha Fazla İlgi İsteyebilir
Bebeğiniz sizinle birlikte bir şeyler yaparak oyalanmak isteyebilir

ya da hiç değilse sürekli kendisine bakmanızı isteyebilir. Hatta yanından ayrıldığınız anda ağlamaya başlayabilir.

"Emzirme dönemleri arasında oğlumla daha fazla ilgilenmek zorundayım. Eskiden sessizce tek başına kalabiliyordu. Şimdi oyalanmak istiyor."
John'un annesi, 17. hafta

Başını Daha Fazla Desteklemeniz Gerekebilir
Huysuzlanan bebeğinizi kucağınızda dolaştırırken başına ve bedenine daha sık destek olmanız gerektiğini fark edersiniz. Özellikle ağlama krizleri sırasında kendisini kollarınızda gevşek tutacaktır. Sanki yeni doğmuş bir bebek gibi davrandığını düşünürsünüz.

Sürekli Sizinle Beraber Olmak İsteyebilir
Bebeğiniz kucağınızdan inmeyi reddedebilir. Öte yandan onun yakınında olduğunuz ve ona sık sık dokunduğunuz sürece yürütecinde oturmaya razı olabilir.

"Ufaklığım sürekli yakınımda olmak istiyor, oysa hiç böyle değildi. Onu bir saniye bile yalnız bıraksam ağlamaya başlıyor ama eşim ya da ben kucağımıza aldığımız an her şey yoluna giriyor."
Eve'in annesi, 17. hafta

İştahı Kaçabilir
Gerek emzirilen, gerekse biberonla beslenen bebekler bu sıçrayış yaklaştıkça geçici bir süre iştahsız olabilirler. Minik bebeğinizin dikkati çevresinde gördüğü ya da duyduğu şeylerden dolayı dağılırsa veya meme ucuyla oynamaya başlarsa endişelenmeyin. Kimi zaman bebekler biberonu ya da memeyi reddedebilir hatta hiç emmek istemeyebilir. Bazen iştahsız bir bebek meyvesini

yiyebilir ama süt emmek istemeyebilir. Hemen tüm emziren anneler bunun üzerine diğer besinlere geçme zamanının geldiğini düşünürler. Bazı anneler ise bebeklerinin artık kendilerini istemediği kanısına kapılır. Oysa bu söz konusu değildir. Bebeğiniz sadece üzgündür. Bu dönemde emzirmekten vazgeçmek gerekmez; aksine bu, bebeğinizi memeden kesmek için hiç de uygun bir zaman değildir.

"Kızım 15 haftalıkken birdenbire daha az emmeye başladı. Beş dakika sonra mememin başıyla oynamaya başlıyordu. Bu iki hafta devam edince sütümün yanı sıra mama vermeyi denedim ama buna da direndi. Bu böyle 4 hafta sürdü. Bu dönemde sütümün de azaldığını fark edince onu yeterince besleyememekten endişe duydum. Ama şimdi eskisi gibi emiyor ve sütüm de yeniden arttı. Hatta eskisinden de fazla geliyor."
Hannah'nın annesi, 19. hafta

Aksileşebilir
Bu dönemde, bazı bebeklerin davranışları son derece tutarsız olabilir. Bir gün gülücükler saçarken ertesi gün sürekli ağlayabilirler. Bu davranışlar dakika dakika bile değişebilir. Bir an kahkahalar atarken hemen arkasından gözyaşlarına boğulabilirler. Hatta bazen tam gülerken ağlamaya başlayabilirler. Bazı anneler hem kahkahaları hem de gözyaşlarını abartılı, hatta gerçek dışı bulduklarını söyler.

İlgisiz Olabilir
Bebeğiniz bir süre alıştığınız sesleri çıkarmayabilir, arada bir tamamen hareketsiz yatarak boş boş havaya bakabilir veya kulaklarıyla oynayabilir. Bu dönemde bebeklerin sık sık ilgisiz ve dalgın oldukları görülür. Çoğu anne çocuklarının bu davranışlarından dolayı paniğe kapılabilir. Aslında bu durgunluk fırtınadan önceki sessizliktir. Bu dönem bebeğinizin birçok yeni

beceriler kazanacağı bir dünyada keşifte bulunmak üzere olduğunun belirtisidir.

Günlüğüm

Bebeğimin Tekrar Büyümekte Olduğunun Belirtileri
14 ve 17. haftalar arasında bebeğiniz aşağıdaki belirtileri sergileyebilir; bunlar onun olaylar dünyasına sıçrayış yapmaya hazır olduğunun belirtileridir. Bebeğinizin belirtilerini aşağıdaki listede işaretleyin.

□ Daha sık ağlıyor; çoğu zaman aksi, huysuz ya da huzursuz
□ Onunla sürekli meşgul olmanızı istiyor
□ Başını daha fazla desteklemeniz gerekiyor
□ Daha fazla fiziksel dokunuş istiyor
□ İyi uyumuyor
□ İştahı yok
□ Yabancılara karşı eskiye göre daha çekingen
□ Daha sessiz ve sakin
□ Daha hareketsiz
□ Davranışları sürekli değişiyor
□ Emzirirken daha fazla fiziksel dokunuş istiyor
□ Parmağını eskiye göre daha fazla emiyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER
.....
.....
.....
.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Bir yandan bebeğinizin 19 haftalık olduğuna inanmakta güçlük çekerken bir yandan da bu 19 haftanın her saatini dolu dolu yaşadığınızı hissedersiniz, çünkü bu saatlerin çoğunda ayakta kalmış ve ağlayan bir bebeği avutmaya çalışmışsınızdır. İşte bu son sıçrayış sizi şu şekilde etkileyebilir:

(Yine) Bitkin Olabilirsiniz

Bir huysuzluk döneminde, çoğu anne giderek artan yorgunluktan, mide bulantısından, sırt ağrılarından ya da duygusal sorunlardan yakınır. Daha şanssız anneler bu sorunlardan birkaçıyla birden başa çıkmak zorunda kalır. Bu belirtileri sürekli ağlayan çocuklarını avutmaya çalışmalarına ya da onların mutsuzluğu karşısında duydukları endişe yüzünden uykusuz kalmalarına yorarlar. Oysa bu belirtilerin gerçek nedeni devamlı huysuzluk yapan bir bebekle başa çıkmaya çalışmalarının yol açtığı gerginliktir. Bazı anneler aile doktorlarına başvurur ve demir içeren ilaçlar yazdırırlar ya da sırt ağrıları için bir fizyoterapiste giderler ama gerçek sorun artık bu duruma dayanamaz hale gelmiş olmalarıdır. Özellikle bu dönemde kendinize zaman ayırın ve arada bir kendinizi ödüllendirin. Ve unutmayın ki bebeğiniz zaman içinde yeni dünyasıyla başa çıkmak için edindiği yeni becerilerle size yardımcı olacak ve güneş yeniden parlayacaktır.

"Kızım üst üste birkaç gece bir türlü sakinleşmediğinde ve sürekli kucağımda dolaştırılmak istediğinde sırtıma korkunç bir ağrı saplanıyor. Böyle zamanlarda hiç olmazsa bir gece ondan uzak olabilmeyi istiyorum.
Tümüyle bitip tükenmiş bir haldeyim."
Emily'nin annesi, 17. hafta

Kendinizi Kapana Kısılmış Gibi Hissedebilirsiniz

Bir huysuzluk döneminin sonuna doğru anne bebeğinin bitmek

bilmez istekleri karşısında kendisini hapsolmuş gibi hisseder. Sanki bebek bütün kozları elinde tutmaktadır ve anne onun bu "bencilliğine" çok sinirlenir. Annelerin böyle dönemlerinde çocuklarının bir süreliğine yok olmalarını istemelerine şaşmamak gerek. Hatta kimileri onları bir gece için bile akıllarından çıkarabilmenin ne harika olacağını düşünürler.

"Bu hafta oğlumun var olduğunu unutmak istediğim anlar oldu. İnsanlar bazen ne kadar garip oluyorlar, değil mi? Zaman zaman kendimi tuzağa düşmüş gibi hissettim. Tüm bunlardan uzak kalmam gerekiyordu ve ben de bunu yaptım."
Bob'un annesi, 18. hafta

"Bir mağazada bebeğim uyanıp da ağlamaya başladığı zaman herkes bana bakıyor. Kızarıp bozarıyor, tedirgin oluyorum. Bazen içimden 'Neden susmuyorsun, aptal şey!' diye düşünüyorum."
Steven'ın annesi, 18. hafta

İçerleyebilirsiniz
Huysuz bir bebekle birkaç hafta geçirdikten sonra, yaşamınızı aşırı istekleriyle bu kadar altüst eden bu küçüğe içerlemeye başladığınızı fark edip dehşete kapılırsınız. Kendinizi suçlamayın. Bu anlaşılabilir ve son derece olağan bir tepkidir. Çoğu anne huysuzluk döneminin sonuna doğru daha fazla öfkelenir. Bebeklerinin bu kadar hırçınlaşması için hiçbir geçerli nedenleri olmadığını düşünürler ve onların her zamankinden biraz daha fazla ağlamasına göz yumarlar. Kimileri "şımartmanın" gerçekte ne anlama geldiğini merak etmeye başlar ve belki de onun kaprislerine fazla boyun eğdikleri kanısına varırlar. Hatta bazen miniklere annelerinin de duyguları olduğunu öğretmeleri gerektiğini düşünmeye başlarlar.
Bir anne bazen, sürekli haykıran ufaklığa karşı düşmanca hisler beslemeye başlayabilir, özellikle de bebek bir türlü susmuyorsa ve

anne aklını kaçıracak duruma gelmişse. Böyle duygulara kapılmak ne olağandışı ne de tehlikelidir. Ama bunlarla harekete geçmek tehlikeli olabilir. Kontrolünüzü yitirmeden önce yardım alın. Özellikle de sarsmak zararlı olabilir. Unutmayın ki bir bebeğe zaman zaman kızabilirsiniz ama onu asla sarsmamaksınız. Bir bebeği sarsmak kafatasının hemen altında bir iç kanamaya sebep olabilir ve beyinde, ileride öğrenme zorluklarına hatta ölüme dahi neden olabilecek zararlara yol açabilir.

"Oğlum biberonu almayı reddetti ve inanılmaz bir ağlama krizine tutuldu. Bu arada ben sütü boğazına akıtmaya çalışıyordum. Bir sonraki biberonda da aynı şey olunca, onu oyalama çabalarım sonuç vermediği için çok öfkelendim. Sanki bir kısır döngü içindeydim. Bu yüzden onu güvenli bir yere yatırdım ve ciğerleri ağzına gelecekmiş gibi ağlamasına izin verdim. Sonunda susunca odaya geri döndüm; o da biberonundaki sütün tamamını bitirdi."
Bob'un annesi, 19. hafta

"Ne zaman kızımın yanından bir saniye ayrılsam hemen ağlama krizine tutulması sinirimi bozmaya başlamıştı. Bu yüzden dilediği kadar ağlamasına izin verdim ve onunla ilgilenmedim."
Ashley'nin annesi, 17. hafta

"Son dört gecedir, oğlum akşam sekizde ağlamaya başladı. İki gece boyunca onu yatıştırmaya çalıştıktan sonra artık daha fazla dayanamadım. Bu yüzden, saat on buçuğa kadar ağlamasına izin verdim. Gerçekten inatçıymış. Bunu kabullenmem gerekti."
Kevin'ın annesi, 16. hafta

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Bebeğin bu sıkıntılı dönemi öncekilerden daha uzun sürdüğü için annelerin çoğu bu dönemin farklı olduğunu gözlemler.

Bebeklerindeki gelişmenin yavaşladığını, hatta eskiden hoşlandıkları şeylere karşı ilgisiz kaldıklarını görerek endişeye kapılırlar. Ama üzülmeyin. Bu dönemden itibaren edinilen yeni beceriler daha karmaşıktır. Ufaklığınızın daha fazla zamana ihtiyacı var.

"Bebeğim sanki daha ağır gelişiyor. 15 haftalıkken daha hızlı bir gelişim gösteriyordu. Son haftalarda sanki duraklamış gibi. Bu yüzden, zaman zaman endişeleniyorum."
Matt'ın annesi, 17. hafta

"Görünüşe göre oğlum yeni keşiflerde bulunmak üzere ama sanki bir şeyler onu engelliyor. Onunla oynarken bir şeylerin eksik olduğunu seziyorum ama bunun ne olduğunu kestiremiyorum. Bu yüzden, bekliyorum."
Steven'ın annesi, 17. hafta

"Kızım bir haftadır yeni bir şeyler yapmaya çalışıyor. Birdenbire onun 4 ayda ne kadar geliştiğini fark ettim ve doğrusunu isterseniz onunla gurur duyuyorum."
Jenny'nin annesi, 18. hafta

Yaklaşık 19 haftalıkken bebeğinizin bir kez daha yeni beceriler kazanmaya çalıştığını fark edersiniz, çünkü bu dönemde bebekler genellikle olaylar dünyasını keşfetmeye başlarlar. Bebeğiniz kendisi için en uygun olan ve keşfetmek istediği becerileri seçer. Onu herhangi bir şekilde yönlendirmek yerine, gerçekten yapmaya hazır olduğu şeylerde ona yardımcı olun.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Bu son ileriye sıçrayıştan sonra bebeğiniz yumuşak ve sürekli değişimleri görme, işitme, tatma ve duyumsama yeteneğine sahiptir. Öte yandan tüm bu değişimler nispeten basittir, bir oyuncağın yerde ya da gözlerinin önünde hareket etmesi gibi. Daha karmaşık bir hal aldıklarında bebek bunları izleyemez. Bebeklerin yeni bir dünyayı keşfetmeye başladıkları yaklaşık 19. haftada çoğu bebek kısa ve tamdık olayları algılamaya ve yaşamaya başlar. Bu yeni yetenek bebeğin tüm davranışlarım değiştirecektir.

Bir bebek birçok akıcı hareketi yapabildiğinde artık yakınındaki nesnelere ulaşma fırsatı yakalar. Örneğin, aynı akıcı hareketleri tekrarlayabilir. Onun oyuncaklarını sağdan sola ya da yukarıdan aşağı sallamaya çalıştığını gözlemlersiniz. Aynı zamanda bir oyuncağı tekrar tekrar bastırabilir, itebilir ya da ona vurabilir. Aynılarım tekrarlamanın yanı sıra değişik hareketlerde bulunmayı da öğrenir. Örneğin, bir nesneyi bir eliyle tutarken onu diğer eline geçirmeye çalışabilir. Ya da bir oyuncağı yakalayıp onu ağzına sokmaya çalışabilir. Bir oyuncağı evirip çevirerek onu her açıdan incelemeye kalkışabilir. Bundan sonra ulaşabileceği herhangi bir nesneyi tümüyle inceleyebilecek duruma gelir.

Bunun yanı sıra bebeğiniz artık bedeninin devinimlerim, özellikle omzunun, kolunun, elinin ve parmaklarının hareketlerini kontrol ederek oyuncağının bulunduğu yere ulaşabilir ve hareketlerini düzene sokabilir. Örneğin, eğer bir oyuncak sol tarafının biraz uzağında ise, kolunu akıcı bir şekilde sola doğru hareket ettirir. Eğer oyuncak sağında ise kolu hemen o yöne doğru hareket edecektir. Bu, elinin altındaki, uzağındaki ya da tepesinde asılı bir oyuncak için de söz konusudur. Onu görecek, tek bir hareketle ona uzanacak, onu yakalayacak ve kendine doğru çekecektir. Herhangi bir nesne ulaşabileceği bir mesafede ise ufaklığınız kendiliğinden uzanıp onu yakalayacaktır.

Bebeğiniz bu hareketleri yaparken onun dönmeye başladığına da

tanık olursunuz. Artık daha kolay dönebilir ya da sırtüstü yatabilir. Bu donemde ilk emekleme girişimlerinde de bulunabilir, zira artık dizlerini kıvırabilmekte, bacaklarını çekip gerebilmektedir.

Beyindeki Değişiklikler

Bebeğin beyin dalgalan ile ilgili kayıtlar başlıca değişimlerin yaklaşık 4 aylıkken ortaya çıktığını göstermektedir. Ayrıca, bebeğin kafa çevresi de 15 ila 18 hafta arasında birdenbire büyür.

Bebeğiniz şimdi bir dizi kısa sesler çıkarmaya da başlayabilir. Böylece bundan önceki sıçramadaki sohbetini daha da geliştirerek birbiri ardına sesli ve sessiz harfleri sıralayabilir. Zaman içinde bu sesleri "cümle" kurmakta kullanacaktır. Bu abba, baba, tata sesleri anne baba tarafından "bebek dili" olarak nitelendirilir. Artık bedeni kadar sesini de esnek biçimde kullanabilmektedir.
Tüm dünyada bebekler bu dönemde kısa cümleler kurarlar. Örneğin Rus, Çinli ya da Amerikalı bebekler aynı dili kullanırlar. Zamanla bebekler bu sesleri kendi dillerinde kelimeleştirmeye başlar ve evrensel sesleri kullanmaktan vazgeçerler. Her bebek kendisiyle konuşulan dili taklit etmekte ustalaşır, böylece hem daha fazla yanıt alabilir hem de bunu başardığı için övgüler alır. Görünüşe bakılırsa, herkesin ataları çocukları "dada" ya da "mommon" gibi kelimeler kullandığında doğrudan kendilerine hitap edildiğini hissetmiş olmalı, zira bu sözcükler birçok değişik dilde birbirine çok benzer. Oysa aslında küçük geveze bu kısa ve tanıdık "da" ve "mom" seslerini kullanarak bir dizi teknik deneme yapar.

Bebeğiniz şimdi bir dizi kısa sesler çıkarmaya da başlayabilir. Böylece bundan önceki sıçramadaki sohbetini daha da geliştirerek birbiri ardına sesli ve sessiz harfleri sıralayabilir. Zaman içinde bu sesleri "cümle" kurmakta kullanacaktır. Bu *abba*, *baba, tata* sesleri anne baba tarafından "bebek dili" olarak nitelendirilir. Artık bedeni kadar sesini de esnek biçimde kullanabilmektedir.

Aynı zamanda bebeğiniz kısa, tanıdık melodileri de tanımaya başlayabilir. Hatta 19 haftalıkken bebekler daha önce hiç duymadıkları bir müzik parçasındaki duraklamaların o müzikle ilgili olup olmadığını dahi algılayabilmektedir. Araştırmacılar, olağandışı bir deneyde Mozart'ın bir bestesi çalarken bir duraklama olduğunda bebeklerin buna kesin bir tepki verdiğini görmüşlerdir. Bu dönemde bebekler kelimeleri de tanımaya başlayabilirler.

Bebeğiniz şimdi kısa, tanıdık görüntüleri görmeyi de öğrenebilir. Örneğin, bir topun aşağı yukarı hareket etmesi onu büyüleyebilir. Günlük yaşamda ya da olaylarda onun için son derece gizemli olan çeşitli deneyimler vardır: Biberonun aşağı yukarı sallanması, tencerenin karıştırılması, çivinin çakılması, kapının açılıp kapanması, ekmeğin kesilmesi, tırnakların törpülenmesi, saçların fırçalanması, köpeklerin kaşınması, birinin odada aşağı yukarı dolaşması gibi.

Burada, olaylar dünyasının başlıca iki niteliğinden daha söz etmek gerekiyor. Birincisi, yetişkinler olarak bizler genellikle bir olayı bir bütün olarak yaşarız. Bizler bir topun aşağı yukarı hareketini değil, zıplayan bir top görürüz. Bu olayın daha başlangıcında onun zıplayan bir top olduğunu biliriz. Zıplama devam ettiği sürece bu tek ve aynı olaydır; buna bir ısım veririz. İkincisi, olayların çoğu gözlemci tarafından tanımlanır. Örneğin, konuştuğumuzda kelimeleri birbirinden ayırmaz, duraksamadan birinden diğerine geçeriz. Bizi dinleyen kelimeler arasındaki sınırları oluşturur ve bunları tek tek duyuyormuş izlenimini

yaratır. Bu özel izlenim yeteneği bebeğinizde 14 ila 17. haftada oluşmaya başlar.

Günlüğüm

Bebeğim Olayların Yeni Dünyasını Nasıl Keşfeder
Bebeğinizde gözlemlediğiniz değişiklikleri aşağıdaki kutularda işaretleyin. Bir sonraki sıçrayışın yaklaştığını gösteren fırtınalı dönem başlar başlamaz bunu sonlandırın. Bebeğinizin olaylar dünyasını anlamasına yardımcı olacak büyük değişim yaklaşık 15. haftada başlar. Bu dünyaya sıçrayış gerçekten çok önemlidir ve ancak 19. haftada tam olarak ortaya çıkar. O zaman bile buradaki becerileri gözlemlemeniz zaman alabilir. Bebeğinizin bu becerileri edinmesi aylar sürebilir.

BEDEN DENETİMİ
□ Yere konur konmaz neredeyse tüm bedeniyle hareket etmeye başlıyor
□ Sırtüstü yatarken yüzükoyun dönüyor
□ Yüzükoyun yatarken sırtüstü dönüyor
□ Yüzükoyun yatarken kollarını iki yana açabiliyor
□ Poposunu kaldırıp ileriye doğru bir hamle yapmak istiyor ama başaramıyor
□ Yüzükoyun yatarken elleri ve ayakları üzerinde doğrulup ileri gitmeye çalışıyor ama başaramıyor
□ Emeklemeye çalışıyor; ileri geri sallanmayı beceriyor
□ Dirsekleri üzerinde doğrulup bedeninin üst kısmını yükseltiyor
□ Size yaslanırken (kendi başına) dik oturabiliyor
□ Yalnızken dik oturmaya çalışıyor ve dirsekleri üzerinde doğrulup başını ileri uzatarak kısa bir süre için bunu başarıyor
□ Mama iskemlesinde arkasını yastıkla desteklediğinizde dik oturuyor.
□ Ağzını oynatmaktan hoşlanıyor; dudaklarını çeşitli şekillerde büzüyor, dilini çıkartıyor

YAKALAMA, DOKUNMA VE HİSSETME

□ Cisimleri yakalamayı başarıyor
□ İki eliyle de bir şeyleri yakalıyor
□ O yöne bakmasa bile, bir nesne ulaşabileceği bir mesafedeyse, bir eliyle onu yakalayabiliyor
□ Cisimleri bir elinden diğerine geçirebiliyor
□ Elinizi ağzına sokuyor
□ Siz konuşurken ağzınıza dokunuyor ya da elini ağzınıza sokuyor
□ Cisimleri ağzına sokarak onları hissetmek ya da ısırmak istiyor
□ Yüzüne örtülmüş bir bezi kendi başına kaldırabiliyor; ilk başta bunu yavaş yavaş yapıyor
□ Kısmen gizlenmiş olsa bile bir oyuncağı ya da bildiği başka bir cismi tanıyabiliyor ve onu yerinden alamazsa kısa sürede bu çabasından vazgeçiyor
□ Bir oyuncağı sallamaya çalışıyor
□ Bir oyuncakla masaya vurmayı deniyor
□ Bir oyuncağı kasten yere fırlatıyor
□ Ulaşamadığı cisimleri yakalamaya çalışıyor
□ Hareket eden cisimlerle oynamaya çalışıyor
□ Bir oyuncağın işlevini anlıyor; örneğin oyuncak telefonunun numaralarını çeviriyor

İZLEME

□ Zıplama, ekmek kesme ya da saç fırçalama gibi tekrarlanan hareketleri dikkatle izliyor
□ Konuşurken dudaklarınızın ve dilinizin hareketlerini dikkatle izliyor
□ Sizi arıyor ve bunu yaparken dönebiliyor
□ Kısmen saklanmış olan bir oyuncağını arıyor
□ Aynadaki görüntüsüne tepki veriyor; ya ürküyor ya da gülüyor
□ Bir kitabı elinde tutup resimlere bakıyor

DİNLEME

□ Dudaklarınızdan çıkan sesleri dikkatle dinliyor
□ Kendi ismini duyunca tepki veriyor
□ Çeşitli sesler arasından tek bir sesi seçebiliyor, bu yüzden de ismi söylendiğinde buna tepki veriyor
□ Bir ya da birkaç kelimeyi gerçekten anlıyor; örneğin "Oyuncak ayın nerede?" dediğinizde ona bakıyor (Eğer oyuncak her zamanki yerinde değilse doğru tepki vermiyor)
□ Onu öven ya da azarlayan bir sese tepki gösteriyor
□ Bir şarkının ilk notalarını tanıyor

KONUŞMA
□ Dudaklarını ve dilini kullanarak yeni sesler çıkarıyor: ffftffft-ffft, vvww, zzz, sss, brrr, arrr, rrr, grrr, prrr gibi. Bu rrr, "dudak r'si" olarak bilinir. Bebeğiniz özellikle ağzında yemek varken bunu yapmaktan hoşlanır.
□ Sessiz harfleri kullanıyor: d, b, I, m
□ Mırıldanıyor, ilk kelimelerini söylüyor: mama, anne, abba, jadajada, baba, tata
□ Sesli olarak esniyor ve ses çıkardığını fark ediyor

BEDEN DİLİ
□ Kaldırılmak istediğinde kollarını uzatıyor
□ Acıktığı zaman dudaklarını şapırdatıyor; kollarını ve bacaklarını sallıyor
□ Ağzını açıyor ve yüzünü yemeğine ya da içeceğine yaklaştırıyor
□ Yeterince doyduğu zaman "tükürüyor"
□ Yeterince doyduğu zaman biberonu ya da memeyi itiyor
□ Karnı doyunca daha fazla yemeyi kendiliğinden reddediyor

DİĞER BECERİLER
□ Hareketlerini abartıyor; örneğin onun öksürüşünü taklit ederseniz tekrar öksürüyor, sonra gülüyor
□ Sabırsızlandığında aksileşiyor

□ Yapmaya çalıştığı bir şeyi beceremezse çığlığı basıyor
□ Battaniye gibi özellikle sarılabileceği bir özel oyuncağı var

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Olaylar dünyası bebeğiniz için çok çeşitli yeni beceriler içerir. Ufaklığınız önüne serilen fırsatlar arasından kendi eğilimlerine, ilgi alanına ve fiziksel niteliklerine uygun olanları seçer. Kimi bebekler dokunma becerilerine yoğunlaşırken kimileri izleme becerilerine, kimileri de fiziksel faaliyetlere yoğunlaşmak isteyebilirler. Doğal olarak, herhangi bir beceriye yoğunlaşmadan çok çeşitli beceriler edinmek isteyen bebekler de vardır. Her bebek kendi seçimini yapar çünkü her bebek kendine özgüdür. Bebeğinizin ilgi alanlarını belirlemek için onu yakından gözlemleyin. Onun seçimlerine saygı gösterirseniz, bebeğinizi eşsiz kılan nitelikleri keşfedersiniz. Bütün bebekler yeni şeyleri sever. Yeni beceri ve ilgi alanlarını fark ettiğinizde bunlara karşılık vermeniz çok önemlidir. Bu yeni keşifleri onunla paylaşmanız bebeğinizi çok hoşnut edecek ve onun öğrenme sürecini daha da hızlandıracaktır.

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirim

Bebeğiniz yeni olaylarla karşılaşıp onlarla oynamaya başlayınca bunları daha iyi anlayacak ve daha fazla ustalaşacaktır. Bu yeni dünyada neleri keşfetmeyi seçtiğinin bir önemi yoktur. Müzikle, seslerle ve kelimelerle daha fazla ilgilenebilir. Ya da bakmayı, gözlemlemeyi, daha fiziksel faaliyetleri seçebilir. Öğrendiği bir beceriyle ilgili bilgi ve deneyimden bir başkasını edinmek için yararlanır.

Olaylar dünyasında yaptığı keşifleri denemek istemesinin yanı sıra bebeğiniz çevresinde olup bitenlerle yoğun bir şekilde ilgilenmeye başlar. Uyanık olduğu saatlerin çoğunda bunlarla meşgul olur çünkü her şeyi mümkün olduğunca gözlemlemek ve dinlemek ister. Daha da iyisi (ya da kötüsü) onun minik kollarının ulaşabileceği her oyuncak, her ev eşyası ve bahçedeki ya da mutfaktaki her alet artık ona aittir. Artık siz onun tek

oyuncağı değilsiniz. Çevresindeki dünyanın bir parçası olmak için ellerini ve ayaklarını kullanarak annesinden uzaklaşıp yeni şeylere ulaşmaya çalışır. Artık eski oyuncaklarına fazla zaman ayırmaz. Kimi anne baba bu yüzden kendilerini reddedilmiş hisseder.
Buna rağmen, her zamanki gibi sizin yardımınıza muhtaçtır. Bebeğinizin bu yaşta çevresiyle ilgilenmesi doğaldır. Muhtemelen bu yeni ilgi alanlarını fark eder ve ona yeni oyuncaklar sağlayarak bunlara nasıl tepki verdiğini görmek istersiniz. Ancak yeni bir oyuncağı algılamakta zorlandığını fark ederseniz ona yardımcı olmalısınız. Ayrıca gözünüzü bebeğinizden ayırmamanız, oyuncakları yakalamak istediğinde ellerim, ayaklarını, bacaklarını ve bedenini doğru kullandığından emin olmanız gerekir. Eğer bir sorun yaşadığını görürseniz, onun yuvarlanmasına, dönmesine, hatta emeklemesine, oturmasına ya da ayağa kalkmasına yardımcı olun.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Beden Hareketleriyle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Belki bebeğinizin sırtüstü yatarken arka tarafına dönmeye çalıştığını görmüşsünüzdür. Bu durumda ufaklığınızın bedeniyle bir dizi hareket denediğini gözlemlersiniz. Bunları olaylar dünyasında yaşadığı için yapar. Bununla beraber bu akıcı hareketleri yapması onun ters dönme ya da emeklemede de başarılı olacağı anlamına gelmez. Buna ancak deneme yanılma metoduyla ulaşacaktır.

“Minik kızım yüzükoyun yatarken sırtüstü dönmeye çabalıyor. Henüz pek başarılı olamadı ve bundan son derece tedirgin. Gerçekten canı sıkılıyor.”
Ashley’nin annesi, 20. hafta

“Oğlum deli gibi dönmeye çalışıyor. Ama yüzükoyun yatarken

hem kollarını hem de bacaklarını aynı anda kaldırıyor, bir yandan da gerilip inliyor. Tek yapabildiği bu."
John'un annesi, 21. hafta

"Kızım ancak çok kızdığı zaman dönebiliyor. Buna kendisi de şaşırıyor diyebilirim."
Laura'nın annesi, 20. hafta

İşte bebeğinizin sırtüstü dönmesine yardımcı olmanın eğlenceli bir yolu. Bebeğinizi sırtüstü yatırın ve renkli bir oyuncağı yanı başında tutun. Ona yetişmek için bedenini gerip yana dönecek, böylece elinde olmadan yüzükoyun yatacaktır. Tabii, bu çabalarını yüreklendirmeniz ve onu övmeniz gerekecek.
Ayrıca onun yüzükoyun yatarken sırtüstü dönmesine bir oyun oynayarak yardımcı olabilirsiniz. Bunun bir yolu bebeğinizi karnının üstüne yatırmak ve renkli bir oyuncağı sağından ya da solundan arkasında tutmaktır. Ona ulaşmak için uzandığında oyuncağı daha da geriye çekin. Belli bir noktada çok fazla eğilmiş olacağından sırtüstü gelecektir. Kafasının ağır çekmesi otomatik olarak bunu kolaylaştırır.
Bu dönemde bebekler çoğunlukla emeklemeye çalışır. Emeklemedeki sorun ileri doğru hareket etmektedir. Bebeklerin çoğu ileriye doğru gitmeye bayılır ve buna çabalarlar. Kimi bebekler başlangıçta doğru pozisyonu alırlar; dizlerini vücutların altına doğru kıvırır, popolarım hava kaldırır ve kendilerini ileriye doğru itelerler ama başarılı olamazlar. Diğer bebekler emekleme pozisyonuna girer ama ileriye gidemeden oldukları yerde aşağı yukarı sallanırlar. Bazı ufaklıklar ise geriye doğru kayar çünkü elleriyle kendilerini itmeye çalışırlar. Bazıları ise bir ayaklarıyla kendilerini itmeye çalışır, bu yüzden daireler çizerler, Bazı şanslı bebekler ise bir süre beceriksiz hareketler yapar, sonunda rastlantı sonucu ilerlemeyi başarırlar. Bu çağda bunu başarmaları kuralları bozan bir istisnadır.

“Bebeğim emeklemeye çalışıyor ama sanırım bunu nasıl yapacağını bilemiyor. Sürekli kımıldanıp duruyor ama bir santim bile ilerleyemiyor. O zaman da gerçekten allak bullak oluyor.
Frankie’nin annesi, 20. hafta

Çoğu anne bebeğinin emeklemesine yardımcı olmaya çalışır. Kıvranıp duran bebeğin poposunu dikkatle iteler ya da onu ilerlemeye teşvik etmek için ulaşamadığı yere cazip oyuncaklar koyar. Bazen bu manevralar yararlı olur ve bebek bir şekilde biraz ilerlemeyi başarır. Bazı bebekler bunu kendilerini küt diye ileri atarak yaparlar. Bazıları da karınları üzerine yatıp bacaklarıyla kendilerini ileri itmeye çalışırken ellerinden yararlanarak aynı hizada kalmaya çalışırlar.
Bebeğinizin hareketlerini taklit etmeye kalkarsanız bunu çok komik bulduğunu görürsünüz. Ona nasıl emekleyeceğini gösterirken sizi izlemekten çok zevk alacaktır. Emeklemekte zorlanan hemen her çocuk sizin çabalarınızı çok ilginç bulacaktır. Deneyin ve görün!

Bırakın Çıplak Dolaşsın!

Bebeğiniz doğru dürüst dönmeyi ve emeklemeyi öğrenmek için alıştırma yapmak zorundadır. Eğer üstünde giysileri ve bezi olmazsa bu onun için çok daha eğlenceli ve kolay olur. Bu alıştırmalar onun bedenini tanımasına ve daha iyi kontrol etmesine olanak sağlar.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Elleyerek ve İnceleyerek Tanımasına Yardımcı Olun

Olaylar dünyasında bebeğinizin kolları, elleri ve parmakları aynen bedeninin diğer kısımları gibidir; birbiri ardına akıcı hareketler yapabilirler. Dolayısıyla, bebeğinizin tek bir hareketle bir oyuncağa erişmek, onu yakalamak ve kendine çekmek için sarsma, vurma ve dürtme gibi yollara başvurması gerekir. Böylece eline geçirdiği nesneleri inceleyebilir. Bu dönemde yapmak istediği sadece budur ama bunda ustalaşması için çok fazla alıştırma yapması gerekir.

Bırakın dilediği kadar çok nesneyi keşfetmeye çalışsın. Onları evirip çevirebilir, sallayabilir, yere vurabilir, yukarı aşağı hareket ettirebilir, ilginç bir bölümünü ağzına sokup tadına bakabilir. Bir oyun parkı el ve parmak alıştırmalarının tümünü yapmasını sağlar. Genellikle burada döndürebileceği bir nesne olur. Basıldığında ses çıkaran bir buton olabilir. Aşağı yukarı hareket eden hayvanlar, dönen silindirler ya da bir top olabilir. Bebeğinizin elledi̇ği her oyuncak değişik bir ses çıkaracaktır. Bebeklerin çoğu bu hareketli oyun parkına bayılır. Ama bebeğinizin tüm bunları hemen anlamasını beklemeyin. Daha işin başında!

Bebeğinizin yapmaya çalıştığı bir şeyde başarılı olamadığını görünce onun elini tutarak nasıl yapacağını gösterebilirsiniz. Ya da, eğer bebeğiniz bir şeylerin nasıl yapıldığını görmeyi yeğliyorsa onu yaparken elinizi izlemesine izin verin. Her iki halde de onun minik elleriyle zekice oyunlar oynamasını teşvik etmiş olursunuz.

“Haftalardır oyun parkında asılı bir hareketli oyuncak takımı var. Oğlum zaman zaman ona bakıyor ama hiçbir harekette bulunmuyordu. Ama bu hatta birdenbire onu yakalamaya başladı. Şimdi, ona dokunmaya ve tüm düğmelerini açıp kapamaya bayılıyor. Levhadaki her şeyi keşfediyor olduğu belli

ama çok çabuk yoruluyor çünkü sürekli tek eliyle tutunarak ayakta durması gerekiyor."
Paul'ün annesi, 18. hafta

Bebeğinizin tek eline dayanarak ayakta durmaktan yorulduğunu görürseniz iki elini de kullanabilmesi için ona destek olun. Örneğin, onu kucağınıza oturtun ve beraberce bir oyuncağı inceleyin. Rahatça oturup bir oyuncağa bakmak çok hoşuna gidecektir. Ayrıca otururken oyuncaklara tümüyle farklı bir açıdan bakabilecektir. Rahatça otururken oyuncaklarıyla farklı şeyler yapıp yapmadığına bakın. Birtakım yeni hareketler bile izleyebilirsiniz.

"Bebeğimi ilk kez mama iskemlesine oturtup arkasını yastıkla destekledim. Hemen, yerdeyken oyuncaklarıyla yapamadığı şeyleri otururken yapabildiğinin farkına vardı. Ona plastik anahtarlığını verdim, hemen onunla masasına vurmaya başladı, sonra da onu yere fırlattı. Bunu 20 kez yaptı. Bunun çok eğlenceli olduğunu düşünüyor ve kahkahalar atıyordu."
Paul'ün annesi, 19. hafta

Eğer bebeğiniz keşfe meraklıysa ona değişik biçimlerde, örneğin yuvarlak ya da kare biçiminde, tahta ya da plastik gibi farklı malzemelerden yapılmış oyuncak ve eşya vererek çevresini zenginleştirebilirsiniz. Ona oynaması için değişik dokularda kumaş ya da yumuşak ya da sert bir kâğıt verebilirsiniz. Bebeklerin çoğu boş ve hışırtılı torbalardan hoşlanırlar çünkü bunları değişik biçimlere sokabilirler, ayrıca bunlar buruşturulduğunda harika sesler çıkarırlar. Bebeğinize sert kenarlı ya da yamru yumru nesneler verin. Bebeklerin çoğunun garip şekilli nesnelere zaafı vardır. Örneğin, plastik bir anahtar daha fazla inceleme yapmak için ilgisini çekecektir. Çentikli nesnelerle özellikle ilgilenir ve onları ellemek, incelemek ve

tatmak isterler.

Bazı bebekler en ufak detayları bile ilginç bulur. Eğer böyle araştırmacı bir bebeğe sahipseniz bir eşyaya her açıdan bakacak, onu dikkatle inceleyecektir. Bu nesneyi yakından incelemek için zaman ayıracaktır. En ufak çıkıntısına bile bakacaktır. Onu ellemesi, ovalaması ve şeklini, rengini incelemesi çok uzun bir zaman alabilir. Meraklı gözlerinden hiçbir şey kaçmaz.
Sizi incelerken de aynı titizlikle davranacaktır. Elinizi incelerken genellikle bir parmağınızdan başlar, tırnağınıza dokunur, sonra da onun hareketlerini gözlemler; sonra diğer parmağınıza geçer. Ağzınızı inceliyorsa teker teker dişlerinize bakar. Detaylara bakmasını sağlamak için onun ilgisini çekecek oyuncakları ve eşyayı verin.

Bebek Bakımı

Evinizi Bebeğiniz için Güvenli Bir Yere Dönüştürün

Muhtemelen bu işe uzun zaman önce başladınız ama artık bebeğiniz giderek daha fazla hareketlendiğinden güvende olduğundan emin olmak için aşağıdaki hususları dikkate alın.

• Düğme, iğne, bozuk para gibi küçük şeyleri onun yakınında bırakmayın.
• Bebeğinizi kucağınıza oturtup beslerken sıcak bir fincanı elleyemeyeceğinden emin olun.
• İçinde sıcak bir şey bulunan kapları masada bebeğinizin

ulaşamayacağı bir yere koyun. Onları yüksek bir masada dahi bırakmayın. Bebeğiniz erişmek için masanın ayağını -ya da daha da kötüsü, masa örtüsünü çekmeye kalkışırsa sıvıyı üstüne dökebilir.
• Soba ve şöminelerin önüne bir parmaklık yerleştirin.
• Terebentin, beyazlatıcı ve ilaç gibi zehirli maddeleri bebeğinizden uzakta ve onun için zararlı olmayacak kaplarda bulundurun.
• Prizlerin kapaklı olmasına ve açıkta teller bulunmamasına özen gösterin.

"Kızım ileride mutlaka dişçi olacak. Ağzımı her incelediğinde boğulacak gibi oluyorum. Neredeyse tüm elini ağzıma sokuyor. Bunu yaparken ağzımı kapatıp elini öpmeye kalkışırsam işini engellediğim için bana kızıyor."
Emily'nin annesi, 21. hafta

Bebeğiniz her yediğiniz ya içtiğiniz şeyi yakalamaya kalkışıyor mu? Çoğu bebek böyle yapar. Bu yüzden bebeğiniz kucağınızda kıpırdanıp dururken sıcak bir çay ya da kahve içmeye kalkmayın. Boş bulunduğunuz bir anda fincanınızı yakalamaya kalkışıp tepesinden aşağıya dökebilir.

"Oğlum sandviçime saldırmaya kalkarken bir yandan da ağzını açıyor.
Her ne yakalarsa yutmaya kalkışıyor. İşin komiği, her şey hoşuna

gidiyor."
Kevin'ın annesi, 19. Hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Görerek Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz iyi bir gözlemci mi? Her evin günlük yaşamında bebeğinizin izlemekten zevk alacağı bir sürü olay vardır. Bebeklerin çoğu annelerini yemek pişirirken, masayı kurarken, giyinirken ya da bahçede dolaşırken izlemeye bayılır. Bebeğiniz artık tabakların masaya yerleştirilmesi, ekmeğin kesilmesi, sandviçlerin hazırlanması, saçların fırçalanması, tırnakların törpülenmesi ya da bahçedeki otların kesilmesi gibi çeşitli faaliyetlerle ilgili farklı hareketleri kavrayabilmektedir. Bebeğiniz bir şeyleri izlemekten hoşlanıyorsa, günlük işlerinizi izlemesine izin verin. Tek yapmanız gereken izlemeye uygun bir konumda olmasını sağlamaktır. Aslında bu sizin için zor olmaz ve onun için de eğlenceli bir öğrenme deneyimi oluşturur.

"Ufaklığım benim sandviçleri hazırlamaya başladığımı görür görmez ağzını şapırdatmaya, tekmeler atmaya ve ellerini uzatmaya başlıyor. Ne yaptığımın farkında ve kendisine mama verilmesini istiyor."
Hannah'nın annesi, 20. hafta

Bu dönemde bazı bebekler resimli kitaplara bakmaktan hoşlanmaya başlar. Eğer bebeğiniz de bundan hoşlanıyorsa, iki eliyle kitabı tutup hayran hayran resimlere bakmak ister. Kitabı tutmak ve resimleri incelemek için büyük bir çaba gösterebilir ama kısa bir süre sonra kitabı ağzına sokacaktır.
Bu dönemde onunla "ce-ee!" ve saklambaç oynayabilirsiniz. Bebeğiniz olaylar dünyasını tanımaya başladığında bir oyuncağın yalnızca bir kısmını bile görse onu tanır. Kısmen gizlenmiş bir oyuncağı merakla süzdüğünü gördüğünüzde ya da bir oyuncağa

erişme isteğini bir saklambaç oyununa dönüştürdüğünüzde o oyuncağı hafifçe oynatarak tanımasına yardımcı olun. Bu dönemde hâlâ kolayca pes edebilir. Bir nesnenin göremediği zamanlarda bile var olmaya devam ettiği bilgisine henüz sahip değildir.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dil ve Müzikle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz "anlamsız cümleler" mi kuruyor? Bazen ufaklık bu anlamsız cümlelerle sanki size bir hikâye anlatır. Çünkü olaylar dünyasında bebeğiniz bedeni kadar sesini de esnek olarak kullanabilir. Bildiği heceleri tekrarlayıp onları bir araya getirerek bir "cümle" oluşturabilir, *dadadada* ve *b ab ab ab ab a* gibi. Ses tonunun yüksekliğini de değiştirebilir. Yeni bir ses çıkardığında konuşmasını sürdürmeden önce bir süre durup gülebilir.

Bu dönemde bebeğinizle mümkün olduğu kadar konuşmanız çok önemli. Onun söylediklerine karşılık vermeye ve size bir şey "sorduğu" ya da "anlattığı zaman onu yanıtlamaya çalışın. Verdiğiniz tepkiler onun sesini kullanmayı denemesini sağlayacaktır.

Henüz kelimeleri söyleyememesine karşın, bebeğinizin bir kelimeyi ya da kısa bir cümleyi anladığını fark edebilirsiniz. Ona, Oyuncak ayın nerede?" gibi bildiği şeyler hakkında soru sormayı deneyin; oyuncak ayısına baktığım göreceksiniz.

Olaylar dünyasında bebekler bazı kısa ve tanıdık sesleri anlayabilirler. "Atta gidelim mi?" gibi. Bu, bebeğinizin bu cümleyi daha büyük bir çocuk ya da bir yetişkin gibi algıladığı anlamına gelmez. Tanıdığı heceleri dile getiren ses tonunuzu tek bir ses olarak işitir. Bu dünyada onun için bir olay oluşturan şey bu bir dizi sıralama ve değişimlerdir.

Oyuncak ayı ile ilgili cümleyi algılaması, bebeğinizin ses oluşumlarını her koşulda anlayabileceği anlamına gelmez. Örneğin, bebeğinizle birlikte bir oyuncak dükkânının vitrininde

kendisininkine benzer bir oyuncak ayı gördüğünüzde “Oyuncak ayın nerede?” diye sormayı deneyip başarısızlığa uğrayabilirsiniz, çünkü bebeğiniz evdeki tanıdık ortamın uzağında bu soruyu kavrayamayacaktır.
Anneler günlük işlerini yaparken aynı ya da benzer cümleleri tekrarladığı için bebekler zamanla bunları tanımaya başlar. Konuşmayı öğrenmelerinin tek yolu budur ve bütün bebekler kelimeleri ve cümleleri dile getirmeden çok önce onları anlamaya başlar.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte çoğu bebeğin bu dönemde hoşlanmaya başladığı oyun ve faaliyetler. Her bebeğin farklı olduğunu unutmayın. Bebeğinizin bunlardan en çok ilgisini çekeni bulun.

MUTLU SOHBET
Bebeğinizin gördüğü, işittiği, tattığı ve dokunduğu şeyler hakkında onunla sık sık konuşun. Yaptıklarından söz edin. Cümleleriniz kısa ve basit olsun. Önemli kelimelerin üzerine basın. Örneğin, "bak bu ot", "bu gelen baba", "dinle, *kapı çalıyor*", "aç *ağzını"* gibi.

SONRA NE OLACAK?
Önce şöyle söyleyin. "Şimdi (biraz durun) burnunu sıkacağım." Sonra burnunu tutup hafifçe oynatın. Aynı şeyi kulakları, elleri ve ayakları ile de yapabilirsiniz. Hangisinden hoşlandığına bakın. Bu oyunu düzenli oynarsanız bir sonraki hareketinizin ne olduğunu bilecektir. O zaman ellerinizi artan bir dikkatle izleyecek ve burnunu tuttuğunuzda kahkahayı basacaktır. Bu oyun onun hem bedenini tanımasını hem de organlarının isimlerini öğrenmesini sağlar.

RESİMLERE BAKMAK
Bir kitaptaki parlak renkli bir resmi bebeğinize gösterin. Resimlerin çoğuna bakmak isteyebilir. Bu resimlerin parlak ve net olmasına, tanıdığı şeyleri içermesine dikkat edin. Birlikte resimler hakkında konuşun ve oradaki şeylerin gerçeği odada bulunuyorsa onları gösterin.

ŞARKI SÖYLEMEK
Çoğu bebek şarkılara bayılır, özellikle bunlar hareket eşliğinde söyleniyorsa, "sar makarayı" gibi. Aynı zamanda, bir şarkının ya

da ninninin ritmine uygun olarak sallanmaktan da hoşlanırlar. Bebekler şarkıları melodileri, ritimleri ve ses tonlarından tanırlar.

GIDIKLAMA OYUNU
Bebekler bu şarkı ile gıdıklanmaya bayılırlar.
Bu küçük kuzu pazara gitti...
Bu küçük kuzu evde kaldı.
Bu küçük kuzu et yedi...
Bu küçük kuzu hiçbir şey yemedi...
Bu küçük kuzu taa eve kadar Meeee'ledi.
Bunu söylerken bebeğinizin ayak parmaklarıyla oynayın ve en sonunda parmaklarınızı tüm vücudu üzerinde dolaştırıp boynunu gıdıklayın.

CE-EE!
Bebeğinizin yüzüne bir battaniye örtün ve "Neredeymiş?" diye sorun. Battaniyeyi kendi başına açıp açamadığına bakın. Eğer açamazsa, elini tutup battaniyeyi yavaşça kaldırarak ona yardımcı olun. Sizi her gördüğü anda "ce-ee" deyin; bu onun olup biteni anlamasını sağlar. Bu dönemde bu oyunu basit bir biçimde oynayın, aksi halde bebeğiniz zorlanır.

AYNA OYUNU
Birlikte aynaya bakın. Bebekler genellikle önce kendi görüntülerine bakıp gülümsemekten hoşlanırlar. Sonra bebeğiniz sizin görüntünüze bakacak, ardından da size dönecektir. Bu, normalde onu şaşırtır ve çoğunlukla bir size, bir de görüntünüze bakarak hangisinin gerçek olduğunu anlamaya çalışır. Onunla konuşmaya başlarsanız hepten şaşıracaktır, çünkü ancak gerçek annesi onunla böyle konuşabilir. Böylece gerçek kişi ile birlikte olduğundan emin olur ve size sokulurken gülmeye başlar.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar

İşte çoğu bebeğin olaylar dünyasını keşfederken en sevdiği oyuncaklar ve nesneler. Evinizde her gün kullandığınız nesnelerin neredeyse tümü bebeğinize ilginç gelecektir. Bebeğinizin en çok nelerden hoşlandığını belirleyin. Bu arada ona zarar verebilecek olanları ayıklayın.

• Banyo oyuncakları. Bebeğiniz banyo yaparken ölçek, plastik kevgir, çiçek sulama spreyi, su kovası, sabunluk ve plastik şampuan şişeleri gibi çeşitli ev eşyalarıyla oynamaktan hoşlanacaktır.
• Oyun parkı
• Tutamakları olan bir top, tercihen çıngıraklı
• Plastik ya da şişirilebilir çıngırak
• İçinde pirinç taneleri olan kapaklı bir kavanoz
• Hışırtılı kağıt
• Ayna
• Başka bebeklerin fotoğraf ya da resimleri
• İsimlerini bildiği nesnelerin fotoğraf ya da resimleri
• Çocuk şarkılarının yer aldığı cd
• Oyuncak bir arabanınki gibi döner tekerlekler

“Oturma odamızın bir duvarında bir çiçek tablosu, diğerinde de oğlumun fotoğrafı asılı. Ona ‘Çiçekler nerede?’ ya da ‘Paul nerede?’ diye sorduğumda doğru yöne bakıyor. Benim öyle zannettiğimi düşünmeyin çünkü resimler birbirinin tam karşısında.”

Paul’ün annesi, 23. hafta

Bebeğinizin anladığı o ilk kısa cümleyi fark ettiğinizde gerçekten çok heyecanlanıp gururlanırsınız. Buna neredeyse inanamazsınız. Cümleyi tekrar tekrar söyleyerek bunun bir rastlantı olmadığından emin olmak istersiniz. Sonra yeni bir durum oluşturarak bebeğinizin artık tanıdığı cümleyi kullanırsınız. Örneğin, oyuncak ayıyı odanın çeşitli köşelerine taşıyarak bebeğinizin onun yerini bulup bulamayacağını denersiniz. Hatta ona oyuncak bebeğinin bir resmini göstererek tanıyıp tanımadığına bakabilirsiniz. Annelerin çoğu bu dönemde bebekleriyle konuşma tarzını değiştirir. Bebeklerine cümleleri ağır ağır söyler ya da bir cümle yerine tek bir kelime kullanırlar. Bebeğiniz çiçeği burnunda bir müziksever mi? Olaylar dünyasında bebek yükselip alçalan bir dizi notaya hayran kalabilir ve artık TV’deki bir reklamın başlangıç müziği gibi kısa, tanıdık sesleri algılayabilir. Onun müzik yeteneğine destek olun. En çok sevdiği parçaları çalın. Bu küçük müziksever her türlü sesten hoşlanabilir. Bu durumda onu teşvik etmek yararlı olur. Kimi bebekler oyuncakları ve nesneleri yakalayarak ses çıkarıp çıkarmadığına bakarlar. Ses çıkaran nesneleri evirip çevirirler; bunu incelemek için değil, yavaş ya da hızlı hareket ettirdiklerinde sesin değişip değişmediğini anlamak için yaparlar. Bu bebekler bir oyuncağı çeşitli şekillerde sıkarak değişik sesler çıkıp çıkmadığına bakarlar. Ona ses çıkaran nesneler verin ve onları doğru biçimde kullanmayı öğrenmesine yardımcı olun.

Sabır Erdemi

Bebeğiniz yeni beceriler edinirken bazen sabrınızın sınırlarını zorlayabilir. Hem siz hem de bebeğiniz bu sürece ayak uydurmak, huzur ve uyum sağlamak için kuralları değiştirmek zorundasınız. Unutmayın, bundan böyle bebeğiniz hoş vakit geçirmek için tamamen size bağımlı olmayacak çünkü artık çevresindeki dünya ile ilişki içinde. Eskiye göre çok fazla şeyi yapabilir ve anlayabilir ve tabii ki bunun farkında. *Onunla* başa çıkamadığınızı düşünebilirsiniz. O da aynı şeyi *sizin* için düşünür! Bu davranışı fark ederseniz, bebeğinizle ilk bağımsızlık savaşınızı verdiğinizi söyleyebilirsiniz.

"Kızımla birlikte en sevdiğim koltuğa oturduğumda hemen abajurun püsküllerine saldırmaya kalkıyor. Bunu yapmasından hoşlanmıyorum, bu yüzden onu uzaklaştırıyor ve 'hayır' diyorum."

Jenny'nin annesi, 20. hafta

Çoğu anneyi en sinirlendiren şey, bir bebeğin ulaşabildiği ya da gördüğü her şeyi yakalama tutkusudur; özellikle annesiyle oynamak yerine bunu yapmayı yeğliyorsa. Kimileri bunu onun bencilliğine yorar. Bazıları da bebeğin gördüğü her şeye - bitkilere, kahve fincanlarına, kitaplara, stereo aletlere, gözlüklere dokunmak için henüz çok küçük olduğunu düşünür ama onun araştırıcı ellerinden hiçbir şey kurtulamaz. Annelerin çoğu bebek onu itekleyip ilgisini çeken nesnelere uzanmaya çalıştığında onun bu başına buyruk davranışını her şekilde engellemeye çalışır. Bir

anne bebeğinin dikkatini dağıtmak için çoğunlukla onu kucaklar ya da bir şeye uzanmaya uğraşınca onu sıkı sıkı tutmaya çalışır. Ama bu iki yöntem de daima ters tepki verir. Bebek annesinin pençesinden kurtulmak için çok daha fazla kıpırdanıp debelenir. Kimi anne ise bu yakalama tutkusunu dizginlemek için sert bir biçimde "hayır" der. Bu bazen işe yarar.
Sabırsızlık bir baş belası olabilir. Çoğu anne bebeklerinin bu dönemde biraz sabırlı olmayı öğrenmesi gerektiği kanısındadır. Artık bebeklerine eskisi kadar çabuk karşılık vermezler. Bebek bir şey istediği ya da bir şey yapmaya kalkıştığı zaman anne onu birkaç dakika bekletebilir. Bebek dik oturmakta, dilediği sürece eylemin sürdüğü yerde kalmakta ısrar edebilir. Bu özellikle yemek ve uyku konularında geçerlidir. Yiyeceğe yapılan sabırsız saldırı çoğu anneyi kızdırır. Kimileri bunu hemen önler.

Bebek Bakımı

Kontrolünüzü Kaybetmeyin
Bir anne zaman zaman, zorluk çıkaran ufaklığa karşı düşmanca hisler besleyebilir. Böyle hissetmek anormal ya da tehlikeli değildir ama bunların etkisiyle harekete geçmek tehlikeli olabilir. Sakinleşmeye çalışın. Sakinleşemiyorsanız kontrolünüzü kaybetmeden önce yardım alın.

"Kızım mama kâsesini görünce deliye dönüyordu. Neredeyse hepsini çiğnemeden yutuyordu. Buna çok sinirleniyordum, bu yüzden ona hepimiz sofraya oturuncaya kadar beklemeyi öğrettim. Artık sabırsızlanmıyor. Bekleyip yemeğin dağıtılmasını seyrediyor."
Nina'nın annesi, 22. hafta

Birisinin canını yakmak hiç hoş bir şey değildir. Bebeğiniz şimdi daha güçlü olduğu ve olayların dünyasını kavradığı için fiziksel acıya da neden olabilir. Yüzünüzü, kollarınızı, kulaklarınızı ısırabilir ya da saçınızı çekebilir. Size çimdik atabilir. Bunu bazen o kadar şiddetli yapar ki canınız acıyabilir. Çoğu anne bebeklerinin başkalarına daha anlayışlı ve saygılı davranması gerektiğine inanır. Artık ısırılmak, çekiştirilmek ya da çimdiklenmek hoşlarına gitmez.
Bazı anneler çocukları aşırı heyecanlandığında onları azarlar. Böylece onlara fazla ileri gittiklerini söylerler. Genellikle bunu yüksek sesle ve kızgınlıkla "Ah!" diyerek yaparlar. Bir bebeğin yeni bir saldırıya geçmek üzere olduğunu fark ettiklerinde onu "dikkatli" olması için uyarırlar. Bu dönemde bebekler uyaran bir sesi hemen algılayabilir. Bir anne bazen gerçekten çileden çıkabilir.

"Bebeğim mememi gerçekten şiddetle ısırdığında soğukkanlı kalmakta zorluk çekiyorum. O anda ona bir tokat atmak arzusuyla yanıp tutuşuyorum. Bebek sahibi olmadan önce insanların çocuklarını dövmelerine akıl erdiremiyordum. Şimdi anlayabiliyorum."
Matt'ın annesi, 20. hafta

Matt'in annesi duygularını dürüstçe dile getiriyor. Neyse ki bu duygulara kapılarak hareket etmiyor. Bebeğiniz bu dönemde size fiziksel acı verebilir ama bunu "bilerek" yapmaz. Bebeğinize "misillemede" bulunmak kesinlikle doğru değildir ve bu ona annesinin canını acıtmaması gerektiğini öğretmez.

Sıçrayıştan Sonra

20 ila 22. haftada yeniden nispeten sakin bir dönem başlar. Çoğu

anne bu dönemde bebeğin girişimciliğinden ve azminden mutludur. Bebekler artık sonu gelmez bir enerjiye sahiptir. Artık bebeğinizin tek oyuncağı siz değilsiniz. O büyük bir kararlılık ve keyifle çevresini keşfeder. Sadece annesiyle oynamak artık onu oyalayamaz. Aksiyon peşindedir. İlgisini çeken bir şey gördüğünde ilk fırsatta kucağınızdan inmeye çalışır. Artık kesinlikle çok daha bağımsızdır.

"Bugün oğlumun bebeklik giysilerini kaldırırken hüzünlendim. Zaman ne çabuk geçiyor. Bunlardan vazgeçmek kolay olmadı. Çok acı veren bir deneyim. Birdenbire büyüdü sanki. Onunla şimdi çok farklı bir ilişkim var. Daha fazla kişilik sahibi oldu."
Bob'un annesi, 23. hafta

"Bebeğim artık biberonunu bana arkasını dönerek emiyor. Dimdik oturuyor ve çevresinde olup bitenleri gözden kaçırmak istemiyor. Biberonunu bile kendi tutmak istiyor."
Laura'nın annesi, 22. hafta

"Oğlumu kucağıma aldığım zaman tamamen sırtüstü yatmak istiyor, böylece arkasında olup bitenleri görebiliyor."
Frankie'nin annesi, 23. hafta

"Artık bebeğimi oyun parkına hemen hiç koymuyorum. O daracık yerde sıkışıp kalacağını düşünüyorum."
Bob'un annesi, 22. hafta

"Oğlum artık askıda taşınmaktan hoşlanmıyor. Önceleri aşırı aktif olduğu için daha fazla yere ihtiyacı olduğunu sandım. Ama sonra onu yüzükoyun yere yatırdım. Şimdi her şeyi görebildiği için mutlu."
Steven'ın annesi, 21. hafta

Fiziksel olarak faal olmaktan hoşlanan bebekler artık kendilerine bir şeyler verilmesini istemezler çünkü şimdi onları almak için her yöne dönebilirler.

"Kızım yüzükoyun yatarken sırtüstü dönüyor ve dilediği oyuncağa erişmek için ya yerde sürünüyor ya da ona doğru emekliyor. Gün boyu arı gibi çalışıyor. Ağlamaya bile vakti olmuyor. Aslında her zamankinden daha mutlu olduğunu söyleyebilirim, biz de öyleyiz."
Jenny'nin annesi, 21. hafta

"Bebeğim her yöne doğru emekleyip dönüyor. Onu durduramıyorum. Mama iskemlesinden çıkmaya ve kanepeye tırmanmaya çalışıyor. Geçen gün onu köpek kulübesine doğru ilerlerken yakaladık. Banyoda da çok hareketli. Suyu her yana saçtığı için yıkanması bittiğinde küvet neredeyse tamamen boşalmış oluyor."
Emily'nin annesi, 22. hafta

Bu sakin dönemde, fırtına öncesi sessizlikte, bebeklerin çoğu daha keyifli olur. Hatta sürekli bir şeyler isteyen yorucu bebekler bile bu dönemde daha mutludurlar. Bu belki de şimdi daha fazla şey yapabildikleri ve daha az sıkıldıkları içindir. Anne babalar bu daha sıkıntısız ve hak edilmiş sürede hayatlarından memnun olurlar.

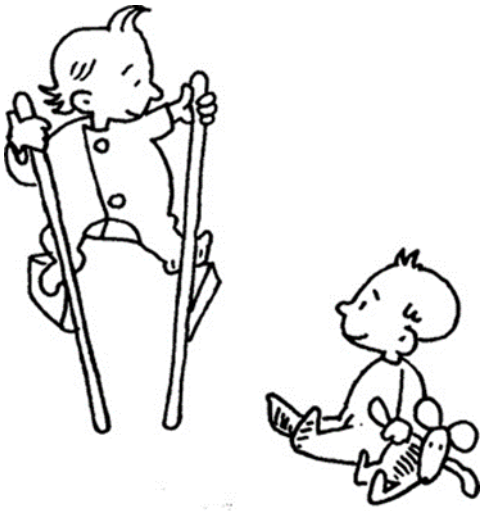
"Ufaklığım şimdi öyle keyifli ki. Gülüyor ve 'öyküler anlatıyor.' Onu izlemek çok güzel."
Juliette'in annesi, 23. hafta

"Artık yine kızımla geçirdiğim her dakikanın keyfini çıkarıyorum. Öyle şirin ve iyi huylu ki..."
Ashley'nin annesi, 22. hafta

“Oğlum birdenbire çok daha iyi huylu oldu. Şimdi çok daha düzenli bir yaşamı var ve daha iyi uyuyor.”
Frankie’nin annesi, 23. hafta

“Oğlum şaşılacak kadar tatlı ve keyifli. Hiç şikâyet etmeden yatmaya gidiyor; bu başlı başına bir başarı. Geçen haftalara oranla öğleden sonraları daha uzun süre uyuyor. Aylar öncesi gün boyu ağladığı dönemden çok farklı. Zaman zaman aksilendiği oluyor ama her şey yavaş yavaş yoluna giriyor.”
Paul’ün annesi, 22. hafta

İlişkiler Dünyası

Not: *İlişkiler dünyasına sıçrayışın bu ilk dönemi (huysuzluk dönemi) yaşla ilgilidir ve tahmin edilebilir. Bu, yaklaşık 23. haftada kendini gösterir. Bebeklerin çoğu bu sıçrayışın ikinci dönemine (bkz. 1. Bölüm'deki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris") normal doğumdan yaklaşık 26 hafta sonra geçer. Bununla beraber, bu beceri ve eylemlerin ilk ortaya çıkışı, büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, uzam ilişkilerini algılamak, "bir şeylerin içine ya da altına doğru emekleme"nin bir ön koşuludur ama bu yetenek normalde 6 ila 11. ayda kazanılır. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldükleri dönemler belirtilmektedir, bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişim sürecine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Yaklaşık 26. haftada bebeğiniz gelişimindeki bir başka sıçrayışın belirtilerini sergiler. Eğer yakından incelerseniz onun birçok yeni şey yapmaya çabaladığını görürsünüz. Bu dönemde emekliyor olsun ya da olmasın, kollarının, bacaklarının ve bedeninin devinimlerine daha fazla uyum sağladığı için daha hareketli olmuştur. Olaylarla ilgili bilgisinden yararlanarak artık dünyasını oluşturan nesneler arasındaki birçok ilişkiyi kurabilmektedir. Bebeğinizin bu dönemde algılayabildiği en önemli ilişki, iki nesne arasındaki mesafedir. Bunu yetişkinlerde olağan sayarız ama bir bebek için bu son derece ürkütücü bir keşif, dünyasında büyük bir değişimdir. Dünya birdenbire son derece kocamanlaşmıştır ve o bunun üzerinde, sesli de olsa, ufacık bir noktadır. İstediği bir şey yüksek bir rafta ya da yatağının uzağında olabilir ve ona

erişebilmesi olanaksızdır. Annesi yanından ayrılabilir; yandaki odada bile olsa, yatağında çakılıp kaldığı ya da emeklemeyi henüz beceremediği için ona ulaşamadığından, ona Çin'e gitmiş gibi gelebilir. Emeklemekte ustalaşmış olsa bile annesinin kendisinden çok daha hızlı hareket ettiğinin ve yanından uzaklaşabileceğinin farkındadır.

Bu keşif bir bebek için çok ürkütücü olabilir ve bu birkaç hafta ebeveyni için bayağı zorlu geçer. Ama bu korku ve tedirginliğin nedenini anladığınızda ona yardım etmenizin birçok yolu vardır. Doğal olarak, bebeğiniz çevresindeki alanla başa çıkmayı öğrenip kendisi ile istediği nesneler arasındaki mesafeyi denetlemeye başladığında, eskisine oranla çok daha fazla işi başarabilecektir. Ama bunun öncesinde büyük desteğe ihtiyaç duyduğu bir dönem yaşayacaktır.

İlişkiler dünyasına girmesi bebeğinizin gördüğü ve yaptığı her şeyi etkiler. Bu değişikleri 23. hafta civarında sezinler ve o zaman rahatsızlıklar başlar. Tümüyle yeni izlenimlerin karmaşası içinde olan bebek; yuvaya, annesine dönmek ve rahatlamak için ona sarılmak ister. Annede bulduğu güven ve sıcaklık onu rahatlatır, yenilikleri anlamaya ve yeni dünyasına ayak uydurmaya başlar. Bu huysuzluk dönemi çoğunlukla yaklaşık 4 hafta sürer ama 1 hafta kadar kısa ya da 5 halta kadar uzun bir süre devam edebilir. Bu sıçrayış sürecinde edineceği en önemli becerilerden biri annesi ile arasındaki mesafeyle başa çıkmak olduğu için, yeni becerileri oluşurken bebeğiniz 29. hafta civarında yeniden huysuzlaşabilir. Bebeğiniz huysuzlaştığında onu yakından izleyerek yeni beceriler edinmek üzere olup olmadığını anlamaya çalışın.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bebeğiniz dünyasının değişmekte olduğunu fark edince genellikle daha çabuk ağlamaya başlar. Birçok anne bu dönemde bebeklerinin tuhaf, aksi, mızmız ya da huzursuz olduğunu ileri sürer. Bebeğiniz zaten inatçı ise bu dönemde çok daha huzursuz, sabırsız ya da zahmetli olur. Neredeyse tüm bebekler anneleri onları kucaklarına alıp severse ya da onlarla birlikte oyun oynarsa daha az ağlar.

"Kızım bu aralar kendi başına ayağa kalkmaya başladı. Sürekli bir şeyler istiyor ve yanına gitmemi ya da yanında kalmamı isteyerek kızıyor. Böylece onun oyuncaklara ulaşması için kendisine yardım edeceğimden emin oluyor."
Hannah'nın annesi, 25. hafta

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

İşte bebeğinizin ilişkiler dünyasına sıçramak üzere olduğunu gösteren belirtiler:

Uykusu Azalır
Bebeğiniz eskisine göre daha az uyuyabilir. Bebeklerin çoğu bu dönemde uykuya dalmakta zorlanır ya da daha erken uyanırlar. Kimileri öğleden sonra uyumak istemez, kimileri de geceleri yatmamakta direnir. Bazılarında her ikisi de görülebilir.

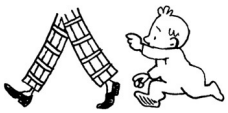
"Yatarken ve bezini değiştirirken bebeğim ağlama krizine tutuluyor. Oğlum olanca sesiyle bağırıyor ve neredeyse duvarlara tırmanıyor. Avazı çıktığı kadar haykırırken neredeyse nefesi kesiliyor. Kesinlikle başa çıkamıyorum. Sanki bundan böyle onu yatağında sakince yatarken hiç göremeyecekmişim gibi geliyor. Umarım bu sonsuza dek sürmez.
Bob'un annesi, 26. hafta

“Bebeğimin düzeni tamamen bozuldu çünkü her sabah biraz daha erken uyanıyor. Bunun dışında uykusu normal.”
Frankie’nin annesi, 25. hafta

“*Kâbuslar*” *Görebilir*
Bu dönemde, bebeğinizin uykuları tedirgin olabilir. Kimi zaman bebekler uyurken kendilerini oradan oraya atarlar ve bu yüzden kâbus gördükleri sanılabilir.

“Kızımın uykuları son derece huzursuz. Kimi zaman kâbus görür gibi gözleri kapalıyken çığlık atıyor. Bu yüzden onu kucağıma alıp sakinleştiriyorum. Bu aralar, akşamları banyoda oynamasına izin veriyorum.
Bunun onu sakinleştireceğini ve uykusunu getireceğini umut ediyorum.
Emily‘nin annesi, 23. hafta

Daha Utangaç Olabilir
Bebeğiniz başkalarının kendisine bakmasını, onunla konuşmasını ya da ona dokunmasını istemeyebilir ve kesinlikle onların kucaklarına oturmak istemez. Hatta etrafta yabancılar olmadığı zaman bile, eskisi gibi sizi sürekli yanında isteyebilir. Hemen her anne bu dönemde bunu yaşar. Bu dönemde utangaçlık çok belirgindir ve bunun iyi bir nedeni vardır. Bebeğiniz artık onu bırakıp gidebileceğinizin farkındadır.

“Bebeğim her geçen gün daha utangaç oluyor. Sürekli onun görebileceği bir yerde durmak zorundayım ve onun yakınında olmam gerek. Uzaklaşmaya kalktığımda emekleyerek peşimden

geliyor."
Matt'ın annesi, 26. hafta

"Otururken bile en ufak bir hareketimde kızım korkuyla ağlamaya başlıyor.
Ashley'nin annesi, 23. hafta

Daha Fazla İlgi İsteyebilir
Bebeğiniz yanında daha fazla kalmanızı, onunla daha fazla oynamanızı ya da yalnızca ona bakmanızı isteyebilir.

"Kızım kolayca huzursuzlaşıyor ve sürekli oyalanması gerekiyor. Örneğin, uyanır uyanmaz yatağında hemen birimizi görmek istiyor. Ayrıca çok çabuk tepki veriyor. Sadece ağlamakla kalmıyor, gerçekten öfkeleniyor. inatçı olmaya başladı."
Hannah'nın annesi, 26. hafta

"Bebeğimin tek istediği oyun parkından dışarı çıkmak. Sürekli kucağıma almak ya da onunla birlikte gezinmek zorundayım."
Frankie'nin annesi, 27. hafta

"Kızım sürekli muzırlık peşindeydi; ilgi istediği zaman kötü davranıyor ve huysuzlaşıyordu. Onunla oynamak ya da onu gün boyu oyalayacak bir şeyler bulmak zorundaydım. Böyle yaptığım sürece her şey yolundaydı."
Jenny'nin annesi, 25. hafta

Sürekli Sizinle Beraber Olmak isteyebilir
Bebeğiniz sürekli kollarınızda kalmak için direnebilir. Çoğu bebek çok fazla yere bırakılmak istemez. Öte yandan bazıları uğruna gözyaşı döktükleri annelerinin kucağında huzur bulmakla yetinmez. Amaçlarına ulaşır ulaşmaz anneyi itelemeye ve ilginç buldukları nesnelere uzanmaya başlarlar.

“Oğlum sürekli kucağımda oturmak için tutturuyor. Ama onu kucağıma aldığım zaman da neredeyse kontrolden çıkıyor. Tepeme tırmanıyor ve maymun gibi ulaşabileceği her şeyi yakalamaya çalışıyor. Bu beni huzursuz ediyor. Onunla oyun oynamaya çalışıyorum ama yararı olmuyor. Pekâlâ, benimle oyun oynamak istemiyor olabilir ama hiç değilse bu kadar huysuzluk yapmasa. Dürüst olmak gerekirse, benimle oyun oynamak istemediğinde kendimi reddedilmiş hissediyorum, bu yüzden de onu oyun parkına koyuyorum. Ama bunu yapar yapmaz yeniden ağlayıp beni istemeye başlıyor.”
Matt’ın annesi, 27. hafta

> ***Cinsiyet Farkı***
> *Fiziksel temas isteyen kız bebekler genellikle anneleri ile oynamaya razı olurlar ama fiziksel temas isteyen erkek bebekler aynı zamanda çevrelerindeki dünyayı keşfetmekte de ısrarcı olurlar.*

İştahı Kaçabilir
Gerek emzirilen gerek biberonla beslenen bebekler daha az süt alırlar ya da hiç almak istemezler. Başka yiyecek ve içecekleri de reddedebilirler. Genellikle bebeklerin mamalarını bitirmeleri daha uzun zaman alır. Emmekten ziyade meme başı ya da biberonun emziği ile oynamayı yeğlerler.

“Bebeğim sabahları ve akşamları meme emmeyi sürekli olarak reddediyor. Memeyi itiyor, bu da gerçekten canımı acıtıyor. Sonra, uyuyamadığı için tekrar emmek istiyor ama ortasında yine vazgeçiyor.”
Matt’in annesi, 26. hafta

Durgun olabilir

Bebeğiniz her zaman çıkardığı sesleri çıkarmayabilir. Ya da hareketsiz yatarak çevresine veya önüne bakabilir. Anneler bu davranışı garip ve endişe verici bulurlar.

"Kimi zaman bebeğim sessizce etrafını süzmeye başlıyor. Bunu sürekli yaptığı günlerde endişeye kapılıyorum. Bir şeyi olup olmadığını merak etmeye başlıyorum. Onu böyle görmeye hiç alışık değilim. Öyle durgun ki. Sanki hasta ya da aklı bir şeye takılmış gibi."
Juliette'in annesi, 24. hafta

Altının değiştirilmesini istemeyebilir
Bebeğiniz bezinin değişmesi için yatırıldığında ağlamaya, tekme atmaya, dönmeye çalışabilir. Çoğu bebek böyle yapar. Annelerinin giysileriyle uğraşmasını istemezler.

"Ne zaman bebeğimi altını değiştirmek için yatırsam ağlamaya başlıyor. Bu pek uzun sürmüyor ama her defasında aynı şey oluyor. Bazen sırtında bir rahatsızlık olmasından endişe ediyorum."
Juliette'in annesi, 23. hafta

"Bebeğimi giydirmek ya da altını değiştirmek istediğim anda çığlık çığlığa ağlamaya başlıyor. Kazağını başından geçirmeye çalıştığımda kıyamet kopuyor ve bu beni deli ediyor."
Bob'un annesi, 24. hafta

Her Zamankinden Fazla Sarılabileceği Bir Oyuncak Arar
Bazı bebekler oyuncak ayı, terlik, battaniye ya da havlu gibi bir şey arayışı içinde olur. Çoğu bebek için bu herhangi bir şey olabilir ama bazıları sadece tek bir şey peşindedir. Bazen parmaklarını emer ya da kulaklarıyla oynarken buna sarılırlar. Bu nesne onlar için güvende olmak demektir, özellikle anne

meşgulken.

“Kızım mızmızlanarak ya da yakınarak oyun parkından çıkamayacağını anlayınca bundan vazgeçiyor. Orada oturup battaniyesine sarılarak parmağını emmeye başlıyor. Öyle şirin ki…”

Ashley’nin annesi, 24. hafta

“Şimdi oğlumun en büyük merakı parmağını emmek. Yorulmaya başladığı zaman çoğunlukla parmağını ağzına sokuyor, başını oyuncak ayısına dayayıp uykuya dalıyor. Bu çok dokunaklı bir manzara.”

Günlüğüm

Bebeğimin Büyümekte Olduğunun Belirtileri
22 ila 26. haftada bebeğinizin aşağıdaki davranışları sergilediğini fark edersiniz. Bunlar muhtemelen ilişkiler dünyasına sıçramaya hazır olduğunun belirtileridir. Fark ettiğiniz belirtileri aşağıdaki listede işaretleyin.

□ Daha fazla ağlıyor ve sık sık huysuz, huzursuz ya da mızmız oluyor.
□ Kendisiyle daha fazla meşgul olmanızı istiyor
□ Daha fazla fiziksel dokunuş istiyor
□ Uykusu düzensiz
□ İştahı yok
□ Altının değiştirilmesini istemiyor
□ Yabancılara karşı daha çekingen
□ Daha sessiz ve hareketsiz
□ Daha neşesiz
□ Parmağını emmeye başladı ya da her zamankinden fazla emiyor
□ Kucaklayabileceği bir oyuncak arıyor ya da bunu eskisinden fazla istiyor

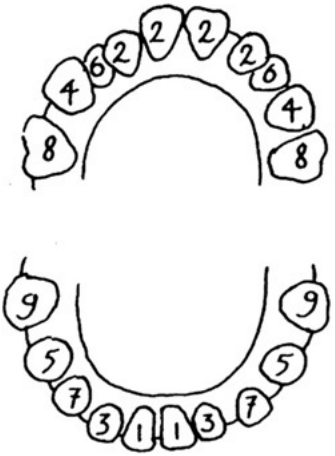
FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:
.....
.....
.....
.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Bebeğiniz bu değişikliklerin kendisine hissettirdiklerini kesinlikle size yansıtır. Bunun sizi etkilemesi kaçınılmazdır. Bu dönemde şu duygulara kapılabilirsiniz.

Yorgun Düşebilirsiniz (Her Zamankinden Daha Fazla)
Huysuzluk dönemleri sinirleri yıpratabilir. Aşırı isteklerde bulunan bebeklerin anneleri sonunda tümüyle perişan olurlar. Mideleri ağrır, sırtları tutulur, başlarına ağrılar saplanır ve gerilirler.

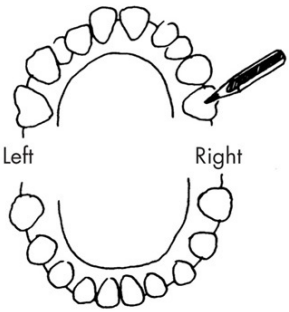
Bebeğinizin Huysuz Olması Her Zaman için Diş Çıkardığı Anlamına Gelmez

Yukarıdaki çizim dişlerin çoğunlukla ne zaman çıktığını gösteriyor. Bebeklerin makine olmadığını unutmayın. Bebeğiniz hazır olduğunda ilk dışını çıkarır. Dişlerin ne kadar çabuk çıktığı bebeğin sağlık durumu ya da zihinsel gelişimiyle ilgili değildir. Bebekler dişlerini erken ya da geç, hızlı ya da yavaş çıkarabilirler. Genellikle alt ön dişler bebek 6 aylıkken çıkmaya başlar. Bir yaşına geldiğinde, bir bebeğin genellikle 6 dişi vardır. 2.5 yaşına geldiğinde son anlar çıkar ve bebeğin dişleri tamamlanmış olur. Bir bebek 3 yaşına geldiğinde, 20 dişi vardır.

Kocakarı sözlerinin aksine, yüksek ateş ve ishalin dış çıkarmayla hiçbir ilgisi yoktur. Bebeğinizde bu belirtileri gördüğünüzde çocuk doktoruna başvurun.

Aşağıdaki şekilde not alabilirsiniz.

Date

L1	R1 .....
L2	R2 .....
L3	R3 .....
L4	R4 .....
L5	R5 .....
L6	R6 .....
L7	R7 .....
L8	R8 .....
L9	R9 .....
L10	R10 .....

“Oğlumun ağlaması o kadar sinirlerimi bozuyor ki ağlamamak için kendimi zor tutuyorum. Bu gerginlik tüm enerjimi yok ediyor.”
Steven’ın annesi, 25. hafta

“Bir gece bebeğimi emziği ağzındayken geç saatlere kadar gezdirip durdum. Yaklaşık 00.30’da uykusu tamamen dağıldı. Gece 2:30’a kadar uyumadı. Zaten çok zorlu bir gün geçirmiştim; başıma ve sırtıma saplanan sancılarla olduğum yere çöktüm.”
Emily’nin annesi, 27. hafta

Endişelenirsiniz
Bebeğinizle ilgili bir şeyler yolunda gitmediği ve bunun nedenini kestiremediğiniz zaman endişelenmeniz ve gerilmeniz normaldir. Çok küçük bebekler söz konusu olduğunda anneler genellikle onların karınlarının ağrıdığını zanneder çünkü görünürde başka bir neden yoktur. Oysa bu dönemde anneler bebeklerinin diş çıkardıkları için huysuzlandıkları fikrine kapılırlar. Zaten bebeklerin çoğu bu dönemde diş çıkarmaya başlar. Yine de bebeğin ruhsal gelişimindeki değişim yüzünden annelerine sarılmaları ile diş çıkarma arasında hiçbir ilişki yoktur. Bebekler bu huysuzluk döneminde olduğu kadar bu dönemler arasında da diş çıkarabilirler. Doğal olarak, bebeğiniz zihinsel gelişimindeki değişikliklerle aynı zamanda diş çıkarmaya başlarsa, bu dönemde olağanüstü huzursuz olur.

“Kızım şimdilerle olağanüstü huysuz ve yalnızca kucağımda oturmak istiyor. Bu belki de dişlerinden kaynaklanıyor. Uç haftadır dişlerinden rahatsız. Çok sıkıntı çekiyor ama dişleri hâlâ çıkmadı.”
Jenny’nin annesi, 25. hafta

“Minik erkeğim çok sulu gözlü oldu. Doktoruna göre çıkmak

üzere olan bir sürü dişi var."
Paul'ün annesi, 27. Hafta (İlk dişi ancak 7 hafta sonra çıktı.)

Öfkelenebilirsiniz
Anneler bebeklerinin bu kadar hırçın ya da huysuz olmaları için hiçbir neden bulunmadığından emin olduğunda sinirlenirler. Bu duygu huysuzluk döneminin sonlarına doğru daha da güçlenir. Kimi anne, özellikle sürekli bir şeyler isteyen bebeklerin anneleri, artık buna dayanamaz olurlar.

"Son derece zorlu bir hafta geçirdim. Oğlum olur olmaz şeylere ağlıyordu. Sürekli onunla ilgilenmemi istiyordu. Gece 10'a kadar uyumadı ve huzursuzlandı. Onu bebek arabasıyla durmadan gezdirdim. Bundan hoşlandı. Ama ben tüm bu turlardan ve sürekli ağlamasından bitkin düştüm. Gece yatağında bu öfke krizlerinden biri tutunca artık dayanamaz oldum. Gerçekten öfkelenmeye başladım. Bu bütün hafta sürdü."
Bob'un annesi, 25. hafta

Kontrolünüzü kaybetmeyin. Zaman zaman öfkelenmek ve bozguna uğramak olağandışı ya da tehlikeli değildir ama bu duygularla harekete geçmek tehlikeli olabilir. Kontrolünüzü kaybetmeden önce yardım almaya çalışın.

Tartışmaya girişebilirsiniz
Yemek saatlerinde inatlaşmalar başlayabilir. Çoğu anne bebeklerinin memeyi almamasından nefret eder ve onları emzirmeye devam eder. Önce bunu tatlılıkla yapar ya da onları emmeye zorlarlar. Genellikle her iki yöntem de işe yaramaz.
Bu dönemde, bebekler son derece inatçı olabilir. Bu da (endişelendikleri için) aynı şekilde inatlaşan anneleri çok öfkelendirir. Bu yüzden beslenme saatleri bir savaşa dönüşebilir.

Böyle bir durumda sakin kalmaya çalışın. Çatışmaya girmeyin. Onu zorla besleyemezsiniz. Bu huysuzluk döneminde bebeklerin çoğu iştahsızdır. Bu geçici bir dönemdir. Eğer bu dönemde ısrarcı olursanız büyük bir olasılıkla bebek, huysuzluk döneminden sonra bile emmeyi reddetmeyi sürdürür. Bu onda bir alışkanlık haline gelebilir.
Huysuzluk döneminin sonunda bebeğinizin sandığınızdan daha fazlasını yapabildiğini fark edebilirsiniz. Çoğu anne bunu yaşar. Bu yüzden giderek daha fazla anne bebeklerin kendilerine bu kadar sarılmasından bunalarak buna bir son vermeye çalışır.

"Küçük kızım sürekli olarak ilgi görmek ya da kucağa alınmak için mızmızlanıyor. Bu son derece can sıkıcı. Üstelik bunun için hiçbir nedeni yok. Zaten yapacak bir sürü işim var. Bu yüzden bunaldığım anda onu yatırıyorum."
Juliette'in annesi, 26. hafta

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Yaklaşık 26 haftalık olduğunda bebeğinizin yeniden bir ya da daha fazla beceri kazanmaya çalıştığını görürsünüz. Bu dönemde bebekler ilişkiler dünyasını keşfetmeye başlarlar. Bu dünya onlara nesneler, insanlar, sesler ve duygular arasındaki ilişkileri anlamaya yönelik yeni beceriler edinme fırsatı verir. Huyuna, eğilimlerine, seçimlerine ve fiziksel yapısına bağlı olarak bebeğiniz ona en ilginç gelen ilişkilere odaklanacaktır. Onu ilgisini çekmeyen yönlere itelemek yerine yapmaya hazır olduğu şeylerde yüreklendirerek bebeğinize yardımcı olabilirsiniz. Aslında bu gittikçe daha zor olacaktır çünkü artık kişiliği gelişmektedir ve kendi fikirleri ağır basar.

"Bu sonlara doğru giderek daha zorlu ve zaman zaman son derece yorucu bir hal alan süreci olağanüstü huzurlu bir dönemin

izlediğine tanık oluyorum. Artık dayanamayacağımı hissettiğim anda oğlum birdenbire değişiyor ve yepyeni şeyler yapmaya başlıyor.”

Bob’un annesi, 26. hafta

Günlüğüm

Bebeğim Yeni İlişkiler Dünyasını Nasıl Keşfediyor
İlişkiler dünyası o kadar çok olasılığın önünü açar ki bebeğiniz istese bile bunların hepsini keşfedemez. Bu dünyanın hangi bölümlerini keşfedeceği, tümüyle onun büyüyünce nasıl bir çocuk olacağına ve ne gibi yeteneklere sahip olacağına bağlıdır. Aşırı hareketli bir bebek mesafe kavramından yararlanarak dengesini geliştirir ve emekleyerek peşinizden gelebilir. Gözlemci bir bebek bu dünyanın nasıl işlediğini keşfetmek için inceleyecek bir sürü şey bulabilir. Aşağıdaki olasılıklar listesini okurken, şu anda bebeğiniz için geçerli olanları işaretleyin. Bunu bir sonraki sıçrayıştan önce iki üç kez yapmak isteyebilirsiniz çünkü bebeğiniz tüm becerileri aynı zamanda edinemez. Aslında bir kısmı çok daha ileride ortaya çıkar.

DENGE
□ Yatar durumdayken kendi başına oturuyor
□ Kendi başına ayağa kalkabiliyor; doğrulabiliyor
□ Ayaktayken kendi başına oturabiliyor
□ Destek almadan ayakta durabiliyor
□ Destek alarak yürüyebiliyor
□ Ayaklarını yerden ayırmadan zıplama hareketi yapıyor
□ Yukarıdaki bir raftan ya da masadan bir oyuncağı alıyor

BEDEN KONTROLÜ
□ Beşiğine, masaya ya da oyun parkına tutunarak bunların çevresinde yürüyor
□ Önündeki bir kutuyu iteleyerek etrafta yürüyor
□ Tutunduğu bir mobilyadan ötekine doğru hamle yapıyor
□ İskemle ya da kutu gibi şeylerin içine ya da altına emekliyor
□ Alçak basamaklara emekleyerek çıkıp iniyor

□ Emekleyerek odalara girip çıkıyor
□ Masanın altına emekliyor
□ Divanın ya da iskemlenin altındaki bir cismi almak

YAKALAMA, DOKUNMAYA DA HİSSETME

□ Küçük nesneleri tutmak için baş ve işaret parmaklarını birleştiriyor
□ Cisimlerle oynarken her iki elini de kullanıyor
□ Halıyı kaldırıp altına bakıyor
□ Bir oyuncağı baş aşağı tutarak çıkardığı sesi duymak istiyor
□ Topu yerde yuvarlıyor
□ Kendisine doğru yuvarlanan bir topu her zaman yakalıyor
□ Kâğıt sepetini devirerek içindekileri boşaltıyor
□ Nesneleri fırlatıyor
□ Oyuncaklarını bir sepetin ya da bir kutunun içine ya da yanına, bir iskemlenin altına ya da üstüne koyuyor ya da onları oyun parkından dışarı atıyor
□ Bir oyuncağı ötekinin içine sokmaya çalışıyor
□ Bir oyuncağın içindeki bir şeyi, örneğin çıngırağın içindeki zili, çıkarmaya çalışıyor
□ Çoraplarını çıkarıyor
□ Ayakkabınızın bağını çözüyor
□ Dolapları ve rafları boşaltıyor
□ Bir cismi mama iskemlesinden aşağı atarak onun düşerken çıkardığı sesi dinliyor
□ Köpeğin, annenin ya da babanın ağzına mama sokuyor
□ Kapıları iterek kapatıyor

GÖZLEMLEME

□ Yetişkinlerin bir şeyleri bir yerlere yerleştirmesini izliyor
□ Çeşitli resimli kitaplarda bir hayvandan ötekine bakıyor
□ Değişik fotoğraflardaki insanlara bakıyor
□ Elindeki bir oyuncaktan, eşyadan ya da yiyecekten ötekine

bakıyor
□ Hayvanların hareketlerini izliyor; özellikle ahşap zeminde koşan bir köpek gibi alışılmadık hareketleri
□ Babasının baş aşağı duruşu gibi, bir kişinin olağanüstü hareketlerini izliyor
□ Kendi bedenini inceliyor; özellikle cinsel organını
□ Oyuncaklarının ya da nesnelerin ufak detaylarına, örneğin havluların etiketlerine, büyük ilgi gösteriyor
□ Bakmak istediği bir kitabı seçiyor
□ Oynayacağı bir oyuncağı seçiyor

DİNLEME
□ Hareketler ile kelimeler arasında bağlantı kuruyor, "hayır yapma" ya da "haydi gidelim" gibi kısa komutları anlıyor
□ Açıklamaları dikkatle dinliyor ve anlıyor gibi görünüyor
□ Hayvan resimlerine bakarken onların sesini duymaktan hoşlanıyor
□ Telefondaki sesleri dikkatle dinliyor
□ Sebzelerin kıyılması gibi belli bir işlemle ilgili seslere kulak veriyor.
□ Banyoda suları sıçratırken olduğu gibi kendi oluşturduğu sesleri dinliyor.

KONUŞMA
□ Hareketlerle kelimeler arasındaki bağlantıyı anlıyor.
□ İlk defa bir sözcüğü doğru bağlamda kullanıyor. Örneğin, düştüğünde "uff" ve aksırdığınızda da "hapşı" diyor.
□ Ofluyor ve pufluyor

ANNE-BEBEK ARASINDAKİ MESAFE
□ Annesinin yanından ayrılmasını protesto ediyor
□ Annesinin arkasından emekliyor
□ Kendi başına oynarken sürekli annesiyle ilişki kuruyor

HAREKETLERİ TAKLİT ETMEK

□ El sallamayı taklit ediyor
□ Kendisinden istendiğinde ellerini çırpıyor
□ Dilini şaklatıyor
□ Başını onay makamında sallamayı taklit ediyor ama genelde gözlerini kırparak onay veriyor

MUHTELİF

□ Müzikle dans ediyor (kalçasını kıvırıyor)

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Bebeğiniz ilk kez her türlü ilişkiyi kavrayabilecek ve bunlar doğrultusunda hareket edecektir. Artık iki nesne ya da kişi arasında bir meşale olduğunun farkındadır. Doğal olarak, ilk fark edip tepki vereceği mesafe de sizinle kendisi arasında olandır. Bu gözlemi sırasında sizin bu mesafeyi onun hoşlanmayacağı kadar artırabileceğinizin ve bu konuda elinden bir şey gelmediğinin de farkına varır. Bu mesafenin kendi kontrolünde olmadığını anlayarak korkar. Bu yüzden ağlamaya başlar.

"Bir sorunumuz var. Kızım artık oyun parkında kalmak istemiyor. Parka yaklaştığımda dudakları titremeye başlıyor. Onu parka bırakırsam çığlığı basıyor. Ama onu parkın dışına, yere bırakırsam her şey yoluna giriyor. Hemen dönmeye ve bana doğru gelmeye başlıyor.
Nina'nın annesi, 25. hafta

Nesnelerin yan yana duruşu da bebeğinizin ilk kez farkına vardığı bir kavramdır. Artık bir şeylerin ***birbirinin içinde, dışında, üstünde, yanında*** ya da ***altında*** olabileceğini anlamaya başlar. Bu kavramlarla oynamaya bayılır.

"Oğlum gün boyu oyuncaklarını kutudan çıkarıp yeniden yerine koyuyor. Bazen hepsini oyun parkından dışarı fırlatıyor. Kimi

zaman da onları dikkatle parmaklıkların arasından içeri sokuyor. Dolapları ve rafları boşaltıyor ve şişelerden ya da taslardan banyoya su boşaltmaya bayılıyor. En ilginci onu emzirirken gerçekleşti. Meme ucumu bıraktı ve son derece ciddi bir ifadeyle mememi yukarı aşağı salladı, bir kez emdi, sonra *tekrar* bir göz attı ve bunu bir süre daha tekrarladı. Bunu daha önce hiç yapmamıştı. Sanki bu nesneden nasıl olup da bir şeylerin geldiğini anlamak istiyordu."

Matt'ın annesi, 30. hafta

Bundan sonra bebeğiniz bir şeyleri kendi başına nasıl oluşturabileceğini anlamaya başlar. Örneğin, müziğin çalmasına ya da ışığın yanmasına yol açacak bir düğmeye basabilir. Stereo aletler, televizyon, uzaktan kumanda, elektrik düğmeleri ve oyuncak piyanolar ona çok çekici gelmeye başlar.

O artık insanların, nesnelerin, seslerin ya da belli durumların birbiriyle ilgili olduğunu anlamaya başlar. Ya da bir sesin belli bir nesne ya da durumla ilgili olduğunu fark eder. Örneğin, mutfaktan gelen seslerin birinin onun için yemek hazırladığı anlamına geldiğini bilir. Kapıya sokulan anahtar, "baba geldi" demektir. Köpeğin kendi yemeği ve oyuncakları vardır ve anne, baba ve o birbirlerine aittir. Bebeğinizin "aile" anlayışı sizinki kadar gelişmiş olmayabilir ama bu birliktelik hakkında kendine özgü bir anlayışı vardır.

Artık bebeğiniz hayvanların ve insanların hareketlerinin eşgüdümlü olduğunu anlayabilir. İki kişi ayrı ayrı yürüse bile onların birbirlerinin hareketlerine uyum sağladıklarını fark eder. Bu da bir tür "ilişki"dir. Bir şeylerin yolunda gitmediğini de fark eder. Eğer elinizden bir şey düşürür ve çığlığı basarak hemen eğilip onu yerden alırsanız, iki kişi kazayla birbirlerine çarparsa ya da köpek kanepeden yere düşerse bebek olağanüstü bir şeyler olduğunu anlar. Bazı bebekler bunu son derece komik bulurlar, bazıları ise bundan çok korkar. Bazıları meraklanır ve bunu son

derece ciddiye alırlar. Nihayetinde bu olmaması gereken bir şeydir. Her yeni gözlem ya da beceri, zararsız olduğu kanıtlanıncaya kadar bebeğinizin dikkatli davranmasına neden olur.

"Oğlumun fırıncının dilimleme makinesinden korktuğunu fark ettim. Ekmek onun içine sokulur sokulmaz bana 'Bunun iyi bir şey olduğuna emin misin?' der gibi bakıyor. Sonra korkmuş görünüyor, tekrar bana bakıyor, gene korkuyor ve yine bana bakıyor. Bir süre sonra sakinleşiyor."
Paul'ün annesi, 30. hafta

Bebeğiniz aynı zamanda bedeninin, bacaklarının ve ellerinin hareketlerini de kontrol edebildiğini ve bunların bir bütün olarak hareket ettiğini keşfet meye başlar. Bunu anladığında emeklerken daha başarılı olur. Ya da kendi başına oturmaya, ayağa kalkmaya ve tekrar oturmaya çalışır. Bazı bebekler biraz yardımla ilk adımlarını atabilirler. Hatta olağanüstü bebekler bir sonraki sıçrayıştan hemen önce, bunu kendi başlarına bile yapabilirler. Ancak bütün bu fiziksel hareketler bebeği korkutabilir. Bedeninin kontrolünü yitirebileceğinin farkındadır. Hâlâ dengede durmayı öğrenmesi gerekmektedir.
Denge sağlamak ise mesafeler konusunda fikir sahibi olmakla yakından bağlantılıdır.
Bebeğiniz ilişkiler dünyasında faaliyet göstermeye başlayınca bunu (tarama sorunları)...
And keeping one's balance has a lot to do with being familiar with the idea of distances. When your baby starts to be active in the world of relationships, he will do it in his unique way. He will use the skills and concepts that he has acquired from previous leaps in his mental development. So he will only be able to perceive and experiment with relationships that involve things he already understands— things he has learned from the worlds of patterns,

smooth transitions, and events.

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

26 ila 34. haftada bebeğinizin ilişkiler dünyasında en çok nelerden hoşlandığını keşfedebilirsiniz. Bebeğinizin yaptıklarını yakından izleyin. “Günlüğüm listesinden yararlanarak ilgi alanlarını belirleyin ve bebeğinizin seçimlerine saygı gösterin. Başka annelerin bebekleriyle ilgili gözlemlerine dayanarak kıyaslamalar yapmanız doğaldır ama tüm bebeklerin aynı olmasını beklemeyin. Emin olabileceğiniz tek şey, hiçbir bebeğin diğerine benzemediğidir.

Bebeklerin yeniliklere bayıldığını aklınızdan çıkarmayın. Bebeğiniz yeni beceriler ya da ilgi alanları sergilediğinde buna mutlaka karşılık verin. Bu keşifleri paylaşmanız bebeğinizi mutlu edecektir. İlginiz onun öğrenme sürecini hızlandırır. Bebekler böyledir işte.

Yardımcı Olmak için Neler Yapabilirim

Her bebeğin yeni becerilerini uygulamak ve denemek için zamana, desteğe ve fırsatlara ihtiyacı vardır. Başarılı olduğunda onu yüreklendirerek, (kendi standartlarına göre) başarısız olduğunda ise onu teselli ederek bebeğinize yardımcı olabilirsiniz. Henüz ustalaşamadığı bir şeyi denemekte fazlasıyla ısrar ederse, onu yapabileceği bir şeye yönlendirerek dikkatini dağıtabilirsiniz.

Bir yetişkin olarak faaliyetlerinizin çoğu ilişkiler dünyasında yer alır; arabayı yüklemek, giyinmek, kartpostalları zarflamak, birisiyle konuşmak, egzersiz videosu izlemek gibi. Bebeğinizin bunları gözlemlemesine ve mümkün olduğunca bunlara katılmasına izin verin. İsterse görme, işitme, duyumsama, koku ve tat alma deneyimlerinizi onunla paylaşmaya çalışın. Bu

karmaşık dünyada onun rehberi hâlâ sizsiniz.
Hiçbir zaman şunu aklınızdan çıkarmayın: Bebeğiniz birtakım özel faaliyetlere girişirken başka birtakım faaliyetleri göz ardı edecektir. Bebeğinizin ilişkileri öğrenirken sadece gözlemleme ya da dinleme alanlarını kullanıyor olması önemli değildir. Zamanla bu anlayışım diğer alanlara da çabucak ve kolayca uygulayacaktır.

Onu Terk Etmediğinizi Kendisine Gösterin
ilişkiler dünyasında hemen her bebek annesinin kendisiyle arasına mesafe koyabileceğini, bir yerlere gidip onu bırakabileceğini kavramaya başlar. Daha önce bunu gözleriyle görüyordu ama terk edilmeyi tam olarak kavrayamamıştı. Şimdi ise bunu yaşamaktadır ve bu bir sorun oluşturur. Annesinin ne yapacağının önceden kestirilemeyeceğini ve kontrol altında tutulamayacağını fark edince korkuya kapılır: Annesi her an onu terk edebilir. Emekliyor olsa bile annesi kolaylıkla onu geride bırakabilir. Annesiyle kendisi arasındaki mesafe üzerinde hiçbir kontrolü yoktur ve bu onun kendisini çaresiz hissetmesine yol açar, ilk başlarda bu durumu kabullenmek zordur ama bu zihinsel bir sıçrayışın belirgin bir işaretidir. Bebeğiniz artık bu korkudan kurtulmak için bu yeni gelişimle başa çıkmayı öğrenmek ve bu mesafeleri yeni dünyasının bir parçası haline getirmek zorundadır. Size düşen, bunu başarmasında yardımcı olmaktır. Bunun için ise anlayış, sevecenlik, deneyim ve her şeyden önce zaman gerekir.
Eğer bebeğiniz korku belirtileri gösteriyorsa bu korkuyu kabullenin. Kısa sürede korkacak bir şey olmadığını çünkü annesinin kendisini terk etmediğini kavrayacaktır. Genelde, bebeklerin en fazla panikledikleri zaman
29 haftalık oldukları zamandır. Daha sonra, bir sonraki sıçrayış başlayıncaya kadar, panikleri azalır.

“Oğlum aksileşiyor ve kucağa alınıncaya kadar avaz avaz

bağırıyor. Kucağıma alınca gülmeye başlıyor ve halinden son derece memnun görünüyor."
Frankie'nin annesi, 31. hafta

"Kızım beni görebildiği sürece her şey yolunda gidiyor. Göremediği anda korkuyla ağlamaya başlıyor."
Eve'in annesi, 29. hafta

"Küçük kızım her zamanki gibi bakıcısıyla beraberdi. Hiçbir şey yememiş, uyumamış, hiçbir şey yapmak istememiş. Sadece durmadan ağlamış. Onu daha önce hiç böyle görmemiştim. Onun yanından ayrıldığım için kendimi suçlu hissettim. Çalışma saatlerimi değiştirmeyi düşünüyorum ama bunu nasıl yapacağımı bilemiyorum."
Laura'nın annesi, 28. hafta

"Kızım onu oyun parkına koymak üzere olduğumu hissettiği anda mırıldanmaya ve bana sıkı sıkı sarılmaya başlıyor. Bu yüzden şimdi bütün gün onu kucağımda taşıyorum. Ayrıca eskisi gibi gülümsemiyor. Daha geçen haftaya kadar herkese gülücükler gönderiyordu. Şimdi neredeyse hiç gülmüyor. Bir kez daha böyle olmuştu ama eskiden sonunda daima yüzünde ufak bir gülümseme belirirdi. Şimdi bu söz konusu bile değil."
Nina'nın annesi, 29. hafta

"Bu işkence dolu bir hafta oldu. Çok fazla gözyaşı döktü. Oğlum beş dakika bile yalnız kalmak istemiyordu. Odanın dışına tek bir adım atsam ağlama krizine tutuluyordu. Onu sürekli bebek arabasında gezdirip durdum. Ama gece yatma zamanı gelince kıyamet kopuyordu. 3 gün sonra pes ettim. Artık dayanamıyordum. Son derece öfkelenmeye başladım. Bir kısır döngü içine girmiştim. Olağanüstü bir çaba gösteriyordum ve kendimi son derece yalnız ve bitkin hissediyordum. Bir şeyleri

kırmaya başladım; ellerim tutmaz oldu. O zaman onu ilk kez bir anaokuluna götürdüm. Yalnızca biraz nefes alabilmek için. Ama işe yaramadı, bu yüzden hemen gidip geri getirdim. Onu bir yerlere bıraktığım için kendimi çok kötü hissettim ama bunun üzerinde çok kafa yormuştum ve bu bana en iyi çözüm gibi görünmüştü. Kendimi çok fazla zorluyorum ama bu sonunda kendimi yeniden yapayalnız, öfkeli ve çaresiz gibi hissetmeme yol açıyor. Bir yandan da bunun benden kaynaklanıp kaynaklanmadığını, tutarsız davranıp davranmadığımı ya da onu fazla şımartıp şımartmadığımı merak ediyorum."

Bob'un annesi, 29. hafta

Bebeğinizin endişelerini hafifletmek için size ihtiyaç duyduğunda yanında olduğunuzu hissetmesini sağlayın. Yeni koşullara alışma fırsatı verin. Onu daha sık kucağınıza alarak ya da daha yakınında bulunarak ona yardımcı olabilirsiniz. Bir yere gitmeden önce onu uyarın ve yandaki odaya geçtiğinizde onunla konuşmaya devam edin. Böylece, sizi göremese bile orada olduğunuzu bilecektir. Ayrıca, "gitmeyi" bir "ce-ee" oyununa dönüştürebilirsiniz. Örneğin, bebeğinizin yanında otururken bir gazetenin arkasına, bebeğinizin yanındaki bir kanepenin arkasına, sonra biraz daha uzaktaki bir dolabın arkasına ve sonunda da kapının arkasına gizlenebilirsiniz.

Eğer bebeğiniz biraz hareketlenmişse, peşinizden gelmesine izin vererek onun terk edilme korkusunu giderebilirsiniz. Önce ona oradan gideceğinizi açıklamaya çalışın. Böylece bebeğiniz sürekli sizi gözetlemek zorunda olmadığını öğrenir ve kendi başına oynamayı sürdürebilir. Sonra sizi takip edebilmesi için yavaş yavaş uzaklaşın. Her zaman hızınızı bebeğinize göre ayarlayın. Bebeğiniz kısa sürede ikiniz arasındaki mesafeyi kontrol edebileceğini görecektir. Aynı zamanda diğer odadan bir şey almaya gittiğinizde ortadan yok olmayacağınız konusunda size güvenecek ve sizi fazla rahatsız etmeyecektir.

“İlk başlarda oğlum bir maymun gibi bacağıma sarılıyor ya da ben yürürken ayağımın üstüne biniyordu. Bu “prangayı” her yana sürüklemek zorunda kalıyordum. Birkaç gün sonra biraz mesafe bırakmaya başladı. Üstüme tırmanmadan önce birkaç adım atabiliyordum. Şimdi o emeklerken mutfağa gidebiliyorum. Orada fazla kalmazsam beni aramaya gelmiyor.”
Bob’un annesi, 31. hafta

Çoğu zaman yanınızda olma arzusu öylesine yoğundur ki emeklemeyi henüz beceremiyor olsa bile büyük bir çaba göstererek bu konuda ustalaşır. Annenin yanında olma isteği ve bu dönemde edindiği koordinasyon onu yüreklendirebilir. Bebeğiniz son sıçrayıştan sonra biraz hareketlenmişse onda büyük bir değişiklik fark edersiniz. Dolanmaya çabalarken sizden uzağa gidebiliyor ve den şimdikinden daha fazla uzakta kalabiliyordu. Oysa şimdi etrafınızda dolanıyor ve ileri geri hareket ederken sürekli size dokunmak istiyor.

“Bebeğim ileri geri emekleyip duruyor. Sonra bir süre iskemlemin altında oturuyor. Eskisine oranla daha fazla yanımda olmak istiyor.”
John’un annesi, 31. hafta

Bebeğinizin çevrenizde dolanmayı denemesine fırsat verin. Eğer yere oturursanız, dolanmayı kesip üstünüze tırmanacaktır. Haftalar geçtikçe anne babalar günlük faaliyetlerini sürdürme fırsatı bulamazlarsa giderek öfkelenmeye başlarlar. Bebekleri 29 haftalık olunca annelerin çoğunun davranışı değişir. Yavaş yavaş eski alışkanlıklarından (“Ben her zaman buradayım”) kurtularak yeni bir kural geliştirirler (“Benim de kendime ayıracak zamana ihtiyacım var”). Bunu çoğunlukla bebeklerinin dikkatini başka tarafa çekerek, kimi zaman ağlamalarını duymazdan gelerek ya

da eğer dayanamaz hale gelirlerse bebeklerini yataklarına yatırarak yaparlar.

Cinsiyet Farkı: Erkek bebekler kız bebeklerinden gerçekten farklı mıdır?

Bazen erkek çocuk anneleri kız annelerinden daha fazla zorlanır. Çoğunlukla oğullarını anlamazlar. Annesiyle oynamak istiyor mu, istemiyor mu?

"Oğlum sık sık ona dokunmamı ve onunla ilgilenmemi istiyor. Bu isteklerini her zaman yerine getiriyorum. Ama onu kucağıma alıp oyun oynamaya kalkıştığımda aslında istediğinin bu olmadığını görüyorum. O anda gözüne bir şey çarpıyor, onu istiyor ve uzanıp onu almak için sızlanıyor. Aynı anda iki şeyin peşinde gibi; hem beni hem de bir şeyler keşfetmeyi istiyor. Oysa bu girişimlerini yüzüne gözüne bulaştırıyor. Bir şeyi eline geçirip fırlatıyor. Tüm evi dolaşarak bunu sürdürmek istiyor. Onun biraz daha uysal olmasını isterdim. Birlikte konuşup oyunlar oynayabilir, hoş vakit geçirebilirdik. Oysa şimdi sadece birtakım kazaların önüne geçmeye çalışıyorum. Bazen kendimi çok yetersiz buluyorum."
Matt'ın annesi, 32. hafta

Hem erkek hem de kız çocuğu olan anneler genellikle kızlarıyla daha iyi anlaşabilirler. Kızlarının ne istediğini daha iyi sezinlerler. İlgi alanları aynıdır ve sohbetten, hoşça vakit geçirmekten zevk alırlar.

"Şimdi kızımla oyunlar oynanabiliyorum. Bir sürü şeyi birlikte yapıyoruz. Onunla konuştuğumda beni dinliyor. Oynadığımız oyunları seviyor ve daha fazlasını istiyor.

Erkek kardeşi ise daha kendi halinde takılmayı seviyor.
Eve'in annesi, 33. hafta

Her ne yaparsanız yapın, bebeğinizin gerçekten korkuya kapılmadan yanında olmamanızla ne kadar başa çıkabildiğini göz önünde bulundurun. İstediğiniz anda onun yanından ayrılabileceğinizi bilmek onun için çok ürkütücüdür ve bununla kolay kolay baş edemez.

"Yemek pişirirken durmadan bacaklarıma sarılması çok can sıkıcı. Sanki ben meşgulken daha fazla zorluk çıkarıyor. Bu yüzden onu yatağına yatırıyorum."
Kevin'ın annesi, 30. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Etrafta Dolanarak Keşfetmesine Yardımcı Olun
Bebeğiniz emeklemekten hoşlanıyorsa başına herhangi bir şey gelmeyecek bir odada serbestçe dolaşmasına izin verin. Neler yaptığına bakın. Emeklemeye yeni başlayan bir bebek ilişkiler dünyasına girince nesnelerin *içine, dışına, altına, üstüne, arasına, tepesine* doğru gidebileceğini fark eder. Kendisi ile çevresindeki nesneler arasındaki çeşitli ilişkilerle oyalanmaya bayılır.

"Oğlumu oturma odasında oynarken izlemeyi çok seviyorum. Kanepeye tırmanıyor, onun altına bakıyor, oturuyor, hızla dolaba doğru gidiyor, onun içine giriyor, dışına çıkıyor, sonra hızla halıya doğru emekliyor, kaldırıp altına bakıyor, bir iskemleye yönelip onun altına giriyor, derken başka bir dolaba emekliyor, onun içine giriyor, orada sıkışıp kalıyor, biraz ağlıyor, sonra buradan çıkmanın bir yolunu buluyor ve dolabın kapısını kapatıyor."
Steven'ın annesi, 30. hafta

Bebeğiniz böyle şeyler yapmaktan hoşlanıyorsa, keşfetmeyi sürdürmesini teşvik etmek için etrafa bazı nesneler bırakın. Örneğin, üstüne tırmanması için ona battaniyelerden, yorganlardan ya da yastıklardan tepeler yapabilirsiniz. Bunu yaparken bebeğinizin yumuşak çıkış ve inişler yapabilmesini sağlamaya özen gösterin.
Ayrıca kutulardan ya da iskemlelerden, arasından emekleyeceği tüneller oluşturabilirsiniz. Bir çarşaftan çadır yaparak onun içine girip çıkmasını sağlayabilirsiniz. Çoğu bebek bir şeyleri açıp kapamaktan hoşlanır. Bebeğiniz de bundan hoşlanıyorsa bir iki kapıyı bu oyuna dâhil edebilirsiniz. Eğer onunla birlikte emeklerseniz keyfi ikiye katlanır. Bunlara "ce-ee" ve saklambaç oyunlarını da eklemeyi deneyin.
Bebeğiniz oyuncaklarını oraya buraya taşımaktan hoşlanıyorsa bunu da bir oyuna dönüştürün. Oyuncaklarını birtakım eşyaların *içine, üstüne, yanına* ya da *altına* koyma fırsatı yaratın. Oyuncaklarını fırlatmasına izin verin; dünyanın nasıl işlediğini öğrenmesi önemlidir. Oyuncaklarını iskemlelerin bacakları ya da tünel şeklindeki bir kutu gibi nesnelerin *arasından* geçirmesine izin verin. Dışarıdan bakan biri için o, bir eşyadan diğerine fırtına gibi gidip gelmektedir ama bu telaşlı koşturma yeni ilişkiler dünyasını kavrayabilmesi için beynini besler.

"Kızım bloklarını, emziğini ve ayısını bir sepete yerleştiriyor. Ayakta dururken yerden oyuncaklarını alıp iskemleye koyuyor. Ayrıca bazı eşyalarını oyun parkının parmaklıkları arasından itiyor. Eğer oyun parkının içindeyse her şeyi onun tepesinden aşağı atıyor. Yaptıklarını izlemekten hoşlanıyor. Gerçek bir yaramaz."
Jenny'nin annesi, 30. hafta

Bebeğinize dilediğince boşaltabileceği ve sizin kolayca tekrar

toplayabileceğiniz bir dolap ayarlayın. Ona, içine eşyalarını koyabileceği bir kutu verin. *Üzerine* bir şeyler koyabilmesi için bir kutuyu ters çevirin. Oyun parkının parmaklıkları *arasından* ya da *tepesinden dışarıya* bir şeyler atmasına izin verin. Henüz emeklemeyen bebekler için bu; *iç, dış, alt ve. üst* ilişkilerini keşfetmenin en iyi yoludur.
Bebeklerin ilişkilerle ilgili bir başka oyunu nesneleri fırlatmak, düşürmek ve ters çevirmektir. Bunu olup biteni görmek ya da işitmek için yaparlar. Belki bir eşyanın nasıl parçalandığını öğrenmek isterler. Bebeğinizin bloklardan oluşan bir kuleyi yıkarken nasıl keyiflendiğini görürsünüz. Üstelik bunu yeniden kuracak olan sizsiniz. Aynı şekilde, çöp sepetini devirmek, kedinin su tasını ters çevirmek, mama iskemlesinden bir bardak süt ya da bir kâse mamayı aşağı atmak ya da bunlara benzer muzır bir iş yapmak da onu aynı şekilde keyiflendirecektir.

"Kızım bir şeyleri yere atmaya bayılıyor. Emziğini, bloklarını ve fincanını atıp duruyor. Ona kocaman bir papağan tüyü verdim. Bu onu çok şaşırttı. Ses çıkaran nesneleri tercih ediyor."
Nina'nın annesi, 28. hafta

"Tanrım, elimden bir tabak düşüp paramparça olduğunda oğlum öyle güldü ki. Onun böyle güldüğünü hiç görmemiştim."
John'un annesi, 30. hafta

İlişkiler dünyasında bebeğiniz bir *şeylerin parçalara ayrılabileceğini* keşfeder. Ona tam da işe yarayacak nesneler verin, iç içe geçmiş kutular ve fiyonk halinde bağlanmış parlak renkli ayakkabı bağları gibi. Nesnelerin üstündeki etiket ve yapışkanları, oyuncaklarının gözlerini ve burunlarını, arabalarının tekerleklerini, sürgülerini ve kapılarını yerinden çıkarmaya çalışır.
Dikkatli olun. Giysilerdeki düğmeler, elektrik düğmeleri,

elektronik aletlerin telleri ve şişe kapakları her fırsatta yerinden çıkarmaya çalışacağı çok ilginç nesnelerdir. Bu yeni ve heyecan verici dünyada hiçbir sınır tanımaz.

Bebek Bakımı

Evinizi Bebeğinizin Zarar Görmeyeceği Şekilde Düzenleyin

Bebeğinizin kendine zararlı olabilecek nesnelere odaklanabileceğini unutmayın. Delikleri ya da yarıkları olan şeylere, örneğin prizlere, elektronik aletlere, lavabo deliğine, köpeğinizin ağzına parmağını ya da dilini sokabilir. Ya da yerde bulduğu ufak tefek şeyleri yemeye kalkabilir. Bebeğinizin evde dolanmasına izin verdiğinizde daima yakınında bulunun.

"Oğlum sürekli çoraplarını çıkarıyor"
Frankie'nin annesi, 31. hafta

Bebeğiniz bir şeylerin başka bir şeylerin *içine girip* yok olmasını seyretmeye bayılıyorsa iş yaparken sizi izlemesine izin verin. Sizin için yemek pişirmek sıradan olabilir ama o bütün malzemenin aynı kabın içinde kaybolmasını izlerken adeta büyülenir. Ama gözünüzü ondan ayırmayın çünkü kendisi de birtakım sihirbazlıklara kalkışabilir.

“Kızım köpeğimizin yemek tasını silip süpürmesini izlemeye bayılıyor. Onu mümkün olduğunca yakından izlemek istiyor. Bu bana biraz riskli görünüyor çünkü köpek bu ilgiyi fark edince giderek daha hızlı yemeğe başlıyor. Diğer taraftan, kızım bir şeyler yerken köpeğimiz birdenbire onunla ilgilenmeye başlıyor. Kızım mama iskemlesinde otururken köpeğim hemen yanı başında yerini alıyor. Sonra ne oluyor, biliyor musunuz? Kızım yere ekmek parçaları atıp köpeğin onları mideye indirmesini izliyor.”
Laura’nın annesi, 31. hafta

Bazen bebekler bir şeyi bir başka şeyin *içine* koymaktan hoşlanır. Ama bu yalnızca tesadüfen olur. Henüz nesnelerin farklı biçim ve büyüklükte olduğunu kavramış değillerdir.

“Kızım her şeyi birbirinin içine sokmaya çalışıyor. Çoğu zaman bunların ebatları uyuyor ama şekilleri uymuyor. Aynı zamanda, bunu tam olarak beceremiyor. Başaramayınca çok öfkeleniyor.”
Jenny’nin annesi, 29. hafta

“Oğlum burun deliklerini keşfetti. Birinin içine parmağını soktu. Umarım aynı şeyi bir boncukla denemez.”
John’un annesi, 32. hafta

Bebeğiniz bastırınca ses çıkaran bir oyuncaktan ya da tuşlarına bastığında müzikal bir ses veren oyuncak bir piyanodan mı hoşlanıyor? Bunlarla oynamasına izin verin. Bunlar bir eylem ve bir sonuç içeren ilişkilerdir. Ama dikkatli olun. İçinde tırnak cilası, parfüm ya da başka tehlikeli bir madde bulunan bir şişeyi de baş aşağı edebilir.

“Elimde baş aşağı gelince homurdanan oyuncak bir ayı vardı.

Sonra ayıyı yere bıraktım. Oğlum hemen emekleyerek onun yanına gitti ve ses çıkarıncaya kadar onu evirip çevirdi. Bu o kadar hoşuna gitti ki ayıyı tekrar tekrar ve hızlı hızlı çevirmeye devam etti."
Paul'ün annesi, 33. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Bedenini Kullanarak Keşfetmesine Yardımcı Olun
Bebeğinizin bedeni birbiriyle bir sürü ilişki içinde bulunan kısımlardan oluşur. Kaslar hareket etmezse iskeletin çeşitli bölümleri arasındaki ilişkiler gerçekleşmez ve bir kemik torbası haline dönüşürüz. Bu donemde bebeğiniz, denge yeteneğinden yararlanarak kendi başına doğrulmaya çalışır.

"Oğlum artık kendi başına oturmayı öğrendi, ilk önce iki elini yere dayayarak bir kalçasının üstünde denge kurmaya çalıştı. Sonra bir elini kaldırdı. Şimdi ellerini kullanmadan oturabiliyor."
Matt'ın annesi, 25. hafta

"Kızım artık dengesini kaybetmeden kendi başına oturabiliyor. Geçen hafta bunu beceremiyordu. Kimi zaman bir şeyi tutuyor, iki eliyle onu başının üstüne kaldırıyor ve sonra onu fırlatıyor."
Jenny'nin annesi, 28. hafta

"Oğlum oturuyor, sonra da devriliyor. Ayrıca öne ya da yana kayıyor. Böyle anlarda hemen gülüyorum. O zaman o da gülmeye başlıyor."
Bob'un annesi, 26. hafta

Bebeğiniz henüz kendi başına oturamıyorsa ona yardımcı olun. Kendisine olan güvenini artırmak için denge oyunlarına başvurun ve sallantı durunca dengesini sağlayıp sağlamadığına bakın. Bu bölümün ilerleyen sayfalarında yer alan "Bu Harika Haftaya En Uygun Oyunlar" listesindeki denge oyunlarını inceleyin.
Bazı bebekler ayakta durmaya çalışır. Sizin bebeğiniz de böyle yapıyorsa dengede durup duramadığına bakın. Rahatça ayakta duramıyor ya da düşmekten korkuyorsa ona yardımcı olun. Onunla denge oyunları oynayın; bunlar onun dik pozisyonda durmaya alışmasını sağlar. Ama bebeğinizi oturmaya ya da ayağa kalkmaya zorlamayın. Eğer bu konuda ısrarcı davranırsanız korkuya kapılabilir ve bu yüzden onun gelişmesini yavaşlatabilirsiniz.

"Bebeğimizi masanın üstünde ayakta durdurmaya çalıştık. Orada, son derece dengesiz bir şekilde, kukla gibi sallandı ve düşecekmiş gibi durdu. Bunu yapmak için henüz çok erkendi."
Steven'ın annesi, 31. hafta

"Kızım ayağa kalkmaya başladı ama nasıl oturacağını bilemiyor. Bu, onun için çok yorucu oluyor. Bugün onu ilk kez yatağında ayakta durmuş, ağlarken buldum. Buna canım sıkılıyor. Yatağına yatırınca uyuması gerek. Umarım bu dönem çok uzun sürmez ve kısa sürede oturmayı öğrenir."
Juliette'in annesi, 31. Hafta

"Kızım ayağa kalktıktan sonra onu benim oturtmamı istiyor. Kız kardeşinin yardım etmesine karşı çıkıyor, oysa başka konularda onun yardımcı olmasına izin verir. Onun bu konuda yeterli olmadığına inandığı belli."
Ashley'nin annesi, 32. hafta

"Kızım bu hafta ayağa kalkmaya çalışıp durdu ve sonunda bunu

başardı. Yatağında doğrulmayı denedi, sonra ayağa kalktı ve ayakta durdu. Artık bunu yapabiliyor. Yatağından, oyun parkından, masadan, iskemleden ya da birinin bacağından yararlanarak ayağa kalkıyor. Ayrıca oyun parkının yanında durup oyuncakları tek eliyle alabiliyor."

Jenny'nin annesi, 28. hafta

Yalnızca bebeğinizin yürümekten çok hoşlandığını görürseniz ona yardımcı olun. Onu sıkı tutun çünkü hâlâ dengesini sağlayamamaktadır. Özellikle ağırlığını bir ayağından ötekine verirken denge kurabilmesine yardımcı olacak oyunlar oynayın. Onunla bir saat yürümeye kalkmayın. Bu şekilde daha hızlı öğrenmesi söz konusu değildir. O, kendisi hazır olduğunda yürümeye başlayacaktır.

"Bebeğimin iki elini tuttuğumda son derece dengeli yürüyor, iskemle ile televizyon arasındaki kısa mesafeyi aşıp orada duruyor. Masa boyunca ve etrafında yürüyor. Odanın içinde bir Pampers kutusunu iterek yürüyor. Dün kutu elinden kaydı ve kendi başına üç adım attı."

Jenny'nin annesi, 34. hafta

"Oğlumun koordinasyon sağlamadaki yavaşlığına canım sıkılıyor. Ne emekliyor ne de ayağa kalkmaya çalışıyor. Oyun parkında oturup oyuncaklarıyla oynuyor."

Frankie'nin annesi, 29. hafta

Bebeğinizin henüz yürümek ya da emeklemek amacı gütmediğini unutmayın. Bir sürü başka faaliyet ona gereken şeyleri öğretecektir. Şu anda onun için bunlar daha fazla önem taşımaktadır.

İlişkiler dünyasına girmiş olan bebekler iki elinin yaptıkları arasındaki bağlantıyı da kavrayabilir ve onları daha iyi kontrol

edebilirler. Böylece aynı anda iki şeyle birden başa çıkabilirler. Bebeğinizin iki elini birden kullanmaya çalıştığını gördüğünüzde onu yüreklendirin. Bir oyuncağı bir eliyle tutup iki elini birbirine vurmasını sağlayın. Ya da bu hareketi oyuncak olmadan yapmasını sağlayın, böylece ellerini birbirine vuracaktır. elinden diğerine geçirmesi için onu teşvik edin. İki oyuncağı birden aynı anda yere koyup yeniden almasına izin verin.

"Kızımın vurma merakı var. Eline geçirdiği her şeyi bir yerlere vuruyor.
Jenny'nin annesi, 29. hafta

> ***İlk Adımlar***
> *Bebeğiniz ilişkileri kavrayıp onlarla denemeler yapmaya başlayınca yürümenin ne olduğunu anlayacaktır ama anlaması bunu yapacağı anlamına gelmez. Gerçekten yürümeye başlaması için bunu istemesi gerekir. İstese bile başaramayabilir çünkü bedeni henüz hazır değildir. Bu dönemde bebeğinizin kemiklerinin ve kaslarının ağırlığı ve bacaklarının boyu ile bedeni arasındaki orantı belli ölçülere ulaşmadıysa, yürümeyi öğrenmeye başlayamaz. Bebeğiniz başka bir şeyle meşgulse -konuşma, sesler ve müzik yürümeye harcayacak zamanı olmayabilir. Her şeyi aynı anda yapamaz.*

Eğer bebeğiniz iki parmağı arasındaki -baş ve işaret parmağı arasındaki- ilişkide ustalaşmaya uğraşıyorsa, ikisi arasındaki ilişkiyi keşfediyordun Bunu yaparken hemen yararlanabileceği yeni bir araç icat eder: Kıskaç tutuşu. Bu sayede iplik gibi çok ufak nesneleri halının üzerinden alabilir. Ot yolmayı öğrenebilir ya da her türlü yüzeyi parmağıyla okşamaktan keyif alabilir. Aynı

zamanda çok küçük cisimleri yakından inceleme zevkine ulaşabilir.

“Kızım tüm odayı dolanırken yerdeki en ufak bir nesneyi ya da kırıntıyı fark ediyor: Onu baş ve işaret parmağıyla tutup alıyor ve ağzına atıyor. Bir şeyleri yememesi için sürekli onu izlemek zorundayım. Önceleri elinde tuttuğu ekmek parçası yerine parmağını ağzına sokuyordu. Şimdi işi daha da geliştirdi.”
Hannah’nın annesi, 32. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dil ve Müzikle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Geçmişte seslere ve hareketlere aşırı duyarlı olan bebekler, ilişkiler dün yasına girdikleri zaman kısa cümleler ve belirli hareketlerle bunların anlamları arasındaki bağlantıyı kurmaya başlarlar. Aslında kelimelerle onlara uyan hareketler arasındaki bağlantıyı bile fark edebilirler. Öte yandan, bebeklerinizin bunları ancak kendi çevrelerinde ve tanıdıkları ortamda kavrayabildiklerini görürsünüz. Aynı cümleleri yabancı bir yerde bir bant kaydından çalarsanız bu onlara hiçbir şey ifade etmeyecektir. Bu yetenek çok sonra gelişir.
Bebeğiniz kelimelerle ve hareketlerle oynamaktan hoşlanıyorsa bundan yararlanın. Söylediklerinizi bebeğinizin anlamasını sağlayacağınız bir sürü yöntem var. Açık ve belirgin hareketlerle birlikte kısa cümleler kullanın. Ne yaptığınızı anlatın. Sözünü ettiğiniz şeyleri görmesini, koklamasını, tatmasını ve onlara dokunmasını sağlayın. Sandığınızdan çok daha fazlasını anlar.

“Bir keresinde oğluma tavşana bakmasını söyledim, ne dediğimi anladı. Beni çok dikkatle dinliyor.”
Paul’ün annesi, 26. hafta

“Bir şey anlattığım zaman, ‘Yürüyüşe çıkalım mı?’ ya da ‘Yatma

zamanı geldi' dediğim zaman sanırım oğlum ne demek istediğimi anlıyor. Öyle şirin ki, 'yatak' kelimesini duymaktan hiç hoşlanmıyor!"
Bob'un annesi, 30. hafta

"Kızım 'alkış' dediğimiz zaman ellerini çırpıyor. Ayrıca 'zıpla' dediğimizde de dizlerini büküp yaylanıyor ama ayaklarını yerden kesmiyor."
Jenny'nin annesi, 32. hafta

"Eşime el sallarken ona 'bay bay de' dersem kızım gözlerini elimden ayırmadan el sallamaya başlıyor."
Nina'nın annesi, 32. hafta

İlk Kelimeler
Bebeğiniz ilişkileri kavrayıp uygulamaya başladığı zaman ilk kelimesini de keşfedebilir. Ama bu onun hemen konuşmaya başlayacağı anlamına gelmez. Bebeklerin kelimeleri kullanmaya başlama zamanları çok farklı olabilir. Bu yüzden, bunu birkaç ay geciktirirse endişelenmeyin. Bebeklerin çoğu ilk gerçek kelimelerini 10. ya da 11. ayda dile getirmeye başlarlar.
Eğer bebeğiniz emekleme ya da ayağa kalkma gibi başka şeyler üzerine yoğunlaşmışsa, kelimelere ayıracak vakti olmaz. Her şeyi aynı anda yapamaz.

Bebeğiniz bir şeyi istemek için bir ses çıkarıyor ya da bir hareket yapıyorsa bundan çok hoşnut kaldığınızı ona gösterin. Ona konuşarak ya da bir hareket yaparak yanıt verin. Bebeğinize konuşmayı öğretmenin en iyi yolu onunla sürekli konuşmaktır.

Gündelik nesnelerin adını söyleyin. Ona tabağını verirken "Bir sandviç ister misin?" gibi sorular sorun. Ona ninniler dinletin ve onunla birlikte şarkı söyleyin. Kısacası, konuşmayı çekici hale getirin.

"Oğlum bir şey istediğinde elini onun üzerine koyuyor ve bana bakıyor. Sanki 'Alabilir miyim?' demeye çalışıyor. Ayrıca 'hayır' sözcüğünü de anlıyor. Tabii bu onun almaya çalışmasını engellemiyor ama bunun ne anlama geldiğini biliyor."
Bob'un annesi, 32. hafta

"Geçen hafta kızım düştüğünde ilk kez 'ah' dedi. Aynı zamanda, bizim çıkardığımız sesleri taklit etmeye çalıştığını fark ettik, bu yüzden ona konuşmayı öğretmeye başladık."
Jenny'nin annesi, 29. hafta

"Kızım tam bir geveze. Özellikle emeklerken birini ya da bir şeyi gördüğü zaman çenesi açılıyor. Oyuncak hayvanlarıyla ve kucağımızdayken bizimle konuşuyor. Sanki bize hikâyeler anlatıyor. Çeşitli sesli ve sessiz harfleri kullanıyor. Bunlarla sonu gelmeyen denemeler yapıyor.
Hannah'nın annesi, 29. hafta

"Oğlum başını sallıyor ve belirgin bir ses çıkarıyor. Onu taklit edersem kıkır kıkır gülüyor."
Paul'ün annesi, 28. hafta

Eğer bebeğiniz müzikten hoşlanıyorsa onunla birlikte şarkı söyleyin, dans edin ve ellerinizi çırpın. Böylece bebeğiniz kelimeleri kullanmayı ve birtakım hareketler yapmayı öğrenir. Çok fazla çocuk şarkısı bilmiyorsanız müzik CD'leri alabilirsiniz. Ayrıca bazı halk kütüphanelerinden bunları kiralayabilirsiniz.

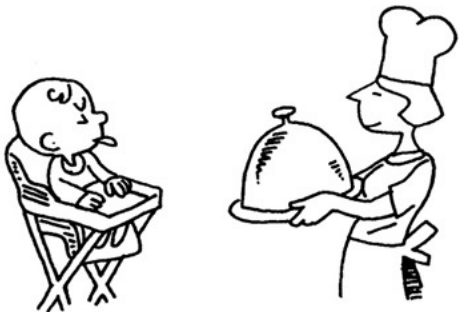
“Bebek yüzme dersleri sırasında şarkı söylüyorduk, birdenbire bebeğim de bizimle beraber söylemeye başladı.”
Nina’nın annesi, 30. hafta

“Ne zaman bebeğim bir müzik duysa ya da ben şarkı söylesem, hemen karnını oynatmaya başlıyor.”
Eve’in annesi, 32. hafta

Beklentileri Yükselterek Gelişmeyi Hızlandırmak
Bebeğiniz birtakım şeyleri anlamaya başladığında ondan daha fazlasını ya da daha azını isteyemezsiniz. Eski alışkanlıklardan kurtulmak ve yeni kurallar belirlemek de yeni beceriler geliştirmenin bir parçasıdır. Bebeğiniz yeni beceriler edinmeye uğraşırken son derece tedirgin edici olabilir. Çünkü bir şeyleri yapmakta kullanılan eski yöntemler ve kurallar, bebeğinizin şimdiki gelişme sürecinde artık geçerli değildir. Hem anne hem de bebek, barış ve uyum sağlamak için yeni kurallar oluşturmak zorundadır.
Başlangıçta ebeveynler bebek yeni bir huysuzluk dönemine girdiği zaman endişeye kapılırlar. Bebeklerinin bir rahatsızlığı olmadığını, aslında şimdi daha başına buyruk davrandığını görerek sinirlenirler. Bu yüzden de bebeklerinden yapabileceğini düşündükleri davranışları beklerler. Sonuç olarak da gelişimi hızlandırırlar.

“Onu her zaman emzirip sallayarak uyutuyordum. Ama artık bundan sıkılıyorum. Bence artık doğrudan yatağa yatacak kadar büyüdü.
Eşim de onu yatırmaktan hoşlanıyor ama artık bu söz konusu değil, ileride bunun başka biri tarafından yapılmayacağını kim bilebilir. Artık onu günde bir kez yatağına yatmaya alıştırmaya çalışıyorum. Ama bu konuda gerçekten direniyor.”
Matt’ın annesi, 31. Hafta

Anneler bebeklerinin uyurken sallanmak istemelerine kızarlar. Aynı şekilde, onları zorlayan üç durum daha vardır: Yemeleri için ısrar etmek, bir şeyleri yasaklamak zorunda kalmak ve sabırsızlık. Bu dönemde bebeklerin çoğu yemek konusunda seçici davranır; oysa daha önce sizin ağzınızdan kaptıkları her şeyden hoşnut oluyorlardı. İlişkiler dünyasında çoğu bebek bir yiyeceğin diğerinden daha lezzetli olduğunun farkına varır. Peki neden daha lezzetli olanı seçmesin? Çoğu anne bunu başlangıçta komik bulur. Ancak kısa süre sonra bebeğin yemek seçmesine kızar. Bebeğin yeterince beslenmediğinden endişe duyar. Huysuzlaşan bebeğin dikkatini dağıtmaya çalışarak kaşığı onun beklemediği bir anda ağzına sokmaya uğraşır ya da bütün gün elinde mamasıyla onun peşinde dolanır.

Bunu yapmayın. İnatçı bebekler zorlandıklarında daha da fazla karşı koyarlar. Endişeli anne de buna daha fazla tepki gösterir. Böylece yemek zamanları bir savaş alanına dönüşür. Tartışmayı kesin. Bir bebeği yutması için zorlayamazsınız, bunu denemeyin bile. Israr ederseniz onun yemekten daha fazla soğumasına yol açarsınız. Değişik taktikler kullanın ve bebeğinizin yeni edinmekte olduğu becerilerinden yararlanın. Şimdi artık bir şeyi baş ve işaret parmağıyla tutabilmektedir ama bunu sürekli denemesi gerekir, bu yüzden kendi kendine yemek yemeye

başlaması koordinasyonu için yararlı olur. Bu yaştaki bir bebek kendi kararlarını kendi vermeye bayılır ve kendi başına yemek yeme özgürlüğü yemekten daha fazla keyif almasını sağlar. Parmaklarım yemeğe batırıp yerken sizin onu doyurmanıza da izin verir. Bu ortalığı biraz batırabilir ama gene de onu teşvik edin. Tabağına iki parça yemek koyun ve bunlarla oyalanmasını sağlayın.
Ayrıca bebeğinizi aynanın önünde besleyerek de yemeği zevkli bir hale getirebilirsiniz. Böylece yemeği onun ya da kendi ağzınıza koyarken sizi izleyebilir. İlk denemeniz başarılı olmazsa endişelenmeyin. Çoğu bebeğin yemek sorunu olur ve zamanla bunları aşarlar.
Son olarak, bazı yeme alışkanlıkları bazı annelerin canını sıkarken, bazıları bunları son derece normal bulur.

"En sevmediğim şey, kızımın her ısırıktan sonra parmağını ağzına sokmaya kalkışması. Buna izin vermiyorum. Aramızda ufak bir anlaşmazlık var!"
Ashley'nin annesi, 29. hafta

Artık bebekler yeni beceriler edinme sürecinde olduğu için çoğu anne sık sık bazı yasaklar koymak zorunda kalır. Emekleyen bir bebek size ait olan her şeyi incelemeye kalkışabilir. Hepsinden öte, onun zevkleri sizinkilere uymayabilir. Bu yüzden hayatı her ikiniz için de kolaylaştırmakta fayda var. izin vermediğiniz şeyleri engellemeye çalışın ve ona ilgilendiği şeylerle oyalanması için yardımcı olun. Daha da önemlisi, bu sorunu yaşayan tek anne olmadığınızı unutmayın.

"Sürekli bir şeyleri yasaklamak zorunda kalıyorum. Kızım bir eşyadan ötekine saldırıyor. En sevdiği şeyler şarap şişelerinin bulunduğu raf, video, dikiş sepetim, dolaplar ve ayakkabılar. Bir başka merakı da saksıları devirmek, çiçekleri yerinden sökmek ve

kedi maması yemek. Uyarılarım hemen hemen hiç işe yaramıyor. Bu yüzden, bazen, fazla ileri gittiğini düşündüğümde eline vuruyorum."

Jenny'nin annesi, 31. hafta

Bebeğiniz eline vurulan "uyarıcı" bir tokattan hiçbir şey öğrenemez. Daha da önemlisi, "yalnızca" eline indirilen bir tokat söz konusu olsa bile, bebeğe vurmak kesinlikle kabul edilemez. Doğru olan, bebeğinizi dokunması yasak olan nesnelerden uzak tutmaktır. Ve kurallarınızı çiğneyen bir hareketinde kesin bir "hayır" demek. Bu sıçrayıştan sonra bebekler son derece sabırsızlık gösterebilirler. Bunun birçok nedeni olabilir. Yemekleri hazır oluncaya kadar beklemek istemezler. Oyuncakları istedikleri gibi hareket etmezse ya da bir şeye izin verilmediği zaman öfkelenirler. Ya da anneleri kendileriyle yeterince çabuk ilgilenmediğinde. Maalesef, bebeklerin ne istedikleri konusunda kesin bir fikirleri vardır ve annelerinin buna neden izin vermediğini anlayamazlar. Bu onların bunalıma girmesine yol açar, bu yüzden anlayışlı davranın ama "bunu şimdi istiyorum" sorununu çözme çarelerini de arayın.

"Kızım aşırı sabırsız olmaya başladı. Her şeyi aynı anda istiyor ve bir şeye uzandığında ona 'hayır' dersem deliye dönüyor. O zaman çığlığı basıyor. Bu beni çok sinirlendiriyor. İşe gittiğim için böyle davrandığını düşünüyorum. Bakıcıyla beraberken çok daha uyumlu oluyor."

Laura'nın annesi, 31. hafta

"Geçen hafta bebeğimi yatırmak zorunda kaldım çünkü yemekte devamlı huysuzluk yaptı ve çığlığı bastı. Yemeğini yeterince hızlı yedirmediğimi düşünüyor, bu yüzden bağırmaya, her lokmadan sonra kıpır kıpır hareket etmeye başlıyordu. Öfkem geçince, yaklaşık 5 dakika sonra, yemeğe devam ettik. Artık ikimiz de

daha sakindik.”
Ashley’nin annesi, 28. hafta

Bu Harika Haftaya En Uygun Oyunlar

İşte ilişkiler dünyasını keşfeden bebekler için en uygun oyun ve faaliyetler. Hangisini seçerseniz seçin, artık dil oyunlarınızın önemli bir bölümünü oluşturacaktır.

"CE-EE" VE SAKLAMBAÇ OYUNLARI

Bunlar bu dönemde en sevilen oyunlardır. Çeşitli şekillerde oynanır.

BİR MENDİLLE "CE-EE"

Yüzünüzü bir mendille örtün ve bebeğinizin bunu oradan almasını bekleyin. "Anne nerede?" diye sorun. Bebeğiniz sizi işittiği için orada olduğunuzu bilir. Eğer mendili çekmek için bir harekette bulunmazsa elini tutun ve birlikte mendili çekin. Ortaya çıktığınızda "ce-ee" deyin.

"CE-EE" ÇEŞİTLEMELERİ

Yüzünüzü ellerinizle örtün ve sonra açın ya da bir gazetenin veya bir kitabın arkasına gizlenin. Bebekler bir saksının arkasından ya da masanın altından belirmenize de bayılırlar. Bu durumda sizin belli bir kısmınızı görebilirler.

Ya da perdenin arkası gibi belirgin bir yere saklanın. Böylece bebeğiniz perdenin dalgalanmasını fark edebilir. Örneğin, saklanacağınızı söyleyin (emeklemeyenler için) ya da sizi aramasını isteyin (emekleyenler için). Eğer sizi izlemediyse ya da o anda başka bir şeyle meşgulse ona adıyla seslenin. Bunu kapının eşiğinde de deneyin. Bu, bebeğinize her gidişin bir dönüşü olduğunu öğretecektir. Sizi her bulduğunda onu kutlayın. Onu havaya kaldırın ya da ona sarılın, hangisinden daha çok hoşlanıyorsa.

BEBEK NEREDE?

Bebeklerin çoğu bir şeyin arkasına ya da altına saklanabileceğinin

farkına varır. Genellikle bu oyuna altları değişirken, bir bez ya da bir giysi kullanarak başlarlar. Bebeğin başlattığı bu oyunu daha da geliştirin. Böylece oyunu kendisinin başlatabileceğini öğrenmiş olur.

OYUNCAKLARI SAKLAMAK
Oyuncakları bir battaniye altına gizlemeyi deneyin. Bunun bebeğinizin sevdiği ya da düşkün olduğu bir oyuncak olmasına dikkat edin. Onu nereye ve nasıl sakladığınızı ona gösterin. İlk denemesinde bulmasını kolaylaştırın. Oyuncağın bir kısmını görebilmesini sağlayın.

OYUNCAKLARI BANYO KÜVETİNE GİZLEMEK
Banyo küvetindeki suyu köpürtün ve bebeğinizin bununla oynamasına izin verin. Köpüklerin altına oyuncakları gizleyin ve onları bulmasını isteyin. Eğer üfleyebiliyorsa, köpükleri birlikte üfleyin. Üfleyemiyorsa ona bir pipet vererek onunla üflemesini sağlayın.

KONUŞMA OYUNLARI
Bebeğinizin konuşmayla ilgilenmesini sağlamak için onunla sık sık konuşun, onu dinleyin, birlikte kitap okuyun ve fısıltı, şarkı söyleme ve kelime oyunlarını oynayın.

BİRLİKTE RESİMLİ KİTAPLARA BAKIN
Bebeğinizi dizlerinize oturtun; genellikle en çok bundan hoşlanır. Onun bir kitap seçmesini isteyin ve buna birlikte bakın. Bebeğinizin baktığı şeylerin adını söyleyin. Eğer kitap hayvanlarla ilgiliyse onların çıkardığı sesleri taklit edin. Bebekler genellikle havlama, böğürme ve vaklama gibi sesleri duymaktan keyif alırlar. İsterse, sayfaları onun çevirmesine izin verin.

FISILTI OYUNU

Bebeklerin çoğu kulaklarına birtakım sesler ya da kelimeler fısıldanmasına bayılır. Kulaklarını gıdıklayan ufak üflemeler de onlara ilginç gelir. Bu belki de artık bunu kimin üflediğini kavrayabildikleri içindir.

ŞARKI VE HAREKET OYUNLARI

Bu oyunlar hem şarkı söylemeyi hem de konuşmayı geliştirir. Aynı zamanda bebeğinizin dengesini pekiştirmeye yarar.

DIGIDIK, DIGIDIK; KÜÇÜK SALINCAKLI AT

Bebeğinizi dizlerinizin üzerine koyun ve yüzü size dönük olarak oturtun. Onu kollarının altından kavrayın ve hafifçe ileri geri sallayın, aynı zamanda da şu şarkıyı söyleyin:
Dıgıdık, *dıgıdık; küçük salıncaklı at*
Dıgıdık, dıgıdık; küçük salıncaklı at
Dıgıdık, dıgıdık; küçük salıncaklı at
Haydi, Şekerleme Ülkesi'ne sür.

HANIMLAR ATA BÖYLE BİNER

Bebeğinizi dizlerinizin üzerine koyun ve yüzü size dönük olarak oturtun. Onu kollarının altından kavrayıp şu şarkıyı söyleyin:
Hanımlar ata böyle biner,
Böyle biner,
Böyle biner,
Hanımlar ata böyle biner,
Sabahleyin erkenden.
(Şarkıyı yavaş yavaş söylerken onu dizlerinizde hoplatın)
Beyler ata böyle biner, Böyle biner,
Böyle biner,
Beyler ata böyle biner, Sabahleyin erkenden.
(Şarkıyı hızlandırın ve onu daha fazla hoplatın)
Çitçiler ata böyle biner.
Böyle biner,

Böyle biner,
Çiftçiler ata böyle biner,
Sabahleyin erkenden.
(Şarkıyı ağır ağır söylerken onu yukarı aşağı, sağa sola sallayın)
DIGIDIK DIGIDIK DIGIDIK HAYDİ ÇUKURDAN AŞAĞIYA
("AŞAĞIYA" beklenmedik bir andır. Dizlerinizi ayırın ve onu dizlerinizin arasına "düşürün.")

DENGE OYUNLARI
Yukarıdaki gibi şarkılı oyunlar aynı zamanda denge oyunlarıdır. İşte birkaç örnek daha.

OTURMA OYUNU
Rahatça oturun. Bebeğinizi dizlerinize alın. Ellerini tutun ve bir kalçasından diğerine hareket edebilmesi için onu yavaşça soldan sağa hareket ettirin. Aynı zamanda onu öne ve arkaya doğru eğin. Bebekler özellikle bunu çok heyecan verici bulurlar. Onunla küçük ya da büyük daireler de çizebilirsiniz; sola, geriye, sağa ve ileriye doğru. Hareketlerinizi bebeğinkilere göre ayarlayın. Bu hareket onun denge sağlamaya çalışmasına yol açar. Ayrıca onu bir saat sarkacı gibi sallarken bu hareketle eşzamanlı olarak *tik tak, tik tak* da diyebilirsiniz.

AYAKTA DURMA OYUNU
Rahat bir şekilde yere diz çökün ve o önünüzde ayakta dururken kalçalarını ya da ellerini tutarak hafifçe sağa ya da sola doğru hareket ettirin. Böylece ağırlığını bir ayağından diğerine aktarabilir. Aynı şeyi başka bir şekilde yaparak vücut ağırlığının öne ya da arkaya meyletmesini sağlayın. Hareketlerinizi bebeğinkine göre ayarlayın. Bu hareket onun denge sağlamaya çalışmasına yardım eder.

UÇMA OYUNU

Bebeğinizi sıkıca tutun, yukarı kaldırın ve odanın içinde uçmasını" sağlayın. Onu kaldırıp indirin. Sola sağa döndürün. Küçük daireler halinde, dümdüz ve geriye doğru uçurun. Hareketi ve hızı mümkün olduğunca çeşitlendirin. Bebeğiniz bundan hoşlanırsa, önce kafası değecek şekilde onu dikkatle yere indirin. Doğal olarak, tüm bu uçuşlar sırasında vınnn, bırrr gibi değişik sesler çıkaracaksınız. Onun tepkilerine ne kadar dikkat ederseniz, bu oyunu ona en uygun şekilde oynayabilirsiniz.

BAŞININ ÜSTÜNDE DURMAK

Hareketli bebeklerin çoğu itişip kakışmaya ve başlarının üstünde durmaya bayılırlar. Ancak bazı bebekler başlarının üstünde durmaktan ürker ya da bunu yaptıklarında aşırı heyecanlanırlar. Yalnızca, bebeğiniz sert oyunlardan hoşlanıyorsa bu oyunu oynayın. Bu onun için sağlıklı bir egzersizdir. Onu baş aşağı tutarken bedenini tümüyle desteklemeyi unutmayın.

OYUNCAKLARLA OYUNLAR

Bu dönemde en iyi "oyuncaklar" bebeğinizin evin içinde bulabildikleridir. En iyi oyunlar, dolapları ve rafları boşaltmak, bir şeyleri yere atmak ya da etrafa fırlatmaktır.

BEBEĞİN KENDİ DOLABI OYUNU

Bebeğinize bir dolap ayırıp bunun içini en ilginç bulduğu eşyalarla doldurun. Bunlar genellikle boş kutular, boş yumurta kartonları, boş tuvalet kâğıdı ruloları, plastik tabaklar, kapaklı ve içlerinde şıngırdayan bir şeyler olan plastik şişelerdir. Aynı zamanda tencere, tahta kaşık ve kullanılmayan anahtarlar gibi ses çıkarabileceği şeyler de koyun.

DÜŞÜRME OYUNU

Bazı bebekler yere bir şey düşürdüklerinde çok ses çıkmasından hoşlanır. Eğer bebeğiniz bundan hoşlanıyorsa bunu bir oyuna

dönüştürerek onu mama iskemlesine oturtabilir ve yere metal bir tepsi koyabilirsiniz. Ona bloklarını verin ve bunların tepsiye düşünce nasıl ses çıkardıklarını gösterin.

EVİN DIŞINDAKİ OYUNLAR
Bebekler bir bisikletin bebek sepetinde, bebek arabasında ya da sırt çantasında taşınmaya bayılır. Yolda sık sık durarak ona bir şeyleri gösterin ve gördükleri hakkında onunla konuşun.

BEBEKLER İÇİN YÜZME
Bebeklerin çoğu suyla oynamaya bayılır. Bazı yüzme havuzlarında küçük çocuklar için özel ısıtılmış bölümler ve bir grup bebeğin ebeveynleriyle birlikte oynamalarına ayrılmış zamanlar bulunur.

ÇOCUKLAR İÇİN ÇİFTLİKLER
Çocuklar için hazırlanmış bir çiftliği ya da bir ördek havuzunu ziyaret etmek bebeğiniz için çok heyecan verici olabilir. Kitaplardaki resimlerden tanıdığı hayvanları görebilir. Onların yalpalamaları, pıtır pıtır koşmaları ya da sıçramaları çok hoşuna gidecektir. Özellikle hayvanları beslemekten ve onların yemek yiyişlerini seyretmekten büyük keyif alacaktır.

Bu Harika Haftaya En Uygun Oyunlar

İşte bebeğiniz ilişkiler dünyasını keşfederken edindiği yeni becerilere uygun oyuncaklar ve nesneler:
• Kendi dolabı ya da rafı
• Kapılar (parmaklarına dikkat edin)
• Çeşitli boyutlarda karton kutular; ayrıca boş yumurta kartonları
• Tahta kaşıklar
• Yuvarlak saklama kapları
• Tahta bloklar

• Toplar (yuvarlanacak hafiflikte)
• Resimli kitaplar
• Albümler
• Çocuk şarkıları CD'si
• Banyo oyuncakları: Plastik şişeler, plastik fincanlar, plastik bir süzgeç, bir huni ya da süzgeçli kova gibi doldurup boşaltabileceği nesneler
• Dönen tekerlekli ve kapıları açılabilen oyuncak arabalar
• Ters döndürülünce ses çıkaran yumuşak oyuncaklar
• Çınlayan oyuncaklar
• Davullar
• Oyuncak piyanolar
• Oyuncak telefonlar

Prizlerin, tellerin, anahtarların, lavabo deliklerinin, merdivenlerin, şişelerin (parfüm, tırnak cilası ve aseton şişelerinin), tüplerin (diş macunu ve antiseptikler gibi), stereo malzemelerin, uzaktan kumandaların, televizyonların, saksı bitkilerinin, kâğıt sepetlerinin, çöp sepetlerinin, çalar saatlerin ve kol saatlerinin emniyete alınması ya da ortadan kaldırılması büyük önem taşır.

Sıçrayıştan Sonra

30 ila 35. haftada nispeten kolay bir dönem başlar. Bebeğin 1 ila 3 hafta boyunca sürdüreceği neşesi, bağımsız davranışları ve gelişimi hayranlık uyandırır.

"Kızımın çekingenliği giderek azalıyor. Sürekli gülüyor. Kendisini oyalamayı başarıyor. Yeniden hareketlendi. Aslında bu değişikliği geçen hafta fark etmeye başladım ama durumu gittikçe gelişiyor."
Nina'nın annesi, 33. hafta

"Kızım o kadar tatlı ki neredeyse tamamen farklı bir çocuk oldu. Daha önce sık sık ağlayıp sızlıyordu. Artık öyküleri de keyifle anlatıyor. Tıpış tıpış yürüyerek odada dolanıyor."
Jenny'nin annesi, 35. hafta

"Oğlum son derece neşeli, bu yüzden onunla harika zaman geçiriyorum. Onu fiziksel olarak da daha aktif görmek beni memnun ediyor. Ama en iyi yaptığı şey insanları gözlemlemek. Ayrıca çok da geveze, harika bir çocuk."
Frankie'nin annesi, 30. hafta

"Kızım gerçekten büyüdü ve olgunlaştı. Yaptığımız her şeye tepki veriyor. Her şeyi gözlemliyor. Bizde gördüğü her şeyi istiyor. Sanki yaşamımızın bir parçası olmak istiyor."
Ashley'nin annesi, 34. hafta

"Sürekli değişimlerden sonra nihayet rahat bir dönem geçiriyoruz. Bu harika bir hafta oldu. Bir başka değişimden geçti. Daha az ağlıyor ve daha fazla uyuyor. Yeniden bir düzen sağladığımızı görüyorum. Şimdi onunla daha çok konuşuyorum.

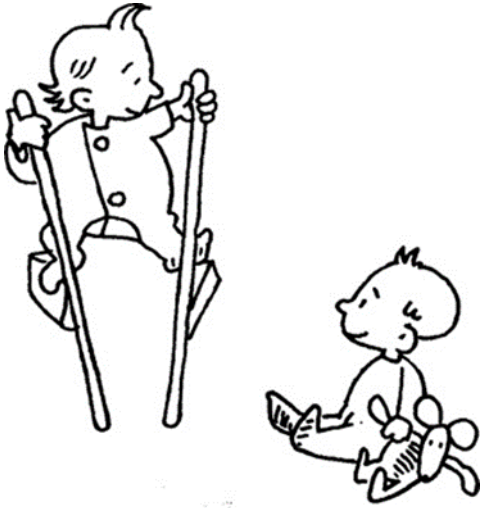
Yatma zamanı geldiğinde onu uyarıyorum ve neden uyuması gerektiğini anlatıyorum. Bu sohbetler beni de rahatlatıyor. Anaokulunda da işler yolunda gidiyor."
Bob'un annesi, 30. hafta

"Şimdi sanki aramızda farklı bir iletişim var. Galiba sonunda göbek bağını koparabildik. Tümüyle bana bağımlılığı yok oldu. Artık bakıcıya daha rahat güveniyorum. Ayrıca ona çok daha fazla özgürlük tanıdığımın farkına vardım. Sürekli tepesinde durma zorunluluğu duymuyorum."
Bob'un annesi, 31. hafta

"Bu son hafta çok güzel geçti. Oğlumun keyfi yerindeydi ve kendi başına oyuncaklarıyla meşgul olup oyalandı. Anaokulunda da her şey yolunda gidiyor. Diğer çocuklara dostça davranıyor. Çok şirin bir oğlan ve kendine özgü bir kişilik geliştirdi."
Bob'un annesi, 32. hafta

Bölüm 8
37. Harika Hafta

Kategoriler Dünyası

Not: *Yaklaşık 34. haftada ortaya çıkan, "kategorileri" algılama sıçrayışının ilk dönemi (huysuzluk dönemi) yaşla ilgilidir ve tahmin edilebilir. Bebeklerin çoğu bu sıçrayışın ikinci dönemine (Bknz. 1. Bölümdeki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık bir Kapris") normal doğumdan yaklaşık 34 hafta sonra geçerler. Bu kategoriler dünyası başlangıçta "hayvanlar" gibi global kavramlarının gelişmesine yol açar. Bununla beraber, ilk kategoriler; gerçek zaman, beslenme saatlerindeki deneme yanılma, nesneleri kıyaslama, onların benzer ve farklı yanlarını belirlemedeki bebeğin bu kavramlara ulaşması arasındaki süre arasında haftalar ya da aylar olabilir. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldüğü dönemler belirtilmektedir. Bu yüzden bunları izleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Yaklaşık 37. haftada (ya da 36. ve 40. haftalar arasında) bebeğinizin yeni bir şeyler yapmaya çalıştığını fark edersiniz. Bu dönemde bebeğinizin keşifleri çoğunlukla bir yöntem dâhilinde olur. Örneğin, ufaklığınızın yerden toz parçalarını alıp bunları baş ve işaret parmağı arasında tutarak ciddi bir biçimde incelediğine tanık olursunuz. Ya da bu minik aşçıbaşı, bir muzu parmakları arasında ezerek ya da ıspanakları parmakları arasından kaydırarak tabağını yeniden düzenleyebilir. Bu incelemeleri yaparken son derece ciddi bir tavır takınır. Bu incelemeler minik araştırmacının dünyasını sınıflandırmasına yardımcı olur.

Bebeğiniz artık belli nesnelerin, duyumların, hayvanların ve insanların belli grup ya da kategorilere ait olduğunu algılamaktadır. Örneğin, muzun ıspanaktan farklı bir görünümü

ve tadı vardır ama her ikisi de yiyecektir. Burada sınıflandırılması gereken farklılıklar ve benzerlikler vardır. Kategoriler dünyasına sıçrayış bütün algıları etkiler: Görme, işitme, koklama, tatma ve dokunma. Aynı zamanda bebeğiniz başka insanlar ve kendi duyguları hakkında da daha fazla bilgi edinir. Dil becerisi de gelişir. Henüz kendisi kelimeleri kullanmaya başlamasa bile söylenenleri daha fazla anlar.
Bundan önceki tüm değişimlerde olduğu gibi, bu yem algılamalar bebeğinizin dünyasını altüst eder. Bebeğinizin beyin dalgaları bu donemle birlikte olağanüstü bir değişikliğe uğrar. Bu değişimler bebeğinizin dünyayı algılayışını değiştirmeye başlar ve bu başlangıçta onu tedirgin eder. Yaklaşık 34. haftada ya da 32. ve 37. haftalar arasında bir huysuzluk dönemi yaşayabilirsiniz. Bu dönem çoğunlukla 4 hafta kadar sürer ama 3 ila 6 hafta kadar da devam edebilir. Bebeğiniz bu huysuzluk dönemine girdiğinde, edindiği yeni becerilerde ustalaşıp ustalaşmadığını yakından izleyin.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bütün bebekler kategoriler dünyasına sıçramaya hazırlanırken son birkaç haftadan daha kolay bir şekilde ağlamaya başlayabilirler. Anneleri onların huysuz, mızmız, hırçın, aksi, huzursuz, başa çıkılmaz ya da sabırsız olduğunu düşünür. Tüm bunlar çok doğaldır.
Ufaklığınız şimdi büyük bir baskı altındadır çünkü son sıçrayışında istediğiniz anda onu bırakıp gidebileceğinizi görmüştür. Bebeklerin çoğu başlangıçta bunu keşfedince tedirgin olmuş ama birkaç hafta içinde bununla kendilerine özgü bir biçimde başa çıkabilmişlerdir. Her şey yolunda gidiyor gibidir;

derken bir sonraki büyük değişim ortaya çıkar ve her şeyi yerle bir eder.
Şimdi, bunalıma giren ufaklık yeniden annesinin yanında kalmak ister ama aynı zamanda onun dilediği zaman gidip kendisini yalnız bırakabileceğini de bilir.
Bu, bebeğin kendini daha da güvensiz hissetmesine yol açar ve gerilimini artırır.

"Son birkaç gündür kızım kucağımdan inmek istemiyor. Aslında bunun için görünürde hiçbir neden yok. Onu kucağıma almazsam çığlığı basıyor. Onu arabasıyla gezmeye çıkardığım zaman durmak üzere olduğumu hissettiği anda mızmızlanmaya başlayıp oradan alınmak istiyor."
Ashley'nin annesi, 34. hafta

"Kızım çok huysuz ve huzursuz. Her şeyi eline alıyor ve tekrar yere fırlatıyor."
Laura'nın annesi, 35. hafta

"Minik kızım birinin kucağında oturduğu sürece her şey yolunda. Aksi değilim. Nerede olursa olsun -oyun parkında, mama iskemlesinde ya da yerde- hemen sıkılıyor."
Eve'in annesi, 34. hafta

Huysuz bir bebek annesiyle beraberken, özellikle annesi yalnızca onunla ilgilenirken daha az ağlar.

"Oğlum sürekli bağırıp çağırıyor, huysuzlanıyor ve çok kötü davranıyordu. Onunla birlikte olduğum ya da kucağıma aldığım anda her şey yoluna giriyordu. Sürekli bir şeyler istemesinden bunaldığım zaman onu yatağına yatırıyordum."
Frankie'nin annesi, 36. hafta

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

İşte bebeğinizin yeni bir gelişim sıçraması yapmak üzere olduğunu gösteren bazı ipuçları:

Giysilerinize Asılabilir

Bebeğiniz etrafta dolandığınızda endişelenebilir. Emeklemeye başlamamış olanlar yalnızca ağlarlar. Bir süre, annenin attığı her adım gerçek bir paniğe sebep olabilir. Emekleyen bebekler annelerinin peşinden gidebilir ama bazen onlara o kadar sıkı sarılırlar ki anneler hareket edemezler.

"Bu, gözyaşları içinde geçen zorlu bir hatla oldu. Oğlum gerçekten eteklerime sarılıyor. Odadan çıktığım anda ağlamaya başlıyor ve emekleyerek peşimden geliyor. Yemek yaparken arkamdan geliyor, bacaklarıma sarılıyor ve öyle sıkı tutuyor ki hareket edemiyorum. Ancak onunla oynarsam oyalanabiliyor. Birkaç kez artık dayanamaz oldum. Onu yatırmak bile kendi başına bir mücadele gerektiriyor. Uykuya dalması çok fazla zaman alıyor."

Bob'un annesi, 38. hafta

"Şimdilerde kızım gerçek birana kuzusu. Beni görebildiği sürece her şey yolunda. Yoksa inlemeye başlıyor."

Jenny'nin annesi, 38. hafta

“Bebeğim sülük gibi oldu. Sürekli pantolonumun paçalarına yapışıyor. Sürekli çevremde dolanmak, sürekli benimle beraber olmak istiyor.”
Emily’nin annesi, 36. hafta

Çekingen Olabilir
Bebeğiniz şimdi başkalarıyla arasına eskisinden daha fazla mesafe koymak isteyebilir. Size yakın olma arzusu başkalarının yanında daha da belirgin olabilir, bu başkaları babası, erkek ya da kız kardeşi olsa bile. Çoğunlukla kendisine bakmasını ve onunla konuşmasını istediği tek kişi annesidir. Aynı zamanda yalnızca annesinin ona dokunmasına izin verebilir.

“Kızım yeniden yabancıların yanında çekingen davranmaya başladı.”
Hannah’nın annesi, 34. hafta

“Yabancılar oğlumla konuşmaya ya da onu kucaklarına almaya kalktıklarında, hemen feryat etmeye başlıyor.”
Paul’ün annesi, 34. hafta

“Konuklarımız gelince oğlum bana koşuyor, kucağıma tırmanıyor, yüzünü karnıma gömüp bana sarılıyor ve ancak ondan sonra dönüp kimin geldiğine bakıyor.”
Kevin’ın annesi, 34. hafta

“Kızım yeniden yabancıların yanında çekingen davranmaya başladı. Biri ona dokunmak ya da onu kucağına almak istediğinde korkuya kapılıyor.”
Emily’nin annesi, 36. hafta

Size Sıkı Sıkı Sarılabilir
Bebeğiniz kucağınızda otururken ya da sizinle beraber gezinirken

size var gücüyle sarılabilir. Beklemediği bir anda onu yere bırakmak isterseniz çok şiddetli tepki verebilir.

"Bebeğimi bir saniyeliğine bile yere koysam deliye dönüyor. Yeniden kucağıma aldığımda beni çimdikliyor. Kucağıma almadan önce zavallı köpeğimiz yakınındaysa çimdiklerden o da nasibini alıyor.
Emily'nin annesi, 35. hafta

"Oğlum sürekli kucakta taşınmak istiyor ve bu arada sıkı sıkı boynuma sarılıyor."
Matt'ın annesi, 36. hafta

"Sanki bebeğimin yatağında bir şeyler var. Uyuyakaldığında onu üst kata çıkarıyorum ama şilteye değer değmez gözleri faltaşı gibi açılıyor. Ve avazı çıktığı kadar bağırıyor.
Laura'nın annesi, 33. hafta

İlgi İsteyebilir
Çoğu bebek daha fazla ilgi isteyebilir; hatta en uysal olanlar bile yalnız bırakılmaktan hoşlanmaz. Bazı ısrarcı bebekler anneleri tümüyle onlarla ilgilenmezse tatmin olmazlar. Bazıları annenin ilgisi başka birine ya da yere yöneldiğinde kıskançlık nöbetine tutulmuş gibi olağanüstü aksileşirler.

"Başkalarıyla konuştuğumda oğlum hemen bağırmaya başlayarak kendisiyle ilgilenmemi istiyor.
Paul'ün annesi, 36. hafta

"Oğlum oyun parkında kendi başına kalmakta daha fazla zorlanıyor. Sürekli ilgi istediği ortada. Bizim yanında kalmamızdan hoşlanıyor."
Frankie'nin annesi, 34. hafta

Uykuları Düzensiz Olabilir
Bebeğinizin uyku düzeni bozulabilir. Bu, bebeklerin çoğunda görülür. Yataklarına yatmayı reddederler, uykuya dalmaları daha uzun sürer ve daha erken uyanırlar. Bir kısmı gündüzleri, bir kısmı da geceleri uyumakta zorlanır.
Bazıları da ne gece ne gündüz uyurlar.

"Oğlum geceleri uyanıyor. Bazen gecenin üçünde bir buçuk saattir yatağında oynuyor oluyor."
Matt'ın annesi, 33. hafta

"Kızım akşamları geç vakte kadar uyanık kalıyor ve yatağa gitmek istemiyor. Uykusu azaldı."
Hannah'nın annesi, 35. hafta

"Kızım ağlaya ağlaya uykuya dalıyor."
Juliette'in annesi, 33. hafta

"*Kâbuslar*" *Görebilir*
Huysuz bir bebeğin uykusu da çok huzursuz olabilir. Kimi zaman kâbus görüyormuş gibi bağırabilir ve yatağında oradan oraya savrulabilir.

"Oğlum geceleri sık sık uyanıyor. Bir keresinde rüya görüyor gibiydi."
Paul'ün annesi, 37. hafta

"Kızım gece yarısı çığlıklar atarak uyanıyor. Onu yatağından kaldırınca yeniden sakinleşiyor. Sonra onu yatırıyorum ve tekrar uykuya dalıyor."
Emily'nin annesi, 35. hafta

Alışılmışın Dışında Sevimli Davranabilir
Bu dönemde bebeğiniz size yakın olmak için tamamen yeni taktikler deneyebilir. Mızmızlanıp yakınmak yerine tümüyle farklı davranarak size sarılıp öpebilir. Çoğunlukla huysuzlanma ile cana yakın davranma arasında gidip gelerek hangisiyle ilginizi daha fazla çekebileceğini dener. Başına buyruk bir bebeğin annesi aniden ona uzanan kolları görünce çok şaşırabilir.

"Bazen bebeğim hiçbir şey için tutturmuyor. Bazen de çok tatlı davranıyor."
Ashley'nin annesi, 36. Hafta

"Oğlum hiç olmadığı kadar sevecen. Ne zaman yanına gitsem beni yakalayıp sıkı sıkı sarılıyor. Sürtünüp sokulması yüzünden boynumda kızarıklıklar oluştu. Beni eskisi kadar çabuk itmiyor. Bazen son derece sakin oturup ona okuduğum kitabı dinliyor. Buna bayılıyorum. Hem artık benimle oyun oynamak da istiyor."
Matt'ın annesi, 35. Hafta

"Bebeğim bana olan düşkünlüğünü daha tatlı ve sevecen davranarak gösteriyor. Gelip yanıma yatıyor; bana sokuluyor. Onunla olmaktan çok hoşlanıyorum."
Steven'ın annesi, 36. hafta

Durgun Olabilir
Bebeğiniz tümüyle sessizleşebilir. Daha az çene çalar, daha az hareket eder ve daha az oynar. Kimi zaman yatıp hiçbir şey yapmadan gözlerini bir yere dikebilir. Merak etmeyin, bu geçici bir durumdur.

“Oğlum sessizleşti ve çoğunlukla yatıp boşluğa bakıyor. Bir sıkıntısı mı var yoksa hastalanıyor mu diye merak ediyorum.”
Steven’ın annesi, 36. hafta

Altının Değiştirilmesini İstemeyebilir
Bebeğinizi giydirmek, soymak ya da bezini değiştirmek için yatırdığınızda buna çığlık atarak, kıvranarak, sabırsızlanarak karşı koyabilir. Bu dönemde çoğu bebek böyle yapar.

“Bebeğimi soymak, giydirmek, altını değiştirmek bir kâbusa dönüştü. Onu yatırdığım an feryadı basıyor. Bu beni deli ediyor.”
Juliette’in annesi, 35. hafta

“Kızım soyunmaktan ve giyinmekten nefret etmeye başladı. Dünyanın sonu gelmiş gibi davranıyor.”
Emily’nin annesi, 36. hafta

Daha Bebeksi Davranabilir
Bazı anneler geride kaldığını sandıkları bebeksi davranışların yeniden ortaya çıktığını fark ederler. Daha önce de böyle gerilemeler görülmüş olabilir ama bebek büyüdükçe bunlar daha belirgin hale gelir. Anneler bu gerilemelerden hoşlanmazlar. Bu durum özgüvenlerini sarsar ama bunlar son derece normaldir. Bunlar yeni bir şeylerin ortaya çıkmak üzere olduğunu gösterir. Bunun ne olduğunu anlamaya çalışın. Her huysuzluk döneminde kısa süreli gerilemeler olabilir. Bunlar sizi mutlu etmeli çünkü bebeğinizin gelişimi çok iyi gidiyor.

“Bebeğim uykuya dalmakta zorlanıyor. Doğduğu zamanki gibi ağlıyor.”
Juliette’in annesi, 32. hafta

İştahı Kaçabilir
Bu dönemde bebeklerin çoğu yeme-içme ile daha az ilgilenirler. Kimilerinin hiç iştahı yoktur ve kesinlikle yememek için diretirler. Bazıları ancak kendi başlarına hareket etmelerine izin verilirse yerler. Bir kısmı seçici davranır, yemeğini yere döker ya da tükürür. Bu nedenle, yemek zamanları her zamankinden daha uzun sürebilir.

Eğer bebeğiniz huysuz ise, yemek zamanı daha da başa çıkılmaz olur. Önüne konan yemeği reddeder, önünden alınır alınmaz da istemeye başlar. Ya da bir gün çok fazla mama ister, ertesi gün tek bir lokma bile yemez. Bunların hepsi olabilir.

“Oğlum 3 gün meme emmeyi reddetti. Bu bir felaketti. Memelerim çatlayacak gibi oldu. Sonra, ben artık sütten kesilme zamanının geldiğini düşünürken, tekrar ve tüm gün emmeye kalkıştı. O zaman da sütümün yeterli olup olmadığı konusunda endişe duymaya başladım çünkü başka hiçbir şey yemiyordu. Ama galiba işler yolunda. Şimdilik herhangi bir şikâyette bulunmuyor.”
Matt’ın annesi, 34. hafta

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Büyümekte Olduğunun Belirtileri
32 ila 37. haftada bebeğinizde şu belirtilerden bazılarını gözlemleyebilirsiniz. Bunlar, bir sonraki sıçrayışı yapmaya hazırlandığının işaretleridir. Bebeğinizdeki belirtileri aşağıda işaretleyin.
□ Daha sık ağlıyor ve çoğunlukla huysuz ve huzursuz
□ Bir an keyifli oluyor, bir an ağlıyor
□ Sürekli onunla meşgul olmanızı istiyor ya da bunu eskisinden daha sık istiyor
□ Giysilerinize asılıyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Olağanüstü tatlı davranıyor
□ Öfke krizlerine tutuluyor ya da bunu daha sık sergiliyor
□ Daha çekingen
□ Fiziksel olarak daha sıkı sarılmanızı ya da daha yakın olmanızı istiyor
□ Uykuları düzensiz
□ Kâbus görmeye başladı ya da bu durum eskisinden daha sık oluyor
□ İştahı yok
□ Daha az konuşuyor
□ Daha hareketsiz
□ Bazen olduğu yerde sessizce oturup hayal kuruyor
□ Altının değiştirilmesini istemiyor
□ Parmağını emmeye başladı ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Yumuşak bir oyuncağına sarılıyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Daha bebeksi davranıyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Bundan önceki sıçrayışlarda olduğu gibi, bebeğinizdeki değişimler kaçınılmaz olarak sizi de etkileyecektir. İşte yaşayacağınız bazı duygular:

Özgüveniniz Sarsılabilir
Huysuz bir bebek annesini endişelendirir. Anne, bebeğinin neden böyle davrandığını anlamak ister ve bunun için geçerli bir neden bulduğunda içi rahat eder. Bu dönemde annelerin çoğu bunu diş çıkarma sancılarına yorarlar ama bu doğru olmayabilir.

"Kızımın üst dişleri onu rahatsız ediyor. Sürekli onunla birlikte bir şeyler yapmamı, yürüyüşe çıkmamızı ya da oynamamızı istiyor."
Eve'in annesi, 34. hafta

Bitkin Düşebilirsiniz
Eğer sürekli bir şeyler isteyen ve uyumamakta direnen bir ufaklığınız varsa olağanüstü yorgun düşebilirsiniz, özellikle bu huysuzluk döneminin sonuna doğru. Israrcı bebeklerin anneleri gerçekten bitkin düşerler. Daha fazla dayanamayacaklarını zannederler. Kimileri sırt ve baş ağrılarından, mide bulantılarından yakınır.

"Ufaklığım gece yarısına kadar uyumamakta direndiği zaman, kendi kendine oynuyor olsa bile son derece umutsuzluğa kapılıyorum. Sonunda uyuduğunda ise tümüyle göçmüş oluyorum. Tüm enerjim bitiyor, artık düşünemiyorum bile. Eşim bana hiçbir şekilde destek olmuyor. Hatta kızımla fazla ilgilendiğim için kızıyor. Ona kalsa 'bırakalım ağlasın.
Nina'nın annesi, 37. hafta

"Oğlum huysuzlandığı, ağladığı ve surat astığı zaman günler

bitmek bilmiyor."
Bob'un annesi, 35. hafta

Sinirlenebilirsiniz
Hemen hemen bütün anneler bu dönemde bebeklerinin davranışlarına giderek daha fazla sinirlenirler. Aksi davranışlar, sabırsızlık, sürekli ağlama ve artan ilgi ya da fiziksel dokunuş istekleri onları iyice gerer. Bebeklerin sürekli sarılmaları ve altlarını değiştirirken ya da giydirirken karşılaşılan zorluklar, yemek konusundaki mızmızlıkları öfkelerini daha da artırır.

"Bebeğimin aksiliği tutup her şeye karşı çıkmaya ve olağanüstü huysuzlanmaya başladığı zaman onu yatağına yatırıyorum. Ölü gibi yorgun ve aşırı gergin oluyorum."
Jenny'nin annesi, 37. hafta

"Kızımı giydirirken sürekli mızmızlanması iyice asabımı bozdu ve onu sertçe bıraktım. Onun mızmızlığına ve kıpırdanmasına daha fazla dayanamıyorum."
Juliette'in annesi, 35. hafta

"Oğlumun altını değiştirme çabalarım bir işe yaramayınca onu yere bırakıp odasından çıktım. Hemen sesini kesti. Birkaç dakika sonra ağlaya ağlaya yanıma geldi. Ondan sonra biraz daha uyumlu davrandı."
Kevin'ın annesi, 37. hafta

"Bu hafta bebeğime fena halde kızdım. Durmadan çığlık atıyordu. Birdenbire öfkeyle 'Kes sesini!' diye bağırdım. Bu onun ödünü kopardı. Önce gözlerini iri iri açarak bana baktı, sonra başını önüne eğdi; sanki yaptıklarından utanmış gibiydi. Bu hali içime dokundu. Bundan sonra çok daha sakinleşti."
Paul'ün annesi, 37. hafta

“Oğlumu günde iki kez emzirmeye karar verdim. Onun tutarsız davranışlarından bıktım. Bir gün ne varsa istiyor, ertesi gün hiçbir şeyden hoşnut olmuyor. Evde, artık onu uyutmaya ya da meme vererek sakinleştirmeye çalışmıyorum. Bu işe yaradı galiba. Ama başka birinin evindeysek bunu hâlâ yapıyorum.”
Matt’ın annesi, 37. hafta

Kavgaya Tutuşabilirsiniz
Her huzursuzluk döneminin sonuna doğru anneler bebeklerini sütten kesmeye karar verirler. Bebeğin tutarsız davranışları, kimi zaman emip kimi zaman emmemesi onların canını sıkar. Ufaklığın sürekli dediğim dedik davranması annelerin emzirmeyi bırakmayı ciddi ciddi düşünmelerine yol açar.

“Oğlum canı istediği zaman meme emmeye kalkıyor, Ve de bunu hemen istiyor. O anda bir nedenle durumum uygun değilse korkunç bir öfke nöbetine tutuluyor. Korkarım bu nöbetler bir alışkanlık haline dönüşecek ve her istediğini çığlık ve tekmeyle elde etmeye kalkacak. Buna hemen bir son vermeliyim.
Steven’in annesi, 36. hafta

Ayrıca, ufaklığın arzu ettiği fiziksel dokunuşlarla annenin vermek istediği miktar arasında bir uyuşmazlık olduğunda da aralarında bir kavga başlayabilir.

“Oğlumun bana asılmasından, sımsıkı sarılmasından ve mızmızlanmasından gittikçe daha fazla bunalıyorum. Arkadaşlarımızı görmeye gittiğimizde hiç yakamı bırakmıyor, içimden onu itelemek geliyor, bazen bunu yapıyorum da. Ama o zaman bana daha fazla kızıyor.”
Kevin’in annesi, 37. hafta

Tüm bunlar yaşamın bir parçası. Zaman zaman öfkelenmek ve bunalmak çok doğal ve zararsızdır ama bunların etkisiyle harekete geçmek tehlikeli olabilir. Kontrolünüzü yitirmeden önce yardım almanız gerekir.

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Bebeğiniz yaklaşık 37 haftalık olduğunda onun biraz daha sakinleştiğini görürsünüz. Eğer yakından izlerseniz onun yeni bir şeyler yapmaya çalıştığını fark edersiniz.
Örneğin, oyuncaklarıyla değişik bir şekilde oynar, yeni şeylerden hoşlanır ya da daha dikkatli ve araştırmacı davranır. Tebrikler! Bebeğiniz yeni bir sıçrayış yapıyor. Kategoriler dünyasını keşfetmeye başlıyor.
Büyük bir değişikliğin farkına vardınız.

"Oğlumun oyuncakları bir köşede duruyor. Birkaç haftadan beri oradalar. Sanırım onun ilgisini çekecek yeni oyuncaklar bulmalıyım. Ama oğlum dışarıda son derece hareketli çünkü göreceği bir sürü şey var."
Bob'un annesi, 36. hafta

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Son sıçrayıştan sonra bebeğiniz hem dış dünyada hem de kendi bedeniyle ilgili olarak karşılaştığı çeşitli şeyler arasındaki ilişkileri kavramaya başladı. Dünyasını her açıdan tanıdı. Kendisinin annesine benzer bir varlık olduğunu, ikisinin de aynı şekilde hareket ettiklerini keşfetti. Aynı zamanda, diğer nesnelerin de hareket ettiklerini ama bunun insanlarınkinden farklı olduğunu, bazı şeylerin de kendi başlarına hareket edemediğini gördü. Bebeğiniz kategorileri algılayıp onlar üzerinde denemelere girişince, dünyasını gruplar halinde sınıflandırabileceğini

anlamaya başlar. Bazı şeylerin birbirine çok benzediğini, görünüşlerinin aynı olduğunu ya da aynı sesleri çıkardıklarını ya da tatlarının, kokularının ve hissettirdiklerinin de benzer olduğunu görür. Kısacası, değişik nesnelerin aynı özellikleri paylaştıklarını keşfeder.
Örneğin, artık "at" kelimesinin anlamını bilir. İster kahverengi, ister beyaz, ister benekli olsun; ister bir tarlada, bir ahırda, bir fotoğrafta, bir tabloda ya da resimli bir kitapta yer alsın; ister kilden yapılmış isterse gerçek olsun, bütün atların aynı kategorinin içinde bulunduğunu öğrenir. Bunların hepsi attır. Doğal olarak, bu kavrama yeteneği bir gecede ortaya çıkmaz. Önce insanları, hayvanları ve nesneleri tanıması gerekir. Nesnelerin aynı kategoride yer almak için belirli benzerliklere sahip olması gerektiğinin farkına varmak zorundadır. Bu yüzden bu benzerlikleri kavraması gerekir ve bu da zaman içindeki alıştırmalara bağlıdır. Bebeğiniz kategorileri algılama yeteneğini (tarama hatası)....

When your baby acquires the ability to perceive categories, he will start experimenting with them. He will start to study people, animals, and objects in a particular way. He will observe, compare, and arrange them according to similarities, and then place them in specific categories. Your baby's comprehension of a category is the result of a lot of research that he conducts much as a real researcher would.

Bizden Biri Gibi...

Konuşmalarımızda kullandığımız çeşitli kategoriler bizim düşünce biçimimizi ortaya koyar. Artık bebeğiniz de bu şekilde düşünceler oluşturacak ve onları uygulayacaktır. Bu, bebeğinizle birbirinizi anlamanızı kolaylaştıracaktır.

Bebeğiniz hem benzerlikleri hem de farklılıkları gözlemler, onlara kulak verir, onları tadar ve dener. O artık büyük bir inceleme içindedir.
Daha sonra, bebeğiniz konuşmaya başladığı zaman, kullanmakta olduğumuz kategorilerinin çoğunu keşfetmiş olduğunu ve kimi zamanlara kendince isimler verdiğini göreceksiniz. Örneğin, bir garaja "araba evi", bir apartmana "blok ev" ya da eğrelti otuna "tüylü bitki" diyebilir. Onları en karakteristik özelliklerine göre isimlendirir.
Bebeğiniz dünyasını kategorilere bölme yeteneğini edinir edinmez bundan yararlanmaya başlar. Yalnızca bir şeyin neden *at, köpek* ya da *ayı* olduğunu değil, aynı zamanda onun nasıl *büyük, küçük, ağır, hafif, yuvarlak, yumuşak* ya *Az yapışkan* olduğunu; *kederli* mi, *mutlu* mu, *tatlı* mı yoksa *yaramaz* mı olduğunu inceler.
Bebekler üzerinde araştırma yaparken oynanan oyunlar, bu dönemden sonra bebeklerin tepkilerinin farklı bir niteliğe büründüğünü göstermiştir. Kimi araştırmacılar zekânın ilk kez bu dönemde geliştiği kanısındadır. İlk bakışta böyle görünebilir ama bundan bebeklerin bu çağdan önce hiçbir düşünceye sahip olmadıkları sonucu çıkarılamaz. Aslında, onlar gelişimlerinin her dönemine tümüyle uygun düşünce yeteneğine sahiptirler. Ne yazık ki, bu yeteneği yetişkinler göremezler ve bizler bunun nasıl olduğunu sadece hayal edebiliriz. Bir bebek dünyayı bizim gibi gruplar halinde sınıflandırmaya başladığında ise düşünce biçimi bir yetişkininkine benzemeye başlar. Çünkü artık bizim gibi düşünmeye başlamıştır ve bizler de onu daha iyi anlayabiliriz. Kategorileri kavrama ve onlarla denemeler yapma yeteneği bir bebeğin her yaptığını etkiler. Nesneleri tanıma şekli değişmiş ve artık nesneler bir anlam kazanmaya başlamıştır.

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Kategoriler dünyasında bebeğinizin önüne olanaklarla dolu yeni bir dünya serilmektedir. 37 ila 42. haftada bebeğiniz ona denemesi için sunulan geniş bir yelpaze içinden kendi seçimlerini yapacaktır. Bu dönemdeki gelişimine ve ilgi alanlarına en uygun olanlarını seçecektir. Bunların daha önceki eğilimlerinden kaynaklandığını görebilirsiniz ya da tamamen yeni alanlara yönelebilirler. Önünde keşfetmesi gereken kocaman bir dünya vardır ve bebeğinizi diğer bebeklerle kıyaslamamanız büyük önem taşır. Her bebek kendine özgüdür.

Bebeğinizin seçimlerini ilerleyen sayfalardaki "Bebeğim Yeni Kategoriler Dünyasını Nasıl Keşfediyor" listesinde işaretlerken bebeğinizi yakından izleyin. İlgi alanlarının ne olduğunu ve onu kendine özgü yapan niteliklerini öğreneceksiniz. Onun seçimlerini saygı ile karşılayın ve ilgilendiği şeyleri keşfetmesinde ona yardımcı olun.

Bebekler yeni olan her şeye bayılır ve onun yeni beceri ve ilgi alanların fark edince karşılık vermeniz çok önemlidir. Keşiflerini paylaşırsanız ve öğrenme süreci daha hızlı ilerler.

Beyindeki Değişiklikler

Yaklaşık 8. ayda bebeğinizin beyin dalgaları büyük ölçüde değişir. Ayrıca bebeğinizin kafa çevresi büyür ve bu dönemde beyindeki glikoz metabolizması da değişir.

Günlüğüm

Bebeğim Yeni Kategoriler Dünyasını Nasıl Keşfediyor
Bu faaliyetlerin çok daha sonra ortaya çıkması sizi endişelendirmesin. Bebeğinizin bu dünyada gerçekte öğrendiği şey kategori kavramıdır ve bir beceriyi edinip bunu kavradığında eninde sonunda başka becerilere yönelecektir. Buradaki altın kural, zorlamadan yardım etmektir.

HAYVANLARI VE NESNELERİ TANIMA
□ Resimlerde, oyuncaklarda ve gerçek hayatta hayvanlar gibi belli bir kategoriyi tanıdığını gösteriyor
□ Şekilleri tanıdığını gösteriyor
□ Bir şeyin kirli olduğunu gösteriyor, örneğin burun kıvırarak
□ Bir şeyi eğlenceli bulduğunu kendisine has bir ses çıkararak ya da hareket yaparak gösteriyor
□ Hayvanların ve diş fırçası, çorap, bir dilim ekmek, kedi, lamba ya da ördek gibi nesnelerin isimlerini anlıyor.
□ "Nerede?" diye sorduğunuz zaman onu arıyor.
□ "Onu al" değiniz zaman bazen alıyor
□ Arada bir söylediğiniz kelimeleri tekrarlıyor
□ Çevresinde ya da ekranda, kapı telinin ya da camın arkasında gördüğü şeyleri birbiriyle karşılaştırıyor

İNSANLARI TANIMA
□ İnsanları seslerinden ya da hareketlerinden tanıyor
□ Sık sık başkalarını ve onların hareketlerim taklit ediyor
□ Başkalarıyla birlikte oynamayı daha fazla istiyor
□ Aile bireylerine sesleniyor. Her biri için özel bir ses çıkarıyor

İNSANLARI DEĞİŞİK KOŞULLARDA TANIMA

□ Birbiriyle ilişkisi bulunmayan koşullarda bile insanları tanıyor
□ Aynada yüzüne çeşitli şekiller verip gülüyor
□ Odadaki bir eşyaya ya da insana bakıyor, sonra onu aynada görmeye çalışıyor

DUYGULARIN FARKINA VARMA

□ İlk defa annenin başka bir çocukla ilgilenmesini kıskanıyor
□ Bir oyuncağı yere fırlattığında ya da düşürdüğünde onu kucağına alıp seviyor
□ Bir şey istediğinde olağanüstü şirin davranıyor
□ Hissettiklerini abartarak duygularını başkalarına fark ettirmeye çalışıyor
□ Başka bir çocuk ağlamaya başlarsa o da ağlıyor

ROLLERİ DEĞİŞTİRME

□ Bir oyunu kendi kendine başlatabiliyor
□ Daha küçük bir bebekle "ce-ee" oynuyor
□ Biberonu ile annesini beslemeye çalışıyor
□ Annesinden şarkı söylemesini isteyip ellerini çırpmaya başlıyor
□ Bir yerlere saklanarak saklambaç oynamak istediğini gösteriyor
□ Size bloklarını vererek onları üst üste koymanızı istiyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirim

Bebeğinizin bazı nesnelerin belli bir kategoriye girip girmediğini anlaması için zamana ve yardımınıza ihtiyacı vardır. Bir nesnenin neden belli bir kategoride yer aldığını anlaması ve bunu denemesi için ona fırsat ve zaman vererek yardımcı olabilirsiniz. Gerektiğinde onu yüreklendirip yatıştırabilir ve ona yeni fikirler verebilirsiniz.

Bebeğinizin kategori kavramını geliştirmesi için ona fırsat tanıyın. Önce hangi kategorileri keşfettiğinin önemi yoktur. Bir ya da iki kategoriyi kavradığında diğerlerini tanıması daha kolaylaşır. Bazı ufaklıklar önce nesnelerden başlamayı yeğlerken bazıları da önce insanları tanımayı ister. Bebeğinizin sizi yönlendirmesine izin verin. Ne de olsa her şeyi bir anda öğrenmesi olanaksızdır.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Araştırarak Öğrenmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz kategoriler üzerinde denemeler yapmaya başladığında bunların tüm niteliklerini inceleyip kıyaslamaya çalıştığını görürsünüz. İlişkilerden yararlanarak kategorilerin ne olduğunu anlamaya çalışır. Böylece incelediği
nesnenin en önemli özelliklerini öğrenir. Bir şeyin zıplayıp zıplamadığını, ağır olup olmadığını, dokununca neler hissettiğini keşfetmeye başlar. Onu her açıdan inceler, baş aşağı getirir, yana çevirir, yavaş ya da hızlı hareket ettirir. Bu, onun tek öğrenme yoludur: “Bu bir top, şu değil” ya da “Bu blok yuvarlak, öteki değil” gibi.

Bazı bebekler özellikle şekillerle ilgilenirler; *yuvarlak, dikdörtgen* ve *çentikli* gibi. Nesnenin şekline bakıp, minik parmaklarını çevresinde dolaştırabilirler. Sonra aynısını farklı şekiller için de yaparlar. Bu hareketle şekilleri birbirleri ile kıyasladıkları söylenebilir. Genellikle bloklardan, önce yuvarlak olanları seçerler, bu da onları tanıdıklarını gösterir. Eğer

bebeğiniz cisimlerin şekilleriyle ilgileniyorsa, ona değişik biçimlerde bloklar verin.
Ayrıca, bebeğinizin evde bulunan değişik biçimlerdeki cisimlerle ilgilendiğini gözlemleyebilirsiniz. Bebeğinizin ilgisini çeken cisimlere belli bir mesafeden nasıl baktığım hiç fark ettiniz mi? Genellikle bunu başını soldan sağa çevirerek yapar. Böyle yaparak kendisi hareket halinde olduğunda bile bu cisimlerin aynı ebat ve biçimde kaldığını kavrar. Bebeğinizin ne gibi keşiflerde bulunduğunu ve bunu nasıl yaptığım inceleyin. Ona gerekli fırsatları tanıyın.

"Oğlum musluk açıkken akan suyu yakalamaya çalışıyor. Sanırım bunun yakalayabileceği bir şey olduğunu düşünüyor. Ellerini suyun etrafında kapatıyor, sonra açtığında avucunda hiçbir şey olmuyor. Bunu çok ilginç buluyor."
Paul'un annesi, 43. hafta

Çoğu bebek cisimlerin değişik bileşenlerini incelemekten hoşlanır. Cisimleri bu şekilde inceleyerek zamanla bir cismin nelerden oluştuğunu ve hangi kategoriye ait olduğunu öğrenir. Eğer bebeğiniz bu tip bir bilim insanı ise, bir cismin değişik yüzeylerini emmeyi başarır ya da tepesine, ortasına ve dibine basar. Öte yandan, bu araştırmaları şaşırtıcı sonuçlar da doğurabilir.

"Oğlum düğmelere deli gibi düşkün. Bu hafta elektrik süpürgesinin her tarafını inceledi. Düğmelere de dokundu. Bir ara doğru düğmeye basmayı becerdi ve süpürge birden çalışmaya başlayınca büyük bir korkuya kapıldı."
Bob'un annesi, 38. hafta

Bazı bebekler cisimlere elleriyle dokunarak onlar, tanımaya bayılırlar.

Böylece onları *pürtüklü, yapışkan, sıcak, kaygan* gibi kategorilerde sınıflandırırlar. Bebeğinizin araştırmasına izin verin.

Parçalara Ayırmanın Yararları

Eğer bebeğiniz cisimlerin değişik parçalarını inceliyorsa genellikle sonunda onu parçalara ayırır. Ona bunu yapabıleceği, oyuncaklar verin. Bloklar, üst üsle koyarak bunlar, teker teker nas, alabileceğini gösterin. Bunu bir sopa üzerine d,almışidesi biçimlerdeki halkalarla da yapabilirsiniz. Ayaca ona teker teker bakması için dergiler de verebilirsiniz. Bebeğinizin başka ne tur oyunlar icat ettiğine bakin ve bunlar tehlikeli ya da çok maliyeti, değilse ona destek olun. Ayaca ona bir şeyler, nasıl parça ara ayırabileceğini gösterebilirsiniz. Bu deneyim çok önemlidir çünkü bir sonraki sıçrayışta parçalara ayırmak yerine bunlar, birleştirirken edindiği bu bilgiden yararlanacaktır.*

"Oğlum dolapların ve kapıların kilitleriyle oynamaktan hoşlanıyor. Bir anahtar yarım çevrilmiş olsa bile onu yerinden çıkarmayı başarıyor.
John'un annesi, 37. hafta

“Oğlum oynamaya şimdi daha da düşkün. Bazen aynı anda iki şeyi birden inceleyebiliyor. Örneğin, bir parça muz püresini bir elinde tutarken diğeriyle bir elma parçasını ezebiliyor. Bu arada tek tek ellerine bakıyor.”
Frankie’nin annesi, 42. hafta

“Oğlum avucuna kum, su, çakıl taşı ve şeker alıp uzun süre bunları inceliyor. Sonra da onları ağzına atıyor.”
Bob’un annesi, 40. hafta

Kimi zaman bir bebek cisimleri vücuduna sürtmekten hoşlanır ya da bir şeyi alıp bedeninde dolaştırır. Bu şekilde incelediği nesneyi daha iyi tanır, bu yüzden bunu yapmasına izin verin.

“Oğlum için kapıya bir salıncak kurdum. Oturduğu yerin altında bir düğüm var ve bu onun en sevdiği yer. Salıncağın altına oturup kapı koluna tutunarak biraz doğrulmaya çalışıyor, böylece düğüm başının üstünde sallanırken saçına dokunuyor. Orada oturup bunun tadını çıkarıyor.”
Bob’un annesi, 39. hafta

Kategoriler dünyasında bazı bebekler insanları, hayvanları ve cisimleri *sert* ve *dikkatli* bir şekilde elleyerek incelemekten hoşlanır. Eğer bebeğiniz böyle yapıyorsa ona bazı şeylerin can acıttığını ya da kırılabileceğini anlatın. O zaman ne yaptığını gayet iyi bilecektir.

“Oğlum beni sürekli ısırıyor ve oyuncaklarına ve diğer cisimlere çok hoyrat davranıyor. Yine de, bazen aşırı dikkatli davranabiliyor. Çiçekleri ve karıncaları minik parmağıyla okşuyor, bir süre sonra da onları ağzına atıyor.”
Bob’un annesi, 40. hafta

Sayfada tarama hatası, orijinalinden alıntı:

Sometimes, a baby loves rubbing other parts of her body against objects, or she will pick something up and run it past her body. This way, the baby will become even more familiar with whatever she is examining, so give her this opportunity.

“I put a swing up for my son in a doorway. There’s a knot under the seat, and that’s his favorite part. He’ll sit under the swing and hold on to the doorpost, so that he can raise himself a little when the knot swings past his head and touches his hair. He’ll just sit there, experiencing the feeling of it.”
Bob’s mom, 39th week

In the world of categories some babies like to experiment with handling people, animals, and objects roughly and carefully. If you see yours doing this, let her know that certain things hurt and objects can break. If she experiments like this, she knows perfectly well what she is doing.

“My son often bites me and sometimes handles his toys and other things very roughly. And yet, at times he can also be careful in an exaggerated way. He’ll stroke flowers and ants with one little finger, only to squash them seconds later. Then, when I say ’shh, careful’ he’ll start touching with one little finger again.”
Bob’s mom, 40th week

“When we were in the bath, my son started to examine my nipple very carefully, with one little finger, only to continue pushing, pulling, and poking it around. His own penis was next. He was a bit more careful with that!”
Matt’s mom, 41st week

“First, my baby examines my eyes, ears, and nose with her little index finger. Then she tickles them. Then, as she gets more and more excited, she gets rougher, pushing and poking at my eyes, pulling at my ears and nose, and sticking a finger up my nostril.”
Nina’s mom, 39th week

Some babies compare the weights of playthings and other objects. If yours is discovering the categories heavy and light, give her the opportunity to experiment.

“My baby lifts everything she walks past up for a moment.”
Jenny’s mom, 41st week

Usually, your baby studies the concepts high and low, little and large through crawling, climbing, standing, or walking. She will climb onto, over, and under everything. She will do this sedately, in a controlled manner, almost as if she is planning out how to do things.

“My son tries to crawl under and through everything. He looks for a while, then off he goes. Yesterday, he got stuck under the bottom step of the stairs. We all panicked!”
John’s mom, 40th week

Hareketli Bebeğinize İnceleme Alanı Yaratın
Bu yaştan itibaren bebeğinize yeterli hareket alanı sağlamanız çok daha önemlidir.
... ayaktayken, emeklerken ya da yürürken çok daha ele avuca sığmaz olur. Bu yüzden bedenini çok daha fazla kullanacaktır. Bir şeye ulaşmak için çömelebilir, emekleyebilir, mobilyaların üstüne tırmanabilir ya da ayak uçlarında yükselebilir. Evinizde emekleyerek dolanmasına, bir şeylerin üzerine tırmanmasına ve

en akla gelmedik yerlere ulaşmasına izin verin. Merdivenlerin ikinci ya da üçüncü basamağına bebek güvenlik kapısı kurun ve sonra onun alt basamağa inip çıkmasına izin verin. Kendisine zarar vermemesi için merdivenin altına bir minder koyun.

"Oğlum her yere tırmanıyor. Hatta düz duvara dahi tırmanmaya kalkıştı."
John'un annesi, 42. hafta

"Küçük kızım masanın başında mama iskemlesinde oturuyordu ve daha ben ne oluyor diyemeden masanın üzerine tırmanıverdi. Sanırım artık ensemde de gözlerim olması gerekiyor."
Emily'nin annesi, 42. hafta

Emekleyen ufaklığınız evin dışında da hayli bilgi edinebilir. Orada da ona yeterli alanı sağlayın. Örneğin, onunla birlikte ormanda, plajda, göl kenarında, kum havuzunda ve parkta yürüyün. Sadece gözünüz üstünde olsun.

Çevresini Bebeğin *Zarar* Görmeyeceği Şekilde Düzenleyin

Bebeğinizin inceleme alanının güvenli olmasına dikkat edin. Ne olursa olsun, gözünüzü üstünden ayırmayın. Her zaman aklınıza bile gelmeyen, tehlikeli bir şey yapmaya kalkışabilir.
I

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte bebeğinizin bu dönemde çok seveceği ve yeni gelişen yeteneklerini kullanabileceği oyun ve faaliyetler.

KEŞFETME
Bazı şeyler bebeğinize son derece çekici gelir ama kendi başına keşfe çıkması tehlikeli ya da olanaksız olabilir. Bu yüzden ona yardımcı olun. Örneğin, kırılabilir resim çerçevelerini ya da ağır heykelcikleri tutmasına yardımcı olabilirsiniz, böylece merakını giderirken onları kırmaz ya da kendine zarar vermez.

ZİLLER VE ELEKTRİK DÜĞMELERİ
Bebeğinizin kapı zilini çalmasına izin verin. Bunun çıkardığı sesi duyabilecektir. Bir asansörün düğmesine basmasına da izin verebilirsiniz. Böylece büyük bir İnsan gibi iş yaptığını hissedecektir. Karanlık bastığında onun ışığı açmasına izin verin ki ortalığın nasıl aydınlandığını görsün. Otobüste ya da yaya geçidinde zile basmasına izin verin ve bunun neye yaradığını açıklayın. Böylece yaptığı ile bunun yol açtığı sonuç arasındaki ilişkiyi öğrenecektir.

EVİN DIŞINDA KEŞİF
Bu dönemde bebekler evin dışında olmaya doyamazlar. Bebeğinizi dışarı çıkarmak ona bir sürü şey öğretir. Yeni şeyler görür. Bisikletle giderken, yürürken, pusette ya da sırtınızda dolaştırırken arada bir durup bebeğinizin bir şeylere yakından bakmasını, onları dinlemesini ve onlara dokunmasını sağlayın.

GİYİNMEK
Bebeklerin çoğu giyinip kuşanmaktan hoşlanmazlar, Onların ilgileneceği bir sürü başka şey vardır. Ama kendilerini seyretmekten zevk alırlar ve onlarla ilgili bir şey yapılırken ilgileri

daha da artar. Bundan yararlanın. Bebeğinizi bir aynanın önünde havlusuyla kurulayıp giydirin ki aynı zamanda kendisiyle bir tür "ceee" oyunu oynayabilsin.

KELİMELER

Bebeğiniz çoğu zaman sandığınızdan fazlasını anlar ve bunu göstermeye bayılır. Şimdi kelime hazinesi gelişmektedir ve söylenenleri çok daha fazla anlayıp keyiflenir.

İSİMLENDİRME

Bebeğinizin baktığı ya da kulak verdiği şeylerin adını söyleyin. Bebeğiniz ne istediğini belirten işaretler yapınca bunları kelimelere dökün. Bu ona kendini ifade etmek için kelimeleri kullanmayı öğretecektir.

Bebeğinize bir kitap seçtirin ve bunu ona verin. Onu dizlerinize alın ya da yanına oturun. Böylece sayfalan kendisi çevirebilir. Baktığı resmi işaret edin ve oradaki cismin adını söyleyin. Gösterdiğiniz hayvan ya da cisimle ilgili sesler de çıkarabilirsiniz. Bebeğinizi bu ismi söylemesi ya da aynı sesi çıkarması için teşvik edin. Bebeğinizin ilgisi dağılırsa ısrarcı olmayın. Bazı bebekler, dikkatlerini toplamak için her sayfadan sonra kendilerine sarılmanızı ya da onları gıdıklamanızı isterler.

GÖREVLENDİRME

Bebeğinizden elindeki bir şeyi size vermesini isteyin. Örneğin, "Anneye ver" deyin. Arada bir babasına da vermesini isteyin. Ondan size bir şey getirmesini de isteyebilirsiniz. Örneğin, "Bana diş fırçasını getir" ya da "Topu bana ver." Ayrıca, yanınızda olmadığı zaman onu çağırmayı da deneyin: "Nerdesin?" deyin ve sizi yanıtlamasını bekleyin. Ya da yanınıza gelmesini isteyin, "Buraya gel." Bunu yaptığında onu kutlayın ve bebeğiniz hoşlandığı sürece bunu sürdürün.

TAKLİT
Çoğu bebek insanları ilgiyle izler ve onların yaptıklarını taklit etmeye bayılır. Bebeğiniz de böyle davranırsa, onu taklit edin ve onun da sizi taklit etmesini sağlayın.

ŞUNU YAPIN
Önce bebeğinizden sizin gibi davranmasını isteyin, sonra siz onu taklit edin. Çoğu kez aynı şeyi tekrar tekrar yapmak isteyecektir. Siz de hareketlerinizi değiştirmeye çalışın. Daha hızlı ya da daha yavaş hareket edin. Bazen bir elinizi bazen de iki elinizi birden kullanın. Hareket ederken ses çıkarın ya da çıkarmayın.
Bu oyunu ayna önünde de yapmaya çalışın. Bazı bebekler hareketleri tekrar ederken aynaya bakmaya ve bunu nasıl yaptıklarını görmeye bayılırlar.

AYNANIN KARŞISINDA KONUŞMAK
Bebeğiniz ağız hareketleriyle ilgileniyorsa bunları ayna önünde yapmayı deneyin. Bunu bir oyuna dönüştürün. Birlikte aynanın önüne oturun ve bebeğinizin en sevdiği sesli ya da sessiz harfleri, kelimeleri söyleyin. Bunları izleyip taklit etmesi için ona zaman tanıyın. Bebeklerin çoğu el ve baş hareketlerini taklit ederken kendilerini izlemekten hoşlanır. Bazen bunu da deneyin. Bebeğiniz sizi taklit ederken kendisini seyrederse, bunları sızın gibi yapıp yapmadığını da hemen görebilecektir.

SAR MAKARAYI

Sar Makarayı şarkısını söyleyin ve bebeğinizin bu sırada yaptığınız her hareketi izlemesine izin verin. Bunun için onun ellerini tutun ve hareketleri birlikte yapın. Bazen bebekler el çırpma hareketlerini kendiliklerinden taklit edebilirler. Ya da ellerini kaldırırlar. Bu dönemde hareketleri sırasıyla yapamayabilirler ama oyunun keyfine varırlar.

ROL DEĞİŞTİRMEK

Bebeğinizi sizin ya da kendisinden büyük bir çocuğun rolünü üstlenmeye teşvik edin. Sonra rolleri değiştirin.

KOVALAMACA

Bunu elim sende oyununun başlangıcı olarak düşünebilirsiniz. Bu oyunu zaman zaman tersine çevirmeyi deneyin; emekleyin ya da uzaklaşın ve onun sizi izlemesini beklediğinizi belirtin. Bebeğiniz sizi yakalamaya kalkışınca kaçmaya çalışın. Bebeğiniz sizi yakaladığında ya da siz onu yakaladığınızda ona sarılın ve havaya kaldırın.

SAKLAMBAÇ

Öyle bir şekilde saklanın ki bebeğiniz sizin gözden

kaybolduğunuzu görsün ve sonra sizi aramasına izin verin. Bazen de siz onu kaybetmiş gibi yapıp aramaya başlayın. Bazen bebekler çabucak saklanır ve yataklarının arkasına ya da köşelere gizlenerek sessizce beklerler. Genelde ya sizin biraz önce saklandığınız ya da bir gün önce çok uygun buldukları bir yeri seçerler. Birbirinizi bulduğunuzda coşkulu bir tepki verin.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar

İşte kategoriler dünyasında çoğu bebeğin en sevdiği oyuncak ve nesneler.

- Kapı ve dolap gibi açılıp kapanabilen her şey
- Kapaklı tencereler
- Kapı zilleri, otobüs zilleri, asansör düğmeleri, trafik ışığı düğmeleri
- Çalar saatler
- Yırtmak için dergi ve gazeteler
- Plastik tabak ve fincanlar, plastik çatal-bıçak
- Kendisinden büyük kutu ya da kova gibi nesneler
- Tırmanabileceği ya da altına girebileceği yastık ve yorganlar ‘
- Kap kacak, özellikle yuvarlak olanlar; kavanozlar ve şişeler
- Sap, kapı kulpu gibi hareket ettirebileceği şeyler
- Gölge ya da dal gibi kendiliğinden hareket edebilen her şey
- Pinpon topundan büyük plaj toplarına kadar her boyutta top
- Gerçekçi bir yüzü olan bebekler
- Her biçim ve boyutta bloklar, ne kadar büyük olursa o kadar iyi
- Bebek havuzları
- Kum, su, çakıl taşları ve plastik oyuncaklar
- Salıncaklar
- Her sayfasında bir iki resim olan kitaplar
- Üstünde çeşitli fotoğraflar bulunan posterler
- Oyuncak arabalar

Ancak çekici buldukları diğer şeylere dikkat edin: Elektrik prizleri ve düğmeleri, çamaşır makineleri, bulaşık makineleri, elektrik süpürgeleri, saç kurutma makineleri, diğer aygıtlar ve merdivenler.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Rol Yaparak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğinizin sosyal zekâsı yüksekse bundan böyle *kederli, cana yakın* ya da *sıkıntılı* gibi davranabilir. Bu duygusal durumlar da kategorilerdir. Yani artık bebeğiniz sizi kullanmaya veya sizden yararlanmaya başlayabilir. Genellikle, anneler başlangıçta bu tuzağa düşerler. Bazıları henüz bebek olan çocuklarının böyle bir şeye asla kalkışmayacağına inanır. Bazıları bundan gizli gizli gurur duyarlar. Ufaklığınızın numara yaptığını sezerseniz, mümkünse başarılı olmasına izin verin. Ama aynı zamanda ne yaptığının farkında olduğunuzu da belirtin. Bu ona duyguların önemli olduğunu ama bunlardan yararlanarak sizi kullanamayacağını öğretir.

"Gündüzleri kızım son derece aksi ve huysuz oluyor ama gece yatma zamanı geldiğinde bir melek gibi masum bir şekilde oyun oynuyor. Sanki, 'Eğer uslu bir çocuk olursam yatmak gerekmez' diye düşünüyor. Zaten yorulmadıkça onu yatırmaya çalışmanın bir yararı olmuyor çünkü yatmayı kesinlikle reddediyor. Geçen cuma ancak gece 11.30'da yattı."
Jenny'nin annesi, 37. hafta

"Eğer birisiyle konuşuyorsam oğlum anında bir yerinin acıdığını söyleyerek ya da buna benzer bir şey bahane ederek benden yardım istiyor."
Matt'ın annesi, 39. hafta

Bazen bir bebek annesinde ya da kendisinden büyük bir çocukta gördüğü bir rolü sergiler. Artık kendisinin de diğerleri gibi bir kişi olduğunu bilir. Başka bir deyişle o ve diğer insanlar aynı kategoriye mensuptur. Dolayısıyla o da başkalarının yaptığını yapabilir. Annesi gibi saklanabilir ve onun kendisini aramasını bekler. Canı istediği zaman oyuncaklarını kendi alır. Kısa bir süre

için de olsa buna daima karşılık verin.
Bu, ona kendisini ifade edebildiğini ve önemsendiğini öğretir.

“Bu hafta, oğlumdan biraz daha büyük bir kız çocuğu konuğumuz oldu. Hem oğlumun hem de küçük kızın biberonları vardı. Birden küçük kız biberonunu benim bebeğimin ağzına soktu ve onu beslemeye başladı. Biberonu elinde tutmayı da sürdürdü. Ertesi gün oğlumu kucağıma aldım ve biberonunu verdim. Birdenbire biberonu yakaladı ve benim ağzıma soktu, sonra gülmeye başladı; biraz kendi emdi, sonra tekrar ağzıma soktu. Çok şaşırdım. Daha önce hiç böyle bir şey yapmamıştı.”
Paul’ün annesi, 41. hafta

İstikrarın Önemi

Anneler her zaman bebeklerinin ilerleme ve gelişmesinden gurur j duyarlar ve doğa! olarak bunu heyecan ve şaşkınlıkla karşılarlar., Ama bu gelişmenin bir kısmı yaramazlık olabilir. Başlangıçta bu yaramazlık eğlenceli olabilir ve bebeğiniz gülüşünüzü ya da şaşkınlığınızı onaylama olarak algılayabilir. Komik olduğunu zanneder ve bu davranışı durup durup tekrarlar, annesi ona “hayır” dese bile.
Artık bebeğinize karşı daha istikrarlı davranmak zorundasınız. Bir şeye bir kez izin vermediğinizde daha sonra buna göz yummamak daha doğru olur. Bebeğiniz sizi sınamaya bayılır.

“Bebeğim gittikçe daha komik oluyor çünkü yaramazlaşmaya başladı. Ağzı mamayla doluyken bırrr diyor ve ağzındakileri üstüme püskürtüyor. Kendisine yasaklanan dolapları açıyor ve kedinin suyunu mutfağın her yanına döküyor.”
Laura’nın annesi, 38. hafta

> "Kızım beni dinlemiyor. Ona 'hayır' dediğim zaman gülüyor, ben çok kızmış olsam bile. Ama bakıcısı 'hayır dediğinde ağlamaya başlıyor. Acaba işe gittiğim için mi böyle yapıyor? Belki de kendimi suçlu hissettiğim için evdeyken ona fazla yüz veriyorum."
> **Laura'nın annesi, 39. hafta**

"Kızım komşunun küçük oğlunun pusetinin yanında durdu ve ona 'ce-ee' demeye başladı. Her ikisi de bunu çok komik buldu."
Emily'nin annesi, 40. hafta

Bazı ufaklıklar verici rolü oynamayı çok sever. Bir şeyler alıp verdikleri sürece ne verdiklerinin önemi yoktur; tercihen almayı yeğlerler. Bebeğiniz bir şey verdiğinde onu hemen geri almayı beklediği kesindir. Çoğunlukla "Alabilir miyim?" ve "Lütfen!" sözlerini anlarlar. Dolayısıyla bu alıp verme oyununu konuşma ile bütünleyip onun bir şeyleri daha iyi anlamasına yardımcı olabilirsiniz.

"Kızım yüzünde kocaman bir gülümsemeyle bisküvisini herkese göstermeye bayılıyor. Doğal olarak, kimsenin bisküviyi almasını beklemiyor. Bunun olacağını hissettiği anda hemen elini geri çekiyor. Geçen gün bisküvisini gururla büyükbabasının köpeğine gösterdi ama köpek bisküviyi hemen kapıp kaçtı. Afallamış bir durumda boş kalan eline bakakaldı, sonra öfkeyle ağlamaya başladı."
Hannah'nın annesi, 41. hafta

Yersiz Korkulara Anlayış Gösterin

Bebeğiniz yeni bir beceri kazanırken aynı zamanda yeni bir tehlike sezip korkuya kapılabilir. Bu kategorideki korkulardan biri *yükseklik,* bir diğeri de *bir yerde kısılıp kalmaktır*. Bebeğiniz

birdenbire korkmuş görünürse ona anlayışlı davranın, onu neyin tedirgin ettiğini anlamaya çalışın ve ona yardımcı olun. Bebekler yeni şeylerin tehlikesiz olduğuna kanaat getirinceye kadar bunlardan tedirginlik duyarlar.

"Kızım her zaman benimle yürüyüşe çıkardı. Şimdi birdenbire bundan vazgeçti. Korkmuş görünüyor. Elini bırakacağımı sezer sezmez hemen yere oturuyor."
Ashley'nin annesi, 46. hafta

"Oğlum artık kapalı yerlerde kalmaya dayanamıyor. Arabanın koltuğuna bağlanınca neredeyse sinir krizi geçiriyor."
Paul'ün annesi, 40. hafta

Sıçrayıştan Sonra

40 ve 45. haftalar arasında yeniden nispeten sakin bir dönem başlar. Bundan sonraki 1 ila 3 hafta sürecinde bebeklerin gelişmesi, bağımsızlığı ve neşesi hayranlık uyandırır. Artık at üstündeki insanlardan çiçeklere, yapraklara, karıncalara ve sivrisineklere kadar her şey onların ilgisini çeker. Çocukların çoğu şimdi evin dışında vakit geçirmek ister. Aynı zamanda başka insanlar yaşamlarında çok daha önemli bir rol oynamaya başlar. Onlarla daha sık ilişki kurarlar ve birlikte oyun oynamak isterler. Kısacası, bebeğin ufku şimdi her zamankinden daha geniştir.

"Oğlum şimdi bir melek gibi. Gün boyu gülüyor. Bazen bir saat kendi başına sessizce oynuyor. Geçen haftaya kıyasla tamamen farklı bir çocuk oldu. Artık o kadar yavaş değil, çok daha hareketli. Hep biraz hantaldı ama şimdi bayağı rahatlamış görünüyor. Çok daha canlı, enerji dolu ve maceraperest."

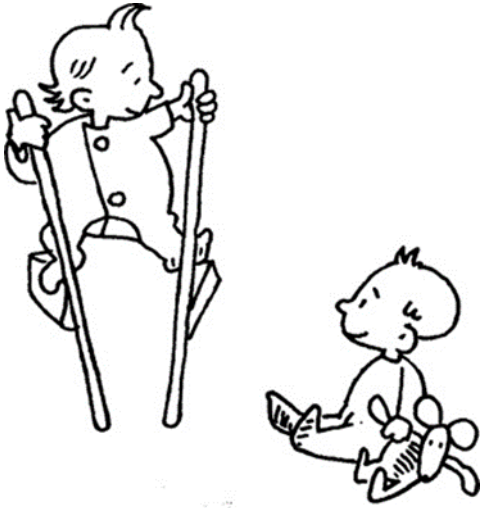
Frankie'nin annesi, 42. hafta

"Oğlum şimdi her şeyi daha iyi anlıyor, daha fazla olanaklara sahip bir döneme girdi. Onunla konuşmayı kolaylaştırmak zorundayım. Herkesle iletişim kurabileceği bir yerde bulunması gerek, örneğin masa başında. Bu şimdi çok önemli. Bu arada evin dışındaki insanlara da daha fazla odaklanıyor. Tükürük baloncukları yaparak, birtakım sesler çıkararak ya da başını soru sorarcasına eğerek onlarla ilişkiye geçiyor."

Bob'un annesi. 40. hafta

Bölüm 9
46. Harika Hafta

Zincirleme Olaylar Dünyası

Not: *"Zincirleme olaylar" dünyasının bu ilk dönemindeki sıçrayış (huysuzluk dönemi) -40 ile 44. Haftalar arasında ortaya çıkar. Bu, yaşla bağlantılıdır ve önceden kestirilebilir. Çoğu bebek ikinci döneme (Bkz. 1 Bölümdeki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris") normal doğumdan 46 hafta sonra ulaşır. Zincirleme olaylar dünyası bir dizi yetenek ve aktivitenin gelişmesini sağlar. Bununla beraber, bu beceri ve faaliyetlerin ilk kez ortaya çıkması, büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, zincirleme olaylar yeteneği, "bir dizi oyuncağı bağlayan bir ipin çekilmesi" becerisinin ön koşullarından biridir ama bu yetenek normalde yaklaşık 46. haftada ya da çok daha sonraki haftalarda, hatta aylarda ortaya çıkar. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldükleri dönemler belirtilmektedir, bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerek (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Bebekler ortalığı sürekli dağıtırlar. Bebeğinizin zihinsel gelişimindeki son sıçrayışta bu yetenek doruğa ulaşır. Bebeğiniz bir şeyleri parçalar, etrafa fırlatır ve darmadağın ederken onun yıkma yeteneği sizi şaşkına çevirir. Bebeğinizin gelişmekte olan becerilerini izliyorsanız yaklaşık 46. haftada artık bambaşka bir şey yapmaya başladığını fark edersiniz. İlk kez, *bir şeyleri bir araya getirmeye* başlayacaktır.

Bebeğiniz artık zincirleme olaylar dünyasını keşfetmeye hazırdır. Bu dönemden itibaren, amacına ulaşmak için bir şeyleri belli bir düzende yapması gerektiğini algılamaya başlar. Artık bebeğinizin, bir şeyleri birbirinin içine sokmaya, üst üste dizmeye ya da bir araya getirmeye başlamadan önce neyin neye uyduğunu

incelediğini gözlemlersiniz. Örneğin, blokları birbiri üstüne koymadan önce denemeler yapar. Birini ötekinin deliğine sokmadan önce elindeki ile önündeki deliği birbiriyle karşılaştırır.
Bu dünya bebeğinize yepyeni keşif alanları sunar. İlk kez bir şeylerin sonucunu tahmin edebildiğini görürsünüz. Bir işlemden diğerine kendiliğinden geçebilir. Artık neyi nasıl yaptığının farkına varır.
Zihinsel gelişimindeki bu yeni sıçrayış yaklaşık 42. haftada, 40 ve 44. haftalar arasında başlar. Bebeğiniz yeni beceriler edinip, bu yeni dünyada rahat davranmayı Öğrenirken yine huysuzlanmaya ve ısrarcı olmaya başlar. Bir şeylerin nasıl bir araya geldiğini anlamak, nasıl ayrıldığını anlamaktan çok daha zordur. Düşünce sistemindeki bu ani değişimin tedirgin etmesi normaldir. Bu huysuzluk dönemi çoğunlukla 5 hafta sürer ama 3 ila 7 hafta da devam edebilir. Eğer bebeğiniz aksileşiyorsa, onu yakından izleyip yeni becerileriyle başa çıkmaya çalışıp çalışmadığına bakın.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bebeğiniz geçmiş haftalara oranla daha fazla ağlar. Bu çoğu bebek için geçerlidir. Huysuz, huzursuz, mızmız, sulugözlü, aksi, başa çıkılmaz ve tedirgin olabilirler. Annelerinin yanında kalmak için ellerinden geleni yaparlar. Bazıları gün boyu bunun için çabalar. Bazı yapışkan ufaklıklar diğerlerine oranla ayrı kalmaktan çok daha fazla korkarlar. Annelerinin yanında kalabilmek için akıllarına gelen her çareye başvururlar.

“Bebeğim ağabeyi yaklaşıp ona dokunmaya kalkıştığında hemen ağlamaya başlıyor, çünkü benim buna tepki vereceğimi biliyor.”

Kevin'ın annesi, 41. hafta

Bebeğiniz sizin yakınınızdayken daha az ağlayabilir. Huysuz bebeklerin çoğu anneleriyle birlikteyken daha az ağlar. Tüm dikkatinizi ona verdiğinizde bebeğiniz daha az yakınır.

"Bebeğimin sızlanmasını en aza indirmek amacıyla her şeyi onunla birlikte yapıyorum. Ev işleriyle meşgulken onu ya kucağımda ya da kolumda taşıyorum çünkü bacağıma sarıldığında bir adım bile ilerleyemiyorum. Yaptığım her işi ona açıklıyorum, örneğin çayı demlediğimi ya da havluları katladığımı anlatıyorum. Genelde banyoya birlikte gidiyoruz. Eğer kendi başıma gidersem kapıyı açık bırakıyorum. Bunu öncelikle benim tehlikeli bir şey yapmadığımı anlaması, aynı zamanda beni görerek isterse peşimden gelmesini sağlamak için yapıyorum. Ancak bu şekilde her ikimiz de huzur bulabiliyoruz."
Emily'nin annesi, 43. hafta

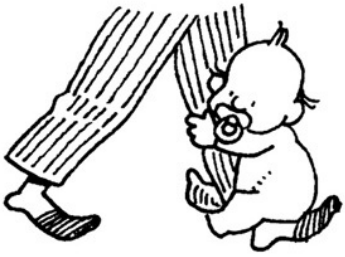
Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Giysilerinize Asılabilir
Bebeğiniz yanınızda kalmak için her çareye başvurur. Etrafta yabancı olmasa bile kelimenin tam anlamıyla size askıntı olur. Bazı bebekler annelerine asılmaz, sımsıkı sarılmazlar ama çok yakınlarında bulunarak onları sürekli gözlemlemek isterler. Bazıları da tekrar tekrar annelerinin yanına gelerek "meme" isterler. Böylece anneleri yanlarından uzaklaştığında kendilerini güvende hissederler.

"Oğlum, balıklara dadanan asalaklar gibi, gün boyu kucağımda oturmak, kollarımda taşınmak, tepeme tırmanmak ya da bacağıma sarılmak istiyor. Yere bıraktığımda gözyaşlarına

boğuluyor.”
Bob’un annesi, 41. Hafta

“Kızım ayaklarımın üstüne oturup minik kollarını bacaklarıma doluyor. Bir kere sarıldı mı bırakmak bilmiyor. Onun dikkatini dağıtmak için birtakım çareler aramam gerekiyor.”
Emily’nin annesi, 43. hafta

“Şimdilerde kızım yakınımda olmaya çalışıyor ama yine de bildiğini okuyor. Dünyanın etrafında dönen uydular gibi sürekli çevremde dolanıyor. Oturma odasındaysam yakınımda oturup bir şeylerle oyalanıyor ve mutfağa gittiğim zaman da yanımdaki dolabın raflarını boşaltıyor.’
Jenny’nin annesi, 47. hafta

“Oğlum sık sık gelip karnıma sürtünüyor, ondan sonra gidiyor. Özellikle bir yerde oturup bir şeyle meşgulken bunu yaptığını fark ettim.”
Matt’ın annesi, 41. hafta

Yabancılara Karşı Çekingen Davranabilir
Yakınında ona bakan, onunla konuşan ya da, daha beteri, ona elini uzatmaya kalkan yabancılar olduğunda ufaklığınız size her zamankinden daha fazla sarılabilir. Bu dönemde bebeklerin çoğu sıkılgan olur.

“Oğlum biraz utangaç. Yeni insanlar gördüğünde ya da biri aniden odaya girdiğinde, başını boynuma gömüyor. Bu çok uzun sürmüyor.
Onlara alışması için biraz zamana ihtiyacı var.”
Matt’ın annesi, 42. hafta

“Oğlum eskisinden çok daha sıkılgan. Büyük babasının bile ona bakmasına izin vermiyor.”
Kevin’ın annesi, 43. hafta

“Bu hafta kızımın bana çok daha fazla asılmaya, sımsıkı sarılmaya başladığını fark ettim. Artık bir yabancı ona uzandığında ya da onu kucağına almaya kalkıştığında bana sarılıyor. Aslında insanlar ona zaman tanıdığında sonunda kendiliğinden onlara yaklaşıyor. Tek yapmaları gereken onu hemen kucaklarına almaya kalkmamak.”
Ashley’nin annesi, 47. hafta

Sizden Daha Yakın Fiziksel Temas İsteyebilir
Bazı tedirgin ufaklıklar annelerini yakalayınca ya da kucağında otururken onlara gitmelerine fırsat vermeyecek kadar sıkı sarılırlar. Kimi bebekler yere bırakıldıklarında ya da anneleri odanın öbür tarafına gittiğinde korkunç tepki verirler.

“Bir an bile ayrı kalsak kızım öfkeyle ağlamaya başlıyor. Yanına döndüğüm zaman ise beni tekmeliyor, tırmalıyor, çimdikliyor, itiyor. Köpeğimiz oralarda olduğunda ona da saldırıyor. Bir keresinde köpeğin bıyıklarını yolduğuna tanık oldum.”
Emily’nin annesi, 43. hafta

Meşgul Edilmek isteyebilir
Çoğu bebek bu dönemde kendisiyle daha fazla ilgilenilmesini

ister. Sizinki de böyle yapabilir. Uyumlu bir bebek de olsa, ufaklığınız elinden gelse sizin gece gündüz onunla ilgilenmenizi isteyecektir. Tüm dikkatinizi ona vermediğiniz takdirde tatmin olmaz. Sürekli sizi gözünün önünde bulundurmak ister ve yalnızca size odaklanır.

"Oğlum sürekli yanıma gelip ona kitap okumamı istiyor. Ayrıca yanımdayken son derece uslu oturuyor. Bu hep istediğim bir şeydi. Genelde arı gibi meşguldür. Bu yüzden benimle zaman geçirmek istediğinde bu her şeye değiyor."
Paul'ün annesi, 44. hafta

"Oğlum artık genel olarak daha hareketsiz. Motor gelişimi yavaşlamaya başladı. Fazla hareket etmek istemiyor. Oyuncaklarıyla da pek ilgilenmiyor. Onunla oynadığım zaman bile dikkati çabuk dağılıyor.
Oyuncakları yerine benimle olmayı yeğliyor."
Bob'un annesi, 41. hafta

"Oğlumu emzirirken başka bir şeyle meşgul olur ya da birisiyle konuşursam ağlamaya başlıyor. Sürekli ona bakmak, onunla oynamak, onu okşamak zorundayım. Buna bir saniye ara versem 'ben buradayım' dercesine kıpırdanmaya ve tekmelemeye başlıyor."
Matt'ın annesi, 43. hafta

Kıskançlığa Kapılabilir
Başka biriyle ya da bir şeyle ilgilendiğinizde ufaklığınız aşırı huysuz, yaramaz ya da sevimli davranabilir. Anne, davranışlarındaki bu değişikliğin kıskançlıktan kaynaklandığım düşünür ve buna şaşırır.

"Ben dört aylık bir bebeğe bakıcılık yapıyorum. Bir bebeğe

biberonunu verdiğimde oğlum bunu büyük bir ilgiyle izlerdi. Oysa bu hafta çok farklı davrandı. Daha önce hiç yapmadığı şeyleri yaptı. Son derece sevimsiz davrandı. Sanırım biraz kıskandı."
John'un annesi, 44. hafta

Kaprisli Olabilir
Bebeğiniz bir gün keyifli, diğer gün tamamen tersi olabilir. Ruh hali aniden değişebilir. Bir an mutlu mutlu bir şeylerle meşgulken hemen ardından sızlanmaya ya da yakınmaya başlayabilir. Anne bu ani değişikliğin nedenini anlayamaz. Bazen bu yüzden tedirginliğe kapılır.

"Kızım biran bana sarılıp deli gibi ağlıyor ve hemen ardından son derece keyifli oluyor; tıpkı bir düğmeyi açıp kapar gibi. Ne yapacağımı bilemiyorum. Acaba bir yeri mi acıyor diye meraklanıyorum."
Nina'nın annesi, 43. hafta

Uykuları Düzensiz Olabilir
Bebeğinizin uykuları düzensizleşebilir. Bu, bebeklerin çoğu için geçerlidir. Ya yatmamak için direnirler, uykuya dalmakta zorlanırlar ya da daha erken uyanırlar. Bazıları gündüzleri uyumaz. Bazıları özellikle geceleri sorun çıkarır. Bazıları da hiçbir zaman uyumak istemez.

"Kızım fazla uyumak istemiyor. Geceleri geç saatlere kadar oynamaktan keyif alıyor."
Hannah'nın annesi, 43. hafta

"Kızım geceleri 2-3 kere uyanıyor, gündüzleri de uyumuyor. Bazen onu uyutmam 3 saat alıyor."
Jenny'nin annesi, 48. hafta

“Oğlum şimdilerde daha huzursuz. Yatma saati geldiğinde onu sakinleştirmekte zorlanıyorum. Geceleri de birkaç kere kalkıyor.”
Frankie’nin annesi, 45. hafta

“Oğlum saatler boyu uyuyabiliyordu. Ne yazık ki, artık öyle değil.”
Matt’ın annesi, 41. hafta

“*Kâbuslar*” *Görebilir*
Bebeğiniz uyurken gergin olabilir. Sürekli dönüp durduğu için onun kâbus gördüğünü zannedersiniz.

“Kızım kızdığı zamanlar yaptığı gibi avaz avaz ağlayarak uyandı. Sanırım rüyasında kötü şeyler gördü.”
Emily’nin annesi, 45. hafta

Durgun Olabilir
Bebeğiniz geçici olarak her şeye karşı biraz kayıtsız kalabilir. Bazen bebekler böyle davranır. Daha hareketsizdirler ya da daha az konuşurlar. Hatta bir süre tamamen hareketsiz kalarak gözlerini boşluğa dikerler. Anneler bundan hoşlanmaz. Bunun anormal bir durum olduğunu düşünerek ufaklıklarını harekete geçirmeye çalışırlar.

“Kızım eskisi kadar hareketli değil. Çoğu kez bir yerde oturup gözlerini faltaşı gibi açarak etrafına bakınıyor.”
Hannah’nın annesi, 45. hafta

“Oğlum arada bir sadece oturup boş boş bakıyor. Bu alışılmadık bir durum çünkü her zaman bir şeylerle oyalanırdı.”
Matt’ın annesi, 43. hafta.

“Oğlum daha durgun ve sessiz oldu. Bazen oturup birkaç dakika gözlerini bir noktaya dikiyor. Bundan hiç hoşlanmıyorum. Bu pek normal değil.”
Bob’un annesi, 41. hafta

Altının Değiştirilmemesi İçin Direnebilir
Ufaklığınız onu giydirirken, soyarken ya da altını değiştirirken sabırsızlanıp size zorluk çıkarabilir. Ona dokunur dokunmaz sızlanmaya, çığlık atmaya ve kıpırdanmaya başlar. Kimi zaman anneler bundan dolayı sinirlenir ya da endişelenir.

“Oğlum bir an bile yerinde durmuyor. Bazen altını değiştirmek için onunla adeta güreşiyorum. Çok daha hareketli olmasından memnunum ama birkaç saniyeliğine bile rahat durmamasını anlayamıyorum.”
Frankie’nin annesi, 43. hafta

“Onu giydirmek, soymak ve altını değiştirmek bir kâbusa dönüştü. Bir süre önce de böyle olmuştu. O zaman poposunda bir sorun olduğunu sandım. Giderek daha fazla endişelendim, bu yüzden onu çocuk doktoruna götürdüm ama doktor her şeyin yolunda gittiğini söyledi. Bu halinin nedenini o da anlayamadı. Daha sonra bu kendiliğinden çözüldü.”
Juliette’in annesi, 46. hafta

İştahı Kapanabilir
Bebeklerin çoğu bu dönemde yemeğe daha az ilgi gösterirler. Bebeğiniz iştahsız olabilir ya da daha seçici olup canı istediğinde istediği şeyi yemeye kalkışabilir. İştahsızlık ve yemekte huysuzluk belirtileri çoğu kez anneleri öfkelendirir ya da endişelendirir.

“Oğlum yeterince yemiyor. Sonra da gönün ortasında meme emmek istiyor ve mızmızlanmaya, bluzumu çekiştirmeye

başlıyor. Geceleri de sık sık uyanıp emmek istiyor. Yeterince beslenmediğinden endişe ediyorum."
Matt'ın annesi, 43. hafta

Daha Bebeksi Davranabilir
Bazen bebeğinizin uzun süre önce bıraktığı alışkanlıkları yeniden belirebilir. Anneler bundan hiç hoşlanmaz. Bunları bir geri adım olarak görür, önlemeye çalışırlar. Oysa huysuzluk dönemlerinde bu son derece doğaldır. Bu sadece yeni bir büyük sıçrayışın başlamak üzere olduğunu gösterir.

"Kızım yeniden emeklemeye başladı. Umarım bu çok erken yürümeye başlamasından ya da kalçalarındaki bir sakatlıktan kaynaklanmıyordun"
Jenny'nin annesi, 44. hafta

"Oğlum artık biberonunu kendisi tutmak istemiyor, kollarımda yatıp küçük bir bebek gibi beslenmek istiyor. Oysa bir süre önce biberonu kendi tutmak için ısrar ediyordu. Bu gerileyiş beni endişelendirdi. Ona sürekli olarak, 'Haydi oğlum, bunu yapabileceğini biliyorum' diyorum. Birkaç kez biberonu ellerine tutuşturmaya çalıştım ama kesinlikle almadı."
Bob'un annesi, 41. hafta

"Çoğu kez oğlumu uyutmak için sallamak zorunda kalıyorum."
Steven'ın annesi, 41. hafta

"Oğlum artık ayakta durmak istemiyor ve hemen yere çöküyor. Ayrıca daha hantallaştı."
Bob'un annesi, 41. hafta

Alışılmışın Dışında Sevimli Davranabilir
Huysuz bir bebek daha fazla ilgi görmek ya da sevilmek için

değişik yollar deneyebilir. Bu giderek daha sık görülür ve zekice davranışlar içerir. Anne babasına kitap ya da oyuncaklarını getirerek onların kendisiyle oynamasını "ister." Onunla oynamanız için çeşitli numaralar yapar; örneğin, minik elini dizinize koyar, size sokulur ya da başını omzunuza dayar. Çoğu zaman ya huysuz ya da tatlı davranarak isteğini en iyi hangi yoldan elde edebileceğini dener.
Genelde fiziksel dokunuşlar istemeyen bağımsız bebeklerin anneleri yeniden onları kucaklama fırsatı bulduklarına çok sevinirler.

"Kızım arada bir yanıma gelerek onu kucaklamamı istiyor. Bu hafta olağanüstü tatlı davrandı."
Ashley'nin annesi, 46. Hafta

"Oğlum çok sokulgan oldu ve bu hafta bana sürekli sarıldı."
Matt'ın annesi, 42. hafta

"Oğlum bisikletin sepetinde ya da pusetinde giderken sık sık dönüp benim orada olup olmadığıma bakıyor ve sonra minik elini bana uzatıyor."
Paul'ün annesi, 44. hafta

"Kızım şimdi daha sık kucağıma oturup kitap okumamı istiyor. Kucağımda uzun süre oturarak bana sımsıkı sarılıyor."
Jenny'nin annesi, 47. hafta

"Kızım sürekli emekleyerek peşimden geliyor. Kapının yanına gelince bana kocaman bir gülücük veriyor ve başka bir tarafa yöneliyor. İkimiz de bu oyuna bayılıyoruz."
Ashley'nin annesi, 43. hafta

Yaramazlaşabilir

Bazı anneler bebeklerinin eskisine göre daha yaramaz olduğunu fark eder. Bebeğiniz artık ona yasakladığınız şeyleri yapar. Ya da siz işlerinizi toparlamaya çalışırken ona ayıracak fazla vakit bulamadığınızda özellikle daha yaramaz olabilir.

“Kendi işlerimizle uğraşmaya kesinlikle iznimiz yok. Aksi halde kızımız hemen telefon ya da stereonun düğmeleri gibi kendisine yasaklanan nesnelerle ilgilenmeye başlıyor. Onu her an izlemek zorundayız.”
Jenny’nin annesi, 47. hafta

”Kızım sürekli emekleyerek peşimden geliyor. Buna bayılıyorum. Ama bunu yapmadığı zamanlar her şeyi darmadağın ediyor. Raflardan kitapları indiriyor ve saksıların toprağını etrafa saçıyor.”
Ashley’nin annesi, 43. hafta

“Kızım benim bir şeyle meşgul olduğumu görür görmez dokunmasını yasakladığım bir eşyaya doğru emeklemeye başlıyor.”
Nina’nın annesi, 43. hafta

“Oğlum bütün gün bana asılıyor, böyle yapmadığı zaman ise ona kurallar koymak ve yakaladığı şeyleri elinden almak zorunda kalıyorum.”
Kevin’ın annesi, 43. Hafta

Günlüğüm

Bebeğimin Büyümekte Olduğunun Belirtileri

40 ila 44. haftada bebeğiniz zincirleme olaylar dünyasına sıçramaya hazır olduğunun işaretlerini gösterir.

□ Daha sık ağlıyor ve huysuz ya da huzursuz
□ Bir an keyifli oluyor, hemen ardından ağlamaya başlıyor
□ Sürekli oyalanmak istiyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Giysilerinize asılıyor ya da size daha yakın olmak istiyor
□ Olağanüstü tatlı davranıyor
□ Yaramazlık yapıyor
□ Öfke krizlerine giriyor ya da bunu daha sık yapıyor
□ Kıskanıyor
□ Yabancılara karşı daha çekingen davranıyor
□ Ona daha sıkı sarılmanızı istiyor
□ Uykuları düzensiz
□ Kâbuslar görüyor ya da bu eskisine göre sıklaştı
□ İştahı kapalı
□ Daha az konuşuyor
□ Bazen sadece bir yerde oturup hayale dalıyor
□ Altının değiştirilmesini reddediyor
□ Parmağını emiyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Oyuncaklarını kucaklıyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....

.....

Bu Değişiklikler Sizi Nasıl Etkiler

Zincirleme olaylar dünyası zincirleme olayları kapsayacak biçimde baş gösteren huysuzluklar ve değişiklikler sizi de etkileyeceğinden yaşayacağınız duygulardan bazıları:

Kendinize Güvenininiz Sarsılabilir
Bebeklerinin huzursuzluğu çoğu zaman anneleri endişelendirir. Bebeklerinin sıklaşan ağlamalarının nedenini bulmaya çalışırlar, Bulduklarında da rahatlarlar. Bu dönemde genellikle bunun diş çıkarmadan kaynaklandığını düşünürler.

Sanırım John'un dişlerinden kaynaklanan bir sorunu var. Her zaman böyle huysuz değil."
John'un annesi, 43. hafta

Oğlum bütün gün devamlı ağladı. Yeterince uyuyabildiğini sanmıyorum."
Frankie'nin annesi, 43. Hafta

Ben bir şeyler ile uğraşırken kızım sürekli mızmızlanıp huysuzlanıyor. Şu anda kız kardeşi ile de arası pek iyi değil."
Juliette'in annesi, 42. hafta

Bitkin Düşebilirsiniz
Genellikle ilgi isteyen ve çok az uyuyan bebeklerin anneleri bu huysuzlukların sonlarına doğru tamamen bitkin düşebilir. Bazıları baş ve sırt ağrısından, mide bulantısından ve dikkat dağınıklığından yakınır.

Bazen destek ve anlayış görmediğim için kendimi tümüyle kırgın ve yalnız hissediyorum. Tek bir gece olsun dinlenebilmeyi çok isterim. Geceleri alt kat ile bebek odası arasında mekik

dokuyorum. Çoğu zaman gece yarısına kadar böyle sürüyor. Bu benim için en zor dönem. Günlük dahi tutamıyorum. Dikkatimi veremiyorum."
Emily'nin annesi, 46. hafta

Öfkelenebilirsiniz
Bu huysuzluk döneminin sonuna doğru anneler huzursuz ufaklıklarına öfkelenmeye başlarlar. Sürekli onların isteklerini karşılamak zorunda kaldıkları ve kendilerine hiç zaman ayıramadıkları için canları sıkılır.

"Bir yere kıpırdayamamak son derece can sıkıcı. Oğlum sürekli onunla ilgilenmemi istiyor, yoksa öfke nöbetlerine tutuluyor; bu da artık sinirime dokunmaya başladı. Bazen iplerimin onun elinde olduğunu hissediyorum ve bu da beni isyan ettiriyor. O zaman dayanamaz hale geliyorum. Onu yeniden anaokuluna vermeyi düşünüyorum. Birkaç haftadır evde. Başlangıçta her şey yolundaydı ama şimdi arada bir yeniden öfkelenmeye başladığımı hissediyorum."
Bob'un annesi, 46. hafta

"Yapacak bir sürü işim var ve artık kızımın bacaklarıma asılmasını, sımsıkı sarılmasını ya da musluğun kenarında oturmasını istemiyorum. Dayanamaz hale gelince onu yatağına götürüyorum. Sabrımı yitirmek üzereyim."
Juliette'in annesi, 45. hafta

"Aslında belki de en uysal bebeğe sahip olsam da oğlum isterik biçimde ağlamaya başlayınca sabrım tükeniyor ve onu yatağına taşıyorum."
John'un annesi, 43. hafta

Kimi zaman bir anne bebeğinin göründüğünden daha fazla

yeteneğe sahip olduğuna ve yaşına göre fazla bebeksi davrandığına inanarak öfkelenir. Onun artık daha bağımsız davranmaya başlaması gerektiğini düşünür.

"Ne zaman oğlumu altını değiştirmek için yatırsam bağırmaya başlıyor. Onu giydirirken de aynı şey oluyor. Bu beni giderek daha fazla kızdırıyor. Böyle davranmayacak kadar büyüdüğüne inanıyorum. Biraz daha uyum sağlamasının vakti geldi."
Bob'un annesi, 47. hafta

Kavgaya Girişebilirsiniz
Her huysuzluk döneminin sonunda, henüz emzirmekte olan anneler artık bebeklerini sütten kesme zamanının geldiğini düşünürler. Bunun bir nedeni, bebeğin gün boyu emmek istemesidir. Bu son derece sıkıcı ve yorucu bir durumdur ve anneler bebeklerinin isteğini yerine getirmemeye başlarlar. Oysa ufaklık bunu kabullenemez ve ne olduğunu anlayamadan bebekle anne çatışırlar.

"Bebeğimi uyutmak için sürekli emzirmek zorunda kalmam giderek daha fazla canımı sıkıyor. Bir türlü uykuya dalamayınca yeniden emzirmek zorunda kalıyorum. Bu artık bir alışkanlık haline gelmeye başladı. Ayrıca çok sık emmek istiyor ve istediğine ulaşamayınca çığlığı basıyor. Artık emzirmek istemiyorum."
Matt'ın annesi, 47. hafta

Emzirmeyi sürdüren annelere iyi haber: Huysuzluk dönemi biter bitmez normal beslenme düzenine girilir. Her şey yoluna girdiğinde ise anneler öfkelerini unuturlar. Anne ile bebek arasındaki bir başka savaş sebebi de fiziksel temas ve ilgi konusudur.

"Oğlumun kucağımda oturmak için sürekli ağlaması beni

sinirlendiriyor. istediğini yapmazsam beni ısırıyor ve bu beni çok öfkelendiriyor. Canım o kadar acıyor ki otomatik olarak onu itekliyorum. Bir keresinde düşüp kafasını çarptı. Bunu isteyerek yapmadım ama artık çileden çıkmıştım."
Kevin'ın annesi, 44. hafta

Zaman zaman öfke ve düş kırıklığı hissetmek anormal ya da tehlikeli değildir ama bu duygularla harekete geçmenin tehlikeli olabileceğini asla aklınızdan çıkarmayın. Kontrolünüzü yitirmeden önce yardım almaya çalışın.

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Yaklaşık 46. haftada bebeğinizin sakinleştiğini ve kendisi için yepyeni şeyler yapmaya çabaladığını görürsünüz. Bu dönemde, oyuncaklarıyla farklı biçimde oynar ve yeni eylemlere girişmekten hoşlanır. Hareketleri eskisine oranla daha kesinlik kazanır ve detaylara daha fazla önem verir.
Artık bebeğiniz olayların zincirleme oluştuğunu anlayabilir. Her alanda zincirleme olaylar oluşturabileceğini kavrar ve her zamanki gibi bebeğiniz bunların hepsini birden keşfedemez. Eğilimleri, tercihleri ve yaradılışı, dünyanın ilginç bulduğu yanlarını ve geliştireceği becerileri seçmesine yardımcı olur. Onu bu seçimlerinde zorlamak yerine kendisine yardımcı olun.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Son ileri sıçrayışta bebeğiniz nesnelerin birçok ortak noktasının bulunduğunu, bu yüzden bir grup ya da kategori içinde yer aldıklarını kavradı. Bir şeyleri kategorileştirmek için onları

kırarak ya da parçalayarak inceledi. Örneğin, üst üste dizilen blokları teker teker eline aldı, bir anahtarı kilidinden çıkardı ya da bir çekmecenin tutamağını söktü. Bu, tam tersi şeylerin yer aldığı bir sonraki sıçrayışın önünü açtı. Şimdi bebeğiniz, bu nesneleri tekrar birleştirmeyi denemeye başlayacak. Her bebek bir kule oluşturmadan önce onu parçalara ayırmayı öğrenmek zorundadır. Bir sonraki bloğu seçmek ve onu yerine koymak gibi basit görünen bir eylem bile, bebeğinizin şu ana kadar hazır olmadığı zihinsel bir sıçrayış gerektirir.
Yeni becerileri geliştikçe, bebeğiniz ilk kez *kurmayı, nesneleri bir araya getirmeyi* ve *birleştirmeyi* dener. Örneğin, artık masanın üstündeki bir anahtarı alıp onu kilide sokmaya çalışır. Topu atmadan önce hedefini saptayabilir. *Sar Makarayı* şarkısını söylerken sizin göstermenizi beklemeden birbiri ardına bir dizi hareket yapabilir. Yemeğinden bir kaşık alıp onu ağzına götürmeyi öğrenir. Giysilerini yerden alıp çamaşır sepetine koymayı öğrenebilir. Bu dönemde bebekler olaylar zincirini yeni yeni öğrenir, bu yüzden iki olayı birbirine bağlamaları onlar için büyük bir başarıdır. Neyin neye ait olduğunu bilmelerine karşın, denemelerinde her zaman başarılı olamayabilirler. Örneğin, bebeğiniz ayakkabılarını çıkarıp ayaklarına sürterek yeniden giymeye çalışabilir.

Aynı zamanda bebeğinizin verdiği tepkilerden belli olayların birbirini izlediğinin farkına varmaya başladığını gözlemleyebilirsiniz. Belli bir olaylar zincirinde bir sonraki

adımın ne olduğunu bildiğini fark edersiniz. Örneğin, bir kapının ziline bastığınızda bebeğiniz durup onun sesini duymayı bekler.

"Bir teybin çalması bittiğinde oğlum birine değil kasetçalara bakıyor. Artık müzik dinlemek istediği zaman benim kasetçalara bir şey yapmam gerektiğini biliyor."
Bob'un annesi, 48. hafta

Ayrıca, bebeğiniz bu dönemde çeşitli insanları, hayvanları ya da cisimleri gösterip onların isimlerini söyleyebilir. Bunu kendi kendine yaparken gerekli kelimeyi kullanmak yerine *da* demeyi sürdürebilir. Sizinle beraberken söz konusu olan şeyleri size gösterip isimlerini söylemenizi ya da gerekli sesleri çıkarmanızı isteyebilir. Bu oyunu tersine de oynamak isteyebilir: Siz ona bir şeyleri gösterirsiniz, o da onlara verdiği isimleri söyler. Onu kucağınızda taşırken gitmenizi istediği yeri size işaret ettiğini gözlemleyebilirsiniz.
O zamana kadar fazla konuşmayan bebekler şimdi ilk kez insanların, hayvanların, cisimlerin ya da bunların bir kısmının ismini söyleyebilir. İsimlendirmek, belli bir kelimeyi bir insanla, hayvanla ya da cisimle ilişkilendirmenin bir yoludur. Göstermeyi ya da bakmayı izleyen bir kelime de bir olaylar zinciridir. Öte yandan, bazı bebekler konuşma yeteneği yerine başka becerileri - örneğin yürümeyi yeğleyebilir.

Günlüğüm

Bebeğim Bu Yeni Zincirleme Olaylar Dünyasını Nasıl Keşfeder

Bebeğinizdeki değişikleri fark ettikçe aşağıdaki kutuları işaretleyin. Bir sonraki sıçrayışın habercisi olan fırtınalı dönem başlayınca bunu hemen sonlandırın. Bu dünya, bebeğinizin kısa yaşamında girdiği diğer bütün dönemler gibi, çok yönlüdür. Her bebek neyi ilginç bulduğuna kendi karar verir. Bebeğiniz her şeyi birden deneyemez. Eğer dinleyen ve bakan bir bebekse bunlar fiziksel aktivitelerden daha fazla gelişecektir. Bu becerilerin çoğunun aylar sonra ortaya çıkması son derece normaldir.

GÖSTERME VE KONUŞMA

□ İsmini söylediğiniz bir kişiyi, hayvanı ya da eşyayı gerçek hayatta ya da bir resimde bulup gösteriyor
□ İsmini söylemeniz için bir ya da iki insan, hayvan ya da nesne gösteriyor
□ Bir ya da iki eşyayı sırasıyla gösterip isimlerini söylüyor
□ Bir kitaba bakarak bir ya da iki resme uygun sesler çıkarıyor
□ "Burnun nerede?" diye sorduğunuzda burnunu gösteriyor
□ Bedenin bir parçasını, örneğin kendi burnunu ya da sizin burnunuzu göstererek sizden bunun ismini söylemenizi istiyor
□ İsmini söylediğiniz bir hayvanın sesini taklit ediyor; örneğin, siz "Kedi ne diyor?" diye sorduğunuzda "Miyav!" diyor
□ "Boyun ne kadar uzayacak?" diye sorduğunuzda kollarını kaldırıyor
□ Bir lokma daha istediğinde "mama" diyor
□ Bir şeyin yapılmasını istemediğinde, "yo, yo" diyor
□ Bir kelimeyi birkaç anlamda kullanıyor; örneğin, bir şey kirliyse

“öööö” diyor ama bir şeye dokunmak istemediğinde de “öööö” diyor

NELER BİRBİRİNE UYAR VE DAHA SONRA NE OLUR

□ Yuvarlak bir cismi yuvarlak bir deliğe sokabileceğini biliyor; örneğin, yuvarlak bir oyuncağını alıp diğerinin yuvarlak deliğine sokmaya çalışıyor
□ Basit bir yapbozun üç parçasını birleştirmeye çalışıyor
□ Bozuk paraları bir yarıktan içeri itmeye çalışıyor
□ Değişik boyutlardaki iki kabı birbirinin içine sokmaya çalışıyor
□ Bir yerden bir anahtar alıp onu bir kilide sokmaya çalışıyor
□ Lambaya bakıyor ve yaktığınızda ona uzanıyor
□ Telefonda konuşmaya çalışıyor
□ Birkaç parçayı bir kaba koyuyor, kapağını kapatıyor, sonra açıyor, içindekileri çıkarıyor ve bunu tekrar tekrar yapıyor
□ Bir “halkayı” bir çubuğa geçirmeye çalışıyor
□ Oyuncak arabalarını iterken “vınn” diye ses çıkarıyor
□ Küreğine kum dolduruyor ve sonra bunu bir kovaya boşaltıyor
□ Banyo oyuncaklarına su dolduruyor sonra boşaltıyor
□ iki Lego parçasını yakından inceliyor ve sonra onları birleştirmeye çalışıyor
□ Bir kalem ya da tebeşirle bir kâğıda bir şeyler karalamaya çalışıyor

ARAÇLAR YAPMA VE KULLANMA

□ Bir cismi iterek yürümeyi öğrenmeye çalışıyor
□ Belli bir yere ya da eşyaya ulaşmak için üzerine basacağı bir şey arıyor
□ Kucaktayken gitmek istediği yeri parmağıyla işaret ediyor

HAREKET YETENEĞİ

□ Merdivenlerden, iskemleden ya da kanepeden geri geri iniyor. Bazen inmeye başlamadan önce merdivenlere doğru geri geri emekleyebiliyor

□ Takla atmak için yardım istediğini göstermek için başını yere koyuyor
□ Dizlerini büküyor ve sonra bacaklarını öyle güçlü geriyor ki iki ayağıyla birlikte sıçrayabiliyor
□ Topu atmadan ya da vurmadan önce nişan almaya çalışıyor
□ Bir iki adım atmadan önce destek alabileceği bir başka cisim araştırıyor

BAŞKALARIYLA OYNAMA
□ Sizinle birlikte oynuyor. Oynamak istediği oyunu açıkça belirtmek için bunu kendi başlatıyor, sonra da size bakıyor
□ Aynı oyunu tekrarlıyor
□ Sizi oyuna katmak için, muhtemelen daha önce kendi başına yapabildiği bir şeyi başaramıyormuş gibi yapıyor

SAKLAMBAÇ
□ Oyun olarak ya da onun eline geçmesini istemediğiniz için üstüne başka bir şey örtüp gizlediğiniz bir eşyayı arıyor
□ Bir başkasına ait olan bir şeyi gizliyor, sonra durup bekliyor ve o kişi bulunca da gülmeye başlıyor

BİR DİZİ HAREKETİ TAKLİT ETME
□ iki ya da daha fazla hareketi sıralı olarak taklit ediyor
□ Gerçek yaşamda ya da aynada gördüğü bir dizi hareketi inceliyor
□ Onunla birlikte şarkı söylediğinizde yaptığınız bir iki hareketi taklit ediyor

EV İŞLERİNE YARDIM
□ Yerine kaldıracağınız eşyaları teker teker size veriyor
□ istediğinizde kolay taşınabilecek eşyaları gidip size getiriyor
□ Üstünden çıkardığınız giysileri alıp çamaşır sepetine yerleştiriyor

□ Kendi kovasında bulunan oyuncak bebeğin giysilerini çamaşır makinesine koyuyor
□ Bir süpürge alıp onunla yerleri süpürüyor
□ Bir toz bezi ile eşyaların tozunu alıyor
□ Sizin yemek pişirmenizi taklit ediyor; örneğin, bir çatal alıp kâseye vuruyor ya da kaşıkla karıştırıyor

GİYİM KUŞAM
□ Kendi kendine soyunmaya çalışıyor; örneğin, ucundan tutarak çorabını çıkarmaya çalışıyor
□ Kendi kendine ayakkabısını ya da çorabını giymeye çalışıyor; örneğin ayakkabısını ya da çorabını ve ayağını tutup onları bir araya getirmeye çabalıyor
□ Onu giydirirken size yardım ediyor. Siz kazağını çıkarırken öne doğru eğiliyor ya da ayakkabısı veya çorabı çıkarılırken ayağını ileri uzatıyor
□ Kendi saçlarını fırçalıyor
□ Diş fırçası kullanıyor
□ Bazen oturağa oturuyor

YEME VE BESLENME
□ Bir şey yiyip içerken başkalarına da ikram ediyor
□ Yemeğinden bir lokma almadan önce onu üflüyor
□ Bir bebek çatalına bir parça ekmek takıp yiyor
□ Yemeğinden bir kaşık alıp ağzına götürebiliyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:
.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bebekler artık zincirleme olayları kavrayabilir ve onlarla oynayabilirler. Bu onlara olanaklarla dolu yeni bir dünya sunar ve bebeğiniz zihinsel gelişimine, yapısına, ağırlığına ve bağlantı kurma yeteneğine göre kendi seçimlerini yapar. Sosyal ilişki kurmada başarılı olanlar, insanları içeren becerilere odaklanır; diğerleri oyuncakları tercih eder. Bazıları her bir detayla ilgilenirken bazıları çeşitli becerilere genel bir ilgi gösterirler. Bebeğinizi diğerleriyle kıyaslamak size çok çekici gelebilir ama unutmayın ki her bebek kendine özgüdür.

Bebeğinizi yakından izleyerek ilgi alanlarını belirleyin. 46 ila 51. haftada bu dünyadan en sevdiği yetenekleri seçecektir. Seçimine saygı gösterin. Onun neden kendine özgü olduğunu anlar ve ilgi alanlarını izlerseniz oynarken ve öğrenirken ona çok yardımcı olursunuz. Bebekler yeniliklere bayılır ve onun yeni yetenek ve ilgi alanlarına karşılık vermeniz çok önemlidir. Eğer bu keşiflerine ilgi gösterirseniz bundan mutluluk duyar ve öğrenme süreci hızlanır.

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirsiniz

Her bebeğin yeni beceriler edinmek için zamana ve desteğe ihtiyacı vardır.

Bebeğinize olaylar zinciriyle kaynaşması için fırsat ve zaman tanıyarak yardımcı olabilirsiniz. Onu başarılı olduğunda kutlayın ve başarısız olduğunda avutun. Çabalarını kolaylaştırmaya ve başarısızlıklarını daha iyi hazmetmesini sağlamaya çalışabilirsiniz.

Bebeğiniz zincirleme olaylarla yüzleşmek için bir sürü fırsat yakalayacaktır. Bunları görmesine, duymasına, koklamasına, tatmasına, bunlara dokunmasına ve en sevdiklerini benimsemesine olanak tanıyın.
Bu olaylarla ne kadar çok karşılaşır ve oynarsa onları anlamayı o kadar çabuk öğrenir. Yine de dikkatli olun. Her şeyi bildiğini zannedebilir.
Zincirleme olayları gözlemleyerek, oyuncaklarla oynayarak, konuşarak,
seslerle, müzikle ya da hareketle öğrenmesi önemli değildir. Bir alanda edindiği ustalık onu diğer alanlara da kolayca taşıyacaktır.

Bebeğinize Yeni Dünyasını Deneyerek Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bebeğiniz zincirleme olaylar dünyasına girdiği zaman başarılı olmak için her şeyi belli bir düzenle yapması gerektiğini fark eder. Yetişkinlerin belli bir sırayla iş gördüklerini gözlemlemiştir ama o deneme-yanılma yöntemiyle ustalaşmak zorundadır. Bulduğu "çözümler" çoğunlukla tuhaftır. Oluşturduğu zincir doğru olabilir (bir şeyi tutup başka bir şeyin içine koymak) ama yanlış cismi yanlış hedefe yönlendirebilir. Kirli çamaşırların belli bir yere konduğunu bilir. Ama neden yalnızca çamaşır sepetine konur da çöp sepetine ya da tuvalete değil? Sonuçta bunlar da zincirin bir parçası.

"Oğlum prizleri yuvalarından çekip çıkarıyor, sonra onları duvara sokmak istiyor. Ayrıca iki ucu olan başka cisimleri de yuvaya

sokmaya çalışıyor. Şimdi onu çok yakından izlemek ve güvenlik önlemleri almak zorundayım."
Bob'un annesi, 48. hafta

"Kızım yatağımıza tırmanmak istediği zaman başucumuzdaki dolabın bir çekmecesini çekip onun üstüne çıkıyor ve sonra yatağa giriyor. Çekmeceyi çok fazla açtığında dolap ileri geri sallanmaya başlıyor. Gerçekten çok endişeleniyorum."
Jenny'nin annesi, 49. hafta

Ya da zincirin kendisi garip olabilir. Örneğin, bebeğiniz annesinin merdivenleri nasıl çıktığını bilir. Ama basamaklar onun için çok yüksek olduğundan emeklemek zorundadır. Ancak her basamakta ayağa kalkar.

"Oğlum kendi başına merdivenleri çıkmak için yanıp tutuşuyor ama bunu çok tehlikeli bir şekilde yapıyor. Bir sonraki basamağa dizleri üstünde çıkıyor, sonra ayağa kalkıyor ve yeniden dizleriyle tırmanmaya başlıyor, tekrar ayağa kalkıyor ve böyle devam ediyor. Bundan hiç hoşlanmıyorum. Gözümü ondan ayırmamam gerekiyor."
Steven'ın annesi, 45. hafta

Bir kez belli bir zincirleme olayda ustalaştığına inanırsa o "sabitleşir." Bunu başka türlü yapmayı asla kabul etmeyecek ve onun fikrini değiştirmeye çalıştığınızda inatlaşacaktır. Bu yüzden çok dikkatli olun. Çokbilmiş bebeğiniz henüz tehlikenin anlamını bilmemektedir.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Bağımsız Davranarak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Çoğu bebek yardım almayı reddeder ve kendilerine karışılmasına kızar. Bu bebekler her şeyi kendileri yapmak ister ya da kendi

başlarına yapabileceklerini düşünürler. Eğer sizin bebeğiniz de böyleyse, onun hislerine mümkün olduğu kadar anlayış gösterin. Bu dönem, çoğu ufaklığın kendi bağımsızlıklarını ilan etmeye başladığı zamandır.

"Oğlum benimle birlikte yürüyüşe çıkmaktan her zaman hoşlanırdı.
Ama şimdi elini tutmaya kalktığımda hemen oturuyor. Elini bıraktığımda yeniden yürümeyi deniyor. Her başarılı olduğunda bana zafer dolu bir bakış fırlatıyor."
Paul'ün annesi, 46. hafta

"Oğlum ağabeyi gibi kâğıtlara kalemle bir şeyler karalamaya çalışıyor. Ağabeyi elini tutup bunun nasıl yapılacağını göstermeye kalkıştığında elini çekiyor."
Kevin'ın annesi, 48. hafta

"Oğlumla birlikte yapboz tahtasına bir şeyleri yerleştirmek istediğimde parçaları fırlatmaya başlıyor. Oysa oyun parkında tek başına kaldığında bunu denemeye çalışıyor. Doğrusu bu beni kızdırıyor."
Paul'ün annesi, 53. hafta

"Kızım ancak lokmaları ağzına kendi koyarsa yemek yiyor. Ben ağzına verdiğimde çıkarıyor."
Laura'nın annesi, 43. hafta

Bu dönemde anneler çocuklarının elinden bir şeyleri almak ve onları disipline sokmak için büyük zaman harcarlar. Bebeğinizin aslında itaatsizlik etmediğini anlamak çok önemlidir. Sadece bir şeyleri kendi başına yapmak istemektedir.

Kızım sürekli zorluk çıkarıyor ve her şeyi kendi bildiği gibi

yapmak istiyor. Bir isteğini yerine getirmezsem kızıyor. Bu gerçekten çok can sıkıcı."
Jenny'nin annesi, 50. Hafta

"Oğlum çığlık atarak ve öfke krizlerine tutularak istediğini yaptırmaya çalışıyor."
Matt'ın annesi, 46. hafta

"Onu azarladığım zaman kızım çığlıklar atıyor ve etrafındaki herkese, her şeye saldırıyor ya da saksıdaki çiçekleri söküyor. Bu beni son derece sinirlendiriyor. Bakıcısına çok daha iyi davranıyor."
Laura'nın annesi, 49. hafta

Direnişlere Karşı Biraz Anlayışlı Olun.
Çoğu anne bebeğinin bağımsızlık mücadelesini başkaldırı olarak algılar. Ama durup düşünürseniz bunun öyle olmadığını görürsünüz. Artık o neyin neye ait olduğunu ve yapılanların hangi sırayı izlemesi gerektiğini bilir. Her şeyi bildiğinden emindir ve her şeyi kendi başına yapabileceğine inanır. Artık sizin karışmanızı, neyin nasıl yapılacağını söylemenizi istemez. Kendi kararlarını kendi vermek ister. Oysa bir anne olarak, siz aslında buna hazır değilsinizdir. Her zamanki gibi ona hiç düşünmeden yardımcı olmak istersiniz. Bebeğinizin henüz her istediğini gerektiği gibi yapamayacağını çok iyi bilirsiniz. Ayrıca buna kalkıştığında ortalığı darmadağın edeceğini de bilirsiniz.
Anne ile bebeğin farklı bakış açıları vardır. Bu da çatışmaya yol açabilir. Anne bebeğinin zorluk çıkardığını, bebek ise tüm zorlukların anne tarafından yaratıldığını düşünür. Yetişkinler en zorlu dönemden geçiyor olabilirler ama bebekler de en az onlar kadar zorlanırlar.

"Şimdi 'Buna dokunma', 'Bunu yapma' faslını yaşıyoruz. Ancak

oğlum ne istediğini çok iyi biliyor ve karşı çıkıldığında son derece öfkeleniyor. Geçenlerde o kadar kızmıştı ki kendi başına ayakta durabildiğinin bile farkına varamadı."
Frankie'nin annesi, 49. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Sizden Gelecek Yorumlarla Keşfetmesine Yardımcı Olun

Bu dönemde bebekler başkaları onları engellemeden neler yapabileceklerini sınamaya başlarlar. Eğer ona yaptığının yanlış olduğunu belirtir, bunun kötü ya da tehlikeli bir şey olduğunu açıklarsanız, bundan çok şey öğrenir.
Aynı şekilde, bebeğiniz doğru bir iş yaptığında onu kutlamaksınız. Bu ona davranışlarının hangisinin iyi, hangisinin kötü olduğunu gösterecektir. Bebekler zaten takdir edilmek isterler. Bir şeyi doğru yaptıklarında ödüllendirilmek isterler. Size bakar, gururla güler ya da ilginizi çekmek isterler. İyi yaptıkları bir şeyi sürekli tekrarlayarak ödüllendirilmeyi beklerler.

"Kızım yuvarlak bir cismi bir sopaya geçirmeyi her başardığında kocaman bir gülümsemeyle bana bakıp sırıtıyor ve ellerini çırpıyor."
Eve'in annesi, 49. hafta

Bebeğiniz koyduğunuz yasaklar yüzünden aksileşmeye başlarsa en sevdiği oyuncağından ya da oyundan yararlanarak kolaylıkla dikkatini başka yöne çekebilirsiniz. Doğal olarak, bu her bebeğe göre değişir.

"Bu hafta bebeğim futbol oynamaya merak sardı. Topa var gücüyle vuruyor, sonra el ele tutuşup onun peşinden koşuyoruz. Bu onu o kadar güldürüyor ki bazen yere seriliyor."
Paul'ün annesi, 48. hafta

“Oğlum sürekli bana yardımcı olmaya çalışıyor. Buna bayılıyor ve yüzünde güller açıyor. Ona ayak uydurmak zorunda kalıyorum ve bu yüzden bezlerini dolaba yerleştirmem 10 misli daha uzun zaman alıyor. Bezleri teker teker bana veriyor ama öncesinde her birini omzuna koyup yanağına sürtüyor.”
Matt‘in annesi, 48. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dil Aracılığıyla Keşfetmesine Yardımcı Olun

Zincirleme olaylar dünyasında yaşayan bir bebek çeşitli insanları, hayvanları ve cisimleri göstererek onların isimlerini söylemeye başlar. Göstermek, bakmak ve adını söylemek, zincirleme bir olaydır. Bebeğiniz bunu yaptığında ona kulak verin ve onu anladığınızı, onun harika olduğunu düşündüğünüzü gösterin. Kullandığı kelimeyi düzeltmeye çalışmayın. Bu bebeğinizin keyfini kaçırır ve farklı konuşmasını da sağlamaz.
Öte yandan, her zaman doğru kelimeleri kullanmaya özen gösterin. Böylece bebeğiniz zamanla doğru kelimeleri kullanmayı öğrenir. Bir süre sizin söylediklerinizi kendi bebek diline “çevirecektir.”

“Kızım birtakım kelimeler söylemeye ve bahsettiği şeyleri göstermeye başladı. Şimdilerde atlara âşık. Bir at gördüğünde onu işaret edip ‘deh’ diyor. Dün parkta bir Afgan tazısı gördü. Ona da ‘deh’ dedi.”
Hannah‘nın annesi, 48. hafta

“Oğlum durup dururken oyuncak kedisine ‘nana’ dedi. Daha önce bu kelimeyi hiç kullanmamıştık. Bir sürü oyuncak hayvanı var. Ona ‘Nana nerede?’ diye sorduğum zaman oyuncak kedisini gösteriyor.”
Paul‘ün annesi, 48. hafta

Bebeğiniz yeni beceriler edinirken bunları tam olarak kavrayamadığının da farkına varır. Bir anlamda yeni kuşkulara kapılır; daha önce varlığını bilmediği tehlikelerle karşılaşır. Bu tehlikelerin farkına varıncaya ve onların zararsız olduğunu kavrayıncaya kadar korkuları sürecektir. Bu yüzden ona anlayışlı davranın.

"Kızım sürekli oturağına oturmak istiyor. Hiçbir şey olmasa bile oturağı tuvalete taşıyıp boşaltıyor ve sifonu çekiyor. Suyun boşalması onu hayran bırakırken bir yandan da ürkütüyor. Sifonu kendi çekince o kadar korkmuyor ama bunu bir başkası yaparsa ürküyor. Bundan hiç hoşlanmıyor."
Jenny'nin annesi, 50. hafta

"Kızım uçaklara hayran. Onları nerede görse tanıyor: Havada, resimlerde ve dergilerde. Bu hafta birdenbire uçak sesinden korkmaya başladı, oysa bunu daha önce de duymuştu."
Laura'nın annesi, 46. hafta

Bazı bebekler beden dillerini kullanarak ya da birtakım sesler çıkararak belli olayları ya da kişileri daha önceden tanıdıklarını gösterirler. Bebeğiniz böyle davranıyorsa onunla sürekli konuşun, ona ne gördüğünüzü açıklayın ve daha sonra bundan size söz ettiğinde ona karşılık verin.

"Her hafta yüzmeye gidiyoruz. Genelde orada aynı insanlarla karşılaşıyoruz. Bir gün yolda annelerden birine rastladık. Oğlum onu hemen tanıdı ve eliyle işaret edip 'Oh, oh' dedi. Sonra havuzda birkaç kez gördüğü, yakınımızda oturan bir kıza rastladık ve ona da aynı tepkiyi verdi."
Paul'ün annesi, 49. hafta

"Dükkâna giderken yol üstünde bir taş kümesi gördük. Ben 'Şu

taşlara bak' dedim. Oğlum onları dikkatle süzdü. Ertesi gün uzaktan taşları göstererek bana baktı ve 'eh, eh' dedi.
Steven'ın annesi, 51. hafta

Sabır Erdemi
Bebeğiniz yeni beceriler edinirken ona sabırlı davranmanız çok önemlidir. İlgisinin dağıldığını görünce durun. O anda kendisine daha ilginç gelen başla şeylerle meşgul olacaktır.

"Oğluma 'baba' dedirtmek ve onunla 'Burnun nerede?' oyununu oynamak için uğraşıp duruyorum. Ama şimdiye kadar hiçbir yere varamadım. Sadece gülüyor, hoplayıp zıplıyor ve burnumu ısırmayı ya da saçımı çekmeyi yeğliyor. Gene de bu kadar hareketlenmiş olmasına memnunum."
Frankie'nin annesi, 49. hafta

"Oğlumla birlikte şarkı söylemeye çalışıyorum ama bunun pek yararı olduğunu sanmıyorum. Fazla ilgi göstermiyor. Daha çok çevresiyle ilgileniyor."
John'un annesi, 47. hafta

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

işte bebeğinizin bu dönemde en çok seveceği oyun ve faaliyetler. Unutmayın, her bebek farklıdır. Bebeğinizin bunlardan hangileriyle ilgilendiğine dikkat edin.

YARDIM OYUNLARI

Bebeğiniz kendisine ihtiyaç duyulmasından hoşlanır. Onun yardımına ihtiyacınız olduğunu belirtin. Bu yaşta gerçekten yardımcı olamayabilir ama ortaklaşa yapılabilecek işlerin neler olduğunu anlar. Ayrıca bu, onu bir sonraki sıçrayışa hazırlamanın iyi bir yoludur.

EV İŞLERİ

Bebeğinize nasıl yemek pişirdiğinizi, temizlik yaptığınızı gösterin. Onu da işinize ortak edin. Ona ne yaptığınızı anlatın. Toz bezlerinizden birini ona verin. Bu kendi bezlerinden daha fazla ilgisini çekecektir. Pasta yaparken ona da kendi plastik kâsesini ve kaşığını verin.

GİYİNME

Bu, en çok ayna önünde eğlenceli olur. Bebeğiniz aynada kendini seyrederken onu havluyla kurulayıp giydirin. Kuruladığınız bölümlerin isimlerini söyleyin. Uyum sağladığında yardımını isteyin. Bir kazak ya da çorap giydirirken kolunu ya da ayağını uzatmasını isteyin. Bunu yaptığında onu kutlayın.

BAKIM

Bebeğinizin kendi bakımını kendisinin yapmasına izin verin. Bu da ayna önünde çok eğlenceli olur. Böylece bebek ne yaptığını görür, daha çabuk öğrenir ve daha çok eğlenir. Ayna önünde saçlarını fırçalayın, sonra bunu kendisinin denemesine izin verin. Dişlerini fırçalarken de böyle yapabilirsiniz. Ayrıca kendi kendine yıkanıp yıkanamayacağına bakın. Banyodayken eline bir el bezi

verip, “Haydi bakalım, yüzünü temizle” deyin. Her denemesini sevinçle karşılayın. Bunun onu ne kadar gururlandırdığını göreceksiniz.

KAŞIKLA KENDİ KENDİNE YEMEK YEME
Bebeğinizin kaşık kullanarak kendi kendine yemek yemesine izin verin. Ya da lokmalarını ya da meyve parçalarını yemesi için ona bir bebek çatalı verin. Mama iskemlesinin altına büyük bir plastik örtü serin. Böylece daha sonra döktüklerini rahatça temizleyebilir.

İSİMLENDİRME OYUNLARI
Bebeğiniz çoğu zaman sandığınızdan daha fazlasını anlar ve bunu kanıtlamasına izin verilmesini çok sever.

BU SENİN BURNUN
Vücudunun çeşitli bölümlerine dokunup adlarını söylemek bebeğinizin kendi bedenini keşfetmesine yardımcı olur. Bu oyunu onu giydirirken ya da birlikte otururken oynayabilirsiniz. Ayrıca sizin burnunuzun nerede olduğunu bilip bilmediğine de bakın.

GÖSTERMEK VE İSİMLENDİRMEK
Çoğu bebek için cisimlere işaret etmek ve bunların isimlerini söylemek ya da bunlara uyan sesler çıkarmak eğlenceli bir oyundur.
Bunu her şekilde oynayabilirsiniz:
Bir mağazada ya da bir kitapla. Bebeğinizin uyduruk isimlerinden keyif alın.

Artık bebeğiniz şarkıları birlikte söylemek isteyebilir. Bunlarla uyumlu bazı hareketleri kendiliğinden yapmaya başlayabilir.

SAR MAKARAYI

Yüzünüz bebeğinize dönük olarak oturun ve şarkıya başlayın:
Sar, sar, sar makarayı
(İki el döndürülerek sarma hareketi yapılır) Çöz, çöz, çöz *makarayı*
On kilo pekmez
(iki elin parmakları ileri doğru uzatılarak gösterilir)
Yala yala bitmez
(Elleri yalama hareketi yapılır)

MİNİK ÖRÜMCEK
Yüzünüz bebeğinize dönük olarak oturun ve şarkıya başlayın:
Minik, minik örümcek
Fıskiyeye tırmandı
(Bebeğin üstünde parmaklarınızla örümcek gibi tırmanın)
Yağan yağmur örümceği attı tepe aşağı (Yağmur damlalarını andıran hareketler yapın) *Derken güneş çıkıp yağmuru silip süpürdü* (Havada güneş çizin)
Minik örümcek yeniden fiskiyeye tırmandı
(Örümceğin yeniden tırmanışını göstermek için parmaklarınızı havada ya da bebeğinizin üstünde hareket ettirin)

FIŞ FIŞ KAYIKÇI
Yerde bebeğinizin karşısına oturun. Onu bacaklarınızın arasına alın. Ellerini tutun ve şarkıyı söylerken onu yavaşça öne ve arkaya doğru eğin:
Fış fış kayıkçı
Kayıkçının küreği
Pıt pıt eder yüreği
Akşama fincan böreği

SAKLAMBAÇ OYUNLARI
Bebeklerin çoğu bir yerlere gizlediğiniz oyuncakları bulmaya bayılır.

PAKET AÇMAK
Bir oyuncağı bebeğinizin gözleri önünde bir kâğıtla ya da dokununca ses çıkaran bir torbayla paketleyin. Sonra ona paketi verip oyuncağı içinden çıkarmasını isteyin. Her denemesinde onu yüreklendirin.

FİNCANIN ALTINDA
Bebeğinizin önünde bulunan bir oyuncağı bir fincanın altına koyun. Sonra bunun yanma benzer bir fincan koyun ve bebeğinize oyuncağın nerede olduğunu sorun. Hemen bulamasa bile, oyuncağı ararken ona hayranlığınızı belirtin. Eğer bu oyun fazla karmaşık gelirse, oyuncağın üstüne bir örtü örtün. Oyuncağın bezin altındaki şeklini fark eder. Bu oyunu tersinden de oynayabilirsiniz; bebeğinizden bir şeyi gizlemesini isteyin ve onu bulmaya çalışın.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar

İşte bu dönemde bebeğinizin en seveceği oyuncaklar ve nesneler:

• İstasyonu, köprüleri ve peronları olan tahta trenler
• Oyuncak arabalar
• Oyuncak biberonları olan bebekler
• Davullar ya da vurabileceği tencere ve tavalar
• Hayvan resimleri bulunan kitaplar
• Kova ve kürekleri olan kum havuzları
• Pinpon topundan plaj topuna her boy top
• Büyük plastik boncuklar
• Pelüş hayvanlar, özellikle sıkınca ses çıkaranlar
• Üstünde oturup hareket ettirebileceği bisiklet, araba ya da traktörler
• Lego blokları

• insanların ya da hayvanların küçük plastik figürleri
• Aynalar

Elektrik prizleri, merdivenler, stereo aletler, televizyonlar, elektrik süpürgeleri, çamaşır makineleri, ev hayvanları ve biblo, iğne ya da ufak renkli cam gibi küçük cisimlerle ilgili gerekli güvenlik önlemlerini almayı unutmayın.

Sıçrayıştan Sonra

47 ve 52. haftalar arasında yeni bir sakin dönem başlar. Bebeğinizin 1 ila 3 hafta süresince devam eden keyifli ve bağımsız davranışları sizi şaşırtabilir.
Konuştuğunuz zaman dikkatini size daha çok verecektir. Oynarken çok daha sakin ve kendinden emin olur ve kendi başına oynamak isteyebilir. Oyun parkında vakit geçirmek ister, hatta dışarıya çıkarılmak istemeyebilir. Ayrıca son derece olgun ve akıllı görünür. Artık gerçek bir çocuk olmaktadır.

"Kızım gün geçtikçe daha da sevimli oluyor. Kendi kendine daha kolay oyalanıyor. Şimdi gerçekten bir şeylerle kendini eğlendirebiliyor. Bu hafta oyun parkını yeniden kurdum. Asıl beni hayrete düşüren, şimdi bir saat ya da daha fazla kendi başına kalmaya razı olması; birkaç hafta önce onu parkının yanına yaklaştırdığımda deliler gibi ağlıyordu. Sanki oyuncaklarını yeniden keşfediyor ve parkında sakin sakin oynamaktan zevk alıyor."
Ashley'nin annesi, 52. hafta

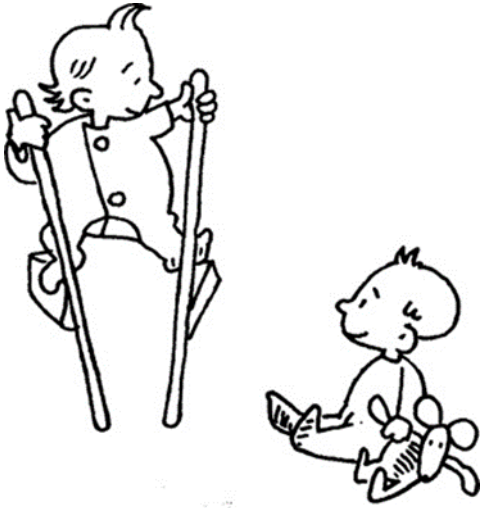
"Kızım ablasına gerçek bir oyun arkadaşı olmaya başladı. Tam gerektiği gibi davranıyor. Şimdi birlikte daha fazla şey yapıyorlar. Hatta beraberce banyo yapıyorlar. Şimdi ikisi de birlikte olmaktan büyük keyif alıyor."
Hannah'nın annesi, 47. hafta

"Son haftalar çok güzel geçti. Oğlum çok daha arkadaşça davranıyor. Anaokulunda da işler yolunda. Diğer çocuklarla birlikte olmaktan keyif alıyor ve eve mutlu dönüyor. Geceleri

daha iyi uyuyor. Çok daha fazla şey anlıyor ve oyuncaklarına büyük ilgi gösteriyor. Kendi başına diğer odaya emekliyor ve sık sık gülüyor. Onunla geçirdiğim her andan büyük zevk alıyorum."
Bob'un annesi, 51. Hafta

Bölüm 10
55. Harika Hafta

Programlar Dünyası

Not: *49 ila 53. haftada oluşan "Programlar Dünyası'na sıçrayışın ilk dönemi (huysuzluk dönemi) yaşa bağlıdır ve önceden kestirilebilir. Çoğu bebek ikinci döneme (Bkz. 1. Bölümdeki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris") normal doğumdan 55 hafta sonra geçer. Bu programlar dünyası, gelişmekte olan birçok yeni beceri ve eyleme yol açar. Bununla beraber, bu beceri ve eylemlerin ilk ortaya çıkışı, büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, programları algılamak; "bulaşık yıkamak" ya da "elektrikli süpürge kullanmak" gibi becerilerin ön koşullarından biridir ama bu beceriler normalde 55. haftada ya da daha sonraki aylarda edinilir. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldüğü dönemler belirtilmektedir. Bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerek (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Her çocuğun ilk yaş günü önemli bir olaydır. İlk yılın bitimi çoğu ebeveyn için, bebeklik döneminin sona erdiği anlamına gelir. Küçük meleğiniz artık bir çocuğa dönüşmek üzeredir. Tabii ki birçok yönden hâlâ bir bebektir.

Dünyası hakkında daha öğreneceği çok şey vardır; üstelik bu dünya keşfedilecek çok ilginç bir yere dönüşmüştür. Öte yandan, şimdi etrafta dolanmakta ve ilgisini çeken şeylere ulaşmakta çok daha ustalaşmıştır.

Birinci yaş gününden hemen sonra, yaklaşık 55. haftada, ufaklığınız zihinsel gelişiminde yeni bir önemli değişim gösterir ve programlar dünyasını keşfe başlar. Bu onu dünyaya kendi yöntemiyle yaklaşan küçük bir insan yapar. Yakından izleyen bir ebeveyn, çocuğunun düşünce tarzında yeni bir anlayışın

tomurcuklanmaya başladığını gözlemleyecektir.
"Program" son derece soyut bir kelimedir. Buradaki anlamı ise şöyle: Bebeğiniz, gelişimindeki son sıçrayışta zincirleme olayları öğrendi; olaylar birbirini izlemekte ya da cisimler belli bir düzende birbirine uyum sağlamaktaydı. Bir program, zincirden biraz daha karmaşıktır çünkü çeşitli şekillerde bir sonuca varmayı sağlar. Çocuğunuz programlan kavradıkça; çamaşır yıkamanın, sofra kurmanın, yemek yemenin, ortalığı toplamanın, giyinmenin, bir kule oluşturmanın, telefon etmenin ve günlük yaşamı oluşturan milyonlarca başka şeyin ne demek olduğunu anlamaya başlar.
Bir programın başlıca özelliği şudur: Bir amacı vardır ancak onu gerçekleştirmek için atılacak adımlar esnektir. Her zaman aynı biçimde gerçekleşen zincirleme olaylardan farkı budur. l'den 10'a kadar saymak zincirleme bir olaya örnektir. Bunu her zaman aynı sırayla yaparsınız. Toz alma, programa bir örnektir. Toz alırken hep aynı yerden başlamazsınız; bir masanın tozunu almaya ayaklarından ya da üstünden başlayabilir ya da bunun tersini yapabilirsiniz. Toz alırken o güne, o odaya, o iskemleye en uygunu neyse onu seçersiniz. Hangi biçimde yaparsanız yapın, üzerinde çalıştığınız program "toz alma"dır. Dolayısıyla bir program çeşitli biçimlerde uygulayabileceğiniz zincirleme olaylardan oluşur. Toz alma durumunda seçenekleriniz çok çeşitli olmayabilir ama eğer "tatile çıkmak" ya da "iş değiştirmek" gibi örnekleri düşünürseniz, bu programlar çok karmaşık olabilir. Bebeğiniz artık "alışverişe çıkmak" gibi bir hedef belirleyebilir ve bunun şapkasını, paltosunu, çizmelerini giymek ve arabaya binmek anlamına geldiğini bilir. Ya da siz temizlik yaparken, köpeği gezdirirken ve satın alınanları yerlerine yerleştirirken size "yardımcı" olmaya heveslenebilir. Ellerini yıkamak, yemek yemek ve hatta soyunmak gibi işleri kendi başına yapmakta ısrar edebilir.
Çocuğunuz değişime uğrarken onun ne yapacağını tahmin

etmekte zorlanabilirsiniz. Yaptıkları daha önce zincirleme olaylardan oluştuğu için anlamak daha kolaydı çünkü bir eylem diğerini izlemekteydi. Şimdi ise dünyası çok daha esnektir ve herhangi bir eylemi herhangi bir program dâhilinde olabilir. Bu her ikinizin de kafasını karıştırır. Onun davranış şekillerine alışıncaya kadar yaptığı bazı şeyleri anlamak zor olur çünkü nereye varmaya çalıştığını önceden kavrayamazsınız. Bu sıçrayış onun oyunlarında da gözlemlenir. Bazı oyuncaklarıyla yeniden daha fazla ilgilenebilir ve ilk kez onun hayal gücünün devreye girdiğini ve daha karmaşık oyunlar kurduğunun farkına varırsınız.
49 ve 53. haftalar arasında çocuğunuz dünyasının yeniden değişmekte olduğunu görür. Bu yeni karmaşayı düzene sokmaya çalışırken daha fazla teselliye ve desteğe ihtiyaç duyar ve bu onun bir süre huysuz ve ısrarcı olmasına neden olur. Bu huysuzluk dönemi, genellikle 4-5 hafta sürer ama en az 3, en çok 6 hafta devam edebilir. Eğer bebeğiniz huzursuzlanıyorsa onu dikkatle izleyin. Büyük bir olasılıkla yeni becerilerinde ustalaşmaya çalışmaktadır.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Çocuğunuz geçen haftalara oranla daha fazla ağlayabilir. Çocuklar annelerinin alışkın olduğundan daha çabuk ağlamaya başlarlar. Neredeyse bütün gün annelerinin yanında olmak isterler. Bazı çocuklar bu konuda diğerlerinden daha fazla ısrarcıdır. Aynı zamanda huysuz, başa çıkılmaz ve aksi olurlar.

Oğlum zaman zaman oldukça aksileşiyor. Bu her zaman olmuyor; bir süre kendi başına oynuyor, derken birdenbire her şeyden vazgeçiyor ve uzun süre ağlamaklı oluyor. Sonra da onu kucağıma

almamı istiyor.
Tüm bunlar aynı sabah içinde oluyor."
Bob'un annesi, 52. hafta

"Kızım çok çabuk ağlıyor. Ben 'hayır' der demez ağlama krizine tutuluyor. Hiç böyle değildi."
Eve'in annesi, 52. hafta

Çocuklar genellikle anneleriyle birlikteyken ya da anneleri onlarla ilgilenip oynarken daha az ağlarlar.

'Kızım bir şeylerle meşgulken, benim kanepede oturup hiçbir şey yapmamam gerekiyor. Oturup sessizce bir şeyler öreceğim günün gelmesini iple çekiyorum."
Emily'nin annesi, 53. hafta

"Ne zaman bir işim olsa oğlum kucağıma gelmek istiyor. Alınca da hemen inmeye kalkışıyor ve onun peşinden gitmemi bekliyor. Onunla gerçekten başa çıkamıyorum."
Frankie'nin annesi, 52. hafta

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Ufaklığınızın neler hissettiğini size kelimelerle anlatması için henüz çok erken. Yine de içinde kopan fırtınaları dile getirebilir. İşte şöyle:

Giysilerinize Asılabilir
Bebeğiniz yeniden size asılmaya, sımsıkı sarılmaya başlayabilir; çoğu çocuk bu yaşta böyle davranır. Kucağınızda dolaştırılmak isteyebilir ya da sizin onu bırakıp gitmenizi engellemek için bacaklarınıza sarılabilir. Kimileri fiziksel temas ihtiyacı içinde olmayabilir ama kısa bir süre için yanına gidip annelerine

dokunabilirler. Her çocuk kendince "anneye doymak" için bunu yapar.

"Kızım yeniden yanımdan ayrılmamaya başladı. Bir süre kendi kendine oynuyor ve sonra tekrar yanıma geliyor."
Hannah'nın annesi, 54. hafta

"Oğlum uyanıkken hiçbir iş yapamıyorum. Oyun parkında değilse sürekli ayağıma dolanıyor ve oyun parkındayken de onun yanında kalmak zorundayım. Yoksa çığlığı basıyor."
Frankie'nin annesi, 55. hafta

"Ne zaman ayağa kalkıp mutfağa gitmeye yeltensem kızım hemen peşime düşerek kucağıma gelmek istiyor. Gerçekten rezalet çıkarıyor. Bir felaket olduğunu zannedersiniz."
Emily'nin annesi, 53. hafta

Yabancılara Karşı Daha Çekingen Davranabilir
Etrafta yabancılar varken bebeğiniz size her zamankinden daha sıkı sarılabilir. Bu dönemde çoğu çocuk aniden yabancılarla daha az iletişim kurmak ister. Bazen bu kendi aile bireyleri için de söz konusu olabilir.

"Bu hafta kızım birdenbire olağanüstü tedirginleşti ve yalnızca

benim yanımda olmak istiyor. Onu yere koymaya ya da eşime vermeye kalkıştığımda paniğe kapılıyor."
Jenny'nin annesi, 56. hafta.

"Kızım yabancıların verdiği hiçbir yiyeceği kabul etmiyor, bu bir dilim ekmek ya da kurabiye bile olsa."
Nina'nın annesi, 54. hafta

Öte yandan, yalnızca babalarıyla olmak isteyen çocuklar da vardır.

"Kızım 2 hafta boyunca deli gibi babasını istedi. Benimle kesinlikle ilgilenmedi, oysa onu üzecek hiçbir şey yapmamıştım. Eğer babası onu hemen kucağına almazsa ağlamaya başlıyordu."
Juliette'in annesi, 53. hafta

Mümkün Olduğunca Yakın Temasta Bulunmak İsteyebilir
Bazı çocuklar kucakta bile olsalar sımsıkı sarılırlar. Yere bırakılmayı istemezler. Muhtemelen sizinki de öyledir. Bazı ufaklıklar anneleri yanlarından ayrılmadığı sürece yere bırakılmaya karşı çıkmazlar. Biri gidecekse bu yalnızca küçük despotun kendisi olabilir.

"Bir akşam dışarı çıkmak zorundaydım. Paltomu giymek için oğlumu yere bırakmaya kalkınca ağlamaya başladı, bana sarıldı ve elimi çekiştirdi. Gitmemi istemiyor gibiydi."
Paul'ün annesi, 52. hafta

"Şimdilerde gözümü kızımdan ayırmamam gerekiyor. Eğer onu bir an yere bırakıp bir şey almak için mutfağa gidecek olursam köpeğin yanına yanaşıyor ve onu sevecekmiş gibi yapıp bıyıklarını çekiyor ya da tüylerini yoluyor.
Emily'nin annesi, 53. hafta

Onunla Meşgul Olmanızı İsteyebilir
Ufaklığınız kendisiyle daha fazla ilgilenmenizi isteyebilir. Çocukların çoğu bunu ister. Israrcı olanlar bunu gün boyu isterler. Öte yandan, uysal çocuklar bile bir şeyleri anneleriyle birlikte yapmak isterler.

"Kızım sürekli yanıma geliyor, elimden çekip bloklarıyla ya da bebekleriyle oynamamızı ya da bir kitaba bakmamızı istiyor."
Jenny'nin annesi, 53. hafta

Kıskançlığa Kapılabilir
Daha sahiplenici çocuklar anneleri başka bir şey ya da kişiyle meşgul olursa numara yapmaya başlarlar. Huysuzlanır, yaramazlık yapar ya da kendilerine zarar verirler. Bazı bebekler de aşırı sevimli ve şirin davranarak annelerinin ilgisini çekmek isterler.

"Oğlum bakıcılık yaptığım bebeğe bir şey verdiğimde kıskanıyor."
Matt'ın annesi, 53. hafta

"Bir arkadaşım bebeğiyle birlikte bize geldi. Bebeğe bir şey söylediğim anda benimki kocaman bir gülücükle aramıza giriyordu."
Jenny'nin annesi, 54. hafta

Ruh Hali Değişebilir
Ufaklığınız keyifli keyifli oynarken hiçbir nedeni yokken birden hüzünlenebilir, öfkelenebilir ya da çileden çıkabilir. Bunun için bir sebep bulmakta zorlanabilirsiniz.

"Bazen oğlum bir melek gibi oturup bloklarıyla oynarken birdenbire öfkeleniyor. Yaygarayı basıp blokları birbirine vuruyor

ya da onları odanın her yanına fırlatıyor."
Steven'ın annesi, 52. hafta

Uykusu Düzensizleşebilir
Çocuğunuz daha az uyumaya başlayabilir. Çocukların çoğu yatmamak için direnirler, uykuya dalmakta zorlanırlar ve erken uyanırlar. Bazıları gündüzleri az uyur; bazıları geceleri huzursuz olur; bazıları da gece yatağa girmeyi reddeder.

"Bu hafta ilk kez bebeğimin gece bir süre uyanık kaldığını fark ettim. Bazen biraz ağlıyor. Eğer onu kucağıma alırsam anında uykuya dalıyor."
Ashley'nin annesi, 54. hafta

"Bebeğimizin gece huysuzlanmadan yatağa yatmasını çok istiyoruz. Şimdilerde bitkin düşünceye kadar bağırıyor, ağlıyor, hatta sinir krizleri geçiriyor."
Jenny'nin annesi, 52. hafta

"Oğlum geceleri çoğunlukla uyanık kalıyor ve son derece sıkıntılı oluyor. Gerçekten panikliyor. Bazen onu yatıştırmak çok zor oluyor."
Bob'un annesi, 52. hafta

"*Hayallere" Dalabilir*
Kimi zaman bazı çocuklar oturup gözlerini boşluğa dikerler, sanki kendi küçük dünyalarındadırlar. Anneler onların hayal kurmasından hiç hoşlanmazlar. Bu yüzden çoğunlukla onların hayal kurmasını engellerler.

"Bazen kızım kamburunu çıkararak oturup öne arkaya doğru sallanıyor ve boşluğa bakıyor. O zaman elimdeki her şeyi bırakıp onu sarsarak uyandırmaya çalışıyorum. Bir rahatsızlığı

olmasından korkuyorum."
Juliette'in annesi, 54. hafta

İştahı Kapanabilir
Ufaklıkların çoğu yemekte nazlanır. Anneler her zaman bunu son derece can sıkıcı bulurlar. Hâlâ emzirilen bir çocuk daha fazla meme almak ister. Bunu emmek için değil, annesine yakın olmak için yapar.

"Kızım birdenbire yemekle ilgilenmemeye başladı. Daha önce her şeyi 15 dakikada silip süpürüyordu. Çok iştahlıydı. Şimdi onu yedirmem yarım saat sürüyor."
Ashley'nin annesi, 53. hafta

"Oğlum ağzındaki yemeği masaya püskürtüyor. Her şeyi kirletiyor. İlk günlerde bunu komik buluyordum. Ama artık öyle olmadığını söylemeliyim."
Bob'un annesi, 53. hafta

Daha Bebeksi Davranabilir
Kimi zaman, ortadan kalkmış olan bebeksi bir davranış yeniden ortaya çıkabilir. Anneler bundan hoşlanmazlar; bebeklerini sürekli gelişim içinde görmek isterler. Ancak huysuzluk dönemlerinde bunlar son derece normaldir. Bu, size bir gelişimin yolda olduğunu yani yeni bir dünyanın başlangıcını gösterir.

"Kızım bir iki kez yeniden emekledi, sanırım bunu ilgi çekmek için yaptı."
Jenny'nin annesi, 55. hafta

"Kızım bir şeyleri daha fazla ağzına sokuyor, eskiden de böyle yapardı."
Hannah'nın annesi, 51. hafta

“Oğlum ona yeniden meme vermemi istiyor. Bunu yapmadığım zaman yemeğini itiyor.”
Kevin’ın annesi, 53. hafta

Olağanüstü Şirin Davranabilir
Bazı minik askıntılar birdenbire birkaç dakikalığına annelerinin yanına gelip onlara sarılırlar. Sonra yerlerine geri dönerler.

“Oğlum bazen bana doğru emekliyor ve bir süre çok tatlı davranıyor. Örneğin, başını yavaşça ve sevecenlikle dizime dayıyor.”
Bob’un annesi, 51. hafta

“Kızım bana sarılmak için sık sık yanıma geliyor. Benden ‘öpücük’ istiyor ve o da bana bir öpücük konduruyor.”
Ashley’nin annesi, 53. hafta

Yumuşak Bir Oyuncağa Daha Fazla Sarılabilir
Ufaklığınız en sevdiği oyuncağına daha fazla tutkuyla sarılabilir. Çocukların çoğu özellikle yorulduklarında ya da anneleri meşgulken böyle yapar. Yumuşak oyuncaklara, halılara, giysilere, terliklere ve hatta kirli çamaşırlara sarılırlar. Ellerinin altındaki herhangi bir şey onlar için yeterlidir. Yumuşak oyuncaklarını öpüp okşayabilirler. Anneler bunu çok sevimli bulur.

“Oğlum ben meşgulken bir şeylere sarılıp duruyor. Bir eliyle oyuncak filinin kulağını tutarken diğer elinin iki parmağını ağzına sokuyor. Görülmeye değer bir manzara.”
John’un annesi, 51. hafta

Yaramazlık Yapabilir
Çocuğunuz sizin ilginizi çekebilmek için aşırı yaramazlık

yapabilir, özellikle meşgulseniz ve ona ayıracak vaktiniz yoksa.

"Kızıma sürekli 'hayır' demek zorunda kalıyorum çünkü dikkatimi çekmek için bir sürü şey yapıyor. Aslında tepki vermesem bir süre sonra bundan vazgeçecek. Ama bunu her zaman yapamıyorum çünkü parçalara ayırmaya çalıştığı bir şeyi kırma olasılığı da var."
Jenny'nin annesi, 53. hafta

"Oğlum bu sıralar ele avuca sığmıyor. Her şeyi elliyor ve laf dinlemiyor. O yatıncaya kadar hiçbir iş göremiyorum."
Frankie'nin annesi, 55. hafta

"Bazen oğlumun beni kasten dinlemediğini düşünüyorum."
Steven'ın annesi, 51. hafta

Öfke Nöbetlerine Tutulabilir
Eğer ufaklığınız inatçıysa, istediğine ulaşamadığında kendini kaybedebilir. Bazen birdenbire öfkelendiğini bile görebilirsiniz, belki de sizin aklından geçene izin vermeyeceğinizi biliyordur.

"Oğlum yeniden onu kucağıma alıp biberonuyla meyve suyu içirmemi istiyor. Eğer bunun gerçekleşmeyeceğini anlarsa biberonunu odanın diğer tarafına savuruyor, yaygarayı basıyor ve beni tekmeleyerek biberonunu geri getirmemi istiyor."
Matt'ın annesi, 52. hafta

"Kızım kendisiyle ilgilenmemi istediğinde hemen karşılık vermezsem deliye dönüyor. Hemen hiddetle ve acımasız bir şekilde, derimi yüzercesine kolumu çimdikliyor."
Emily'nin annesi, 53. hafta

"Oğlum 'yatak' ile en ufak bir ilişkisinin olmasını istemiyor. O

kadar öfkeleniyor ki çenesini yatağının parmaklıklarına vuruyor ve her seferinde yaralanıyor. Bu yüzden onu yatırmaya gerçekten çekiniyorum."
Matt'ın annesi, 52. Hafta

"Kızımla birlikte bir arkadaşıma gitmiştik ve orada biriyle sohbet ediyordum. Kızım birdenbire dolu bir çay fincanını yakaladı ve yere fırlatarak kırdı."
Laura'nın annesi, 55. hafta

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Kuşkusuz bebeğinizdeki bu değişiklikler dolaylı olarak sizin de gerilmenize neden olur. İşte bunun belirtileri:

Kendinize Güveniniz Sarsılabilir
Bir anne çocuğu mızmızlandığında önce endişelenir. Çocuğunun sorununu anlamaya çalışır. Öte yandan, bu dönemde sinirlenmeye de başlar.
Ayrıca bu dönemde, bazı anneler çocuklarının neden yürümeye başlamadığını da sorgularlar. Onlarda fiziksel bir sorun olup olmadığını merak ederler.

"Beraber sürekli deneme yapıyoruz ve kızımın kendi başına yürümeye başlamaması beni şaşırtıyor. Uzun zamandır elimi tutarak yürüyebildiği için artık bunu kendi başına da yapabilmesi gerek, Galiba ayaklarından biri içe doğru basıyor, bu yüzden de tökezliyor. Bu konuyu gündüz bakım merkeziyle de görüştüm. Bana bebeklerin bu yaşta içe doğru basmasından endişelenen tek anne olmadığımı söylediler. Yine de yürümeye başlaması beni mutlu edecek."
Emily'nin annesi, 53. hafta

Aşırı Bunalabilirsiniz
Anne babalar huysuzluk döneminin sonuna doğru bebeklerinin aşırı isteklerinden bunalabilirler. Onların sürekli yaramazlık yapması ve istekleri karşılanmadığında öfke krizleri yaşaması ebeveynlerini giderek daha çok sinirlendirir.

"Her odadan çıkışımda kızımın ağlamaya başlamasından bıktım. Sürekli emekleyerek peşimden geliyor, bacaklarıma sarılıp benimle gelmek istiyor. Bu haldeyken hiçbir iş yapamıyorum. Dayanamaz hale gelince mecburen onu yatırıyorum."
Juliette'in annesi, 52. hafta

"Oğlum dikkatimi çekmek için kocaman saksı çiçeğimi çekiştiriyor. Dikkatini başka yöne çekmek işe yaramıyor. Böyle davranınca öfkelenip onu itekliyor ya da poposuna hafifçe vuruyorum."
Matt'ın annesi, 56. hafta

"Kızım bir şey yasaklandığı ya da bir işi başaramadığı zaman öfkeye kapılıyor. Oyuncaklarını fırlatıp atıyor ve deli gibi ağlamaya başlıyor. Buna aldırmamaya çalışıyorum ama bu krizleri birbirini izleyemeye başlayınca onu yatağına yatırıyorum. İki hafta önce, bu davranışları ortaya çıktığında bunları çok komik bulmuştum. Ama şimdi son derece sinirleniyorum. Kız kardeşleri onun bu haline hâlâ gülüyorlar. Bazen onları gülerken görünce yüzü aydınlanıyor ve o da utangaç bir tavırla gülümsüyor. Bu bazen işe yarıyor ama her zaman değil."
Ashley'nin annesi, 53. hafta

Tartışabilirsiniz
Bu huysuzluk döneminde, öfke krizleri genellikle kavgalara yol açar.

“Kızım bir konuda ısrar edip ağlamaya başlayınca sinirleniyorum. Bu hafta peşimden mutfağa gelmesini engellediğimde deliye döndü. Ben de poposuna sert bir şaplak indirdim, bunun üzerine gerçekten ağlamaya başladı. Bunu yapmamam gerektiğini biliyorum ama daha fazla dayanamadım.”
Jenny’nin annesi, 54. hafta

Bazen işlerin dayanılmaz hale geldiği doğru ama bebeğinizi sarsmak ya da “poposuna vurmak” çözüm değildir. Bu, gereksiz yere bebeğinizin canını acıtır ve size olan güvenini sarsar.
Bu huysuzluk döneminde bebeklerini emziren anneler onları sütten kesmek isterler. Bunun nedeni, bu yaştaki bebeklerin akıllarına estiğinde meme emmek istemeleri ya da bunu öfke krizleri yaşayarak sergilemeleridir.

”Artık gerçekten pes ettim. Oğlum emmek aklına geldiği anda öfke krizleri geçiriyor. Kazağıma asılması, tekmeler atması, çığlıklar atması üzerine attan öfkem, aramızdaki ilişkiyi allak bullak ediyor. Belki de bu krizler zamanla sona erecektir. En son birinci yaş gününün gecesinde meme emdi.”
Matt’ın annesi, 53. hafta

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Büyümeye Başladığının Belirtileri
49 ve 53. haftalar arasında bebeğiniz bir sonraki sıçrayışı yaparak programlar dünyasına girmeye hazırlandığının işaretini verebilir.

□ Daha sık ağlıyor ve daha huysuz
□ Bir an keyifliyken hemen ardından ağlamaya başlıyor
□ Sürekli onunla meşgul olmanızı istiyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Giysilerinize asılıyor ya da daha yakınınızda olmak istiyor
□ Olağanüstü şirin davranıyor
□ Yaramazlık yapıyor
□ Öfke krizlerine tutuluyor ya da bu eskisinden daha sık oluyor
□ Kıskançlık yapıyor
□ Yabancılara karşı çok daha çekingen davranıyor
□ Kendisine daha sıkı sarılmanızı istiyor
□ Uykuları düzensiz
□ "Kâbuslar" görüyor ya da bu eskisinden daha sık oluyor
□ İştahı kapalı
□ Kimi zaman oturup sessizce hayal kuruyor
□ Parmağını emiyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Bir oyuncağına sarılıyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Daha bebeksi davranıyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:
.....
.....
.....
.....

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Yaklaşık 55. haftada ufaklığınızın daha az huysuzlandığını görürsünüz. Aynı zamanda, tamamen yeni şeyler deneyip başarılı olduğunu fark edersiniz. Şimdi insanlara, oyuncaklara ve diğer nesnelere karşı daha olgun davranır. Oyuncaklarıyla ve doğumundan bu yana çevresinde olan ev eşyalarıyla yeni oyunlar kurmaktan zevk alır. Bu dönemde sanki sizin minik "bebeğiniz" olmaktan çıkıp küçük bir insana dönüşmüş gibidir. Bunun nedeni, artık dünyada bir sürü hedef bulunduğunu ve bu hedeflere ulaşmak için zincirleme eylemler yapılması gerektiğini görmeye başladığı programlar dünyasına girmiş olmasıdır. Bu yeni ve esnek dünya onun keşfetmesi için oradadır ama her zamanki gibi, bunun yöntemini ve zamanını kendisi belirleyecektir. Ebeveyn olarak sizin yardımlarınız hâlâ hayati bir önem taşır ama öfke krizlerinin ortaya çıkması bunun aksini düşündürebilir.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Gelişimindeki son sıçrayış sırasında bebeğiniz zincirleme olaylar kavramıyla başa çıkmayı öğrendi. Bu zincirleme olaylarda, olgular birbirini takip eder ya da nesneler belli bir yolla bir araya gelir. Bir program, zincirleme olaylardan çok daha karmaşıktır çünkü sonuca çeşitli yollardan ulaşabilirsiniz.
Bir yetişkinin dünyası karmaşık programlarla doludur. Neyse ki bebeğinizin dünyası daha yalındır. "Tatile çıkmak" gibi büyük programlarla başa çıkmak yerine çocuğunuz "yemek yeme" gibi programlar üzerinde çalışır. Bununla beraber, bir programı

başlatmak her dönemeçte seçim yapmayı gerektirir; bir kasabada gideceğiniz yeri aramak gibi. Yemek yerken her lokmadan sonra aynı yemekten biraz daha mı yiyeceğine yoksa değişik bir şeyi mi deneyeceğine, sütünden bir yudum mu yoksa üç yudum mu alacağına karar vermek zorundadır. Bir sonraki lokma için elini ya da bir kaşığı kullanmaya karar verebilir. Önüne konanı bitirmeye ya da tatlı istemeye karar verebilir. Seçimi ne olursa olsun, bu hâlâ onun "yemek yeme" programıdır.

Küçük çocuğunuz her zamanki gibi bu yeni dünyada denemeler yapacaktır. Her köşe başında farklı seçimler yapmasına hazır olun; hepsini denemek de isteyebilir. Farklı noktalarda verdiği kararların ne gibi bir zincir oluşturacağını öğrenmesi gerekir. Bu yüzden bir sonraki kaşığı ağzına götürmek yerine yere boşaltmaya karar verebilir.

Ayrıca bir programı ne zaman uygulayacağını da belirleyebilir. Örneğin, yeri süpürmek istediği için dolaptan süpürgeyi alabilir. Alışveriş yapmak amacıyla dışarı çıkmak istediği için paltosuna uzanabilir. Ne yazık ki kısa sürede anlaşmazlıklar ortaya çıkar. Henüz ne istediğini açıklayamadığı için annesi onu yanlış anlayabilir. Bu durum bu yaştaki biri için son derece can sıkıcıdır ve çabuk öfkelenen bir çocuk deliye dönebilir. Anne çocuğun isteğini anlasa bile o anda bunu yerine getirmek istemeyebilir. Bu da ufaklığın hemen öfkelenmesine neden olur çünkü bu yaşta "bekleme"nin ne anlama geldiğini bilmez.

Beyindeki Değişiklikler

Çocuğunuzun beyin dalgaları yaklaşık 12 aylık olduğunda yeniden değişim gösterir. Ayrıca kafasının çevresi büyür ve beynindeki glikoz metabolizması da değişir.

Bir bebek bir programı nasıl uygulayacağını öğrenmenin yanı sıra, bir başkasının yaptığı programı da algılayabilir. Bu yüzden, annesi çay demlerken az sonra bir şeyler yeneceğini ve kendisine de bir kurabiye verileceğini -ya da verilmeyeceğini bilir.
Artık bebeğiniz bu dünyayı algılayıp keşfetmekte olduğundan, hoşlanmadığı bir programı reddetme seçeneğinin de -en azından teorik olarak bulunduğunun farkına varır. Annesinin planları ona uygun değilse son derece canı sıkılır ve bazen öfke krizleri bile yaşayabilir. Buna bugünlerde çok sık rastlayabilirsiniz.

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bu yaşta bütün bebekler programlar dünyasını anlamaya ve deneyler yapmaya başlar. Bu dünya onlara çok sayıda yeni beceri sunar. Çocuğunuz bunların içinden ilgisini çekenleri, belki de çevresindekilerin sahip olduklarını seçer ama aynı zamanda bunlar onun kendi eğilimlerine, ilgi alanlarına ve yapısına uygun düşenlerdir. Her küçük birey programları kendi yöntemleriyle öğrenir. Bazı çocuklar çok iyi gözlemcidirler ve çevrelerinde olup bitenleri ilgiyle izlerler. Bazıları sürekli "yardım" isteyebilir. Bazıları da bunu kendi başlarına yapmak ister ve kesin bir tavırla başkalarının karışmasını istemediklerini belirtir.
Artık bebeğinizi oldukça iyi tanıyorsunuz ve seçimleri de muhtemelen sizin daha önceden onda fark ettiğiniz özelliklere uygun olacaktır. Yine de, fırsat bulduğunda yeni beceri ve ilgi alanları keşfedecektir. İlerideki sayfalardaki listeden yararlanarak bebeğinizin seçimlerini işaretleyin. Bebeğiniz
55 ve 61. haftalar arasında programlar dünyasında keşfetmek istediklerini seçecektir. Bu seçimlere saygılı olun ve çocuğunuzun bunu kendi yöntemleriyle yapmasına izin verin. Çocuğunuzun yapmaya hazırlandığı bir işte ona yardımcı olmaya odaklanın. Küçük çocuklar yeni şeylere bayılırlar ve onların yeni beceri ve ilgi alanlarını fark ettiğinizde onlara karşılık vermeniz çok

önemlidir. Bebeğiniz yeni keşiflerini sizinle paylaşmaktan keyif alacak ve böylece öğrenme süreci daha da hızlanacaktır.

Günlüğüm

Bebeğim Yeni Programlar Dünyasını Nasıl Keşfeder
Bebeğinizdeki değişiklikleri aşağıdaki kutularda işaretleyin. Bu listedeki bazı beceriler haftalar hatta aylar sonra ortaya çıkabilir. Bebeğiniz bu yeni dünyasında neleri keşfedeceğini kendi seçer.

KENDİ BAŞINA BİR PROGRAM BAŞLATMA
□ Bir süpürge ya da toz bezi alıp ortalığı süpürmeye ya da toz almaya başlıyor
□ Banyoya gidiyor ve tuvaleti temizlemeye çalışıyor
□ Yerlerine kaldırılmasını istediği şeyleri size getiriyor
□ Kurabiye kavanozunu yerinden alıyor ve kendisine bir kurabiye verilmesini bekliyor
□ Paltosunu, şapkasını ya da çantasını getirerek alışverişe çıkmak istediğini gösteriyor
□ Paltosunu ve küreğini alıp kum havuzuna gitmeye hazırlanıyor

SİZİN PROGRAMINIZA KATILMA
□ Temizlik yaparken size yardımcı olmak için iskemledeki yastıkları yere atıyor
□ İşiniz bittiğinde havluyu yerine asmaya çalışıyor
□ Bir eşyayı ya da yiyeceği dolaptaki yerine yerleştiriyor
□ Sofra hazırlanırken kendi tabağını, kaşık çatalını getiriyor
□ Yemeği bittikten sonra kelime, ses ya da hareketlerini kullanarak sizden tatlısını getirmenizi istiyor
□ Kaşıkları fincanlara koyarak karıştırmaya başlıyor
□ Taşımakta olduğunuz bir eşyayı elinizden alıyor
□ Kendi başına giyinmeye çalışıyor ya da siz giydirirken pantolonunu çekerek veya kollarını kazağına sokarak size yardımcı olmaya çalışıyor
□ Bir kaset ya da CD seçiyor ve onu yerleştirmenize yardım

ediyor. Başlatmak ya da açmak için hangi düğmeye basıldığını biliyor

BİR PROGRAMI GÖZETİM ALTINDA UYGULAMA

□ Neyin nereye koyulacağını gösterdiğiniz zaman farklı şekillerdeki blokları doğru deliklerle sokuyor
□ Söylediğinizde ya da kendi ihtiyaç duyduğunda oturağına gidiyor. Sonra oturağı tuvalete götürüyor ya da (eğer yürüyemiyorsa) sizin taşımanıza yardım ediyor ve onu boşaltıyor.
□ Sizden yardım alarak kalemle kâğıt üzerine karalamalar yapıyor

BAĞIMSIZ PROGRAMLAR

□ Bebeklerini ya da oyuncaklarını kendisine yapıldığı gibi beslemeye çalışıyor
□ Bebeğini kendisine yapıldığı gibi yıkamaya çalışıyor
□ Kendisi kalktıktan sonra bebeğini oturağa oturtmaya çalışıyor
□ Tabağındaki her şeyi yardım almadan bitiriyor ve bunu çoğu zaman yetişkinler gibi masada oturarak yapmak istiyor
□ Kendi başına bir paketten kuru üzümleri çıkarıp yiyor
□ En az üç blok ile bir kule kuruyor
□ Telefonu alıp konuşuyor, bazen ilk numaraları çevirebiliyor ve konuşmayı “bay bay” diye bitiriyor.
□ Odada emeklerken kendi “yolunu” seçiyor (iskemlelerin ve masanın altından ve dar tünellerden geçiyor) ve genellikle nereye gitmek istediğini önceden belirtiyor
□ Odada oyuncak bir araba ya da treni sürerken “vınnn vınnn” diye sesler çıkarıyor. Onu çeşitli yönlerde sürüyor; iskemle ve masaların altında ya da kanepe ile duvarın arasında
□ Gizlediğiniz bir şeyi bulabiliyor

BAŞKALARININ UYGULADIĞI PROGRAMLARI İZLEME

□ Televizyonda bir çizgi film ya da çocuk programı izliyor ve

yaklaşık 3 dakika buna dikkatini verebiliyor
□ Radyoda ya da CD'de anlatılan kısa bir öyküyü dinliyor
□ Resimlere bakarken orada olanları anladığını ifade ediyor; örneğin, resimdeki çocuk ya da hayvan bir şey yiyor ya da ona bir yiyecek veriliyorsa "mama" diyor
□ Siz onun bebeklerini ya da oyuncak hayvanlarını giydirir ya da onlarla konuşuyormuş gibi yaparken sizi izliyor ve dinliyor
□ Daha büyük çocukların oyuncaklarıyla nasıl bir program oluşturduklarını; oyuncak çay takımları, oyuncak araba ve garajları, bebek beşiği ya da trenleriyle nasıl oynadıklarını inceliyor
□ Aile bireyleri günlük programlarını uygularken -giyinirken, yemek yerken, bir şeyler çizerken ya da telefonda konuşurken onları inceliyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Yardımcı Olmak İçin Ne Yapabilirsiniz

Ufaklığınızın programlarla yüzleşirken attığı ilk adımlarında ona yardımcı olun. Neler başaracağını ve bunu nasıl yapacağını ona anlatın. Eğer sizi izlemek hoşuna gidiyorsa bunu teşvik edin. Kendi programınızı uygularken ne yaptığınızı anlatın. Ona size yardım etme fırsatları tanıyın. Kafasında bir program oluşturduğunu fark ederseniz bunu uygulaması için ona yardım edin.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Bağımsız Olarak Keşfetmesine Yardımcı Olun

Eğer çocuğunuz kendi başına giyinmekten, soyunmaktan, süslenmekten hoşlanıyorsa bunları nasıl yaptığınızı ona gösterin. Bunlardan birini yaparken bir yandan da nasıl yaptığınızı anlatın. Size gösterebildiğinden çok daha fazlasını anlayacaktır. Biraz vaktiniz varsa onun kendi kendine yıkanmasına ve giyinmesine izin verin. Eğer isterse, bunu ailenin başka bir ferdine de yapmasına olanak tanıyın.

"Kızım kendi başına pantolonunu ya da terliklerini giymeye çalışıyor ama bunu henüz başaramıyor. Bir gün onu birdenbire benim terliklerimi giymiş dolanırken gördüm."
Jenny'nin annesi, 55. hafta

"Kızım kasket ya da şapka giyerek ortalıkta gezinmeyi seviyor. İster benim, ister kendinin isterse bebeğininki olsun, fark etmiyor."
Eve'in annesi, 57. hafta

"Geçen hafta oğlum eline ne geçerse başının üstüne koydu: Bulaşık bezini, havluları ve birkaç kez de başkasının donunu.

Etrafı umursamadan dolanırken kardeşleri gülmekten yerlere yattı."
Frankie'nin annesi, 59. hafta

"Kızım giyinir giyinmez tuvalet masama emekliyor ve üstüne parfüm sıkmaya çalışıyor."
Laura'nın annesi, 57. hafta

"Dün oğlumun odasına girdiğimde, onu yatağında ağzı kulaklarına varmış bir şekilde ayakta dururken buldum. Kendi başına neredeyse bütün giysilerini çıkarmıştı."
John'un annesi, 58. hafta

"Kızım bebeklerini yediriyor, banyo yaptırıyor ve yatırıyor. Kendisi oturağı kullandığında onları da oturağa oturtuyor."
Jenny'nin annesi, 56. hafta

Eğer ufaklığınız kendi başına yemek yemek isterse, bunu mümkün olduğunca sık yapmasına izin verin. Onun çeşitli yeme biçimlerini deneyecek kadar yaratıcı olduğunu aklınızdan çıkarmayın; tabii bu yöntemlerin hepsi ortalığı batırabilir. Temizlemekte zorlanıyorsanız, mama iskemlesinin altına büyük bir naylon sererek işinizi kolaylaştırabilirsiniz.

"Oğlum yemekte kaşık kullanmayı öğrendiğinden beri tamamen kendi başına yemek yemekte ısrar ediyor. Aksi halde yememek için direniyor. Ayrıca yemek yerken masada kendi iskemlesinde oturmak istiyor."
Kevin'ın annesi, 57. hafta

"Kızım birdenbire, kaşıkla bir şey karıştırmanın ve sonra onu ağzına sokmanın çok eğlenceli olduğunu keşfetti."
Jenny'nin annesi, 56. hafta

“Oğlum kuru üzümleri paketinden çıkarıp yemeye bayılıyor.”
Matt’ın annesi, 57. hafta

“Kızım yemeğini bitirince ‘pasta’ diyor, yani yemeğin ardından bir şeyler geleceğini biliyor. Tatlısını bitirir bitirmez iskemlesinden kalkmak istiyor.”
Emily’nin annesi, 60. hafta

Torbalar, içinde para bulunan cüzdanlar, televizyon seti, radyo, temizlik aletleri, makyaj malzemeleri; küçük çocukların çoğu her şeyi anneleri gibi kullanmak ister. Bazı çocuklar bu dönemde oyuncaklarıyla ilgilenmek istemezler. Ufaklığınız yaşamınızı her zaman kolaylaştırmasa bile, onun ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışın.

“Bugün ilk kez oğlumun telefonun tuşlarıyla oynadığına, ahizeyi kulağına götürdüğüne ve ciddi ciddi çene çaldığına tanık oldum. Birkaç kez ‘dada’ dedi, sonra telefonu kapadı.”
Frankie’nin annesi, 56. hafta

“Ben odadan çıktığımda telefon çalınca kızım ahizeyi aldı ve büyükannesiyle gerçekten ‘konuştu’.”
Emily’nin annesi, 60. hafta

“Küçük kızım kaseti çalıştırmak için hangi düğmeye basması gerektiğini gayet iyi biliyor. İçinde çocuk şarkıları olan bir CD ile bana gelmek yerine aslında onu CD çalara kendi yerleştirmeyi yeğlerdi.”
Jenny’nin annesi, 57. hafta

“Oğlum klozete adeta âşık. İçine bir sürü şey atıyor sonra her 2 dakikada bir onu fırçayla temizliyor, tabii bu arada banyoda

yerleri sırılsıklam ediyor."
Frankie'nin annesi, 56. Hafta

"Oğlum bana gazeteleri, boş bira şişelerini ve terlikleri taşıyor. Benim bunları kaldırıp ortalığı toparlamamı istiyor."
Frankie'nin annesi, 56. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Oyuncaklarıyla Keşfetmesine Yardımcı Olun

Çocuklar bu dönemde programlara öykünmelerini sağlayan daha karmaşık oyuncaklardan hoşlanırlar; içinde arabalar olan bir garaj, rayları olan bir tren, hayvanları bulunan bir çiftlik, bezleri ya da giysileri olan bebekler, fincanları ve tabakları olan bir çay takımı ya da paketleri ve kutuları olan bir oyuncak mağazası gibi. Ufaklığınız böyle oyuncaklara ilgi gösteriyorsa, onlarla oynamasını sağlayın. Arada bir ona yardım edin. Bu, dünya ona hâlâ çok karmaşık görünür.

"Oğlumun yanına oturup onu yüreklendirdiğimde bazen sekiz blok yüksekliğinde bir kule kurabiliyor."
Matt'ın annesi, 57. hafta

"Kızım kendi başına oynarken yardım istediğinde "Anne" diye sesleniyor. Sonra bana ne yapmak istediğini gösteriyor."
Hannah'nın annesi, 55. hafta

"Kızım Legolarla giderek daha fazla ilgileniyor, özellikle küçük insanlar ve arabalarla. Aynı zamanda bloklarla bir şeyler kurmaya başladı. Arada bir parçalan başarıyla birleştiriyor. Bunu yapmaya uzun süre devam edebilir."
Emily'nin annesi, 57. hafta

"Oğlum kendi kendine giderek daha fazla oynamaya başladı.

Şimdi eski oyuncaklarıyla yeni oyunlar kurmaya çalışıyor. Sevimli oyuncakları, trenleri ve arabalarıyla yeniden ilgilenmeye başladı."
Bob'un annesi, 55. hafta

Çocukların çoğu "gerçek şeyleri" görmeye de ilgi duyar. Örneğin, bebeğiniz garajlarla ilgileniyorsa onu araba tamirhanelerine götürün. Eğer atlarla ilgileniyorsa onu bir binicilik okuluna götürün. Eğer en sevdiği oyuncaklar traktör, vinç ya da gemi ise kesinlikle gerçeklerini görmek isteyecektir.

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Dil ve Müzikle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Çocuğunuz programlar dünyasına sıçradığında öyküler onu büyüler. Bunları işitmesini ve görmesini sağlayabilirsiniz. Ona televizyonda bir öykü izletebilir, öykü kaseti dinletebilir ama en iyisi resimli bir kitap kullanarak ya da kendi başınıza ona bir öykü anlatabilirsiniz. Öykülerin onun yaşadıkları ya da ilgi alanları ile ilişkili olmasına özen gösterin. Bazı çocuklar için bu arabalar, özel bir çiçek, hayvanlar, yüzme havuzu ya da oyuncakları olabilir. Her öykünün kısa ve basit bir program içermesi gerektiğini aklınızdan çıkarmayın. Bu yaşlardaki bebeklerin bir hikayeye en fazla üç dakika konsantre olabileceğini unutmayın.

"Oğlum kendini televizyondaki bir çocuk programına kaptırabiliyor. Bu çok garip. Daha önceleri hiç ilgilenmiyordu."
Kevin'ın annesi, 58. hafta

Aynı zamanda beraber bir kitaptaki resimlerlere bakarken bu küçük gevezeye kendi öyküsünü anlatma fırsatını tanıyın.

"Kızım kitaptaki bir resmin anlamını kavrayabiliyor. Bana ne gördüğünü anlatıyor. Örneğin, resimde bir çocuğun diğerine bir

şey ikram ettiğini görünce 'mama' diyor."
Hannah'nın annesi, 57. hafta

Küçük çocukların çoğunun çenesi düşük olur. Size el kol hareketleri, çığlıklar ve duraklamalarla "öykü"lerin tamamını anlatabilirler. Ufaklığınız öykü anlatmaya düşkünse bazen ne dediğini anlamasanız bile öykülerini ciddiye alın. Eğer dikkatle dinlerseniz belki arada bir gerçek bir kelime yakalayabilirsiniz.

"Oğlum o kadar çok konuşuyor ki artık başım ağrıyor. Gerçek bir sohbete girişiyor. Bazen soru sorar gibi yapıyor. Öyle şirin ki. Bana ne söylemeye çalıştığını anlamayı çok isterdim."
Frankie'nin annesi, 58. hafta

"Oğlum çılgın gibi gevezelik ediyor. Bazen durup bana bakıyor ve ben bir şey söyledikten sonra öyküsüne devam ediyor. Bu son haftada 'öpücük' gibi bir şey söyledi ve sonra da beni öptü. Şimdi onu 10 kez daha dikkatle dinliyorum."
Frankie'nin annesi, 59. hafta

Ufaklıkların çoğu basit ve kısa çocuk şarkılarım dinlemeye bayılır. Böyle bir şarkı da bir programdır. Eğer ufaklığınız müzikten hoşlanıyorsa artık şarkının sözlerine uygun el kol hareketleri yapmayı öğrenebilir.

> **Yardımıyla Mutlu Olun**
> Çocuğunuzun size yardım etmeye çalıştığını görünce buna izin verin. Sizin ne yaptığınızı anlamaya başladığı için bu konuda kendi payına düşeni yapmayı öğrenmesi gerekir.
>
> "Kızım her şeye yardımcı olmak istiyor. Alışveriş paketlerini taşımak, işim bittiğinde toz bezini yerine koymak, ben masayı hazırlarken örtüyü ve çatal bıçağı

taşımak gibi."
Emily'nin' annesi, 62. hafta

"Kızım elma suyu ile sütün buzdolabında olduğunu biliyor ve hemen kapağını açmaya koşuyor. Kurabiye için çekmeceye gidip kutuyu alıyor."
Jenny'nin annesi, 57. hafta

"Kızım anlaşılmaz sesler çıkararak kendi başına 'Sar makarayı' oyununu oynuyor."
Jenny'nin annesi, 57. hafta

Bazı çocuklar kendi müzik parçalarını çalmaktan büyük keyif alırlar. En sevdikleri aletler davul, piyano, tuşlu aletler ve flüttür. Doğal olarak, bu acemi müzisyenler yetişkinlerin aletlerini yeğlerler ama oyuncak bir müzik aletine daha az zarar verirler.

"Kızım oyuncak piyanosunu çok seviyor. Genellikle tek parmakla çalıyor ve çıkardığı sesleri dinliyor. Aynı zamanda, babasını piyano çalarken dinlemekten de zevk alıyor. Sonra piyanosunun başına geçip iki eliyle vurarak gürültü yapmaya başlıyor."
Hannah'nın annesi, 58. hafta

Bebeğinizin Yeni Dünyasını Deneylerle Keşfetmesine Yardımcı Olun

Ufaklığınız araştırmacı ise onun şu programları ya da deneyleri uygulamaya giriştiğini gözlemleyebilirsiniz: Bu oyuncaklar nasıl düşüyor, yerde yuvarlanıyor ya da zıplıyor? Küçük Einstein'mız bunları incelemeyi sonsuza dek sürdürebilir. Örneğin, çeşitli oyuncak insanları alıp onları masaya 25 kez düşürebilir ve bunu diğer bloklarıyla da 60 kez tekrarlayabilir. Çocuğunuzun bunu yaptığını görürseniz devam etmesine izin verin. Bu onun cisimlerin özellikleri üzerinde son derece sistematik bir şekilde

deneyler yaptığı anlamına gelir. Daha sonra bir programın ortasında şöyle ya da böyle bir karar vermesi gerektiğinde bu bilgiden yararlanacaktır. Ufaklıklar bu dönemde sadece oyun oynamaz, aynı zamanda uzun saatler boyunca büyük bir çaba sarf ederek dünyanın nasıl işlediğini keşfetmeye uğraşırlar.

Ona Saygı Duymayı Öğretin

Çocukların çoğu artık sizin bir programın ortasında bulunduğunuzu, örneğin temizlikle meşgul olduğunuzu anlamaya başlar. Bebeğinizin bunu kavradığını görünce ondan işinizi bitirmeniz için size anlayış göstermesini isteyebilirsiniz. Öte yandan, bu yaşta onu çok fazla bekletemeyeceğinizi bilin.

"Oğlum kendi isteğinin yapılmasını sağlamak için yerde ulaşamayacağım bir noktaya yatıyor. O zaman benim ona gitmem gerekiyor."
Matt'ın annesi, 56. hafta

Unutmayın!

Eski alışkanlıklardan kurtulmak ve yeni kurallar koymak, her yeni beceri gelişiminin bir parçasıdır. Ondan ancak anlayabildiği yeni kurallara uymasını isteyebilirsiniz—ne daha azını, ne de daha fazlasını.

"Oğlum bir şeyler yaparken, örneğin kule kurarken birdenbire durup kafasını sallayarak 'hayır' diyor ve yeniden başlıyor."
Kevin'ın annesi, 55. hafta

"Kızım dolaptan bir şeyler almak istediğinde üzerine çıkmak için küçük lokomotifini kullanıyor. Daha önce hep iskemlesine çıkardı."

Jenny'nin annesi, 56. hafta

Bilmekte Yarar Var

Kimi çocuklar nihai hedeflerine ulaşmanın çeşitli yollarını bulmakta ve bunları uygulamakta olağanüstü yaratıcı olurlar. Yetenekli çocuklar ebeveynlerini bitkin düşürebilirler. Sürekli olarak bir şeylerin değişik bir biçimde yapılıp yapılmadığını araştırırlar.

Başarısız oldukları ya da bir şeyi yapmaları engellendiği zaman bu sorunun ya da yasağın üstesinden gelmek için başka bir yol denerler. Bir şeyi iki kez aynı şekilde yapmaya çalışırlar. Aynı şeyleri tekrarlamaktan son derece sıkılırlar.

Yardımcı Olmak İçin Ne Yapabilirsiniz

Ufaklığınız sizinle beraber bir şeyler yapmayı tercih edebilir. Yemek hazırlarken, masayı kurarken ya da alışverişte size yardımcı olabilir. Bu iş konusunda kendince bazı fikirleri olabilir ama bunu sizinle birlikte yaparken birçok şey öğrenecektir. Bu da kendisini büyümüş hissedip mutlu olmasını sağlar.

"Kızıma 'Oturağa oturmak istiyor musun?' diye sorduğum zaman gerçekten ihtiyacı varsa onu kullanıyor. Çişini yapıyor sonra da banyoya götürüp boşaltıyor. Ama bazen de bir süre oturuyor, sonra kalkıp oturağının dışına işiyor."

Jenny'nin annesi, 54. hafta

Bebeğinizin Sebepsiz Korkularına Anlayış Gösterin

Ufaklığınız yeni dünyasını keşfederken tamamen anlayamadığı şeylerle karşılaşır. Bu arada daha önce aklından bile geçirmediği yeni tehlikeler keşfeder. Hâlâ bunları dile getirememektedir, bu yüzden ona biraz anlayış gösterin. Her şeyi daha iyi anlamaya başladığında korkusu yok olacaktır.

“Oğlum birdenbire fenerimizden korkmaya başladı, sanırım bu onun parlak ışığı yüzünden.”
Paul’ün annesi, 57. hafta

“Kızım karanlıktan biraz korkuyor. Karanlıkta kaldığı zaman değil, aydınlık bir yerden karanlık bir odaya geçtiği zaman.”
Jenny’nin annesi, 58. hafta

“Balon şişirdiğimde oğlum bundan korktu. Bunu anlayamıyor.”
Matt’ın annesi, 58. hafta

“Kızım havası kaçmakta olan bir toptan korktu.”
Eve’in annesi, 59. hafta

“Oğlum uçak, telefon ve kapı zili gibi şeylerin çıkardığı yüksek seslerden korkuyor.”
Bob’un annesi, 55. hafta

“Kızım yanına hızla yaklaşan her şeyden korkuyor. Örneğin, başının üstünde uçan muhabbet kuşu, onu kovalayan kardeşi ve ağabeyinin bir
arkadaşının uzaktan kumandalı arabası gibi. Tüm bunlar onun için fazla hızlı.”
Emily’nin annesi, 56. hafta

“Oğlum banyo küvetine girmeyi kesinlikle reddediyor. Bebek banyosunu küvetin içine yerleştirirsek buna itiraz etmiyor.”
Frankie’nin annesi, 59. hafta

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte ufaklıkların bu dönemde en çok sevdiği oyunlar ve faaliyetler. Bebeğinizin hangileriyle ilgilendiğine dikkat edin.

BİR İŞİ KENDİ BAŞINA YAPMAK

Ufaklıkların çoğu önemli bir işi kendi başlarına yapmalarına izin verilmesinden çok hoşlanır. Etrafı sırılsıklam ıslatmak en sevdikleri oyundur. Çoğu çocuk suyla oynarken sakinleşir.

BEBEĞE BANYO YAPTIRMAK

Bir bebek banyosunu ya da leğeni ılık suyla doldurun. Çocuğunuza bir elbezi ve sabun verin ve bebeğini ya da oyuncağını sabunlamasını isteyin. Bu oyunun en sevilen kısımlarından biri de genellikle saçları yıkamaktır.

BULAŞIK YIKAMAK

Çocuğunuza kocaman bir önlük takın ve onu lavabonun önündeki bir iskemleye çıkarın. Bulaşık tasını ılık su ile doldurun ve ona bir süngerle bebek için zararlı olmayan plastik tabaklar, fincanlar, tahta kaşıklar ve çeşitli süzgeç ya da huniler verin. Suyun köpük köpük olması onu daha da heveslendirecektir. Üzerinde durduğu iskemlenin ıslak zeminde kaymamasına dikkat edin yoksa bebek heyecanlanıp dengesini kaybedebilir. Sonra arkasında durup bu keyifli oyuna başlayın.

PAKETLERİ AÇIP ALINANLARI YERLEŞTİRMEK

Önce kırılabilir ve tehlikeli malzemeleri yerleştirin, sonra minik yardımcınızın paketleri açarken size yardım etmesini isteyin. Bakkaliye malzemelerini size teker teker verebilir ya da getirebilir, bu kendi isteğine bağlı. Sonunda, işiniz bittiğinde dolap kapakları kapatabilir. Onu kutlayın ve ona teşekkür edin.

SAKLAMBAÇ OYUNLARI
Artık bu oyunu daha karmaşık hale dönüştürebilirsiniz. Çocuğunuzun keyfi yerindeyse genelde kendi numaralarını yapmaktan keyif alacaktır. Ona ayak uydurun. Oyunu onun için ne kolaylaştırın ne de zorlaştırın.

ÇİFTE SAKLAMBAÇ OYUNU
Önüne iki fincan koyun ve bunlardan birinin altına bir oyuncak yerleştirin. Sonra fincanları masanın üstünde kaydırarak yerlerini değiştirin. Böylece A fincanı B fincanının yerine geçmiş olacak. Bu oyunun amacı çocuğunuzu aldatmak değildir, tam tersidir.
Fincanları oynatırken çocuğunuzun bunu dikkatle izlemesini sağlayın ve oyuncağı bulmasını isteyin. Her denemesinde ona övgüler yağdırın. Bu onun için gerçekten karmaşık bir oyundur.

SES OYUNU
Ufaklıkların çoğu bir sesi aramaya bayılır. Çocuğunuzu kucağınıza oturtun ve onun ses çıkaran bir cismi görüp dinlemesini sağlayın; örneğin, bir müzik kutusu. Sonra gözlerini kapatın ve başka birinin ses devam ederken cismi gizlemesini sağlayın.
Ufaklığınızın onun nereye gizlendiğini görmediğinden emin olun. Gizleme işlemi tamamlandığında onu aramasını isteyin.

İşte çocukların çoğunun bu dönemde en sevdiği oyuncaklar ve nesneler:

- Bebekler, bebek pusetleri, bebek yatakları
- Çiftlik evi, çiftlik hayvanları ve çitler
- Garajlar ve arabalar
- Rayları, peronları, köprüleri ve tünelleri olan tahta trenler
- Kırılmaz çay takımı

• Tencereler, tavalar ve tahta kaşıklar
• Telefon
• Lego blokları
• Üzerine oturabileceği bisiklet, araba, oyuncak at ya da motor
• Her şeyi oradan oraya taşımasını sağlayan bir el arabası
• Salıncaklı at ya da salıncaklı iskemle
• Değişik biçimde kesikleri ve delikleri olan kutular
• Üst üste konabilen kaplar ve üstünde halkalar olan çubuklar
• Yer bezi, el süpürgesi, toz bezi ve fırça
• Bir şeyleri silebileceği ya da banyoda oynayabileceği renkli süngerler
• Büyük kâğıt yaprakları ve markörler
• İçinde hayvanlar ve yavruları ya da arabalar ve traktörler olan kitaplar
• Davul, oyuncak piyano ve ksilofon gibi müzik aletler
• Basit, kısa öykülerin yer aldığı kaset ya da CD'ler

Bu dönemde, içinde zararlı ya da zehirli nesneler bulunan ; dolaplar ve çekmeceler, görsel ve işitsel aletlerin ve videoların düğmeleri, elektrik aygıtları, fırınlar ve duylarla ilgili gerekli önlemleri almayı unutmayın.

Sıçrayıştan Sonra

Yaklaşık 59. haftada ufaklıkların çoğu daha az zorluk çıkarmaya başlarlar. Özellikle bazıları konuşkanlığı ve yardımcı olma istekleri ile hayranlık uyandırır. Çoğu artık istediğini elde etmek amacıyla ağlama krizlerine girmez. Kısacası bir kez daha bağımsız ve neşeli kimliklerine kavuşurlar. Öte yandan, ele avuca sığmaz hareketlilikleri yüzünden annelerin çoğu onlarla baş edemez. Zira artık her şeyi bildikleri kanısındadırlar ve siz onların öğrenmeleri gereken daha çok şey olduğunun farkındasınızdır.

"Kızım olağanüstü titiz. Her şey yerli yerinde olmalı. Herhangi bir değişiklik yaptığımda hemen fark edip eski haline getiriyor. Ayrıca artık hiçbir yere tutunmadan yürüyor. Rahatlıkla odanın bir ucundan öbür ucuna gidebiliyor. Oysa bu konuda oldukça endişeliydim."
Emily'nin annesi, 60. hafta

"Oğlum yeniden oyun parkında olmaktan çok hoşnut. Bazen oradan çıkmak istemiyor. Artık onunla birlikte oynamam gerekmiyor. Kendi kendine oyalanabiliyor, özellikle arabaları ve yapbozları ile. Ayrıca çok daha neşeli."
Paul'ün annesi, 60. hafta

"Kızım artık oyuncaklarıyla oynamıyor, hatta onlara bakmıyor bile. Bizleri izlemek, taklit etmek ve yaptıklarımıza katılmak ona çok daha ilginç geliyor. Çok daha girişken oldu. Dışarı çıkmak istediğinde gidip paltosunu ve çantasını getiriyor, bir yerin temizlenmesi gerektiğinde ise süpürgeye yapışıyor. Çok

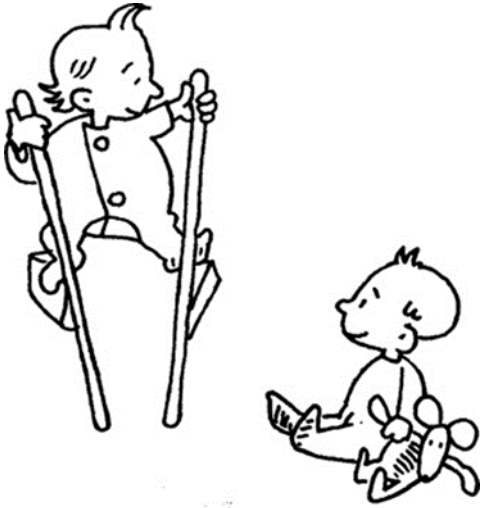
olgunlaştı.”
Nina’nın annesi, 58. hafta

“Oğlum bu aralar fırtına gibi ve tüm evi dolanıyor. Ayrıca, yapmaması gereken bir sürü şeyi yapıyor. Fincanları, bira şişelerini ve ayakkabıları yerleştirmeye çalışıyor ve bu konuda çok yaratıcı olabiliyor. Onu bir an gözden kaçırırsam, bunlar çöp sepetini ya da tuvaleti boylayabiliyor. Benden azar yiyince de çok üzülüyor.”
Frankie’nin annesi, 59. hafta

“Kızım çok tatlı oldu, sürekli oyun oynuyor ve gevezelik ediyor. Hemen her zaman neşeli. Öfke nöbetleri geride kaldı. Aman nazar değmesin!”
Ashley’nin annesi, 59. Hafta

Bölüm 11
64. Harika Hafta

İlkeler Dünyası

Not: *"ilkeler" dünyasına sıçrayışın ilk dönemi (huysuzluk dönemi) yaşla ilgilidir ve öngörülebilir. Bu, 59 ila 63. haftada meydana gelir. Bebeklerin çoğu bu sıçrayışın ikinci dönemine (bkz. 1. Bölümdeki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris") normal doğumdan yaklaşık 64 hafta sonra geçer. Bu ilkeler dünyası birçok yetenek ve faaliyetin gelişmesine yol açar. Bununla beraber, bu yetenek ve faaliyetlerin ilk ortaya çıkışı, büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, ilkelerin ayrımına varmak, "bebekleri için yemek pişirme"nin bir ön koşuludur ama bu yetenek normalde 64. haftada ya da aylar sonra edinilir. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldüğü dönemler belirtilmektedir. Bu yüzden onları izleyip fark etmeniz gerekir (Bunlar başlangıçta çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona yardımcı olabilirsiniz.*

Son sıçrayıştan sonra, ufaklığınız bir "program"ın ne demek olduğunu anlamaya başladı. Bu dönemde sizin günlük yemek yeme, alışveriş yapma, yürüyüşe çıkma, onunla oynama, bulaşık yıkama gibi programlarınız ona olağan görünür. Kimi zaman sizi izler, kimi zaman da size neler yapabildiğini göstermeye çalışır. Ayrıca ev işlerine biraz farklı bir yaklaşım sergilediğini gözlemlersiniz. Elektrik süpürgesine ilgisi artar. Yerleri silmek için eline bir bez geçirir ve onu ağzında ıslatır. Hemen her şeyi ortadan yok etmekle ve onları kendince özel yerlere -banyoya, çöp sepetine ya da balkondan aşağı atmakla ilgili sihirli yeteneği güçlenmiştir. Artık ortalık dağınık kalamaz. Küçük yardımcınızın kendine özgü düzenleme kuralları vardır. Bu yüzden programlar dünyasının karmaşıklığına henüz alışamamıştır. Programını

değişik koşullara adapte edemez. Bu konuda ustalaşması için yıllar süren deneyimlere gereksinimi vardır.

Ebeveyn olarak bizler deneyim sahibiyiz. Ayrıca değişimlere de ayak uydurabiliriz. Bir şeyleri değişik şekillerde yapabiliriz. Alışveriş yaparken yiyecek tezgâhının önündeki uzun kuyruk yerine kasabın önündeki kısa kuyruğa girmeyi seçebiliriz. Aceleniz olsa ya da belli bir tarif için özel malzemeye gerek duysanız bile, durumu ayarlarsınız. Bizler aynı zamanda çevremizdekilerin programlarına da uyum sağlarız. Eğer biri size akıl danışırsa, yanıtınız o kişinin konumuna ve yaşına bağlı olur. Ayrıca ruh halinizi de kendinize göre ayarlayabilirsiniz. Yemek hazırlarken bunu keyifle yapacak zamanınızın olup olmadığına ya da önemli bir toplantıya yetişmek zorunluluğunuz bulunup bulunmadığına göre planlarsınız. Kendinizle ilgili her şeyi kestirirsiniz. Ne istediğinizi ve bunu en iyi şekilde nasıl elde edeceğinizi bilirsiniz. Hedefinize ulaşmayı güvence altına alırsınız. Bu yüzden programlarınız esnek ve doğal biçimde gelişir.

Küçük meleğiniz bir sonraki sıçrayışını yaparken belirli koşullarla nasıl en iyi şekilde başa çıkacağını öğrenmeye başlar. “İlkeler” dünyasına ulaşır. Yaklaşık 64. haftada -15 aylık olmak üzereyken onun yeni şeyler denediğini gözlemlersiniz. Bu, yeni ortaya çıkan bir sıçrayıştır.

61. haftada -14 aylıkken ufaklığınız “her şeyin değişmekte” olduğunu fark eder. Bir sürü yeni izlenim kafasında gerçeğe

dönüşmeye başlar. Aslında onun bu değişimlerle başa çıkması hayli zordur. Öncelikle bu yeni oluşan kaosu bir düzene sokması gerekir. Bu yüzden eski alışkanlıklarına döner. Daha fazla sokulgan olur. “Annenin ilgisine” gereksinim duyar.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bebeğiniz hemen ağlamaklı mı oluyor? Annelerin çoğu bebeklerinin hemen hiç gülmediğinden yakınır. Ufaklıkların “çoğunlukla ciddi” ya da “çoğunlukla hüzünlü” olduğunu ileri sürerler. Bu hüzün birdenbire ve hiçbir neden olmaksızın ortaya çıkar ve genellikle kısa sürer.

> ***Unutmayın!***
> Ufaklığınız size yapışıyorsa onun yeni beceriler edindiğinin ya da yeni bir şeyler denediğinin farkına varın.

“Bu hafta oğlum ağlayıp durdu. Nedenini, bilmiyorum. Ansızın gözyaşlarına boğuluyor.”
Gregory’nin annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

Ufaklığınız şimdi annesinin her an emrinde olmadığı, ne istediğini ya da söylediğini anlamadığı ya da ona “HAYIR” dediği her an çok daha huysuz, sabırsız, sıkkın ya da öfkeli olabilir. Bu

duygular son kurduğu kule yıkıldığı, bir iskemleyi yerinden oynatamadığı ya da masaya toslandığı anda da ortaya çıkabilir.

"Eğer onunla doğrudan ilgilenmiyorsam kızım kendini yerlere atıp ağlamaya başlıyor."
Josie'nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Kızım şimdi her zamankinden çok daha huysuz, öfkeli ve sabırsız. Bana bir şeyler söylemeye çalışırken ne istediğini anlayamazsam daha da beter kızıyor ve yaygarayı basıyor."
Eve'in annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Oğlum bu hafta sürekli sızlandı, istediği yapılmadığında ya da beklemek zorunda kaldığında yüksek sesle ve ısrarla ağladı. Ellerim dolu olduğu için onu kucağıma alamadığım zaman da aynı şekilde davrandı."
Kevin'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Oğlum gerçekten debeleniyor. Bir şeyi ilk denediğinde başaramazsa öfke krizlerine tutuluyor."
Gregory'nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Giysilerinize asılabilir
Bebeklerin çoğu annelerinin yanında kalmak için ellerinden geleni yaparlar, Öte yandan, bu küçükler büyümektedir. Bazı ufaklıklar için anneleriyle bakışabilecekleri bir oyun oynamak yeterli olmaya başlar. Bu, bağımsızlık yolunda atılmış önemli bir adımdır. Öte yandan, çoğunlukla minik bir bebek gibi davranabilirler. Yalnızca kucakta otururken ya da etrafta dolaştırılırken mutlu olabilirler. Bazen olağanüstü yapışkan

olabilirler ve anne çarenin onu bebek arabasında dolaştırmak olduğuna karar verir—ve minik yapışkan buna sevinçle rıza gösterir.

"Oğlum oyuncağını peşinden sürükleyerek durmadan beni takip ediyordu. Eğer bir yerde hareket etmeden durur ya da otururdum ayaklarımın dibinde ya altında oynuyordu. Buna dayanamaz hale geldim."
Kevin'ın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Kızım sürekli kucağıma çıkmak istiyordu ama ütü yaptığım zaman bu mümkün olmuyordu. Birkaç kez onu oyuncaklarıyla beraber odanın bir köşesine yerleştirdim ama tek istediği kucağa alınmaktı. Bir keresinde kucağıma tırmanmaya çalışırken ütünün kordonunu yakaladı ve ütüyü ayağıma düşürdü. Kordona sarılmış olduğu için ayağımı ütüden kurtaramadım ve acıyla haykırdım. Kurtulduğum anda ise bebeğim o kadar altüst olmuştu ki ayağımı soğuk suya bastırmak için banyoya giderken onu taşımak zorunda kaldım. Dersimi aldım, o çevremde dolanırken ütü yapmayacağım."
Julia'nın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Fazla uzakta değilken ilgimi çekmeye bayılıyor, sadece birbirimize bakmamız ona yetiyor. Oğlum bu karşılıklı anlaşmadan son derece memnun."
Luke'un annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Bu hafta oğlum gerçek anlamda bana tırmanıp durdu. Sırtıma bindi. Saçlarıma asıldı. Üzerime tırmandı. Bacaklarımın arasına oturup onlara sarılarak bir adım bile atmama izin vermedi. Bu arada bunu sürekli bir oyuna dönüştürerek sinirlenmemi engellemeye çalışıyordu. Bir yandan da bildiğini okuyordu."
Matt'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Oğlum şimdi kucağıma daha sık oturmak istiyor ama fazla da durmuyor. Yürürken bile arada bir kucağa alınmak istiyor.”
Frankie’nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Yabancılara Karşı Daha Çekingen Davranabilir
Çoğu çocuk yabancıların yanında annelerine daha çok sokulur. Bazıları annesinin tepesine tırmanabilir. Başka biri tarafından kucaklanmayı kesinlikle istemezler. Onlara dokunabilecek, bazen de onlarla konuşabilecek tek kişi anneleridir. Çoğunlukla korkmuş görünürler. Giderek daha fazla çekingenleştiklerini düşünürsünüz.

“Misafirliğe gittiğimizde ya da konuklarımız olduğunda oğlum bir süre yanımda kalıp ondan sonra dolaşmaya başlıyor. Ama biri onu kucağına alacak gibi olursa hemen koşup bana sarılıyor.”
Gregory’nin annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

“Oğlum yabancılardan çekiniyor. Eğer birileri varsa, emekleyerek gelip başını bacaklarımın arasına gizliyor ve bir süre öyle kalıyor.”
Kevin’ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Oğlum onu odada başkalarının yanında bıraktığımda ağlıyor.

Mutfağa gittiğimde peşimden geliyor. Özellikle bugün hiç yanımdan ayrılmadı, üstelik büyükannesi de oradaydı. Büyükannesini gayet iyi tanıyor ve her gün görüyor."
Frankie'nin annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Babası bile onunla ilgilenmek istese oğlum başını öbür tarafa çeviriyor. Ona banyo yaptırmak istediğinde çığlığı basıyor. Yalnız benimle olmak istiyor."
Josie'nin annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

Mümkün Olduğunca Fiziksel Temas İsteyebilir
Küçük bir çocuk çoğunlukla annesiyle arasındaki mesafenin fazla olmasını istemez. Eğer biri bir yere gidecekse, ufaklık bunun kendisi olmasını ister. Anne olduğu yerde kalmalı ve hiçbir yere gitmemelidir.

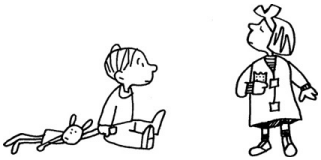
"Kızım yanından ayrılmamdan nefret ediyor. Duş almaya gitmemi bile istemiyor. Sabahları yataktan kalkıp onu babasıyla bıraktığımda çığlığı basıyor. Yataktan kalkarken onu da yanıma almamı istiyor. Daha önce hiç böyle yapmazdı."
Laura'nın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Onu anaokuluna bırakıp gitmeye kalktığım zaman iki gözü iki çeşme ağlıyor. Ama bunu yalnızca ilk günlerde yaptı."
Ashley'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylıkken

"Oğlumu anaokuluna bıraktığım zaman kızıyor ve onu almaya gittiğimde bunu belli ediyor. Bir süre beni görmezden geliyor. Sanki orada yokmuşum gibi davranıyor. Oysa buna son verdiği andan itibaren çok tatlı davranıyor, sokulup başını omzuma dayıyor."
Mark'ın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Onu Oyalamanızı İsteyebilir

Bu dönemde çoğu bebek tek başına oynamaktan hoşlanmaz. Annelerinin kendileriyle birlikte oynamasını isterler. Yalnız kalmak istemez ve annelerini takip ederler. Sanki "Benimle oynamak istemezsen ben de senin peşinden gelirim" derler. Ve anneler çoğunlukla ev işleriyle meşgul olduklarından bu işler ufaklıkların hoşuna gider, tabii bütün çocukların değil. Kurnaz bir ufaklık anneyi oyuna katmak için bir numara çevirebilir. Böyle bir girişime karşı koymak çok zordur. Anne işinden kalsa bile bunu göz ardı edebilir. Ufaklığı artık büyümektedir.

"Oğlum en uygunsuz anda bir çocuk CD'si dinlemek istiyor. Onu kucaklamak, ona sırıtmak ve buna dayanmak zorunda kalıyorum. Bir dergiye göz atmama bile izin vermiyor."

Robin'in annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Kızım artık hemen hiç oynamıyor, sürekli peşimden geliyor. Yalnızca evde yaptıklarımı seyretmek istiyor ve her şeye burnunu sokuyor."

Jenny'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Oğlum artık neredeyse hiç kendi başına oynamıyor. Bütün gün ata binme oyunu oynamak istiyor, at da ben oluyorum. Ufak numaralarla beni meşgul etmek istiyor ve benim bunları anlamadığımı sanıyor."

Matt'in annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Kıskançlığa Kapılabilir

Bazen bebekler çevrelerinde başkaları -özellikle başka çocuklar varsa annelerinden kendileriyle daha fazla ilgilenmelerini isterler. Başkalarının varlığı onları tedirgin eder. Annelerinin tamamen kendilerine ait olmasını, kendilerinin de annelerinin ilgi merkezi olmasını isterler.

"Oğlum çevremizde başkaları varsa onunla özellikle ilgilenmemi istiyor. Özellikle de başka çocuklar olduğunda. Böyle durumlarda kıskançlığa kapılıyor. Yine de ona gidip kendi başına oynamasını söylediğimde beni dinliyor ama yanımdan ayrılmıyor."
Thomas'ın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

"Kucağıma başka bir çocuk otururwhile onu kıskanıyor. Daha önce hiç böyle yapmazdı."
Taylor'ın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

Ruh Hali Değişebilir
Kimi anneler ufaklıklarının ruh halinin çabucak ve tamamen değiştiğini fark ederler. Minik bukalemunlar bir an huysuzluk yaparken bir an sonra yüzlerinde güller açabilir. Bir an son derece sokulgandırlar, bir an sonra fincanlarını masadan atacak kadar öfkelenip gözyaşlarına boğulabilirler. Ufaklığınız sanki buluğ çağına giriyor gibidir. Bu yaştaki ufaklıklar duygularını dile getirmek için çeşitli davranışlarda bulunma yeteneğine sahiptirler. Kendisiyle barışık olmayan bir çocuk ise her yolu dener.

"Kızımın havası sürekli değişiyor, somurturken neşeleniyor, sırnaşıkken kendi başına buyruk oluyor, ciddiyken saçmalamaya başlıyor, karşı çıkarken uysallaşıyor. Tüm bu değişimler neredeyse doğal bir sıra izliyor. Gerçekten başa çıkılmaz bir durum."
Juliette'in annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Bana önce vuruyor, hemen ardından öpüyor. Bir süre her şeyi kendi başına yapmak istiyor, hemen ardından son derece çaresiz bir havaya bürünerek benden yardım istiyor.”
Mark’ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Uykusu Düzensizleşebilir
Bu dönemde, çocukların birçoğunun uykusu düzensizleşebilir. Yatmak istemezler ve yatma zamanı geldiğinde gün boyunca ağlarlar. Bazen anneler çocuklarının uyku düzenin tamamen değiştiğini ileri sürerler. Çocuklarının artık günde iki kez yerine bir kez uyumak istediğini zannederler. Çocukları uyuduğu zaman bile annelerin çoğu huzursuz olur. Bebekleri uykusunda ağlar ya da sık sık uyanır. Bir şeylerden korktukları bellidir. Bazen yatıştırıldıktan sonra tekrar uykuya dalarlar. Ancak bazıları ancak anneleri yanlarında kalırsa ya da anne ve babasının kocaman yatağında ikisinin arasındaki değerli yere yerleştirildiklerinde uyurlar.

“Kızım artık gündüzleri uyumak istemediği için onunla birlikte kendi yatağıma yatıyor ve bunun işe yarayacağını umuyorum. Ama nafile. Sonunda tekrar yataktan kalkıyoruz. Sonuç olarak, ikimiz de bitap düşüyoruz! Sanırım artık günde iki kez değil bir kez uyuma dönemine geçmek üzere.”
Josie’nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

”Kızım gece uyandığında bana sülük gibi yapışıyor. Sanki bir

şeyden korkuyor."
Jenny'nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Uyumak olanaksızdı. Oğlum uyuyordu ama uykusunda oradan oraya dönüp duruyordu ve bağırışlarını duyuyordum. Uykusunda rahat olmadığı belliydi."
Mark'ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Yatma saati geldiğinde kızım bir şeylerle meşgul olmaya başlıyor, hırçınlaşıyor ve beni ısırmaya çalışıyor. Kendi başına yatmak istemiyor gibi. Beni oldukça uğraştırıyor. Bir süre ağladıktan sonra nihayet uykuya dalıyor ama ben bitkin düşüyorum. Dün gece babasıyla benim aramda yattı. Bir kol ve bacağını babasının üstüne, diğer kol ve bacağını da benim üstüme atıp durdu."
Emily'nin annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Oğlum sanki daha az uyuma ihtiyacı duyuyor. Daha geç yatmak istiyor ve her gece yarım saat uyanık kalıyor. O zaman da oynamak istiyor."
Gregory'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Kâbuslar" Görebilir
Ufaklıklar bu dönemde daha sık kâbus görebilirler. Bazen çaresizlik içinde uyanırlar, bazen de korkuyla ya da bir yerleri ağrıyormuş gibi. Kimi zaman son derece huysuz, öfkeli ya da aksi olabilirler.

“Oğlum bu hafta iki kez çığlıklar atarak, sırılsıklam terlemiş bir şekilde ve panik içinde uyandı. Onu yatıştırmam yarım saat sürdü.
Bir türlü susmak bilmedi. Onu daha önce hiç böyle görmemiştim. Rahatlamasının daha uzun sürdüğünü fark ettim.”
Gregory’nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Oğlum geceleri çoğu kez uyanık oluyor. Çaresizlik ya da panik içinde oluyor. Bir gece benimle yatmak zorunda kaldı çünkü gerginliği bir türlü geçmedi. Benim yanımda yatmak onu rahatlatıyor.”
Thomas’ın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Kızımın derin derin uyuduğunu görüp aşağıya indim. Birdenbire bir gümbürtü oldu ve avaz avaz bağırdığını duydum. Yukarı koşup onu sakinleştirmek için kucağıma aldım ama kriz geçiriyor gibiydi.
Yerde yuvarlanarak tekmeler atıyor ve bağırıyordu. Onu sıkı sıkı tutmaya çalıştım ama tüm gücüyle bana karşı koydu. Öfkesini kusmak zorundaydı ve bu hayli uzun zaman aldı.”
Julia’nın annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

“Hayallere” Dalabilir
Bazen ufaklıklar gözlerini boşluğa dikerler. Bu, hayal kurma zamanıdır.

“Oğlumun hayli sessiz olduğunu fark ettim. Öyle oturmuş, gözlerini bir noktaya dikmişti. Bunu daha önce hiç yapmamıştı.”
Thomas’ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Bu hafta oğlumun sık sık hayale daldığını fark ettim. Gidip yere uzanıyor ve gözlerini boşluğa dikiyor.”
Gregory’nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Ufaklıkların hepsinin düzenli yeme alışkanlığı olmaz. Bazen bir öğünü atlayabilirler. Anneler çocukları iyi beslenmezse endişelenirler ve bu da ufaklığa dilediği ilgiyi sağlar. Meme emen ufaklıklar ise daha sık emmek isterler. Ama biraz emdikten sonra memeyi bırakıp etrafa bakınmaya başlarlar. Ya da meme ucunu ağızlarında tutarlar. Aslında tüm istedikleri anneyle birlikte olmaktır.

“Oğlum bu hafta çok az yedi. Özellikle akşamları. Ne verirsem vereyim ilk lokmadan sonra başını başka tarafa çeviriyor.”
Frankie’nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

“Oğlum yine geceleri sık sık uyanıyor ve meme emmek istiyor. Bu bir alışkanlık mı yoksa gerçekten buna ihtiyacı mı var? Bunu merak ediyorum çünkü çok sık meme emmek istiyor. Ayrıca onun bana fazla düşkün hale gelmesinden endişe ediyorum.”
Bob’un annesi, 63. hafta ya da 14.5 aylık

Daha Bebeksi Davranabilir
Ufaklığınız yeniden bebekliğine dönmüş gibi görünebilir. Aslında öyle değildir. Sarılgan bir dönemdeki gerileme, bir ilerlemenin belirtisidir. Ve çocuklar bu dönemde çok daha fazla şey yapabildiklerinden herhangi bir gerileme daha belirgin olur.

“Kızım öğrendiği kelimeleri kullanmıyor. Birdenbire bütün hayvanlara ‘hım’ demeye başladı.”
Julia’nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Oğlum şimdi yeniden sık sık emekliyor.”
Luke’un annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Kızım yeniden bir sürü oyuncak bebeklerle dolu oyun parkına girmeye hazır.”
Hannah’nın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Zamanı doğru ayarlayıp kızıma oturak isteyip istemediğini sorduğumuzda hemen oturağına gidiyordu ama şimdi yeniden bez bağlıyoruz. Sanki oturağa oturmayı unutmuş gibi.”
Jenny’nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Ona yeniden bebekmiş gibi biberon vermeye başladım. Biberonu bile kendisi tutamıyor.”
Emily’nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

Olağanüstü Şirin Davranabilir
Bazı anneler çocukları tarafından kocaman bir kucaklamaya, öpücük ya da okşamalara maruz kalabilirler. Ufaklıklar annelerin sızlanma, asılma, sımsıkı sarılma ve baş belası olmak yerine sevgi gösterilerinden daha çok etkilendiklerinin farkına varmışlardır. Böylece dilediklerinde “annelerine ulaşabilirler.”

“Şimdilerde oğlum iskemlemin arkasından üstüme tırmanıyor ve boynuma uzanarak beni sıkıca kucaklıyor.”

Matt'in annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Kızım bazen gerçekten sevgi dolu oluyor. Gelip bir kolunu boynuma doluyor, yanağını yanağıma bastırıyor, yüzümü okşayıp beni öpüyor. Hatta ceketimin kürk yakasını dahi okşayıp öpüyor. Daha önce hiç bu kadar sevecen olmamıştı."
Nina'nın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Daha Fazla Sarılabileceği Cisimler Arayabilir
Bazı ufaklıklar battaniyelere, pelüş hayvanlara ve yumuşak cisimlere sarılırlar. Bunu özellikle anneleri meşgulken yaparlar.

"Oğlum sık sık oyuncak hayvanlarına sarılıyor."
Matt'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Yaramazlık Yapabilir
Bebeklerin çoğu kasten yaramazlık yapar, ilgi çekmenin en iyi yolu yaramazlık yapmaktır. Bir şey kırdıkları, kirlettikleri, tehlikeli işlere kalkıştıkları ya da evin altını üstüne getirdikleri zaman anne müdahale edecektir. Bu, "anneye doymanın" gizli yoludur.

"Kızımın teybe, TV ve benzer aletlere dokunması yasak. Bunların yasak bölge olduğunu biliyor! Yasağa uymadığı zaman önce bir uyarı alıyor, sonra da ellerine bir tokat yiyor."
Vera'nın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Oğlum bazı nesneleri bilerek balkondan aşağı attığı zaman gerçekten kızdım. Attıklarını, aşağıdaki suya gömüldükleri için geri alamadım. Bunu bir kez daha tekrarlayınca onu yakalayıp oyun parkına götürdüm ve bu yaptığının doğru olmadığını söyledim.”

Luke’un annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

“Kızım bilerek yaramazlık yapıyor. Özellikle kendisine yasaklanan nesneleri elliyor. Merdivenin önündeki engeli sallıyor (arlık kullanılamaz hale geldi; örgümdeki şişleri çıkarıyor. Buna gerçekten sinirleniyorum.”

Vera’nın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Oğlum zaman zaman sadece yasaklanan şeyleri yapıyor. İşi gücü bırakıp sürekli ona ‘hayır!’ demek ve gözümü üstünden ayırmamak zorunda kalıyorum.”

Gregory’nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Daha Sık Öfke Nöbetlerine Tutulabilir

Bu dönemde, ufaklıklar alışıldığından çok daha sık öfkelenebilir, kızabilir ve huysuzlaşabilirler. İstedikleri yapılmazsa, bir şeyi ilk denediklerinde başaramazlarsa, dertlerini anlatamazlarsa, hatta bazen hiçbir neden olmadan yere yatıp tekmeler savurabilir ve çığlıklar atabilirler.

“Kızım ilk kez bir öfke nöbetine kapıldı. Bu çok yeni bir durum. Önce bunun diş çıkarmasından kaynaklandığını sandık. Yere diz çöktü ve bağırmaya başladı. Öfke nöbetine tutulduğu belliydi. Parka gitmesi yasaklandı.”

Josie’nin annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Babası oğlumu sabah beş buçukta yeniden yatağına yatırmaya kalkınca kıyamet koptu. Sanırım onun başka planları vardı.”

Frankie'nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Kızım yemeğini kendi başına yemek istedi ama bunu başlangıçta anlayamadık. Bağırmaya, tekme atmaya başladı; neredeyse iskemlesini kırıyordu. Onu hiç böyle görmemiştim. Ne yapacağımı şaşırdım."
Nina'nın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Başkalarıyla birlikteyken bir an bile yanından ayrılamıyorum, hemen kendini yere atıp öfke krizine tutuluyor."
Frankie'nin annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"İstediği yapılmazsa kızım kendini yere atıyor ve yaygarayı basıyor. Oturmayı ya da kalkmayı kesinlikle reddediyor. O zaman onu kucağıma alıp dikkatini başka şeylere çekmeye çalışıyorum."
Julia'nın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Büyümekte Olduğunun Belirtileri
59 ve 63. hafta arasında, çocuğunuz bir sonraki ilkeler dünyasına sıçramaya hazır olduğunun işaretlerini verebilir.

□ Daha sık ağlar ve çoğu zaman huzursuz ya da huysuz olur
□ Keyifliyken birden ağlamaklı olur
□ Sürekli oyalanmak ister ve bunu eskisinden daha sık yapar
□ Giysilerinize asılır ya da size daha yakın olmak ister
□ Olağanüstü tatlı davranır
□ Yaramazlaşır
□ Öfke nöbetlerine tutulur ve bunu eskisinden daha sık yapar
□ Kıskançlık yapar
□ Yabancılara karşı daha çekingen davranır
□ Kendisine daha sıkı sarılmanızı ister
□ Uykuları düzensizleşir
□ Sürekli kâbuslar görür ya da eskisinden daha sık görür
□ İştahı kaçar
□ Kimi zaman olduğu yerde oturup sessizce hayallere dalar
□ Yumuşak bir oyuncağına sarılır ya da bunu eskisinden daha sık yapar
□ Daha bebeksi davranır
□ Giydirilmek istemez

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....

.....

.....

.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

Gerçekten Bunalabilirsiniz
Bu yaşta çocukları olan anneler onların sürekli kendilerine yapışmalarından, sızlanmalarından ve isteklerinden bıkarlar. Bebeklik çağında bu davranışlar karşısında endişeye kapılırken şimdi bu durum onları kızdırmaktadır.

"Kızımın daha önce uykuyla ilgili hiçbir sorunu yoktu. Şimdi var. Son iki gecedir ağlamaktan başka bir şey yapmadı. Buna çok canım sıkıldı. Sadece akşamları kendime zaman ayırabiliyordum, şimdi ona da el koyuyor. Umarım bu bir alışkanlığa dönüşmez."
Maria'nın annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

Anneler kızdıklarında bunu dışa vururlar. Bu yaştaki çocuk, annesi onun davranışlarını kınarsa bunu anlar. Anne hoşnutsuzluğunu onun anlayacağı bir dille açıklar. Artık dil daha fazla rol oynamaktadır. Sızlanan bir baş belası eskisinden daha fazla kendini oyun parkında bulabilir. Anne artık eskisi kadar sabırlı değildir. Çocuğunun daha iyi davranacak kadar büyüdüğüne inanır. Ayrıca çocuğundan daha fazla anlayış görmesi gerektiği kanısındadır.

"Kızıma bir bakıcı tutmaya karar verdim. Bir yere gittiğimizde bana yapışması gerçekten canımı sıkıyor. Diğer çocuklar etrafta koşuşup oyuncaklarıyla oynuyorlar. O bunu neredeyse hiç yapmıyor. Ancak bir süre bir kenarda durup onları seyrettikten sonra eteğimi bırakıyor. Umarım bakıcısı geldiğinde bu yapışma huyundan vazgeçer."
Julia'nın annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Yemek yaparken oğlum gelip ayaklarımın dibine oturuyor. Artık dayanamayıp gitmesini söylediğimde beni dinlemezse onu

götürüp oyun parkına koyuyorum. Gerçekten sabrım tükeniyor."
Frankie'nin annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Oğlum sürekli kucağımda olmak istiyor, hatta meme emmeye kalkışıyor—neredeyse tüm gün. Bu gerçekten canımı sıkıyor. Şakayla karışık onu uzaklaştırmaya çalışıyorum. Ama üstüme gelmeye ve beni çekiştirmeye devam ederse, kendini yatağında bulabilir. Bazen dayanılmaz oluyor."
Robin'in annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Kimi zaman, ben bir iş yaparken oğlum o anda kucağıma gelmek istiyor, bu da beni tedirgin ediyor. Olabildiğince basit bir biçimde o sırada bunu yapamayacağımı anlatmaya çalışıyorum. Bunun yararı oluyor."
Gregory'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Söylediklerimi duymazlıktan geldiğinde hayli canım sıkılıyor. Onu yakalıyor ve kendime çeviriyorum ki bana bakmak ve dediklerime kulak vermek zorunda kalsın."
Taylor'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Eğer yaramazlık yapmayı sürdürür, ne istediğini bilemez, yerli yersiz ağlamaya başlar ve söylediklerimi dinlemezse artık yorulduğuna ve yatma vaktinin geldiğine karar veriyorum. Benim de biraz rahatlamaya ihtiyacım var çünkü sabrım tükenmek üzere."
Taylor'ın annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

Tartışmaya Başlayabilirsiniz
Ufaklığınız büyüyor. Çocuk ve anne giderek daha fazla anlaşmazlığa düşebilir. Eğer bir şeylere burnunu sokmasına, eteklerinize sarılmasına ya da ortalığı dağıtmasına izin verilmezse buna şiddetle karşı koyabilir. Bunun gerçek bir kavga ile

sonuçlanması çok ender olur. Böyle bir durum zorlu bir dönemin sonunda yaşanabilir. O dönemde hem annenin hem de çocuğun sinirleri son derece gergin olur.

“Az önce gerçek bir kavgaya tutuştuk. Durmadan kedi yavrularını yakalayıp onları oyuncak araba gibi itekliyordu. Onu durdurmak zorundaydım.”
Mark’ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“İsteği yerine getirilmezse dırdırı keseceğine daha fazla ağlamaya başlıyor. Eğer hemen susmazsa ceza olarak onu oyun parkına götürüyorum. Ama bundan hiç hoşlanmıyor. Müthiş bir öfke nöbetine tutuluyor. Soluğu kesilene kadar ağlamayı sürdürmesine izin veriyorum ama bu da hiç keyifli olmuyor.”
Luke’un annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Kızım beni çılgına çeviriyor. Sabah 7’den akşam 10:30’a kadar durmadan ağlıyor ve ilgi istiyor. Bazen poposuna bir tokat atmak gerekiyor. Onunla konuşmaya çalışmak duvarla konuşmaya benziyor; beni asla dinlemiyor. Gündüzleri yalnızca 1.5 saat uyuyor.
Artık neredeyse tüm yaşamımızı o yönettiği için eşimle birbirimize ayıracak zamanımız kalmıyor. Belki onunla daha az ilgilenmeliyiz.
Aynı yaştaki diğer çocukların nasıl davrandıklarını bilmek isterdim. Artık hiçbir çıkar yol düşünemiyoruz. Şimdilerde anne baba olmanın gerçekten çok zorlu bir iş olduğunu düşünüyoruz.”
Jenny’nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Bebeğiniz ilgi görmek için böylesine ısrarcı olunca her şeyi göze alabilirsiniz. Bu son derece normaldir. Yine de aşırı tepki vermemeniz gerekir. Kendinize ya da çocuğunuza zarar vermek, ona kuralları öğretmenin yolu değildir.

"İstediği yapılmayınca deliye dönüp bana vuruyor. Bu bir süredir beni çok rahatsız ediyor ve artık sabrım tükendi. Sonunda ona vurup bunun nasıl bir şey olduğunu hissetmesini istedim. Sonra da onunla uzun uzun konuşup vurmaktan vazgeçmesi gerektiğini açıkladım. "
Mark'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Çocuğunuz siz ne yaparsanız onu yapar. Eğer size vurmaması gerekiyorsa siz de ona vurmamaksınız. Eğer ona vurursanız, kendisinin vurmaması gerektiğini söylemenin yararı olmaz. Söylediklerinizle yaptıklarınız birbirini tutmalı. Vurmak hiçbir işe yaramaz ve ufaklığınızın da yararına olmaz.

"Hiç sözümü dinlemiyor ve bu gerçekten sıkıcı ya da tehlikeli olabiliyor. Bazen ona bir tokat indirmem gerekiyor. Ama bu da her zaman işe yaramıyor. Bu hafta yine ortalık yangın yeriydi. Ona 'Anne artık seni sevmiyor, git buradan' dedim ama verdiği tepki içime dokundu. Onulmaz bir biçimde ağlamaya başladı. Gerçekten incinmişti, tokat yemişten beter oldu. Umarım bir daha bunu söylemek zorunda kalmam. Bu kadar ciddiye alacağı aklıma gelmemişti."
Jenny'nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Yaklaşık 64. haftada -aşağı yukarı 15 aylıkken size artık eskisi kadar aşılmadığını, sımsıkı sarılmadığını fark edersiniz.

Ufaklığınız biraz daha girişimci olmuştur. Belki artık değiştiğini ve farklı davrandığını görürsünüz. Çok daha kararlı olmuştur. Farklı düşünmektedir. Oyuncaklarıyla farklı oynamaktadır. Espri anlayışı farklılaşmıştır. Bu değişimlere tanık olursunuz çünkü bu dönemde ufaklığınızın "ilkeleri" gözlemleme ve uygulama yeteneği oluşmaktadır. Bu yetenek, yepyeni bir dünyayı keşfetmekle kıyaslanabilir. Ufaklığınız yeteneklerine, seçimlerine ve mizacına bağlı olarak nereden başlayacağına karar verir. Nereye doğru yol aldığını araştırın ve ona yardımcı olun. Bu yeni yetenek onun, bir anlamda, "başını ağrıtır."

"Artık eskisi kadar kucağımda oturmak istemiyor, yeniden hareketlendi."
Thomas'ın annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

"Bütün huzursuzluğu ve huysuzluğu geçti. Hatta anaokulunda bile mutlu. Zorlu dönemi geride kaldı."
Josie'nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Bazen endişeleniyorum. İç dünyasının dolup taştığını hissediyorum. Bir bakıma daha fazla içine kapanık. Ama bir yandan da yanımda olmaktan hoşlanıyor. Birlikte bir şeyler yapmak için değil, sadece yakınımda olmak için."
Luke'un annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

Artık kendi kendine daha fazla oyalanır; daha sakin, daha dikkatli, daha ciddi, daha girişimci davranır; bir şeyleri dener, gözlemler ve kendi başına bir şeyler yaptığı için daha bağımsızdır. Oyuncaklarıyla daha az ilgilenir. Ev işleri daha çok ilgisini çeker. Bunun yanı sıra dışarı çıkıp dolanmaktan ve etrafı keşfetmekten hoşlanır. Yine de sizin yakınında olmanıza ihtiyaç duyar.

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

Ufaklığınız "ilkeler" dünyasına ilk adımlarını atarken onun çeşitli "programları" çok daha ustaca ve doğal biçimde uygulamakta olduğunu fark edersiniz. Bebeğinizin ne yaptığını, ne istediğini anlarsınız. İlkeler onun düşünme tarzını etkiler. Bir şeylere hâkim olmaya başlar, bir öğretmenin anlatacağı konuya hâkim olması gibi. Artık ufaklığınız programların içine "sıkışmış" değildir, bunun yerine programlar "yaratabilir" ya da onları değiştirebilir ve neyin ne olduğuna kendi karar verebilir. Programlar hakkında düşünmeye başlar. Programları uygularken hangi adımı atacağını, bunu nasıl yapacağını kararlaştırması gibi, ilkeler dünyasında da düşünmek üzerine düşünür. Beyni çok daha fazla çalışır ve o bunu hisseder.

"Oğlum şimdi kafasını kullanarak yol alıyor. Kelimenin tam anlamıyla. Yere, masanın ayağına, kitaba, tabağına alnıyla dokunuyor. Bunu görmem için bana sesleniyor. Ne demek istediğini anlayamıyorum. Bazen bu nesnelere foslanabileceğini söylemek istediğini sanıyorum. Bazen de bu yeni bir düşünce tarzı gibi görünüyor, sanki dünyayı zihnen kavrayabildiğim göstermek istiyor."
Luke'un annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

İlkeler dünyasında ufaklığınız ileriyi düşünür, kafa yorar, yaptıklarının sonuçlarını tartar, planlar yapar ve bunları değerlendirir. Birtakım stratejiler oluşturur: “Babamdan ya da büyükbabamdan şeker istemeli miyim?” ya da “İşi nasıl ağırdan alabilirim?” Doğal olarak, ufaklığınız plan kurmakta fazla usta değildir, ayrıca onun planları sizinki kadar karmaşık olmaz. Yetişkinler olarak bizler ancak yıllar içinde bu konuda ustalaşabildik. Her birimiz deneme yanılma yöntemiyle programları uygulayarak ve binlerce değişik koşulun üstesinden gelerek ilkeleri öğrendik. Bebeğiniz bu kadar çok yeni şeyin anlamım tam olarak kavrayamaz. “Alice Harikalar Diyarında’da olduğu gibi karmaşık ilişkiler dünyasında gezinir. Yavaş yavaş, sabahtan akşama kadar seçimler yapması gerektiğini anlamaya başlar. Evet, sürekli seçim yapmasının kaçınılmaz olduğunu fark eder. Belki ufaklığınızın sürekli olarak ne yapması gerektiğini durup düşündüğünü gözlemişsinizdir. Düşünmek tam süreli bir iştir.

“Oğlum artık gün boyunca çeşitli seçimler yapmak durumunda olduğunun farkında. Son derece titiz seçimler yapıyor ve acele etmiyor. Televizyonu açıp açmama konusunda uzun uzun düşünüyor. Balkondan bir şeyler atmanın doğru olup olmadığını tartıyor. Büyük yatakta mı yoksa küçük yatakta mı yatmak istediği, babasıyla mı yoksa benimle mi oturmasının daha iyi olduğu konusunda kararlar veriyor.”

Luke'un annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

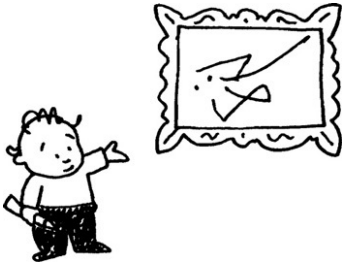
İlkeler dünyasında çocuğunuz yalnızca ne yapacağını seçmekle kalmaz, bunu gerçekleştirirken de çeşitli seçimler yapmayı sürdürür: "Yaptığım kuleyi yıkmak mıyım, yoksa onu olduğu gibi bırakmalı ya da daha yükseltmeli miyim?" Sonuncu şıkkı seçerse bunu nasıl yapacağını belirler: "Bunun üstüne bir blok mu yoksa bebeğimi mi oturtmalıyım?" Yaptığı her şeyde seçimde bulunmak zorundadır: "Bunu dikkatsizce mi, savrukça mı, cesurca mı, hızla mı, çılgınca mı, tehlikeli biçimde mi yapmalı?" Anne yatma zamanının geldiğine karar verirse ufaklık sessizce gitmek ya da bunu geciktirmeye çalışmak arasında bir seçim yapmak zorundadır. Bunda gene bir seçim gereklidir: "Yatma zamanını geciktirmek için en iyi strateji nedir? Elden geldiğince çabuk sıvışmak mı? Saksıdan bir çiçek yolmak mı? Ya da başka bir numara yapmak mı?" Ve eğer kendisine bir şey yasaklanırsa, onu istemeye devam etmek mi, onu her şeye karşın yapmaya kalkışmak mı, yoksa el ayak çekilinceye kadar beklemek mi daha iyi olacaktır? Düşünür, seçimini yapar, bunu dener ve anneyi çileden çıkarır.

Çocuğunuz tüm bu seçimlerle, annesi, babası ve herkes gibi bir şeyleri ayarlayabileceğinin farkına varır. Aynı zamanda sahiplenmeye başlar. Artık oyuncaklarını paylaşmaya pek hevesli değildir, özellikle başka çocuklarla. Artık insan yerine konmaktadır. Kendi dünyasına egemendir. Kendi iradesi fazla mesai yapmaktadır. Önce dolu bir fincanını dikkatle masanın üzerine koyar, sonra bir anda fincanı yere atıp içindekileri döker. Önce annesini öpücüklere boğarak onun kendisine kurabiye vermesini sağlamaya çalışır. Ardından daha şeytani bir yol deneyebilir. Anne ise onun kurabiye istediğinin farkında bile değildir. Ufaklığınız sürprizlerle doludur. Tüm silahlarından yararlanarak ve sizin ve diğerlerinin tepkilerini inceleyerek değişik stratejilerin farklı sonuçlar sağladığını keşfeder. Bu

yüzden ne zaman dostça, yardımsever, saldırgan, uysal, dikkatli ya da terbiyeli davranmanın uygun olacağını bilir. Hepsi bu kadar da değil. Çocuğunuz bazı stratejileri oluşturur, bazılarını da taklit eder: "Şu çocuk annesine vurdu, acaba ben de böyle yapmalı mıyım?" Ufaklığınız ilkeler dünyasında dolanırken aslında öğrenme süreci için annesine ve başkalarına gereksinim duyar. Biz yetişkinler ilkeler dünyasında yıllardır deneyim sahibiyiz. Deneme yanılma yöntemiyle bu dünyada ustalaştık. Örneğin; adalet, iyilikseverlik, insanlık, yardımseverlik, dürüstlük, hoşgörü, tutumluluk, güven, tedbirlilik, işbirliği, özen, güçlülük, kararlılık, sabır ve şefkat kavramlarının ne ifade ettiğini biliriz. Başkalarına karşı anlayışlı davranmanın, çalışkan olmanın, işbirliği yapmanın, sevecen ve saygılı olmanın ve karşımızdakileri rahatlatmanın ne anlama geldiğini biliriz. Öte yandan, tüm bu ilkeleri aynı biçimde yorumlamayız. Örneğin, kendimizi tanıştırırken el sıkmanın kibarlık olduğunu biliriz, bu bizim kültürümüzdür. Oysa İngilterede el sıkılmaz, baş hareketiyle selam verip hatır sormak yeterlidir. Tanzanya'da ise iki el birden sıkılır, bir eli uzatmak üstünkörü bir davranıştır, ilkelere kişiliğimiz, içinde yetiştiğimiz aile ve kültüre bağlı olarak uyarız. Genelde, bir amaç peşinde koşarken ilkeler adım adım takip etmek zorunda olmadığımız genel stratejilerdir. Daha önce verdiğimiz örnekler genelde standartlar ve değerlerle ilgili manevi ilkelerdi. Oysa eylemlerimizle ilgili başka ilkeler de vardır. Örneğin, bir oyun oynarken kullanılan ilkeler. Bir başka örnek de, bir hafta sonu tatili için plan yaparken uykuya yeterli zaman ayırmaktır. Ayrıca, bir makale yazarken, ilke olarak, muhatap aldığınız kişiler hesaba katılır. Ya da muhasebe kayıtlarını tutarken ya da bir bestenin "temel motif"ini oluştururken yararlanılan ilkeler vardır. Bunun yanı sıra, cisimlerin hareket şeklini belirleyen doğa kuralları; basit elementlerin bileşimini açıklayan kimyasal denklemler ya da dünya kabuğunun hareketlerini anlatan jeoloji vardır. Tüm

bunlar ilkeler dünyası dediğimiz olayın bir parçasıdır. Ufaklığınızın, doğal olarak, satranç oyunundaki strateji, doğa yasaları ya da büyüklerin sahip olduğu standartlar ya da kurallar gibi yetişkinlere özgü ilke uygulamaları hakkında en ufak bir fikri yoktur. Bütün bunlar, çocuklarla bağdaşmayan karmaşık kavramlardır. Oysa, ufaklığınız kendine özgü bir biçimde ilkeler dünyasına adım atar. Şimdiden, geç yatabilmek için bazı stratejiler oluşturmuştur. Kimi ufaklıklar ise bütün gün boyunca oyuncak arabalarıyla oynayıp onların bir yokuştan nasıl indiklerini izlerler.

Bir yetişkinin ilkeleri uygulama biçiminde büyük farklılıklar olabilir. Bizler sürekli olarak kendimizi karşılaştığımız değişik koşullara göre hazırlarız. Bu yüzden her zaman sabırlı, dikkatli ya da tutumlu olmayabilir, başkalarına karşı aynı şefkati, özeni ve saygıyı göstermeyebiliriz. Örneğin, bazen karşımızdakine açık kalpli davranmayı önemsemez, bazen de o kişinin konumunu ve yaşını dikkate almak isteriz. Hem eşinizin hem de ufaklığınızın çizdikleri bir maymun resmini size gösterdiklerini ve tepkinizi beklediklerini varsayalım. Büyük bir olasılıkla eşinize karşı daha dürüst davranırsınız. Hatta ona bunu sadece hobi olarak yapmasını söyleyebilirsiniz. Oysa ulaklığın çabasını översiniz. Hiçbir şeye benzetemeseniz bile, onun şimdiye kadar gördüğünüz en sevimli maymun olduğunu söylersiniz. Resmi buzdolabının üstüne asarak beğendiğinizi kanıtlarsınız. Hiç düşünmeden resmi yapanın yaşını hesaba katarsınız. Ufaklığınıza karşı açık sözlü olmanızın yararı yoktur. Onun bir şeyler çizme hevesini tümüyle yok edebilirsiniz.

Bu yaştaki çocuklar henüz kendilerini çeşitli koşullara göre hazırlayamazlar. Henüz bu esnekliğe kavuşmamışlardır. Hâlâ ilk öğrendikleri stratejilere bağlıdırlar. Henüz ilkelerin sadece hafif esintisini duymuş olduklarından bunları ancak belli biçimlerde uygulayabilirler. Ancak bir sonraki sıçrayışı yapmasının ardından çocuğunuzun çevresine uyum sağlamaya başladığını görebilirsiniz. Stratejilerini buna göre uyarlar. Ufaklığınız ilkeler dünyasına girdikten sonra programları kavramaya başlamıştır; bir sonraki sıçrayışın ardından ne olmak istediğini seçmeye başlar: Dürüst, dost canlısı, yardımsever, dikkatli, sabırlı, becerikli, yetenekli, adil, şefkatli ya da tutumlu. Bunların hiçbirini seçmeyebileceğin! de bilir. Büyükbabasının sözünü isterse dinleyebileceğini, isterse dinlemeyebileceğim anlamaya başlar. Bir dostunu avutup avutmayacağını. Ya da köpeğe yumuşak ya da sert davranabileceğini. Komşuya terbiyeli davranıp davranmayacağına, annesinin dediğini yapıp yapmayacağına karar verebilir.

“Nora sıvışıverdi! Büyükannesi yemek pişirirken o da uslu uslu bebeği ve oyuncaklarıyla oynuyormuş. Birdenbire sınırlarını koridora kadar genişletmeye karar vermiş. Ama orada da durmak niyetinde değilmiş. Aradaki kapıyı sessizce kapamış, sonra da aynı şekilde sokak kapısını açmış olmalı. Büyükanne koridorun fazla sessizleştiğini fark etmiş, etrafına bakınınca kapının kapalı olduğunu görüp korkuya kapılmış. Ne yapacağını bilemeden dışarıya koşmuş, iki sokak ileride onu görmüş. İçine bebeğini

koyduğu pusetiyle bir tavşan gibi büyükannesinin evinden kocaman dünyaya doğru koşuyormuş. Büyükannesini görünce çok şaşırmış ve avazı çıktığı kadar protesto etmeye başlamış, "Nora bunu sevmiyor! Nora bunu sevmiyor!" Kendi başına dolaşmaya devam etmek istiyormuş. Yakalandığına çok kızmış. Bu olaydan sonra Büyükanne'nin sokak kapısı hep kilitli tutulacak."

Nora'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

"Kızım kendi başına banyo yapmak istiyordu fakat bunu henüz yapamamıştı. Birdenbire kendisini temizlemek için bir çözüm bulmuştu. Aniden banyo kapısının kilitlendiğini duyduk ve ardından temizlenme sesleri gelmeye başladı. Ovalanma, su fışkırması ve başka sesler geliyordu. Birbiri ardına su sesleri geliyordu. Su sesleri nedeniyle tüm aile olarak kapıya vurmaya başladık. Ancak büyükannesinin, büyükbabasının ve benim seslenmelerimize karşın içerden temizlenme sesleri devam ederken kapı kapalı kaldı. Yavaş yavaş kapının altından su sızmaya başladı. Yine de kapı kapalıydı. Yaklaşık yirmi dakika sonra kapı açıldı ve temizlenmiş küçük bayan ortaya çıktı. Islak, gururlu ve tatminkârdı. 'Her şey tamam' dedi ve yürüyüp uzaklaştı. Her yer su içindeydi; duvarlar, klozet, yerler. Tuvalet kâğıdı ruloları tuvaletin içindeydi ve bazı tuvalet kâğıtları duvara yapışmıştı. Ve yerde bir fırça ve bir havlu vardı. Yapacağı iş için iyi hazırlanmıştı."

Anaela'nın annesi. 92. hafta ya da 21 aylık

Beyindeki Değişiklikler

ABD'de 408 tek yumurta ikizinin üzerinde yapılan bir araştırma, 14 aylık olduklarında bebeklerin zihinsel gelişiminde kalıtımın büyük etkisi olduğunu ortaya koydu. Bu gelişim, hem sözel olmayan becerileri hem de söylenenleri anlama yeteneklerini kapsamaktaydı.

Bebeğinizin Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bu dönemde bütün bebekler ilkeleri kavrama ve uygulama yeteneğine sahiptir. Bu çok çeşitli yeni yetenekleri tümüyle tanımaları yıllar alabilir ama çocuk olarak ilkeler dünyasına ilk minik adımlarını atarlar.

Örneğin, bu dönemde ufaklığınız birtakım şeyleri itinayla ya da rastgele yapmayı seçebilir. Annesinin dediğine uymak ile inatla kendi bildiğini okumak arasında bir seçim yapabilir. Kısacası, amacına ulaşmak için hangi stratejiyi uygulayacağını seçer. Her ufaklık gibi o da ilk önce kendi yeteneklerine, hareketliliğine, seçimlerine ve içinde bulunduğu koşullara en uygun olanı seçer. Bu ilk seçimler, 64 haftalık ya da yaklaşık 15 aylık olduğunda ortaya çıkar. Çocuğunuzu başkalarıyla kıyaslamayın. Her çocuk kendine özgüdür ve farklı bir seçim yapar.

Ufaklığınızı yakından gözlemleyin. İlgi alanlarının ne olduğunu belirleyin, ilerideki sayfalardaki Günlüğüm listesinde

çocuğunuzun seçimleriyle ilgili olanları işaretleyin. Çocuğunuzun yararlanabileceği ya da öğrenebileceği prensipleri kendiniz de araştırabilirsiniz. Çocuğunuz bir sonraki sıçrayışa geçtiğinde işaretlemeye son verin. Bu genellikle 71 haftalık ya da 16.5 aylık olduğunda başlar.

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirsiniz

İlkeler dünyasında bebeğiniz bir amaca ulaşmak için çeşitli yolların olduğunu keşfeder. Uygulayabileceği tüm stratejiler: "Burada dikkatli mi, cesur mu, ısrarcı mı yoksa şirin mi davranmalıyım? Yoksa bir numara mı çevirmeliyim?" Bebeğiniz giderek daha yetenekli olmaktadır. Bunu her alanda hızla gelişmekte olan zekâsına borçludur. Daha ustaca yürüyebilir ve istediği yere daha çabuk varabilir. Sizi daha iyi anlar ve kimi zaman size yanıt verebilir. Sürekli duygularını sergiler ve bunu yalnız size yapmaz. İleriyi düşünebilir ve bir kimliğinin olduğunun farkındadır. Yeme içmesi de daha düzene girmiştir; ortalığı temizler, kuleler kurar, bir şeyleri bir araya getirir, diğer çocukları itekleyip tekmeler. Başka şeyler gibi, nişan alma yeteneği de gelişmiştir, ilerleyen haftalarda her şeyi daha içinden geldiği gibi yapacaktır. Amacına ulaşmak için yeni stratejiler kullanmayı da sürdürür. Tabii ki, denediği her strateji dilediği sonucu vermez. Bunun için zaman ve alıştırma gerekir. Ufaldığınız deneme yanılma yöntemi sayesinde, farklı stratejilerin değişik sonuçlara ulaştığının farkına varır. Bazıları çok başarılı olurken, bazıları çok az ya da biraz başarılı olur. Çocuğunuza her türlü stratejiyi deneme ve değerlendirme fırsatını tanıyın. Bazı koşullarda ısrarcı olmayı, bazılarında tepkilerinizi hesaba katmayı ancak deneyerek öğrenecektir.

Günlüğüm

Bebeğim Yeni İlkeler Dünyasını Nasıl Keşfediyor?

KENDİ İRADESİNİ KULLANMA

□ Bilinçli seçim yapıyor
□ Karar alabiliyor
□ Başkalarının yaptıklarında söz sahibi olmak istiyor
□ Ailenin bir parçası olmayı, kabullenilmeyi daha fazla istiyor
□ Oyuncaklarını sahipleniyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:----------

KOPYA VE TAKLİT ETME

□ Büyükleri gözlemliyor
□ Başka çocukları gözlemliyor
□ Şirin davranışları taklit ediyor
□ Kavgacı tavırları taklit ediyor
□ Takla atmak ve tırmanmak gibi fiziksel hareketleri taklit ediyor
□ Kalem tutmak gibi daha yumuşak hareketleri taklit ediyor
□ Topallamak, kambur yürümek gibi "gariplikleri" taklit ediyor
□ Televizyon ya da kitapta gördüklerini taklit ediyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:----------

STRATEJİ UYGULAMA, SINIRLARI KEŞFETME VE BECERİKLİ OLMA

□ Motor yetenekleri deniyor
□ Cisimleri üst üste koyma ve onları yeniden alma denemeleri yapıyor
□ Bir yerin içine ya da arkasına emekleyip yeniden ortaya çıkmayı deniyor

□ Cisimleri dikkatle hareket ettirmeyi deniyor
□ Seçim yapmayı deniyor: Neyi seçeceğim?
□ "Evet" ve Hayır"ın anlamları üzerinde denemeler yapıyor
□ Anneyi aldatmayı deniyor; söz dinlemezmiş gibi davranıyor
□ İnişli çıkışlı yerleri deniyor, bunlara parmaklarıyla dokunup

STRATEJİ VE TAKTİK UYGULAMALARI

□ Daha yardımcı (çoğu zaman) ya da öyle olmaya çalışıyor
□ Daha uysal (çoğu zaman) ya da öyle olmak için elinden geleni yapıyor
□ Daha dikkatli ve anlayışlı (çoğu zaman) ya da öyle olmaya çalışıyor
□ Küçük ve yardıma muhtaç olduğunu, bu yüzden söz dinlemesi gerektiğini (çoğu zaman) kabulleniyor. Örneğin, sokakların tehlikeli olduğunu ve bu yüzden el ele yürümek gerektiğini biliyor
□ Bir şeye ulaşmak ya da başkasının bir şey yapmasını sağlamak için muziplik yapıyor
□ İstediğini yaptırmak için (çoğu zaman) çok daha şirin davranıyor
□ İstediğini yaptırmak için (çoğu zaman) ısrarcı davranmaya çalışıyor
□ Duygularını (çoğu zaman) inatlaşarak gösteriyor
□ Ne isterse onu yapıyor ya da kendi bildiğini okuyor (çoğu zaman)
□ Kendi başına ulaşamadığı ya da annesinin hoş karşılamadığı bir şeyi elde etmek için başkalarını kullanıyor; örneğin "Babam bana bir kurabiye verir mi acaba?"
□ Fark ettiğim başka şeyler: ----------

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....

.....

Beceriklilik

Fiziksel maskaralıklar
Bebeğiniz ilkeler dünyasına girmeye çalışırken aynı zamanda minik bedeninin neler yapabileceğini bilmek ister. Diğer bir deyişle, seri, yavaş, dikkatli, komik ya da kurnaz davranmak istediğinde bedenini nasıl kullanacağım anlamak ister. Bedenini sınar. Onun yeteneklerini görmeye çalışır. Bedenim hangi numaraları yapabiliyor? Bunlardan yararlanabilir miyim? Merdivenlere nasıl tırmanabilirim? Nasıl inebilirim? Nasıl aşağı kayabilirim? Burada oyuncaklarımla eşyalar arasında yatabilir miyim? Ne kadar güçlüyüm? Özetle, ufaklığınız bedenine egemen olmaktadır. Kimi zaman pervasızca davranarak annesini korkutur.

"Kızım durmadan basamaktan inip çıkıyor. Bütün gün bununla uğraşıyor. Artık bu becerisinden yararlanmaya kalkışacağı çeşitli yükseklikteki nesnelerden gözümü ayıramaz oldum."
Hannah'nın annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

"Yere, üstünde zıplayabileceği bir şilte serdik. Zıplamaya bayılıyor. Şiltenin üstüne atlayıp takla atmaya çalışıyor. Yumuşak bir zeminde neler yapabileceğini deneyip duruyor."
Josie'nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Thomas gün boyu divanın üstünde kalıyor. Arkalığına tırmanıp duvara tutunarak ayağa kalkmaya çalışıyor."
Thomas'ın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Her gün yeni bir oyun deniyor. Yatağı ile şifonyer arasında bir tünel keşfetti ve burada gidip geliyor. Divanın altına girip nereye kadar gidebileceğini deniyor. Ayrıca ayağa kalkmak yerine dizlerinin üzerinde yürümeye bayılıyor."

Matt'in annesi, 70 hafta ya da 16 aylık

"Değişik şekillerde yürüyor. Geri geri, daireler çizerek, hızlı, yavaş. Bütün bu numaraları yaparken son derece gayretli."
Eve'in annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Nereyi bulursa oraya yatıyor; bebek banyosunda, bebek yatağında ya da yerdeki yastıkların üstünde."
Ashley'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Perdelere sarılırken kahkahalar atıyor."
Matt'in annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"Birdenbire iskemleleri ve bankları tutup kaldırmaya başladı."
Kevin'ın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Dışarıyla tanışmak
Bebeklerin çoğu dışarıda dolaşmaktan hoşlanır. Dolanıp durdukları sanılır ama aslında etrafı incelerler. Bu, annelerine ihtiyaçları olmadığı anlamına gelmez, elbette vardır. Çoğu gördüklerinin ne olduğunu sorup isimlerini öğrenmek ister. Tüm dikkatlerini anlattıklarınıza ve gördüklerine verirler.

"Kızım bir su birikintisine basarak ıslandığında çok şaşırdı. Geri dönüp bunu incelemek istedi."
Ashley'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

“Oğlum su birikintilerinde zıplamayı ilginç buluyor. Bundan çok hoşlanıyor.”
Matt’in annesi, 71. hafta ya da 16 ay 1 haftalık

“Kızım bir inekle göz göze geldi ve çok şaşırdı. Bu, çocuklar için yapılmış bir hayvanat bahçesinde oldu. Hayvanı okşamaya henüz hazır değildi. Babasının kucağındayken bile. Eve dönerken sessiz ve düşünceliydi. Resimli kitaplarda gördüğü ile gerçek hayattakini karşılaştırıyor gibiydi.”
Victoria’nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

Eşya kullanmakta beceri kazanmak
Çocuğunuz ilkeler dünyasındaki oyunlar ve nesneler konusunda çok daha fazla beceri kazanır. Yemeğini ancak kendi başına yerse doğru dürüst yer. İstemediği halde yardım görürse her şey yeri boylayabilir. Halkalarla ve yapbozlarla çok daha başarılı sonuçlar alır. Ama dikkat edin! Sürekli olarak muslukları, şişeleri ve kapakları çevrilebilen kavanozları açmaya çalışacaktır. Ufaklığınız her şeyden önce hangi stratejilerinin işe yaradığını sınamak peşindedir. Düşünür ve denemeler yapar. Anahtarlığı dolabın arkasına atarsam ne olur? Ya da onu yatağın altına koyarsam? Divanla duvarın arasına kaydırırsam? Onu nasıl yeniden ortaya çıkarabilirim? Erişemezsem bir sopa kullanabilir miyim? Özetle, bir şeyi saklamayı ya da ortadan kaldırmayı ve sonra onu yeniden bulmayı dener. Daha sonra, yeterince beceri kazandığında ya da buna inanmaya başladığında belki de sizi eğlendirmek için çeşitli numaralar deneyecektir. Ayrıca

arkadaşlarının ellemesini istemediği oyuncaklarım saklayabilir. Ufaklığınızın ne yaptığını her zaman izleyin. Tehlikeli eşyayı ortadan kaldırın ve küçük kâşifi gözden kaçırmayın.

"Birlikte yapboz oynuyoruz. Şimdi bunu seviyor ve hevesle yapıyor, işler her zaman yolunda gitmiyor ama ne de olsa bu bir başlangıç."
Kevin'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Şimdi en sevdiği şey halkalarla oynamak. Eğer bir parçayı yanlış bir halkaya sokmaya çalıştığını fark ederse 'Hayır!' diyor. Doğru yaptığında ise çok gururlanıyor ve bana bakıp alkışlamamı bekliyor."
Harry'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Topunu ve balonu bir şeylerin arkasına saklıyor. Sonra da bir türlü onlara ulaşamıyor."
Luke'un annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Hiç beklenmedik anda bir şeyleri yere fırlatıyor. Sonra bunun fırlattığı şey üzerindeki etkisini inceliyor."
Josie'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Arabalarıyla oynamayı seviyor. Bu hafta onları birbirinin üstüne koymayı denedi."
Robin'in annesi, 72. hafta ya da 16.5 aylık

"Pille çalışan oyuncak süpürgesiyle temizlik yaparken en olmadık yerlere ulaşmaya çalışıyor. Bunu bir hayat memat meselesi yaparak dolabın altını, iskemlelerin ve masanın ayaklarının arasını, açık dolapları temizlemeye uğraşıyor. Kolaylıkla ulaşabileceği yerlere gitmiyor."
Victoria'nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Sürekli açtığı için, masamın çekmecesini kilitlemek zorunda kaldım. Onu açmak için çeşitli yollar denedi. Çömelerek, oturarak, ayakta durarak çekiştirip durdu. Bu onu tümüyle düş kırıklığına uğrattı.”

Laura’nın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Kızım şöminenin üstünde duran şekerleri istiyordu ama vermedim. Vermeyince ısrar etmeye başladı. Bunun önüne geçemeyince sakinleşmesi için onu sofaya götürdüm. Şekerleri unutacağını sanıyordum ama yanılmışım. Odaya döner dönmez yemek odasından bir sandalyeyi alarak çalışma odasına sürükledi. Bunu yapması 15 dakikasını aldı, iskemleyi şöminenin önüne getirince abisinden kendisini onun üstüne çıkarmasını istedi. Kardeşi bunun yasak olduğunu bildiği için ona gülüp geçti. Bunun üzerine vazgeçti. O akşam büyükannesi geldi ve abisi onunla oynamaya başladı. Oğlum tatlıya çok düşkündür, bu yüzden şekerleri görünce dayanamayıp bir tane almış. Ona da bir tane vermiş. Daha sonra ben odaya girince muzaffer bir edayla bana yaklaştı ve ganimetini gösterdi. Sonunda istediği olmuştu.”

Victoria’nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Dergilerin durduğu sepetten bir şey almaya çalışıyordu. Beş altı kez çekiştirdikten sonra istediğini alınca keyifle güldü. Bunu daha önce hiç yapmamıştı.”

Emily’nin annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

Dilde ustalaşmak
ilkeler dünyasında bebeğiniz çevresindeki büyüklerin dediklerini daha iyi kavramaya başlar. Kendisine söylenenleri daha iyi anlayarak bunları büyük bir hevesle yerine getirir. Dikkate alındığını hissetmeye başlar. Ayrıca bedeninin adım söylediğiniz bölümünü göstermekten zevk alır. Aynı şey odada, yerde, duvarlarda ya da tavanda bulunan şeyler için de geçerlidir. Annelerin çoğu artık çocuklarının bir sürü şey öğrenmiş olduğu için daha fazla konuşmasını bekler ama bu doğru değildir. Ufaklığınız ancak bir sonraki sıçrayıştan sonra konuşmasını geliştirir. O zaman 21 aylık olacaktır, ilkeler dünyasında çocuklar tek kelime söylemek, hayvan seslerini taklit etmek ve çeşitli sesler çıkarmakla yetinirler.
Çocuğunuzun sizinle birlikte bir şeyleri işaret edip isimlerini söylemesini sağlayın. Bir şeyin adını söyleyin ve onun bunu göstermesini isteyin. Bu bir oyuncak, bedenin bir bölümü gibi şeyler olabilir. Aynı zamanda birbirinize seslenme oyunu oynayın. En iyisi çocuğunuzun size seslenmesidir. Ona adıyla seslenin ve onun da sizin adınızı söylemesini isteyin. Tekrar ona ismiyle seslenin. Çocukların çoğu için bu bir gurur kaynağı olur ve egolarını besler.

"Oğlum şimdi giderek daha fazla şey anlıyor. Bir çocuğun yeni kelimeleri bu kadar çabuk öğrenmesi inanılmaz bir şey. Yine de bunlardan çok azını kullanıyor. Baba ve bebek gibi 'b' harfiyle başlayan kelimeleri kullanmayı tercih ediyor. Kelimeleri çok iyi ve net bir şekilde telaffuz ediyor. Bu kelimelerin nasıl söyleneceğini biliyor ama galiba aralarındaki bağlantıyı kuramıyor."

Harry'nin annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"Keyifli bir şekilde ayağını, ayak parmağını, gözünü, kulağını,

burnunu, karnını, elini ve saçını gösteriyor. Aynı zamanda saçın nasıl şampuanlanacağını ve şampuanın hangi şişede olduğunu biliyor."

Juliette'in annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"Babası mutfakta iş yaparken kızım 'baba' diye seslendi. Bu sesleniş bir süre sonra bir dil oyununa dönüştü, ikisi de birbirine ismiyle seslenmeye başladı: 'Anna...', 'Baba...', 'Anna...', 'Baba...' Hiç durmadan. Şimdi biri diğerinin göremediği bir yerdeyse bunu hep yapıyorlar."

Anna'nın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Başkalarını taklit etmek

İlkeler dünyasında bebekler yetişkinlerin ya da başka çocukların yaptıklarını ve bunların sonuçlarını gözlemlerler. "Bunu nasıl bu kadar iyi becerebiliyor?" "Şu çocuk büyükannesini ısırdığında herkes hemen onunla ilgileniyor." "Annemle babam her zaman tuvalete oturuyorlar. Bu 'büyük' olmanın bir parçası olmalı. O çocuk yan komşunun bacağını tekmeleyip duruyor; kadın gülüyor; tekmelemek komik bir şey olmalı." Bu işin başlangıcıdır. Her gördüğünü taklit eder ve dener. Çevresindeki insanları örnek alır. Ayrıca kitaplarda ve televizyonda gördükleri de onun için bitip tükenmez ilham kaynağıdır.

Çocuğunuzun davranışlarına tepiri verin. Onun davranışlarıyla ilgili ne düşündüğünüzü belirtin. Ufaklığınızın doğru ile yanlışı öğrenmesinin ve bir şeyleri daha iyi, daha hızlı, daha becerikli bir şekilde yapmaya başlamasının tek yolu budur.

"Şimdi işi gücü bir şeyleri taklit etmek. Gördüğü her şeyi taklit ediyor. Eğer biri ayağını yere vurursa o da vuruyor; biri tekme atarsa o da atıyor; biri düşerse o da düşüyor; biri bir şey atarsa o da atıyor, biri ısırırsa o da ısırıyor."

Thomas'ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Yaptığım her şeyi oğlum da yapmak istiyor. Ayrıca başka çocukların yaptıklarını da hemen uyguluyor. Bir şeyi bir kez görse bile anında kapıveriyor. İyi ya da kötü her türlü davranışı taklit ediyor.”
Paul’ün annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

“Şimdi kitaplarla ve TV ile daha fazla zaman geçiriyor. TV’de bir çocuk başka bir çocuğa dil çıkardı, kızım da hemen aynı şeyi yaptı.”
Josie’nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

“Dişlerini kendi fırçalamak istiyor. Bir kere yukarı aşağı fırçalıyor sonra da fırçayı lavabonun kenarına vuruyor -tak,
tak, tak sonra tekrar fırçayı ağzında bir kez daha yukarı aşağı hareket ettiriyor ve yeniden lavaboya vuruyor—tak, tak, tak. Böylece fırçalamaya devam ediyor. İşin komiği beni taklit ediyor olması. Ben fır çayı lavabonun kenarına vuruyorum ama ancak işim bittiği zaman. Bunu fırçamda kalan suyu silkmek için yapıyorum.”
Victoria’nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Başlangıçta kızım oyuncak elektrikli süpürgesinin düğmesine eliyle basıyordu. Sonra benim bunu ayağımla yaptığımı gördü. O zamandan beri o da artık ayağını kullanıyor.”
Victoria’nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

Tekrarlama
ilkeler dünyasında çocuğunuz ev içinde ve dışındaki günlük işleri tekrarlar. “Yemek pişirir”, “alışveriş yapar”, “yürüyüşe çıkar”, “veda eder” ve “oyuncak bebeklerine bakar.” Tabii ki tüm bunları kendi çocuksu yöntemleriyle yapar.
Ama siz onun ne yapmaya çalıştığını daha iyi görürsünüz. En önemlisi, dikkatli ve yardımsever olup olmadığını, otoriter mi yoksa yumuşak davranışlı mı olduğunu gözlemlersiniz. Bunu, kendi rolünün bir parçası olduğunu düşündüğü ya da çevresindeki insanları taklit ettiği için yapar.
Çocuğunuzun kendi rolünü benimsemesine olanak tanıyın. Arada bir onunla oynayın. O zaman ufaklığınız önemsendiğini ve yaptığı şeyin de önemli olduğunu hisseder. Bu yaştaki ufaklıklar takdir görmeyi çok isterler.

“Kızım bebeği için ‘yemek pişiriyor’. Ona gerçek yiyecekler veriyorum çünkü istediği bu. Her şeyi ufak bir kâseye koyuyor, bebeğini besliyor, sonra da yiyecekleri yerlerine kaldırıyor.”
Emily’nin annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

“Oğlum çamurdan pasta yapıyor. Kovasını sürekli çamurla doldurup boşaltıyor. Bunu çok ilginç buluyor.”
Thomas’ın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

“Son birkaç gündür oğlum bir kovadan diğerine su boşaltıp duruyor.

Bu onu adamakıllı meşgul ediyor. Arada bir benden kovasını suyla doldurmamı istiyor. Bunun dışında beni tamamen unutmuş görünerek tüm dikkatini özel karışımına veriyor."
Steven'ın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Kızım hayvanat bahçesinde bebek pusetini sürerek gururla dolaşıyordu. Yolunun üstüne bir keçi çıktı ve bu dikkatsiz hayvanla uzun bir tartışmaya girişti. Ne dediğini anlamak olanaksızdı. Sanki ona kendi yolunda gitmesini emrediyordu."
Hannah'nın annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Oğlum sık sık 'vedalaşma' oyunu oynuyor. Eline bir çanta alıyor, kapıya doğru yürüyor ve 'bay bay' diyor, bunu söylerken de elini sallıyor."
Frankie'nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Oğlum sık sık bebeklerine ve ayılarına sarılıp onları öpüyor ve okşuyor. Ayrıca onları yataklarına yatırıyor. Çok sevecen."
Luke'un annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

Kimi zaman bir çocuk anne ya da baba olmayı taklit eder. Bir anne ya da babanın nasıl olduğunu inceler. Bir kız çocuğu anne olmak istediğinde gerçek anne önünde bir engel oluşturur. O zaman birbirleriyle yarışır gibi olurlar. Aynı şey, erkek çocuğun babası evdeyken onun pabuçlarını giyip yürümek istediğinde de yaşanır. Eğer küçük bir oğlan çocuğu baba rolünü oynamaya kalkışırsa annesinin bu yeni babaya nasıl tepki vereceğini görmek ister.
Çocuğunuzun ne yapmakta olduğunu sezinleyin. Onun rolünü oynamasına olanak tanıyın ve oyununa katılın. Ufaklığınız bundan çok şey öğrenecektir. Kendisini bu şekilde ifade etme ihtiyacı duyar ve bir anne ya da baba olmanın ne anlama geldiğini hissetmek ister.

“Oğlum gidip babasının yatağına uzanıyor ve burası kendisine aitmiş gibi davranarak etrafına bakınıyor. Ayrıca, aynen babası gibi, gazete okumak için gidip onun koltuğuna oturuyor. Babası gibi davranmak onun için çok önemli. Benim de buna bir tepki vermemi bekliyor.”

Jim’in annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

“Ayakkabılarımı çıkarır çıkarmaz kızım hemen onları ayaklarına geçiriyor. Ondan sonra da onlarla yürümeye başlıyor. Ayrıca hep benim yerime oturmak istiyor. Benim oradan kalkmam gerekiyor. Bunu yapmazsam beni itip kakmaya başlıyor ve öfkeleniyor.”

Nina’nın annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

Duyguları dile getirmek

İlkeler dünyasında ufaklıkların çoğu duygularına kulak verirler. Mutlu, üzgün, çekingen, kızgın, neşeli ya da duygusal olduğumda ne hissediyorum? Birisine selam verdiğimde yüzüm nasıl bir şekil alıyor? Bedenimde neler oluyor? Nasıl hissettiğimi başkalarına göstermek için duygularımdan nasıl yararlanabilirim? Bir şeyi çok istediğimde nasıl davranmalıyım?

“Oğlum etrafta dolaşırken yapmacık kahkahalar atıyor, sanki gülmenin nasıl bir duygu olduğunu deniyor gibi. Aynı şeyi ağlarken de yapıyor.”

Bob’un annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Kızım bu kez büyükbabasını karşılarken çok farklı davrandı. Normalde onun kucağına atılır, yüzünü boynuna ve omuzlarına gömerdi. Bir süre öylece kalır, karşılama faslı bittikten sonra onunla oynamaya başlardı. Oysa bu kez dimdik durup ona baktı, ancak ondan sonra ona doğru atıldı. Bunu birkaç kez tekrarladı.

Sonra da onu hafifçe öpüp yeniden baktı. Bunu da birkaç kez tekrarladı. Daha önce büyükbabasını hiç böyle karşılamamıştı. Selamlaşmayla ilgili denemeler yaptığı açık."
Victoria'nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

"Kızım aynı kitaba sekizinci kez bakmak istedi ve benim artık bundan sıkıldığımı fark etti. Bir süre başını eğip olduğu yerde oturdu. Sonra sessizce suratını asmayı denedi. Yüzüne istediği ifadeyi verdiğine inanınca dudaklarını büzerek bana baktı ve kitabı uzattı."
Josie'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Oğlum birdenbire çok utangaçlaştı. Örneğin, onu övmeye kalktığımda, neredeyse utanarak yanımdan uzaklaşıyor. Bunu daha önce hiç görmemiştim. Onun hakkında konuştuğumu hemen fark ediyor."
Luke'un annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

Artık ileriyi düşünmeye başlamıştır
İlkeler dünyasında ufaklığınız gelecekle ilgili düşünüp planlar yapabilir. Artık annesinin de bunu yapabildiğini bilir. Bunu ufaklığınızın tepkilerinden görebilirsiniz. Artık annesinin yaptığı ya da onun yapmasını istediği şeylerin ne gibi sonuçlar doğurabileceğinin farkındadır. Birdenbire, o zamana kadar çok normal bulduğu hatta hoşlandığı bir şeyler hakkında fikir yürütmeye başlar. Gelişiminde bir sıçrama gerçekleştirmiştir. Bu bir ilerlemedir.

“işe gitme zamanım geldiğinde, kızım artık zorlanıyor. Yakın zamana kadar kapıya koşup bana el sallıyordu. Şimdi itiraz ediyor ve beni engellemeye çalışıyor. Sanırım bu artık bunun etkisini anlaması yüzünden. Birisini uğurlamak eğlenceli olabilir ama anne gidince birkaç saat geri gelmiyor. Bu ise hiç hoş değil.”
Eve’in annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

“İleriye dönük düşünceler oluşmaya başladı! Kendi kendine denedikten sonra dişlerini fırçalamaya çalışıyorum. Bu da olağanüstü bağrışmalara yol açıyor. Yakın zamana kadar ‘dişleri fırçalama vakti’ sözlerini duyunca koşarak gelirdi. Şimdi fırçasını eline verdiğimde hemen fırlatıp atıyor çünkü bunu kendi başına yapma keyfini yaşadıktan sonra olacakları biliyor.”
Laura’nın annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

“Kızım bazen giderken emziğini almayı unutuyor. Sonra, ‘Ah, * hayır’ diyerek almak için geri dönüyor.”
Ashley’nin annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

“Artık neyi nereye sakladığını ya da bıraktığını hatırlıyor. Bunu bir gün önce yapmış olsa bile.”
Luke’un annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

“Bugün bu dondurucu havada ikinci kez bisiklete binmek zorunda olduğunu fark edince gerçekten aksileşti. Dışarısının ne kadar soğuk olduğunu gayet iyi anımsıyordu ve bu hava koşullarında ikinci kez dışarı çıkmak hiç hoşuna gitmedi.”
James’in annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

“İlk kez onun kesin bir beklentisine tanık oldum. Parmak boyası yapmıştık ve o da aynayı süslemişti. O banyo yaparken aynayı sildim. Oysa bunu yapmamam gerekirdi. Banyodan çıkar çıkmaz

hemen aynaya gidip yaptığı süslere bakmak istedi. Çok üzüldüm."
Josie'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Tutturmak ve İstediğini Yaptırmak

Drama Sınıfı
Ufaklığınız istediğini elde etmek için bağırıp çağırıyor, yerde yuvarlanıyor, ayaklarını yere vuruyor ya da bir şeyleri fırlatıp atıyor mu? En ufak bir nedenle verilmezse, yemek vakti oyunu bırakması istenirse, yaptığı kule yıkılırsa ya da durup dururken ve ne olup bittiğini fark edemediğiniz bir anda? Bir bebek neden böyle davranır? Çünkü annesi ve oyuncakları onun düşündüğü şekilde davranmamaktadır. Düş kırıklığına uğramıştır ve bunu dile getirmek ister. Bunu da en belirgin stratejilerle, elinden geldiğince öfkelenerek ve büyük bir yaygara koparark yapar. Henüz size istediğini yaptırmak ya da daha iyi bir kule kurmak için gereken başarılı, hızlı ve sevimli stratejileri keşfedip uygulama fırsatı olmamıştır. Ufaklığınız isteklerini ancak ısrar ederek dile getirebilir. Bebeğinizin sıkıntısını anlayın. Gerektiğinde içini boşaltmasına izin verin. Ve onun başka ve daha iyi stratejiler kullanarak istediğini elde edebileceğini, çok daha uygun ve başarılı yollar bulunduğunu keşfetmesine yardımcı olun.

"Kızım ancak kendi kendine yemesine izin verildiğinde yemeğini yiyor. izin vermediğimizde tam bir felaket! Her şey havada uçuşuyor."
Juliette'in annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"En ufak bir şeyde ya da her şey dilediği gibi gitmediğinde kızım kendisini yerlere atıyor. Tepeüstü eğilip başını yere vuruyor ve sonra orada tepinip avazı çıktığı kadar haykırıyor."

Julia'nın annesi, 65. hafta ya da 14.5 aylık

"Oğlum olağanüstü öfke krizlerine tutuluyor. Eğer uyarılır ya da 'haddini aşarsa' veya oyunu engellenirse çığlığı basıyor ve eline ne geçerse fırlatıyor. Dikkatini çabucak dağıtabilirsem ağlamıyor. Ama eğer bunu yapamazsam uzun süre gözyaşlarına boğuluyor."
Matt'in annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Bu hafta oğlum birkaç kez öfke krizine tutuldu. Biri o kadar kötü oldu ki tamamen gücünü yitirdi, istediğine ulaşamazsa gerçekten öfkeleniyor ve büyük bir savaş başlıyor. Tamamen kendi dünyası içinde yaşıyor. Şu anda hiç söz dinlemiyor."
James'in annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

"Kızımın öfke krizleri giderek artıyor. Dün onu yatağından kaldırdım ve hiçbir neden yokken oldukça öfkelendi. Bu bayağı uzun sürdü; yerde yuvarlandı, başını yerlere vurdu, tekmeler attı, beni itekledi ve bu arada sürekli çığlık attı. Ne kucaklamak ne dikkatini başka tarafa çekmek ne azarlamak; hiçbir şey işe yaramadı. Bir süre şaşkın bir halde divana oturdum ve onun yerde yuvarlanışına bakakaldım. Sonra mutfağa gidip bir elma soydum. Yavaş yavaş sakinleşti, mutfağa geldi ve yanıma oturdu."
Julia'nın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Söz sahibi olmak ister

ilkeler dünyasında ufaklığınız bütün büyük insanlar gibi kendisinin önemli olduğunu keşfeder. Kendi adına konuşmaya başlar, Ama kimi zaman fazla ileri gider: Dediğim dediktir ve asla yolundan dönmez. Zira artık istediğini yaptırabileceğini keşfetmektedir. O da hesaba katılmalıdır! Tıpkı annesi ve babası gibi, bir şeyi ne zaman, nerede ve nasıl yapacağına ve ne zaman bitireceğine kendi başına karar verebileceği ve ne zaman bitireceğine kendi başına karar verebileceğinin farkına varır. Dahası, annesi bir şey yapmak istediğinde kendi "üç kuruşluk" fikrini de belirtmek ister. Bunun nasıl yapılacağı hakkındaki karara katkıda bulunmak arzusundadır. Eğer istediği olmaz ya da işler planladığı gibi gitmezse öfkelenir, düş kırıklığına uğrar ya da üzülür.
Ona anlayış gösterin. Yapılmasını istediği şeyin her zaman en doğrusu olmadığını ve kendisini kanıtlamaya çalışırken başkalarının da isteklerine saygılı davranması gerektiğini zamanla öğrenecektir.

Cinsiyet Farkı
Erkek çocuklar zaaflarını ve hoşnutsuzluklarını kızlara oranla daha sık dile getirirler. Bunun nedeni ebeveynlerin erkek çocukların bu tip davranışlarını daha kolay kabullenmesidir. Bu nedenle kız çocukları zaaflarını ve hoşnutsuzluklarını bastırmayı öğrenirler. Bu yüzden de çok daha kolay üzülürler.

“Kızım hangi memeyi emeceğini kendi seçmekte direniyor. Biraz duraksıyor, hangi memeye uzanacağına bakıyor, sonra birini işaret ederek ‘bu’ diyor. Sanki iki ayrı lezzet arasında bir seçim yapıyor.”
Juliette’in annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Bir şeyi kafasına koyduğunda onu caydırmak olanaksız. Duvara konuşuyor gibi oluyorum. Hemen öbür odaya geçiyor ve zararlı bir işe girişiyor. Bu hafta hedefinde erkek kardeşinin oyuncakları ve kız kardeşinin çekmeceleri vardı. Model çamuruyla ilgili bazı tasarıları vardı. Buna izni olmadığını gayet iyi biliyor ama benim düşüncelerim hemen hiç umurunda değil.”
Frankie’nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Eğer dinlemeye niyeti yoksa oğlum başını ‘hayır’ anlamında sallıyor. Bugünlerde sürekli başını sallayarak dolaşıyor ve bildiğini okuyor. Geçenlerde çöp kutusunu karıştırdığı için ona kızdım. Bir süre sonra onu bir köşede oturmuş ağlarken buldum.”
John’un annesi, 70. hafta ya da 15 aylık

“Kızım birdenbire bildiğini okur oldu. Çocuk kitapları satan bir mağazadan bir kitap aldık. Gerçekten hoş vakit geçirdik. Gitmemiz gerektiğine karar verdiğimde onun başka fikirleri vardı. Önce dükkânda avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı sonra da dışarı çıktığımızda çığlık atmayı sürdürdü. Bisiklette sürekli

ayağa kalktı, ben de sürekli onu yerine oturtmaya çalıştım. Nerdeyse gerçek bir kavgaya tutuşuyorduk. Dükkândan ayrılmak istemiyordu ve benim bu konuda söz hakkım yoktu. Hâlâ çok şaşkınım."

Josie'nin annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Üç hafta önce Thomas için alışverişe çıktık. Bir parti için 'takım elbise' almamız gerekiyordu. Tam takımı seçmiştik ki ayaklarının ucuna basa basa geldi, elinde bir çift ayakkabı vardı—zarif, parlak, siyah rugan pabuçlar. Babasını bunlara ihtiyacı olduğuna inandırmaya çalıştı. Ancak babası bunun iyi bir fikir olmadığını söyleyerek ayakkabıları rafa geri koydu. Bir hafta sonra Thomas'la birlikte ayakkabı mağazasına gittik. Ona ilk kez ayakkabı alınacaktı. Ben hemen sportif erkek ayakkabılarına yöneldim. Kocaman oğlumun bunlardan hoşlanacağı kanısındaydım ama o farklı düşünüyordu. Kızlara ayrılmış raflarda tüylü, bağcıklı bir çift parlak bot bulmuş. Onlara bayılmış ve kesinlikle almaya karar vermiş. Hazinesi elinde, yalpalayarak yanıma geldi. Çok şaşırdım. Benim erkeksi Thomas'ım pek de zarif olmayan ellerinde bir çift zarif rugan botla karşımdaydı ve yüzünde güller açıyordu. Bunlar, çocukluğumda hayran olduğum prenseslerin giydiklerinin hemen hemen aynısıydı ve benim ufaklığın bunları beğenmesi inanılır gibi değildi. Parlak botları gizlice yerlerine koyarken hemen bir dizi erkeksi modeli gösterdim. Thomas erkek çocuklara ayrılmış raflara baktı ve çabucak hoşlandığı bir çifti keşfetti. 'Vınn, vınn' dedi ve bana kalın tabanlı, yanlarında kamyon bulunan ayakkabıları gösterdi. Onun için bunlar tekerlekli ayakkabılardı. Gerçek bir araba tutkunu olduğundan bunlar dikkatini çekmişti. Bunları istiyordu ve son derece mutluydu; ben de öyleydim. Tam tekerlekli ayakkabılar için ödeme yapıyordum ki beni dürttü. Tezgâhın üstüne bir şey koymaya çalışıyordu. Bunlar deminki botlardı."

Thomas'ın annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

“Kızım giderek daha ısrarcı oluyor. Söz dinlemediğinde kavgaya tutuşuyoruz. Özellikle de giyinirken, yemek yerken ya da acelem varsa. Dün de aynı şey oldu. Sonunda soğukkanlılığımı yitirdim ve bağırıp ona küfrettim.”
Julia’nın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

“Bazen elimde bıçak gibi bir şey görünce kesinlikle almak istiyor. Sonunda, gerçek bir tartışmaya girişiyoruz.”
Nina’nın annesi, 67. hafta ya da 15 aylık

Saldırganlık
Annelerin çoğu tatlı bebeklerinin bazen saldırgan bir kaplana dönüştüğünü ileri sürer. Bu, anneleri tedirgin eder. Gene de bu anlaşılabilir bir değişimdir. İlkeler dünyasında çocuğunuz her türlü davranışı dener. Saldırganlık da bunlardan biridir. Ufaklığınız vurduğu, ısırdığı, itelediği ya da tekmelediği zaman veya bir şey kırdığında annesinin, diğer yetişkinlerin ve çocukların nasıl tepki verdiğini inceler.
Çocuğunuza davranışları ile ilgili düşüncelerinizi belirtin. Onun saldırganlığın şirin, ilginç ya da komik bir şey olmadığını anlamasının tek yolu budur. Böylece bunun acı veren bir şey olduğunu ve yetişkinlerin saldırgan ya da yıkıcı tutumlardan hoşlanmadığını öğrenir.

“Kızım yüzüme vurdu. ‘Yapma’ dedim, yine vurdu ve gülmeye başladı. Buna çok canım sıkıldı. Temel kuralları koymak gerçekten zor.”
Hannah’nın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

“Oğlum anaokulunda bir çocuğu ısırmış. Ortada hiçbir görünür neden yokken.”
Mark’ın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Saldırganlık Üzerine Öneriler

Araştırmalar annelerin ilk fiziksel saldırganlıklara birinci doğum gününden hemen sonra tanık olduklarını göstermiştir. 17 aylık bebeklerin annelerinin yüzde 90’ı çocuklarının bazen çok saldırgan olduğunu belirtmektedir. Fiziksel saldırganlık ikinci yaş gününden hemen sonra doruğa ulaşır. Bundan sonra bu davranış azalır. Çocuklar okul çağına erişince normal koşullarda neredeyse tamamen yok olur.

Bazı çocukların diğerlerinden daha saldırgan olması doğaldır. Çocuğun çevresi de büyük bir önem taşır. Çevre çocuğun ne kadar süre saldırgan olacağını belirler. Eğer çocuklar saldırgan yetişkinler ve çocuklar arasında büyürse “saldırganlığın” normal bir sosyal davranış olduğunu varsayarlar. Bununla beraber, çocuklar saldırganlığın hoş görülmediği ve sevecen, dostça davranışların ödüllendirildiği bir çevrede de yaşayabilirler. Bunun sonucunda, böyle yetişen bir çocuk bunaldığı, bir şey istediği ya da azarlandığı zaman vurmaya ve tekmelemeye başlamaz. Kendini ifade etmek için daha kabullenilebilir yollar seçer.

Benimkiler ve Seninkiler

İlkeler dünyasında ufaklığınız evdeki bazı oyuncakların sadece

kendisine ait olduğunu keşfeder. Yetişkinler gibi o da birdenbire kendine ait bir şeylerin sahibi olmaktan gurur duyar. Bu bir ufaklık için önemli bir keşiftir. Aynı zamanda "benim ve senin" kavramlarım anlamak için zamana gereksinimi vardır. Bunu anlamaya çalışırken zorlanır. Kimi çocuklar bir başkası ellerindeki bir şeyi herhangi bir neden olmaksızın ve onun kendilerine ait olduğunu düşünmeden aldığında tedirgin olurlar. Bu anlayışsızlık çoğu kez onları ağlatır. Bazıları ise son derece tetikte olur ve kendi alanlarını elden geldiğince korumaya alırlar. Başkalarının eşyalarına yaklaşmasını engellemek için çeşitli stratejiler oluştururlar. Özellikle çocuklara güvenmezler. Ufaklığınız birilerine bir şeyler vermeyi, onlarla paylaşmayı ve oynamayı daha sonra öğrenecektir.

"Kızımda belli bir sahiplenme arzusu gelişiyor. Konuklarımız geldiği zaman eşyalarını getirip gururla onlara gösteriyor. Bir yere oyun oynamaya ya da bir dostumun evine gittiğimizde eşyalarını topluyor ve saklamam için bana veriyor. Böyle yaparak arkadaşının onlarla oynamasını engellemek istiyor."
Eve'in annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Oğlum durup dururken göğüslerimi aşırı sahiplenmeye başladı. Babası yanımıza gelecek olsa hemen kendi alanını korumaya çalışıyor. Meme başlarından birini sıkı sıkı ağzına alıyor, bir eliyle de diğerinin üstünü örterek babasından gizliyor."
Thomas'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Minik arkadaşlarından biri bir oyuncağını elinden alınca oğlum gözyaşlarına boğuluyor."
Robin'in annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Oğlum hiçbir eşyasını başkasının almasını istemiyor. 'İyi bir takas' önerisini bile kabul etmiyor. Eline ne geçerse bir türlü

bırakmıyor. Oysa başkalarından bir şeyleri kapmaya çok meraklı. O konuda hiçbir tereddüt göstermiyor."
Kevin'ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

Kibar ve Dostça Davranmak

Şaka stratejisi
ilkeler dünyasında numaraların ve komikliklerin rolü gittikçe artar. Ufaklığınız ilk şakalarını yapar ve bundan büyük bir zevk alır. Başkalarının şakalarından da hoşlandığını gözlemleyebilirsiniz. Bu, ufaklıkların çoğu için geçerlidir. Komikliklerden hoşlanır ve gerçek yaşamda ya da TV'de insanların ya da hayvanların beklenmedik davranışlarına gülerler. Bunu heyecan verici bulurlar. Bazı çocuklar kuralları çiğnemek için birtakım komiklikler yaparlar.
"Komikliğin" hoş görülmeyen bir şey yapmak için bir strateji olarak kullanıldığına tanık olabilirsiniz. Anneyi tavlamak için öfke nöbetleri yerine hoş ve beklenmedik bir davranış çok daha başarılı olur. Çocuğunuza, şaka yaparken yaratıcı olma fırsatı sunun. Sınırları aştığında onu açıkça uyarın. Siz olmadan bunun farkına varamaz.

"Oğlum sürekli numaralar yapıyor ve bundan büyük bir keyif alıyor. Arkadaşlarıyla birlikte komiklikler yaparken gülmekten kırılıyorlar.
Bir hayvanın aptalca ya da beklenmedik bir hareketi karşısında yerlere yatıyor."
Robin'in annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"James saçma sapan şeyler yapmaya bayılıyor. Bir yandan da kıkırdıyor ve kız kardeşi de ona katıldığında kahkahalara boğuluyor."

James'in annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"Çizgi filmler onu çok güldürüyor, özellikle biri aniden beklenmedik bir şey yaparsa. 'Susam Sokağı'ndaki canavarlara bayılıyor. Onlar konuştukça ve hareket ettikçe kıkırdamaya başlıyor."

Robin'in annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

"Onu kovalamama ve 'şimdi seni yakaladım' dememe bayılıyor. Bu arada ceketini giydirmeye kalkarsam ciyaklayarak kaçıyor ve bunu bir oyuna dönüştürüyor."

James'in annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

"Beni görmezden geldiği, sözümü dinlemediği, benimle dalga geçtiği ya da bir şeyi ulaşmamın zor olduğu bir yerlere sakladığı zaman kahkahadan kırılıyor. Son derece zeki olduğunu düşünüyor."

Laura'nın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Kızım muziplik yapmaya bayılıyor. Sokaktan geldiğimizde benim anahtarı kilide sokup kapıyı açmamı beklemek yerine yandaki kapıya yöneliyor. Bunun son derece komik olduğunu sanıyor."

Ashley'nin annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Uzlaşma ve Pazarlık

Eskiden kuralları koyan anne olurdu. Çocuklar bunlara uymak zorundaydılar. Yetişkinler kendilerine karşı çıkılmasından hoşlanmazlardı. Şimdi her şey farklı. Şimdilerde genelde büyürken uzlaşmayı öğrenen çocukların ileride daha sağlıklı düşünebileceklerine inanılıyor. Ufaklığınız ilkeler dünyasına girince minik bir uzlaşmacı ile tanışırsınız.

Ufaklığınız "evet" ve "hayır" demeyi deniyor mu? Kimi zaman

bunu baş hareketleriyle, arada bir de “evet” ve “hayır” diyerek yaparlar. Bazen de “hayır” derken başlarını öne eğmeye, “evet” derken ise kafalarını sallamaya çalışırlar ve bu onlara çok komik gelir. Pelüş hayvan oyuncakları zorunlu “evet” ve “hayır” dersleri alır. Kimi zaman bir kule yaparken, evin içinde dolanırken ya da girecek bir köşe bucak ararken kendi kendine alıştırmalar yapar ama evet ve hayır yöntemini en fazla annesine uygular. Anne aynı zamanda yapacağı şakalar için de en iyi kaynaktır.

Çocuğunuzun evet ve hayır kavramlarıyla yaratıcılık göstermesine olanak tanıyın. Bu tür alıştırmalar onun evet ve hayır'ı kendi çıkarma kullanmayı öğrenmesine yardımcı olur. Bebek annesinin bunu nasıl yaptığını araştırır. Çeşitli koşullarla ilgili en uygun evet ve hayır stratejilerini saptayabilir. Gereksinimlerini en iyi karşılayacak stratejiyi keşfeder.

“Şimdi hemen her türlü soruya ‘evet’ ya da ‘hayır’ diye cevap verebiliyor. Bazen yanıldığı oluyor. Eğer ‘hayır’ demek isterken ‘evet’ der ve ben de buna göre hareket edersem gülümsüyor ve hemen ‘öyle değil’ havasında ‘hayır’ diyor.”
Luke’un annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Giderek daha emin bir biçimde ‘evet’ ve ‘hayır’ demeye başladı ama aynı zamanda evet ve hayır derken beni kandırmaktan da hoşlanıyor.”
Juliette’in annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

“Sürekli olarak evet ve hayır sözcüklerini benim üzerimde deniyor. ‘Evet’i gerçekten ‘evet’, ‘hayır’ı geçekten ‘hayır’ mı? Belki onu kandıracak bir yol bulurum. Beni deneyerek ne kadar ileri gidebileceğine bakıyor.”
Nina’nın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

“Ne istediğini gayet iyi biliyor ve giderek daha kesin bir ‘evet’ ya da ‘hayır’ ile karşılık veriyor. Ayrıca farklı ‘evet’ ve ‘hayırları var. Bazıları onun sınırlarının nereye kadar uzandığını gösteriyor. O sınıra ulaştığında geri dönüşü olmadığını açıkça ortaya koyuyor. Öbür ‘evet’ ve ‘hayır’ları o kadar kesin olmuyor. O zaman onunla daha iyi bir anlaşma yapabileceğimi biliyorum.”
Paul’ün annesi, 71. hafta ya da 16 ay 1 haftalık

Yardım istemek
Ufaklığınız birini zor durumda bırakmak çabalarında yaratıcı olabilir. Bunu son derece zeki, kurnaz ya da tatlı bir biçimde yapabilir. Bunda ustalaşmak için biraz uğraşması gerekir.
Bir şey yaptırmak isteyen ufaklığınızın sizin ya da bir başkasının üzerinde çalışmasını gözlemleyin. Ona ne düşündüğünüzü söyleyin. Çocuğunuz hâlâ ilkeler dünyasında araştırma yapmaktadır. Söylediklerinizin onun için öğretici olacaktır.

“Benden bir şey istediği zaman onu nereye koymamı istediğini soruyorum. Bir yere gidip koyacağım yeri gösteriyor. Sonra son derece dostça ve uysal davranıyor.”
Steven’ın annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

“Şimdi ne istediğini çok daha iyi anlatmaya başladı. Eğer bezi değişecekse elimden tutup bana yol gösteriyor. Örneğin, bir düğmeye basmamı istiyorsa parmağımı yakalıyor. Aynı zamanda yalnız kalmak istemiyorsa gelip beni götürüyor, bir işin ortasında olsam bile.
Her şeyin anında yapılmasını istiyor.”
Josie’nin annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

“Giderek çok daha fazla şeyi göstermeye başladı. Benden istediği şeyleri de gösteriyor. Bu hafta büyükannesini mutfağa götürdü, kurabiyelerin durduğu dolaba gitti ve en üst rafı işaret etti.”

Frankie'nin annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Yüzünde şeytanca bir ifadeyle bir yumurtayı ve sonra bir tabağı işaret etti. 'Yumurtayı tabağıma koy' demek istiyordu. O kadar şirindi ki onu reddetmek olanaksızdı."

Hannah'nın annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"Son birkaç haftadır bir general gibi emirler yağdırıyor. Bir şey istediğinde yüksek sesle ağlıyor ve 'Anne! Anne!' diye bağırıyor. Ona döndüğümde oturup kolunu uzatarak istediği oyuncağı gösteriyor. Verdiğim zaman istediği yapılmış oluyor; kolunu indirip oynamaya başlıyor. Emir vermek bir alışkanlık haline geldi. Bunu ilk kez bu hafta fark ettim."

Matt'in annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Bugün misafirlikteyken kızım bana ne istediğini gösterdi. Elimi tutup beni arkasında paltolarımızın asılı olduğu kapıya götürdü. Kapıyı açıp paltolarımızın yanına gitti ve onları göstererek bana soru soran gözlerle baktı. Neye uğradığımı şaşırdım."

Emily'nin annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

İşbirliği

İlkeler dünyasında çocuğunuz seçeneklere sahiptir: "Suyuna mı gitmeliyim, karşı mı çıkmalıyım?" "Annemin ne dediği umurumda mı, değil mi?" Bir yandan da ufaklığınız daha açık sözlü ve daha becerikli olmaktadır. Kendisine verilen basit görevleri yerine getirmesi kolaylaşmıştır: "Ayakkabılarını getir", "Biberonunu getir", "Şunu çöpe at", "Onu babaya ver", "Bunu koridora götür", "Bunu sepete koy" gibi. Bazen bir şey söylemeniz gerekmediğini fark etmiş olabilirsiniz. Ufaklığınız ne istediğinizi önceden kestirerek onu yapmaya başlamış olabilir. Gerekli kuralları koymak her gün biraz daha kolaylaşır.

Çocuğunuzun günlük işleri paylaşmasını ve kendi işlerini

yapmasını sağlamaya başlayın. Bu anlaşıldığını, takdir edildiğini ve önemsendiğini hissetmesini sağlar. Egosu gelişir. Bir şeyleri önceden düşündüğünde onu kutlayın. Çünkü size yapılması gerekenleri bildiğini göstermeye çalışıyor.

"Bir yere gideceğimiz zaman gidip ceketini alıyor."
Josie'nin annesi, 65. hafta ya da yaklaşık 15 aylık

"Artık kaldırımda yürürken yanımdan ayrılmaması gerektiğini anlıyor."
Luke'un annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

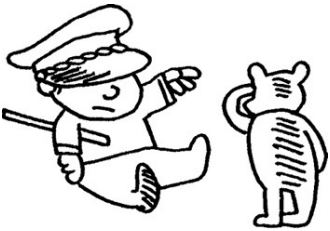
"Şimdi söylenenleri anlıyor. Ona 'Git biberonunu bul!" dediğim zaman aramaya başlıyor ve sonra gelip 'yok' işareti yapıyor."
Eve'in annesi, 72. hafta ya da 16.5 aylık

"Kızım altının değiştirilmesini istediğinde beni çamaşır dolabına götürüyor. Orada durup neredeyse bana yardım ediyor."
Laura'nın annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

"Masanın üstündeki kâseden fıstıkları almaması gerektiğini biliyor. Bu yüzden hem fıstıkları yiyip hem de kuralları bozmamak için bir plan yaptı. Kendi tabağını ve bir kaşık alıp fıstıkların bir kısmını tabağına koydu. Sonra da onları kaşığıyla yedi. Böylece hem fıstıkları yemiş hem de kendince kurallara karşı gelmemiş oldu."
Ashley'nin annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Aramızda sıradan konular üzerinde konuşurken oğlum pürdikkat bizi dinliyor. Konuşmamız bittiğinde coşkuyla gülümseyip söylediklerimizin bir kısmını anladığını gösteriyor. Sonra da bir şeyler yaparak bunu kanıtlamak istiyor. Sanki o da sohbete dâhilmiş gibi. Birbirimizi bu kadar iyi anlamamız onu

gerçekten mutlu ediyor."
John'un annesi, 63. hafta ya da 14 aylık

"Birimizden birinin oyunlarına katılmasını istiyor."
Jenny'nin annesi, 72. hafta ya da 16.5 ay 1 haftalık

Yardımsever olmak
İlkeler dünyasına girdiklerinde bazı çocuklar evin içinde olup bitenlerle özellikle ilgilenmeye başlarlar. Çocuğunuz annenin iş görmesini izlemekle yetinmeyip yardım etmek isteyebilir. Yükünüzü hafifletmek arzusundadır.
Çocuğunuzun üzerine düşeni yapmasına izin verin. Size gerçekten yardımcı olduğuna, o olmadan her şeyin ters gideceğine ya da yemeğin vaktinde hazırlanamayacağına inanmak ister. Ona mutlaka hak ettiği övgüyü yapın.

"Oğlum sürekli bana yardım etmek istiyor, ister ortalığı toplarken, ister temizlik yaparken, ister yatmaya giderken ya da başka bir iş yaparken. Kendince, günlük işlerin bir parçası olmak istiyor. Bu isteğinin ciddiye alınması onu son derece mutlu ediyor. Bugünlerde en önemli şey karşılıklı anlayış."
Jim'in annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

"Sofrayı kurup kaldırırken de, elektrik süpürgesini kullanırken de kızım bana yardım etmek istiyor. Günün birinde böyle yapmaya başladı ve yaratıcı olmak için kendisine zaman ve mekân tanınmadığında düş kırıklığına uğruyor."

Josie'nin annesi, 62. hafta ya da 14 aylık

"İçkileri hazırlarken yardımcı olmak onu mutlu ediyor. Bazen kendi içeceğini hazırlamasına izin veriyorum. Her türlü karışımı kullanıyor. İçerken de 'yum, yum, yum' diyerek ortalıkta dolanıyor."

Juliette'in annesi, 68. hafta *ya* da 15.5 aylık

"Elektrikli süpürgeyi elime alır almaz o da pille çalışan süpürgesine yapışıyor. Yardım etmeyi çok istiyor. Dolayısıyla sonunda benim elektrikli süpürgemi kullanmak istiyor çünkü o daha iyi sonuç veriyor. Bu yüzden ben onunkiyle işe girişiyorum. Onu benden geri aldığında ise gerçek olanla rahatça işimi görüyorum."

Victoria'nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

"Ben çalışırken beni seyretmekten hoşlanıyordu. Şimdiyse yardım etmek istiyor. Limon kestiğimi görünce hemen tezgâha koşup onu kucağıma almamı istiyor ki limonu sıkabilsin. Kirli tabakları görür görmez bulaşığı yıkamak için tezgâha yöneliyor."

Nina'nın annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

Dikkatli olmak

Ufaklığınız "dikkatli" mi yoksa "dikkatsiz" mi davranıyor? "Fincanımı yere mi atmalıyım yoksa dikkatle masanın üzerine mi koymalıyım?" Dikkatsiz davranışlar çok daha popüler olabilir. Koşmak, tırmanmak, çılgın eşek şakaları, cisimleri dikkatsizce

kullanmak en sevilen eğlenceler olabilir. Ama unutmayın ki böyle davranışlarda bulunup sizin tepkilerinizi görmek, ufaklığınıza dikkatsiz ya da dikkatli davranmanın ne anlama geldiğini öğretir.

"Oğlum dengede durmayı deniyor. Dışarıdayken göğe doğru, içerdeyken tavana doğru uzanıyor.
Daha yükseğe çıkabilmek için iskemlelerin ve masaların üstüne tırmanıyor ve bazı yerlere ulaşamayacağının farkında gibi görünüyor. Uzanmaya çalışırken birdenbire düşüyor."
Luke'un annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Hiç beklemediğimiz bir anda biberonunu fırlatıp atıyor. Örneğin, bunu bisikletle giderken yapıyor ve sonra göz ucuyla nasıl tepki verdiğimize bakıyor."
Hannah'nın annesi, 64. hafta ya da 14,5 aylık

"Maymun gibi her yere tırmanıyor. Genellikle iskemlelere. Onu sürekli olarak yemek masasının üstünde buluyorum, aşağı inemiyormuş gibi yapıyor. Çok dikkatli davranıyor. Tehlikenin farkında ama bazen çok kötü düşüyor."
Frankie'nin annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"En sevdiği şey erkek kardeşiyle güreşmek. Bazen birbirlerine gerçekten sert davranıyorlar."
Kevin'ın annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"içeceğinden birkaç damla yere döktü. Hemen bir bez parçası kapıp yeri sildim. Bana çok şaşırarak baktı ve sonra bebek bezlerinden birini kutusundan çıkarıp aynı yeri yeniden sildi. İşi bittikten sonra da bana 'Bu iş böyle yapılır' der gibi baktı. Onun temizlik düşkünlüğü beni hayrete düşürdü ve kendisini kutladım."
Victoria'nın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Bir şeyin kirli olduğunu çok iyi anlatabiliyor. Yatağında en ufak bir leke görse tekrar tekrar ‘pii’ diyor. Umarım bu geçici bir durumdur ve ömür boyu böyle bir ‘temizlik delisi’ olarak kalmaz.”
Josie’nin annesi, 64. hafta ya da 14.5 aylık

“Erkek kardeşi onun bebeklerinin arasında robotunu ararken bütün bebekleri yere saçtı. Hatta Elizabeth’in bebeğini bile. Kızım hemen yerdeki bebeğine koştu, onu alıp bana getirdi ve göğsüme bastırdı. Sonra kardeşine kötü bir bakış fırlattı.”
Elizabeth’in annesi, 63. hafta ya da 14 ay 1 haftalık

Bebeğinizin Sebepsiz Korkularına Anlayış Gösterin

Ufaklığınız yeni dünyasını keşfetmeye ve yeni yeteneklerini kullanmaya çalışırken daha önceden hiç bilmediği şeylerle ve durumlarla karşılaşır. Aslında yeni ve daha önce varlığından haberdar olmadığı yeni tehlikeler keşfetmektedir. Henüz bunlar hakkında konuşmaya hazır değildir. Korkuları ancak bunların anlamını tümüyle kavradığında yatışacaktır. Bebeğinize anlayışlı davranın.

“Oğlum pillere bayılıyor. Bütün pillerin sürekli takılıp çıkarılması gerekiyor. Bir türlü sonu gelmiyor.”
Steven’ın annesi, 61. hafta ya da 14 aylık

“Kız kardeşinin oyuncak ördeğinden ödü kopuyor. Nerede görse yolunu değiştiriyor. Eline alacak olsa hemen bırakıyor.”
James’ın annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

“Sanki küvetin içinde yalnız başına oturmaktan korkuyor. Bağırmaya, çığlıklar atmaya başlıyor. Nedenini anlayamıyoruz. Ancak birimizden biri yanında olursa içine giriyor. Yüzme

havuzundan korkmuyor. Ona girmekten hoşlanıyor."
Josie'nin annesi, 68. hafta ya da 15,5 aylık

Kuralları Öğrenmek

İstediğini yaptırmak için sızlanıp durmak, bebek gibi davranıp sürekli oyalanmak istemek, sürekli yatıştırılma ihtiyacı duymak, nedensizce ortalığı dağıtmak, dikkatli davranmamak ve kasten binlerinin canını acıtmak, inadına kötü davranmak—muhtemelen ufaklığın bu huylarından çeken tek anne olup olmadığınızı soruyorsunuzdur kendinize. Bu kesinlikle doğru değil.
Çocuğunuz artık bir bebek değil. Bazı temel kurallar koymanın zamanı geldi. Ufaklığınızdan daha fazla şeyler ister ve beklersiniz. Artık ilkeler dünyasına girdiği için kuralların özlemini çeker. Bunlara alışma fırsatı arar.
Nasıl açlığını gidermek için yemek yiyorsa, kurallara duyduğu özlemin de giderilmesi gerekir, Kuralların çoğunu ancak bunlar ona anlatılırsa öğrenecektir. Özellikle sosyal kurallar önemlidir. Ona sosyal açıdan neyin kabul edilip neyin kabul edilemeyeceğini göstermeniz gerekir. Yasaları belirlemenin hiçbir zararı yoktur. Aksine, bunu ona borçlusunuz ve bunu da ancak onu seven biri yapabilir.

"Artık bir şeyleri masanın üzerine derli toplu koyması gerektiği kanısındayım. Sandviçini ve biberonunu bitirdiğinde atması çok canımı sıkıyor. Buna bir son vermesi gerek. Bir şeyleri doğru dürüst yerleştirmesi gerek."
Thomas'ın annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

"İstediğini elde etmek için hâlâ sızlanıp duruyor. Bir anı bir anına uymuyor. Asıl yönlendirilmesi gereken nokta bu. Ona istediğini vermek en kolay yol çünkü o zaman sızlanmayı kesiyor, istediğini

alamazsa kıyameti koparıyor. O zaman da aramızda bir güç gösterisi başlıyor ve kazanan genellikle o oluyor. Gücün ne anlama geldiğini şimdi çok iyi anlıyorum."
Josie'nin annesi, 68. hafta ya da 15.5 aylık

"Bazen yapmaması gereken bir şeyi kasten yapıyor. Taş atıyor, kelebekleri ağzına alıyor ya da yemeğini yere döküyor. Elindekileri alıp ulaşamayacağı bir yere koyarken onu azarlıyorum. Bu bazen kavgayla sonuçlanıyor."
Paul'ün annesi, 69. hafta ya da yaklaşık 16 aylık

"Yalnızca benim kızım mı istediği yapılmadığı zaman yerlerde yuvarlanıp tekme ve çığlıklar atıyor? Başka anne babaların pek yakındığını duymadım. Ona fazla mı göz yumuyorum? İstediklerini fazlasıyla mı yerine getiriyorum. Anaokuluna daha sık gittiği için mi böyle davranıyor? Ne yapmalıyım? Evet, belli kurallar koymalıyım,
yapmam gereken bu."
Vera'nın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

"Ona başka çocukların eşyalarını almaması gerektiğini öğretiyorum."
Thomas'ın annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte 15-16 aylık çocukların en sevdiği ve onların yeni yetenekler geliştirmesine yardımcı olacak oyunlar ve faaliyetler. Unutmayın, bütün çocuklar farklıdır. Ufaklığınızın bunların hangilerinden hoşlandığını inceleyin.

Beceriklilik

ilkeler dünyasında ufaklıklar programların ötesine geçmiş ve bu programlarla çeşitli denemelerde bulunmanın keyfine varmıştır. Böylece daha fazla beceri kazanır ve neyi ne zaman en iyi şekilde yapacaklarını keşfederler. Onlar aynı zamanda çok iyi birer gözlemcidirler.

FİZİKSEL NUMARALAR

Ufaklığınız koşmayı, tırmanmayı, başka çocukları kovalamayı, yatağın üstünde zıplamayı, takla atmayı, yerde yuvarlanmayı, başka çocuklarla güreşmeyi, “kovalamaca” oynamayı, tutunmadan merdivenlerden çıkmayı, duvarlarda yürümeyi, duvarlardan atlamayı sever. Bu liste uzayıp gider. Ona bunları yapması için fırsat verin.

DIŞ DÜNYAYI KEŞFETMEK

Herhangi bir şey yapmadan dışarıda dolanmak ve çevreyi keşfetmek en sevilen eğlencedir: Çocuk parkına ya da hayvanat bahçesine gitmek gibi. Hatta annenin ya da babanın sırtında bir festivale gitmek bile saatler süren bir oyalanmadır.

İŞARET OYUNLARI
Ufaklığınızla işaret oyunu oynayın. Siz bir kelime söyleyin ve çocuğunuzun bunun ait olduğu cismi, oyuncağı ya da beden uzvunu göstermesini isteyin.

EL VE AYAKLARI BİR ŞARKIYA VE ONUN RİTMİNE UYGUN OLARAK KULLANMA OYUNU
El ve ayak hareketleri içeren melodilerden ya da şarkılardan yararlanın. Örneğin, "Otobüsün Tekerlekleri Döner De Döner" ya da "Mutluysan Ellerini Çırp, "Minik Örümcek", "Baş, Omuzlar, Dizler ve Parmak Uçları" gibi melodilere bayılırlar.

SESLENME OYUNLARI
Çocuğunuzun "seslenme oyunu"ndan hoşlanıp hoşlanmadığına bakın. En iyi yöntem, çocuğunuzun size seslenmesi ile başlamaktır. Sonra onun ismini söyleyin ve yeniden size seslenmesini isteyin. Bir kez daha ismini söyleyin. Çocukların çoğu isimlerini duyunca gururlanır. Bu onun aidiyet hissi duymasına yol açar.

Şakalaşmak
ilkeler dünyasında şakalaşmak önemli bir rol oynar. Şimdi ufaklığınız ne olup bittiğinin farkına varmıştır. İşler çığırından çıktığında bundan büyük zevk alır. Bu birinin garip davranması ya da bir kuralın bozulması olabilir.

SADECE SAÇMALAMAK
Ufaklığınız saçmalıklara bayılır: Komik bir yüz ifadesi, komik bir i yürüyüş ya da garip sesler çıkarmak. Özellikle bu hiç beklemediği bir anda olursa. Ufaklıklar bir araya geldiğinde ortalık gerçekten karışır. Erkek ya da kız kardeşi de ona katıldığında gülmekten yerlere yatar. Arkadaşlarıyla birlikte

saçmalıklar yaparak son derece eğlenirler.

STRATEJİK BİR ŞAKA

Ufaklığınız bir şey elde etmek ya da başkasının bir şey yapmasını sağlamak için saçmalıklardan yararlanır. Anneden bir şey koparmak için hoş sürprizler yapmak, öfke krizlerine girmekten çok daha iyi sonuç verir. Kimi ufaklıklar kuralların dışına çıkabilmek için çeşitli maskaralıklar yapar. Söz dinlememek, yaramazlık yapmak ya da anneye takılmak her zaman kahkahalara neden olur. Çocuğunuza maskaralık yapma fırsatı verin. Ama sınırı aştığında da bunu açıkça belirtip onu uyarın. Fazla ileri gittiğini her zaman fark etmeyebilir.

ÇİZGİ FİLMLER, CANAVARLAR VE HAYVANLAR

Kimi zaman saçma ya da beklenmedik bir hareket yapan hayvanlar ufaklıkların en sevdiği şeylerdir. Örneğin, "Susam Sokağındaki canavarlar gerçekten komiktir. Çizgi filmler çocuğunuzu gerçekten güldürür, özellikle beklenmedik bir olay onu şaşırttığında.

Ev içi oyunları

İlkeler dünyasında çocuğunuz evin içinde ve etrafında olup bitenleri yeniden canlandırır. Ona bu fırsatı verin ve bazen birlikte oynayın. Bu, ufaklığınızın bu yapının bir parçası olduğunu hissetmesini sağlar. Eğer size yardımcı olabiliyorsa ne âlâ. İşte birkaç örnek ama daha fazlasıyla da karşılaşabilirsiniz.

ELEKTRİKLİ SÜPÜRGE

Gerçeğinin tamamen benzeri olan oyuncak elektrikli süpürgeler var. Birlikte temizlik yapmak eğlenceli olabilir.

BULAŞIK YIKAMAK

Su her yana saçılır ama zaten yer bezi bunun için değil midir?

AYNEN ANNE GİBİ YAPMAK
Ayakkabılarınızı ortada bırakın ki onları giyebilsin.

Duygusal oyunlar
Ufaklığınız duyguları üzerinde de çalışır, örneğin binleriyle selâmlaştığında yüzüne belli bir ifade verir, bir şey istediğinde yüzünde başka bir ifade oluşur. Bunları dikkate alın ve onun oyununa katılın. Örneğin, onu taklit ederek yüzünüze acıklı bir ifade verebilirsiniz. Büyük bir olasılıkla bu onu güldürecektir.

Saklambaç

CE-EE!
Ce-ee her zaman işe yarayan klasik bir oyundur.

SAKLAMBAÇ
Her sıçrayışta "saklambaç" oyunu biraz daha gelişir. Bu dönemde ufaklığınız artık bir yere gizlenmekte ustalaşmıştır.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar
İşte 15-16 aylık bebeklerin en sevdiği ve yeni yeteneklerinin gelişmesine yardımcı olacak oyuncak ve ler:
• Kaydırak
• Toplar
• Kitaplar
• Kum havuzu
• İçine su doldurulabilen çay takımı ya da meyve suyu için fincanlar
• Yapbozlar

• Plastik şişeler
• Temizlik malzemeleri
• Oyuncak elektrikli süpürge
• İpe dizilmiş oyuncaklar
• Susam Sokağı
• Çizgi filmler

Aşağıdakilere dikkat edin:
• Çöp bidonları
• Tuvaletler
• Koridorda duran beyzbol ya da hokey sopaları

Sıçrayıştan Sonra

Yaklaşık 68. haftada ya da 16 aylıkken ufaklıkların çoğu daha az sorun çıkarırlar. Daha büyümüş ve akıllanmışlardır ve yaşamımıza ayak uydururlar. Bazen onların ne kadar küçük olduklarını unutursunuz.

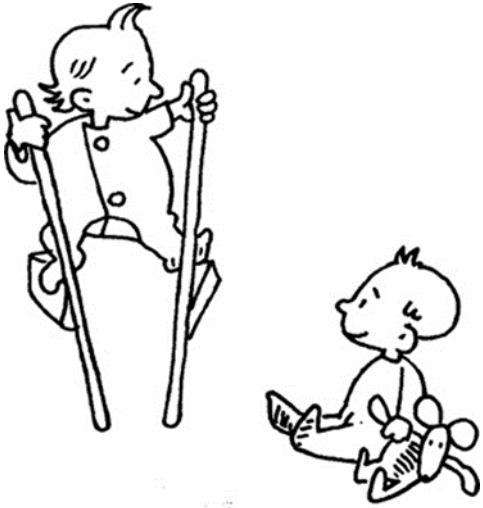
"Oğlum artık daha zayıf, daha az tıknaz ve yüzü daha ince. Artık büyüyor. Bazen sakince oturup yemeğine odaklanıyor. Daha olgun bir görünüşü var."
Luke'un annesi, 66. hafta ya da 15 aylık

"Kendi başına yemek yemekten yıkanmaya kadar her şeyi artık daha iyi beceriyor. Aynen bize benzedi. Hâlâ ufak bir çocuk olduğunu unutuyorum."
Eve'in annesi, 67. hafta ya da 15 ay 1 haftalık

"Birdenbire daha akıllı ve zeki bir çocuk oldu. Büyük bir sıçrayış yapmış gibi görünüyor. Büyük bir özgüvenle ve hiçbir şeye, hiç kimseye kulak asmadan kocaman dünyamıza giriverdi. Bunda son derece başarılı; ayrıca uysal ve iyi huylu. Geceleri de daha rahat uykuya dalıyor."
Josie'nin annesi, 70. hafta ya da 16 aylık

Bölüm 12
75. Harika Hafta

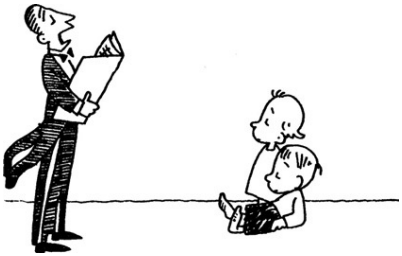
Sistemler Dünyası

Not: *"Sistemler" dünyasına sıçrayışın ilk etabı (huysuzluk dönemi) yaşla bağlantılıdır ve önceden kestirilebilir. Bu, yaklaşık 71. haftadan itibaren başlar. Bebeklerin çoğu ikinci etaba (Bkz. 1. Bölüm'deki "Kaliteli Zaman: Alışılmadık Bir Kapris) normal doğumdan yaklaşık 75 hafta sonra geçerler. Sistemler dünyası, gelişmekte olan birçok yeni beceri ve eylemi harekete geçirir. Bununla beraber bu beceri ve eylemlerin ilk ortaya çıkışı büyük çapta, bebeğinizin seçimlerine, deneyimlerine ve fiziksel gelişimine bağlıdır. Örneğin, sistemlerin kavranması, "süpermarkete ya da parka giden yolu gösterebilme" yeteneğinin bir ön koşuludur ama bu yetenek normalde ancak 75. haftadan itibaren ortaya çıkar. Bu bölümde sözü edilen yetenek ve eylemlerin en erken görüldükleri dönemler belirtilmekte, bu yüzden onları yakından izleyip fark etmeniz gerekir (Bazen bunlar çok belirgin olmayabilir). Böylece bebeğinizin gelişmesine katkıda bulunabilir, ona destek olabilirsiniz.*

Bir önceki sıçrayıştan bu yana ufaklığınız "ilkelerin" ne olduğunu anlamaya başladı. "Programların" daha önceki sınırlarını aştığı için onların mekanik niteliklerini de geride bıraktı. İlk kez mevcut programları değerlendirebiliyor, hatta onları değiştirebiliyor. Onun sürekli olarak bir programı değiştirdiğine ve sonra bunun sonuçlarını incelediğine tanık oldunuz. Ayrıca onu fiziksel numaralar yaparken, dış dünyayı keşfederken, nesneler ve dil konusunda ustalaşırken, başkalarını taklit ederken, ev işlerini paylaşırken, duygularım sergilerken, planlar yapıp kendi oyunlarını oluştururken, saldırgan davranırken, nelerin kendine ait olduğunu öğrenirken, bir amaca yönelik şakalaşma stratejisinden yararlanırken, "evet" ve "hayır" ile denemeler

yaparken, insanları zor durumda bırakmakta direnirken, işbirliği yapmayı öğrenirken, evde yardımcı olurken, dikkatsiz ve dikkatli olmanın anlamını kavrarken gözlemlediniz.
Yeni aşamalara ulaşmadan önce programları nasıl mekanikse ilkeleri de belli bir esneklikten yoksundu. Onları ancak belirli bir şekilde ve hangi koşulda olursa olsun hep aynı biçimde uygulayabiliyordu.
Biz yetişkinler ilkelerimizi değişik koşullara göre ayarlayabiliriz. Olayları daha geniş bir açıdan görebiliriz. Belli ilkelerin birbiriyle bağıntılı olduğunu görür ve bütün bir sistem oluştururuz. "Sistem" kavramı bizim organize bir birim düşüncemizi içerir. "Sistem" sözcüğü, çeşitli bölümleri birbirine bağlı ve bir bütün olarak işleyen bir tanımı temsil eder. Bunun elle tutulur örnekleri vardır, kurulması gereken guguklu saat, bir elektrik şebekesi ya da insanın kas sistemi gibi. Bu sistemler sırasıyla donanım oranları, elektrik amper ve voltları ve dengeli kas gerilimleri hakkında tutarlı ve bütünlüklü bir dizi ilke oluşturur.

Bir de daha soyut örnekler vardır, insanların oluşturduğu kuruluşları düşünün. Bunlar her zaman elle tutulur olmayan birtakım ilkeler üzerine kuruludur. Belli pozisyonların üstlendiği görevlerle ilgili kurallar (ya da anlaşmalar) vardır; zamanında göreve gelmek gibi sosyal davranışlarla ilgili kurallar vardır ve patronunuzun belirlediği hedefleri öğrenmenizle ilgili kurallar vardır. Bu tür kuruluşlara örnek olarak izcileri, aileyi, tiyatro

derneğini, polis karakolunu, kiliseyi, toplumumuzu, kültürümüzü ve yasaları sayabiliriz.
Ufaklığınız bir sonraki sıçrayışı yapınca sistemler dünyasına girecektir. Yaşamında ilk kez "sistemler" ile karşılaşacaktır. Tabii ki bu onun için yepyeni bir şey olacaktır. Toplumumuzun, kültürümüzün ya da yasaların neler öngördüğünü anlaması birkaç yıl alacaktır. Şimdi en basitlerinden ve evin içindekilerle başlar. Kendisini bir sistem olarak kabul eder ve anne ve babasıyla birlikte bir aile sistemi oluşturduklarını bilir. Kendi ailesi arkadaşınınki ile aynı değildir, nitekim kendi evi de komşununki ile aynı değildir.

Unutmayın!

Eğer bebeğiniz size aşılıyorsa, sımsıkı sarılıyorsa, onu yakından izleyin. Büyük bir olasılıkla yeni becerilerinde ustalaşmaya çalışmaktadır.

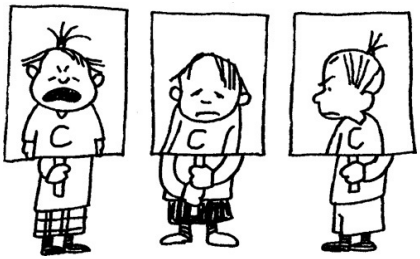
Ufaklığınız ilkeler dünyasına yaptığı sıçrayışla programlarda daha esnek olmayı öğrenmişti. Şimdi de sistemler dünyasına sıçrayışından sonra ilkeleri uygularken daha esnek davranmayı öğrenecektir. Artık ne olmak istiyorsa onu seçebileceğini anlar: Dürüst, yardımsever, dikkatli, sabırlı gibi. Olmak ya da olmamak, işte bütün mesele budur. ilkeleri uygularken eskisi kadar sert olmaz ve çeşitli koşullarda yaklaşımını yumuşatabileceğin! anlamaya başlar.
Yaklaşık 75. haftada, ufaklığınızın yeni şeyler denediğini fark edersiniz. Oysa o, sistemler dünyasına sıçrayışın gelmek üzere olduğunu daha önce hissetmiştir. 71. haftadan ya da 16 aylık olduktan hemen sonra, ufaklığınız dünyasının değişmekte olduğunun farkına varır. Bir sürü yeni izlenim kafasında cirit atmaktadır. Bunları aynı anda kavrayamaz. Önce bu kaosu bir düzene sokması gerekir. Bunun için bildiği güvenli yere sığınır.

Ona her zamankinden daha fazla ilgi göstermenizi ister, sürekli olarak size asılır, sımsıkı sarılır. Anneden “beslenmeye” ihtiyacı vardır.

Bu Haftanın Huysuzluk Belirtileri

Bu son bölümde bebeğinizin yapmakta olduğu yeni bir gelişim sıçrayışıyla ilgili ipuçlarının üzerinde yeniden durmayacağız. Zaten artık bunları biliyorsunuz. Bu yüzden buraya yalnızca hatırda tutmanız için “Günlüğüm” bölümünü ekliyoruz. Burada üç A’yı akılda tutmanın yararı var: AĞLAMA, ASILMA ve AKSİLİK. Ufaklığınızın yalnızca iki şeyin peşinde olduğunu unutmayın; size yakın olmak ve sizin tüm ilginizi çekmek. O artık daha büyük ve akıllı olmuştur ve bu hedeflere ulaşmanın yeni yollarını bulma yeteneğine sahiptir.

Büyüme Zamanının Geldiğini Nasıl Anlarsınız

Bebeğiniz bu sıçrayışa geçtiğinde aşağıdakilerden hangilerini gözlemlediniz?

Günlüğüm

Bebeğimin Yeniden Büyümekte Olduğunun Belirtileri

□ Daha sık ağlıyor ve daha sık huysuz ve aksi
□ Keyifliyken bir süre sonra ağlamaya başlıyor
□ Oyalanmak istiyor ya da bunu eskisinden daha sık istiyor
□ Elbiselerinize asılıyor ya da yanınızda olmak istiyor
□ Olağanüstü şirin davranıyor
□ Yaramazlık yapıyor
□ Öfke krizlerine tutuluyor ya da bunlar eskisinden daha sık oluyor
□ Kıskançlık yapıyor
□ Yabancılara karşı çok daha çekingen davranıyor
□ Daha yakın ve sıkı fiziksel temas istiyor
□ iyi uyumuyor
□ Kâbuslar görüyor ya da bunları eskisinden daha sık görüyor
□ İştahı yok
□ Kimi zaman oturup sessizce hayal kuruyor
□ Yumuşak bir oyuncağına sarılıyor ya da bunu eskisinden daha sık yapıyor
□ Daha bebeksi davranıyor

FARK ETTİĞİNİZ DİĞER DEĞİŞİKLİKLER:

.....
.....
.....
.....

Bu Sıçrayış Sizi Nasıl Etkiler

İlk başlarda bebeğiniz asılgan ve huysuz olduğunda ve sık sık ağladığında onun bir rahatsızlığı olduğundan kuşkulanmıştınız. 6 aylık olduğunda aslında hiçbir şeyinin olmadığını bildiğiniz için biraz sinirlendiniz ama üzerinde durmadınız. Ne de olsa o daha çok küçüktü. Birinci yaş gününden sonra kızınca tepkinizi ortaya koydunuz ve bu bazen bir kavgaya dönüştü. Ebeveyn olmanın gerçek zevkine varmaya başladınız! Bütün anne babalar "ergenlik" çağındaki ufaklıklarıyla kavga ettiklerini söyler. Ergenlik çağındakiler anne babalarının hayatını cehenneme dönüştürebilirler. Ufaklıklar da bunu yapabilir. Bu anne babaya on yıl sonra neyle karşılaşacaklarıyla ilgili bir ön bilgi verir. Bu yaşamın bir parçasıdır!

Gerçekten Bunalabilirsiniz

"Bana ağlamaklı bir sesle bir şey yapmak isteyip istemediğimi sorduğu zaman gayet dostça bir tavırla, 'Anneciğim ister misin...' diyorum. O da gayet tatlı bir şekilde, 'Anneciğim, ister misin...' diye tekrarlıyor."
Anna'nın annesi, 71. hafta ya da tam 16 aylık

"Bu hafta gerçekten sinirlendim. Gündüz uyumak istemedi. İstemezse uyumak zorunda değil. Bu işimi kolaylaştırıyor. Ayrıca altının bağlanmasını da istemiyor, bu yüzden çoğunlukla altı açık dolanmasına izin veriyorum."
Thomas'ın annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Tüm zamanımı aldığında zorlanıyordum. Beni çılgına çeviriyordu. 'Nerede yanlış yapıyorum?' diye düşünüyordum. Artık gevşemeye ve ileriye dönük planlar yapmamaya, her şeyi oluruna bırakmaya çalışıyorum ama kolay olmuyor."
Ashley'nin annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

“Bu hafta, ağlayıp sızlandığı halde onu arada bir oyun parkına koydum. Sürekli olarak inatçılık ediyor, sabırsızlanıyordu. Hep kendi dediği olsun istiyordu.”
Frankie’nin annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

“Aslında son derece şımarık bir canavar yarattığımdan korkuyorum.”
Elizabeth’in annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

“Her defasında boyun eğmemeye çalıştım ama sonunda her zaman kucağa alınmayı becerdi.”
Josie’nin annesi, 74. Hafta ya da 17 aylık

Tartışabilirsiniz

“Sürekli tartışma ortamına giriyoruz. Şeker gördüğü zaman birkaç tane istiyor ama her zaman elde edemiyor. Alamayacağını fark edince vazgeçiyor. Bunun onu fazla üzdüğünü sanmıyorum.”
Julia’nın annesi, 72 - 74. hafta ya da 16 - 17 aylık

“Birçok kez aramızda büyük kavgalar oldu. Yazlığımızda evde olduğu gibi mutfağı düzenlemesine izin vermiyorum. Geçen hafta her şey yolundaydı ama şimdi laf dinlemiyor. Bu yüzden onu dışarı çıkarıp kapıyı da açık bıraktım ki isterse içeri girebilsin. Bundan kesinlikle hoşlanmadı.”

Bebeğinizin Yeni Becerileri Nasıl Ortaya Çıkar

Yaklaşık 75. haftada ya da 17 ay 1 haftalıkken size olan asılmasının, sımsıkı sarılmasının, her an yanınızda olma isteğinin büyük çapta azaldığını fark edersiniz. “Ergen” ufaklığınızın öfke nöbetleri ve kavgacılığı da azalır. Yine eski girişimci kimliğine

kavuşmuştur. Değiştiğini, davranışlarının farklılaştığını, bir insan olarak kendisinin farkına vardığını, farklı düşündüğünü ve zamanı daha iyi kavradığını görürsünüz. Oyuncaklarıyla daha değişik biçimde oynamakta, çoğunlukla hayal gücünü devreye sokmaktadır. Espri anlayışı da değişmiştir. Bu değişimler gözlemlenir çünkü bu dönemde çocukların sistemleri algılama ve sistem kavramını uygulama yeteneği ortaya çıkmaktadır. Bu yetenek onun önüne yepyeni bir dünya serer. Ufaklığınız kendi yeteneklerine, seçimlerine ve mizacına uygun olarak, keşfe nereden başlayacağını belirler. Yaptıklarını izleyin ve ona yardımcı olun. Ama dikkat edin! Her şeyi kendi başına yapmak isteyebilir.

"Babası onun şimdi daha sabırlı olduğunu ileri sürüyor."
Gregory'nin annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Her ne kadar çok inatçı olsa ve sürekli onunla ilgilenmemiz gerekse de şimdi her şey daha yoluna girmiş görünüyor."
Juliette'in annesi, 75. hafta ya da tam 17 aylık

İleri Doğru Büyülü Sıçrayış

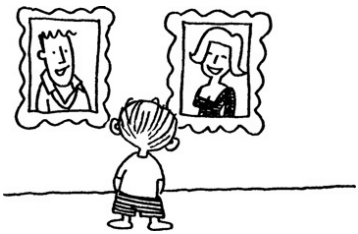
Ufaklığınız sistemler dünyasına girince ilkeler dünyasını çok daha iyi kavrar hale gelir, ilkeleri eskisi kadar sert biçimde uygulanamaz ve onları değişen koşullara göre ayarlayabilir. Örneğin, artık ahlaki bir ilkeyi uygulayıp uygulamayacağına karar verebilir. Bu yaştan itibaren kendi kural ve değerlerinden oluşan bir vicdanın gelişmeye başladığını gözlemlersiniz.

"Onu yapmaması gereken bir şeyi yaparken yakaladığımızda

yerinden zıplıyor. Sonra da 'hayır' diye geveliyor."
Jenny'nin annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

Ufaklığınızın gece gündüz içinde yaşadığı sistem, yani kendisi, onun en iyi bildiği sistemdir. Kendi kişiliği vardır. Sistemler dünyası önüne serilince kişiliğini geliştirmeye başlar. Bu, çeşitli sonuçlar doğurur. Ufaklığınız artık bedeninin sahibi olduğunu ve onu denetleyebileceğini bilmektedir. Aynı zamanda bir şeyleri yönetebileceğinin, kendisi için bir şeyler yapabileceğinin, bir şeyleri denetleyebileceğinin, kararlar alabileceğinin, tüm bunların giderek gelişen kişilik kavramından kaynaklandığının da farkındadır.

"Şimdi bazı şeyleri beklendiği ya da istendiği gibi değil de kendi bildiği gibi yapıyor. Örneğin, 'Anneye bir öpücük ver' dediğinizde, herkesi sırayla öpüyor ve beni öpmeden yanımdan geçerken 'Hahahaha' diye gülüyor. Kendine ait bir kişiliği olduğunu göstermek istiyor sanırım.
Artık benim bir parçam değil, kendi başına bir insan. Hepsi bu."
Thomas'ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

Ufaklığınız anne ve babanın iki ayrı kişi olduğunu anlamaya başlar. "Sen" ve "ben" gibi tanımları kullanmaya başlar ve hem annenin hem de babanın fiziksel yapısına büyük ilgi gösterir. Babası gibi bir penisinin olduğunu ve bunun annesinde olmadığını fark eder. Bütün benzer ve farklı yanları inceden inceye gözlemler. Yaşamında ilk kez ufaklık kendini bir

başkasının yerine koyabilir ve tüm insanların birbirinin aynı olmadığını fark eder. İlk kez herkesin onunla aynı şeylerden hoşlanmadığını görür. Daha küçükken bu hiç aklına gelmezdi. Tüm bunları tek bir zarif kelime ile özetleyebiliriz, artık daha az benmerkezci olmuştur. Bunun çeşitli sonuçları vardır. Şimdi başka birini rahatlatabilir. Mimikleri en üst düzeye ulaşmıştır. Çevresindeki her şeyi taklit etmektedir. Hayal gücü harekete geçmiştir.

Kâşifiniz aynı zamanda başka canlılara hayranlık duyar: Karıncalar, köpekler vb. Tüm bunlar da sistemin içindedir.

"Ergen" ufaklığınız ailesinin bir parçası olduğunu ve kendi ailesinin haftada iki gün görmeye gittiği küçük arkadaşınınkinden farklı olduğunu ayırt etmeye başlar. Kendi ailesi yaşamında yakından tanıdığı ilk insan kurumudur ve arkadaşının ailesinde kendi ailesindeki gibi her zaman yemekle birlikte salata yenmediğini fark etmekte gecikmez. Kendi ailesinde farklı bir kural dizisi vardır.

Ufaklığınız ailesinin bir sistem olarak farkına varınca kendi ailesini diğerlerinden ayırmaya başlar. Aynı şeyi dostları, onların evleri ve çevreleri için de yapar. Evinin dışındaki tanıdık çevrede yolunu bulmakta ustalaşır.

Giysilerine daha fazla özen göstermeye başlar. Kendini bir hayli beğenebilir ve oyuncaklarını şiddetle sahiplenir.

Küçük sanatçınız çok büyük sanat eserleri üretmeye başlar. Artık karalama yapmak yerine, "atları", "gemileri" ve "kendini" çizmektedir. Aynı zamanda müzikten de zevk almaya başlar, bu da sistemin bir parçasıdır.

Ufaklığınızda zaman kavramı gelişmeye başlar. Şimdi geçmiş olayları daha iyi anımsamakta ve gelecekte olacakları daha iyi anlamaktadır.

Artık ilk cümlelerini de kurmaya başlar. Ama bu her ufaklık için söz konusu değildir. Diğer bütün yetenekler gibi, çocuklar bunu da değişik yaşlarda geliştirirler. Bütün ufaklıklar artık sizin

söylediklerinizin büyük bir kısmını anlamaktadırlar ama bazıları henüz konuşmaya hazır değildir. Kimileri belli kelimeleri kullanır ve sürekli işaretler yapar ama cümle kuramaz. Öte yandan, birkaçı cümleler kurarak konuşabilir: Ufaklığınızın ne yapacağı, onunla kurduğunuz ilişkiye bağlıdır.

Yetişkinler dünyasından birkaç örnek, sistem derken neyi kastettiğimizi açıklığa kavuşturabilir. Örneğin, matematik işlemlerini ele alalım. Programlar düzeyinde düşünür, mantık uygular ve matematik sembollerini kullanırız, ilkeler düzeyinde fikirler üzerinde düşünürüz ve bu yüzden matematikten nasıl yararlanacağımızı düşünürüz. Sistem düzeyindeyse matematiğe bir bütün olarak, zihinsel bir sistem olarak bakarız.

Aynı şekilde, fizik bilimi de dikkatle keşfedilmiş ilkelerden oluşan kocaman bir sistemdir. Bu kural, biyoloji bilimi, evrim teorisi ve onunla ilgili doğal seçim ilkeleri için de geçerlidir. Diğer bilim dallan için de geçerlidir.

Dünya görüşleri ya da hayata bakış açıları da sistemlerden oluşur. Günlük yaşantımız da sisteme örnektir. Rejim yapma konusundaki yaklaşımımız bizi yiyeceklerle ilgili ilkeler oluşturmaya yönlendirir ve bu da yeme programlarımızı belirler. Sisteme bir başka örnek demokrasidir. Diğer bütün insan kurumlan gibi, bunun bazı yanları elle tutulur ve gözle görülür ama diğer yanları son derece soyuttur. Bir başkası bir konuya sizinle aynı açıdan bakmayı başarıncaya kadar durum tamamen değişmiş olabilir. Hükümeti, yıllık bütçeyi ya da istihdam uygulamalarını demokrasi sisteminin kanıtı olarak sunabilirsiniz. Halbuki yetkililer, işbirlikçiler, perde arkası politika ve uzlaşma ya da genel olarak sistemin kendisini somut bir işaret olarak sunamazsınız. Demokrasinin varlığını kanıtladığını düşündüğünüz şeylerden bahsedebilirsiniz ama bunlar somut şeyler değildir.

Sisteme örnek olabilecek diğer insani kurumların örnekleri; aile, okul, ibadethane, banka, fabrika, ordu, hükümet, futbol kulübü

ve briç kulübüdür. Bu sosyal kumulların en büyük görevi; üyelerinin kendi hedeflerini, kurallarını ve değerlerini iyi tanımalarını sağlamaktır. Bazı kurumlar bunu şart koşar. Aile içinde buna sosyalleşmek deriz. Burada değerlerin, kuralların ve diğer ilkelerin öğrenimi neredeyse otomatik olarak gerçekleşir çünkü ufaklıklar gördükleri her şeyi taklit ederler. Bu değerlerin üstünde durulmadığı ama örneklendiği sayısız öğrenim fırsatı da oluşmaktadır aile içinde.

Bu, fizik ya da matematik gibi bir sistemden farklı görünebilir. Çoğu kişi, "Bunlar bu kadar küçük biri için çok fazla. Bunları ancak ortaokulda öğrenebilir" diyebilir. Ama eğer çocuğunuzu oynarken izler ve onun bir topu tekrar tekrar suya daldırıp yeniden su yüzüne çıkıp çıkmayacağını denemesini ya da bir rampadan durmadan aşağı yukarı inip çıktığını görürseniz fiziğin temel ilkeleriyle ilgili denemeler yaptığını, böylece aklında belli bir sistem oluşturmakta olduğunu yadsıyamazsınız. Newton da bir zamanlar düşen bir elma gibi basit bir şeyle deney yapmıştı. Belki fizik öğretmenlerinin sınıflarında bazı deneyler için bu oyun kuran ufaklıklara danışmaları iyi bir fikir olabilir.

Bu, matematik ve fizikten başka sistemler için de geçerlidir. Bir ufaklık aynı zamanda mimarlığın temeliyle de ilgilenir. İnşaatçıları gün boyu izleyebilir ya da babasının çimento karmasını taklit edebilir. Bütün gün su ile kumu karıştırır ve sonra da "duvarları sıvamaya" başlar. Lego tasarımları da çok daha karmaşık olmuştur. Örneğin, artık tren yolları döşeyebilir ve trenlerini onların üzerinde yürütür.

Beyindeki Değişiklikler

16 ila 24. aylar arasında beyindeki nöron çıkıntılarının sayısı olağanüstü artar, hem beynin alt kesimlerinde hem de bu kesimlerin aralarında, ikinci yaşın ikinci yarısında

alnın gerisindeki beyin (orbitofrontal lob) gelişir ve bir sürü yeni beceri ortaya çıkar. Beynin sağ bölümü ilk bir buçuk yıl içinde hızla gelişir. Bundan sonra, konuşma merkezinin de içinde bulunduğu beynin sol bölümü harekete geçer. Kelimelerin teker teker anlaşılması söz konusu olduğunda, yaklaşık 20 aylıkken, beynin tümünden sol yarısındaki birkaç küçük bölgeye sınırlama olur.

Ufaklığınızın Seçimleri: Kişiliğinin Anahtarı

Bu dönemdeki bütün çocuklar sistemleri kavrama ve kontrol altına alma yeteneğine sahiptir. Yeni becerilerinde tümüyle ustalaşmaları yıllar alsa bile ufaklıklar sistemler dünyasına ilk adımlarını atmışlardır. Örneğin, bu yaştaki bebek bedenini tanımaya öncelik verir ve arada cümle kurmadan birkaç kelimeden yararlanıp konuşmayı daha sonraya erteler. Ya da ailesi, dostları, evi ve çevresiyle ilgilenmeyi seçer. Ya da sanatla uğraşmayı yeğler, sürekli bir şeyler çizer ve müzik dinler. Her ufaklık gibi o da yeteneklerine, hareketliliğine, seçimlerine ve koşullarına en uygun olanı seçer. İlk seçimler 75 haftalık ya da 17 ay 1 haftalık olduğunda ortaya çıkar. Ufaklığınızı başka çocuklarla kıyaslamayın. Her çocuk kendine özgüdür ve seçimlerini kendine göre yapar.

Ufaklığınızı yakından gözlemleyin. İlgi alanlarını belirleyin. Artık yeteneklerinin ve seçimlerinin ne olduğunu kolayca görebilmektesiniz, aynı zamanda güçlü yanlarını da. Ufaldığınız iyi bir müzik kulağına sahipse bu dönemde fark edebilirsiniz. İlerleyen sayfalarda bulunan “Günlüğüm”deki listede çocuğunuzun seçimlerini işaretleyin. Ayrıca çocuğunuz için yararlı ve öğretici olduğunu düşündüğünüz seçimleri de araştırın. Çocuğunuz bir sonraki sıçrayışa geçerken işaretlemeyi sonlandırın. Bu, yaklaşık 20-21. ayda olacaktır.

Bebekler Böyledir:
Ufaklığınız her zaman yenilikleri sever. Bu yüzden onun, sergilediği yeni becerilerine ve ilgi alanlarına tepki verin. Böylece ufaklığınız daha keyifle, daha kolay, daha hızlı ve daha fazla öğrenir.

Günlüğüm

Bebeğim Sistemler Dünyasını Nasıl Keşfediyor

VİCDAN

□ Suçüstü yakalandığında irkilip yüksek sesle "hayır" diyor
□ İzni olmayan bir şeyi yaparak tepkinize bakıyor
□ TV'deki davranışları taklit ediyor
□ Haksız yere cezalandırıldığında kırılıyor ve kafası karışıyor
□ "Yalan" söyleyebiliyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

KİŞİLİĞİNİ TANIMAK

□ Ben ve bedenim
□ Bedenim benim kontrolümde
□ Bir şeyleri kendi başıma yapabilirim
□ Kendi irademe sahibim
□ Kararlarımı kendim verebilirim
□ Güç sahibi olmak istiyorum
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

GÖZDEN UZAK AMA GÖNÜLDEN UZAK DEĞİL

□ Gizleniyor ve onu bulmanızı istiyor
□ İnsanları daha önce bulunduklarından başka yerlerde de arıyor

□ Fark ettiğim diğer şeyler:

BEN VE SEN

□ Anne ile babanın aynı insan olmadığını anlıyor
□ Benzerlik ve farklılıkları en ince noktasına kadar değerlendiriyor
□ Bir insan olarak kabullenilmek istiyor
□ Kendini başkalarının yerine koyabiliyor
□ Başka bir çocuğun farklı olabileceğini anlayabiliyor
□ Bir başkasını avutabiliyor
□ Mimikleri bu dönemde en yüksek noktada
□ Hayal gücü harekete geçti
□ Oyuncaklarına gerçek varlıklar gibi davranıyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

DİĞER CANLI VARLIKLAR

□ Kuşlara ve uçaklara el sallıyor
□ Tüm bitkileri kokluyor
□ Tavuklara yem atmaktan hoşlanıyor
□ Arılar, karıncalar, uğur böcekleri ve benzeri böcekler ilgisini çekiyor
□ Doğa filmlerinde hayvanlar beklenmedik bir harekette bulununca gülüyor
□ Çiçekleri sulamak istiyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

ÇEKİRDEK AİLE

□ Çekirdek aile bireylerinin ayrı insanlar olduğunu ama gene de bir bütün oluşturduklarını anlıyor
□ Bütün gün pelüş hayvanlarıyla oynuyor; onları besliyor ve yataklarına yatırıyor
□ Başka çekirdek aileler, anneler, babalar, erkek ve kız kardeşler olduğunu anlıyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

AİLE VE DOSTLAR
□ Kendi ailesi ile arkadaşlarının aileleri arasındaki farkı anlıyor
□ Kimin kime ait olduğunu kesinlikle biliyor
□ Büyükanne ve Büyükbaba'ya telefon etmek istiyor
□ Büyükanne ve Büyükbaba'yı ziyaret etmek istiyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

EV, KOMŞULAR VE YOLU BULMAK
□ Çevresini adamakıllı tanımış durumda
□ Evin içinde ve etrafında neyi nerede bulacağını gayet iyi biliyor
□ Kendi evi ile Büyükanne ve Büyükbaba'nın evini ayırt edebiliyor
□ Süpermarkete ya da parka giden yolu gösterebiliyor
□ Daha az bildiği bir ortamda olsa bile birtakım şeyleri tanıyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

SAHİPLİK
□ Çamaşır makinesini boşaltırken hangi giysinin kime ait olduğunu gayet iyi biliyor
□ Hangi çanta ve ceketin hangi çocuğa ait olduğunu gayet iyi biliyor
□ Hangi oyuncağın kime ait olduğunu ve hangilerinin yasak olduğunu gayet iyi biliyor
□ Artık oyuncaklarını diğer çocuklarla paylaşmak istemiyor
□ Bir şeyleri topluyor ve onların atılmasını istemiyor

□ Dağınıklıktan hoşlanmıyor. Her şeyin yerli yerine konmasını istiyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

YAPBOZLAR VE KÜÇÜK ŞEYLER
□ Artık yapbozda ustalaştı. 7, 12 ya da en fazla 20 parçayı birleştirebiliyor
□ Motor becerilerde çok ustalaştı
□ Dikiş kutusuyla ya da çeşitli düğmelerle ilgileniyor
□ Detaylara son derece dikkat ediyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

KENDİ OYUNLARINI KURMAK
□ Kendi kuralları olan bir oyun kuruyor
□ Kendi sihirbazlık numaralarını oluşturuyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

SANAT
□ Oyuncakların gerçek dünyaya ait şeylerin ya da insanların simgesi olduğunu anlıyor
□ Çok farklı bir biçimde çizim yapıyor.
□ Karalamaların yerini daire, kare ve benzeri şekiller aldı
□ Atları, gemileri, uçakları, köpeği, büyükannesini, büyükbabasını ve kendini çiziyor
□ Sizin çizdiklerinizden de hoşlanıyor
□ Müziğe düşkün olanlar uzun süre müzik dinleyebilirler
□ Piyano çalmaktan hoşlanıyor
□ Daha çok sayıda bina kuruyor

□ Fark ettiğim diğer şeyler: ----------

ZAMAN KAVRAMI
□ Geçmiş olayları anımsıyor

□ Bildiği günlük olayları ve programları önceden kestirebiliyor
□ Bütün gün Büyükanne ve Büyükbaba'nın evine gideceğinize söz verdiğinizi anımsatıp duruyor
□ Planlar yapıyor; eğer bir şey yapmaya söz verip sonra unutursanız çok üzülüyor
□ Sabah kalktığında bir gece önce yaptıklarımızı hatırlıyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

TEMEL FİZİK
□ Bir topu suyun altında tutup onun su yüzüne çıkmasını izliyor
□ Özel karışımını durmadan bir kaptan ötekine aktarıyor
□ Renklere dikkat ediyor
□ İlk kez gördüğü karı ürkütücü buldu
□ Elektrikli diş fırçasından ödü kopuyor
□ Basit fiziksel olaylarla ilgileniyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

TEMEL MİMARLIK
□ İnşaat yapanları saatlerce seyrediyor
□ Kumla suyu karıştırarak çimento yapmayı taklit ediyor
□ Duvarları sıvar gibi yapıyor
□ Lego ile tren yolları döşüyor
□ Lego blokları ile binalar yapmaya çalışıyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

DİL
□ Söylenenlerin büyük bir kısmını anlıyor
□ Değişik diller duyduğunda birini ayırt edip diğerlerini göz ardı edebiliyor
□ Giderek daha fazla sözcük söyleyebiliyor
□ Eninde sonunda sözcükleri birleştirip cümle kurabiliyor
□ Hayvan seslerini taklit ediyor
□ Çoğunlukla işaret dilinden yararlanıyor.

□ El kol hareketleriyle iletişim kurabiliyor
□ Kitaplara bayılıyor. Kısa öyküleri büyük bir dikkatle sonuna kadar dinliyor
□ Fark ettiğim diğer şeyler:

Yardımcı Olmak için Ne Yapabilirsiniz

Sistemler dünyasında ufaklığınız ilkelerini seçebileceğini keşfeder. Kendisini, ailesini, dostlarını, evini, komşularını, sanatını ve daha birçok şeyi tanıma fırsatı bulur. Ufaklığınıza her türlü sistemle deneme yapma fırsatı verin. Kendi algıları, sizin tepkileriniz ve sürekli alıştırmalar sayesinde, sistemler dünyasının yapısını öğrenecektir.

Ben ve Vicdanım

Vicdan; manevi ilkeler, değerler, norm ve kurallardan oluşan bir sistemdir. Vicdanın oluşması kendi haline bırakılamaz. Ufaklığınız sizden edindiği örneklerle vicdanını oluşturmak zorundadır. Ona doğruyu ve yanlışı göstermeniz gerekir. Ufaklığınızın belli sonuçlara ulaşmak için yeterli örnekler görmesi bir hayli zaman alır. Umarız bu sürede sizin hareketleriniz tutarlı olur. Bir defa bir şey söyler, bir başka sefer aksini söylerseniz ufaklığınızın doğru yolu öğrenmesi çok daha uzun sürecektir. Aynı şey, kafa karıştıran işaretleriniz için de söz konusudur. Olup bitenleri kavramakta zorlanır. Bu yaştan itibaren ufaklığınız her şey için -ayrıca değerler, normlar ve kurallar için bir sistem oluşturmaya çalışır. Kurallar için can atar ve sınırları zorlar. Günlük beslenme kadar, günlük kurallara da hakkı vardır.

“Kızım dolabın en üst rafındaki eşyaların erkek kardeşine ait olduğunu biliyor. Şimdi dolaba tırmanıp buradan bir şey alarak kaçmayı deniyor. Eğer yakalanırsa hemen elindekini yere atıyor ve ‘Bu da nereden çıktı’ der gibi bakıyor.”
Victoria’nın annesi, 76. hafta ya da tam 17 ay 1 haftalık

Kendisine yasaklanan bir şeyi yaparak bizim tepkimizi ölçüyor.”

Harry'nin annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Kendisine kesinlikle yasaklanmış bir şeyi birdenbire ve beklenmedik bir anda yaparak babasıyla beni şaşırttığı zaman gülmeye başlıyor. Bize yakalandığı zaman da gülüyor."
John'un annesi, 79. Hafta ya da 18 aylık

"TV'de gördüğü her şeyi taklit etmeye kalkışıyor. Örneğin, kendisini kasten yere atıyor. Bir filmde kavga eden çocuklar gördü. Bir süre seyretti, sonra kendi kendine vurdu."
Thomas'ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"Söz dinlemiyor ve kötü davranıyor. Daha önce onu hiç böyle görmedim. Hiçbir neden yokken birinin kafasına vurdu ve bir başkasını gömleğinden yakalayıp yere fırlattı. Bu son derece can sıkıcı ve birkaç kez gerçekten öfkelendim. Böyle yaparak başkalarının canını acıttığını söyleyip duruyorum. Onunla çok fazla konuşuyorum, bu yüzden de işine geldiği kadarını dinliyor. Bir şeyi yapmamasını söylememin ya da ondan yardım istememin hiçbir yararı olmuyor. Belki ona birlikte bir şeyler yapmayı önerebilirim. Örneğin, bir şişeyi atmak yerine geri koymak gibi."
Jim'in annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

“Düştüğü zaman artık hemen ağlamaya başlamıyor ve acıya dayanıyor. Ama eğer haksız yere azar işitirse son derece kırılıyor ve şaşırıyor. Örneğin, yatağa botlarıyla girmesine izin verilmediği için yaygarayı bastı. Ona botları temiz olduğu için bunun mahzuru olmadığını ama dadısının bunu bilmediğini ve anlamadığını söyledim. Bu çok önemli bir olay değildi ama ağlayış şeklinden gerçekten çok üzüldüğü ve kırıldığı belliydi. Çok nadiren böyle ağlar. Bazen babasının yanındayken onun evet dediği bir şeye ben hayır dersem aynı şekilde ağlamaya başlıyor.”
Taylor’ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

“Kızımın yatma saatini değiştirdik. Gece 10’a kadar yatmıyor ve kucağımızda uykuya daldıktan sonra yatağına götürmemizi istiyordu. Geçen cumartesi onu saat 8’de yatırdık çünkü çok huysuzluk yapmıştı. Uykuya dalıncaya dek 45 dakika avazı çıktığı kadar bağırdı. O akşamdan beri saat 8 ila 8 buçuk arasında yatıyor. Babası onu bir süre kucağında gezdirirken birlikte şarkı söylüyoruz ve sonra uykuya dalıp ertesi sabah 7’ye kadar uyuyor. Ama mutlaka babasının onu yatırması gerek.”
Jenny’nin annesi, 84. hafta ya da 19 aylık

“En son merakı bir şeyler uydurmak. Babası ile bilgisayarda bir uçak oyunu oynadıktan sonra bana babasının başarılı olmadığını, inerken uçağını düşürdüğünü söyledi. Oysa işin aslının böyle olmadığı ortaya çıktı. Kasten yalan söylemiş. Bir şeyler uydurmaktan hoşlanıyor. Babası işin aslını açıklarken gülmekten kırılıyor.”

Jim'in annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

"Artık 'yalan söylemeyi' beceriyor. Örneğin, bir çörek yerken ve ağzı çikolatayla doluyken birer çörek daha dağıtılıyor. Ona sıra gelince çöreği tuttuğu elini arkasına gizleyip henüz bir tane bile almadığını söylüyor. Eğer yeni bir tane almasına izin verilirse, gülerek elinde gizlediğini gösteriyor."
Thomas'ın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Ben ve Kendilik Kavramım

Ufaklığınızın en fazla ilişki kurduğu sistem kendisidir. İlk tanıdığı sistem bu olmuştur ve bunun çeşitli sonuçları olur. Ufaklığınız kendi bedenine sahip olduğunu ve onu kontrol edebileceğini öğrenir. Aynı zamanda bir şeyleri oluşturabileceğini, bir iradeye sahip olduğunu, kendi başına kararlar alabileceğini ve etrafı etkileme gücü bulunduğunu keşfeder. Sürekli, ben, ben, ben diyerek düşünür.

Ben ve Bedenim

"'Pipisi' ile çok ilgili. Her fırsatta onu çekiyor ve okşuyor. Sık sık çıplak dolaşmasına izin veriyorum."
Mark'ın annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Kızım ayak parmaklarını yeniden keşfetti. Bazen dakikalarca onları teker teker inceliyor."

Victoria'nın annesi, 73. hafta ya da tam 16,5 aylık

"Kendine Mita diyor. Kendisine bu ismi verdi."
Victoria'nın annesi, 75. hafta ya da 17 aylık

"Sık sık başını şiddetle duvara vuruyor; bu beni hasta ediyor. Bundan vazgeçmesini çok isterdim. Sanırım bunu yaparak kişiliğini deniyor."
Kevin'ın annesi, 76. hafta ya da tam 17 ay 1 haftalık

"Süpermarkette abuk sabuk bir oyuncak bebek yüzünden sinir krizi geçirdi."
Maria'nın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

"Aklını meleklere takmış durumda. 'Bu sen misin?' diye sordum. 'Evet' dedi."
Nina'nın annesi, 82. hafta ya da tam 18,5 aylık

"Kimsenin kendisine dokunmasına izin vermiyor. Ne onu tartıp ölçen doktor ne de aslında dostu olan berber. Hatta giyinirken büyükannesi bile ona dokunamıyor."
Matt'ın annesi, 82. hafta ya da tam 18,5 aylık

"Ayrıca: 'Ben mi' diyor."
Hannah'nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Biri ona 'Saçların çok güzel' derse hemen Grease filminin yıldızı gibi saçlarını elleriyle sıvazlıyor."
Thomas'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Sürekli giysilerini giyip çıkarmakla meşgul. Hatta terliklerini, çoraplarını ve külotunu dahi kendi giyiyor. Ayrıca kendini çok beğeniyor. Yeni bir şey giydiğinde yatağımıza tırmanıp aynanın

karşısına geçiyor ve kendini süzüyor. Bir keresinde ona pantolonunu giydirmeye çalışırken ille de elbise giymek için tutturdu. Kuaförde saçlarını taratmaya bayılıyor."
Vera'nın annesi, 74 - 87. hafta ya da 17 - 20 aylık

Bedenim Benim Kontrolüm Altında

"Merdivenleri çıkarken büyük adımlar atıyor. Sağ ayağı bir basamaktayken sol ayağıyla bir sonraki basamağa basıyor."
Bob'un annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Geçen hafta kızıma kızdım. Tehlikeli olduğu için çıkmasını yasakladığım bir merdivene tırmandı."
Eve'in annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Bir parmaklığa tutunup kendini yukarı çekiyor, bir süre ileri geri sallandıktan sonra kendini yere bırakıp gülüyor."
Paul'ün annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Her yere tırmanıyor. Nereyi bulursa. Ama çok dikkatli davranıyor. Tehlikelerin farkında."
James'ın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Gitmek için izni olmayan yerlere ulaşmak için türlü yollar buluyor. Bazı şeyleri ortadan kaldırdım, diğerlerini de korumaya

aldım. Ama hiçbir yararı olmadı. Bir şekilde onlara ulaşmayı başarıyor. Oraya bir iskemle ya da merdiveni sürüklemesi gerekse bile."

Victoria'nın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Cambaz gibi her tarafa tırmanıyor. Ellerime tutunarak üstüme tırmanıyor. Mideme bastırıp ters takla atıyor."

Laura'nın annesi, 80. hafta ya da 18 ay 1 haftalık

"McDonald's'taki plastik kaydıraktan ilk kez yüzükoyun kaydı."

Steven'ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

"Takla atmayı, kaydıraktan kendi başına kaymayı ve tekrar üstüne çıkmayı öğrendi. Şimdi yatağına da tek başına çıkıp iniyor."

Nora'nın annesi, 81 - 83. hafta ya da 18,5- 19 aylık

"Gözünün kestiği yüksekliklerden yere atlamaktan hoşlanıyor. Gözü kesmediği zaman 'korktum' diyor ve kollarını uzatarak 'Burası benim için fazla yüksek, birlikte atlayalım mı?' demek istiyor. Ayrıca alçak duvarların üstünde yürümeye bayılıyor. Yaklaşık 1 metre yüksekliğindeki bir duvar üstünde dengesini koruyarak yürüyebiliyor. Sakin görünmeye çalışıyorum ama için için çok korkuyorum."

Luke'un annesi, 83 - 86. hafta ya da yaklaşık 19 - 20 aylık

"Bir aydan beri en büyük eğlencemiz su yatağında yürürken onu düşürmeye çalışmak."

Eve'in annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

"Küçük blokları üfleyerek hareket ettirmek çok hoşuna gitti ve onu güldürdü. Plajda kum tepeleri arasında koşmak ve köpeği kovalamak en sevdiği şey."

Hannah'nın annesi, 86 - 88. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Kendi Başıma Yapabilirim

"Portakalı kendi başına soyup yiyebiliyor, kapıları açabiliyor ve kendi adını söyleyebiliyor. Oyuncak radyosunu kuruyor ve etrafta dolaşırken müzik dinliyor."
Juliette'in annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"İhtiyacı olduğunda oturağını kullanabileceğini anladı. İki kez gidip oturdu ve bezini çıkarmadan çişini yaptı."
Josie'nin annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Artık mama iskemlesinde oturmak istemiyor. Yemek masasının yanında normal bir iskemleye oturmak istiyor. Ayrıca önlük takmak istemiyor ve yemeğini kendi yemek istiyor."
Julia'nın annesi, 73 - 75. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Bu hafta elinde peçetelerle gezindi. Onları önlük ya da tutacak olarak kullandı, özellikle fırın eldiveni gibi. Yani bir şeyi alırken onu önce peçetenin üstüne yerleştiriyor sonra alıyor. Bunu özellikle mutfak çekmecelerinin kulplarına uyguladı."

Paul'ün annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Şimdi uzam konularıyla ilgileniyor. Cisimleri bir şeylerin içine ya da altına koymak ona çok ilginç geliyor. Önemli olan bir nesnenin diğerinin uymasından çok onu içine koyup çıkarmak.

Nesnelere özgü özelliklerden çok kendi potansiyelini araştırma peşinde. Şimdi sürekli tencerelerin içinde ne olduğunu görmek istiyor. Artık yemekte ona bir şey gösterip adını sormam gerekmiyor, o kendisi bakıp tanımını yapıyor. Değişik şekillerin yerleştirilmesi için delikleri olan kovayla oynamanın yeni bir şeklini keşfetti. Ancak amacı deliklerden geçebilecek parçaları bulmak değil. Özellikle cisimleri yanlış deliklere sokmaya uğraşıyor. Kazara doğru deliğe doğru cismi sokarsa hemen onu yerinden çıkarıyor. Parçaları, oyunun kurallarına göre değil, kendi uygun bulduğu şekilde yerleştirmek istiyor."
Frankie'nin annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Oğlum bu hafta çizmekten zevk alıyor. Sanırım bu kendi başına yapabildiği bir şey olduğu için. Kendi başına bir şey gerçekleştirebiliyor."
John'un annesi, 77 hafta ya da 17,5 aylık

"Bir şeyler çiziyor ve sonra da bunlara bakıp gülüyor."
Maria'nın annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Bugünlerde akşam yemeğini kendi yemek istiyor. Mükemmel değil ama genellikle başarıyor. Bize giderek daha fazla öykünüyor. Yerleri bir süngerle siliyor, burnunu mendille siliyor ve elektrikli süpürgenin hortumuyla temizlik yapıyor. Neyin ne işe yaradığını çok iyi biliyor."
James'ın annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Ona 'Bunu annenin yapmasını ister misin?' diye sorduğumda, 'Hayır, Anna' diyor. Bir şeyi kıracak olsa, bunu kimin yaptığını sorarsak 'Anna' diyor. Kendisinin farkında. Bir şeyi yere düşürür ya da atarsa gülmeye başlıyor."
Anna'nın annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“Bu hafta elinde dolu bir oturakla gururlu bir şekilde yanıma geldi. Ben de onun kadar gurur duydum. Eğer altında bezi olmadan dolanıyorsa oturağı kullanmak istediğinde onu gösteriyor ya da ben farkında olmadan kullanmış oluyor. Çişini yapmak için oturağa oturmayı bekliyor. Tüm gücüyle ıkınıyor, ne var ne yoksa tuvalete gitmesi gerek. Öyle sevimli ki... Sonra ‘daha’ diyor. Bu, oturağı tekrar kullanmak istediği anlamına geliyor. İşi bittiği zaman ‘tamam’ diyor.”

Mark’ın annesi, 78 - 79. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Artık emniyet kemerini kendi çözüp mama iskemlesinden iniyor.”

Ashley’nin annesi, 80. hafta ya da 18 ay 1 haftalık

“Artık ‘getir götür’ işlerine bakabiliyor. Kendisinden ne istenirse getiriyor. Uzaktan kumandayı, TV rehberini, çorapları. Çamaşır makinesinin düğmesini “orta derece” bölümüne çeviriyor. Ayakkabıları getiriyor. Temizlik malzemelerini getiriyor. Eğer babasıyla bilgisayarda oyun oynuyorlarsa onun emirlerine uyuyor: ‘Gaz ver! iniş takımları! Atla!’ Kocaman oğlumla iftihar ediyorum. Tüm gücüyle çalışıyor ve söylenenleri hemen yerine getiriyor. Ama bir yandan da ona üzülüyorum. Gerçekten çok çalıştırılıyor.”

Thomas’ın annesi, 80. hafta ya da 18 ay 1 haftalık

“Kızım oyuncak doktor aletleriyle uzman kesildi.”

Elizabeth’ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

“Kakasını oturağına yaptı. Eğer oturağa beziyle oturmuşsa, ‘Po-poo’ diyerek temiz bez istediğini belirtiyor. Arada bir tuvalete oturarak da işini görüyor.”
Nina’nın annesi, 80 - 83. hafta ya da tam 18 - 19 aylık

“Banyodan sonra çıplak gezmekten hoşlanıyor. Sonra çömelip çişini yapmaya çalışıyor. Bir keresinde dolabının içine işedi.”
Robin’in annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Olup bitenleri bu kadar iyi anlaması beni hep şaşırtıyor. Bazen her şeyin hesabını yapıyor. Örneğin, bir yere erişemediği zaman banyoya gidip bir tabure alıyor ve bunu gereken yere yerleştiriyor. Bu, sorunlarını çözmesine tanık olduğum anlardan yalnızca biri.”
Vera’nın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Kızım şimdi renkli tebeşirlerle çalışıyor.”
Laura’nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Artık renkleri ayırabiliyor. Markörlerden birinin kapağının yanlış renkte olduğunu fark etti.”
Victoria’nın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

“Banyoyu kullanma ihtiyacı duyduğunu önceden bana haber veriyor.”
Taylor’ın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

“Arada bir oturağına oturmak istiyor. Bir saniye oturup hemen altını silmeye başlıyor ama oturakta henüz hiçbir şey olmuyor.”
Eve’ in annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

“Giderek daha fazla yardıma koşuyor ve daha fazla taklit ediyor.

Fincanını mutfağa getirip tezgâhın üstüne koyuyor ve gidip bir tabak getiriyor. Ayrıca çekiçle bir şey çakıyormuş gibi yapmaktan hoşlanıyor. Biberon ya da bebek fincanı yerine büyüklerin fincanını kullanmak istiyor."
Bob'un annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Bir keresinde kakasının birazını tuvalete yaptı."
Anna'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

"Eğer tamamen çıplaksa kendi başına oturağa gidiyor. Eğer donu ayağındaysa donuna yapıyor ama hemen sonra da bizi uyarıyor."
Hannah'nın annesi, 87. hafta, 20 aylık

"Oturağa tamamen alıştı. Sadece 3 gece içinde yatağını ıslatmaktan tamamen vazgeçti."
Emily'nin annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

"Artık sümkürebiliyor. Şimdi bulduğu her şeye, hatta bardak altlıklarına bile sümkürüyor."
Gregory'nin annesi, 88. hafta ya da 20 aylık

Kendi irademe sahibim

"Son birkaç aydır oldukça yaramazlaştı ve ne kadar ileri gidebileceğini, sonunun ne olacağını deneyip görmek istiyor. Şu anda nelere izni olduğunu gayet iyi biliyor. Şimdi sadece 'Ne istediğimi biliyorum. Bu konuda elinden ne gelir ki?' demek ister gibi davranıyor."
Harry'nin annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Uyarılarımıza hiç kulak asmıyor. Bildiğini okuyor. Her şeyi deniyor: Düşmeyi, ateşi, acı biberi, her şeyi. Neyi, ne zaman, nasıl yiyeceğine kendi karar veriyor."

Matt'ın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Gerçekten kendi bildiğini okuyor. Sonra da başı derde giriyor."
James'ın annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Bir şey yasaklandığında ya da istediği bir şey geç verildiğinde hemen ilgi istiyor. Beni çekiştirip duruyor, sorun çıkarıyor, sızlanıyor, inatlaşıyor, yaramazlık yapıyor, aksileşiyor ve başa çıkılmaz oluyor."
Josie'nin annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Her şeye karışıyor ve gözümü ondan ayırmamak zorundayım. Kendi haline bırakmak çok tehlikeli çünkü sürekli kurallara karşı geliyor. Bir keresinde üstünde kızgın bir tava olan ocağı yakmaya kalkışınca gerçekten çok kızdım. Yüreğim ağzıma geldi. Neyse ki hafif yanıklarla atlattı ve fazla bir zarar görmedi ama bu ona iyi bir ders oldu. Umarım bundan böyle ocaktan uzak durması gerektiğini öğrenmiştir. Birlikte yemek yapmak çok eğlenceli oluyordu ama dersini almadıysa bundan böyle bu keyfi yaşayamayacak."
Steven'ın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

"Son zamanlarda oyuncaklarını bırakıp DVD oynatıcı gibi dokunması yasaklanan şeylere dadandı."
Laura'nın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

"Her yere onunla birlikte gitmek zorundayım. Aşırı girişken ve

meraklı. Eline ne geçerse altını üstüne getiriyor ya da içini dışına çıkarıyor. Geçenlerde bir çekişme yaşadık çünkü dağıttıklarını ardından toplamaya yetişemiyorum."
Luke'un annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Gerçek bir maskara. Hiçbir şeye aldırmıyor. Kendi bildiğini okuyor. Şaka yapmaya bayılıyor. Ona 'küçük elf' diyoruz."
James'ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"Giderek daha başına buyruk oluyor. Kendi başına ya da başkalarıyla birlikte bir yerlere gidiyor. Bize aceleyle el sallayıp gidiyor."
Elizabeth'ın annesi, 80 - 81. hafta ya da tam 18 - 18,5 aylık

"Son günlerde arabalarıyla oynuyor. Çarşamba günü onunla yarım saat yalnız kaldım. Mutlu bir şekilde blokları ve arabalarıyla oynayıp durdu. Yarım saat boyunca hiç sesi çıkmadı."
James'ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

"Parmağını kaynar çayın içine soktu. Ay!"
Julia'nın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Arada bir gerçekten kendi kendine oyalanıyor. Yanındaysam kendi başına oynuyor ama bir şey okumama izin vermiyor. Arada bir okuma fırsatı buluyorum, hiç değilse eskisinden fazla."
Nina'nın annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Gittikçe daha fazla kişilik sahibi oluyor. Neyi isteyip neyi istemediğini açıkça ortaya koyuyor. Vedalaşırken öpücükler yolluyor. Bir şey verdiğinde de bunu bilinçli olarak yapıyor."
Ashley'nin annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

“Dişlerini benim fırçalamamı istemiyor. Kendi yaparken de fırçalamak yerine macunu yiyor. Bir keresinde karşı çıkmasına aldırmadan dişlerini ben fırçaladım; çok kızdı, yarım saat benimle konuşmadı.”
Anna’nın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Kendi Kararlarımı Kendim Verebilirim

“Bir yaramazlık tasarladığında hemen gülmeye başlıyor.”
Eve’in annesi, 76. hafta ya da 17,5 aylık

“Her hareketini önceden haber veriyor. Hep kendini işaret ediyor.”
Kevin’ın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Altını kirletmenin ‘tu kaka’ olduğunu biliyor. Altına kaçırdığı zaman gelip ‘kaka’ diyor. Eğer bezinin değiştirileceği yeri kendi seçerse hiç zorluk çıkarmıyor. En olmadık yerleri seçiyor. Giyinirken de aynı şeyi yapıyor. ‘Yerini seç’ diyorum, hemen harekete geçiyor.”
Nora’nın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

“Bugünlerde giyeceklerini kendi seçmek istiyor. Gerçekten belli tercihleri var. Üstü fare desenli rahat tulumu ‘out’. Bazen babasının ceketini ve bir kravatını alarak gelip beni uyandırıyor.”
Thomas’ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Güç Sahibi Olmak istiyorum

“Öfke krizleri oldukça arttı. Gerçekten avazı çıktığı kadar bağırabiliyor. Kısa ama güçlü çığlıklar atıyor. Ayrıca erkek kardeşi yaramazlık yaparken onu dikkatle izliyor. Sanki bunları

beynine kazıyor gibi."
Victoria'nın annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Benimle aynı fikirde değilse bağırmaya başlıyor. Yerlerde yuvarlanması azaldı, istediğini bağırarak elde etmeye çalışıyor."
Jenny'nin annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Beni yılanlarla ve farelerle korkutuyor. Aynı şeyi yan komşumuzun kızına da yapıyor."
Frankie'nin annesi, 74. Hafta ya da 17 aylık

"Kocaman arabalarını minik oyuncak garajına sokmaya çalışıyor. Daha önce bunu hiç denememişti."
Robin'in annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"İstediği yapılmazsa hemen vurmaya, bazen de çimdiklemeye başlıyor. Kızgınsa çok sert vuruyor; şaka yapıyorsa daha hafif darbeler indiriyor. Bu kötü alışkanlığını yok etmek için sürekli onu uyarıyor, vurması için ona bir yastık veriyor ve sakinleşmesini istiyorum. Çok canımı yakarsa gerçekten kızıyorum. O zaman üzülüyor ve beni öpücüklere boğuyor."
Luke'un annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Hemen öncesinde yemek yemiş olsa bile ısrarla benim yediklerimden ve içtiklerimden istiyor. Ne yersem onu istiyor. Yiyeceğimi ve içeceğimi elimden kapıyor. İki çocuk gibi kavgaya tutuşuyoruz."
Gregory'nin annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"İstediğine ulaşamazsa ya da bir şeyi beceremezse avaz avaz bağırmaya başlıyor. Bu gerçekten canımı sıkıyor ve bu huyundan vazgeçmesini istiyorum. Tüm hafta boyunca bu yüzden sürekli çekiştik."

Juliette'in annesi, 77. Hafta ya da 17,5 aylık

"Günde birkaç kez öfkeleniyor, özellikle istediği yapılmadığında. Öfkesi genellikle kendiliğinden yatışıyor. Bazen onu sakinleştirmem gerekiyor. Gerçekten çok sinirli."

Maria'nın annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Oldukça kabalaştı. Bir şeyleri fırlatıp atıyor ve istediğini elde edememeye dayanamıyor. Kimi zaman çalar saat gibi nesneleri kediye fırlatıyor."

Matt'ın annesi, 77. hafta ya da 17,5

"Çok iyi huylu ve aşırı enerjik, istediğini yapmaya kendini o kadar veriyor ki hoşnutsuzluğumu belirttiğim zaman beni duymuyor bile. Eline ne geçerse var gücüyle fırlatıp atıyor. Sanırım sahip oldukları üzerindeki gücünü hissetmek için böyle yapıyor. Aynı şey onlara vururken de söz konusu. Onu bu yüzden cezalandırırken bunu neden yaptığımı ona açıklamaya çalışıyorum. Eğer bir şeylere vurmayı ya da onları atmayı sürdürürse onu oyun parkına koyuyorum. Orada sessizce oturup cezasının bitmesini bekliyor ve sonra vurmaya ve fırlatmaya bıraktığı yerden devam ediyor. Bunu ancak dikkatini başka şeylere çekerek engelleyebiliyorum. Galiba yeni bir öğrenme dönemi içindeyiz."

Kevin'ın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

"İstediği yapılmazsa kızıyor. Örneğin, dışarı çıkmak istediği zaman ceketini gösteriyor. Hayır dersem öfkeleniyor. Eğer kendisine şeker verilmezse ya da arkadaşı evde yoksa da kızıyor."

Robin'in annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

"Bahçeden içeri gelmesi gerektiğinde tepinip ağlıyor. Bu durumda ona zaman tanıyorum."

Vera'nın annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Kimi zaman onun inatçı, dinamik faaliyetleri ile nasıl başa çıkacağımı bilemiyorum."
Harry'nin annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Eline geçeni yere fırlatıyor. Isırıp tekmeliyor. Bu hafta yediği içtiği ne varsa hepsini yerlere dökünce çok kızdım."
John'un annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Öfkelenmiş gibi davranıp dediğimi yapmasını istiyorum ama faydasız. Hiç etkilenmiyor. Bu çok zor bir durum. Özellikle yorgunsa işler daha da kötüleşiyor. O zaman başa çıkılmaz bir hale geliyor."
Paul'ün annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Bir an odadan ayrılsam ya da onunla ilgilenmesem hemen çiçeğimin köklerini kazıp çıkarmaya başlıyor."
Laura'nın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"Bu hafta beni çok sinirlendirdi. Sürekli kafasının dikine gitti ve istediği yapılmadığında bağırıp çağırmaya başlayarak kendini yerlere attı. Ancak kendi haline bırakıldığında bir süre sonra sakinleşti."
Emily'nin annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

"istediği şey verilmezse, yatma saati gelmişse ya da kafasına eseni yapamazsa ağlamaya ve tepinmeye başlıyor."
Ashley'nin annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Bir şeyleri atması ve tekmelemesi azalmışa benziyor. Ama ısırması bazen ciddi boyutlara ulaşıyor. Ne ciddi bir azar ne nasihat ne bir tokat; hiçbir şey işe yaramıyor."

John'un annesi, 83 - 86. Hafta ya da 19 - 20 aylık

"Kedilerin ondan ödü kopuyor. Onları okşayıp sevebilmek için sürekli onların nerede olduklarını araştırıyor."
Jim'in annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Artık kendisine 'küçük' denmesini istemiyor. Dondurma yemek için bir pastaneye gitmiştik. Külahlar bayağı pahalıydı. Babası, 'Elizabeth bizimkinden yiyebilir' dedi. Dondurmalar gelince ona yalattık ama eline vermedik. Buna müthiş öfkelendi. Hemen kalkıp gitmek istedi. Çocuk muamelesi görmek ağırına gitmişti. Bunun üzerine babası daha ucuz bir dondurmacıya gidip ona bir külah aldı. Bunu elinde tuttu ama yemedi. Alınganlığı bir süre devam etti. Yarım saat ya da
45 dakika kadar yüzü hiç gülmedi. Ayrıca babasına vurdu."
Elizabeth'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Son derece inatçı, bazen baş edilemiyor. Bir şeyi yapması engellenir ya da istediği yapılmazsa ağlamaya başlıyor. Ancak düştüğü ya da canı yandığı zaman gerçek gözyaşı döküyor."
Julia'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Gözden Uzağım Ama Gönülden Uzak Değilim

Artık ufaklığınız farklı bir sistem oluşturduğunu fark ettiği için, insanlar ve nesneler için geçerli ilkelerin kendisi için de geçerli olduğunu anlamaktadır. Nesneleri gözüyle görmese bile varlıklarını sürdürdüklerinin farkındadır. Ayrıca anne ve babası onu görmeseler bile onlar için var olduğunu da bilmektedir. Dahası, başka kişilerin onları en son gördüğü yerde kalmayabileceklerini de anlamıştır. Onların hareket edebileceğini ve durumlarını değiştirebileceğini algılamaya başlamıştır. Babasını aradığında yalnızca onu en son gördüğü yere bakması

yeterli olmamaktadır.

Dolapların içine emekleyerek girip kapıları kapamaya bayılıyor."
Steven'ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

"Dolabın içine gizleniyor, sürgülü kapıları kapatıyor ve 'Anne' diye sesleniyor. Sonunda onu bulduğum zaman kahkahadan kırılıyor."
Josie'nin annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

Ben ve Sen

Ufaklığınız şimdi kendini bir birey olarak gördüğünden "ben" ve "sen" gibi terimleri kullanmaya başlar. Anne ve babanın da birer birey olduğunu ve kendi hayatlarını yaşadıklarını kavramıştır. Kendini onlarla kıyaslamaya başlar ve aralarındaki benzer ve farklı yanları en ince detaylarına kadar inceler.

"Babasının bir penisi olduğunu keşfetti. Ona 'Pino' diyor."
Victoria'nın annesi, 72. hafta ya da 16,5 haftalık

"Gündemde yalnızca kendi minik aleti var. Bir de bunun babasında da olması ve bende bulunmaması."
Bob'un annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Bugünlerde önce kendini sonra beni işaret ediyor, sanki aramızdaki farkı göstermek istiyor."
Mark'ın annesi, 75. hafta ya da tam 17 aylık

"'Birlikte gezmeye gidelim mi?' dediğimde 'benimle mi?' diye sorarcasına kendini işaret ediyor, sanki odada başkaları varmış gibi."
Nina'nın annesi, 75. hafta ya da tam 17 aylık

“Ondan söz etmeme özellikle bayılıyor. Benden ayrı tutulmak için kendini işaret ediyor ve söylenenlerin kendisiyle ilgili olduğunu doğruluyor.”
Luke’un annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“Onun belli sözlerini ya da davranışlarını taklit ettiğimde gülmeye başlıyor.”
Hannah’nın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Babasıyla çok ilgileniyor; duşta, yatakta, tuvalette. Sürekli onun peşinden gidiyor ve ondan söz ediyor.”
Frankie’nin annesi, 79 - 86 hafta ya da 18 - 20 aylık

“‘Sen’ ve ‘ben’ terimlerini öğrendi.”
Juliette’in annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Ufaklığınız şimdi kendisini diğerlerinden ayırabildiği için kendini başkalarının yerine de koyabilir. Basit bir deney, ufaklıkların 13 ila 15 aylık oluncaya dek başka birinin kendisininkinden farklı bir seçim yapabileceğini kavrayamadıklarını göstermiştir. Bunu ilk kez 18 aylık olduklarında fark edebilirler. Bu da çeşitli sonuçlar doğurur.

Hedef Şaşırtma

“Dükkândan dışarı çıkınca orada çocukların binmesi için bir helikopter olduğunu gördük. İçine para atınca ışıkları yanıp sönerek bir süre hareket ediyordu. Nora buna bayıldı ve bir kere binmesine izin verdim. Ama o anda içeride başka bir çocuk vardı ve çıkmak istemiyordu. Nora etrafına bakındı ve minik bir alışveriş arabasına koşup onu sürmeye başladı. Diğer çocuk hemen helikopterden indi ve arabayı kendi sürmek istedi. Nora

da hemen koşup helikoptere bindi."
Nora'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Avutabilirim

"Kızım bizden ağlamamızı istiyor, sonra da bizi öpüp okşuyor."
Jenny'nin annesi, 79 - 80. hafta ya da 18 aylık

Ben ve Mimiklerim

"Çeşitli tavırları taklit ediyor. Örneğin, bir kız gibi cilveli bir şekilde 'Dur!' diyor. Farklı hareketleri taklit ediyor. Örneğin, başını ve vücudunu döndürüyor, elini kaldırıyor ve eliyle konuşur gibi yapıyor."
Taylor'ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"En sevdiği oyun, belli davranış ve hareketlere öykünmek. Kediyi bile taklit etmeye kalkışıyor."
Maria'nın annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Maymunları ve onların fındık kırışlarını gözlemledi. Çevremizdeki ağaçlardan fındık topluyoruz ve evde oturup onları kırıyor."
Bob'un annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Sık sık başka çocuklara öykünüyor. Eğer biri bahçe duvarına tırmanırsa o da tırmanıyor. Eğer bir cam kırarsa o da kırıyor. Ne yaparsalar o da aynısını yapıyor."
Vera'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Ben ve Hayal Dünyam
Hayalinde oyunlar kurarken oyuncaklarını gerçek insanlarmış gibi kullanmaya başlar.

“Kızım elinden hayalî bir şey aldı ve onu ağzına koydu. Bunu bir iki kez tekrarladı. Bu çok garipti. Bu onun ilk hayalî oyunuydu.”
Josie’nin annesi, 71. hafta ya d a tam 16 aylık

“Birdenbire çok daha bağımsız oldu. Kendi başına gayet iyi oynuyor. Arada bir hayal dünyasına dalıyor. Fanteziler kuruyor. Bunu henüz benimle paylaşmadı. Şimdilik bebeğiyle oynuyor. Bazen ona fantezilerini anlatıyor.”
Victoria’nın annesi, 75. hafta ya da tam 17 aylık

“Bir kaka resmi çizip üzerine bastı. Onun sokakta kakalara basmasına izin vermiyorum.”
Paul’ün annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“Bir öğleden sonra oturup bebeklik fotoğraflarına baktıktan sonra bütün hayvanlarının onun bebekleri olduğuna karar verdi ve akşama kadar yatağında onlarla oynadı.”
Gregory’nin annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

”Ne istediğini artık çok daha açıkça ifade edebiliyor ve yeterince çabuk anlayamazsam bozuluyor. Hayal kurmak burada önemli bir rol oynuyor. Bana bir oyuncak köpek uzatıyor ve benim ona meme vermem gerektiğini anlamamı bekliyor.”
Emily’nin annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

“Bir sürü hayal gücüne dayalı oyun kuruyor. Bir çay partisi düzenliyor. Konukları Lego arabasında ya da basamaklarda oturuyorlar. Yanındaki yere davetkâr bir tavırla eliyle vuruyor ve onunla beraber otursak çok keyifleniyor.”
Thomas’ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Diğer Canlı Yaratıklar
Diğer canlı varlıkların hepsi kendi davranış kurallarını ve programlarını içeren sistemlere sahiptirler. Ufaklığınız bunu son derece ilginç bulur.

"Bu hafta en fazla kuşlarla ilgiliydi. Gözlemlediği kuş bir kaybolup bir göründüğünde gülüyordu. Kuşlar daha görünmeden duyulan sesleri onu daha da güldürdü. Aynı şey uçaklar için de söz konusu. Aynı zamanda bitkilerin nasıl koktuğunu incelemekten de hoşlanıyor."
Eve'in annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Uçaklara, kuşlara ve bazen de insanlara el sallıyor."
Eve'in annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Yolda bir sümüklüböcek gördü ve ben daha fark etmeden onun ölü olduğunu söyledi. Anlaşılan o ki, daha önce bu konuda babasıyla konuşmuşlar."
Harry'nin annesi, 79. Hafta ya da 18 aylık

"Arıcılık yapan büyükbabası sayesinde arılarla ilgilenmekten hoşlanıyor."
Steven'ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Bir doğa belgeselinde bir yılanın bir fareyi yediğini görünce ödü koptu."
Laura'nın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Bu hafta bahçede dolaşan bir karıncayla yakından ilgilendi."
Matt'ın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Bu haftaki ilgi alanı böcekler; uğur böcekleri ve karıncalar."

Anna'nın annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

"Bugünlerde çiçekleri sulamaktan hoşlanıyor. Önce ağzını şapırdatarak çiçeklerin acıktığını belirtiyor: 'Çiçekler mama istiyor.' Onlara günde iki kez mama veriyor. Ashley için su kovasını doldurmak ve bunları sulamak o gün yerine getirmesi gereken görevi oluyor."
Ashley'nin annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

"Plajda sürekli kumda oynadı, kazdığı çukura deniz kabuklarını gömdü ve sonra bunların öldüğünü ilan etti."
Kevin'ın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Ben Çekirdek Ailenin Bir Parçasıyım
Çekirdek aile diğer insani kurumlar gibi bir sistemdir. Ve bu, ufaklığınızın en baştan beri içinde bulunduğu ilk insani kurumdur. Bununla beraber, çekirdek aileyi bir birim, bir sistem olarak görmeye ilk kez bu dönemde başlar.

"Artık belli görevleri belli kişilerden bekliyor. Anne onun bardağını getiriyor, Baba da ona su dolduruyor."
Victoria'nın annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Şimdi bizim bir aile, bir grup olduğumuzu kavrıyor. Eğer konuşurken Xaviera, Marko ve Thomas'tan söz edersem, Mita (Victoria) ve Kitan'ı (Christian) unuttuğumu anımsatıyor."
Victoria'nın annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Bütün gün bebekleri ve pelüş hayvanları ile oynuyor. Birini mama iskemlesine oturtuyor. Eğer ona bir yiyecek verilirse bunun birazını önce 'arkadaşları' ile paylaşması gerek. Ayrıca hepsini bebek arabasına yerleştirip büyük yatağa götürerek yatırıyor."

Elizabeth'ın annesi, 74 - 75 hafta ya da 17 aylık

"Kimin kime ait olduğunu ve kimin kendisine ne verdiğini kesin olarak biliyor."

Vera'nın annesi, 75. hafta ya da 17 aylık

"Biz kediyle oynarken ya da kedi kızdığında gülüyor."

Jenny'nin annesi, 75 - 76. Hafta ya da 16 – 17,5 aylık

"Sırayla babasını, beni ve kendini işaret ediyor. Sonra benim, hepimizin ayrı ayrı kişiler olduğunu ama yine de birlikte yaşadığımızı belirtmem gerekiyor. O zaman başıyla onaylıyor ve derin ve mutlu bir nefes alıyor."

Frankie'nin annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Bugünlerde gerçek bir 'dost.' Benim onunla birlikte Lego arabasında gezmemi istiyor. Birlikte kitap okumamızı istiyor. Birlikte resim boyamamızı istiyor."

Thomas'ın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

"Beraber erkek kardeşini okula götürüp getirdiğimizde benim başka kadınlardan 'filancanın annesi' diye söz etmeme tepki gösteriyordu. Onun için bir tek anne vardı, o da bendim. Şimdi başka ailelerin de olduğunu ve başka çocukların da anneleri olabileceğini anlıyor. Yine de birilerine 'Anne' diye seslenilmesine karşı çıkıyor. Onun için tek anne kendi annesi."

Victoria'nın annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

"Erkek ya da kız kardeşi kucağıma otururşa çok kızıyor ve kucağım boşalıncaya kadar öfkesi devam ediyor."

James'ın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

"Bu hafta yatağımıza yatıp anne babasına sokulmaktan büyük

keyif aldı."
Gregory'nin annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Çok arsız, sürekli erkek ve kız kardeşiyle uğraşıyor. Bazen onları sinirlendiriyor."
James'ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Artık bizim tek aile olmadığımızı anlıyor. Geçenlerde bir arkadaşın evinde oyun oynayan erkek kardeşini almaya gittik. Bir süre oturup kahve içtik. Çok tedirgin olduğu belliydi ve sürekli oğlanın kız kardeşinin ismini söyleyerek onun nerede olduğunu öğrenmek istiyordu. Oysa kız bir arkadaşıyla oynamaya gitmişti. Kız çocuğun yokluğunda o aile tamam olamazdı ve bu kızımı rahatsız ediyordu. Bunun yanlış olduğunu düşünüyordu."
Victoria'nın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Bazen yalnız oynamak isteyen erkek ve kız kardeşi James'i oyunlarına almıyor. O zaman onu koridora çıkarıp kapıyı yüzüne kapatıyorlar. Çok sarsılmış bir şekilde bana koşuyor ve onu teselli etmem gerekiyor."
James'ın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

"Babasının adının Hank, annesininkinin Miko olduğunu biliyor."
Julia'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Ben ve Ailem veya Dostlarım

Çekirdek aile gibi daha geniş aile ve dost çevresi de birer sistemdir. Ufaklığınız bunun da farkına varmaya başlar. Aynı zamanda, kendi ailesi ile arkadaşlarının aileleri arasındaki

farkları görmeye başlar.

“Bir elinde telefon, diğer elinde büyükbaba ve büyükannesinin fotoğrafıyla yanıma geldi ve onları aramak istediğini gösterdi.”
Juliette’in annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Arkadaşından söz ettiğimde kim olduğunu biliyor ve heyecanla onun adını söylüyor. Arkadaşını kesinlikle tanıyor.”
Steven’ın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Birbirimize çok yakınız. Başkalarıyla olan sohbetlerimi ve onlara davranışlarımı izliyor. Doğrudan onunla konuşmasam bile söylediklerime tepki veriyor. Arkadaşım bir hayli uzakta olan oğlunu çağırdı, sonra da onun hiç söz dinlemediğini söyledi. Bunun üzerine oğlum fırlayıp onu getirmeye koştu. Çocuğu elinden tutup bize doğru çekmeye çalıştı ama arkadaşı hemen onu yere devirdi. Sonunda ikisi birden avaz avaz ağlamaya başladılar, çünkü oğlum yere çakılmaktan hiç hoşlanmaz.”
Luke’un annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

“Komşum yemek pişirmek için evine gitmeye kalkınca oğlum da onunla birlikte gitmek istedi. Bence sakıncası yoktu, bu yüzden elimi sallayıp onu yolladım. Oğlumun kısa süre sonra döneceğini sanıyordum. Ama öyle olmadı. Bir buçuk saat sonra endişelenmeye başladım ve ne olup bittiğini görmeye gittim. Ama Thomas eve gelmek istemedi. Benim de orada kalmamı istedi. Sonra bana orada gördüğü her şeyi, buzdolabını, üzümleri vb. gösterdi. Orada çok iyi vakit geçirmişti, çünkü her istediğini yapmasına izin verilmişti. Komşum yemek pişirirken o mutfak tezgâhının üzerine oturmuş, ayaklarını lavabonun içine sallandırarak suyla oynamıştı.”
Thomas’ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Büyükanne ile büyükbabası köşede oturuyorlar. Sık sık onlara uğruyoruz ama her zaman içeri girmiyoruz. Oradan geçerken kızım her zaman ‘ne ne’ ya da ‘de de’ diye sesleniyor.”
Victoria’nın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

Evimin İçinde ve Semtimizde Yolumu Bulabilirim
Eviniz de mahalleniz de birer sistemdir. Ufaklığınız bunun farkına varır ve burada yolunu bulmayı öğrenir. Kafasında çevresinin bir haritasını oluşturur. Bu sanal harita da bir sistemdir.

“Çevresini tanımaya başladı. Çok iyi bilmediği bir yerde dahi olsa başka tanıdık işaretler arıyor ve bunları bulunca çok mutlu oluyor. Bunu ve bunun sonucunu hemen paylaşmak istiyor.”
Harry’nin annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

“Bir ay önce plajdayken denizi fark etmemişti. Bu sefer kum tepesinin üstündeyken denizi görünce sevinçle haykırdı. Denizi görür görmez mutluluktan uçtu. Her gün bunu yeniden yaşadı.”
Bob’un annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

“Nereye gitmekte olduğumuzu biliyor. Ona sorunca doğru yanıtlıyor.”
John’un annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

“Kamp yerinden denize kadar olan yolu biliyor.”
Jim’in annesi, 80 - 81. hafta ya da yaklaşık 18,5 aylık

“Taylor’la birlikte aynı binadaki başka bir kata taşındık. Taylor yeni mekânı yadırgamadı ve yerleştikten sonra arabasıyla dolaşmaya başladı. Eve yabancı değildi çünkü daha önce oturanların iki çocuğu vardı. Hemen ortama alıştı.”
Taylor’ın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Birkaç kez benimle misafirliğe gitmek istemedi. Gideceğimiz yer ister yabancı olsun isterse büyükbaba ve büyükannesi olsun, fark etmiyordu. Çok tuhaf, daha önce hiç böyle yapmamıştı. Ama içeri girince rahatlıyor.”

Maria’nın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Kafasında muhitimizin sağlam bir haritası var. Evde, dışarıda ya da babasının iş yerinde neyi nerede bulacağını gayet iyi biliyor. Bana bakkalın yerini, babasının işyerine giden yolu, hatta onun bürosunun bulunduğu binanın içine nasıl girileceğini gösterebiliyor. Yan komşumuzun evini de gayet iyi tanıyor. Orada bulunan her şeyin yerini biliyor. Komşum genellikle üzüm bulundurduğu için onların yerini biliyor. Ancak üzümler yerli yerinde değilse canı sıkılıyor.”

Thomas’ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Köpeği dışarı çıkardığımızda kızım ‘ne ne’ ya da ‘de de’ (Büyükbaba ve Büyükanne) diyerek parmağıyla onların evinin bulunduğu tarafı gösteriyor, köşeyi dönmeden evi göremese bile. Onları ziyaret etmek istediği belli.”

Victoria’nın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

“Bu yaz arkadaşımla birlikte düzenli olarak plaja gittik. Oğullarımız birbirleriyle iyi anlaştılar. Hâlâ yakın arkadaşlar. Jim oradan ayrılmadan önce arkadaşını görmek istedi. Nerede olduğunu sorup durdu. Plaja geldiğimizde onların bizi beklediğini gördük.”

Jim’in annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Ben ve Eşyalarım

Bir çekirdek aile sisteminde değerleri, normları ve kuralları içeren çeşitli ilkeler vardır. Örneğin, “her şey eşit ve adil

paylaşılmalı" ya da "çalmayacaksın" gibi. Neyin kime ait olduğu ya da ne gibi haklarımız bulunduğu kurallarla belirlenir. Ufaklığınız bu kuralları uygulayarak öğrenir. Kimi zaman bir kuralı kimse farkında olmadan benimser ve kendi başına öğrendiği bir şeyi görmek hoş bir sürpriz olur. Bazen de öğrenmesi için ısrar etmek gerekir.

Ben ve Giysilerim

"Kızım hangi çantanın, paltonun vb. hangi çocuğa ait olduğunu gayet iyi biliyor. Bir yerden ayrılırken gidip bizim eşyamızı getiriyor."
Nina'nın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

"Çamaşır makinesini boşaltırken her parçayı makinenin üzerine seriyor ve kurutucuya koymadan önce katlıyorum. Kızım hemen yanımda bitiyor ve eşyayı kendine göre ayırıyor. Neyin kime ait olduğunu ve 'Thomas'ın kim olduğunu, annenin 'Mita' olduğunu biliyor."
Mita/ Victoria'nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Oğlum yeni giysilerini, iç çamaşırlarını ve atletlerini tanıyor ve onları tulumlardan ayırıyor. Bunu çok ilginç buluyor. Yeni ayakkabılarına bayılıyor."
Paul'ün annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

Ben ve Eşyam

"Bir dost ziyaretinde Robin oradaki çocuğun oyuncak arabalarından biriyle oynadı ama onu eve götürmesine izin verilmedi. Yol boyunca ağladı ve eve gelince de kendi arabalarını fırlatıp attı."
Robin'in annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Eşyalarını nereye koyduğunu hatırlıyor. Bir şeyin nerede olduğunu sorduğum zaman hemen biliyor.”
Emily’nin annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Kızım birbiri ardına ‘elmas’lar buluyor. Erkek kardeşi beğendiği taşları toplayıp odasında sergiliyor. Bu yüzden o da taş aramaya başladı. Çakıl taşlarını ceplerine dolduruyor ve birinin bile atılmasına izin vermiyor.”
Victoria’nın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Bir gün gelip elimden tuttu ve beni oyuncaklarının bulunduğu odaya götürdü. Parmağıyla göstererek, ‘Bu Thomas, bu Thomas, bu Thomas, Mita?’ dedi. Bu güçlü bir protestoydu. Son zamanlarda Thomas onun kendi oyuncaklarına dokunmasına izin vermiyordu çünkü bazılarını kırmıştı. Bu yüzden oynayacak çok az şeyi vardı!”
Mita/ Victoria’nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Lisa (şu anda 25 aylık) bize ne zaman gelse bir felaket yaşanıyor. Kızım Lisa’nın hiçbir şeyle oynamasına izin vermiyor. Lisa’nın elinde bir şey varsa onu hemen çekip alıyor.”
Hannah’nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

“Oğlum artık oyuncaklarını başka çocuklarla paylaşmak istemiyor. Başkaları oyuncaklarını alırsa son derece öfkelenip hırslanıyor.”
Robin’in annesi, 88. hafta ya da tam 20 aylık

Dağınıklığa İzin Yok

Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştiniz. Dağınıklığa dayanamıyor. Bu devam ettiği sürece keyfine varın. Bu bir

sonraki sıçrayışa kadar devam edecektir ve ancak yıllar sonra yeniden geri gelecektir; tabii eğer geri gelirse. Çocuğunuz her şeyin sistematik biçimde yerleştirilmesini ister.

"Dağınıklığa tahammül edemiyor. Bu onu çok rahatsız ediyor. Bu yüzden anne babama, 'Sizin yapamadığınızı oğlum başardı. Şimdi her zaman ortalığı topluyorum' diyorum. Akşamları birlikte Lego'ları yerine koyuyoruz. Bir kitabı okumayı bitirince yenisini almadan önce onu yerine koyuyor."
Thomas'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Yapboz

Yapboz da bir sistemdir; onu oluşturan parçaların birbirleriyle olan bağlantısından kaynaklanan bir bütün, organize bir birim.

"En çok hayvan yapbozlarını birleştirmeyi seviyor. Bunların biri 12, diğeri 7 parça. Nasıl yapacağını çok iyi biliyor; hemen bitiriveriyor ve parçaları tam yerine oturtacak kadar sabır gösteremiyor. Parçaları arkalarından bile tanıyor."
Kevin'ın annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Motor becerileri giderek gelişiyor. Bu hafta boncukları çubuklara geçirdi ve çubukları deliklere soktu. Ayrıca benim bozuk paralarımı alıp etrafa saçmaktan hoşlanıyor."
Anna'nın annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

“Yapbozlarını kendi başına birleştiriyor.”
Laura’nın annesi, 75. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Biraz yardımla yapbozda başarılı oluyor. Daha önce hiç görmediklerinde bile.”
Matt’ın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Yapbozu beceremiyormuş gibi yaptım. Her yanlışımda ‘hayır, hayır’ dedi. Sonra parçayı nereye koyacağımı gösterdi. Bunu bir süre tekrarladım sonra dayanamadım. Yapbozu dağıtıp hemen yeniden birleştirdim. Çok gururlanmış gibi yapıp, ‘Bak, ben de yapabildim,’ dedim. O ise ‘Hayır!’ cevabını verdi. Meğer yapbozun minik bir parçasının bir köşesi tam oturmamış. Onu yerine itti, o zaman tamamlandı.”
Thomas’ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Birdenbire yapbozu birleştirmeyi başardı. Parçaları döndürerek yerlerine oturtmaya çalışıyor. Her zaman değilse bile çoğu kez beceriyor.”
Frankie’nin annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Düğmelerin olduğu kutu ve her türlü şişe kapağı çok hoşuna gidiyor.”
Jenny’nin annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Şimdi bir sürü yapbozla oynuyor, ilk yapbozlarını, daha basit olanları, artık eğlenceli bulmuyor. Şimdi 13 parçalı zor bir yapbozu var.”
Julia’nın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

“En ufak detaylara bile dikkat ediyor. Yapbozun en ufak parçası tam yerinde değilse bunu fark ediyor. Biraz titiz gibi. Örneğin, ‘Pamuk Prenses’ masalında bebek bekleyen kadın bir kızının

olmasını istediğini söylüyor. Kar beyaz tenli, kan kırmızı dudaklı bir kızı. Anne tam o sırada iğneyi parmağına batırıyor ve resimde ufak bir kan damlası görülüyor. Oğlum daha önce hiç 'parmağa iğne battığını' görmediği halde bunu fark etti ve bana resimdeki kırmızı noktayı gösterdi."
Thomas'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Kızım birdenbire 20 parçalı bir yapbozu gözünü bile kırpmadan birleştirmeyi başardı. Bu yapbozu daha önce hiç yapmamıştı. Bundan sonra da yapbozlarla hiç ilgilenmedi."
Xaviera'nın annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Bir Oyun Yaratmak

Yapboz, bir başkası tarafından oluşturulmuş bir sistemdir. Ufaklığınız artık kendi başına birtakım sistemler oluşturabilir. Örneğin, kurallarını kendi belirlediği bir oyun kurabilir. Ya da bir sihirbazlık numarası uydurabilir.

"Zarları sırayla atarak kendi kendine oynadığı bir oyun oluşturdu. Biri zarları atıyor, öbürü onları topluyor. Sırayı kesinlikle bozmuyor. Zarları zor ulaşılabilecek köşelere atıyor,"
Mark'ın annesi, 83 - 86. Hafta ya da 19 - 20 aylık

"Bugün kızım kendi uydurduğu bir sihirbazlık numarası yaptı. Erkek kardeşinin yaptığı numaraları dikkatle izliyor. Bir bilyeyi bir şişenin içine attı ve "Hey, hop" dedi. Şişeyi aşağı yukarı salladı sonra 'hayır' dedi. Bilyenin içerde takılıp kaldığını anlatmak istedi. Sonra kendi etrafında döndü (bir sihirbazın yaptığı gibi) ve şişeyi baş aşağı tuttu. Tatam!"
Victoria'nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

Ben ve Sanatım

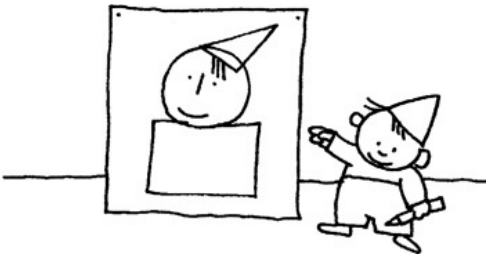
Ufaklığınız bir buçuk yaşına gelince oyuncaklarını onların ne işe yaradığını, neyi ya da kimi temsil ettiğini bilerek kullanmaya başlar. Oyunlarından insanları, nesneleri ve günlük yaşam koşullarını tanıdığı sezilir. Oyuncaklar gerçek yaşamdaki binlerinin ya da bir şeylerin simgesidir. Ufaklığınız bu sembollerle hayallerini süsler.

Bir şeyleri sembolize etme yeteneği sayesinde artık çizimleri öncekilerden tamamen farklı bir nitelik taşır. Şimdi gerçek hayatı yansıtmaktadırlar; bir arabayı, bir köpeği ve hatta kendisini. Bu yetenek zamanla gelişmemiştir. Bir sıçrama sonunda birden ortaya çıkmış olan yeni bir özelliktir. Sanat doğar. Ufaklığınız resim yapmaktan hoşlanıyorsa ona kâğıt yetiştiremezsiniz. Büyük bir koleksiyon oluşturur. Eğer kendisini heyecanlandıran bir olaya tanık olmuşsa, örneğin yılbaşında havai fişekleri izlemişse, büyük bir olasılıkla bu anı yaşatmak için bir resim yapacaktır. Yalnız çizimler yapmakla kalmaz, birtakım durumlar oluşturmaya da başlar. Eğer ufaklığınız müziğe meraklıysa piyanosunu çalacak, uzun süre müzik dinleyebilecek ve bundan keyif alacaktır.

"Artık çok farklı çizimler yapıyor. Karalamaları ufak, mini minnacık dairelere dönüştü. Kesinlikle detaylarla ilgileniyor."
Victoria'nın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Şimdi çizdiklerini boyuyor. Çok dikkatli davranıyor ve boyaları çizimlerin dışına neredeyse hiç taşırmıyor.”
Victoria’nın annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

“Şimdi atlar ve gemiler çiziyor. Bu sabah büyük bir itinayla bir daire ve bir kare çizdi ve sonra kendini işaret etti. Kendi resmini yapmıştı,”
Luke’un annesi, 79. Hafta ya da 18 aylık

“Artık daha fazla bir şeyler inşa ediyor. Önceleri daha çok yıkmaya meraklıydı.”
Taylor’ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Bir araba resmi yaptı. Bu gerçekten iyi bir araba çizimiydi. Bunu ancak yan yatarak ve başını öbür kolunun üstüne yaslayarak yapabiliyor. Arabası neye mi benziyordu? Tekerlekleri temsil eden iki yuvarlak ve onları birleştiren bir çizgi. Yuvarlaklar ‘vınn, vınn’ yapıyor. Ayrıca uçak resmi yapıyor, son zamanlarda da bacakları çizmeye başladı. Bir sarmal, direksiyon oluyor; direksiyon da dönüyor.”
Thomas’ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Resim yapmayı seviyor, özellikle ben bir ayı, tavşan ya da bir ev hayvanı çizersem.”
Juliette’in annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

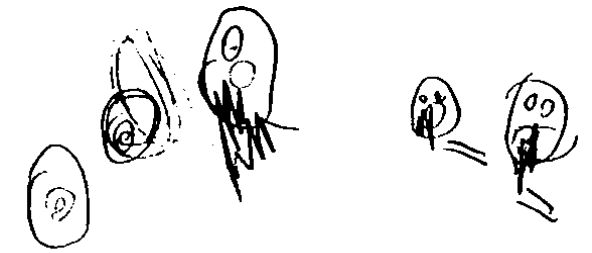
“Kızımın bir Bambi kitabı var. Orada bir ağacın dalına kuyruğundan asılmış bir keseli sıçan resmi gördü. ‘Hey, bu doğru değil!’ diye düşündü. Daha iyi görebilmek için kitabı ters çevirdi.”
Elisabeth’in annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

“Müziğe bayılıyor. Kendi elektrikli piyanosunu çalmaktan hoşlanıyor.
Plak mağazasında bir klasik müzik CD’sinin neredeyse tamamını dinledi. Bu yaklaşık bir saat sürdü. Henüz yarısına gelmeden alışverişe devam etmek için onu uyarmama sinirlendi. Sonuna kadar dinlemek istiyordu.”
Thomas’ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Japonya’da ufaklıkların iki yaşında oldukça iyi keman çalıyor olmalarının bir nedeni var. Tabii ki onlar özel, küçük kemanlar kullanıyorlar. Batı kültüründe insanlar ufaklıkların bu kadar erken yaşta eğitilerek ustalaşmasına pek hevesli değiller. Onların düsturu “özgürlük ve mutluluk.” Ancak, tabii biz burada kültürel farklılıklardan söz etmiyoruz. Belirtmek istediğimiz, çocukların bu yaşta bu tür şeyleri öğrenebilecek yetenekte olduğudur.

“Büyükbabasının resmini yapacağını söyledi. Dört kere kafa resmi çizdi ve “Olmadı!’ dedi. Bir türlü beğenemedi. Beşinci denemesinde keçi sakalı yerli yerine oturtunca tatmin oldu ve ‘Büyükbaba’ dedi.”
Thomas’ın annesi, 101. hafta ya da 23 aylık

Sanatın Evrimi

İnsanlığın evriminde sanat geç ortaya çıkmıştır. Kendi evrimimizin milyonlarca yıl sürdüğünü kabul edersek, sanatın ilk ortaya çıkışı son 35.000 yılda olmuştur. O dönemle ilgili o kadar çok sanat eseri bulunmuştur ki bir sanat patlamasından söz edilebilir. Birdenbire sayısız eser ortaya çıkmıştır. Burada mağara resimlerinden, ufak taş oymalarından ve müzik aletlerinden bahsediyoruz. Çok ender bir flüt kalıntısı 90.000 yıl öncesine ait. Sanat karakteristik olarak beşeridir. Sanat beyin boyutumuzun olağanüstü gelişmesinden sonra ortaya çıktı. Yine de bunun nasıl olduğu konusunda henüz yeterli bilgimiz yok. Öte yandan bunda kişilik kavramının, fantezilerin ve dilin gelişmesinin alnın gerisinde yer alan frontal lobun büyümesi kadar önemli bir rol oynadığı kuşkusuzdur.

Ben ve Zaman Kavramım: Dün, Bugün, Yarın

Ufaklığınız şimdi bir zaman kavramı geliştirmeye başlar. Geçmişteki deneyimlerini daha iyi anımsar ve geleceği tahmin

etmekte daha başarılı olur.

“Artık ona sabahleyin öğleden sonra eğlenceli bir şey yapacağımızı söyleyemiyorum. Bu gerçekleşinceye kadar tüm gün bana anımsatıp duruyor. ‘Şimdi ne ne, de de (Büyükanne ve Büyükbaba) atta?”
Victoria’nın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Planlar yapıyor. Akşam yemeğine oturduğumuz zaman bir şeyler çizmek için izin istiyor. Ona önce yemek yiyeceğimizi anlatıyorum. O zaman bana kalemiyle kâğıdını nereye koymam gerektiğini gösteriyor, Bunu anladığımı ve istediğini yapacağımı belirtmemi bekliyor. Eğer yemekten sonra bunu unutursam çok kızıyor ve kırılıyor.”
Victoria’nın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Verilen sözleri unutmuyor. Banyodan sonra bir şey yapacağımızı söylemişsem bana anımsatıyor. Sabah uyandığında uykuya dalmadan önce yaptıklarımızdan söz ediyor.”
Gregory’nin annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

Temel Fizik

Eğer oyunlarını yakından izlerseniz onun temel fizik olaylarını kavramaya çalıştığını gözlemlersiniz.

“Top gibi bir şeyleri suya daldırarak onların direncini görmek istiyor. Ayrıca küçük, elektrikle çalışan bir telefonu parçalara ayırdı. Şimdi ona farklı bir gözle bakıyor, daha önce sadece ses çıkaran bir aygıttı. Şimdi, onun deneyinden sonra, çalışmıyor. Bir şeyleri fırlatmak ya da parçalamak onun çok ilgisini çekiyor. Hep bir şeyler denemek istiyor.”

Harry’nin annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“Saatlerce oturup bir kaptan diğerine bir şeyler akıtıyor. Şişeleri, bardakları, tabakları ya da fincanları kullanıyor. Bu işle meşgulken bir yandan da gerekli açıklamaları yapmaktan keyif alıyor.”

Ashley’nin annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Renkleri dikkatle inceliyor: Yeşil, kırmızı, sarı. Kırmızı ve sarı karışımı. Ona bunların birlikte olması gerektiğini söylerken sadece şaka yapıyordum.”

Josie’nin annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Paskalya’da karyağdı. Bu onun ilk karıydı. Biraz tedirgin ve rahatsız oldu. Bunu kafasında oturtamıyordu. Bu yeni izlenimi sindirmeye çalışırken yalnız kalmak istedi.”

Thomas’ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

İlkeler dünyasında ufaklığınızın “düşünmek hakkında düşünmeye” başladığını gördük. Sistemler dünyasına girdiği zaman ilk kez deneyimleri sonucu öğrendiği ilkeleri bir sisteme oturtabilmektedir. Bunu bir “düşünme molası” sırasında yapabilir.

“Bazen yalnız kalmak istiyor. Bize ‘bay bay’ deyip odasına gidiyor. Yaşam hakkında düşünüyor. Bazen bunu yarım saat boyunca herhangi bir oyuncağına bakarak yapıyor. Bazen de, 50

yaşındaymış gibi, gözlerini boşluğa dikip on dakika kadar düşüncelere dalıyor. Kafasını toplamak için verdiği bu moladan sonra yeniden keyfi yerine geliyor, bize 'merhaba' diyor, biraz meme emmek istiyor, sonra uyuyor ya da bir süre oynuyor. Gerçekten yalnız kalma ihtiyacı duyuyor."
Thomas'ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"ilk başlarda elektrikli diş fırçasından korkuyordu ama artık alıştı. Şimdi her şey yolunda ve 'çalışıyor' diyor."
John'un annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Trenin pille çalıştığını ve pillerin tükendiğini kavradı. Gidip yeni piller buldu."
Hannah'nın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Bilgisayarda uçak oyununu oynarken kumanda kolunu gelişigüzel kullanmıyor, çok dikkatli davranıyor, iniş takımlarını tam zamanında açıyor. Uçağı biraz havalandırıp yeniden indirirken bunun gerçekleşip gerçekleşmediğini kontrol ediyor."
Jim'in annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Temel Mimarlık

Temel hareketlere duyduğu ilgi onu başka sistemlere de götürür. Mimarlığın temeli de onun ilgisini çeker. Saatlerce inşaat işçilerini izleyebilir ve son sıçrayışından sonra oyunlarında daha

fazla yapılar kurduğunu fark edersiniz. Örneğin, fincanları yan yana getirerek kuleler ve daha ayrıntılı yapılar oluşturur.

“Eşim bu hafta balık havuzuna beton döktü. En büyük oğluma çimentoyu nasıl kardığını açıkladı. Sonra aynı şeyi Victoria’ya da anlattı. Şimdi bütün gün birlikte kumla suyu karıştırıp çimento yapıyorlar. Ağabeyi ne yaparsa kızım da aynını yapıyor. Thomas’a hayran.”

Victoria’nın annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

“Arabalar artık onun için gözden düştü. Şimdi başka ulaşım araçları revaçta: Motosikletler, TIR’lar, damperli kamyonlar, troleybüsler. İnşaatlarda çalışanları seyretmeye bayılıyor.”

Mark’ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Kızım ufaklıklar için yeni tasarlanan Lego oyuncaklarını denemek üzere seçilenler arasındaydı. Çabalarına karşılık ona 3 yaşındakiler için tasarlanmış elektrikli bir tren armağan edildi. Hemen rayları döşeyerek herkesi şaşırttı. Buna bir yapboz gibi yaklaştı. Düz parçalar kolaydı. Kıvrık parçalarda biraz daha zorlandı. Rayları daire olacak şekilde döşemiyor. Başı ve sonu olan tek bir hat döşüyor. Rayın döşenmesi bitince makas sinyalini trene koydu ve treni yürütmeye başladı. Bu bana garip geldi, bunu ona da söyledim. Yine de hiçbir değişiklik yapmadı. Buna şaşırdım. Sonra bu fikri bir kitaptaki bir resimden aldığını fark ettim. Resimde makas sinyali trenin üstündeydi. Aslında trenle oynamak fazla ilgisini çekmiyor. Asıl ilgilendiği rayları döşemek. Onları sürekli ayırıp yeniden birleştiriyor.”

Emily’nin annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Bugünlerde küçük Lego bloklarını birleştirmeye çalışıyor. Bunu tam beceremiyor çünkü oldukça çaba sarf etmesi gerekiyor. Ama deniyor. Daha büyük blokları kullanmıyor.”

Matt'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

Ben ve Konuşmam

Ufaklıklar 17. ila 22. aylarda büyüklerin dil sistemini kullanmaya başlar. Bu arada kelime hazineleri büyük bir hızla gelişir ve daha fazla konuşurlar. Ayrıca kelimeleri birleştirerek cümle kurmaya da başlarlar. Artık iki ayrı dili fark edebilmekte ve bunlardan birini göz ardı edebilmektedirler. Dahası, söylenenleri anlama yetenekleri de yaklaşık 18. ayda önemli ölçüde gelişir. Konuşmanın gelişmeye başlamasında büyük bireysel farklar vardır. Bazı ufaklıklar bu sıçrayış döneminde fazla sayıda kelime kullanmaz (yaklaşık altı). Anne babalar aslında onun daha faza kelimeyi anladığını bilirler ve bu yüzden canları sıkılır. Başka çocuklar sizin söylediğiniz bir sürü kelimeyi tekrarlar (genellikle ilk hecelerini) ya da kendi kelimelerini söylerler ama henüz cümle kurmazlar. Ayrıca kendilerini ifade etmek için el kol hareketlerinden yararlanırlar. Pantomim yaparlar. Üçüncü bir grup ise pantomim yaparken cümle de kurabilir.

Her Şeyi Anlıyor, Az Kelime Kullanıyor

"Kullandığı kelimeler sınırlı: 'çörek', 'biberon', 'of', 'teşekkür', 'anne', 'baba', 'ekmek' ve 'el' (= elma, yalnıza ilk hecesini söylüyor). Her şeyi anlıyor ve söylenenleri yapıyor."
James'ın annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Ya ya ya, şa şa şa dendiğini duyunca kollarını havaya kaldırıyor ve 'oleey' gibi bir ses çıkarıyor. Çeşitli el hareketlerini de biliyor! 'El çırpmak' gibi. Bir şeyi başaramadığı zaman ise 'uuf' diyor."
Robin'in annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Giderek daha fazla sözcük kullanmaya başladı. Çok net söyleyemiyor, daha çok vurguları yapabiliyor.”
Anna’nın annesi, 79. hafta ya da 18 aylık

“Üç kelimesi var: ‘di dah’ tik tak; ‘güü’ güneş, ‘tay’ ise tavşan demek.”
Robin’in annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Giderek daha fazla tekrar yapıyor. Telefonu açınca ‘alo’ diyor. Şimdi ‘baba’, ‘anne’, ‘kalk’, selam’, ‘biberon’, ‘ekmek’, ‘kek’, ‘elma’ ve ‘atta’ diyebiliyor. Bir şey istemediğinde başını hayır anlamında sallıyor. İstediğini belirtmek için başıyla onaylıyor.”
Laura’nın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Çok fazla konuşmuyor ama her şeyi anlıyor. Ne istediğini de gayet iyi anlatıyor.”
James’ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

“Şimdi ‘peynir’, ‘bum’, ‘baba’ ve ‘anne’ diyebiliyor.”
Anna’nın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Artık söylediğimiz ve istediğimiz her şeyi anlıyor. Sürekli bir şeyler yapmaya çalışıyor. Bütün gün evde şarkı söyleyerek ya da ağzının içinde bir şeyler geveleyerek dolanıyor.”
James’ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Bazı yeni kelimeler kullanıyor.”
Laura’nın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“Gittikçe daha çok kelime kullanmaya başladı ama kelime hazinesi kısıtlı. Daha çok kendi dilini kullanıyor. Bu hafta gayet net bir şekilde ‘büyükanne’ diye seslendi. Şimdi arada bir kullandığı kelimeler ‘büyükanne’, ‘büyükbaba’, ‘of’, ‘selam’,

‘biberon’, ‘ısırık’, ‘ben’ ve ‘bak.’”
James’ın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

“Giderek daha fazla sözcük öğreniyor Şimdi ‘baba’, ‘anne’, ‘peynir’, ‘of’, ‘bum’, ‘karınca’, ‘daha’, ‘di dah’, ‘ay’ ve ‘ıldız’ (= yıldız) diyebiliyor.”
Robin’in annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

“Hayvan seslerini taklit ediyor.”
Laura’nın annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

“Artık çok sayıda kelime kullanabiliyor. Bazen sorulanı ‘evet’ diye yanıtlıyor. ‘Penyir’ (= peynir) ve ‘mama’ artık repertuvarına girdi. Genelde fazla konuşkan değil. İşaret ederek ve ‘ooo’ ya da ‘aaa’ sesi çıkararak derdini anlatıyor ve istediğini elde ediyor.”
James’ın annesi, 86. hafta ya da 19,5 aylık

“Çoğu zaman konuşuyor ya da bir şeyleri tekrarlıyor.”
Anna’nın annesi, 86. hafta ya da 19,5 aylık

Her Şeyi Anlıyor, Bir Sürü Kelime Ve Mimik Kullanıyor Ama Cümle Kurmuyor

“Şu anda en iyi anlaşılabilen sözü ‘peynir’. ‘Uş’ (= kuş) da anlaşılabiliyor. Sanki yazı İtalya’da geçirmiş gibi ‘Papa’ diyor. Çok şirin.”
Taylor’ın annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

“Giderek daha fazla konuşmaya başladı. Şimdi dilini şaklatarak ses çıkarmaktan hoşlanıyor. Bir sürü dil oyunları oynuyoruz. Bunlara bayılıyor.”
Luke’un annesi, 72. Hafta ya da 16,5 Aylık

“Bu haftanın en önemli anı, ses çıkarma oyunu oynarken kurduğumuz anlamlı ilişki oldu. Gerçekten çok komikti. Dilimizi çıkarıp içeri sokarak ses çıkarmayı deniyorduk. Sonra da dilimizi damağımıza bastırarak ‘Lala’daki gibi ‘III’ sesini çıkarmaya çalışıyorduk. Bunu son derece ilginç buldu ve benim gibi yapmaya çalıştı. Aynı zamanda da ‘ne yapmaya çalıştığını anlıyorum’ der gibi bakıyordu. Yüzünde öyle farklı ifadeler belirdi ki... İkimiz de bu oyunu çok sevdik ve kahkahalara boğulduk, özellikle kızım beni öperken bir yandan da ‘lala’ deyince...”
Ashley’nin annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

“Konuşma tarzı yine değişti. Her ne kadar söylediklerinin çoğu anlaşılamıyorsa da sanırım daha fazla cümle kurmayı öğreniyor, ben de ‘Hey, bunu anladım’ diye düşünüyorum. Yokluğumda olup biteni el kol işareti ve birtakım kelimelerle gayet iyi anlatıyor. Örneğin, büyükannesinin mutfağında ne yaptığını sordum. ‘Peynir’ ile ilgili bir şey söyledi ama anlamadım. Büyükannesinin ona peynir mi verdiğini sorduğumda başıyla onayladı.”
Taylor’ın annesi, 74 - 77. hafta ya da 17 - 18 aylık

“Sanki konuşmaya başladı. Uzun süredir her şeyin adını öğrenmek istiyordu, sanırım bunu bir şekilde ilerletti. Bir şeyin adını soruyor, sonra onu kendi kendine tekrarlamak istiyor. Bazılarını, özellikle tek heceli olanları, çok iyi söyleyebiliyor. Diğerlerinin ise ilk hecelerini söyleyebiliyor: Peynir yerine ‘pey’, ekmek yerine ‘ek’ gibi. Sesini duymak çok güzel. O da bundan gurur duyuyor ve istersek tekrar ediyor.”
Elisabeth’in annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

“Bu hafta iletişim kurma yöntemi ilginçti. Kendi dilinde cümle kurmaya çalışıyor gibi. Bunu ben onu anlayıncaya kadar tekrarlıyor. Örneğin, ikinci kez denize gitmek için sokağa

çıkmıştık. Luke babasının sırtındaydı, ben de içinde malzemelerimizin olduğu bir çanta taşıyordum. Luke'un küreğinin sapı çantanın dışında kalmıştı. Birdenbire oğlum 'da, da, da' diye bağırmaya başladı. Bir süre derdinin ne olduğunu kavrayamadım, sonra küreğini kastettiğini anladım. 'Küreğin mi?' diye sordum, o da 'Ya' dedi ve kürekle denizi gösterdi. Ben de 'Evet, küreğimizi aldık, plaja gidiyoruz!' dedim. Son derece rahatladı ve arkasına yaslandı. Sık sık bu tip sohbetlerimiz oluyor."

Luke'un annesi, 74. hafta ya da 17 aylık

"Artık karşılıklı konuşabiliyoruz. Çok iyi iletişim kuruyoruz. Bana kendi dünya görüşünü anlatmak istiyor. Örneğin, kakasını gösteriyor ve 'bah, bah' eliyor. Böylece onun ne olduğunu ve ne yapılması gerektiğini belirtmiş oluyor.

Elisabeth'in annesi, 75. hafta ya da tam 17 aylık

"Bazı harfleri eksik olan uzun bir kelimeyi andıran cümleler kuruyor. Dikkatle dinlersem anlayabiliyorum. Yolda giderken kırmızı ışığın yandığını ama benim henüz bunun farkında olmadığımı gördü. Bana bir şey söylediğini duydum, tam anlayamadım ama doğru bir uyarı yapmıştı. Bu çok garip! Belki kendi de ne dediğini bilmiyordu ama gereğini yapmıştı."

Ashley'nin annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

"Altını değiştirirken onu öyküler anlatarak oyalayabiliyorum."

Luke'un annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Çok sayıda sözcük kullanıyor. Bunları ya tekrarlıyor ya da kendi başına söylemeye başlıyor. İlk heceyi çok iyi söylüyor. Cümle kurmaya kalkışmıyor. Bazen anlaşılmaz bir şeyler geveliyor.”
Bob’un annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Bu hafta her şeye bir isim takmasını izlemek çok ilginç oldu. Bu minik adamın dil öğrenme arzusu ne kadar yoğun. Bir başka özelliği de çok iyi iletişim kurması. Ellerini, ayaklarını kullanarak demek istediğini açıkça ifade ediyor. Başarılı bir taklitçi. Başkalarıyla konuşurken araya giriyor. Kendi derdini pantomim yaparak anlatıyor.”
Luke’un annesi, 76. hafta ya da yaklaşık 17,5 aylık

“Şimdi sözcükleri daha fazla tekrarlamak ya da benimle birlikte söylemek istiyor.”
Ashley’nin annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“Bir sürü sözcüğü, özellikle ilk hecelerini söylüyor. Anlayamadığım bir sürü kelime kullanıyor. Konuşmaktan duyduğu keyif dokunaklı.”
Bob’un annesi, 77. hafta ya da 17,5 aylık

“En büyük tutkusu ne yaptığını, ne yapmak istediğini ve ne yapmış olduğunu iletmek. Ne istediğini sözcüklerle anlatamayınca beden dilini son derece yaratıcı biçimde kullanıyor. Sözcükleri çok daha iyi telaffuz ediyor. Sonlarını yutmuyor. Artık kendisine söylenenleri tekrarlamıyor. Anımsadıklarını kullanıyor.”
Kevin’ın annesi, 78. hafta ya da yaklaşık 18 aylık

“Şimdi yeni sözcükler öğrendi: ‘At’, ‘inek’ ve ‘kavun’. Ayrıca beraber oynadığı çocukların isimlerini biliyor. En iyi söylediği

‘Nina’.
Ashley’nin annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Sanırım ilk kez söylediğim her şeyi tekrarlayabilir. Bunu yapıp yapmamak o anki keyfine bağlı.”
Taylor’ın annesi, 81. hafta ya da 18,5 aylık

“Artık birçok sözcük kullanıyor. Onları başlangıçta doğru söylüyor ama sonra karıştırıyor; örneğin, ‘çiçek’, ‘çikeç’ oluyor. Her gün yeni sözcükler buluyor. Tüm harfleri doğru söyleyinceye kadar alıştırma yapıyor. ‘H’ ve ‘r’ harflerinde zorlanıyor.”
Ashley’nin annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Kendini ifade etmek için çok yaratıcı bir yöntem kullanıyor. Altından çıkardığım bezi görmek istediğini anlatmak için gözleriyle işaret ediyor.”
Kevin’ın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Eğer ne dediğini anlayamazsam ve bunun için gerekli sözcüğü bilmiyorsa daha önce benzer durumlarda kullandığı kelimelerden yararlanıyor. O zaman genellikle söylemek istediğini anlıyoruz.”
Luke’un annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Artık ‘hoş’ kelimesini kullanıyor. Elinde bir kitapla yanıma gelip kapağını gösteriyor ve ‘hoş’ diyor.”
Taylor’ın annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

“İşaret parmağını başparmağına bastırarak yanıma geliyor, bu ‘para’ demek.”
Taylor’ın annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

“Bazen birdenbire aklına bir şey geliyor ve sözcükleri tam olarak söylüyor. Onu kutladığımda olağanüstü gururlanıyor. Hâlâ cümle

kurmak zahmetine girmiyor. Beden dilini kullanmayı yeğliyor. Benim yapmakta olduğum ya da ona yasakladığım bir şeyi görmek isterse bunu günde yüz kere yapıyor. Gözlerini işaret ediyor. Bu 'bakmak istiyorum' anlamına geliyor. Diğer duyusal isteklerini de aynı şekilde, ilgili duyu organını işaret ederek dile getiriyor."

Kevin'ın annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Korktuğu zaman bir şey söylüyor. 'Korkunç' kelimesinin anlamını kavrayıp kavramadığını bilmiyorum ama yüksek sesler ya da fiziksel olarak bir yere bağlı kalmak gibi hoşlanmadığı ya da dayanamadığı şeylere korkunç diyor. Bazı hayvanları ve -düşmek üzeri olduğu anları-tehlikeli durumları korkunç buluyor, 'Korkunç' her zaman 'kaçıp kurtulmak' anlamına gelmiyor. Kendine korkunç gelen şeylerle yüzleşerek bunların üstesinden gelmeye çalışıyor."

Luke'un annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

"Artık sözcükleri tekrarlamaktan hoşlanmıyor ama ilerleme kaydediyor. Şimdi giderek daha fazla sözcüğü tekrarlıyor ve daha çok heceli kelimeleri kullanıyor."

Luke'un annesi, 83 - 86. hafta ya da 19 - 20 aylık

Her Şeyi Anlıyor, Birçok Kelimeyi ve Cümleleri de

"Şarkı söylemeye başladı, örneğin 'Pisi Miyav' şarkısını söylerken, ben 'pisi' diyorum, o da 'miyav' diyor."

Jenny'nin annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Artık kitapları gerçekten 'okuyor'. Resimlere bakarken bir öykü anlatıyor. Tek kelimesini bile anlamıyorum ama çok hoşuma gidiyor. Ayrıca düzgün cümlelerde kurabiliyor."

Victoria'nın annesi, 75. hafta ya da 17 aylık

“Kediyi yanına çağırmak istediğinde ‘Pisi gel’ diyor.”
Jenny’nin annesi, 75. Hafta ya da 17 aylık

“Söylediğimiz her kelimeyi tekrarlıyor ve neyin ne olduğunu gayet iyi biliyor. Söylediğinin ne olduğunu anlamazsa tekrarlamıyor.”
Emily’nin annesi, 76. Hafta ya da tam 17 aylık

“Son zamanlarda kâbus görmeye başladı. REM uykusunun sonlarına doğru birçok yeni kelime mırıldandı. Sanırım çok sıkıntı çekiyor çünkü konuşmak istiyor. Şimdi rüya görürken yüksek sesle konuşuyor. Hayvanat bahçesine gittiğinden bu yana tüm hayvanların seslerini taklit etmeye başladı.”
Taylor’ın annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

“Şimdi birkaç şeyi bir arada söyleyebiliyor; ‘bu güzel’, ‘şimdi değil’ ya da ‘annem ve babam’ gibi,”
Emily’nin annesi, 81. hafta ya da 18.5 aylık

“Sabunu istiyordu. ‘Eh, eh’ demesi hoşuma gitmediğinden ‘ne istediğini söyle’ dedim. O zaman ‘Evet, o, o, bana’ dedi.”
Thomas’ın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Parkta yeni bir cümle kurdu. ‘Şu... güzel.’”
Thomas’ın annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

“Şimdi iki üç sözcüğü bir araya getirebiliyor.’”

Emily'nin annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Konuşması oldukça ilerledi. Bazen üç sözcüğü bir arada kullanıyor. 'Baba beni otur' gibi."
Jenny'nin annesi, 84. hafta ya da tam 19 aylık

"Kitaplarını çok seviyor. Şimdi peri masallarını dinliyor ve okuyor. Bunlar lunaparka gittiğimizde aldığı kısa öykülerin yer aldığı kitaplar. Bunları ona okurken Prens Thomas'ın başrolde olmasını sağlıyorum. Öyküyü baştan sona dinliyor."
Thomas'ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

"Artık birbiri ardına bütün cümleler kurabiliyor."
Emily'nin annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

Bebeğinizin Sebepsiz Korkularına Anlayış Gösterin

Ufaklığınız yeni dünyasını keşfedip yeni yeteneklerini geliştirirken tümüyle yabancısı olduğu cisimlerle ve durumlarla karşılaşır. Bu dönemde daha önce varlığından haberdar olmadığı yeni tehlikelerle yüzleşmektedir. Ancak bunları tam olarak kavradıktan sonra korkuları yok olacaktır. Ona anlayış gösterin.

"Kızım gök gürültüsünden ve şimşekten korkuyor. 'Korkunç, bummm' diyor."
Maria'nın annesi, 71. hafta ya da tam 16 aylık

"Elektrikli süpürgenin ya da akan suyun sesinden kesinlikle hoşlanmıyordu. Bunların durdurulması şarttı."
Paul'ün annesi, 72. hafta ya da 16,5 aylık

"Balonlardan korkuyor. Ayrıca hayvanat bahçesinde koyun ve

keçilere yaklaşmıyor. Onları görünce kucağa alınmak istiyor. Aynı zamanda lunaparkta bir atın üstüne oturmak da istemiyor. Ama onları seyretmekten hoşlanıyor."
Matt'ın annesi, 73. hafta ya da yaklaşık 17 aylık

"Yüksek seslerden (trenlerden, uçaklardan ve matkaplardan) ve karanlıktan korkuyor."
Nina'nın annesi, 75 - 76. hafta ya da tam 17 aylık

"Kusmak ona iğrenç geliyor. Bir kez yatağına kustu ve sürekli 'bah' deyip durdu, yatağı temizlendikten sonra bile."
Jim'in annesi, 80. hafta ya da tam 18 aylık

"Horoz sesi, örümcekler, atlar ve köpekler. Hepsi yeni şeylerdi. Sanırım bunlar onun yeni oluşan krallığının bir parçası."
Gregory'nin annesi, 80 - 81. hafta ya da yaklaşık 18,5 aylık

"Her banyodan sonra oturup çişini yapmaya çalışır. Bu kez o kadar uğraştı ki kaka yaptı. Bu tuhafına gitti."
Robin'in annesi, 82. hafta ya da yaklaşık 19 aylık

"Banyo yaparken yanına Bert'ü de alıyor. Ama Bert'ün burnu yalama olmuş. Eğer Bert'ın burnu suyun içinde yatıyorsa ya da Bert'ü burunsuz görürse gerçekten korkuya kapılıyor ve bir köşeye çömeliyor."
Josie'nin annesi, 83. hafta ya da 19 aylık

"Bir süre elektrikli süpürgeden korktu. Onu çalıştırdığımda tepesine çıkıyordu. Şimdi temizliğim bitinceye kadar bir köşeye çekilip bekliyor."
Steven'ın annesi, 85. hafta ya da 19,5 aylık

“Babasına durmadan lunaparkta gördüğü ‘Troll kralı’ gösteriyor. Babası ona bunun hakkında bir öykü anlatmak zorunda. Lunaparkta ‘Troll kral’ onu biraz ürkütmüştü.”
Thomas’ın annesi, 86. hafta ya da yaklaşık 20 aylık

“Hayvanat bahçesinde ona doğru yaklaşan bir keçiden korktu.”
Frankie’nin annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

“Kızım sineklerden, sivrisineklerden ve arılardan korkuyor.”
Eve’in annesi, 87. hafta ya da 20 aylık

“Bahçedeki bir örümcekten ve sineklerden korktu.”
Harry’nin annesi, 88. hafta ya da tam 20 aylık

 Sıçrayıştan Sonra

Ufaklıkların çoğu 79. haftadan sonra ya da 18 aylık olduklarında eskisine oranla daha az zorluk çıkarırlar ama kişilik kazanmaları, kendi bildiklerini okuma ve dizginleri ele alma arzuları yüzünden yaşam yine de kola) olmaz. Bununla beraber, bu davranışlar onları başka bir yönden zahmetli yapar. Buradaki zorluğun kaynağı 3A -AĞLAMA, ASILGANLIK ve AKSİLİK değildir. Sadece sinir bozucu olurlar. Önemli olan bunun üstesinden gelmenizdir. Durup ona kadar sayın ve sevimli miniğinizin gelişmekte olduğunu aklınızdan çıkarmayarak duruma hâkim olmak için elinizden geleni yapın. Bu dönem ufaklığınızın bazı davranış kurallarını öğrenmesi ve dünyanın yalnızca kendi etrafında dönmediğini, başkalarını da hesaba katması gerektiğini kavraması için iyi bir fırsattır.
Bazılarının sandığı gibi, yetişkinlerin ulaşabileceği en yüksek hedefin düşünmek ve mantık yürütmek olmadığını bilmekte yarar var. Mantık, programlar dünyasının bir parçasıdır ve ilkeler

ve sistemler dünyalarının alt aşamasıdır. Eğer gerçekten bir değişiklik yapmak isterseniz, ilkelerinizi değiştirmek zorundasınız; ilkelerinizi değiştirmek için de önce bunun bağlı olduğu sistemi değiştirmeniz gerekir.
Buradaki sorun, sistem düzeyindeki kavramların yetişkinlerde kolay kolay değişememesidir. Bunun nedeni, kısmen, sistem düzeyindeki her değişimin sistem dünyasının her düzeyinde olağanüstü sonuçlar doğurmasıdır. Bu ise mücadelesiz gerçekleşmez. Tarih bize böyle bir karmaşanın çoğu zaman bir devrime ya da sözlü ya da silahlı savaşlara yol açtığını göstermektedir. Bir bilim insanının tasavvufa yönelmesi, bir Müslüman'ın Hıristiyanlığı kabul etmesi kolay değildir.
Sistem ve ilkeler düzeyindeki kavramları oluşturmak, onları değiştirmekten çok daha kolaydır. Çocuklar bunları çevrelerini gözlemleyerek öğrenir ve sonra da kendileri uygulamaya başlarlar. Bazen yetişkinler belli sistem kavramları üzerinde dururlar. Bu, sosyalleşme ve yetiştirme konusunda öğretici bir ders kitabı örneğidir.
Ufaklığınız, doğal olarak, bu gösteride daha yeni yer almaktadır. Onun dünyası hâlâ ufaktır ve eviyle sınırlıdır. Çocukluk döneminden yıllar sonra biz yetişkinlerin dünya görüşü dediğimiz özelliği gelişecektir ama bu konuda hiç değilse ilk adımı atmıştır.
Bu ilk adım ne kadar kırılgan olsa da, son derece önemlidir ve geniş kapsamlı sonuçlar doğurur. Her şeyin ötesinde vicdanın oluşumu ve norm ve değerlerin öğrenimiyle bir başlangıç yapılır. Eğer burada yanlış bir başlangıç yapılırsa, bunun olumsuz sonuçları birkaç yıl içinde ortaya çıkar. Eğer bu konuya tüm dikkatinizi verirseniz, son derece anlamlı bir yatırım yapmış olursunuz. Bu sizi, çocuğunuzu ve onun çevresindeki herkesi bir sürü acı deneyimden uzak tutar.
Bu erken başlangıcın önemi, elbette, sistemler dünyasının bütün alanları için geçerlidir. Ufaklığınız ister müziğe, ister bir şeyler

inşa etmeye, konuşmaya ya da devinimlere meraklı olsun isterse bedenini kontrol altında tutma arzusunu beslesin, bu yetişmekte olan yıldıza bir fırsat tanıyın. Beraber tadacağınız mutluluk sizi şaşırtacaktır.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyunlar

İşte 17-20 aylık ufaklıkların en sevdiği ve onların yeni becerilerinin gelişmesine yardımcı olacak oyun ve faaliyetler:

• Sözcükleri farklı biçimlerde söyleyerek ve komik hareketler yaparak birlikte oyun oynamak
• Yalancıktan güreşmek
• insanları tanımak
• Başının üstünde amuda kalkmak, bir yerlere tırmanmak, dengede durmak
• Resim yapmak
• Kabarcıklar üflemek
• Duvar üstünde zıplayıp denge sağlamak (1.5 metre yükseklikte)
• Maskaralık yapmak
• Gıdıklamak veya fiziksel oyunlar
• Baba ile fiziksel oyunlar ve şakalaşmalar
• Dışarıda oynamak
• Başka çocuklarla oynamak
• Top oyunları oynamak
• Köpeğe yemek vermek
• Hayalet oyunları
• Başı dönünceye kadar dönmek
• Sirk oyunları
• Ata binme oyunu
• Elim sende
• Saklambaç
• Öyküler okumak
• Dil oyunları: Anne diliyle avurdunu şişirir. Ufaklık yanağınıza vurunca dilinizi çıkarırsınız.

Bu Harika Hafta için En Uygun Oyuncaklar

İşte 17-20 aylık ufaklıkların en sevdiği ve onların yeni

becerilerinin gelişmesine yardımcı olacak oyuncaklar:
• Arabalar
• Kil
• Çocuk kanalları
• Çocuk kitapları
• Küçük incik boncuklar
• İçinde arabalar bulunan garaj
• Oyuncak havaalanı
• Kâğıt üzerine çizim yapmak
• Kova, kum ve su
• Elle sürülen arabalar
• Plastik iskemle
• Top
• Bisiklet
• Pelüş hayvanlar, ayılar ve bebekler
• Çıkartmalar
• Kum havuzu
• Bahçeyi kazmak
• Susam Sokağı müziği
• Kaydırak
• Boya kalemleri
• Traktör, çekici kamyonlar
• Kabarcıkları üflemek
• Pinokyo
• Trenler
• Salıncaklar
• Sallanan At
• Yapbozlar (20 parçaya kadar)
• Bisiklet zili

Şunlara dikkat edin:

• Tuvalet

• Çöp bidonları

Sayısız Mucize

Artık her annenin zaman zaman ağlamaklı, aksi, huysuz, mutlu edilemeyen, başa çıkılamayan bir bebekle uğraşmak zorunda kaldığını biliyorsunuz.
Bebeğinizin bu tür davranışlarıyla başa çıkmaya çalışırken bu konuda yalnız olmadığınızın farkına vardığınızı umuyoruz. Her anne böyle sorunlarla karşılaşır. Bütün anneler çocukları belli bir yaşa gelinceye kadar endişeler ve gerilimler yaşar. Bütün anneler bu yaşadıklarını en kısa sürede, huysuzluk dönemi sona erer ermez unutur ya da unutmak ister. Kara bulutlar dağıldıktan sonra yaşadığımız acıları önemsememeye çalışmak insanın doğasında vardır.
Artık çocuğunuzun hoş olmayan davranışlarının ve sizin endişe ve gerilimlerinizin sağlıklı ve doğal bir gelişimin bir parçası olduğunu anladığınız için, kendinizi daha güvende ve emin hissedebilirsiniz. Ne yaptığınızı biliyorsunuz.
Bir el kılavuzu olmadan da bebeğinizin her "yeni dünyayı" kendine özgü bir biçimde keşfedeceğini biliyorsunuz. Ona yardımcı olmak için yapabileceğiniz en iyi şeyin ona "kulak vermek" olduğunu biliyorsunuz. Onunla nasıl iyi vakit geçireceğinizi biliyorsunuz. Aynı zamanda, onu en iyi anlayan, ona en iyi yardım edebilecek olan kişinin siz olduğunuzu da biliyorsunuz. Umarız Harika Haftalar halikında sizinle paylaştığımız bilgi ve bulgular, bebeğinizi bu zorlu zamanlarda anlamanızı ve desteklemenizi kolaylaştıracaktır. Bizim Hollanda ebeveyn destek ve eğitim programımız "Hordenlopen" (Engelleri Aşmak") bir araştırma projesinde değerlendirmeye tabi tutuldu. Bu program "Harika Haftalar" temeli üzerinde oluşturulmuştu. Bebekleri bu şekilde anlamanın ve destek olmanın hem ebeveynlerde hem de bebeklerin daha sonraki gelişiminde büyük

ve çok olumlu farklar yarattığı saptandı. Bu nedenle bebeğinizin gelişmesi sizin elinizde; ailenizin, komşularınızın veya dostlarınızın değil. Onların bebekleri tamamen farklı olabilir. Bunu bu kitapta son derece açık bir şekilde belirttik ve umarız ebeveynlere başkalarının gereksiz ve çelişkili yorumlarına karşı bağışıklık kazandırmışızdır.
Her bebeğin ilk 20 ayda ya da duyusal motor dönemi adı verilen süre zarfında on kez "yeniden doğduğunu" gösterdik. Beynindeki, "büyük değişiklik" yüzünden dünyası on kez altüst oldu. On kez son derece şaşkına döndü ve annesine yakın olmak için elinden geleni yaptı. On kez dibe vurdu. Ve gelişiminde bir sonraki sıçrayışı yapmadan önce on kez "anneden beslenme" gereksinimi duydu. Açıkçası, ufaklığınızın önünde daha alacağı çok uzun bir yol var.

Daha Başka Mucizeler Sizi Bekliyor

Bir buçuk ila on altı yaşları arasındaki çocukların beyin dalgalarının (EEG) gelişimi ile ilgili araştırmalar, büyük değişimlerin onların zihinsel gelişimlerinin bilinen dönemlerindeki geçiş sürecinde oluştuğunu ortaya koymuştur. Ergenlik başlangıcı, daha ileri yaşlarda görülen bu tür bir sıçrayıştır. Ergenlik döneminin hormonların artmasıyla tetiklendiği uzun süredir bilinen bir gerçekti. Ancak son zamanlardaki bulgular ergenliğin başlaması ile beyinde de büyük değişimler olduğunu göstermiştir. Bunlar yalnızca beyin dalgalarında (EEG) oluşan değişimler değil, aynı zamanda beynin belli bölümlerinin hacimlerindeki ani ve hızlı artışlardır. Bu gençler bir kez daha yeni bir görsel dünyaya girer, daha erken yaşlarda sahip olamadıkları yeni bir görüşe kavuşurlar. Ergenlik çağındakiler bunu kabullenmekten hoşlanmazlar çünkü onlar zaten dünyanın zirvesinde olduklarını düşünürler. Ebeveynler

olarak bizler, bebeklerimizin de aynı fikirde olduğunu düşününce ister istemez gülümseriz.
Ergenlik çağındaki gençlerin bile önlerinde uzun bir yol vardır. Tümüyle bağımsız olmadan önce daha bir sürü sıçrayış yapacaklardır. Hatta yetişkinlerin bile bu dönemlerden geçtiğine dair bulgular vardır.
Kolombiyalı yazar ve gazeteci Gabriel Garcia Marquez'in ***Kolera Günlerinde Aşk*** kitabında yazdığı **gibi:**

İnsanlar yalnızca ve bir tek kez annelerinin onları dünyaya getirdiği gün doğmazlar... yaşam onları tekrar tekrar kendi başlarına yeni bir dünyaya girmeye zorlar.

Kaynaklar

Harika Haftalar kitabına kaynaklık eden bilimsel yayınlar hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyen okurlar aşağıdaki eserlere başvurabilirler.

Bell, M., 6c Wolfe, C.D. (2004). Emotion and cognition: An intricately bound developmental process. *ChildDevelopment*. 75. 366-370.

Bever, T. G. (1982). *Regressions in mental development: Basic phenomena and theories*. Hilsdale, NJ: Erlbaum.

Cools, A. R. (1985). Brain and behaviour: Hierarchy of feedback systems and control of input. In R R G. Bateson 6c R H. Klopfer (Eds.), *Perspectives in Ethology* (pp. 109-168), New York: Plenum.

Feldman, D. H. 8cBenjamin, A. C. (2994). Going Backward togo forward:'Ihe Critical role of regressive movement in cognitive development. *Journal of Cognition and Development*, 5(1), 97-102.

Heimann, M.(Ed).(2003). *Regressionperiods in human infancy*. Mahvvah, New Jersey: Erlbaum.

Horwich, R.H. (1974). Regressive periods in primate behavioral development with reference to other mammals. *Primates,* 15,141-149.

Plooij, F. (1978). Some basic traits of language in wild chimpanzees? In A. Lock *(Ed.),Action, gesture andsymbol: The*

emergence of language (pp. 111-131). London: Academic Press.

Plooij, F. (1979). How wild chimpanzee babies trigger the onset of mother-infant play and what the mother makes of it. In M. Bullovva (Ed.), *Before speech: the beginning of interpersonal communication (pp. 223-243). Cambridge, England: Cambridge University Press.*

Plooij, F. (1984/ *The behavıoraldevelopment offree-living chimpanzee bahies and infants*. Norwood, N.J.: Ablex.

Plooij, F. (1987), Infant-ape-behavioral development, the control of perception, Types of leaming and symbolism. In J. Montangero (Ed.), *Symbolism AndKnowledge* (pp. 35-64). Geneva: Archives Jean Piaget Foundation.

Plooij, F. (1990). Developmental psychology: Developmental stages as successive ıeorganizations of the hierarchy. In R. J. Robertson (Ed.), *Iniroduction to modern psychology: The control-thcory view* (pp. 123-133). Gravel Svvitch, Kentucky: The Control Systems Group, Inc. distributed by Benchmark Publ., Bloomfield NJ.

Plooij, F.X. (2003).The trilogy of mind. In M. Heimann (Ed.), *Regressionperiods in hıman infaney* (pp. 185-205), Mahwah, NJ: Erlbaum.

Plooij, F.X. (2010).The 4 WHY's of age-linked regression periods in infaney., In

Barry M. Lester 8c Joshua D. Sparrow (Eds.) *Nurturing Children and Families: Building on the Legacy of T. Berry Brazelton.* Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Plooij, F., 8c van de Rijı-Plooij,H. (1989). Vulnerable periods during infaney: Hicrarchically reorganizied systems control, stress and disease *Ethology and Sociobiology,* 10, 279-296.

Plooij, F., 8c van de Rijt-Plooij, EL (1990) Developmental transitions as successşive reorganizations of a control hierarchy. *American Behavioral Scientist,* 34,67-80.

Plooij, F. 8c van de Rijt-Plooij, H. (1994). Vulnerable periods during infaney: Regression, transition, and conflict. In J. Richer (Ed.), *77je dinical application of ethology and aitaehment theory* (pp. 2.5-35) London Association for Child Psychology and Psychiatry.

Plooij, F., 8c van de Rijt-Plooij, H. (1994). Leaning by instinets, developmental transitions, and the roots of culture in infaney. In R. A. Gardner, B. T. Gardner,

B. Chiarelli 8e F. X. Plooij (Eds.), *The ethological roots of Culture* (pp. 357-*373). Dordrecht: Kluvver Academic Publishers.

Plooij, F., devan de Rijt-Plooij, H. (2993).The effects of sources of"noise"on direct observation measures of regression periods.: Case studies of four infants'adaptations to special parental conditions. In M. Heimann (Ed.), *Regression periods in human infaney* (pp 57-80), Mahwah, NJ: Erlbaum.

Plooij, F., van de Rijt-Plooij, H. H. C., van der Stelt, J. M., van Es. B., 8cITelmers, R. (2003). Ulness-peaks during infaney and regression periods.
In M. Heimann (Ed.) *Regression periods in human infaney* (pp.81-95), Mahwah, NJ: Erlbaum.

Plooij, F. X., van de Rijt-Plooij, H., öc Helmers, R.(12-2002). Multimodal distribution of SIDS and regression periods. In M. Helmers (Ed.),Re*gressionperiods in hıman infaney* (pp 97-106), Mahwah, NJ: Erlbaum.

Powers, WilliamT. (1973). *Behavior: Tire control of perceptions*. Chicago: Aidine.
Second editioıı (1995), revised and expanded, Bloomfield NJ: Benchmark Publications.

Sadurni, M., 8c Rostan, C., (2003). Reflections on regression periods in the development of Catalan infants. In: N. Heimann (Ed.), *Regression periods in hıman infaney* (pp.7-22. Mahwah NJ: Erlbaum.

Trevarthen, C.8c Aitken, K. (2003). Regulation of brain development and age-related changes in infants' motives. Tlıe developmental funetion of regressive periods. In M. Heimann (Ed.), *Regression periods in hıman infaney* (pp. 107-184). Mahv/ah, NJ: Erlbaum.

van de Rijt-Plooij, H., 8c Plooij, E (1987). Grovving independence, conflict and learning in mother-infant ıelations in free-ranging chimpanzees, *Behavioıır,* 101, 1-86.

van de Rijt-Plooij,H., 8c Plooij, F. (1988). Mother-infant relations, conflict, stress and illness amoıig free-ranging chimpanzees. *DevelopmentalMedicine and Chi/dNeurology,* 30, 306-315.

van de Rijt-Plooij, H. 8c Plooij, F. (1992). Infantile regressioıis: Disorganization and the onset of transition periods. *Journal of*

Reproductive and Infant Psychology, 10,129-149.

van de Rijt-Plooij, H., 8c Plooij, F. (1993). Distinct periods of mother-infant conflict in normal development: Sources of progress and germs of pathology.*Journal of Chi/d Psychology and Psychiatry,* 34, 229-245.

Woolmore, A., 8c Richer, J. (2003). Detccting infant regression periods: Weak signals in a noisv environment. In M. Heinemann (Ed.), *Regression periods in human infaney* (pp. 23-39). Mahwah, NJ: Erlbaum.

www.livingcontrolsystems.com (Living Control Sytems Publishing): *Harika Haftalar* kitabında insan beyninin fonksiyonları ile ilgili olarak söz edilen Algılama Kontrol Teorisi (PCT) konusunda daha fazla bilgi edinmek isteyenler için bu kaynak sitede kitaplar, tanıtımlar, yorumlar ve bilgisayarlar için programlar bulunmaktadır.